Název: Emma
Autor: Jane Austenová
Nakladatelství: IKAR, 2000
Stav: digitalizováno, SONS

* * *

1. kapitola

Emma Woodhousová, hezká, bystrá a bohatá, s útulným domovem a šťastnou povahou, jako by ve své osobě spojovala hned několik nejvzácnějších darů života; a za těch téměř jednadvacet let, co byla na světě, zažila jen moc málo zklamání a trápení.

Byla mladší ze dvou dcer něžně milujícího, shovívavého otce, a když se její sestra vdala, stala se sama v útlém věku paní otcovského domu. Matka jí zemřela už tak dávno, že po ní zůstala pouze mlhavá vzpomínka na její laskání, a matčino místo pak zastávala jistá obdivuhodná žena jako vychovatelka, a ta jí citově matku téměř nahradila.

Tato slečna Taylorová prožila u Woodhousových šestnáct let, spíš jako člen rodiny než jako vychovatelka, a upřímně si zamilovala obě dcery, ale Emmu především. Mezi těmi dvěma vládl téměř sestersky důvěrný vztah. Ještě dřív, než slečna Taylorová přestala formálně zastávat roli guvernantky, nedokázala při své mírné povaze přitáhnout otěže a později, kdy se i poslední stín vychovatelské autority dávno vytratil, žily spolu v upřímné družné oddanosti, přičemž Emma dělala přesně to, co se jí zlíbilo: poctivě si vážila úsudku slečny Taylorové, avšak řídila se převážně podle vlastního rozumu.

Opravdu stinná stránka této situace spočívala v tom, že Emma měla přílišnou moc prosazovat svou vůli a v povaze sklon k přehnanému sebevědomí; tyto nepříjemné rysy jí

hrozily zkalit mnohou pohodu. Prozatím však vnímala toto nebezpečí tak málo, že jeho možné důsledky rozhodně nepovažovala za neštěstí.

Přišlo trápení -- mírné trápení --, nemělo však vůbec podobu drásavé bolesti. Slečna Taylorová se vdala. Ztráta slečny Taylorové přinesla zprvu žal. O svatebním dnu milované družky Emma poprvé seděla delší dobu ponořena do chmurných myšlenek. Když svatební obřad skončil a hosté se rozešli, osaměla u pozdního oběda s otcem, bez vyhlídky, že by jim někdo třetí svou společností poskytl rozptýlení v nadcházejících dlouhých večerech. Otec se jako obvykle chystal po obědě zdřímnout a jí tedy nezbývalo než sedět a přemítat, co ztratila.

Všechno nasvědčovalo tomu, že přítelkyně udělala štěstí. Pan Weston byl muž přiměřeného věku, charakterní a spolehlivý, dost zámožný, ke každému srdečný a Emma cítila jisté zadostiučinění při pomyšlení, že se zachovala velkoryse a jako pravá přítelkyně, když nehledíc na sebe vždycky tomuto sňatku přála a napomáhala, ač jí to vyneslo tento černý den. Slečnu Taylorovou budou postrádat každičkou hodinu, každičký den. Vzpomínala, jak na ni bývala vždycky hodná -- na všechnu její dobrotu a lásku za těch šestnáct let -- jak ji učila a jak si s ní hrála od jejích pěti let, jak se ze všech sil snažila, aby se měla na koho upnout a aby se zabavila, když byla zdravá -- a jak ji ošetřovala při různých dětských nemocech. Za to jí Emma dlužila hlubokou vděčnost; avšak spolužití v posledních sedmi letech, rovnoprávný vztah a naprostá otevřenost, která mezi nimi zavládla zakrátko po Isabellině sňatku, když zůstaly samy a neměly než jedna druhou -- na to všechno vzpomínala ještě oddaněji a něžněji. Málokdo má štěstí na takovou družku a společnici: inteligentní, sečtělou, užitečnou,

jemnou, která zná všechny zvyklosti v rodině, zajímá se o všechny její záležitosti, a především o svou svěřenkyni, o každou její radost, každý záměr -- takovou, jíž je možno svěřit se s každou myšlenkou, hned jak se jí v hlavě zrodí.

Jak se jen vyrovná s tou změnou? -- Pravda, nový domov drahé přítelkyně je vzdálen necelé půl míle; Emma si však dobře uvědomovala, že je veliký rozdíl mezi paní Westonovou vzdálenou půl míle a slečnou Taylorovou v domě; přes všechny své přednosti a výhody, od přírody vrozené i dané, se nyní ocitla ve velkém nebezpečí, že bude trpět duševní osamoceností. Draze milovaný tatíček jí v tomto ohledu nebyl přiměřeným společníkem. Nestačil dceři ani ve vážných úvahách, ani v hravém žertování.

Nesnáze, plynoucí ze skutečného věkového rozdílu mezi nimi (a pan Woodhouse se neženil mlád), značně ještě prohlubovaly jeho osobní vlastnosti a zvyky; byl celý život hypochondr a nevěnoval se žádné činnosti, ani duševní, ani tělesné; byl svým způsobem mnohem starší, než odpovídalo jeho věku; a třebaže si kdekoho získal svou dobrosrdečností a vlídností, sotva by se byl kde prosadil dary svého ducha. Emmina sestra sice neodešla za manželem daleko: usadili se v Londýně, pouhých šestnáct mil odtud; přece však byla z dosahu běžných denních styků; a tak se musí v Hartfieldu prokousat mnohým nekonečným říjnovým a listopadovým večerem, než přijede Isabella s manželem a dětičkami o Vánocích na návštěvu, dům ožije a Emma se znovu bude moci těšit z milé společnosti.

V Highbury, rozlehlé, hustě obydlené venkovské obci, která téměř přecházela v malé město a k níž Hartfield, přes vlastní louky, lesy a jméno vlastně patřil, nežil nikdo na

její úrovni. Woodhousovi byli mezi místními rodinami nejváženější. Všichni k nim vzhlíželi. Emma tu měla četné známé, protože její otec byl ke každému tak vlídný a zdvořilý, avšak nikdo z nich nemohl ani na půl dne nahradit slečnu Taylorovou. Byla to žalostná změna; Emma ani nemohla nevzdychat a netoužit po nemožném, až se tatíček probudil a jí tím nastala nutnost být veselá. Jeho duševní rozpoložení vyžadovalo opory. Byl to člověk nervózní, lehce podléhající chmurám; visel na každém, komu přivykl, a nerad se s ním loučil: jakákoliv změna mu byla proti mysli. A jelikož manželství nevyhnutelně přináší změnu, hleděl na ně vždy jen jako na nepříjemnost; zdaleka se ještě nesmířil se sňatkem vlastní dcery, a kdykoliv si na ni vzpomněl, vždy ji litoval, třebaže se vdávala z lásky, a když nyní byl nucen se rozloučit se slečnou Taylorovou, usoudil z navyklé bezelstné sobeckosti a neschopnosti představit si, že by druzí mohli v něčem usuzovat jinak než on, že slečna Taylorová připravila smutný úděl jak sobě, tak jim, a že by bývala udělal mnohem lépe, kdyby byla zůstala až do smrti v Hartfieldu. Emma se usmívala a švitořila co nejveseleji, aby mu takové myšlenky zahnala z hlavy, avšak když mu nalila čaj, neodpustil si zopakovat přesně to, co už řekl u oběda:

"Chudinka slečna Taylorová! Kéž by tu byla zase s námi! Škoda, že na ni pan Weston kdy pomyslel!"

"V tomhle s vámi nemohu souhlasit, tatíčku, a vy to dobře víte. Pan Weston je tak dobromyslný, příjemný a charakterní člověk, že si zaslouží dobrou ženu, a přece byste nepřál slečně Taylorové, aby u nás žila až do smrti a snášela moje rozmary, když může mít vlastní domov."

"Vlastní domov! -- Jaká je to pro ni výhoda,

mít vlastní domov? Náš dům je třikrát větší. -- A ty nikdy nemáš žádné rozmary, děvečko."

"Jak často k nim zajdeme a oni zase k nám! -- Budeme se stále stýkat! Na nás je, abychom začali: musíme jim brzo vykonat posvatební návštěvu."

"Ale, děvečko, jak bych se tam dostal? Do Randallsu je to taková dálka. Nedošel bych ani na půl cesty."

"Kdepak pěšky, tatíčku, na to není ani pomyšlení. Pojedeme kočárem."

"Kočárem! Jamesovi by se nechtělo zapřahat na takovou krátkou cestu. A kam by se chudáci koně poděli, zatímco bychom my byli na návštěvě?"

"Zavedou je k panu Westonovi do maštale, tatíčku. Víte přece, že tohle všechno už je dohodnuto. Včera večer jsme to s panem Westonem důkladně prohovořili. A co se Jamese týká, můžete se spolehnout, že do Randallsu pojede vždycky rád, když tam má dceru ve službě. Kdoví, jestli se mu vůbec bude chtít vézt nás někam jinam. A to je vaše dílo, tatíčku. Vy jste zaopatřil Hanně tak dobré místo. Nikdo na Hannu nepomyslel, dokud jste na ni nepřipadl vy. James je vám tak zavázán!"

"Jsem sám rád, že jsem si na ni vzpomněl. To bylo velké štěstí, protože bych za žádnou cenu nechtěl, aby si chudák James myslel, že ho přehlížíme. Však jsem přesvědčen, že se Hanna ve službě osvědčí: je to úslužné, zdvořilé děvče a já mám o ní nejlepší mínění. Kdykoli ji potkám, udělá mi pukrlátko a tak roztomile pozdraví. A když jsi ji tu měla na šití, všiml jsem si, že vždycky stiskne kliku opatrně, jak to má být, a nikdy nebouchá dveřmi. Jistě se osvědčí jako spolehlivá panská a pro chudinku slečnu Taylorovou to bude velká útěcha, mít u sebe někoho, na koho je zvyklá. Kdykoli zajde James za dcerou, tak o nás uslyší. Bude jí

moct podat zprávu, jak se máme a co děláme."

Emma nešetřila námahy, aby udržela otce při těchto žádoucích názorech, a už začala doufat, že s pomocí Člověče, nezlob se, pomůže snesitelným způsobem překonat večer a nebude přitom muset čelit jiným projevům lítosti než svým vlastním. Rozložili hrací stolek, avšak vzápětí se ohlásila návštěva a nebylo ho už třeba.

Pan Knightley, rozvážný muž asi sedmatřicetiletý nebo osmatřicetiletý, byl nejen dlouholetým blízkým rodinným přítelem Woodhousových, ale navíc ho k nim poutal i příbuzenský svazek, neboť to byl starší bratr Isabellina manžela. Sídlil asi míli za Highbury, Woodhousovy často navštěvoval, vždy byl u nich vítán, a tentokrát dvojnásob, neboť se právě vrátil z Londýna od společných příbuzných. Přijel po několikadenní nepřítomnosti v podvečer domů, a sotva se najedl, hned se vypravil pěšky do Hartfieldu, aby oznámil, že v domě na Brunswickém náměstí jsou všichni zdrávi a dobré mysli. Díky této šťastné okolnosti se panu Woodhousovi vrátila načas dobrá nálada. Pan Knightley měl v sobě optimismus, který na starého pána vždycky dobře zapůsobil, a na jeho četné dotazy ohledně "chudinky Isabelly" a jejích dětí odpovídal velice uspokojivě. Když si tohle odbyli, podotkl pan Woodhouse vděčně:

"To je od vás moc milé, pane Knightley, že jste se k nám vypravil v tak pozdní hodinu. Bojím se, že to byla hrozná cesta, než jste sem došel."

"Ale kdepak, pane Woodhousi. Venku je překrásná měsíčná noc, a tak vlahá, že si musím odsednout od vašeho plápolajícího ohně."

"Přesto bylo jistě nepříjemné překonávat to vlhko a bláto. Jen abyste to neodstonal."

"Jaképak bláto? Podívejte se mi na boty,

vždyť jsou docela čisté."

"Inu, to je zvláštní, protože jsme tu měli moc nevlídné počasí. Lilo jako z konve dobré půl hodiny, když jsme seděli u snídaně. Domlouval jsem jim, aby svatbu odložili."

"To mi připomíná -- ještě jsem vám nepoblahopřál. Jelikož si umím tak dobře představit, jak tu radostnou událost prožíváte, nepospíchal jsem s gratulací. Doufám ale, že všechno proběhlo docela dobře. Jak jste to všichni přestáli? Kdopak naronil nejvíc slz?"

"Achich ach! Chudinka slečna Taylorová! To je trápení!"

"Chudáček pan Woodhouse a chudinka slečna Emma, chcete-li, ale rozhodně nemohu prohlásit o slečně Taylorové, že je chudinka. Velice vás i Emmu ctím, ale tohle je otázka závislosti a nezávislosti! -- Rozhodně to pro ni bude příjemnější obskakovat jednu osobu namísto dvou."

"Zvlášť když jedna z těch dvou je tak náročná a vrtošivá!" zalaškovala Emma. "To jste přece měl na jazyku, viďte -- a byl byste to jistě i vyslovil, nebýt tu tatíček."

"Bojím se, že je to až příliš pravda, děvečko drahá," povzdechl si pan Woodhouse. "Bývám skutečně někdy náročný a mám své vrtochy."

"Tatíčku můj nejdražší! Snad byste nevěřil, že jsem tím myslela vás anebo že chtěl něco takového naznačit pan Knightley! Co vás to napadá! Kdepak! Myslela jsem tím jen a jen sama sebe. Pan Knightley mi přece moc rád vytýká chyby -- žertem. Je to všechno jen žert. My dva si mezi sebou můžeme říct, co nás jen napadne."

Pan Knightley byl ve skutečnosti jeden z mála lidí, kteří dokázali i na Emmě Woodhousové najít chyby, a jediný, jenž se tím

před ní netajil, a třebaže se tím Emmě zrovna dvakrát nezavděčil, věděla, že by to ještě hůř snášel její otec, a tak nedopustila, aby pojal i jen stín podezření, že ji každý nepokládá za zosobněnou dokonalost.

"Emma dobře ví, že jí nikdy nelichotím," pravil pan Knightley, "ale tentokrát jsem neadresoval nikomu žádnou výtku. Slečna Taylorová byla zvyklá pečovat o dvě osoby, a teď jí zůstane jen jedna. Je tedy dost pravděpodobné, že to pro ni bude výhodnější."

"Jistě chcete slyšet o svatbě," řekla Emma, ve snaze přenést řeč jinam, "a já vám to ráda vylíčím, protože jsme se všichni krásně drželi. Nikdo se neopozdil, všem to krásně slušelo. Ani slzu byste byl nespatřil, a vážný obličej jen vzácně. Ne, ne, všechny nás utěšovalo vědomí, že nás bude dělit jen půl míle, a jistota, že se každý den uvidíme."

"Drahá Emma se statečně se vším vyrovnává," řekl její otec. "Ale víte, pane Knightley, ve skutečnosti ji moc trápí, že přišla o chudinku slečnu Taylorovou, a já jsem přesvědčen, že se jí po ní bude stýskat víc, než zatím tuší."

Emma odvrátila tvář, zpola v slzách, zpola s úsměvem.

"Je vyloučeno, aby Emma nepostrádala takovou společnici," pravil pan Knightley. "Nebyla by tak blízká našemu srdci, kdybychom si to o ní měli myslet. Ona však dobře ví, co slečna Taylorová tímhle sňatkem získala. Ví, jak vítaná je nepochybně pro slečnu Taylorovou skutečnost, že ve svém věku nalezla vlastní domov, a jak důležitá je pro ni jistota dobrého zabezpečení, a proto sama nepřipustí, aby se nad tím víc trápila, než radovala. Všichni přátelé slečny Taylorové musí být rádi, že se tak výhodně vdala."

"A já mám ještě jeden důvod k radosti navíc, a ten jste zapomněl uvést: vždyť jsem to

manželství dala dohromady. Vymyslela jsem si je už před čtyřmi lety; a že se uskutečnilo, že jsem měla pravdu, jak se potvrdilo, přestože se tolik lidí dušovalo, že se pan Weston znovu neožení, to mi vynahradí skoro všechno."

Pan Knightley nad ní káravě zavrtěl hlavou. Otec jí láskyplně odpověděl: "Má děvečko drahá, jenom prosím tě už žádné svatby dohromady nedávej a nic nepředvídej, protože co ty řekneš, to se vždycky splní. Prosím tě, ušetři nás dalších svateb."

"Slibuji, že vás ušetřím své vlastní svatby, tatíčku, ale jiné lidi dávat dohromady musím. Je to ta nejskvostnější zábava pod sluncem! A to víte, po takovém úspěchu! -- Každý tvrdil, že se pan Weston už znovu neožení. Ne, kdepak! Pan Weston? -- Vždyť už je taková léta vdovcem, vždyť se zdá tak dokonale spokojený bez ženy, vždyť je stále zaneprázdněn buď obchodními záležitostmi ve městě, nebo tady mezi známými; kamkoli přijde, všude ho rádi vidí, vždycky je dobře naložený -- pan Weston přece nemusí strávit jediný večer v roce sám, nebude-li chtít. Nene, kdepak! Pan Weston se rozhodně už znovu neožení. Někteří lidé dokonce měli všelijaké řeči, že to slíbil své choti na smrtelné posteli, a jiní zastávali názor, že by mu to syn a strýc nedovolili. Namluvilo se kolem toho plno důležitých nesmyslů, ale já jsem nevěřila ani slůvko. Jednoho dne asi před čtyřmi lety jsme ho se slečnou Taylorovou potkaly v Broadwayském úvozu, a on, protože začínalo mžít, galantně odběhl a vypůjčil si pro nás dva deštníky na farmě u Mitchellových. A tehdy jsem se v duchu rozhodla. Od té chvíle jsem tu svatbu plánovala, a když se teď šťastně dostavil úspěch, nemůžete po mně, tatíčku drahý, chtít, abych přestala dávat lidi dohromady."

"Nevím, čemu říkáte ,úspěch ," podotkl pan Knightley. "Úspěch předpokládá úsilí. To jste strávila čas případným a vybraným způsobem, jestli jste po čtyři roky usilovala, aby se tihle dva lidé vzali. Zaměstnala jste svůj rozum, jak se na slečinky sluší. Avšak pokud to vaše ,dávání dohromady , jak tomu říkáte, znamená pouze -- a to se mi zdá nejspíš pravděpodobné --, že jste pojala takový úmysl, že jste si jednou z dlouhé chvíle řekla: ,Slečna Taylorová by dobře pochodila, kdyby si ji pan Weston vzal, a později jste si to občas opakovala -- proč mluvíte o úspěchu? V čem spočívají vaše zásluhy? -- Náhodou jste dobře hádala. Jinak se to nazvat nedá."

"A to jste nikdy nezažil ten radostný a vítězoslavný pocit, když člověk dobře hádá? -- Chudáčku! -- Měla jsem vás za chytřejšího -- a věřte mi, že dobře hádat není jen dílem šťastné náhody. Vždycky při tom sehraje svou roli i talent. A co se týká mého ubohého slůvka ,úspěch , proti němuž jste vytáhl do boje, pochybuji, že bych si na něj nesměla osobovat vůbec žádné právo. Načrtl jste tu dva krásné obrázky -- já se však domnívám, že je možný i třetí -- něco mezi ruce pryč a to všecko já. Kdybych sem pana Westona často nezvala, kdybych ho mnohokrát nebyla trošku povzbudila nebo neodstranila z cesty drobné překážky, možná že by z toho nakonec nic nevzešlo. Jistě znáte Hartfield natolik, abyste tohle pochopil."

"Přímočarý, charakterní chlap jako Weston a rozumná, neafektovaná žena jako slečna Taylorová jsou zcela schopni vyřešit své vlastní záležitosti bez cizího zasahování. Tím jste spíš sama sobě uškodila, než jim prospěla."

"Emma nikdy nemyslí na sebe, pokud může prospět druhým," vložil se do rozhovoru pan

Woodhouse, který dobře nepochopil, oč jde. "Jenom už nedávej dohromady žádné svatby, děvečko zlatá, jsou to všecko samé hlouposti a žalostně se tím rozbíjí okruh rodiny."

"Jen ještě jednou, tatíčku: musíme oženit pana Eltona. Chudáček pan Elton! Vám se přece pan Elton zamlouvá, tatíčku -- a já mu musím najít ženušku. V Highbury není žádná, která by si ho zasluhovala -- a on už tu žije celý rok a zařídil si dům tak pohodlně, že je to škoda, nechat ho nadále svobodného. Když jim dnes svazoval ruce, tvářil se, jako by byl moc rád, kdyby někdo prokázal touž laskavou službu jemu. Pan Elton je mi velice sympatický, a tohle je to jediné, co pro něho mohu udělat."

"Pan Elton je dozajista pohledný mladík i mladík šlechetný, a já si ho vysoko cením. Chceš-li mu ale prokázat nějakou službu, děvečko, pozvi ho některý den na večeři. To uděláš mnohem lépe. Pan Knightley jistě bude tak laskav, že se k nám přidruží."

"S radostí, pane Woodhousi, kdykoli," zasmál se pan Knightley, "a naprosto s vámi souhlasím, že tak mu Emma poslouží mnohem lépe. Pozvete ho na večeři, Emmo, vyberte mu nejlepší porce z ryby i kuřete, ale dopřejte mu, aby si ženu vybral sám. Spolehněte se, že v tomhle se šestadvacetiletý nebo sedmadvacetiletý muž dokáže o sebe postarat."

2. kapitola

Pan Weston pocházel z Highbury; jeho rodina se tu těšila všeobecné vážnosti a v posledních dvou třech generacích ještě upevnila své společenské i majetkové postavení. Dostalo se mu pečlivého vzdělání, nabyl však v mladém věku nevelké soukromé renty, a snad to jej odradilo od fádních povolání, jaká si zvolili jeho bratři: v souladu se svou činorodou, optimistickou myslí a společenskou povahou

vstoupil do domobraneckého pluku, jenž tehdy zastupoval místní kraj.

Kapitána Westona měl každý rád; a když má náhoda, jakými vojenský život oplývá, zavála do cesty slečnu Churchillovou z proslulé yorkshirské rodiny a tato slečna Churchillová se do něho zamilovala, nepřekvapilo to nikoho krom slečnina bratra se švagrovou, kteří ho neznali: ti ve své sebevědomé nadutosti spatřovali v příbuzenském svazku s jakýmsi mladým důstojníkem hotovou urážku.

Slečna Churchillová však byla plnoletá a disponovala vlastním jměním -- jakkoli toto jmění bylo v nepoměru k rodovému majetku; odmítla od svého vyvoleného upustit a přes veškerý odpor manželů Churchillových se za něho provdala; ti nato s patřičnými oracemi nevěstu zavrhli. Nebyl to však uvážlivý sňatek a nepřinesl mladým manželům mnoho štěstí. Paní Westonová jistě měla proč být šťastná, když dostala tak dobrosrdečného, pozorného manžela, který byl hotov udělat pro ni všecko na světě oplátkou za tu velkou laskavost, že se do něho zamilovala; i rozhodnosti měla dost, neuplatňovala ji však vždy právě nejmoudřeji. Dokázala prosadit svou vůli bratrovi navzdory, nedokázala už ale potlačit nerozumnou lítost nad jeho nerozumným hněvem a postrádala přepych, na jaký byla zvyklá z domova. Westonovi žili nad poměry, ale stále to ještě nesneslo porovnání s Enscombem; mladá paní proto nepřestala manžela milovat, jenomže by bývala chtěla být jak paní kapitánovou Westonovou, tak slečnou Churchillovou z Enscombu.

Kapitán Weston, o němž všeobecně -- a v rodině Churchillových obzvláště -- panovalo mínění, že získal skvělou partii, dopadl nakonec ne zrovna záviděníhodně: když mu choť po tříletém manželství zemřela, zanechala ho

tu se ztenčeným jměním a navíc s dítětem, o něž se musel postarat. Břímě výdajů s jeho výchovou bylo brzy z vdovce sňato. Díky hošíkovi a jistě i pod smutným dojmem vleklé choroby paní Westonové došlo k jakémus takémus rodinnému usmíření; manželé Churchillovi, kteří neměli vlastní děti ani jiné blízké robátko postrádající péče, se krátce po pohřbu nabídli, že malého Franka zaopatří. Ovdovělý otec možná váhal a zdráhal se, nakonec však převládly jiné úvahy: svěřil syna bohatým Churchillovým a jemu pak už zůstala pouze starost o vlastní spokojenost a pokud možno i o lepší zabezpečení.

Pan Weston usoudil, že bude nejmoudřejší změnit od základu způsob života. Vystoupil z domobrany a pustil se do obchodování; jeho bratři vlastnili už tou dobou v Londýně prosperující podniky, a to mu bylo do začátku cennou oporou. Tato činnost ho právě přiměřeně zaměstnávala. Patřil mu stále ještě menší domek v Highbury a tam trávil většinu svého volného času; a tak mu v užitečné práci i společenských zábavách spokojeně uplynulo osmnáct dvacet let. Za tu dobu se dopracoval solidního finančního postavení -- mohl si dovolit koupi nevelkého panství za Highbury, po němž odedávna prahl, mohl si dovolit sňatek s nevěstou bez groše, jako byla slečna Taylorová, a mohl hovět sklonům své vlastní družné společenské povahy.

Slečna Taylorová začala ovlivňovat jeho životní plány už před časem; jelikož však nešlo o bouřlivou tyranskou žádost mládí, nedal se zviklat ve svém odhodlání, že si nezaloží nový domov, dokud si nebude moci koupit Randalls, na jehož prodej tak dlouho touženě čekal; usiloval neúhybně o uskutečnění svých záměrů, až jich dosáhl. Domohl se jmění, koupil si domov a získal

manželku, a tím zahájil údobí, kdy měl víc předpokladů ke spokojenosti než kdykoli předtím v životě. Pan Weston se nikdy necítil nešťasten, jeho povaha ho před tím uchránila i v soužití s první chotí, ale teprve druhý sňatek mu měl ukázat, jak vzácným darem je moudrá žena s laskavým srdcem, a poskytnout mu příjemný důkaz, oč lepší je vyvolit si, než být vyvolen, a vzbuzovat vděčnost, než ji pociťovat. Při volbě nevěsty nemusel brát ohled na nikoho než na sebe: se svým majetkem mohl naložit podle vlastní vůle, neboť co se Franka týkalo, nejen se rozumělo jaksi samo sebou, že si v něm strýc vychovává dědice, ale jejich vztah byl stvrzen očividnou adopcí, když mladík při dosažení plnoletosti přijal jméno Churchill. Bylo proto velice nepravděpodobné, že by se mu kdy otec musel postarat o zaopatření. Pan Weston s tím rozhodně nepočítal. Tetinka Churchillová byla svévolná žena a manžel se jí neodvážil v ničem oponovat; ale pan Weston si při své povaze neuměl představit, že by pouhá svévole mohla ve svých důsledcích vážně ovlivnit životní osudy bytosti jí drahé, a jak on věřil, drahé po zásluze. Scházel se každoročně se synem v Londýně a byl na něho pyšný, a když pak s láskou vykládal po Highbury, jak z něho roste obdivuhodný mladý muž, začalo na něho být pyšné i celé Highbury. Pokládali ho dostatečně za svého rodáka, aby mladíkovy přednosti i životní vyhlídky vzbuzovaly všeobecný zájem.

Mladý pan Frank Churchill zavdával tedy Highburčanům důvod k hrdosti a probouzel v nich zvědavé přání ho poznat, on sám však jim neoplatil tento lichotivý zájem ani tím, že by se byl v městečku někdy ukázal. Často se hovořilo o tom, že přijede otce navštívit, ale nikdy k tomu nedošlo.

Po sňatku pana Westona však převládlo obecné

mínění, že by se slušelo a patřilo, aby se taková návštěva uskutečnila. V tom ohledu panovala jednomyslná shoda názorů, ať už paní Perryová popíjela čaj u paní Batesové a její dcery, anebo jí zmíněné dámy přišly návštěvu oplatit. Teď nastala ta chvíle, kdy by měl pan Frank Churchill mezi ně zavítat; a nadějeplné očekávání dostalo mocný podnět, když se rozkřiklo, že při té příležitosti napsal nevlastní matce. Příštích pár dní se žádná návštěva neobešla bez zmínky o krásném dopise, který od něho paní Westonová dostala. "Jistě jste už slyšela, jaký krásný dopis poslal pan Frank Churchill paní Westonové? Prý je to moc krásný dopis. Pan Woodhouse měl ten dopis v ruce a povídal, že v životě tak krásný dopis nečetl."

Dopisu se skutečně dostalo vysokého ocenění. Paní Westonová si ovšem utvořila neobyčejně příznivé mínění o dotyčném mladíkovi už předtím a zmíněnou lichotivou pozornost pokládal za nezvratný důkaz jeho uvážlivosti a bystrého rozumu: byl to pro ni mimořádně vítaný dodatek k blahopřání ze všech možných zdrojů, jimiž byla u příležitosti svého sňatku zahrnuta. Byla přesvědčena, že ji potkalo velké štěstí, a zažila toho v životě už dost, aby věděla, že může právem mluvit o štěstí, když to jediné, co ji trápí, je částečné odloučení od lidí jí nakloněných, kteří se s ní těžce loučili, ale jejichž přátelské city tím nijak neochladnou.

Věděla, že ji určitě budou občas postrádat; a vždycky ji zabolelo, když si představila, že Emma třeba kvůli ní přijde o nějakou zábavu anebo že se bez její družné společnosti může chvíli nudit: jenomže drahoušek Emma nebyla žádná skleníková květinka, uměla se vypořádat s takovou situací lépe, než by to dokázala většina děvčat, a měla dost zdravého rozumu,

energie a podnikavosti, aby se dalo předpokládat, že šťastně překoná všechny drobné nesnáze, které jí z toho vzniknou. Navíc se všichni mohli utěšit i vědomím, že Randalls dělí od Hartfieldu vzdálenost, jakou může překonat pěšky i dáma bez doprovodu, a že při páně Westonově povahovém založení i postavení nic nebude na překážku tomu, aby pomalu každý druhý večer v týdnu netrávili všichni pospolu.

Paní Westonová prožívala celé hodiny blažené vděčnosti, když si pomyslela, jak to s ní dopadlo, prokládané pouze chvilkovými záblesky stesku a její spokojenost -- ba víc než spokojenost -- její štěstí a požitek byly tak oprávněné a tak zřejmé, že Emma, jakkoli otce dobře znala, skutečně občas užasla, jak může stále ještě soucitně vzdychat nad "chudinkou slečnou Taylorovou", když se s ní rozloučí v Randallsu, kde ji obklopuje hojnost a pohodlí, anebo když se za ní doma dívají, jak odchází v doprovodu svého přívětivého manžela k vlastnímu kočáru. Nestalo se však, aby se rozloučili, aniž si pan Woodhouse povzdechl: "Chudinka slečna Taylorová! Ta by u nás moc ráda zůstal!"

Ztracenou slečnu Taylorovou jim nic nemohlo vrátit -- a stejně nepravděpodobné bylo, že by ji pan Woodhouse přestal litovat; avšak jak týdny plynuly, ulevilo se mu aspoň v jistém směru. Předně mu sousedé přestali chodit gratulovat; nerozčilovali ho už tím, že vyjadřovali radost nad onou neblahou událostí; a co v něm vyvolávalo nejčernější obavy, totiž svatební dort, hosté do posledního drobečku snědli. Pan Woodhouse nesnášel těžká jídla a nedokázal si představit, že by jiní lidé mohli mít žaludky méně choulostivé než on sám. Co nedělalo dobře jemu, to pokládal za nebezpečné i pro ostatní; proto nejprve co nejdůrazněji

žádal, aby se žádný svatební dort nepekl, a když na něho nedali, snažil se aspoň ze všech sil zabránit tomu, aby ho někdo jedl. Nelitoval námahy a zašel se v té věci poradit s panem Perrym, highburským apatykářem. Pan Perry byl velice rozumný a slušný pán a jeho časté návštěvy byly panu Woodhousovi velkou životní oporou; byv dotázán, musel připustit (ačkoli se tvářil, jako by mu to bylo dost proti mysli), že svatební dorty mohou někdy vyvolat zažívací potíže -- zvláště v oněch případech, kdy se jim holduje nestřídmě. Když se pan Woodhouse takto utvrdil ve svém názoru, zadoufal, že dojde sluchu u všech svatebních hostů; přes to přese všechno však dort mizel, a dokud se po něm docela nezaprášilo, neměl starostlivý pan Woodhouse klid.

Po Highbury kolovaly divné řeči, že všechna Perryovic děcka pobíhala s kusem svatebního dortu paní Westonové v ruce, ale pan Woodhouse tomu nemohl uvěřit.

3. kapitola

Pan Woodhouse měl svým způsobem společnost docela rád. Upřímně ho těšilo, když ho známí přicházeli navštívit, a řada okolností, včetně toho, že žil v Hartfieldu už tak dlouho, že měl dobré srdce, byl zámožný a vlastnil pěkný dům i pěknou dceru, společně přispívaly k tomu, že si mohl pozvat kohokoliv z kroužku nejbližších přátel, kdy se mu zlíbilo. S rodinami mimo tento okruh se příliš nestýkal; měl hrůzu ze zábavy, která by se protáhla do pozdních hodin, i z hlučných večerních hostin, a proto se mohl přátelit pouze s těmi, kdo byli ochotni přizpůsobit se jeho zvyklostem. Naštěstí pro něho se v Highbury, do jehož farnosti patřilo panství Randalls, a na Donwellu, sídle pana Knightleyho v sousedním hrabství, mnozí tací našli. Emma ho dost často

přiměla, aby někoho z vyvolených šťastlivců pozval na oběd, ale on sám měl nejraději, když se u nich sešla společnost večer, a pokud neusoudil, že je na návštěvy příliš indisponován, neuplynul snad večer, aby mu Emma nedokázala dát dohromady partičku karet.

Upřímné dlouholeté přátelství k nim přivádělo Westonovy a pana Knightleyho; u pana Eltona, mladého muže, jenž v rozporu se svými sklony žil sám, nehrozilo nebezpečí, že by odmítl lákavou výměnu své samoty za společnost v krásném salónu pana Woodhouse a úsměvy jeho půvabné dcery.

Poté následovala druhá sestava; a tu z hostů nejochotněji přijímajících pozvání sluší jmenovat paní Batesovou s dcerou a paní Goddardovou, tři dámy, které byly skoro vždy k službám, když přišlo pozvání z Hartfieldu, a které James přivážel a odvážel tak často, že to pan Woodhouse už nepovažoval za štrapáci ani pro něho, ani pro koně. Kdyby se jim bývala taková služba prokazovala jednou do roka, byl by pan Woodhouse kolem toho jistě spustil velké lamentace.

Paní Batesová, vdova po někdejším highburském vikáři, byla velice stará dáma, kterou na světě už netěšilo skorem nic krom šálku čaje a partičky karet. Žila tiše a skromňoučce se svou neprovdanou dcerou a každý s ní jednal tak ohleduplně a uctivě, jak to vůči bezbranným starým dámám v stísněných poměrech bývá pravidlem. Její dcera se těšila mezi sousedy mimořádné oblibě, navzdory skutečnosti, že nebyla ani mladá, ani hezká, ani bohatá, ani vdaná. Slečna Batesová měla nejhorší předpoklady na světě k tomu, aby si naklonila obecné mínění; nemohla spoléhat na duševní převahu, aby se prosadila, nebo aspoň ty, jimž by nebyla sympatická, zastrašila natolik, aby vůči ní zachovávali zdání

zdvořilosti. V životě jí nebylo dáno chlubit se krásou ani vtipem. Za mlada ji nepotkalo nic pozoruhodného, léta zralosti věnovala péči o chřadnoucí matku a úsilí hospodařit co nejšetrněji s malým příjmem. A přece to byla šťastná žena a nikdo o ní neřekl křivého slůvka. Ten zázrak způsobila její vlastní dobrodušnost a stálá spokojenost. Nebylo snad človíčka, aby ho slečna Batesová nemilovala a jeho zájem jí neležel na srdci; u každého viděla jen dobré vlastnosti; sama se pokládala za přešťastnou bytost, jíž dal Osud do vínku přehršli vzácných darů: ušlechtilou matku, tolik hodných sousedů a přátel a domov, kde jí nic neschází. Jednoduchá povaha a dobrá nálada, spokojenost a vděčnost jí zajišťovaly u každého dobrou vůli a jí samé byly nepřeberným zdrojem štěstí. Každá maličkost ji rozpovídala, což bylo panu Wodhousovi přesně po chuti, a její zásoba podružných zpráviček a neškodných klípků byla nevyčerpatelná.

Paní Goddardová byla ředitelkou školy -- nikoli penzionátu, akademie či jiného ústavu, který by v košatých periodách, plných vybroušených nesmyslů, prohlašoval, že jím poskytované vzdělání spojuje osvícené znalosti s elegantními mravy na základě nových objevů a principů, a kde mladé dívky za zlodějské školné přijdou o zdraví a naučí se marnivosti -- ale poctivé, staromódní internátní školy, kde rozumná míra vzdělání byla k mání za rozumnou cenu, a kam mohli rodiče poslat děvče, aby doma nepřekáželo a trochu se otrkalo, bez nebezpečí, že se jim domů vrátí malý zázrak. Škola paní Goddardové se těšila výborné pověsti -- a po zásluze: Highbury bylo známo svým zdravým povětřím; paní Goddardová měla prostorný dům i zahradu, dávala dětem dosyta a zdravě najíst, v létě je nechala pořádně proběhnout na čerstvém vzduchu, v zimě

jim vlastnoručně ošetřovala oznobeniny. Nebylo tedy divu, že se za ní táhla šňůra dvaceti dvojstupů když kráčela do kostela. Krásy mnoho nepobrala, byla to však laskavá, mateřská bytost, která za mladých let tvrdě pracovala a teď dospěla k názoru, že si může občas dopřát sváteční odpočinek a zajít k známým na čajový dýchánek; a protože jí pan Woodhouse v dřívějších dobách často prokázal nějakou službu, cítila se mu zavázána, a pokud jí to bylo jen trochu možné, ráda vyhověla jeho pozvání, opustila svůj čisťounký salon, ověšený ručními pracemi, a odebrala se vyhrát nebo prohrát pár šestáků u jeho krbu.

Tyto dámy tedy byly Emmě velmi často k dispozici, a byla tomu kvůli otci ráda, i když jí samé nemohly nahradit paní Westonovou. Měla radost, když viděla, že je otec spokojený, a libovala si, jak umí všecko dobře zařídit; avšak nenáročné repetění takových tří sousedek v ní přece jen vyvolávalo pocit, že kdyby to byl jediný způsob, jak trávit čas, neuchránila by se před těmi nekonečně vleklými večery, jichž se předem tak hrozila. Jednou dopoledne, právě když seděla a dumala, že má před sebou na sklonku dne přesně takové vyhlídky, byl jí doručen lístek od paní Goddardové, v němž tato dáma vyslovovala uctivou prosbu, zdali by s sebou večer směla přivést slečnu Smithovou; a to byla prosba pro Emmu velice vítaná, protože slečnu Smithovou, sedmnáctiletou dívku, od vidění dobře znala a už dávno v ní probudila zájem svým půvabem. Odpověděla tedy velice vlídným pozváním a večer se přestal krásné hostitelce jevit tak hrozivě.

Harriet Smithová byla čísi nemanželská dcera. Kdosi ji před několika lety poslal do školy paní Goddardové a kdosi ji nedávno povznesl z postavení žačky do postavení schovanky. Víc o ní nebylo známo. Neměla

nikoho, kdo by se k ní otevřeně hlásil, krom lidí, s nimiž se sblížila v Highbury, a nedávno se právě vrátila odněkud z venkova, kde pobývala delší dobu na návštěvě u dvou slečen, někdejších spolužaček.

Bylo to velmi hezké děvče, a právě toho typu, který se Emmě zvlášť líbil: menší boubelatá blondýnka s pravidelnými rysy, bílou pletí a růžovými tvářičkami, modrooká, usměvavá a ochotná; a za ten večer udělala na Emmu tak příznivý dojem svým chováním i svým zjevem, že se pevně rozhodla víc se s ní spřátelit.

Slečna Smithová ji nezaujala tím, že by byla říkala něco zvlášť pozoruhodného, ale celkově působila velmi sympaticky -- nebyla nevhodně plachá, nemusela se nutit do hovoru -- a přitom se ani zdaleka nepokoušela strhnout pozornost na sebe, dávala roztomile najevo patřičnou úctu, byla tak příjemně vděčná, že směla přijít do Hartfieldu, a tak upřímně obdivovala zařízení a všechno ostatní, jelikož se s tak vybraným vkusem dosud nesetkala, že to činilo čest jejímu rozumu a zasluhovalo uznání. Uznání se jí tedy dostane. Nesmí promrhat ty něžné modré oči a přirozený půvab ve styku se společensky bezvýznamnými vrstvami tady v Highbury. Lidé, s nimiž se dosud přátelila, jí nejsou hodni. Ta rodina, odkud právě přijela, třebaže jsou to jistě velice slušní lidé, nepředstavují pro Harriet vhodnou společnost. Jmenovali se Martinovi a Emma je znala z doslechu, věděla, že mají v nájmu velký statek na panství pana Knightleyho v donwellské farnosti -- prý si vedou velice zdatně -- pan Knightley o nich měl nejlepší mínění -- přesto však to jistě budou neomalení hrubci, naprosto nežádoucí přátelé pro dívku, které chybí k dokonalosti pouze trocha vzdělání a uhlazenosti. Emma se s ní bude

stýkat; povznese ji; odpoutá ji od nevhodných známostí a uvede do dobré společnosti, ovlivní její názory i chování. Bude to zajímavé, a navíc jistě i velmi ušlechtilé úsilí, a hodí se pro ni vzhledem k jejímu společenskému postavení i proto, že má na to čas i schopnosti.

Zatímco Emma obdivovala Harrietiny něžné modré oči, bavila dámy i poslouchala a přitom spřádala všechny tyhle plány, večer nebývale rychle ubíhal, takže pohoštění, jímž návštěvy vždy končily a na které jindy pamatovala, tentokrát přichystala a naservírovala ke krbu panská sama. S pohotovou účinlivostí, která přesahovala běžné pohnutky -- vždycky jí totiž záleželo na tom, aby byla práva pověsti, že má dokonalé, pozorné chování -- i z upřímné dobré vůle stvoření rozradostněného vlastními nápady se teď ujala povinností hostitelky u večeře, starala se a pobízela dámy, aby ochutnaly zadělávané kuře a ústřice v škebli, s důrazem přiměřeným vědomí, že tito hosté nejsou zvyklí dlouho ponocovat a zdvořilost jim velí se zdráhat.

V takovýchto situacích se pan Woodhouse dostával do palebného ohně svých vlastních protichůdných sklonů. Miloval tabuli prostřenou tak, jak to bývalo zvykem za jeho mladých let, avšak vzhledem k svému přesvědčení, že pozdní večeře jsou nezdravé, neviděl rád, když se na stůl něco naservírovalo; ve své pohostinnosti by byl hostům dopřál všeho možného, ale z obavy o jejich zdraví těžce nesl, když se pustili do jídla.

S klidným svědomím jim mohl doporučit pouze malou porci řídké kaše, jakou večeřel sám, avšak omezil se na to, že k dámám, z jejichž talířů v pohodě mizely jinačí lahůdky, promlouval takto:

"Paní Batesová, dovolte, abych vám doporučil jedno z těchto vajíček. Snad byste se toho mohla odvážit. Vajíčko, pokud se uvaří velice naměkko, není nezdravé. Naší Serlovce se ve vaření vajíček nikdo nevyrovná. Nedoporučoval bych vám vajíčko, od jiné kuchařky -- ale nebojte se -- jsou to malinká vajíčka, jak vidíte -- takové naše vlastní malé vajíčko vám neuškodí. Slečno Batesová, snad by vám Emma mohla posloužit kousíčkem závinu -- ochutnejte malý kousíček. U nás se dělá závin pouze z jablek. Nemusíte mít strach z nějakých těžkých povidel. Krém bych vám nedoporučoval. Paní Goddardová, copak byste řekla půl sklence vína? Jen půl malé vinné sklenky -- a namícháme ji do džbánečku vody? Myslím, že by vám to nemohlo uškodit."

Emma nechala otce mluvit -- ale postarala se, aby se hostům dostalo pohoštění podstatně lákavějšího; a tento večer ji navíc těšilo vědomí, že se rozcházejí v růžové náladě. Slečna Smithová byla blažená v míře plně odpovídající Emminým záměrům. Slečna Woodhousová zaujímala v Highbury tak významné postavení, že vyhlídka na seznámení s ní byla stejně děsivá jako lákavá -- ale pokorná, vděčná, prostoduchá dívenka odcházela navýsost spokojená, okouzlená přívětivostí, kterou jí slečna Woodhousová celý večer vyznamenávala -- vždyť jí dokonce na rozloučenou i ruku podala!

4. kapitola

Brzy to tedy byla hotová věc, že se Harriet počítá k blízkým přátelům hartfieldského panstva. Netrpělivá, rázná Emma neztrácela čas a zvala ji, líbezně ji vybízela, jen aby k nim často zaběhla, a čím lépe se obě poznávaly, tím větší v sobě navzájem nacházely zalíbení. Emma hned zkraje vytušila, jak vhod jí přijde Harrietina společnost při procházkách. V tomto

ohledu pro ni měla ztráta paní Westonové vážné důsledky. Její otec se nikdy neodvážil dál než do parku, kde mu dvě pěšinky přetínající jeho jednotlivé části posloužily pro dlouhou procházku nebo krátkou, podle ročního období; a Emmě bylo tudíž od sňatku paní Westonové dopřáno mnohem méně pohybu na čerstvém vzduchu. Jednou se odvážila sama až do Randallsu, ale neměla přitom příjemný pocit, a proto pro ni taková Harriet Smithová, kterou mohla kdykoliv vyzvat na procházku, byla cenným dodatkem ke všem jejím ostatním privilejím. Ale čím víc se s ní stýkala, tím víc se jí ve všech směrech zamlouvala a tím víc se utvrzovala ve všech svých laskavých záměrech.

Harriet rozhodně rozumu moc nepobrala, ale měla milou, poddajnou, vděčnou povahu, nevěděla, co je to domýšlivost, a nepřála si nic jiného než k někomu vzhlížet a nechat se vést. Přilnula k Emmě od prvopočátku tak, že to od ní bylo skutečně milé; a Harrietina touha po dobré společnosti a schopnost ocenit eleganci a důvtip nasvědčovaly, že jí nechybí vkus, i když pronikavý rozumový úsudek od ní čekat nikdo nemohl. Celkem si však Emma byla docela jista, že v Harriet Smithové našla mladičkou přítelkyni podle svých představ -- přesně takovou, jakou tady doma teď potřebovala. Aby získala družku jako paní Westonová, to bylo naprosto vyloučeno.

Druhá taková jí nebude dopřána. Druhou takovou by ani nechtěla. Tohle bylo něco dočista jiného -- odlišný, nezávislý vztah. K paní Westonové cítila náklonnost pramenící z vděčnosti a úcty. Harriet bude mít ráda proto, že jí může prospět. Paní Westonová od ní nic nepotřebuje; Harriet všechno.

Nejprve se pokusila jí prospět tím, že zjistí něco o jejích rodičích; jenže od

Harriet se nic nedověděla. Harriet by se byla ochotně svěřila s čímkoli na světě, avšak všechno vyptávání v tomto směru vyznělo naprázdno. Emma si mohla domýšlet, co se jí zlíbilo -- byla ovšem přesvědčená, že ona by v podobné situaci pravdu rozhodně vypátrala. Harriet chyběla zvídavost. Spokojeně naslouchala a věřila všemu, co se jí paní Goddardová uráčila sdělit, a dál se nepídila.

Paní Goddardová a její učitelky, děvčata a události ze školy -- to tvořilo přirozeně hlavní námět se Harrietina zpovídání, a neseznámit se s Martinovými na farmě U opatského mlýna, byl by to patrně námět jediný. Martinových měla plnou hlavu: strávila u nich dva přešťastné měsíce a moc ráda teď vykládala, co pěkného u nich zažila a líčila všechny vymoženosti a divy jejich domova. Emma ji pobízela, jen ať se vypovídá -- obrázky ze života lidí jiného druhu ji zajímaly a bavila se nad Harrietinou mladou prostoduchostí, když ta jí nadšeně vykládala, že paní Martinová má "dva salony, namouduši dva krásně zařízené salony; jeden je jistě tak velký jako přijímací pokoj u paní Goddardové; a mají taky služebnou na úklid, a ta u nich zůstává už pětadvacet let; a mají osm krav, z čehož dvě jsou z alderneyského plemene a jedna kravička je Velšanka, taková roztomilounká kravička to je; a když paní Martinová viděla, jak se Harriet s tou kravičkou mazlí, povídala, že to bude jako její kravička; a také mají na zahradě moc pěkný altán, a tam si napřesrok všichni jednou odpoledne udělají svačinu -- je to skutečně moc pěkný altán a vešlo by se tam dobře tucet lidí."

Nějakou dobu to Emmu bavilo poslouchat a hlouběji se nad Harrietiným vyprávěním nezamýšlela; jakmile však poznala onu rodinu lépe, začala se na celou věc dívat jinak.

Utvořila si zprvu nesprávnou představu, že jde o matku s dcerou a syna s manželkou, kteří všichni žijí pospolu, ale pak se ukázalo, že ten pan Martin, o němž se vypravěčka často zmiňovala, jehož dobrosrdečnost, osvědčenou v takovém či onakém případě, tolik chválila, je svobodný, že není žádná mladá paní Martinová, jeho manželka; a tu pojala podezření, že ubohé přítelkyni ze vší té pohostinnosti a laskavosti hrozí nebezpečí, a jestli se jí někdo neujme, mohli by ti lidé po ní požadovat, aby se nadobro zahodila na nějaké farmě.

Pod tímto podnětným dojmem jí potom kladla četnější a významuplnější otázky; a zvlášť měla Harriet k tomu, aby se rozpovídala o panu Martinovi -- což té zřejmě vůbec nebylo proti mysli. S chutí vykládala, jak se podílel na jejich procházkách při měsíčku a veselých večerních hrátkách, a dlouze líčila, jak je laskavý a ochotný. Jednou si zajel celé tři míle, jen aby jí přinesl pár vlašských ořechů, protože se předtím zmínila, že je má ráda -- a vůbec je takový ohleduplný! A jednou večer přivedl do salonu pastýřova synka, aby jí zazpíval. Ona má zpěv moc ráda. I on sám trochu zpívá. Jí se zdá moc chytrý -- všemu tak rozumí! Má vynikající stádo ovcí, a když u nich byla, nabízeli mu kupci za vlnu nejvíc ze všech zdejších pěstitelů. Jí se zdá, že o něm kdekdo mluví s uznáním. Jeho matka i sestry se v něm jen vidí. Paní Martinová jednoho dne prohlásila (Harrietinu tvář přelétl ruměnec), že lepšího syna si ani neumí představit, a proto prý je přesvědčena, že z něho bude dobrý manžel, až se ožení. Ne že by ho chtěla honem ženit. Vůbec na to nespěchá.

"Bravo, paní Martinová!" pomyslela si Emma. "Vy nechodíte dlouho kolem horké kaše."

"A když jsem odjížděla, byla paní Martinová

tak hodná, že poslala paní Goddardové krásnou husu: pěknější husičku paní Goddardová prý v životě neviděla. Paní Goddardová ji v neděli upekla a pozvala pak na večeři všechny tři učitelky, slečnu Nashovou, slečnu Princeovou i slečnu Richardsonovou."

"Pan Martin zřejmě nebude člověk příliš vzdělaný, krom ve svém oboru. Jestlipak čte?"

"Ale ano -- totiž ne -- já nevím -- řekla bych, že už toho přečetl hodně -- ale nic takového, na čem byste si vy zakládala. Čte ZEMĚDĚLSKÉHO ZPRAVODAJE a knihy, které u nich leží na jednom sedátku pod oknem, ale to všechno si čte jenom sám pro sebe. Ale někdy večer, než jsme zasedli ke kartám, přečetl nahlas něco z ČAROMOCNÝCH PŘÍBĚHŮ a to bývala velká švanda. Vím jistě, že četl FARÁŘE WAKEFIELDSKÉHO. Nečetl ROMÁNEK Z LESŮ ani DÍTKA OPATSKÁ. Vůbec o těchhle knihách ani neslyšel, dokud jsem mu o nich nepověděla, ale prý si je při první příležitosti opatří."

Další otázka zněla: "Jakpak ten pan Martin vypadá?"

"Není to žádný krasavec -- to rozhodně ne. Mně se zdál ze začátku dost ošklivý, ale teď už se mi ošklivý nezdá. Víte, po čase vám to už ani nepřijde. Ale vždyť jste ho musela někdy vidět, ne? Zajede občas do Highbury a projíždí tudy každý týden cestou do Kingstonu. On vás už velmi často potkal."

"To je možné -- a já jsem ho třeba už padesátkrát zahlédla, jenomže jsem neměla zdání, jak se jmenuje. Mladý farmář, ať jede na koni nebo kráčí pěšky, je asi ten poslední, kdo by mohl vzbudit mou zvědavost. Rolníci patří přesně k vrstvě lidí, s nimiž nemohu mít nic společného. O stupínek, o dva níž, a člověk spořádaného zevnějšku by mne možná zaujal; uvažovala bych třeba, jestli bych nemohla něco udělat pro jeho rodinu. Ale

farmář ode mne nic nepotřebuje, můj zájem se tedy soustřeďuje níž, a ovšem v jiném smyslu slova zase výš, než stojí on."

"Svatá pravda! Jistě, to se ani nedá čekat, že byste si ho někdy všimla -- ale on vás zná moc dobře -- tedy od vidění."

"Vůbec nepochybuji, že je to solidní mladý muž. Jsem o tom přesvědčena, a z toho důvodu mu přeji jen to nejlepší. Co myslíte, kolik je mu asi let?"

"Osmého června slavil čtyřiadvacáté narozeniny -- a já mám narozeniny 23. června -- jen o patnáct dní později. To je zvláštní náhoda, že?"

"Teprve čtyřiadvacet? To je na ženitbu ještě příliš mladý. Jeho matka dělá moudře, že na něho nepospíchá. Zřejmě je jim všem pospolu dobře, a kdyby paní Martinová vynaložila úsilí a syna oženila, pravděpodobně by toho časem litovala. Tak za šest let to jistě bude na místě, pokud se seznámí se slušnou dívkou, společensky sobě rovnou, která má aspoň trochu nějaké věno."

"Za šest let! Ale slečno Emmo, to už mu bude třicet!"

"Nu a? Muži si většinou dříve ani nemohou dovolit myslet na ženitbu, ledaže pocházejí ze zámožné rodiny a mají vlastní jmění. Soudím, že pan Martin se teprve musí něčeho dopracovat -- sotva přece bude zcela nezávislý. Možná že zdědil něco po nebožtíku otci, ale ať už je jeho podíl na rodinném majetku jakýkoli, patrně s ním nemůže volně nakládat -- představuji si, že je uložen v jeho živém a mrtvém inventáři --; a třebaže může časem zbohatnout, když se pilně přičiní a bude mít štěstí, není příliš pravděpodobné, že si už teď něco nahospodařil."

"Svatá pravda! Žijou si ale velice dobře. Nemají sice žádného lokaje ani komorníka --

ale jináč jim opravdu nic nechybí, a paní Martinová vykládala, že si napřesrok snad vezme podomka."

"Jen abyste se nedostala do prekérní situace, až se pan Martin jednoho dne ožení, Harriet -- mám na mysli společenské styky s jeho ženou; sestrám Martinovým se dostalo vyššího vzdělání, a proto proti nim nemůže nikdo v zásadě nic namítat, ale z toho ještě nevyplývá, že on si třeba nevezme osobu, s níž by pro vás nebylo zrovna vhodné se stýkat. Vzhledem k neblahým okolnostem vašeho původu musíte zvlášť pečlivě dbát, abyste se nezahazovala s ledaským. Vaším otcem byl nepochybně džentlmen, a vy musíte své nároky na toto společenské postavení prosazovat, seč vám síly stačí, protože jinak by se jistě našlo dost lidí, kteří by vás s radostí ponížili."

"Svatá pravda! Ano -- asi by se takoví našli. Ale když mě přijímáte vy v Hartfieldu, slečno Emmo, a jste ke mně taková milá, tak se nikoho a ničeho nebojím."

"Máte správnou představu o důležitosti vlivných přátel, Harriet, ale já bych vám chtěla zajistit tak pevné místo ve vybrané společnosti, abyste nebyla závislá ani na Hartfieldu, ani na nějaké slečně Woodhousové. Chtěla bych vás vidět v trvalém svazku s nějakou dobrou rodinou -- a za tím účelem by bylo moudré odpoutat se co nejvíc od sporných známých; a proto vám říkám: Kdybyste pořád ještě žila zde, až se pan Martin ožení, byla bych ráda, abyste se pro své přátelství s jeho sestrami nedala strhnout k tomu, že se sblížíte i s jeho manželkou, jíž pravděpodobně bude některá obyčejná, nevzdělaná farmářská dcerka."

"Svatá pravda! Já si jenom myslím, že pan Martin by si nevzal žádné docela nevzdělané

děvče -- vždyť on sám má moc dobré vychování. Nechci vám ale v názorech odporovat a určitě bych moc nestála o to, sblížit se s jeho manželkou. Obě slečny Martinové, a zvlášť Elizabeth, mi budou vždycky milé, a to by mi bylo moc líto, kdybych se s nimi musela přestat stýkat, protože ty jsou stejně vzdělané jako já. Ale kdyby si on vzal nějakou dočista hloupou, obhroublou ženu, tak to bych ji určitě neměla navštěvovat, pokud se mi podaří tomu vyhnout."

Emma ji bedlivě pozorovala při peripetiích tohoto výlevu a neviděla žádné znepokojivé příznaky lásky. Mladý Martin byl Harrietin první ctitel, jistě na nikoho jiného spoléhat namůže, a proto s Harriet nebudou nesnáze, když pro ni z přátelství něco sama vymyslí.

S panem Martinem se střetly hned nazítří, když si vyšly na procházku po donwellské silnici. Šel pěšky: nejprve ulpěl uctivým pohledem na Emmě a pak se s neskrývanou radostí zahleděl na její společnici. Emmě vůbec nebylo proti mysli, že se jí nabízí příležitost, aby si ho prohlédla; předešla je o pár metrů, zatímco ti dva se spolu zastavili, ale přitom stačila pana Roberta Martina bystrým zrakem dostatečně odhadnout. Vypadal velice úhledně a dělal dojem rozvážného mladého muže, avšak jinými zjevnými přednostmi se chlubit nemohl, a Emma usoudila, že při srovnání s lepšími pány musí pozbýt vší Harrietiny náklonnosti, kterou zatím získal. Harriet uměla ocenit vybrané způsoby; sama od sebe se rozhovořila s obdivem i úžasem o laskavé ohleduplnosti jejího otce. Robert Martin vypadal, jako by ani nevěděl, co to vybrané způsoby jsou.

Stáli spolu jen pár minut -- nemohli přece nechat slečnu Woodhousovou čekat -- a Harriet k ní pak přiběhla celá rozesmátá a

rozradostněná, což slečna Woodhousová hodlala zakrátko uvést na pravou míru.

"Kdo by si pomyslel, že se s ním takhle potkáme! -- To je přece tak zvláštní! Povídal, že jenom náhodou zamířil tudy, a ne kolem Randallsu. Prý nevěděl, že chodíme na procházku po téhle silnici. Myslel, že se většinou vypravíme k Randallsu. Nepodařilo se mu ještě obstarat si ROMÁNEK Z LESŮ. Když byl posledně v Kingstonu, měl toho tolik co zařizovat, že mu to dočista vypadlo z hlavy, ale vypraví se tam znovu zítra. Není to zvláštní, že jsme se takhle potkali? Tak co, slečno Emmo? Je takový, jak jste si ho představovala? Co si o něm myslíte? Myslíte si, že je ošklivý?"

"Je nepochybně ošklivý -- skutečně ošklivý -- ale to není důležité v porovnání s jeho neuhlazeným vystupováním. Jistě jsem u něho nemohla kdovíco předpokládat a také jsem nic zvláštního nepředpokládala, ale vůbec by mě nenapadlo, že je tak neobratný a tak neotesaný. Doznám se vám, že jsem si ho představovala přece jen trochu uhlazenějšího."

"Svatá pravda!" odpověděla Harriet zdrceně. "Jistě není tak uhlazený jako urození džentlmeni."

"Domnívám se, Harriet, že od té doby, co se spolu stýkáme, dlela jste už tolikrát ve společnosti pravých džentlmenů, že nemůžete nevidět, v čem se od nich pan Martin liší. V Hartfieldu jste se mohla poučit, jak vypadá vzdělaný, uhlazený pán. Překvapilo by mě, kdybyste se po takové zkušenosti znovu setkala s panem Martinem a nepostřehla, že jim nesahá ani po kotníky -- a neužasla sama nad sebou, že vám vůbec kdy připadal sympatický. Nezačínáte to nahlížet už teď? Všimla jste si toho? Jistě jste postřehla, jak nemotorně se kouká a jak stroze jedná -- a ten nelibý hlas,

jehož necvičená modulace mi neušla, jak jsem stála poblíž."

"Jako pan Knightley teda není, to je jistá věc. Nedrží se tak pěkně a nemá takovou chůzi jako pan Knightley. Vidím ten rozdíl docela zřetelně. Ale pan Knightley je tak nóbl pán!"

"Pan Knightley působí tak dobře, že by snad nebylo spravedlivé srovnávat pana Martina právě s ním. Nenašla byste možná ani jednoho ze sta, aby z něho vyzařovala ryzí noblesa jako z pana Knightleyho. To však není jediný pán, s nímž jste poslední dobou přišla do styku. Co soudíte o panu Westonovi nebo panu Eltonovi? Porovnejte pana Martina s nimi. Porovnejte způsob, jakým se oni drží, jak chodí, jak mluví, jak mlčí. Jistě postřehnete ten rozdíl."

"Ach ano -- je to velký rozdíl. Ale pan Weston je skorem starý pán. Panu Westonovi musí být už přes čtyřicet."

"Tím víc je třeba ocenit jeho chování. Čím je člověk starší, Harriet, tím je důležitější, aby se vyvaroval nepěkných způsobů -- tím výraznější a nechutnější je jakákoli hlučnost, hrubost nebo neotesanost. Co se dá prominout mladíkovi, odpuzuje u člověka zralého věku. Pan Martin je už teď nevychovaný a strohý, jaký bude, až se dožije věku pánĕ Westonova?"

"To nemůžeme vědět!" odvětila Harriet patetickým hlasem.

"Můžeme se ale docela dobře dohadovat. Bude z něho načisto neomalený, grobiánský farmář -- nedá si na sobě vůbec záležet a nebude mít v hlavě nic jiného než zisk a ztrátu."

"To bude zlé, jestli to tak skutečně dopadne."

"Že už teď nemyslí pomalu na nic jiného než na farmu, to dokazuje, že se zapomněl zeptat na knihu, kterou jste mu doporučila. Měl plnou hlavu toho, co se děje na trhu, a nic jiného

se mu do ní už nevešlo -- a tak se to na zdárného hospodáře taky patří. Nač by mu byly knihy? Vůbec nepochybuji o tom, že přivede svůj statek k rozkvětu a že se z něho časem stane velmi zámožný člověk -- a že je nevzdělaný a hrubý, to nám vadit nemusí."

"Divím se, že si na tu knihu nevzpomněl," byla celá Harrietina odpověď, ale zazněla z ní tak výrazná nelibost, že Emma pokládala za zbytečné víc ji podněcovat. Chvíli tedy nic neříkala. Posléze začala takto:

"V jednom ohledu předčí možná pan Elton pana Knightleye i pana Westona: má jemnější způsoby. V tom je možno bez váhání dát ho za příklad. Pan Weston je tak otevřený a rázný, že to až hraničí se zbrklostí, což se u něho každému zamlouvá, protože se k tomu druží šťastná, veselá povaha --, ale napodobovat by ho nikdo neměl, stejně jako přímočaré, energické, rozhodné jednání pana Knightleye -- i když k němu se hodí velice dobře. Ale kdyby se ho nějaký mladík jal napodobovat, působilo by to nesnesitelně. Na druhou stranu však soudím, že by se žádný mladík nemohl zmýlit, kdyby si vybral za vzor pana Eltona. Pan Elton je dobromyslný, veselý, ochotný a jemný. Poslední dobou mi připadá zvlášť jemný. Nevím, jestli má v úmyslu zalíbit se jedné z nás záměrně milejším chováním, ale povšimla jsem si, že má milejší způsoby než dřív. Pokud za tím něco vězí, musí to být snaha získat vaše sympatie. Nepovídala jsem vám ještě, co o vás onehdy prohlásil?"

A Emma jí pak opakovala jakási vřelá pochvalná slova, která z pana Eltona vytáhla a teď náležitě opentlená předala dál; Harriet zrudla a usmála se a pravila, že odjakživa považuje pana Eltona za velmi příjemného pána.

Právě panu Eltonovi totiž Emma určila úlohu vypudit mladého farmáře Harriet z hlavy.

Usoudila, že by to pro ni byla výborná partie, a tak nesporně žádoucí, přirozená a pravděpodobná, že si ani nemůže přisvojovat velké zásluhy, když začne kout takové plány. Obávala se jen, že na to musí připadnout i všichni ostatní. Aspoň však nebylo pravděpodobné, že by ji některý předvídavec předstihl, protože jí se tento záměr zrodil v hlavě hned první večer, kdy Harriet přišla na návštěvu do Hartfieldu. Čím déle o tom uvažovala, tím víc se utvrzovala v přesvědčení, že je to skvělé řešení. Pan Elton má velice přijatelné postavení, umí se chovat jako džentlmen a nevlastní žádné nevhodné příbuzné, zároveň však nepocházel z takové rodiny, která by právem mohla vznášet námitky proti Harrietinu spornému původu. Je s to nabídnout jí pohodlný domov, a podle Emmina názoru ji nesporně i velmi slušně finančně zabezpečit; highburská farnost není sice kdovíjak velká, ale k faře patří ještě nějaké samostatné nemovitosti; a Emma si mladého faráře cenila jako muže příjemného, snaživého, úctyhodného, jemuž nechybí praktický rozum ani širší znalosti. Ujistila se už, že považuje Harriet za krásné děvče, a věřila, že když se často sejdou v Hartfieldu, postačí to u něho vykonat své; co se Harriet týkalo, nepochybovala, že vědomí o jeho lásce bude mít takovou váhu a účinek jako obvykle. Vždyť to je skutečně velmi příjemný mladík a musí se zalíbit každé ženě, pokud není příliš vybíravá. Je pokládán za velkého fešáka a všude budí obdiv, i když ona se s všeobecným míněním neztotožňuje, protože mu chybí jistý soulad rysů, bez něhož by se ona nedokázala obejít, ale děvče, kterému se zavděčí nějaký Robert Martin, když jí dojde přes pole pro ořechy, jistě neodolá, až se jí začne dvořit pan Elton.

5. kapitola

"Nevím, jak se na to koukáte vy, paní Westonová," pravil pan Knightley, "ale mně se tohle důvěrné přátelství mezi Emmou a Harriet Smithovou jeví jako nežádoucí."

"Nežádoucí! Opravdu tak soudíte? Ale proč?"

"Myslím, že to ani jedné z nich neprospěje."

"Udivujete mne. Emma rozhodně Harriet prospěje, Harriet poskytne Emmě nové pole působnosti, a proto lze soudit, že prospěje i ona jí. Měla jsem radost, když jsem pozorovala, jak se sblížily. Máme na to vskutku rozdílné pohledy! -- Prý jim to vzájemně neprospěje! Teď bude jistě následovat další z našich rozepří o Emmě, pane Knightley."

"Myslíte si možná, že jsem schválně přišel se s vámi pohádat, když vím, že Weston není doma, a že tedy budete muset vytrhnout do boje sama."

"Můj choť by mě nepochybně podpořil, kdyby zde byl, protože na tu věc hledí naprosto stejně jako já. Právě včera jsme o tom hovořili a shodně jsme si říkali, jak je dobře, že se v Highbury našla dívka, s kterou se Emma může stýkat. Trvám na svém, pane Knightley: v tomhle nejste povolaným soudcem. Navykl jste si za ta léta žít sám, a proto si neceníte družnosti, a možná že žádný muž nepochopí, jakou útěchu nalézá žena v přítomnosti druhé ženy, zvlášť když tomu byla celý život zvyklá. Umím si představit, proč se vám Harriet Smithová zvlášť nezamlouvá. Nemá takové vychování, aby to byla pro Emmu ideální přítelkyně. Ale na druhou stranu zase ji Emma chce vzdělávat, a to ji přiměje, aby sama víc četla. Budou spolu číst. Vím, že to má v úmyslu."

"Emma má v úmyslu víc číst od svých dvanácti

let. Kolik seznamů už jsem viděl, které v různých dobách sepsala: tituly knih, které hodlala soustavně číst -- a byly to obdivuhodné seznamy, dobře vybrané, úhledně seřazené, někdy podle abecedy a jindy podle jiného klíče. Ten seznam, co si sestavila, když jí bylo pouhých čtrnáct -- vzpomínám si, že jsem ho měl nějakou dobu schovaný, protože jsem musel obdivovat její úsudek. Rád vědím, že i teď jistě vypracovala obdivuhodný seznam. Ztratil jsem ale víru, že by se Emma dokázala četbě soustavně věnovat. Nepodrobí se nikdy ničemu, co vyžaduje píli a vytrvalost a v čem se fantazie musí podřídit rozumu. K čemu ji nedokázala přimět slečna Taylorová, tam podle mého přesvědčení sotvaco zmůže Harriet Smithová. -- Jistě byste jí byla ráda vštípila, aby četbě věnovala mnohem víc času. Sama dobře víte, že se vám to nepodařilo."

"Uznávám," odvětila paní Westonová s úsměvem, "že jsem si to kdysi také myslela, ale co jsme se rozloučily, nemohu si vzpomenout, že by mi Emma kdy v něčem nevyhověla!"

"Nikdo by si jistě nepřál osvěžit tak vzácně laděnou paměť," odvětil pan Knightley procítěně a na chvíli se odmlčel. "Jenomže mé smysly nepodléhají žádnému takovému kouzlu," dodal pak, "a tudíž mi nezbývá než vidět, slyšet a pamatovat. Na Emmu neblaze působí, že je z celé rodiny nejchytřejší. Měla to neštěstí, že jako desetiletá uměla rozřešit úkoly, před nimiž její sedmnáctiletá sestra stála bezradná. Je odjakživa bystrá a sebejistá, zatímco Isabella je pomalá a váhavá. Navíc od svých dvanácti let kralovala v otcovském domě a vám všem. V matce ztratila jedinou osobu, která by ji byla zvládla. Zdědila po matce schopnosti a byla by se jí musela podřídit."

"Ještě štěstí, že jsem nemusela prosit vás o doporučení, pane Knightley, kdybych byla odcházela od Woodhousových a hledala jiné místo. Myslím, že byste byl za mne neztratil jediné dobré slovo. Jistě jste byl odjakživa toho mínění, že nejsem na svém místě."

"Máte pravdu," přitakal s úsměvem. "Vaše pravé místo je zde. Máte všechny předpoklady k tomu, aby z vás byla vzorná manželka, ale guvernantka, to ne. Učila jste se být dokonalou manželkou celou tu dobu, co jste byla v Hartfieldu. Možná jste nevzdělala Emmu natolik, jak by to bylo odpovídalo vašim schopnostem, zato ona výborně vzdělala vás a naučila vás důležitému manželskému umění: podřídit se cizí vůli a udělat, co se vám řekne. Kdyby mne byl Weston požádal, abych mu vyhledal manželku, určitě bych mu byl doporučil slečnu Taylorovou."

"Děkuji vám. Není to ale velké umění být dobrou manželkou takovému muži, jako je pan Weston."

"Víte, po pravdě řečeno, soudím, že je vás tu škoda; vy, která byste se shodla s každou povahou, tady nebudete mít čemu čelit. Nesmíme však ztrácet naději. Z Westona se ještě může stát bručoun, protože ho bude pálit dobré bydlo, anebo mu něco vyvede synáček."

"Upřímně doufám, že k ničemu takovému nedojde. To není pravděpodobné. Ne, pane Knightley, neprorokujte trápení z té strany."

"Doufám shodně s vámi. Vyjmenoval jsem pouze možnosti. Nepřisvojuji si jako Emma dar předvídat a hádat. Přeji vám z celého srdce, aby ten mladík byl po zásluhách Weston a jměním Churchill. -- Zato Harriet Smithová -- s Harriet Smithovou jsem ještě zdaleka neskončil. Jsem toho názoru, že horší družka by se pro Emmu ani nenašla. Sama nezná nic a vzhlíží k Emmě jako k studnici vší moudrosti.

Lichotí jí každým pohledem i slovem, a nejhorší na tom je, že to nedělá záměrně. Její naivita je Emmě trvalou lichotkou. Jak si může Emma myslet, že se má ještě sama čemu učit, když má před sebou Harrietinu skvostnou prostoduchost? A co se Harriet týče, odvažuji se tvrdit, že ani ona tou známostí nic nezíská. Hartfield jí pouze znechutí každé ostatní prostředí, kam patří. Osvojí si právě jen tolik bontónu, aby se necítila dobře mezi lidmi, kteří vlivem jejího původu a okolností tvoří její zázemí. To bych se musel moc mýlit, kdyby Emma svými názory přispěla k rozvoji jejích duševních schopností nebo dopomohla tomu děvčeti přizpůsobit se rozumově různým okolnostem její životní cesty. Osvojí si leda trochu uhlazenosti."

"Buď mám víc důvěry v Emmin zdravý rozum než vy, anebo mně víc záleží na tom, aby právě teď měla rozptýlení, protože já ji za to přátelství nemohu odsuzovat. Jak jí to včera večer slušelo!"

"Aha, radši byste hovořila o jejím zjevu než o jejím rozumu, že? No prosím: nepopírám, že Emma je hezké děvče."

"Hezké! Řekněte rovnou, že je krásná. Dokážete si představit bytost, která by se víc blížila ideálu dokonalé krásy než Emma -- tváří i postavou?"

"Nevím, co bych si třeba nedokázal představit, ale doznávám, že jsem málokdy viděl tvář nebo postavu, která by víc lahodila mým očím, než její. Soudím tak ovšem v zajetí dávného přátelství."

"Ty oči! -- pravé oříškové oči -- a jak zářivé! Souměrné rysy, upřímný výraz a ta pleť! Ty ruměné tvářičky, a má takovou roztomilou výšku i váhu. A ta její vznosná, vzpřímená postava! Zdraví vyzařuje nejen z jejího ruměnce, ale i z jejího výrazu, z

obličeje, z pohledu. Někdy se řekne o dítěti, že zdravím jen kvete, a Emma mi vždycky připomene, že se toto rčení hodí i na dospělou mladou ženu. Je zosobněný půvab. Nemám pravdu, pane Knightley?"

"Co do zevnějšku jí nemám co vytknout," odpověděl. "Odpovídá vašemu popisu. Nesmírně rád se na ni dívám, a v jednom ji musím pochválit: jsem přesvědčen, že si na svém zevnějšku příliš nezakládá. Přestože je tak krásná, nevěnuje tomu zřejmě mnoho pozornosti. Její marnivost spočívá v něčem jiném. Paní Westonová, mně nechuť k tomu přátelství s Harriet Smithovou nerozmluvíte, ani obavy, že si navzájem špatně poslouží."

"A já, pane Knightley, stejně pevně věřím, že jim to nebude na škodu. Drahoušek Emma má své chybičky, ale souhrnem je to přece skvělé děvče. Kde byste našel tak oddanou dceru, tak milou sestru, tak věrnou přítelkyni? Ne, ne, na její dobré vlastnosti je spolehnutí, ta nikoho nezavede na scestí. Emma se možná jedinkrát zmýlí, zato ale stokrát bude mít pravdu."

"No prosím, nebudu vás už déle mořit. Emmu prohlásíme za anděla a já si své hudrování nechám pro sebe, dokud o Vánocích nepřijede John s Isabellou. John má Emmu rád jako rozumný, a tudíž nezaslepený člověk, a Isabella s ním vždycky ve všem souhlasí, leda když se dost nebojí o děti. Jsem si jist, že se shodnou v názoru se mnou."

"Vím, že ji všichni vřele milujete, a proto k ní nemůžete být nespravedliví nebo nelaskaví. Nemějte mi ale za zlé, pane Knightley, když se opovážím vás upozornit (osvojila jsem si, jak víte, do jisté míry to právo mluvit do věcí, které by měla Emmina matka), že podle mého názoru nemůže vzejít nic dobrého z toho, budete-li mezi sebou to

přátelství s Harriet Smithovou dlouze přetřásat. Nesmíte se na mne zlobit, ale i kdyby bylo třeba obávat se jistých nepodstatných záporných důsledků jejich přátelství, nemůžete očekávat, že Emma, která se nemusí podřizovat nikomu krom otce, a ten je svolný, aby se dívky stýkaly, přeruší s Harriet styky, když ji to těší. Tolik let jsem měla za úkol dávat rady, a snad vás to příliš nepřekvapí, pane Knightley, že jsem si ještě zcela neodvykla."

"Vůbec ne," zvolal, "jsem vám za ně velice zavázán. Je to výborná rada a dočká se lepšího osudu, než se vaše rady často dočkaly, neboť se jí budu řídit."

"Paní Knightleyová se lehko rozruší a mohla by si dělat o sestru starosti."

"Buďte klidná," řekl, "nenadělám kvůli tomu rozruch. Nechám si své reptání pro sebe. Mám o Emmu upřímný zájem. Ani Isabella mi není bližší, nikdy mne nezaujala víc, a kdoví, jestli stejně. Emma vzbuzuje v člověku úzkost i zvědavost. Rád bych věděl, co jí osud přinese."

"I já," souhlasila paní Westonová procítěně, "moc ráda."

"Odjakživa prohlašuje, že se nevdá, ale to jsou ovšem pouhá slova. Nemyslím, že už spatřila muže, který by ji upoutal. Vůbec by jí neuškodilo, kdyby se z celého srdce zamilovala do toho pravého. Rád bych viděl Emmu zamilovanou, a na pochybách, je-li její láska opětovaná. To by jí udělalo dobře. Ale tady v okolí není nikdo, kdo by si ji dokázal podmanit, a ona se málokdy vypraví z domova."

"Dosud snad skutečně nebyla vystavena vážnějšímu pokušení, aby změnila své rozhodnutí," řekla paní Westonová, "a dokud je v Hartfieldu tak spokojená, ani jí nemohu přát, aby si vytvořila k někomu takový vztah,

s ohledem na pana Woodhouse a nesnáze, které by mu tím vyvstaly. Nedoporučovala bych Emmě prozatím manželství, ale tím rozhodně nechci znevažovat tento stav, to vás ujišťuji."

Paní Westonová měla tak trochu v úmyslu zastřít jisté úvahy, které s manželem na toto téma rádi spřádali. Westonovi si přáli, aby se Emmin osud utvářel určitým způsobem, nepokládali však za žádoucí, aby to někdo jiný vytušil; a když pan Knightley krátce nato zavedl řeč na "Co soudí Weston o počasí: dočkáme se deště?", utvrdil ji tím v přesvědčení, že už dal průchod všem názorům a dohadům ohledně Hartfieldu.

6. kapitola

Emmu ani nenapadlo zapochybovat, zda zamířila Harrietinu pozornost správným směrem a podnítila v její vděčné mladé duši marnivé sebevědomí k žádoucímu cíli, když zjistila, že je rozhodně vnímavější než dříve k pozoruhodným přednostem pána Eltonova zevnějšku i k jeho příjemným způsobům; a jelikož stejně tak neváhala ujišťovat ji lichotivými náznaky o jeho obdivu, nabyla brzy přesvědčení, že v Harriet vypěstovala tolik sympatií, kolik je v dané chvíli účelné. Věřila pevně, že pan Elton je na nejlepší cestě, aby se do přítelkyně zamiloval, pokud se tak již nestalo: o něm nepochybovala. Mluvil o Harriet a vychvaloval ji tak zaníceně, že si neuměla představit, z jakých důvodů by se mohl ještě dlouho zdráhat. Neušlo mu, jak pozoruhodně se Harriet zdokonalila ve svých způsobech od té doby, co navštěvuje Hartfield, a to byl jistě velmi příjemný důkaz o jeho rostoucí náklonnosti.

"Poskytla jste slečně Smithové přesně to, co potřebovala," pravil. "Vaším vlivem získala graciéznost a sebejistotu. Bylo to krásné

stvoření, už když k vám přišla, avšak ty přednosti, které si díky vám osvojila, jsou podle mého mínění nekonečně nadřazeny všemu, čím ji obdařila příroda."

"To ráda slyším, že jsem jí podle vašeho mínění dokázala být k užitku, ale Harriet potřebovala pouze dodat trochu odvahy a upozornit na pár maličkostí -- podružných maličkostí. Tu okouzlující milou povahu a bezelstnost má vrozenou. Udělala jsem pro ni tedy velmi málo."

"Kdyby bylo přípustné odporovati dámě," nadhodil galantní pan Elton.

"Snad jsem ji vyburcovala k trochu větší rozhodnosti a přiměla ji přemýšlet o záležitostech, s nimiž se dříve nesetkala."

"Přesně tak, a to mne upoutalo především. Jak výraznou povahovou rozhodnost získal! Vedla ji obratná ruka."

"Byl to vskutku vděčný úkol. Nesetkala jsem se ještě s tak upřímnou a milou povahou."

"O tom nepochybuji." Pronesl tato slova s tak procítěným povzdechem, že z nich přímo čišel milenecký cit. A stejně ji potěšil jindy, kdy se vřele připojil k jejímu návrhu, aby se Harriet dala vymalovat.

"Zachytil někdy někdo vaši podobu, Harriet?" zeptala se. "Seděla jste někdy někomu modelem?"

"Božínku, kdepak! Ne, nikdy."

Jakmile se Harriet vzdálila z pokoje, Emma se rozhovořila:

"Mít tak její dobrý portrét, vskutku bych si ho cenila! Dala bych za něj nevímco. Měla bych skoro chuť pokusit se zachytit její podobu sama. Vy to asi nevíte, ale před nějakými dvěma třemi lety jsem s velkou vášní portrétovala. Pokusila jsem se zachytit podobu několika svých blízkých, a obecně se říkalo, že mám docela dobré oko. Pak mne to z různých

příčin přestalo bavit a nechala jsem toho. Ale teď bych se o portrétování znovu pokusila, kdyby mi Harriet seděla modelem. Bylo by to kouzelné, mít její obraz!"

"Smím se přimluvit?" zvolal pan Elton. "Bylo by to skutečně kouzelné. Vřele se za to přimlouvám, slečno Woodhousová, abyste své vzácné schopnosti využila v zájmu své přítelkyně. Vím, že krásně malujete. Jak by to mohlo uniknout mé pozornosti? Vždyť tento pokoj je obohacen ukázkami vašich krajinek a květin, a paní Westonová má několik vynikajících figurálních kreseb ve svém salonu v Randallsu."

To je pravda, příteli! -- pomyslela si Emma -- ale co to má co společného s portrétováním? Ty přece o malířství nic nevíš. Nemrhej nadšením na mé malování. Nech si je pro Harrietinu podobu. "Nu, když jste mne tak mile povzbudil, pane Eltone, pokusím se a uvidíme. Harriet má velmi jemné rysy, a to se věrná podoba těžko podaří, ale zase je zde osobitý tvar očí a linie rtů, které by se zachytit daly."

"Přesně tak -- tvar očí a linie rtů -- vůbec nepochybuji, že se vám to podaří. Prosím, pěkně prosím, pusťte se do toho. Portrétu ve vašem provedení by si každý vskutku vysoce cenil, jak jste pravila."

"Obávám se jen, pane Eltone, že mi Harriet nebude chtít seděť. Ona si je své krásy málo vědoma. Vzpomínáte si, jakou odpověď mi dala? Její slova přece jasně vyjadřovala: ‚Proč bych se já dávala portrétovat? "

"Zajisté, mám to v živé paměti, ujišťuji vás. Neuniklo mi to. Přesto ale věřím, že se dá přemluvit."

Harriet se brzy vrátila, hned vzápětí jí byl přednesen zmíněný návrh a její výhrady dlouho neobstály před důrazným naléháním obou

ostatních. Emma měla chuť neprodleně se pustit do práce, a přinesla tedy desky, kde schraňovala své různé pokusy o portréty -- ani jediný totiž nedokončila, -- aby společně vybrali nejvhodnější formát pro Harriet. Teď jim předvedla své četné malířské rozběhy. Miniatury, poprsí, celkové figury, tužka, uhel, akvarel -- vše postupně vyzkoušela. Odjakživa se do všeho s elánem pustila a pokročila dál v kreslení i hudbě, než by dokázal kdo jiný při vynaložení tak malého úsilí, jako byla ona ochotna na to obětovat. Hrála na klavír a zpívala; kreslila na kdejaký způsob; jen vytrvalost jí vždy chyběla a v ničem se nepřiblížila k takové dokonalosti, jaké by byla hravě dosáhla a jaké po právu neměla zůstat nic dlužna. Nepřeceňovala vlastní umění ani v malířství, ani v hudbě, nebylo jí však proti mysli, když je mylně přeceňovali druzí, a nevadilo jí, že její schopnosti provází větší věhlas, než by se po zásluze patřilo.

Každý z těch portrétů měl něco do sebe -- nejslibněji snad působil ten, který měl nejdál k dokončení; kresba se vyznačovala temperamentním rukopisem; kdyby však její díla byla desetkrát horší, anebo naopak desetkrát lepší, její společníci by chválili a obdivovali stejně. Oba překypovali nadšením. Podobizna každého potěší a slečna Woodhousová předvádí mistrná díla.

"Neuvidíte zvlášť různorodé portréty," pravila Emma. "Musela jsem se omezit na naše rodinné prostředí. Tady je tatíček -- a znovu tatíček -- jenomže jeho představa, že mi má sedět modelem, natolik zneklidňovala, že jsem si ho skicovala potají, a proto se mu ani jeden z těch portrétů příliš nepodobá. Paní Westonová a znovu paní Westonová a ještě jednou. Drahá paní Westonová! Na její laskavou

trpělivost jsem se mohla vždy spolehnout. Seděla mi, kdykoli jsem ji o to požádala. Tady je sestra -- má opravdu takovouhle graciézní postavičku a ani ve tváři si není nepodobná. Býval by to povedený portrét, kdyby mi seděla déle, ale ona se nemohla dočkat, kdy už vyportrétuji její čtyři děti, a nedokázala klidně sedět. Načež tu máme mé experimenty s třemi z těch čtyř dětí -- prosím: Jindříšek, Jeník a Bella, přes celou čtvrtku, jeden každý obrázek jako ten druhý. Isabella o to tak stála, aby je měla vyportrétované, že jsem jí nemohla odmítnout; jenomže to víte, tříleté nebo čtyřleté dítě nelze žádným způsobem přimět, aby vydrželo klidně stát, a také není lehké vystihnout jeho podobu krom výrazu a pleti, to by musely mít děti hrubší rysy, než jim kdy která máma dala do vínku. Tady jsem si naskicovala čtvrté, tenkrát nemluvňátko. Zachytila jsem ho, jak spí na pohovce, a výstižněji byste jeho kokardičku vymalovanou ani nechtěli. Stulil si hlavičku moc příhodně. To je úplně věrná podoba. Na malého Jiříčka jsem docela hrdá. I roh té pohovky se mi povedl. A tady je můj poslední --" a ukázala jim pěknou nevelkou kresbu mužské postavy -- "můj poslední a nejlepší portrét -- pan John Knightley, můj švagr. Zde nechybělo mnoho a byla bych obrázek dokončila, ale odložila jsem ho v roztrpčení a zapřisáhla se, že už nikdy nebudu nikoho portrétovat. Měla jsem pádný důvod k hněvu: po vší práci, co jsem si s tím dala, a když se mi skutečně docela povedlo švagra vystihnout (paní Westonová shodně se mnou prohlašovala, že je to velmi výstižná podoba) -- sice trochu vylepšená -- portrét mu lichotil, ale to je spíš žádoucí chyba -- tedy po tom všem se milá Isabella dala slyšet: ‚Ano, jistá podoba tu je -- ale rozhodně vypadá ve skutečnosti mnohem lépe. A nám dalo

tolik práce, než jsme ho přemluvily, aby mi seděl modelem. Vyhověl mi, jako by dělal velkou milost, až mi došla trpělivost; a tak jsem ten portrét nedokončila, aby se každé návštěvě na Brunswickém náměstí nemuselo vysvětlovat, jaká je to nedokonalá podoba, a zařekla jsem se, že už nikdy nikoho portrétovat nebudu. Ale kvůli Harriet, nebo spíše kvůli sobě, a vzhledem k tomu, že v tomto případě prozatím nejsou žádní manželé ani manželky, učiním výjimku."

Pana Eltona očividně tato myšlenka náležitě zaujala, neboť opakoval: "Máte pravdu, prozatím v tomto případě žádní manželé ani manželky nejsou," s tak pozoruhodnou procítěností, že Emmu napadlo, jestli by je neměla hned teď nechat o samotě. Jelikož ale měla chuť pustit se do kreslení, usoudila, že vyznání může počkat.

Hbitě se rozhodla pro formát i techniku. Měl to být akvarel zachycující celou postavu, podobný portrétu pana Johna Knightleyho, a určila mu, pokud to bude záviset jen na ní, velice čestné místo na krbové římse.

Sezení započala; Harriet, samý úsměv a ruměnec, měla jen strach, že neudrží pózu a výraz obličeje, a nabízela neúhybnému oku umělkyně rozkošný sled mladistvých podob. Emmě však práce vůbec nešla od ruky, protože pan Elton jí stále šukal za zády a sledoval očima každý její tah. Oceňovala, že zaujal místo, odkud se může dosytosti kochat pohledem, aniž se dotkne jemnocitu, nezbylo jí ale, než mu to překazit a požádat ho, aby se přemístil jinam. Dodatečně jí napadlo, že by ho mohla zaměstnat čtením.

Kdyby byl tak hodný a předčítal jim, to by od něho byla skutečně velká laskavost! Jí by rozptýlení pomohlo přenést se přes nesnáze daného úkolu a slečně Smithové by tím ulehčil

roli.

Pan Elton byl ochota sama. Harriet mu naslouchala a Emma v klidu malovala. Stejně se však musela smířit s tím, že k ní často chodil nahlížet; nic jiného se od zamilovaného ani očekávat nedalo; jen na chvíli ustala, hned vyskočil, utíkal se přesvědčit, jak dílo pokračuje, a vyjadřoval obdiv. -- Na takového ctitele umění se ani nebylo možno hněvat, protože ve svém nadšení viděl věrnou podobu téměř ještě dřív, než to vůbec bylo možné. O jeho bystrozraku tedy nemohla mít valné mínění, ale jeho zamilovanost a ochota předčily očekávání.

Počáteční sezení proběhlo uspokojivě; náčrt z prvního dne se jí zdál natolik povedený, že měla chuť v práci pokračovat. Podoba se začínala rýsovat, zvolila si dobře pózu, a jelikož hodlala vylepšit postavu, přidat jí trochu na výšce a víc než trochu na graciéznosti, byla plna sebedůvěry, že z toho nakonec vzejde velice pěkný obrázek, který zaplní osudem určené místo ke cti jich obou: stane se trvalým památníkem modelčina půvabu, malířčiny zručnosti a jejich vzájemného přátelství; k tomu se navíc přidruží další příjemné vzpomínky, jaké vyplynou z páně Eltonovy slibné zamilovanosti.

Harriet jí měla sedět i nazítří a pan Elton náležitě poprosil o dovolení, aby směl být přítomen a opět jim předčítat.

"Ale ovšem. S radostí vás přijmeme mezi sebe."

Stejné zdvořilosti a dvornosti, stejné uznání a obdiv od něho vyslechly i nazítří a doprovázely je při celé další práci na portrétu, která postupovala rychle a hladce. Líbil se každému, kdo ho spatřil, pan Elton o něm neustále básnil a bránil jej proti jakýmkoli výhradám.

"Slečna Woodhousová dodala své přítelkyni to jediné, co jí ještě chybělo ke kráse," poznamenala k němu paní Westonová bez sebemenšího tušení, že hovoří se zbožňovatelem. "Výraz očí je zachycen věrně, ale slečna Smithová nemá tak výrazné obočí a řasy. Ty u ní postrádám."

"Myslíte?" odvětil. "Nemohu s vámi souhlasit. Mně se to jeví jako naprosto dokonalá podoba ve všech rysech, v životě jsem tak věrnou podobu neviděl. Musíme přece počítat s působením vrženého stínu."

"Namalovala jste ji vyšší, než je, Emmo," poznamenal pan Knightley.

Emma věděla, že je to pravda, ale nechtěla to připustit, a pan Elton se zaníceně ujal její pře:

"Ne, kdežpak, vůbec není vyšší, rozhodně ne o mnoho. Uvažte, že sedí -- tím se nám přirozeně mění -- zkrátka tak získáme přesnou představu -- a krom toho je třeba zachovávat proporce. Proporce a perspektivu. -- Ne, kdežpak! Z obrázku získáme přesnou představu, jak je slečna Smithová vysoká. Naprosto přesnou."

"Je to roztomilá podobizna," řekl pan Woodhouse. "Tak hezky jsi to namalovala! Všechny tvé obrázky jsou vždycky hezké, dcerunko. Nevím, kdo by tě v malování předčil. Jen jedno se mi tak docela nezamlouvá: působí to dojmem, že Harriet sedí venku, a přitom má přes ramena jen lehký šál -- a člověka hned napadne, že se jistě nastydne."

"Ale tatíčku můj drahý, vždyť je to jako v létě. Je přece horký letní den. Podívejte se na ten strom."

"Vysedávat venku je nemoudré za každého počasí, dcerunko."

"Říkejte si, co libo, vážený pane," zvolal pan Elton, "já však doznávám, že se mi to jeví

jako velice šťastný nápad, umístit slečnu Smithovou do přírody; a ten strom je vyveden s nevýslovným citem! Žádné jiné pozadí by nebylo v takovém souladu. Mladá nezkušenost slečny Smithové -- a vůbec -- je to obdivuhodné dílo. Nemohu od něho oči odvrátit. V životě jsem neviděl tak věrnou podobu."

Nato vyvstala nutnost dát obrázek zarámovat a s tím byly spojeny jisté těžkosti. Musí se to zařídit neprodleně; musí se to zařídit v Londýně a tohoto úkolu se musí ujmout soudná osoba, na jejíž vkus by bylo spolehnutí. Isabella, která jim obvykle taková poslání plnila, to tentokrát být nemohla, neboť byl prosinec a pan Woodhouse se děsil pomyšlení, že by se měla vydat z domova do prosincové mlhy. Stačilo však, aby o problému zvěděl pan Elton, a už byl vyřešen. Jeho galantnost nikdy nespala. Kdyby mu slečna Woodhousová ten úkol svěřila, podujal by se ho s nesmírnou radostí. Může se kdykoli vypravit koňmo do Londýna. Ani vyjádřit neumí, jak by se mu zavděčila, kdyby dovolila, aby to zařídil.

Je příliš laskav! -- na něco takového nemůže ani pomyslet! Nechtěla by ho obtěžovat ani za živý svět --, načež se dostavil žádoucí průběh, opakovalo se naléhání i ujišťování -- a za pár minut se záležitost uzavřela.

Pan Elton měl odvézt obrázek do Londýna, vybrat rám a vydat příslušné pokyny; Emma ho ujistila, že jej zabalí tak, aby cestu šťastně přestál a přitom mu nezpůsobil zbytečné nepohodlí, zatímco on jako by se jen bál, aby toho pohodlí směl obětovat dost.

"Svěřujete mi takovou cennost!" prohlásil s procítěným povzdechem, když balíček přijímal.

"Ten člověk je tak dvorný, že snad ani nemůže být zamilovaný," pomyslela si Emma. "Musela bych o tom pochybovat, ovšem zamilovat se je možno na sto různých způsobů. Je to

výborný mladík a pro Harriet se přesně hodí, ,přesně tak , jak sám říkává; jenomže vzdychá, vrhá výmluvné pohledy a chrlí komplimenty hojněji, než by mně bylo příjemné. I na mne jich ještě zbývá ažaž. Ale tím jen vyjadřuje svou vděčnost vůči Harriet."

7. kapitola

Týž den, kdy pan Elton odjel do Londýna, naskytla se Emmě zbrusu nová příležitost prokázat své přítelkyni službu. Harriet zašla jako obvykle do Hartfieldu hned po snídani a později se opět odebrala domů s tím, že se vrátí k Woodhousovým na večeři; objevila se však dřív, než bylo domluveno, rozrušená, zadýchaná: bylo vidět, že se přihodilo něco mimořádného, s čím se chce Emmě svěřit. Za půl minuty stačila všechno vyklopit. Jen se vrátila do penzionátu, hned se dozvěděla, že se tam asi před hodinou zastavil pan Martin, a když zjistil, že není doma a že ji ani v dohledné době nečekají, nechal jí tam balíček od jedné ze svých sester a opět odešel; Harriet ten balíček rozbalila a vedle dvou písní, které půjčila Elizabeth opsat, tam našla dopis pro sebe, a tento dopis byl od něho, od pana Martina, a v něm ji přímo žádá o ruku. V životě by se toho nenadála! Je z toho celá pryč a neví, co má dělat. Ano, docela otevřeně ji žádá o ruku a píše jí moc krásně, aspoň jí to tak připadá. Píše jí tak, jako by ji opravdu z celého srdce miloval, ale ona si neví rady, a tak rychle přiběhla, aby se slečny Emmy optala, co má dělat. -- Emma se za přítelkyni skoro styděla, že ji to tak očividně rozradostnilo a že váhá.

"Safraportský mládenec!" zvolala. "Ten nepropase v životě nic jen proto, že by si o to netroufl říct. Chce se výhodně oženit."

"Nepřečetla byste si ten dopis?" naléhala

rozechvěle Harriet. "Prosím vás! Byla bych vám zavázána."

Emmě nebylo proti mysli naléhání vyhovět. Přečetla si jej a podivila se. Pisatel se vyjadřoval způsobem, který zdaleka předčil její očekávání. Nejen že se nedopouštěl pravopisných chyb, ale za jeho styl by se byl nemusel hanbit žádný urozený pán; nehledanými slovy, ale upřímně a nestrojeně dal najevo city, které mu sloužily ke cti. Nerozepisoval se dlouze, ale dokázal se vyjádřit s rozvahou, vřelou náklonností, velkorysostí, a to patřičnou formou, ba dokonce i s jemnocitem. Rozmýšlela nad dopisem, zatímco ji Harriet napjatě pozorovala, a k opakovanému "Tak co? Tak co?" nakonec byla nucena dodat: "Je to pěkný dopis? Nebo je moc krátký?"

"Ano, je to skutečně pěkný dopis," odpověděla Emma dost zvolna -- "tak pěkný dopis, Harriet, že uvážíme-li to kolem a kolem, jeví se mi pravděpodobné, že mu s ním nejspíš pomáhala některá sestra. Neumím si představit, jak by se mladý muž, jehož jsem s vámi onehdy zahlédla, dokázal vyjadřovat tak uhlazeně, kdyby to spočívalo jen na něm, a přitom za tím necítím ženskou ruku, na to je způsob jeho projevu příliš výrazný a sevřený, nikoli ženský mnohomluvný. Nepochybuji o tom, že je to inteligentní muž a že má přirozené nadání -- uvažuje energicky a přímočaře -- a když vezme pero do ruky, jeho myšlenky si bezděčně nacházejí výstižná slova. Někdy to tak bývá. Ano, umím si představit jeho duševní vlastnosti. Vitální, rozhodný, do jisté míry citlivý, žádný hrubec. Je to lépe napsaný dopis, milá Harriet," (a vrátila jí ho), "než bych byla předpokládala."

"No a --" dožadovala se stále ještě nedočkavě Harriet, "no co si mám tedy počít?"

"Co si máte počít? V jakém smyslu? Myslíte

jako s tím dopisem?"

"Ano."

"Ale v čem si nevíte rady. Musíte na něj samozřejmě odpovědět, a to bez otálení."

"Ano. Ale co mu mám napsat? Prosím vás, poraďte mi, drahá slečno Emmo."

"Ne, to ne! Ať je to raději jen a jen váš list. Jsem přesvědčena, že ho budete umět sepsat zcela náležitě. Nehrozí nebezpečí, že byste se nevyjádřila jasně, což je to nejdůležitější. Smysl sdělení musí být jednoznačný, tak aby nevzbuzovalo pochybnosti a předcházelo námitkám: a vhodná slova, vyjadřující vděčnost a lítost, že působíte bolest, se vám jistě vynoří sama, o tom nepochybuji. Vám přece nemusím připomínat, abyste při psaní zachovala zdání smutku nad jeho zklamáním."

"Vy tedy soudíte, že bych ho měla odmítnout," řekla Harriet a svěsila hlavu.

"Jak to myslíte, drahá Harriet? Zmocnily se vás snad pochyby? -- Měla jsem dojem -- ale to pardon, snad se mýlím. Rozhodně jsem vás špatně pochopila, jestli váháte, jakou odpověď mu dát. Žila jsem v domnění, že se se mnou radíte pouze o způsobu, jak se vyjádřit."

Harriet mlčela. Emma pokračovala o poznání chladněji:

"Tuším, že mu hodláte odpovědět kladně."

"Ne, to nehodlám -- totiž -- nechtěla bych -- Ale co mám dělat? Co byste mi radila vy? Drahá slečno Emmo, prosím vás, co mám dělat?"

"Nebudu vám nic radit, Harriet. Nechci do toho nijak zasahovat. V této věci se musíte poradit jen se svými vlastními city."

"Vůbec jsem netušila, že mě má tolik rád," řekla Harriet a znovu se zahloubala do dopisu. Emma ještě chvilku setrvala v mlčení, ale pak se začala obávat, že by lichotivé vědomí dopisu mohlo zapůsobit až příliš kouzelnou

mocí, a proto uznala za moudřejší promluvit:

"Obecně uznávám zásadu, že žena, která je na pochybách, má-li podat ruku jistému muži, měla by ho rozhodně odmítnout. Může-li váhat se svým ,ano , pak je moudřejší říci ,ne . Do manželského stavu nelze nadějně vstoupit s rozpolcenými city a nerozhodným srdcem. Jako vaše přítelkyně a žena starší než vy jsem povinna vám tohle říct. Ale nechápejte to prosím tak, že vás chci ve vašem rozhodování nějak ovlivnit."

"Nene, já vím, že jste příliš dobrotivá, než abyste -- ale jenom kdybyste mi poradila, co mám -- Ne, tak jsem to nemyslela -- jak správně říkáte -- každá by měla přesně vědět, co chce -- neměla by váhat -- Je to velice vážné rozhodnutí. Možná že bude moudřejší říct ,ne . Myslíte, že bych měla radši říct ,ne ?"

"Ani za živý svět vám nebudu radit tak či tak," prohlásila Emma a líbezně se usmála. "Sama můžete nejlépe posoudit, co vám přinese štěstí. Dáváte-li panu Martinovi přednost přede všemi, domníváte-li se, že je to nejsympatičtější muž, jakého jste kdy poznala, proč byste váhala? Červenáte se, Harriet. -- Splňuje pro vás jiný muž tyto požadavky lépe? Harriet, Harriet, neklamte sama sebe, nedejte se strhnout vděčností a soucitem. Na koho v této chvíli myslíte?"

Příznaky vypadaly příznivě. Harriet se místo odpovědi zmateně odvrátila a přikročila ke krbu. Dopis sice ještě stále držela v ruce, mechanicky jím však poškubávala, jako by jí na něm už tak nezáleželo. Emma očekávala rozuzlení netrpělivě, ale s důvěrou. Konečně Harriet váhavě pronesla:

"Jelikož se k tomu nechcete vyjádřit, slečno Emmo, musím si poradit sama, jak umím, a teď jsem se tedy pevně rozhodla a skoro jsem si to doopravdy rozmyslela -- že si pana Martina

nevezmu. Myslíte, že jednám správně?"

"Naprosto, naprosto správně, nejdražší Harriet. Jednáte tak, jak byste měla. Dokud jste se nerozhodla, nechávala jsem si své mínění pro sebe, ale teď když jste si naprosto jista, neváhám vaše rozhodnutí schválit. Musím se z toho radovat, děvenko drahá. Bylo by mě trápilo, že se přestaneme stýkat, což by byl nevyhnutelný důsledek vašeho sňatku s panem Martinem. Dokud jste i malounko váhala, nebyla bych o tom začala, protože jsem vás nechtěla ovlivňovat, ale pro mne by to bylo znamenalo ztrátu přítelkyně. Mladou paní Martinovou z farmy U opatského mlýna bych nemohla navštěvovat. Teď už mi vás nic nevezme."

Harriet předtím ani netušila, jaké nebezpečí jí hrozí, teď však na ni ta představa silně zapůsobila.

"Vy byste mne nemohla navštěvovat!" zvolala zděšeně. "Ovšemže ne, svatá pravda, to by přece nešlo, na to jsem nepomyslela. No to by bylo strašlivé! -- Čemu jsem to unikla! -- Drahá slečno Emmo, vaše přátelství je pro mne takové potěšení a pocta, že bych se ho nevzdala ani zanic na světě."

"To víte, Harriet, dost by mne zabolelo, kdybych vás měla ztratit, ale nebylo by vyhnutí. Byla byste se vyloučila z lepší společnosti. A já bych bývala nucena se vás vzdát."

"Jézuskote! -- S tím bych se nedokázala smířit. Umřela bych, kdybych už nesměla docházet do Hartfieldu!"

"Mé srdíčko zlaté! A vy byste se měla dát zapudit na nějakou farmu! Vás by odsoudili setrvat nadosmrti ve společnosti lidí nevzdělaných a nízkých! Divím se, kde ten mladík bere odvahu něco takového po vás žádat. Musí mít o sobě vysoké mínění."

"Nemůžu říct, že by byl celkově nějak zvlášť

domýšlivý," pravila Harriet, které svědomí nedalo, aby nepoopravila takový nepříznivý soud. "Rozhodně má dobré srdce, a já mu vždycky budu vděčná -- a budu vzpomínat s úctou na -- ale to je něco jiného než -- víte, možná že mě má rád, ale z toho ještě nevyplývá, že bych si ho měla -- rozhodně musím doznat, že od té doby, co vás navštěvuji, jsem se setkala s jinými pány -- a když je tak porovnávám -- jeho zjev i vystupování -- to je něco docela jiného -- on je přece takový fešák a tak příjemný! Stejně ale považuju pana Martina za moc hodného mládence a mám o něm to nejlepší mínění -- a že mi věnoval svou lásku -- a že mi napsal takový dopis -- Ale abych se rozloučila s vámi, k tomu by mě nic na světě nedonutilo."

"Děkuji vám, děkuji vám ze srdce, přítelkyně rozmilá. Nic nás nerozdvojí. Dívka se přece nemusí provdat za někoho jen proto, že ji požádal o ruku nebo že se do ní zamiloval nebo že umí napsat obstojný dopis."

"Ne, jistěže ne -- a stejně je ten dopis dost krátký."

Emma si uvědomovala, že přítelkyně nemá v tomhle nejlepší vkus, ale pominula to slůvkem "zajisté"; vědomí, že její manžel umí napsat obstojný dopis, by jí bylo chabou útěchou, až by musela snášet od rána do večera jeho humpolácké způsoby.

"Viďte? A na dopisech tak nezáleží, hlavní věc je těšit se z příjemné společnosti. Jsem naprosto odhodlána ho odmítnout. Ale jak to mám udělat? Co mu mám napsat?"

Emma ji ujistila, že to není nic těžkého, napsat takovou odpověď, a radila odbýt si to hned, s čímž Harriet v naději, že jí s tím přítelkyně pomůže, souhlasila; a třebaže Emma znovu namítala, že žádnou pomoc nepotřebuje, přispěla svým dílem k stylizaci každé věty.

Když Harriet při psaní odpovědi Martinův dopis znovu pročítala, rozcitlivělo ji to do té míry, že potřebovala utvrdit v předchozím odhodlání několika rozhodnými výrazy; a tolik lamentovala, že kvůli ní bude nešťastný, a stále uvažovala, co si jen pomyslí jeho maminka a sestry, a tak jí záleželo na tom, aby ji nepovažovaly za nevděčnici, až si Emma v duchu říkala, že kdyby se jí ten mladík právě teď náhodou připletl do cesty, snad by ho přece jen vyslyšela.

Posléze však byl dopis přece jen napsán, zapečetěn a odeslán. Záležitost tím byla vyřízena a Harriet zachráněna. Byla z toho celý večer posmutnělá, Emma však měla pochopení pro její lítostivé něžné srdéčko a snažila se ji utěšit tím, že hovořila o své přátelské náklonnosti a tu a tam se zmínila o panu Eltonovi.

"Už nikdy v životě mě nepozvou do Opatského mlýna," pípl přiškrcený hlásek.

"I kdyby vás pozvali, já bych nesnesla pomyšlení, že bychom se rozloučily, drahá Harriet. Jste příliš nepostradatelná v Hartfieldu, než abychom se vás vzdali kvůli Opatskému mlýnu."

"A já bych se tam určitě ani nechtěla vrátit, protože mi nikde není tak dobře jako v Hartfieldu."

A po chvíli: "Paní Goddardová, ta by se myslím moc divila, kdyby věděla, co se stalo. Slečna Nashová by se divila určitě, protože slečna Nashová si myslí, kdovíjak se její sestra dobře nevdala, a přitom má jenom pláteníka."

"Litovala bych každou učitelku, která by v sobě měla víc hrdosti a jemnosti. Umím si představit, že by vám slečna Nashová záviděla i takovouhle partii. Jí se ctitel tohoto druhu patrně jeví žádoucí. Zřejmě si ani neumí

představit, že by vás čekalo něco lepšího. Že se kolem vás točí jistý muž, to se ještě po Highbury nerozkřiklo. Doposud víme jen my dvě, co asi znamenají jeho pohledy a jeho počínání."

Harriet zrudla, usmála se a pravila něco v tom smyslu, že se diví, proč jsou k ní lidé takoví milí. Pomyšlení na pana Eltona ji povzbudilo, ale netrvalo dlouho a znovu se celá rozcitlivěla nad zhrzeným panem Martinem.

"Teď už dostal můj dopis," povzdechla si tiše. "Copak asi všichni dělají -- zdalipak to vědí jeho sestry -- jestli se on bude kvůli tomu trápit, budou se trápit s ním. Doufejme, že si to nebude moc brát."

"Vzpomínejme na ty nepřítomné, kteří se věnují radostnějšímu konání," zvolala Emma. "V této chvíli možná pan Elton ukazuje váš portrét své paní matce a sestrám a vykládá jim, oč půvabnější je sám model, a když nepřestávají naléhat, vysloví před nimi vaše jméno, jméno tak drahé jeho srdci."

"Můj portrét! -- Ale vždyť můj portrét nechal u rámaře v Bond Street."

"Myslíte? To bych se moc divila. Kdepak, má skromná děvenko drahá, ruku na to dám, že se ten obrázek ocitne na Bond Street až těsně předtím, než zítra vsedne na koně. Bude ho mít u sebe celý večer, bude se s ním těšit a radovat. Tím obrázkem napoví své rodině, jaké má úmysly, uvede vás, vyvolá u nich doma všechny ty milé pocity, odpovídající naší ženské povaze, dychtivou zvědavost, vzrušené dohady. Vzbudí radostné podezření, rozčeří klid, roznítí jejich představivost!"

Harriet se znovu usmála a úsměv už ji neopustil.

8. kapitola

Tu noc přespala Harriet v Hartfieldu. Už

hezkých pár týdnů tam trávila většinu svého času a postupně se zabydlela v jednom z hostinských pokojů a Emma usoudila, že bude každopádně nejmoudřejší, a také nejjistější a nejlaskavější, prozatím ji zdržovat co nejvíc. Nazítří musela Harriet na hodinku na dvě k paní Goddardové, ale tam se chtěla dohodnout, že se vrátí do Hartfieldu a zůstane u Emmy na návštěvě několik dní.

V její nepřítomnosti zavítal k Woodhousovým pan Knightley a chvíli s nimi poseděl, až pak Emma přemluvila pana Woodhouse, který se ještě předtím rozhodl, že se půjde projít, aby setrval při svém úmyslu, a na naléhání obou, třebaže v rozporu s vlastní představou o slušnosti, se s panem Knightleym za tím účelem rozloučil. Pan Knightley si nepotrpěl na dlouhé ceremonie a jeho stručné, rázné repliky vytvářely zábavný kontrast s rozvláčnými omluvami a zdvořilým zdráháním jeho hostitele.

"Nu, jestli mi to nebudete zazlívat, pane Knightley, a nebudete to pokládat za velkou nevychovanost, zařídím se podle Emminy rady a půjdu se na čtvrthodinku projít. Slunce pěkně svítí, a tak abych snad raději třikrát obešel trávník, dokud to jde. Není to v souladu s bontónem, pane Knightley, ale my invalidé máme svá privilegia."

"Ale, milý pane Woodhousi, nejsem u vás přece cizí člověk."

"Nechám vám tu za sebe víc než rovnocennou náhradu v své dceři. Emma se vám bude s radostí věnovat. Tudíž vás snad mohu poprosit, abyste mne omluvil, než obejdu třikrát trávník -- to je moje zimní procházka."

"Velmi moudré rozhodnutí."

"Poprosil bych vás, abyste mi poskytl to potěšení a dělal mi společnost, pane Knightley, ale já se pohybuji velmi pomalu a to by pro vás bylo únavné, a krom toho máte

před sebou dlouhou cestu do Donwellu."

"Děkuji vám, drahý pane, děkuji vám. Já už se stejně musím rozloučit a myslím, že čím dřív se vy sám vypravíte ven, tím lépe. Přinesu vám plášť a otevřu dveře do zahrady."

Pan Woodhouse konečně odešel; leč pan Knightley, namísto aby vzápětí učinil totéž, znovu usedl a zřejmě jevil chuť ještě si popovídat. Začal o Harriet a bez pobízení ji chválil tak vřelými slovy, jaká od něho Emma ještě neslyšela.

"Nejsem tak povolán jako vy ohodnotit její krásu," pravil, "ale je to půvabné stvoření a o její povaze začínám mít dobré mínění. Dá se ovlivnit svým okolím: ocitne-li se v dobrých rukou, bude z ní cenný člověk."

"To ráda slyším. Doufám, že ty dobré ruce nebude postrádat."

"Vidím, že si říkáte o kompliment," prohlásil, "a tak doznám, že jste na ni měla dobrý vliv. Odnaučila jste ji takovému tomu holčičímu hihňání. Dělá vám čest."

"Děkuji vám. Mrzelo by mne, kdybych nemohla mít pocit, že jsem jí v něčem prospěla; ne každý však umí vyslovit oprávněné uznání. Ani vy mne obvykle chválou příliš nezahrnujete."

"Říkáte, že má dnes opět přijít?"

"Ano, čekám ji každou chvíli. Je pryč už déle, než zamýšlela."

"Něco ji zdrželo, možná nějaká návštěva."

"Highburské klevetilky! -- Ty jejich únavné řeči!"

"Harriet možná nepovažuje za únavné tytéž lidi a řeči jako vy."

Emma věděla, že tak zjevnou pravdu je těžké vyvracet a proto raději mlčela. Pan Knightley po chviličce podotkl s úsměvem:

"Nemohu určit kdy a kde, ale mohu vám prozradit, že se vaše milá přítelkyně jistojistě brzy dozví něco pro ni důležitého."

"Vskutku? A co to je? V čem bude ta důležitost?"

"V něčem velmi závažném, ujišťuji vás," usmíval se stále.

"Velmi závažném? Nenapadá mne nic než -- Kdopak se do ní zamiloval? Kdo se vám přišel svěřit?"

Emma zpola zadoufala, že mu něco naznačil pan Elton. Pan Knightley byl všeobecně považován za vzácného člověka, kdekdo se s ním chodil radit a Emma věděla, že k němu takto vzhlíží i pan Elton.

"Dozvěděl jsem se," odpověděl, "že Harriet Smithovou požádá o ruku rytíř bez bázně a hany -- je to Robert Martin. Zřejmě mu popletla hlavu, když byla v létě U opatského mlýna na návštěvě. Upřímně ji miluje a hodlá se s ní oženit."

"To je všechno pěkné," řekla na to Emma, "ale je si jist, že ho Harriet vyslyší?"

"Rozhodně se jí na to chce zeptat. Stačí vám to? Předevčírem večer přišel na Donwell, aby se poradil. Ví, že si jeho i celé Martinovy rodiny vážím, a považuje mne myslím za člověka důvěryhodného a sobě nakloněného. Přišel se mne zeptat, jestli bych to pokládal za nerozvážné, kdyby si už v mladém věku založil rodinu, není-li na to ona příliš mladá, zkrátka a dobře, jestli jeho volbu schvaluji. Patrně ho znepokojovalo i to, jestli by ji neměl považovat za společensky sobě nadřazenou, zvlášť poté, co jste se jí vy tak ujala. Všechno, co říkal, na mne působilo velmi sympaticky. Tak rozumného a uvážlivého mladíka, jako je Robert Martin, aby člověk pohledal. Vždycky jde přímo k věci: upřímně, otevřeně a s rozvahou. Vypověděl mi všechno: o svých poměrech i plánech, a jak to všichni chtějí zařídit, až by se oženil. Chová se příkladně i jako syn a bratr. Bez váhání jsem

mu poradil, aby se oženil. Prokázal, že si to může dovolit, a v takovém případě je to podle mého to nejmoudřejší. Pochválil jsem mu slečnu nevěstinku, a tak ode mne odcházel jako v sedmém nebi. I kdyby si byl předtím mého mínění necenil, rozhodně jsem v jeho očích stoupl. Troufám si tvrdit, že ve mně teď vidí nejlepšího přítele a rádce na světě. To vše se odehrálo předevčírem večer. Nu, a jelikož můžeme myslím předpokládat, že nebude dlouho otálet a s dámou svého srdce promluví, a zřejmě s ní nemluvil včera, není nepravděpodobné, že zašel k paní Goddardové dnes, a proto mohla Harriet zdržet návštěva, kterou vůbec nebude pokládat za únavnou."

"A prosím vás, pane Knightley," řekla Emma, která se valnou část té doby, co ho poslouchala, v duchu usmívala, "jak to víte, že se pan Martin nevyjádřil už včera?"

"S naprostou jistotou to ovšem tvrdit nemohu," odvětil překvapeně, "ale všechno tomu nasvědčuje. Cožpak nebyla včera celý den na návštěvě tady u vás?"

"Víte co?" pravila. "Povím vám něco na oplátku za to, co jste pověděl vy mně. Skutečně se včera vyjádřil -- napsal jí dopis -- a dostal košem."

Musela to panu Knightleymu několikrát opakovat, než uvěřil; celý z toho nemilého překvapení zrudl, a když vstal, byla jeho vysoká postava zosobněným rozhořčením.

"V tom případě je větší husa, než jsem si myslel," prohlásil. "Co je to za pošetilý rozmar?"

"No ovšem!" zvolala Emma. "Vám mužům to vždycky připadá nepochopitelné, když některá žena odmítne nabídku k sňatku. Všichni si představujete, že žena padne kolem krku prvnímu, kdo ji požádá o ruku."

"Nesmysl! Žádný muž si nic takového

nepředstavuje. Ale co to má znamenat? Harriet Smithová že odmítla Roberta Martina? To je šílenství -- doufám ale, že se mýlíte."

"Četla jsem její odpověď a bylo to nad slunce jasnější."

"Tak vy jste četla její odpověď! A nepochybně jste ji také psala. Emmo, tohle je vaše dílo. Vy jste ji přemluvila, aby ho odmítla."

"I kdyby -- ale já se k tomu zdaleka nedoznávám -- nemohla bych si to vyčítat. Pan Martin je velice slušný mladík, podle mého však není Harriet roven. A dost mne překvapuje, že si troufl dvořit se jí. Z vašich vlastních slov vyplývá, že měl v tom směru jisté pochybnosti. Škoda, že je překonal."

"Ten že není Harriet roven!" zvolal pan Knightley procítěně a po chvíli dodal už klidnějším, ale strohým hlasem: "Ne, skutečně jí není roven, protože ji o mnoho převyšuje jak duševním rozhledem, tak majetkovými poměry. Náklonnost k tomu děvčeti vás zaslepuje, Emmo. Honosí se Harriet Smithová takovým rodem, takovými schopnostmi nebo vzděláním, že by si mohla činit nároky na lepší partii, než představuje Robert Martin? Je to nemanželská dcera bůhvíkoho, velice pravděpodobně nemá zajištěný žádný soukromý příjem a nehlásí se k ní žádní vážení příbuzní. Nikdo o ní neví nic než to, že je chovankou obyčejné vesnické internátní školy. Není to bystré děvče a nedostalo se jí valného vzdělání. Nenaučili ji nic užitečného a je příliš mladá a prostoduchá, aby se nějakých znalostí domohla sama. Ve svém věku se nemůže opřít o žádné zkušenosti a s tím rozoumkem, co má, nejspíš ani nezíská takové, které by jí byly v životě co platné. Je hezká a má milou povahu, ale tím to končí. Měl jsem ohledně

toho sňatku své pochybnosti, ale pouze kvůli Robertovi, že je to pro něho nevalný svazek a že by si zasloužil něco lepšího. Vím, že co se věna týká, mohl by se jistě oženit mnohem výhodněji, a pokud hledá rozumnou a užitečnou životní družku, nemohl by si vybrat hůř. Nemělo ale smysl uvádět takovéto rozumové námitky muži zamilovanému, a navíc jsem přesvědčen, že to není zlé děvče a že se při své poddajné povaze dá lehce vést a v dobrém prostředí může vyspět v hodnotného člověka. Připadalo mi, že v tomto případě jsou všechny výhody na její straně. Vůbec jsem nepochyboval a nepochybuji, že si všichni pomyslí, jak velké štěstí ji potkalo. Dokonce jsem byl přesvědčen, že i vy z toho budete mít radost. Okamžitě mi blesklo hlavou, že sice vaše přítelkyně opustí Highbury, ale že toho nebudete litovat, když bude tak dobře zaopatřena. Vzpomínám si, jak jsem si v duchu říkal: ‚Určitě i Emma, při vší své náklonnosti k Harriet, bude tohle pokládat za dobrou partii. "

"Žasnu, jak málo Emmu znáte, když vás něco takového mohlo napadnout. Cože? Pouhý farmář -- a pan Martin, jakkoli rozumný a charakterní, není nic jiného -- že by byl dobrou partií pro mnou důvěrnou přítelkyni! Já že bych neželela, kdyby odešla z Highbury za mužem, jehož bych nikdy nemohla počítat k okruhu svých známých! Udivuje mne, že jste mi mohl přisoudit takové názory. Ujišťuji vás, že na to hledím dočista jinak. Vaše stanovisko považuji za nesprávné. Podceňujete Harriet: ta může vzhlížet výš, než myslíte. Mnozí -- včetně mne -- ji hodnotí docela jinak. Pan Martin je nepochybně zámožnější než ona, ale co se společenského postavení týká, nedosahuje její úrovně. Ona se pohybuje mezi lidmi mnohem výše postavenými. Takový sňatek by pro ni byl ponížením."

"Tak pro tu husičku s nemanželským původem by bylo ponížením, vdát se za úctyhodného, inteligentního, prosperujícího statkáře!"

"Co se okolností jejího zrození týká, je sice možno označit ji z právního hlediska za osobu bez původu, avšak se zdravým rozumem se to nesrovnává. Nesmí doplácet na provinění druhých a sestoupit do nižší vrstvy, když vyrůstala mezi lepšími lidmi. Její otec je nade vši pochybnost džentlmen -- zámožný džentlmen. Dostává od něho velkorysé kapesné, nikdy jí nebylo upřeno nic, co mohlo přispět k jejímu vzdělání nebo pohodlí. Já považuji za nesporné, že je z lepší rodiny, a že se stýká s dcerami lepších rodin, to doufám nikdo nepopře. -- Je nadřazena panu Martinovi."

"Ať je už jejím otcem kdokoli," řekl pan Knightley, "a ať už vyrůstala v jakémkoli prostředí, nikdo zřejmě nechová záměr uvést ji do dobré společnosti, jak byste to nazvala vy. Dostalo se jí podřadného vzdělání, a pak ji ponechali u paní Goddardové, ať se děvče dál ohání, jak umí. Zkrátka a dobře, aby žila na úrovni paní Goddardové, pohybovala se v její společnosti. Příbuzní Harriet to zřejmě pokládali pro ni za dost dobré, a také to pro ni dost dobré bylo. Sama si nic lepšího nepřála. Dokud jste vy nepojala ten nápad a nevyvolila si ji za přítelkyni, nejevila žádnou nevůli vůči svému prostředí, netoužila výš. V létě se jí u Martinových upřímně líbilo. Ani ji nenapadlo, že by se tam měla cítit nadřazena. Pokud si teď něco takového myslí, nasadila jste jí to do hlavy vy. Tím jste Harriet Smithové prokázala medvědí službu, Emmo. Robert Martin by nezašel tak daleko, kdyby nebyl přesvědčen, že je mu nakloněna. Znám ho přece dobře. Je to člověk citlivý, ten byl nesváděl nějakou ženu jen proto, aby ukojil svou vášeň. Ten neví, co je

to bezohlednost. Můžete se spolehnout, že mu Harriet vycházela vstříc."

Tady se přímá odpověď Emmě zrovna nehodila do krámu, a proto se raději vrátila k směru, jímž zaměřila argumentaci už předtím.

"Jste panu Martinovi vřelým stoupencem, ale jak už jsem pravila, Harriet nehodnotíte spravedlivě. Harriet si může činit nároky na dobrou partii, a protihodnoty, které nabízí, nejsou tak zanedbatelné, jak uvádíte vy. Není to bystré děvče, ale má víc zdravého rozumu, než jste jí ochoten přiznat, a nezaslouží si, aby se o jejím duševním rozhledu mluvilo tak přezíravě. I kdybychom tuto stránku pominuli a vycházeli pouze z toho, že je hezká a milá, jak tvrdíte vy, pak mi tedy dovolte, abych vás upozornila, že v té míře, v jaké je těmito přednostmi obdařena ona, to není z obecného hlediska nedůležité, protože je to opravdu krásné děvče, a to by jistě uznalo devětadevadesát lidí ze sta, a dokud muži neprojeví vůči kráse víc filozofického odstupu, než se o nich obecně předpokládá, dokud si je nedokáže podmanit spíše bystrý rozum než hezká tvářička, dotud bude mít děvče s Harrietiným půvabem jistotu, že bude obdivovaná a vyhledávaná, že bude mít možnost si vybrat z mnoha nápadníků, a v důsledku toho si může činit nároky na dobrou partii. Ani její příjemná povaha není tak zanedbatelná přednost, jelikož v sobě zahrnuje opravdovou, z hloubi srdce vyvěrající dobrotu v povaze i konání, velmi pokorné mínění o sobě a ochotu myslet si o každém jen to nejlepší. A to bych se musela moc mýlit, kdyby příslušníci vašeho pohlaví ve své většině nesoudili, že taková krása a taková povaha jsou největší přednosti, jimiž se která žena může pochlubit."

"Na mou věru, Emmo, skoro bych si to myslel také, když slyším, jak své vlastní inteligence

zneužíváte. Lépe mít prázdnou hlavu, než uplatňovat rozum takhle pochybeným způsobem."

"No ovšem!" zvolala roztomile. "Já vím, že tohle si vy muži myslíte všichni. A vím také, že Harriet je přesně děvče toho typu, jaký se pánům líbí nejvíc -- dokáže očarovat smysly i uspokojit soudnost. Harriet se může rozmýšlet a vybírat. Kdybyste se vy sám chtěl někdy oženit, byla by to i pro vás ta pravá. A co je na tom tak divného, že v sedmnácti, kdy teprve vstupuje do života, kdy se teprve začíná seznamovat, nevyslyší prvního nápadníka? Nic -- dopřejte jí přece trochu času, aby se porozhlédla."

"Považoval jsem odjakživa tohle vaše přátelství za neblahé," podotkl po chvíli pan Knightley, "i když jsem si svůj názor nechával pro sebe, teď ale vidím, že bude mít pro Harriet důsledky přímo tragické. Namluvíte jí, kdovíjak není krásná, a že má nárok jen na to nejlepší, až se jí z toho zatočí hlava a za chvíli jí nikdo široko daleko nebude dost dobrý. Marnivost ve spojení s chabým rozoumkem dokáže napáchat nevídanou neplechu. Takové slečince stačí málo, a hned pozvedne oči příliš vysoko. Slečna Harriet Smithová může seznat, že se jí nabídky ženitbychtivých mužů nehrnou moc rychle, přestože je to velice hezké děvče. Rozumní mužové nechtějí za manželky naivní husičky, říkejte si, co chcete. Muži z dobrých rodin nebudou pospíchat do svazku s děvčetem tak temného původu -- u těch opatrných asi převáží obavy, do jakých nepříjemností nebo skandálů by se třeba zapletli, až by tajemství jejích rodičů vyšlo najevo. Nechte ji, ať si vezme Roberta Martina, a je nadosmrti zaopatřená, vážená a spokojená. Jestli jí ale namluvíte, že musí udělat skvělou partii, a naučíte ji, aby se nespokojila s nikým než s mužem vysoce

společensky postaveným a zámožným, může se jí stát, že zůstane na bytě u paní Goddardové až do smrti, anebo spíš -- protože Harriet Smithová je z těch, které se tak či onak vdají --, že se jí nakonec zmocní zoufalství a ještě ráda se spokojí se synem starého učitele krasopisu."

"Máme na tuto záležitost tak rozdílný názor, pane Knightley, že nemá smysl, abychom se ještě déle přeli. Pouze bychom se navzájem uváděli do většího rozhořčení. Ale pokud jde o to, abych ji nechala vzít si pana Martina, tak to přece není v mé moci. Odmítla ho, a tak rozhodným způsobem, že je podle mého názoru vyloučeno, aby ji znovu požádal o ruku. Už jí nezbývá než čelit všem zlým důsledkům toho, že mu řekla ne, ať se děje, co se děje, a pokud jde o to ne, nebudu předstírat, že jsem ji trošku neovlivnila, ale ujišťuji vás, že to nedalo mnoho práce. Jeho zjev mluví proti němu, neumí se chovat, a jestli snad na něho někdy pohlížela se sympatiemi, ty časy už minuly. Umím si představit, že jí jeho společnost vyhovovala, dokud nepoznala nikoho lepšího. Je to bratr jejích přítelkyň, snažil se jí zalíbit, a jelikož do té doby neviděla žádného pozoruhodnějšího muže -- tato skutečnost mu byla velkou oporou --, nebyla jí jeho společnost za návštěvy v Opatském mlýně nepříjemná. Ale to už se všechno změnilo. Harriet teď ví, co je to džentlmen, a pouze muž se vzděláním a způsoby džentlmena má naději u ní uspět."

"Třesky plesky! Větší nesmysly jsem v životě neslyšel!" zvolal pan Knightley. "Robert Martin se chová tak rozumně, čestně a laskavě, že mu to slouží ke cti, a má v sobě víc pravé noblesy, než Harriet Smithová vůbec dokáže pochopit."

Na tohle mu Emma neodpověděla a dál se

tvářila vesele a bezstarostně, ale ve skutečnosti se necítila volně a ze srdce si přála, aby už odešel. Nekála se za to, co učinila; stále ještě se pokládala za povolanější soudit, co vyžaduje ženský jemnocit, a jaká jsou jeho práva; na druhou stranu však se za ta léta naučila vážit si pana Knightleyho a jeho mínění, a proto ji mrzelo, že ji tak vehementně odsuzuje, a když tu proti ní seděl tolik rozzlobený, bylo jí to velmi nemilé. Několik minut uběhlo v nepříjemném mlčení, které se Emma pouze jedinkrát pokusila přerušit nějakou poznámkou o počasí; on však neodpověděl. Uvažoval. A výsledek svých úvah shrnul těmito slovy:

"Robert Martin o mnoho nepřijde -- jen kdyby si to dokázal uvědomit. Doufám, že nebude dlouho trvat a sám to nahlédne. Jaké záměry máte s Harriet, to víte nejlépe sama; jelikož se však netajíte s tím, že ráda dáváte dohromady svatby, je možno předpokládat, že nějaké záměry, úmysly či plány máte. Jako přítel k tomu jen podotýkám, že pokud je cílem vaší snahy Elton, pak se podle mého názoru dožijete zklamání."

Emma se zasmála a popřela to. Pokračoval:

"Věřte mi, že u Eltona nepořídíte. Elton je po mnoha stránkách výborný člověk a jako farář v Highbury je na svém místě, ale rozhodně od něho nečekejte, že by se neuvážlivě oženil. Ten umí ocenit slušný příjem stejně jako každý druhý. Možná vede romantické řeči, ale jednat bude vždycky rozšafně. Má promyšleno, nač si může dělat nároky, stejně jako to vy máte promyšleno u Harriet. Ví, že je velice pohledný mladík a že umí vzbudit vřelé sympatie, kamkoli zavítá, a podle toho, jak mluvil v nestřežených chvílích, kdy jsou jen muži mezi sebou, jsem přesvědčen, že se jen tak nezahodí. Slyšel jsem ho vyprávět s velkým

zaujetím o dcerách v jisté rozvětvené rodině, s nimiž se stýkají jeho sestry a které mají každá dvacetitisícové věno."

"Jsem vám velice zavázána," zasmála se opět Emma. "Kdyby mi leželo na srdci, aby si pan Elton vzal Harriet, považovala bych to od vás za velkou laskavost, že jste mi otevřel oči. Já si ale prozatím chci nechat Harriet pouze pro sebe. Nebudu už nikomu dělat dohazovačku. Jistě bych nepředčila svůj úspěch z Randallsu. Proto přestanu v nejlepším."

"Poroučím se vám," řekl, vstal a bez dlouhých okolků odešel. Byl skutečně rozhorlen. Prožíval zklamání svého mladého přítele, mrzelo ho, že k němu sám přispěl, když mu jeho záměr schválil, a velice ho hněvalo, jakou roli v té záležitosti podle jeho názoru sehrála Emma.

I Emma prožívala podobné rozhorlení, jenomže neměla jeho příčiny tak jasně před očima jako on. Na rozdíl od pana Knightleyho si nebyla tak zcela jista sama sebou, nebyla tak z hloubi duše přesvědčena, že má pravdu ona, a nikoli její protivník. On odkráčel se svědomím nedotčeným pochybnostmi: těm zůstavil ji. Nebyla však tak hluboce zdrcena, aby to krátký čas a Harrietin návrat nestačily napravit. Do té doby si ale začala dělat starosti, proč Harriet stále nejde. Zneklidněla při představě, že mladý muž třeba znovu zašel k paní Goddardové, zastal tam Harriet a jal se na ni naléhat. Obava, aby se nakonec ještě všechno nezvrátilo, ji znepokojovala čím dál tím víc, a když se pak Harriet objevila v růžové náladě a své zdržení nevysvětlovala žádnými takovými důvody, pocítila Emma zadostiučinění, jímž uchlácholila svědomí. A utvrdila se v přesvědčení, že ať si pan Knightley co chce říká či myslí, ona neučinila nic, k čemu by ji ženská vnímavost a přátelské

city neopravňovaly.

Nahnal ji trochu strach s tím panem Eltonem; když však uvážila, že ho pan Knightley jistě nepozoroval tak bedlivě jako ona, s takovým zaujetím (musela si to přisoudit, přes páně Knightleyovu sebejistotu v úsudku) ani s takovým pozorovacím umem, jakým v těchto záležitostech vládne ona; a že to říkal neuváženě a v hněvu, dokázala přesvědčit sama sebe, že jí tvrdil spíše to, co v rozhořčení pokládal za skutečný stav věcí, než to, co by měl podložené informacemi. Slyšel patrně pana Eltona mluvit mnohem otevřeněji než kdy ona, a je možné, že finanční záležitosti pan Elton neposuzuje lehkovážně, ba možná, že jim přikládá větší váhu, než je běžné, ale na druhou stranu zase pan Knightley nebere v úvahu, že prudká vášeň může vykonat své a přehlušit všechny ostatní motivy.

Pan Knightley neviděl žádnou takovou vášeň, a proto pochopitelně nepřemýšlel o jejím účinku; ona však byla svědkem jejích až příliš průkazných projevů, a proto pevně věřila, že překoná pochyby, jež zpočátku možná vyvolá pochopitelná opatrnost; a byla přesvědčena, že víc než běžná moudrá opatrnost není panu Eltonovi vlastní.

Harrietin spokojený výraz a veselá nálada zahnaly všechny chmury: vrátila se, ne aby rozpřádala úvahy o panu Martinovi, ale aby se mohla rozpovídat o panu Eltonovi. Slečna Nashová jí pověděla novinku, kterou teď s rozkoší okamžitě předávala dál. Pan Perry přišel k paní Goddardové podívat se na nemocné dítě, slečna Nashová s ním mluvila a on jí vyprávěl, jak se vracel včera z Clayton Parku, přitom potkal pana Eltona a k svému překvapení zjistil, že je právě na cestě do Londýna a hodlá se vrátit až druhý den, třebaže ten večer se schází jejich kroužek whistu. Pan

Elton dosud nikdy nevynechal, a když mu pan Perry začal vyčítat, jak jim to může udělat, on, jejich nejlepší hráč, a nedostaví se, a přemlouval ho, aby cestu o den odložil, neuspěl; pan Elton byl zřejmě odhodlán jet a prohodil něco o záviděníhodném úkolu a nesmírné cennosti, kterou s sebou veze. Pan Perry mu dost dobře nerozuměl, ale pojal vážné podezření, že v tomto případě jde o dámu, a panu Eltonovi to také řekl; ten se jen zatvářil spiklenecky, usmál se a celý rozradostněný odjel. Slečna Nashová to Harriet všechno vypověděla a hovořila ještě hodnou chvíli o panu Eltonovi, přičemž se na ni velice významně zadívala a prohlásila, že sice neví, v jaké věci se vypravil na cestu, ale jedno ví jistě: každá žena, které by se dvořil pan Elton, se může pokládat za dítko Štěstěny, protože pan Elton nemá sobě rovna, jaký je to fešák a jak je milý.

9. kapitola

Pan Knightley ji sice zahrnul výčitkami, ale vlastní svědomí Emmu žádnými výčitkami netrápilo. Zlobil se na ni tak, že se v Hartfieldu neukázal mnohem déle než jindy; a když se opět setkali, seznala podle jeho vážného pohledu, že jí ještě neodpustil. Mrzelo ji to, ale kát se nemohla. Naopak: všechny její záměry a manévrování se jevily víc než oprávněné ve světle událostí několika příštích dní. Portrét, jenž mu byl svěřen, odevzdal pan Elton elegantně zarámovaný krátce po svém návratu; teď visel nad krbovou římsou v hlavním salonu a on vstával, chodil se na něj dívat a vzdechy provázel obdivné nedořečené věty, přesně jak se patřilo; a pokud šlo o Harriet, její pocity a dojmy se viditelně utvářely v pouto tak pevné a trvalé, jak při jejím mládí a osobitém rozoumku bylo

možné. Emma brzy dospěla k uspokojujícímu závěru, že na pana Martina už nevzpomíná, leda když ho porovnává s panem Eltonem, a z toho pak posledně jmenovaný pán vychází neskonale lépe.

Emmin záměr, rozšířit duševní obzory mladinké přítelkyně pilnou četbou a debatami, vyústil zatím jen k několika prvním kapitolám a odhodlání pokračovat zítra. Přišlo jí mnohem lehčí klábosit než se vzdělávat, mnohem příjemnější popustit uzdu fantazii a kreslit si Harrietiny životní vyhlídky, než namáhavě usměrňovat její chápání a bystřit jí rozum na střízlivých faktech; a jediná literární činnost, jíž se Harriet v současné chvíli věnovala, jediný duševní majetek, jímž se zásobila pro podzim života, pozůstával z toho, že si sbírala a přepisovala všemožné hádanky, jak jen se jí podařilo někde některou objevit, do tenkého kvartového památníčku, jejž jí přítelkyně vyrobila a vyzdobila tajnými symboly a ornamenty.

V naší době, která přeje literatuře, nejsou podobné -- i velice rozsáhlé -- sbírky žádnou zvláštností. Slečna učitelka Nashová, pravá ruka paní Goddardové, si jich vypsala nejméně tři sta a Harriet, inspirovaná vlastně od ní, doufala, že s pomocí slečny Emmy jich nashromáždí ještě mnohem více. Emma přispěla svou vynalézavostí, pamětí a vkusem, a jelikož Harriet měla velice úhledný rukopis, vypadalo to, že výsledek předčí všechno očekávání co do úpravy i do počtu.

Pana Woodhouse zaujala celá ta záležitost téměř stejně jako obě děvčata a často se s velkým úsilím snažil rozpomenout na něco, co by stálo za zaznamenání. Těch důvtipných hádanek, co jich bývalo za jeho mladých let -- to je divné, že si nemůže žádnou vybavit! Ale snad se mu časem rozbřeskne. A vždycky skončil

u "Kitty, té krásné děvy z ledu".

Ani jeho věrný přítel Perry, s nímž problém prohovořil, si na žádné hádanky k luštění nevzpomněl; pan Woodhouse si však přál, aby Perry byl na stráži, a vzhledem k tomu, že přišel tolik mezi lidi, usoudil pan Woodhouse, že by z té strany mohlo něco vzejít.

Jeho dcera naopak rozhodně netoužila po tom, aby se na památníčku podílely všechny mozky v Highbury. Jí šlo pouze o to, aby získala ke spolupráci pana Eltona. Vyzvala ho, aby přispěl jakoukoli skutečně zajímavou hádankou, šarádou nebo tajenkou, na kterou by se rozpomněl, a s uspokojením pak přihlížela, jak soustředěné úsilí vynakládá na rozpomínání, a zároveň, což jí rovněž neušlo, jak pečlivě dbá, aby mu nepřešlo přes rty nic negalantního, nic, co by neskládalo hold něžnému pohlaví. Vděčily mu za dvě tři přezdvořilé hádanky a měl takovou radost, když si na ně vzpomněl, a sentimentálně jim odrecitoval známou šarádu:

"Zatím jsem jen to první, vazal tvůj,
tím druhým trpím z Amorových střel.
Jen celek vyléčí mne, při mně stůj,
ať už jsem ten, kým býti bych já chtěl," (man - žel)

že ji dost mrzelo, když musela přiznat, že už si ji přepsaly na jednu z předchozích stránek.

"Proč nám něco nevymyslíte sám, pane Eltone?" zeptala se ho. "Jen tak budeme mít pevnou záruku, že je to nová šaráda, a vy byste to jistě dokázal hravě."

Nene, kdežpak! V životě nic nenapsal, málokdy se mu něco takového podařilo. Je hotový nedovtipa! Obává se, že ani slečna Woodhousová -- na okamžíček se odmlčel -- ani slečna Smithová by ho nedokázaly inspirovat.

Hned nazítří se však ukázalo, že jistá

inspirace tu přece jen zapůsobila. Zastavil se v Hartfieldu na malou chvilku, jen co položil na stůl list papíru se šarádou, kterou prý jistý přítel napsal pro mladou dámu, paní svého srdce; Emma však podle způsobu, jakým to říkal, okamžitě vytušila, že to musí být jeho vlastní výtvor.

"Nepřinesl jsem ji do sbírky slečny Smithové," pravil. "Patří příteli, a proto nemám právo vystavovat ji veřejně na odiv, ale možná že vám nebude proti mysli se s ní seznámit."

Obracel se s těmi slovy spíš k Emmě než k Harriet, což Emma chápala. Byl zjevně znejistělý rozpaky, a sebral asi spíš odvahu podívat se do očí jí než její přítelkyni. Vzápětí se odporoučel a po krátké chvilce Emma s úsměvem přistrčila list Harriet.

"Vezměte si to," pravila, "je to pro vás. Váš majetek."

Harriet se však zmocnilo takové rozrušení, že nebyla s to list uchopit; a Emma, které odjakživa nevadilo být ve všem první, musela proto poselství prostudovat sama.

SPANILÉ SLEČNĚ
Š a r á d a
To první jenom jedna litera je,
značí však jméno první ženy z ráje.
To druhé zas je sen, jenž často klame,
leč nezklame nás, když své srdce známe.

_____

S tím prvním druhé položené spolu
dá celku rázem pravou aureolu.
Když k tomu dojde, muž se s láskou sklání
a rád zve ženu vládkyní a paní.

_____

Tvůj bystrý vtip je zvyklý na šarády --
kéž souhlasí a ujme se tak vlády!

_____

Emma přelétla veršíky pohledem, zadumala se

nad nimi, pochopila jejich smysl, znovu si je pročetla, aby měla úplnou jistotu a aby se jí vtiskly do paměti, podala je Harriet, a zatímco ta si lámala nad aršíkem hlavu, celá popletená ze vzrušených nadějí i vlastní zabedněnosti, usmála se spokojeně a pomyslela si: "Bravo, pane Eltone. Už jsem četla horší šarády. Sezdání -- takové slůvko už hodně napoví. To vám nemohu upřít. Zvažujete své šance. Říkáte vlastně zcela otevřeně: ‚Dovolte, abych se vám dvořil, slečno Smithová. Zhlédněte laskavýma očima jak na mou šarádu, tak na mé úmysly.

-- kéž souhlasí a ujme se tak vlády!

Velmi otevřeně řečeno. Vyjádřil jste se nad slunce jasněji.

Tvůj bystrý vtip je zvyklý na šarády --

Hm -- Harriet a bystrý vtip! Nu, tím lépe. Jen muž zaslepený horoucí láskou jí může připsat tuto vlastnost. Vidíte, pane Knightely? Škoda, že vás nemohu zasvětit, myslím, že by to stačilo přesvědčit i vás. Projednou byste musel doznat, že jste se zmýlil. Vynikající šaráda! A nadmíru cílevědomá. Tahle záležitost musí už brzy dospět k vyvrcholení."

Byla však nucena vytrhnout se z těchto příjemných úvah, jimž by se byla ještě s chutí oddávala, protože ji Harriet zasypávala bezradnými dotazy.

"Co to jen může být, slečno Emmo? Co myslíte? Já nemám ani zdání -- v životě bych to neuhádla. Co by to jen mohlo být? Pokuste se to vyzkoumat, slečno Emmo. Prosím, pomozte mi. Tak těžkou šarádu jsem ještě neviděla. Je to Eden? Kdopak je asi ten přítel -- a které dámě to psal? Myslíte, že je to dobrá šaráda? Nemohlo by to být království?

-- a rád zve ženu vládkyní a paní.

Snad tedy královna Alžběta? Nebo Juno? Anebo

panenka Maria, když muž se před ní sklání, a na začátku je řeč o ráji? Musí to být něco moc chytrého, jinak by to on nepřinesl. Ach, slečno Emmo, myslíte, že na to vůbec někdy přijdeme?"

"Eden a královna Alžběta! Nesmysl! Milá Harriet, vemte rozum do hrsti! Nač by nám nosil přítelovu šarádu o královně Alžbětě? Půjčte mi ten papír a poslouchejte.

SPANILÉ SLEČNĚ -- doplňte si Harriet Smithové.

To první jenom jedna litera je,
značí však jméno první ženy z ráje.

První žena v ráji byla Eva, a jde tedy o její monogram E.

To druhé zas je sen, jenž často klame,
leč nezklame nás, když své srdce známe.

Klamný sen je zdání -- nic jiného se nehodí. A nyní přijde to hlavní:

S tím prvním druhé položené spolu (s-e-zdání, chápete)
dá celku rázem pravou aureolu.
Když k tomu dojde, muž se s láskou sklání
a rád zve ženu vládkyní a paní.

Velice patřičný kompliment! A pak následuje vzývání, jemuž jistě i vy, milá Harriet, hravě porozumíte. Přečtěte si je a potěšte se. Psal to zcela nepochybně pro vás."

Harriet nedokázala dlouho odolávat tak lichotivému tvrzení. Pročetla si závěrečné verše a celá šťastná se nad nimi zapýřila. Nemohla najít vhodná slova. Nebylo však nutné, aby mluvila, stačilo, když to prožívala, Emma obstarala mluvení za ni.

"Tento kompliment má zcela neskrývané, jednoznačné mínění," pravila, "a proto vůbec nepochybuji o páně Eltonových úmyslech. Zbožňuje vás, a brzy vám o tom poskytne nevývratný důkaz. Tušila jsem to. Zdálo se mi,

že se nemohu mýlit, ale teď je všechno jasné; jeho duševní rozpoložení je zcela jasné a vyhraněné právě tak, jak jsem si to přála od té doby, co jsem vás poznala. Ano, Harriet, už dlouho jsem doufala, že se stane, co se právě stalo. Pouze jsem váhala, je-li citové pouto mezi vámi a panem Eltonem spíše žádoucí anebo zcela přirozené. Natolik se pravděpodobnost s přáním v tomto případě překrývaly! Jsem moc ráda. Z celého srdce vám gratuluji, drahá Harriet. Na takového ctitele by mohla být hrdá každá žena. To je všestranně výhodná partie. Poskytne vám všechno, co si můžete přát -- budete vážená, zabezpečená, získáte útulný domov -- usadíte se mezi svými pravými přáteli, blízko Hartfieldu a blízko mne, a naše přátelství bude zpečetěno navěky. Tohle, Harriet, je svazek, nad kterým se ani jedna nemusíme červenat."

"Drahá slečno Emmo!" a "Drahá slečno Emmo!" bylo vše, co Harriet mezi četnými něžnými objetími ze sebe zprvu dokázala vypravit; avšak když dospěly k něčemu, co spíše připomínalo rozhovor, viděla její přítelkyně, že pýřící se Harriet to posuzuje, prožívá, předpokládá a z paměti loví přesně tak, jak by měla. Vynikajícímu panu Eltonovi se dostávalo všestranného uznání.

"Vy máte vždycky ve všem pravdu," zvolala Harriet, "a proto si říkám a věřím a doufám, že to tak nějak bude, ale jinak by mě to ani ve snu nenapadlo. Já si přece nic takového vůbec nezasloužím! Pan Elton, který si může vybrat mezi všemi! O něm si každý myslí jen to nejlepší. S ním se málokdo může měřit. Jen si pomyslete na ty úchvatné verše -- ‚Spanilé slečně -- Jak důmyslně to sesumíroval! Je vůbec možné, že to psal pro mne?"

"Takovou otázku si nechci položit ani poslouchat. Je to naprosto jisté. Spoléhejte

na můj úsudek. Je to jako prolog před divadelní hrou nebo moto před kapitolou. Také zde bude brzy následovat věcná próza."

"Něco takového jistě nikdo nečekal. Mě samotnou by to bylo ještě před měsícem ani ve snu nenapadlo! Někdy se dějí tak podivuhodné věci!"

"Když se slečny Smithové seznámí s pány Eltony -- tak ano -- a je to skutečně podivuhodné. Obvykle se nestává, aby záležitost tak očividně, tak na první pohled žádoucí -- která si přímo říká o přispění druhých -- se sama okamžitě utvářela v patřičné podobě. Vás s panem Eltonem svedly okolnosti. Patříte k sobě už vzhledem k tomu, kde žijete. Váš sňatek se vyrovná manželství Westonových. V Hartfieldu musí být nějaké zvláštní ovzduší, že se tady láska vždy zaměří správným směrem a plyne nejžádoucnějším řečištěm.

...věrné milování...

nikdy nemá na růžích ustláno.

Hartfieldské vydání Shakespeara by zde mělo dlouhou vysvětlivku."

"Že by se pan Elton doopravdy zamiloval do mne -- ze všech dívek právě do mne, a to jsem ho ještě na svatého Michala znala jen od vidění! On, krasavec, že mu rovno není, muž, k němuž kdekdo vzhlíží stejně jako k panu Knightleymu! Jeho společnost je tak vyhledávaná -- říká se, že by doma vůbec sám nemusel zasednout ke stolu, kdyby nechtěl -- dostává prý víc pozvání, než má týden dní. Slečna učitelka Nashová má zapsaná všechna jeho kázání od té doby, co přišel do Highbury. Jézuskote! Když si vzpomenu, jak jsem ho poprvně uviděla! Obě malé Abbottové a já jsme utíkaly do salonu a vykukovaly škvírou v roletě, když jsme zaslechly, že jde kolem, a slečna učitelka Nashová přišla, vyhubovala nám

a poslala nás pryč, ale sama tam zůstala a koukala se; za chviličku mě ale zavolala zpátky a nechala mě taky kouknout, což od ní bylo moc milé. A hned jsme si říkaly, že je to velký fešák. Vedl se v podpaždí s panem Colem."

"Takovýhle svazek vaši -- všichni, kdo to s vámi dobře myslí, jistě schválí, pokud mají trochu rozumu v hlavě, a na hlupáky nemusíme brát zřetel. Záleží-li jim na tom, abyste byla v manželství šťastná, nuže, zde je muž, jehož milá a přívětivá povaha k tomu vytváří všechny předpoklady. Přejí-li si, abyste se usadila v tom kraji a mezi těmi lidmi, kam vás poslali, v tomto případě se tak stane. Je-li jejich jediným cílem, abyste se dobře vdala, jak se obvykle říká, tady se vám nabízí dobré hmotné zajištění, slušné společenské postavení a vzestup, který je musí uspokojit."

"Máte pravdu. Jak hezky to umíte vyjádřit! Já vás tak ráda poslouchám! Vy rozumíte všemu. Vy a pan Elton jste oba tak chytří! Ta šaráda! -- To já kdybych se třeba celý rok snažila, nikdy bych nic takového nedokázala."

"Měla jsem ten dojem, že hodlá vyzkoušet své síly, podle toho, jakým způsobem to včera vyvracel."

"Žádná šaráda, kterou jsem kdy četla, se téhle nevyrovná."

"Žádná rozhodně neplní lépe svůj účel."

"A přitom zatím nemáme skoro ani jednu tak dlouhou."

"Nepovažuji její délku za zvláštní přednost. Takovéhle věci mají být co nejlakoničtější."

Harriet však byla tak zabrána do veršíků, že tento názor přeslechla. V duchu si klestila cestu k velice chvályhodnému porovnání.

"Jedna věc je," pronesla po chvíli, zrudlá až za ouška, "když má někdo hodně obyčejného zdravého rozumu jako každý člověk, a v

případě, že má co říct, tak si sedne a napíše dopis, v kterém to stojí stručně a jasně. Ale něco docela jiného je skládat verše nebo takovéhle šarády."

Emma od ní ani nemohla chtít ohnivější odsouzení prózy pana Martina.

"Jak sladce zní ty dva poslední verše!" bájila dál Harriet. "Já bych ale nesebrala kuráž mu ten list vrátit nebo doznat, že jsme to rozluštily. Ach, slečno Emmo, jak jen si s tímhle poradíme?"

"Nechte to na mně. Vy nedělejte nic. On sem dnes večer přijde, to jsem přesvědčena, já mu to vrátím, vyměníme si přitom pár nicneříkajících vět a vy do toho nemusíte nijak zasahovat. Až nadejde ta pravá chvíle, odmění ho vaše něžné oči zářivým pohledem. Ostatní svěřte mně."

"To je ale škoda, že si nesmím tuhle krásnou šarádu přepsat do památníčku, viďte, slečno Emmo. Určitě tam nemám žádnou ani z poloviny tak pěknou."

"Vynechte poslední dva řádky, a jinak nevidím důvod, proč byste si to nemohla zapsat."

"Jenomže ty poslední dva verše jsou --"

"-- právě nejlepší. Souhlasím -- pro soukromou potěchu, a v soukromí se jimi také můžete těšit. Tím je nevymažete ze světa, když je oddělíte. Dvojverší zůstane dvojverším a jeho smysl se nemění. Samo o sobě však pozbude jmenovité souvztažnosti a zůstane jen pěkná dvorná šaráda, vhodná pro kterýkoli památník. Můžete si být jista, že by se mu nezamlouvalo, kdyby někdo přezíravě zhlížel na jeho veršování a také na jeho city. Zamilovaný básník potřebuje povzbudit obojím, anebo vůbec ne. Podejte mi ten památník, já vám to zapíšu, a v tom případě vám nebude moci nikdo nic předhazovat."

Harriet se podvolila, třebaže ani v duchu nedokázala oddělit obě části básně natolik, aby měla jistotu, že družka nezapisuje vyznání lásky. Měla to za příliš drahocennou obětinu, než aby byla jakkoli dána v plen cizím očím.

"Co živa nedám ten památník z ruky," prohlásila.

"Bravo," odvětila Emma, "pochopitelně vám tak velí cit. Jen při něm vytrvejte, já vám to schvaluji. Ale tady přichází tatíček: jistě vám nebude proti mysli, když mu tu šarádu přečtu. Jeho to přece tak potěší! Miluje takovéhle hříčky, a především ty, které v sobě tají komplimenty dámám. Má v hloubi srdce zakořeněnou něžnou ohleduplnost a dvornost vůči nám všem. Musíte mi dovolit, abych mu to přečetla."

Harriet se zatvářila vážně.

"Nesmíte se k té šarádě upnout zase přespříliš, drahá Harriet. Vyjevila byste nepatřičně své city, kdybyste si jí byla příliš brzy příliš hluboce vědoma a dala najevo, že je přeceňujete nebo i doceňujete v tom smyslu, jak to pisatel zamýšlel. Nedopusťte, aby se vám zatočila hlava nad takovým drobným důkazem obdivu. Kdyby byl chtěl uchovat vše v tajnosti, nebyl by to předal v mé přítomnosti; ale on přistrčil ten list spíše mně než vám. Nepřikládejme celé záležitosti přehnanou závažnost. Vyšly jsme mu dost vstříc, aby si troufl postupovat dál, a nemusíme omdlévat nadšením nad jednou šarádou."

"Jejej, to ne -- nechtěla bych kvůli tomu hloupě vyvádět. Dělejte, jak uznáte."

Mezitím se k nim přidružil pan Woodhouse a brzičko na dané téma zavedl řeč, neboť se jich jako už často předtím dotázal: "Tak co, děvčátka, jak pokračujete s památníkem? Objevily jste něco nového?"

"Ano, tatíčku, můžeme vám přečíst zbrusu novou básničku. Dnes ráno se tu na stole objevil list -- musel nám ho sem tajně hodit nějaký skřítek -- a na něm stála pěkná šaráda. Právě jsme ji opsaly."

Přečetla mu ji tak, jak to měl rád, pomalu a zřetelně, dvakrát třikrát za sebou, a průběžně mu ke každé části podala vysvětlení, a jemu se šaráda velice zalíbila, jak to Emma předpokládala, a zvlášť ho zaujal závěrečný kompliment.

"Ano, správně, to je opravdu moc hezky řečeno. Tak to má být: ‚A rád zve ženu vládkyní a paní. Tohle je tak pěkná šaráda, holčičko, že lehce uhádnu, který skřítečeк ji přinesl. Nikdo by to tak hezky nesepsal než ty sama, Emmo."

Emma jen němě přikývla a usmála se. -- Pan Woodhouse se zamyslel, z hloubi srdce si povzdechl a dodal:

"Ach ano, jak bych neviděl, do čí podoby rosteš! Tvá drahá mamička se ve všech těchhle věcech tak bystře vyznala! Mít tak tu paměť co ona! Ale já všechno zapomenu: nemohu si vybavit ani tu hádanku, jak jsem se vám o ní zmínil; pamatuji si jen první strofu, a je jich kolik.

Kitty, ta krásná děva z ledu,
vznítila žár, kterým jsem mřel.
Vzal jsem si k ruce nápovědu
a znalce žhavých lásky střel.
Jenže teď nevím, kterak svedu
rozdmychat plamen v děvě z ledu,
když jsem v něm sám už pohořel.

A jak je to dál, to už nevím, ale je to moc chytře vymyšleno až do konce. Ty jsi ale myslím říkala, holčičko, že tuhle básničku už máte."

"Ano, tatíčku, hned na druhé stránce. Opsaly jsme ji z LÍBEZNÝCH VERŠOVÁNEK. Je od Garricka, víte?"

"Pravda, pravda. -- Škoda, že už se mi vykouřilo z hlavy, jak to bylo dál.

Kitty, ta krásná děva z ledu.

Vždycky si přitom vzpomenu na chudinku Isabellu, protože té jsme málem dali říkat Kateřina po babičce. Doufám, že ji tu příští týden uvítáme. Myslelas už na to, holčičko, kam ji uložíme, a do kterého pokoje dáme děti?"

"Jistě -- ona se usadí ve svém vlastním pokoji, tam přece bývá vždycky -- a děti budou mít dětský pokoj -- všechno bude stejně jako jindy. Proč bychom na tom co měnili?"

"Já nevím, holčičko drahá -- tak dávno už tady nebyla! -- naposledy přijeli na velikonoce, a to jen na pár dní. Pan John Knightley je advokát, a to je pak těžké. Chudinka Isabella! -- rmoutí se, že je od nás ode všech tak odloučena. A až přijede, jistě jí bude moc líto, že tu nezastane slečnu Taylorovou."

"Rozhodně ji to ale nepřekvapí, tatíčku."

"To nevím, holčičko. Mne aspoň to hrozně překvapilo, když jsem se dozvěděl, že se budou brát."

"Musíme pozvat Westonovy na večeři, až tu bude Isabella."

"Máš pravdu, holčičko, jen jestli na to bude čas. Vždyť přijedou --" (smutným hlasem) -- "pouze na týden. Na nic nebude čas."

"Je to smůla, že se nemohou zdržet, ale zřejmě není vyhnutí. Pan John potřebuje být ve městě opět osmadvacátého, a my musíme být rádi, že je budeme mít pro sebe celou tu dobu, co mohou zůstat na venkově, že se nepřestěhují na dva tři dny na Donwell. Pan Knightley slíbil, že si na ně tentokrát nebude činit

nárok -- třebaže pobyli na návštěvě u něho už před delší dobou než u nás."

"To by bylo skutečně hrozné, holčičko, kdyby chudinka Isabella musela být někde jinde než v Hartfieldu."

Pan Woodhouse odjakživa nedovedl pochopit, že by si pan Knightley mohl dělat nároky na bratrovu společnost anebo že by si kdokoli krom něho mohl dělat nároky na Isabellu. Zamyslel se a pak prohlásil:

"Nechápu, proč by se chudinka Isabella musela vracet s panem Johnem tak brzy domů. Zkusím ji přemluvit, aby se u nás zdržela déle, co říkáš, Emmičko? Přece by tu mohla s dětmi docela dobře ještě zůstat."

"Ale, tatíčku, to se vám přece ještě nikdy nepodařilo a sotva asi kdy podaří. Isabella se od manžela neodloučí."

Tato pravda byla příliš prokázaná, aby proti ní bylo možno vznést námitky. I pan Woodhouse, jakkoli nerad, to musel s povzdechem přiznat, a když Emma viděla, jak ho rozesmutnilo pomyšlení, že dcera visí na svém manželovi, hned zavedla řeč na téma, které mu mohlo vrátit dobrou náladu.

"Harriet nám musí věnovat co nejvíc času, až tady sestra se švagrem budou. Věřím, že najde zalíbení v našich dětech. Ty děti jsou naše pýcha, viďte, tatíčku? Kterépak jí asi bude připadat nejmilejší, malý Jindříšek nebo Jeník?"

"Ano, to jsem zvědav. Chudinky malé, ty se sem asi těší. Jezdí do Hartfieldu moc rády, Harriet."

"To věřím, pane Woodhousi. Neumím si představit, že by se u vás někomu nelíbilo."

"Jindříšek je chlapík, a Jeník, ten je zase víc po mamince. Jindříška, toho staršího, pojmenovali po mně, ne po otci. Někomu by se třeba zdálo divné, že se po otci nejmenuje

prvorozený syn, ale Isabella chtěla Jindřicha, což od ní přece bylo moc milé. Je to doopravdy bystrý chlapec. Jsou to všechno mimořádně chytré děti, a jak roztomilé! Přijdou, stoupnou si k mému křeslu a povídají: ‚Dědečku, nemáte náhodou kousek provázku? Jindříšek po mně chtěl jednou nůž, ale já mu řekl, že se nože dělají jen pro dědečky. Myslím, že jejich otec s nimi někdy jedná příliš stroze."

"To vám jen tak připadá, tatíčku, protože jste sám tak jemný," poznamenala Emma, "ale kdybyste porovnával Johna s jinými tatínky, vůbec by se vám nezdál strohý. Přeje si mít čiperné, nerozmazlené syny; když začnou zlobit, tu a tam je ostře napomene, ale je to milující otec -- pan John rozhodně je milující otec. Všechny jeho děti ho zbožňují."

"A pak přijde jejich strýček a začne je vyhazovat do vzduchu, že se jednomu až dech tají --"

"Jim se to ale líbí, tatíčku, ničím jiným jim takovou radost neuděláte. Vítají to s nadšením, a kdyby jim strýček nezavedl pravidlo, že se musí střídat, tak by ten, koho zrovna popadne prvního, vůbec neustoupil těm dalším."

"Pro mne je to prostě nepochopitelné."

"Tak už to na světě chodí, tatíčku. Polovina lidí nechápe, jak je to možné, že ti ostatní nacházejí v tom či onom zalíbení."

Den ubíhal, a právě když se děvčata chystala rozejít, aby se upravila na oběd podávaný jako vždy ve čtyři hodiny odpoledne, objevil se na scéně znovu hrdina zmíněné skvostné šarády. Harriet se odvrátila; Emma ho však dokázala přivítat s obvyklým úsměvem a bystrým pohledem mu vyčetla z tváře, že si uvědomuje, jaký krok podnikl, a že vrhl své kostky cílevědomě; pochopila, že přišel zjistit, jaký to mělo

účinek. Údajným důvodem jeho návštěvy byl dotaz, jestli by panu Woodhousovi nepokazil večerní partičku karet svou neúčastí, anebo jestli by mohl být v Hartfieldu k službám. V tom případě musí všechno ostatní ustoupit stranou, ale kdyby ho mohli postrádat, vyhověl by příteli Coleovi, který ho tak naléhavě zval na večeři, že mu s touto výhradou slíbil přijít.

Emma mu poděkovala: nemůže však připustit, aby kvůli nim zklamal přítele; tatíček si své žolíky zahraje. On se znovu nabídl, ona znovu odmítla, a on už se chystal s úklonou odporoučet, když tu vzala ze stolu list papíru a podala mu jej --

"Tady je ta šaráda, kterou jste nám laskavě zapůjčil k nahlédnutí; s díky ji vracíme. Tolik se nám líbila, že jsem si troufla opsat ji slečně Smithové do památníku. Doufám, že váš přítel nebude mít námitky. Opsala jsem samozřejmě jen prvních osm veršů."

Pan Elton rozhodně s obtížemi shledával slova. Zatvářil se nejistě -- nebo spíš zmateně; pronesl cosi v tom smyslu, že je poctěn -- pohlédl na Emmu a pohlédl na Harriet, a když spatřil památník ležet na stole rozevřený, vzal jej a přepečlivě prostudoval. Aby překlenula trapně rozpačitou chvíli, prohodila Emma s úsměvem:

"Musíte nás u přítele omluvit, ale tak zdařilá šaráda by neměla zůstat vyhrazena jen pro jedny nebo dvoje zraky. Může se spolehnout, že verše vyjadřující tak dvorné city přijme každá žena se zalíbením."

"Neváhám tvrdit," odvětil pan Elton, třebaže váhal při každém slovu, "neváhám tvrdit -- tedy pokud přítel aspoň trochu sdílí mé pocity -- o čemž nepochybuji -- že kdyby viděl, jaké pocty se dostalo jeho drobnému dílku" (znovu se zadíval do památníku a pak jej odložil na

stůl), "že by ho tento okamžik naplnil hrdostí, jakou ještě nepocítil."

Po tomto projevu bleskurychle odešel, a Emma by ho byla v žádném případě nezdržovala, protože při všech svých dobrých a příjemných vlastnostech tíhl v řeči k jisté pompéznosti, která ji neodolatelně ponoukala k smíchu. Odběhla tedy, aby mohla tomuto nutkání popustit uzdu, a všechno něžné a radostné rozechvění přenechala Harriet.

10. kapitola

Třebaže uplynula už půlka prosince, nenastal ještě nečas, který by mladým dámám bránil v pravidelných procházkách, a Emma se druhý den poránu vypravila navštívit nemocí postiženou chudou rodinu, která žila na samotě kousek za Highbury. K jejich chalupě se šlo Vikářským úvozem, cestou, která pravoúhle odbočovala z široké, ale klikaté hlavní ulice protínající městečko, a kde se, jak si čtenář jistě domyslí, vypínalo bohulibé sídlo páně Eltonovo. Nejprve se prošlo kolem pár ubohých stavení, a asi o čtvrt míle dál stála fara: staré stavení, ničím zvlášť pozoruhodné, postavené hned u cesty. Nemělo výhodnou polohu, ale současný majitel je velmi zvelebil, a v žádném případě nepřicházelo v úvahu, že by je přítelkyně minuly, aniž zvolnily krok a zhodnotily je očima.

Emma prohlásila:

"Tady to je. Zde najdete jednoho krásného dne domov, vy i váš památník." --

Harriet podotkla:

"Ach, to je rozkošný dům! -- Překrásný! -- To jsou ty žluté záclony, co se tak líbily slečně učitelce Nashové."

"Teď tudy často nechodím," prohodila Emma, když už opět poodešly dál, "avšak potom budu mít důvod, a postupně se důvěrně obeznámím se

všemi živými ploty, brankami, loužemi a štěpy v těchto končinách."

Ukázalo se, že Harriet dosud na faře nebyla, a její zvědavost, jak to uvnitř asi vypadá, byla tak pronikavá, že to Emma musela zhodnotit, právě tak jako páně Eltonovu domněnku o Harrietině bystrém vtipu, jako vrcholný důkaz lásky.

"Škoda, že to nemůžeme nějak navléknout," řekla Emma, "ale nenapadá mě zrovna žádná vhodná záminka, abychom tam zašly. Žádná služka, na kterou bych se mohla vyptat jeho hospodyně, žádný vzkaz od tatíčka."

Lámala si hlavu, ale nic nevymyslela. Ticho po chvíli prolomila Harriet:

"Mně jenom nejde na rozum, že ještě nejste vdaná, slečno Emmo, ani se nechystáte vdávat. Vy přece musíte každého okouzlit!"

Emma se zasmála a odpověděla:

"I kdybych dokázala každého okouzlit, není to ještě dost pádný důvod se vdát, Harriet. Museli by také jiní okouzlit mne, nebo přinejmenším jeden z nich. A já se nejen teď v nejbližší době nebudu vdávat, ale pravděpodobně se k tomu vůbec nikdy neodhodlám."

"Ano, to sice říkáváte -- ale já tomu nemůžu věřit."

"Musela bych poznat někoho, kdo by zdaleka převyšoval všechny, co jsem dosud poznala, aby mě to zviklalo v mém rozhodnutí. Pana Eltona --" (uvědomila si) "vylučuji, ale já ani netoužím nikoho takového poznat. Nechci se vystavovat pokušení. Nepřineslo by mi to žádné výhody. Kdybych se provdala, určitě bych toho začas litovala."

"Jézusmankote -- to jsem ještě neslyšela, aby některá žena takhle smýšlela."

"V mém případě neplatí obvyklé pohnutky, pro které se ženy vdávají. Kdybych se zamilovala,

to by bylo jistě něco jiného, ale já jsem ještě nikdy zamilovaná nebyla. Asi mi to není dáno, neodpovídá to mé povaze. Patrně se nikdy nezamiluji, a byla bych pošetilá, abych bez lásky něco měnila na svém životě. Nestrádám hmotným nedostatkem, ani nedostatkem rozptýlení, ani nedostatkem váženosti: myslím, že ani polovina vdaných paní nemá tak neomezenou pravomoc ve své domácnosti jako já v Hartfieldu -- a kde by se našel muž, který by mě tak upřímně miloval a tak na mně visel, tak mi věřil a dával ve všem za pravdu jako tatíček?"

"Jenomže to by z vás nakonec byla stará panna, jako je slečna Batesová!"

"To jste vskutku ani nemohla uvést hrozivější výstrahu, Harriet, a kdybych si měla myslet, že jednou budu jako slečna Batesová! Tak pošetilá -- tak spokojená -- tak usměvavá -- tak upovídaná -- tak nenáročná a se vším svolná - a co na srdci, to na jazyku, o všech lidech na dosah -- vdala bych se hned zítra. Ale mezi námi: jsem přesvědčená, že se jí nikdy v ničem nepřiblížím, leda v tom, že budeme obě neprovdané."

"Ale i tak budete stará panna! A to je přece něco hrozného!"

"Co na tom sejde, Harriet, vždyť nebudu chudá stará panna. Právě chudoba je důvodem obecného opovržení, které stíhá staropanenství. Svobodná žena, která má sotva být z čeho živa, z té se nutně stává komická, nepříjemná osoba, jaké se posmívají kluci a děvčata. Ale svobodná žena finančně dobře zajištěná, ta je vždycky vážená a může být moudrá a příjemná jako kdokoli jiný. A lidé ani nejsou v tomto odlišování tak nerozumní a nelaskaví, jak by se na první pohled zdálo, uvážíme-li, že v stísněných poměrech zpravidla rozum chátrá a povaha zahořkne. Když někdo jen

taktak uhájí živobytí, a v důsledku toho je nucen se pohybovat ve velmi omezené a obvykle podřadné společnosti, těžko se ubrání úzkoprsosti a mrzoutství. To ovšem neplatí u slečny Batesové: ta je pouze na můj vkus příliš dobrotivá a prostomyslná, ale jinak je všude oblíbená, přestože je neprovdaná a přestože je chudá. Ta rozhodně v chudobě nezahořkla: jsem přesvědčená, že mít poslední šilink, tak se o něj nejspíš ještě s někým rozdělí; a navíc se jí nikdo nebojí, což je velká přednost."

"Jézusmankote! Ale nebude vám smutno? Co budete dělat celý den, až budete stará?"

"Myslím si o sobě, Harriet, že mám dost činorodého a vynalézavého ducha, a k tomu navíc možnost využít celou řadu nezávislých zdrojů; nechápu, proč bych se musela ve čtyřiceti nebo v padesáti nudit víc než v jednadvaceti. Mohu se přece v každém věku stejně zaobírat obvyklými ženskými činnostmi, které nám zaměstnávají oči, ruce či mysl, anebo v tom nastanou jen podružné změny. Nezasednu-li tak často ke kreslení, budu víc číst, a zanechám-li hudby, začnu vázat koberce. A pokud jde o to, abych měla o koho se zajímat a koho milovat, což je vpravdě to nejhorší úskalí, jež musí obeplout ten, kdo se vyhne manželství, já na tom budu dobře, jelikož se mohu upnout na všechny děti mé draze milované sestry. A těch je dost, takže s největší pravděpodobností naplní citové zázemí, které člověk na sklonku života potřebuje. Stačí bohatě odčerpat všechny naděje i obavy, a třebaže má náklonnost k nim se nemůže rovnat lásce rodičovské, vyhovuje mi lépe než vřelá, zaslepená láska. Moji synovci a neteře! Budu mít často u sebe neteř na návštěvě!"

"Znáte neteř slečny Batesové? Chci říct --

jistě jste ji viděla už stokrát, ale měly jste možnost více se sblížit?"

"Aby ne! Jsme nuceny se sblížit pokaždé, když zavítá do Highbury. Mimochodem -- tento případ by člověku téměř stačil zahnat chuť na veškeré neteře. Chraňpámbu, abych posluchače tak mořila celou rodinou Knightleyových dohromady jako slečna Batesová jedinou Jane Fairfaxovou. Mám jí až po krk, jen když slyším její jméno. Každý její dopis se předčítá nejméně čtyřicetkrát, vzkáže-li pozdravovat známé, omílá se to donekonečna, a stačí, aby upletla babičce podvazky, a měsíc nepřijde nic jiného na potřes. Přeju Jane Fairfaxové to nejlepší, ale nudí mě k smrti."

Mezitím se přiblížily k chalupě, která byla cílem jejich cesty, a lehkovážné klábosení umlklo. Emma měla soucitné srdce a trpící chudáci se mohli spolehnout jak na její osobní úsilí a laskavost, její rady i trpělivost, tak na její peněženku. Měla pochopení pro jejich počínání, neodsuzovala je za nevědomost ani nezodpovědnost, nepodléhala romantickým představám, že zvláštní ctností budou vynikat ti, kdo mohli tak málo využít plodů vzdělání; ujímala se jich v nesnázích s účinným soucitem a vždy pomáhala stejně promyšleně jako ochotně. V tomto případě ji vedla k návštěvě nemoc i bída, a když se zdržela dost dlouho, aby jim poskytla úlevu i radu, odcházela z chalupy dojata; a pod čerstvým dojmem výjevu, jenž se jim tam naskytl, prohodila na zpáteční cestě k Harriet:

"Takový pohled jednomu velice prospěje, Harriet. Jak nicotné mu pak připadá všechno ostatní! Mám pocit, jako bych až do večera nedokázala myslet na nic jiného než na ty ubožáky, kdoví, ale třeba se nám zanedlouho opět vytratí z mysli!"

"Svatá pravda!" odpověděla Harriet. "Jakpak

na ně nemyslet!"

"A přitom bych neřekla, že takový zážitek brzy vyprchá," rozvíjela dál své úvahy Emma, když prošla nízkým živým plotem a překročila viklavý kamenný schod, u něhož končila úzká kluzká pěšinka, vedoucí zahrádkou před chalupou, a opět stanula na silnici. "Ne, to sotva." A zastavila se a znovu obhlédla tu neutěšenou skutečnost zvenčí, která jí připomněla ještě neutěšenější uvnitř.

"Jejda, kdepák!" odpověděla jí družka.

Kráčely dál. Cesta se v těch místech zatáčela protáhlým obloukem, a jen do něho vstoupily, spatřily před sebou pana Eltona; dělila je tak malá vzdálenost, že Emma sotva stačila prohodit:

"Vida, Harriet, teď máme příležitost si ověřit, jestli dokážeme setrvat u ušlechtilých myšlenek. Nu," (usmála se) "snad platí, že soucit, který vyvolal snahu a přinesl trpiteli úlevu, splnil svůj nejdůležitější účel. Dojme-li nás jejich bída natolik, že pro ně uděláme, co je v našich silách, není třeba, abychom se samy dále trápily planým lamentováním."

Harriet stihla pouze povzdechnout: "Svatá pravda!" a už se k nim farář přidružil. Nejprve se řeč točila kolem potřeb a utrpení zmíněné chudé rodiny. Pan Elton byl právě na cestě k nim. Nyní návštěvu odložil, zabrali se však do velmi zajímavého rozhovoru, co by se pro ně mohlo a mělo udělat. Pan Elton se vrátil, aby slečny doprovodil.

"Náhoda, která je svedla při ušlechtilém poslání," pomyslela si Emma, "kdy oba vyšli konat dobro, ta v nich ještě více vznítí milostný cit. Nedivila bych se, kdyby se vzápětí odhodlal k vyznání. Jistě by to udělal, kdybych tu nepřekážela já. Kéž bych byla někde jinde!"

Ve snaze, aby se od nich co možná vzdálila,

vyběhla na úzkou pěšinku, která se táhla po hřebeni travnatého břehu nad úvozem, a je zanechala na hlavní cestě. Nebyla tam však ještě ani dvě minuty a už viděla, že Harriet, zvyklá řídit se podle ní a ve všem ji napodobovat, šplhá za ní a že se tam zkrátka a dobře co nevidět ocitnou všichni tři. To nemělo smysl; a tak zůstala rázně stát, a pod záminkou, že si musí něco poopravit na šněrování kotníčkových botek, se sklonila, a tím pěšinku zatarasila; požádala je, aby šli laskavě napřed, ona že je za minutku dohoní. Vyhověli jejímu přání, a když uplynula doba, která podle jejího odhadu asi tak odpovídala proceduře se šněrováním, naskytla se jí další vítaná záminka k otálení, protože ji dohonilo děvčátko z chudé chalupy, které šlo podle jejího pokynu se džbánkem do Hartfieldu pro polévku. Přidružit se k dítěti, rozpovídat se a klást mu otázky byla nejpřirozenější věc na světě, anebo by bývala, kdyby Emma jednala bez postranního úmyslu; teď si druzí dva mohou zachovat náskok a nemusí na ni čekat. Proti své vůli je však po chvíli dostihla; děvčátko pospíchalo a oni se loudali; a Emmě to bylo tím víc proti mysli, že byli očividně zabráni v oboustranně poutavý rozhovor. Pan Elton živě vyprávěl a Harriet s potěšením pozorně naslouchala; a Emma, když pobídla děvčátko, aby běželo napřed, právě začala uvažovat, jak by se mohla ještě trochu pozdržet, když tu se oba ohlédli a ona se k nim musela přidat.

Pan Elton stále ještě vykládal a zrovna popisoval nějakou zajímavou podrobnost; a tu Emma pocítila jisté zklamání, když zjistila, že své půvabné společnici líčí včerejší večírek, který uspořádal jeho přítel pan Cole, a ona sama ještě bude obeznámena se stiltonským a wiltshirským sýrem, máslovou pomazánkou, salátem celerovým i z červené řepy

a s moučníkem.

"Tohle by bylo bylo ovšem zakrátko vyústilo v něco pozoruhodnějšího," utěšila se v duchu. "Zamilovaným připadá všechno zajímavé a cokoli může posloužit jako úvod k tomu, co jim leží na srdci. Škoda, že jsem se nemohla zdržet déle!"

Ubírali se pokojně dál, až došli na dohled sloupků vikárského plotu; tam si náhle usmyslila, že aspoň ukáže Harriet vnitřek domu, a za tím účelem ji střevíc opět začal hrozně zlobit, a zas zůstala pozadu, aby si to spravila. Přitom utrhla kousek tkaničky, zahodila ji nenápadně do příkopu, a v důsledku toho na ně musela vzápětí zavolat, aby zůstali stát, a doznala, že s tou zatrolenou botou nic nesvede a že by takhle asi sotva došla domů.

"Ztratila jsem kus šněrování," pravila, "a teď si s tím nevím rady. Je mi líto, že se mnou máte oba takovou svízel, a doufám, že se nestane často, abych neměla takhle nic po ruce. Prosím vás, pane Eltone, nepozval byste mne dál, abych mohla poprosit vaši hospodyni o kousek stužky nebo provázek nebo o cokoli, čím bych si mohla botu zašněrovat?"

Pan Elton vyhověl její prosbě celý blažený; nikdo nemohl projevit více ochoty a pozornosti než on, když je vedl dál, a více snahy ukázat jim všechno v co nejpříznivějším světle. Uvedl je do pokoje s okny na silnici, kde pobýval nejraději. Bezprostředně za ním byla další místnost, kam prošla otevřenými dveřmi Emma s hospodyní, aby mohla v co největším pohodlí přijmout její pomoc. Musela nechat dveře dokořán, tak jak byly, ale očekávala, že je pan Elton zavře. Nic takového se však nestalo, dveře zůstaly dokořán. Začala se živě bavit s hospodyní v naději, že tím dá panu Eltonovi možnost, aby si v sousední místnosti zvolil vlastní téma hovoru. Deset minut neslyšela než

sebe. Déle to už protahovat nešlo. Musela s tím skoncovat a vrátit se vedle.

Stáli bok po boku u jednoho z oken. Vypadalo to napohled náramně slibně a na půlminuty prožívala Emma vítězoslavný pocit, že nepletichařila nadarmo. Nic z toho však nebylo: nevyjádřil se. Byl velice příjemný a milý; svěřil se Harriet, že je zahlédl jít kolem a že se za nimi vydal úmyslně, aby je potkal; nešetřil lichotkami ani narážkami, ale nic podstatného neřekl.

"Opatrný, velmi opatrný," pomyslela si Emma. "Postupuje krůček za krůčkem a neodhodlá se k ničemu, dokud nebude mít plnou jistotu."

Přestože její důmysl nezmohl vše, oddávala se lichotivému vědomí, že dala oběma příležitost, která jim způsobila potěšení a jistě povede k oné velké události.

11. kapitola

V nadcházejících dnech musela Emma zůstavit pana Eltona osudu. Nebylo už v její moci bdít nad jeho štěstím a popohánět ho k činu. Její sestra s rodinou měla co nevidět přijet, a tak nejprve přípravy a pak událost sama ji cele zaujaly; nedalo se předpokládat -- ani ona sama to nepředpokládala -- že by během té desetidenní návštěvy měla možnost milencům nějak přispět na pomoc, leda snad náhodou. Přesto však by se věci mohly rychle vyvíjet dál, jen kdyby se oni dva trochu snažili, a nějak vyvíjet se budou i bez vší snahy. Ani si vlastně nepřála, aby měla čas se jim věnovat. Čím víc některým lidem pomáháte, tím víc se vytrácí naděje, že se vzchopí a udělají něco pro sebe sami.

Od poslední návštěvy manželů Knightleyových v Surrey uplynula delší doba než jindy, a proto jejich příjezd samosebou vyvolával mimořádné vzrušení a zájem. Co se vzali,

trávili všechny letní prázdniny až do letoška zčásti v Hartfieldu a zčásti na Donwellu, tento rok však věnovali dovolenou tomu, aby dopřáli dětem koupání v moři. Tak se stalo, že je už po řadu měsíců jejich surreyští příbuzní v klidu neužili, a pan Woodhouse je neviděl vůbec, protože se nedal přimět, aby se vypravil do Londýna, ani kvůli chudince Isabelle ne, a v očekávání nadcházející příliš krátké návštěvy byl radostí a rozrušením celý rozklepaný.

Pořád mu leželo v hlavě, co zlého by je všechno mohlo potkat na cestě, a jak to bude náročné i pro jeho koně a kočího, který jim měl vyjet na půl cesty vstříc a někoho z nich naložit, avšak jeho obavy se ukázaly bezpředmětné; všichni těch šestnáct mil šťastně překonali a pan John Knightley i jeho choť, jejich pět dětí a příslušný počet chův dospěli živi a zdrávi do Hartfieldu. Radost a rozruch z jejich příjezdu, kdy bylo třeba tolik lidí oslovit, uvítat, povzbudit, různě rozmístit a uložit, vyústily v takový hluk a zmatek, že by to byly jeho nervy za žádných jiných okolností nevydržely a ani v tomto případě tomu nedokázaly čelit příliš dlouho; avšak paní Isabella měla stále na paměti hartfieldské zvyklosti i povahu svého otce, a tak se přes všechnu mateřskou péči o dětičky a starost, aby se okamžitě zabavily a aby se jim dostalo volnosti a obsluhy, jídla a pití, spaní a hraní v míře vrchovaté, nepřipustila, aby mu děti byly dlouho na obtíž, a to ani ony samy, ani jejich rázné pečovatelky.

Paní Isabella Knightleyová byla půvabná, elegantní drobná osůbka, jemná a mírná, obdařená neobyčejnou roztomilostí a dobrotou; rodina jí byla vším; oddaně milovala manžela, na dětech přímo visela a otce a sestru měla ráda tak, že s výjimkou oněch nejpřednějších

pout nemohlo být lásky vřelejší. Na nikom z nich neviděla jedinou chybičku. Nebyla to žena příliš chápavá ani bystrá, a nejenže se podobala otci v tomhle ohledu, ale zdědila i jeho tělesnou konstituci: sama měla křehké zdraví, věnovala přehnanou péči zdraví dětí, podléhala četným obavám a nervozitě a její londýnský lékař pan Wingfield byl pro ni stejně nepostradatelný jako highburský pan Perry jejímu otci. Měli také v povaze stejnou dobrodušnost a pevně zakořeněný zvyk vážit si všech starých známých.

Pan John Knightley byl vysoký, noblesní, velice chytrý pán, úspěšný v povolání, se smyslem pro rodinu a obdivuhodným charakterem; měl však v chování jistou rezervovanost, pro kterou nebýval každému sympatický; nedokázal si také uchovat trvale dobrou náladu. Nebyl to sice žádný morous, ani nepodléhal přehnané podrážděnosti, aby si zasluhoval výtky, ale vyrovnaná povaha nebyla jeho silnou stránkou a po boku tak slepě zbožňující manželky bylo skutečně nevyhnutelné, aby se ve svých nepříznivých vrozených vlastnostech ještě utvrdil. Ona mu svou přehnanou dobrotivostí a ústupností nesporně škodila. On naopak vládl jasným a bystrým rozumem, který jí nebyl dán, a někdy se vůči ní dal strhnout k bezohlednosti nebo ji příkře odbyl. Jeho švagrová ho neměla zvlášť v lásce. Jí neunikl žádný jeho prohřešek. Vnímala citlivě za Isabellu každou drobnou nezdvořilost, kterou Isabella ani nepostřehla. Snad by to všechno byla velkoryse přehlédla, kdyby projevoval k Isabellině sestře víc dvornosti, on se k ní však choval jako dobrý příbuzný a rozumný přítel a nikdy jí zaslepeně nelichotil; i kdyby však byl lichotkami marnotratně plýtval, nebylo by to zastřelo nejvážnější poklesek v jejích očích, jehož se občas dopouštěl, že

totiž neprojevoval dostatečnou úctu a shovívavost vůči jejímu otci. Nedokázal se pokaždé obrnit trpělivostí, jak by se bylo slušelo a patřilo. Pan Woodhouse ho svým podivínstvím a úzkostlivostí občas dohnal k tomu, že se pokusil něco mu rozumově vysvětlit nebo ho rázně usadil, což bylo obojí stejně nevhodné. Nestávalo se to často, protože pan Knightley si ve skutečnosti tchána upřímně vážil a projevoval obvykle dostatečný smysl pro to, čím je mu povinován, ale pro Emmu, v tomto směru zvlášť citlivou, byly ty výjimky až příliš časté, a zhusta předem trpěla v očekávání poklesku, k němuž pak ani nedošlo. Zpočátku se však při každé návštěvě projevovaly jen ty nejchvályhodnější pocity, a protože se tentokrát mohli Knightleyovi zdržet jen krátce, bylo lze se nadít, že její srdečný průběh nic nenaruší. Sotva se všichni usadili a uvelebili, už pan Woodhouse melancholicky pokýval hlavou a s povzdechem upozornil dceru na neblahou změnu, k níž došlo v Hartfieldu od té doby, co tu byla naposledy.

"Považ, děvenko," pravil, "co chudinka slečna Taylorová -- s tou nám to špatně dopadlo!"

"Ach, tatíčku," zvolala Isabella s pohotovou účastí, "jak hrozně vám asi chybí! A co teprve Emmičce! -- To je pro vás pro oba těžká rána. -- Nedokázala jsem si ani představit, jak se bez ní obejdete. -- To je vskutku smutná změna. -- Doufám ale, že se jí daří dobře."

"Obstojně, děvenko -- obstojně, doufám. Nevím, ale mám ten dojem, že Randalls docela snáší."

Nato se pan John Knightley polohlasem zeptal Emmy, jestli je důvodné podezření, že Randalls má nezdravé povětří.

"Ne, kdepak -- ani zdání. Paní Westonová v životě tak dobře nevypadala -- jen kvete. Z

tatíčka mluví pouze vlastní stýskání."

"To dělá čest jemu i jí," zněla příkladná odpověď.

"A vídáte se s ní aspoň přiměřeně často, tatíčku?" zeptala se Isabella lítostivým tónem, jaký její otec slýchal tak rád.

Pan Woodhouse zaváhal. -- "Zdaleka ne tak často, jak bych si přál."

"Ale, tatíčku, co se vzali, minul jenom jeden jediný den, kdy jsme je neviděli! Buď dopoledne, nebo večer, den co den, s tou jedinou výjimkou, jsme se sešli s paní Westonovou nebo s jejím manželem, a obvykle s oběma, na návštěvě buď v Randallsu, nebo zde u nás -- a jistě si domyslíš, Isabello, že je to nejčastěji u nás. S velikou ohleduplností sem stále docházejí. Pan Weston je v tomhle opravdu stejně milý jako ona. Jestli o tom budete mluvit takhle lítostivě, tatíčku, vzbudíte v Isabelle zcela mylný dojem o nás všech. Jistě nikdo nepochybuje, že slečnu Taylorovou postrádáme, ale my můžeme všechny ujistit, že se manželé Westonovi všemožně snaží, abychom její ztrátu cítili co nejméně, právě tak, jak jsme předem doufali -- a to je čistá pravda."

"Správně, tak to má být," prohlásil pan John Knightley, "a z vašich dopisů jsem usoudil, že tomu tak je. Ona k vám nepochybně chce být pozorná, a že má manžela, který se nevěnuje žádnému zaměstnání, a je to člověk společensky založený, může to snadno uskutečnit. Vidíte, má milá, já jsem vám to hned říkal, že ta změna nebude pro Hartfield tak důsažná, jak se obáváte; teď vám to Emma potvrdila, a to vás doufejme upokojí."

"Na mou věru," pravil pan Woodhouse -- "ano, zajisté -- nemohu popřít, že paní Westonová -- chudinka paní Westonová -- se k nám přijde podívat dost často -- jenomže -- pokaždé musí

zase odejít."

"Však by to také bylo kruté vůči panu Westonovi, kdyby se mu nevrátila domů. Zapomínáte na chudáčka pana Westona, tatíčku."

"I já jsem toho názoru," prohodil pan John Knightley přívětivě, "že pan Weston na ni má jakýsi nárok. Vy a já, Emmo, budeme zastupovat zájmy nebohého manžela. Já jsem manželem a vy nejste manželkou, a proto se nám požadavky dotyčného pána budou jevit oběma stejně oprávněné. Pokud jde o Isabellu, ta už je dost dlouho vdaná, aby mohla ocenit výhody toho, když se páni Westonové vyšachují co nejvíc."

"Já, drahý choti?" zvolala paní Knightleyová, která zaslechla a pochopila jeho slova jen zčásti. "Mluvil jste o mně? -- Jsem přesvědčena, že nikdo není a ani by být nemohl horlivějším stoupencem stavu manželského, než jsem já; a nebýt neblahé okolnosti, že musela opustit Hartfield, považovala bych slečnu Taylorovou za nejšťastnější osobu na světě; a že bych nevražila na pana Westona? To je přece tak skvělý člověk, že si zasluhuje jen to nejlepší. Zlatý pan Weston! Krom vás a vašeho bratra neznám druhého tak laskavého člověka. Nikdy nezapomenu, jak pomáhal Jindříškovi pouštět draka, když bylo loni o Velikonocích tak hrozně větrno -- anebo jak mi napsal loni v září o půlnoci list, jen aby mě ujistil, že v Cobhamu není spála; od té doby jsem přesvědčena, že druhý tak ohleduplný a milý muž není široko daleko. A jestli si ho některá zasluhovala, tak slečna Taylorová."

"Co syn?" zeptal se John Knightley. "Ukázal se u nich při této příležitosti -- nebo ne?"

"Ještě nepřijel," odvětila Emma. "Čekali ho najisto hned po svatbě, ale návštěva se neuskutečnila. Poslední dobou se o něm nezmiňují."

"Měla bys jim ale povědět o tom dopisu,

holčičko," obrátil se na ni otec.

"Poslal chudince paní Westonové blahopřejný dopis, a byl to velice zdvořilý, pěkný dopis. Dala mi ho přečíst. Říkal jsem si, že mu to slouží ke cti. Člověk samosebou neví, jestli na to pomyslel sám. Je ještě nedospělý, a tak mu možná strýc --"

"Drahý tatíčku, je mu třiadvacet. Neuvědomujete si, jak ten čas letí."

"Třiadvacet! -- skutečně? -- kdo by to řekl? -- vždyť to byl dvouletý klouček, když mu umřela chudinka jeho matička. Ba ba, jak ten čas letí! -- a mně už paměť vůbec neslouží. Rozhodně to však byl moc krásný, milý dopis a Westonovi z něho měli oba velkou radost. Pamatuji se, že ho odesílal z Weymouthu a v záhlaví měl datum 28. září. Na začátku stálo: ‚Velevážená milostivá paní! a jak to bylo dál, to už si nepamatuji, ale na konci se podepsal ‚F. C. Weston Churchill . To vím docela jistě."

"To bylo od něho moc milé a pozorné!" zvolala dobrosrdečná paní Isabella. "Nepochybně je to velice sympatický mládenec. To je smutné, že nežije doma u otce! Děsí mě představa, že dítě může takhle ztratit rodiče a svůj přirozený domov. Nechápu, jak se od něho pan Weston dokázal odloučit. Vzdát se vlastního syna! Kdo vůbec dokáže takovou věc navrhnout, o tom si nemohu myslet nic dobrého."

"Nikdo si také o Churchillových nic dobrého nemyslí, pokud je mi známo," podotkl její manžel chladně. "Nesmíte si však představovat, že pan Weston prožíval to, co byste prožívala vy, kdybyste se měla vzdát Jindřicha nebo Jeníka. Pan Weston je člověk spíš věcný a optimistický než hluboce citově založený. Bere věci tak, jak jsou, s ničím si příliš neláme hlavu, a já předpokládám, že je spokojený

spíše ve společnosti, jak se tomu říká, to znamená, že rád dobře jí a pije a hraje whist s přáteli pětkrát týdně, než aby se citově upínal na rodinu a potěšení, která nabízí domov."

Emmě se nezamlouvala řeč, jež se jí zdála až na hranici urážlivosti vůči panu Westonovi, a měla skoro chuť se na to ozvat, ale pak se ovládla a přešla to mlčením. Nechtěla ohrozit panující pohodu; a navíc si musela z jistého hlediska vážit a ocenit, že švagr je spjat tak silnými pouty s rodinou a má pocit soběstačnosti domova, třebaže v důsledku toho zhlíží přezíravě na běžné společenské styky a na ty, pro něž jsou důležité. Z toho důvodu měl značné právo na pochopení.

12. kapitola

Pan Knightley měl přijít na večeři -- což se panu Woodhousovi dvakrát nezamlouvalo, protože chtěl mít Isabellu aspoň první den jen a jen pro sebe. Emma však věděla, co se sluší a patří, a to rozhodlo; navíc nejednala jen z ohledu k oběma bratrům; vzhledem k nedávnému nedorozumění mezi ní a panem Knightleym zvlášť uvítala příležitost poslat mu vlídné pozvání. Doufala, že by mohli opět obnovit dávné přátelství. Usoudila, že nadešel čas, aby se usmířili. Jenomže jak se usmířit? To je těžká věc. Ona se rozhodně ničím neprovinila a on tohle nikdy neuzná. Pokorné doznání tedy nepřicházelo v úvahu, ale bylo načase zapomenout, že se kdy nepohodli; a Emma doufala, že si to usnadní, když bude mít u sebe některé dítě, až on vstoupí do pokoje -- třeba to nejmladší, rozkošnou osmiměsíční holčičku, která byla v Hartfieldu na návštěvě poprvé a moc se jí zamlouvalo, když ji tetička chovala. A záměr se zdařil. Třebaže se pan Knightley zpočátku tvářil přísně a omezoval se na stručné zdvořilostní otázky, brzy dokázala,

aby se o nich o všech rozhovořil jako obvykle a bez dlouhých oracích a v pohodě jí vzal dítě z náručí. Emma měla pocit, že jsou zase přátelé, a k hlubokému uspokojení, které jí to vědomí přineslo, se vzápětí přidala i kapka prostořekosti, takže si nemohla odpustit, aby se na něho ve chvíli, kdy s obdivem hýčkal dítě, neobrátila se slovy:

"Ještě štěstí, že na své synovce a neteřinky máme oba stejný názor. U dospělých se někdy v mínění velice rozcházíme, ale pokud jde o tyhle děti, to se, jak vidím, vždy ve všem shodneme."

"Kdybyste se i v hodnocení mužů a žen dala vést přirozeným zdravým úsudkem, jako to dokážete ve vztahu k těmto dětem, a nepopouštěla uzdu fantazii a rozmarům, shodli bychom se pokaždé."

"Samozřejmě -- naše neshody pramení vždy z toho, že jsem v neprávu já."

"Ano," odvětil s úsměvem, "a to z dobrého důvodu. Mně už bylo šestnáct, když jste se vy narodila."

"Tehdy to byl jistě podstatný rozdíl," odvětila, "a nepochybně jste mne v onom údobí našich životů v úsudku značně převyšoval. Avšak mezitím uplynulo jednadvacet let a my jsme se schopností rozumového chápání k sobě značně přiblížili, nemyslíte?"

"Ano -- značně jsme se k sobě přiblížili."

"Ale stále ještě ne natolik, abych někdy mohla mít pravdu já, když se naše názory liší."

"Mám oproti vám stále ještě výhodu šestnáctiletých zkušeností, a navíc nejsem krasavice a rozmazlené děvčátko. Pojďte, drahá Emmo, usmíříme se a už o tom nebudeme mluvit. Řekni tetičce, malá Emminko, že by ti měla jít příkladem vstříc a nejitřit staré rány, a i kdyby tenkrát nechybovala, chybuje teď."

"To je pravda," zvolala, "svatá pravda. Ať z tebe vyroste lepší žena, Emminečko, než je tvá teta. Buď stokrát chytřejší a ani zpola tak domýšlivá. Jen ještě slůvko, pane Knightley, a pak už se k tomu nevrátím. Jednali jsme oba v dobrém úmyslu, a tedy oprávněně, a musím podotknout, že mne dosud žádné okolnosti nepřesvědčily o nesprávnosti mého stanoviska. Jen bych ráda slyšela, že to panu Martinovi nepřipravilo příliš hořké zklamání."

"Nic ho nemohlo ranit víc," zněla stručná, přímočará odpověď.

"Ach! -- to je mi upřímně líto. -- Pojďte, podejme si ruce."

To se právě s velkou srdečností odehrávalo, když se ve dveřích objevil John Knightley, a pak následovalo "Buď zdráv, Georgi," a "Vítám tě, Johne," s pravou britskou zdrženlivostí, která napohled vzbuzovala dojem lhostejnosti, ale ve skutečnosti v sobě skrývala vřelou náklonnost, pro kterou by býval ten i onen v případě potřeby hotov pro bratra udělat cokoliv.

Večer ubíhal poklidně a v hovoru, jelikož pan Woodhouse zcela odvrhl karty, aby se mohl v klidu věnovat děvečce drahé Isabelle, a společnost se přirozeně rozpadla na dvě skupinky: jednu tvořil on s dcerou a druhou bratři Knightleyové; náměty rozhovorů se v obou případech zcela lišily a málokdy došlo mezi nimi k nějakému propojení -- a Emma se chvílemi přidružila na tu a pak na onu stranu.

Oba bratři si povídali o své práci a starostech, a především o záležitostech staršího George, který měl otevřenější povahu a byl hovornější. Jako místní soudce měl obvykle nějaké právnické problémy, o nichž se chtěl s bratrem poradit, nebo mu aspoň vylíčil nějakou kuriózní příhodičku; a že hospodařil na rodném panství Donwellu, potřeboval mu

sdělit, jakou úrodu dá to které pole příští rok, a ochotně ho obeznamoval se všemi venkovskými novinkami, jelikož dobře věděl, že to bratra zajímá, když prožil v společném domově tolik let a stále je k němu ještě silně poután. Ten také vyposlechl, že se mokřina odvodní, posune plot, pokácí strom, a co na kterém lánu poroste, kde pšenice, řepa nebo směska, se zaujetím blížícím se vypravěčovu do té míry, nakolik mu to jeho chladnější povaha dovolovala, a pokud ochotný bratr neobjasnil něco dost dopodrobna, kladl mu otázky tónem, jenž se blížil dychtivosti.

A zatímco bratři byli takto k vzájemné spokojenosti zaneprázdněni, nořil se pan Woodhouse zplna srdce do proudu lítostivých vzpomínek a láskyplných lamentací se svou dcerou.

"Ty má ubohá děvečko drahá!" S procítěnou něhou ji chytil za ruku a přerušil na okamžik její pilnou péči o některé z jejích pěti dětí. -- "Tak dlouho, tak hrozně dlouho jsi tu nebyla! A ta cesta, jak ta tě asi unavila! Musíš si jít brzo lehnout, děvečko drahá -- ale předtím by sis měla vzít trochu kaše. Dáme si spolu misku dobré kašičky. Emmo, holčičko, co myslíš, nepřišlo by všem k chuti trochu kaše?"

Emma si nic takového nemyslela, jelikož dobře věděla, že oba pánové by se proti kaši postavili stejně zatvrzele jako ona sama, a proto dala přinést jen dvě misky. Pan Woodhouse chvíli ještě vynášel přednosti kaše, podivoval se, proč ji všichni lidé nejedí každý večer, a pak přešel k dalším truchlivým úvahám:

"To byl neblahý nápad, děvečko drahá, že jste se v září rozjeli do South Endu namísto sem. Mně se mořský vzduch nikdy nezamlouval."

"Pan Wingfield mi to velice důrazně

doporučoval, tatíčku - jinak bychom tam nejeli. Doporučoval to v zájmu všech dětí -- ale zvlášť kvůli Bellince, která je slabá na krček -- jak mořský vzduch, tak loupání."

"A víš, děvečko, že Perry silně pochyboval, jestli jí moře udělá dobře, a já už jsem dlouho skálopevně přesvědčen, ačkoli jsem se ti o tom možná ještě nikdy nezmínil, že moře málokomu prospívá. Já sám jsem kdysi na pobyt u moře div nedoplatil životem."

"Prosím vás, pěkně prosím," zvolala Emma, aby změnila nebezpečný směr hovoru, "nemluvte mi o moři! Přišla by na mne lítost a závist -- vždyť jsem ho v životě neviděla! S vaším dovolením se South End zakazuje. Drahá Isabello, ty ses ještě ani slůvkem nezeptala na pana Perryho, a on na tebe stále vzpomíná."

"Ten dobrák -- jak se mu vede, tatíčku?"

"Ale docela dobře -- moc dobře právě ne. Zlobí ho žlučník, chudáčka, a nemá čas se léčit -- povídal mi, že nemá čas se léčit -- není to smutné? -- jenomže je po něm pořád sháňka, tady u nás i po kraji. Řekl bych, že nikdo druhý nemá tak širokou klientelu. Ovšem nikdo zase neumí tak šikovně kurýrovat jako on."

"A co paní Perryová a dětičky, jak těm se daří? Jestlipak děti hodně povyrostly? -- Já si pana Perryho upřímně vážím. Doufám, že se tu co nejdříve zastaví. Ten bude mít radost, až uvidí moje dítka!"

"Snad přijde zítra, potřeboval bych mu položit pár nezanedbatelných otázek ohledně svého zdravotního stavu. A víš, co bys měla udělat, děvečko? Až tu bude, ať se podívá Bellince do krčku."

"S jejím krčkem už je to o tolik lepší, tatíčku, že mi skoro vůbec nedělá starosti. Buď jí prospělo koupání, anebo to můžeme přičíst výbornému mazání od pana Wingfielda,

kterým jsme jí občas krček natírali."

"Nevěřím, že by jí bylo koupání mohlo nějak prospět, děvečko, a kdybych byl tušil, že potřebuješ mazání, byl bych promluvil s --"

"Tak se mi zdá, že jsi zapomněla na paní a slečnu Batesovy," prohodila Emma. "Neslyšela jsem, že by ses na ně slůvkem optala."

"Ano -- mé dušičky zlaté! Stydím se -- ale ty se o nich často zmiňuješ v dopisech. Doufám, že je u nich všechno v pořádku. Ta milá stará paní Batesová -- zajdu k ní zítra na návštěvu a děti vezmu s sebou. -- Mají pokaždé takovou radost, když přivedu děti. A ta obdivuhodná slečna Baterosová! To jsou dvě ušlechtilé ženy! Jakpak se jim daří?"

"Ale docela dobře, děvečko, celkem to snad ujde. Jen chudinka paní Batesová prodělala asi před měsícem ošklivé nastuzení."

"To je mi líto! Letos na podzim se však vyskytovala vážná nastuzení zvlášť hojně. Pan Wingfield povídal, že nepamatuje, aby bylo tolik případů a tak vážných -- leda když šlo už přímo o chřipku."

"Ano, snad to tak nějak bylo, děvečko, jenomže ne v té míře, jak to líčíš ty. Perry tvrdí, že měl řadu případů nastuzení, ale neprobíhaly prý tak nebezpečně, jak to v listopadu zpravidla bývá. Perry by prý nemohl tvrdit, že to bylo údobí výrazné churavosti."

"Ne, ani pan Wingfield snad nepovažoval letošní churavost za zvlášť výraznou, leda by --"

"Jenomže, má ubohá děvečko drahá, to si přiznejme: v Londýně je každé údobí plné churavosti. Tam není jakživo člověk zdráv, a ani zdráv být nemůže. Je to hrůza, že jsi nucena žít ve městě! -- taková dálka! -- a v tom zkaženém vzduchu!"

"Nene, kdepak -- u nás není vůbec zkažený vzduch! Naše čtvrť je zdaleka nejlepší z

celého Londýna. Nesmíte nás přirovnávat k ostatnímu Londýnu, tatíčku. Brunswick Square a jeho okolí se velice liší od téměř všech ostatních londýnských končin. U nás je tak čerstvé povětří! Nerada bych bydlela kdekoli jinde ve městě, to doznávám -- kvůli dětem bych sotvakde byla spokojená -- ale u nás máme tak čerstvé povětří! Pan Wingfield soudí, že co do povětří má Brunswick Square mnoho předností."

"Stejně to ale není Hartfield, děvečko. Ty to vidíš z té lepší stránky, ale v Hartfieldu z vás budou ze všech už za týden dočista jiní lidé -- budete se cítit jako znovuzrozeni. Teď bych o vás o nikom nemohl tvrdit, že dobře vypadáte."

"To mě mrzí, že se vám to tak jeví, tatíčku; ale mohu vás ujistit, že až na ty lehké nervové bolesti hlavy a bušení srdce, jichž se nemohu zbýt nikde, mi nic nechybí, a jestli se vám děti zdály trochu pobledlé, tak je to jen z toho, že byly po cestě trošku uondané a rozrušené ze vší té radosti, že jsou tady. Doufám, že vás zítra jejich vzezření uspokojí víc, vždyť sám pan Wingfiled prohlásil, že nás ještě nevypravoval na cestu v tak dobrém stavu. Snad aspoň o mém choti můžete říci, že nevypadá špatně."

"Nevím, nevím, děvečko; pochválit ti ho zrovna nemohu. Pan John Knightley na mne taky nedělá nejlepší dojem."

"Prosím, tatínku? Říkal jste něco?" zvolal pan John Knightley, když zaslechl své jméno.

"Zjišťuji k svému zármutku, můj milý, že se tatíčkovi nelíbí váš vzhled -- doufám však, že se tak projevuje pouze lehká vyčerpanost. Stejně bych ale bývala radši, kdybyste byl svolil, aby vás pan Wingfield prohlédl, než jsme jeli."

"Drahá Isabello," pospíšil si její choť s

odpovědí, "nedělejte si probůh starosti s tím, jak vypadám. Kurýrujte si a hýčkejte sebe a děti, to by vám mělo stačit, a mně dopřejte, ať vypadám, jak se mi zlíbí."

"Nepochopila jsem dobře, co jste to říkal panu bratrovi o svém příteli panu Grahamovi -- že si na své panství přiveze správce až ze Skotska?" obrátila se k němu s živým zájmem Emma. "Osvědčí se mu to? Nepřevládnou staré předsudky?"

A tímto způsobem udržovala úspěšně hovor v proudu tak dlouho, dokud nebyla nucena opět věnovat pozornost otci s Isabellou, a tu nevyslechla nic spornějšího než Isabellin milý dotaz, co dělá Jane Fairfaxová; a třebaže sama nebyla Jane Fairfaxové zvlášť nakloněna, v této chvíli se ráda přidala k její chvále.

"Neznám druhou tak půvabnou a milou dívku," prohlásila paní Isabella Knightleyová. "Dávno jsem se s ní nesešla, ledaže jsem ji párkrát náhodou zahlédla ve městě! Jakou radost asi působí své dobrotivé staré babičce a milé tetě, až je přijede navštívit! Já jsem odjakživa kvůli drahé Emmě z té duše litovala, že Jane netráví v Highbury víc času; a když se teď slečna Campbellová vdala, plukovník a jeho paní se s Jane asi vůbec nebudou chtít rozloučit. Byla by to pro Emmu ideální přítelkyně."

Pan Woodhouse s tímhle vším naprosto souhlasil, ale dodal:

"Ta malá Smithová, s kterou jsme se spřátelili, to je také roztomilé děvčátko. Harriet se ti bude zamlouvat. Emma by sotva mohla mít lepší družku než Harriet."

"To velice ráda slyším -- jenomže Jane Fairfaxová je tak vzdělaná a má tak dokonalé chování, jak všichni uznávají -- a jsou s Emmou stejně staré."

Tento námět, šťastně probrán, byl vystřídán

dalšími obdobné závažnosti, o nichž bylo pojednáno s obdobným souladem; večer však neskončil, aniž znovu vyvstalo trochu rozruchu. Z kuchyně přinesli kaši, a ta se stala zdrojem četných komentářů -- mnoho chvály bylo vysloveno i nezvratných důkazů předloženo o jejím blahodárném účinku na každou tělesnou konstituci a velice přísné výtky vzneseny proti těm početným domovům, kde nikdy nepřijde na stůl; -- bohužel však mezi všemi těmito nešvary, které dcera byla nucena zaznamenat, se jeden, a to nejčerstvějšího data, týkal její vlastní kuchařky v South Endu, mladé ženy zaměstnané na onu přechodnou dobu, která nedokázala pochopit, jak má vypadat miska dobře vymíchané kaše, hedvábné, řídké, ale ne zase příliš. Isabella po ní často zatoužila a poručila si ji, avšak nikdy nedostala na stůl nic obstojného. Tím nabral hovor nebezpečný kurs.

"Hm-hm!" zavrtěl hlavou pan Woodhouse hlavou a upřel na ni účinlivý, starostlivý pohled. Ten povzdech zněl Emmě v uších takto: "Hm-hm! a to je pouze jeden z řady neblahých důsledků vašeho pobytu v South Endu. Všechno se to ani vypovědět nedá." Na chvilinku užuž zadoufala, že to pomine a že pana Woodhouse z nevyslovených úvah vytrhne požitek z misky hedvábné kaše před sebou. On však po několika minutách začal:

"Já jen nepřestávám litovat, že jste se v září vypravili k tomu moři, místo abyste přijeli sem."

"Ale proč byste toho litoval, tatíčku? Ubezpečuji vás, že to dětem udělalo velice dobře."

"A když už jste museli k moři, neměli jste jezdit do South Endu. V South Endu to nikomu nesvědčí. Perry se divil, že jste si zvolili právě South End."

"Já vím, že si to někteří lidé myslí, ale to je naprosto mylný názor, tatíčku. My jsme se tam všichni těšili dobrému zdraví, bahno nám nikterak nevadilo, a je prý na omylu ten, kdo soudí, že tam lidem nesvědčí, pravil pan Wingfield; a na pana Wingfielda je spolehnutí, protože on jako odborník pozná, jaký je kde vzduch, a jeho vlastní bratr s rodinou tam pobýval tolikrát."

"Měli jste jet do Cromeru, děvečko, když už jste museli někam jezdit. Perry strávil jednou v Cromeru celý týden a pokládá to za nejlepší přímořské letovisko. Krásné otevřené moře, povídal, a čisťounký vzduch. A jak mi bylo řečeno, mohli jste se ubytovat hezký kousek od moře -- dobré čtvrt míle -- a velice pohodlně. Měli jste se poradit s Perrym."

"Ale, tatíčku drahý, to by bylo mnohem delší cestování -- uvažte ten rozdíl. Namísto čtyřiceti mil možná i sto."

"Milá děvečko, když jde o zdraví, všechno ostatní musí stranou, jak říkává Perry; a když už jeden opustí domov, nezáleží na tom příliš, cestuje-li čtyřicet mil nebo sto. To už je lepší nikam se nevydávat, to už je lepší zůstat v Londýně než se harcovat čtyřicet mil, abyste se dostali do horšího povětří. Takhle to Perry řekl. Jemu to připadalo jako velice neuvážené počínání."

Emma se marně pokoušela otce zarazit, a když dospěl až takhle daleko, ani se nedivila, že se švagr už neudržel.

"Pan Perry," pravil hlasem silně podrážděným, "by učinil lépe, kdyby si své rady nechal pro sebe, dokud ho o ně někdo nepožádá. Jak si to představuje, mluvit do toho, co mám nebo nemám udělat? Kam mám zavést svou rodinu k moři? Troufám si to posoudit stejně dobře jako pan Perry. -- Nestojím o jeho rady ani o jeho lektvary." Odmlčel se, a

když se po chvíli uklidnil, dodal už jen sarkasticky: "Až mi pan Perry poradí, jak dopravit manželku a pět dětí na vzdálenost sto třiceti mil bez větších nesnází a vydání než na vzdálenost čtyřiceti, dám stejně ochotně přednost Cromeru před South Endem jako on sám."

"Máš pravdu," zvolal pan Knightley a pohotově stočil rozhovor jinam, "naprostou pravdu. To je rozhodně třeba brát v úvahu. -- Ale s tou cestou do Langhamu, jak jsem se ti zmínil, Johne, že bych ji chtěl přemístit, aby se stáčela víc doprava a vyhnula se tak panským lukám, s tou by podle mého mínění neměly být žádné těžkosti. Neprosazoval bych ten nápad, kdyby to mělo způsobit lidem z Highbury nějaké nesnáze, ale kdyby si v duchu vybavil, kudy přesně ta cesta běží... Lze to ovšem prokázat jen pomocí map. Doufám, že tě zítra uvítám u nás doma, tam se na ně můžeme podívat a ty mi řekneš, co o tom soudíš."

Pan Woodhouse byl celý rozrušený nad tak příkrým odsouzením přítele Perryho, jemuž ve skutečnosti vkládal do úst četné své vlastní úsudky a výrazy; -- avšak pozorné dcery ho chlácholily tak dlouho, až postupně zapudily zlé chmury, a pohotová duchapřítomnost jednoho bratra a lepší sebeovládání druhého zabránily tomu, aby se něco podobného opakovalo.

13. kapitola

Na celém božím světě snad nebylo bytosti tak dokonale blažené jako paní Isabella Knightleyová během svého krátkého pobytu v Hartfieldu, kdy chodila se všemi dětmi každý den po návštěvách starých známých a večer probírala s otcem a sestrou, co se ten den událo. Nic víc si nepřála, jen aby čas tak rychle neubíhal. Bylo jí tu tak dobře -- návštěva to byla sice moc krátká, ale

dokonalá. Večer se zpravidla nevěnovali společenským stykům tolik jako přes den, ale jednomu přátelskému večírku s pohoštěním mimo dům se nemohli vyhnout, třebaže byly Vánoce. Pan Weston byl neoblomný: jednou musí všichni povečeřet v Randallsu; -- a dokonce i pana Woodhouse se podařilo přesvědčit, že není vyloučeno takovému pozvání vyhovět a že je to lepší řešení, než aby se společnost rozdělila.

Byl by začal s lamentacemi, jak se tam všichni dostanou, ale nešlo to: zeť s dcerou měli přece v Hartfieldu vlastní kočár a koně, a tak nemohl než položit v té věci prostou otázku, která skoro ani nepůsobila jako zdráhání; a Emmě nedalo velkou práci mu vysvětlit, že se v jednom z kočárů najde místo i pro Harriet.

Harriet, pan Elton a pan Knightley, nejbližší přátelé Woodhousovy rodiny, byli jedinými dalšími hosty; večeře se měla podávat brzy a společnost zůstat nepočetná, neboť se ve všem bral ohled na páně Woodhousovy zvyklosti a sklony.

V předvečer této události (neboť to skutečně památná událost byla, když se pan Woodhouse odhodlal večeřet mimo domov, a navíc 24. prosince) navštívila Harriet Hartfield a odcházela domů tak očividně nachlazená, že kdyby sama nebyla úpěnlivě trvala na přání, svěřit se péči paní Goddardové, nebyla by ji Emma vůbec pustila pryč. Druhý den ji šla Emma navštívit a zjistila, že její ortel ohledně večírku v Randallsu je zpečetěn. Harriet měla dost vysokou horečku a zanícený krk: paní Coddardová ji neúnavně a láskyplně ošetřovala a právě se rozmýšlela, že asi pošle pro pana Perryho; Harriet sama byla příliš ochablá a bylo jí příliš špatně, aby se bránila návštěvě odborníka, který ji patrně vyloučí z té skvostné společenské události, ač to pomyšlení

provázely potoky slz.

Emma seděla u jejího lůžka, jak dlouho to jen šlo, starala se o ni během nevyhnutelné nepřítomnosti paní Goddardové a pokoušela se jí spravit náladu líčením, jak bude pan Elton zdrcen, až se dozví o jejím stavu; a než odešla, podařilo se jí pacientku jakžtakž uklidnit blahým vědomím, že to pro něj bude chmurná návštěva a že ji všichni budou velice postrádat. Pár metrů od domovních dveří paní Goddardové potkala samotného pana Eltona, jenž k nim právě očividně mířil, a když pak spolu pomalu kráčeli dál, zabráni v hovor o pacientce -- on, sotva se doslechl, že vážně onemocněla, se na ni běžel přeptat, aby mohl zpravit hertfieldské panstvo -- dohonil je pan John Knightley. Vracel se z každodenní návštěvy v Donwellu, doprovázen oběma svými staršími syny, jejichž zdravě rozpálené tváře výmluvně svědčily o blahodárnosti takového proběhnutí na čerstvém venkovském vzduchu a na první pohled dávaly tušit, že s pečeným skopovým a rýžovým nákypem, jimž pospíchají domů vstříc, udělají krátký proces. Přidružili se k nim a vraceli se všichni společně. Emma právě líčila, čím přítelkyně trpí: "-- bolestně zanícený krk, celá rozpálená, zrychlený, sotva hmatatelný tep atd., dozvěděla se bohužel od paní Goddardové, že Harriet je náchylná na prudké záněty v krku a že ji tím už nejednou vylekala." -- Zato se pan Elton zatvářil velice znepokojeně a zvolal: "Zanícený krk! -- Doufám, že to není nakažlivé. Doufám, že nejde o ten hnisavý, nakažlivý zánět. Vyšetřil ji už Perry? Musíte myslet i na své vlastní zdraví, nejen na přítelkyni. Naléhavě vás prosím, abyste nic neriskovala. Proč k ní nezavolají Perryho?"

Emma, která o sebe vůbec neměla strach, ho ujistila, aby uchlácholila takové přehnané

obavy, že je paní Goddardová zkušená a obětavá; jelikož si však na druhou stranu zase nepřála vymluvit mu jeho starostlivost úplně, ale spíše ho v ní podpořit a živit ji, poznamenala krátce nato, jako b šlo o něco docela jiného:

"Je taková zima, lezavá zima -- připadá mi, jako by bylo ve vzduchu cítit sníh, a kdyby to bylo kamkoli jinam a při jakékoli jiné společenské události, snažila bych se nevycházet z domova a tatíčkovi to rozmluvit; ale jelikož už se rozhodl vypravit a zřejmě mu tak chladno nepřipadá, nechci do toho zasahovat, protože by to také způsobilo velké zklamání milým Westonovým. Ale pro vás, pane Eltone, by na mou věru bylo nejmoudřejší se omluvit. Slyším vám na hlase, že trošku chraptíte, a když uvážíme, jakou hlasovou námahu budete muset zítra podstoupit a jak únavný den vás čeká, myslím, že by vám nikdo nemohl vyčítat přehnanou opatrnost, kdybyste v zájmu svého zdraví zůstal dnes večer doma."

Pan Elton se zatvářil dost rozpačitě, jako by nevěděl, co na to odpovědět, a to také odpovídalo skutečnosti: na jednu stranu ho velice těšilo, že si o něho jeho půvabná společnice laskavě dělá starosti a bylo mu proti mysli neřídit se jakoukoli její radou, ale na druhé straně neměl vůbec chuť vzdát se večírku; Emma však byla příliš v zajetí svých vlastních představ a záměrů, aby ho dokázala nezaujatě vyslechnout nebo se na něho důkladněji podívala, a tak se spokojila s jeho mumlavým přitakáním, že "je velká zima, skutečně velká zima", a kráčela dál s radostným vědomím, že ho zprostila návštěvy v Randallsu a zajistila mu možnost poslat každou hodinu k paní Goddardové přeptat se, jak se cítí Harriet.

"Jednáte naprosto správně," prohlásila.

"Omluvíme vás u manželů Westonových."

Sotva to však dořekla, už musela vyslechnout, jak švagr zdvořile nabízí panu Eltonovi místo v kočáru, pokud se dotyčný pán dal odradit pouze počasím; a pan Elton namouvěru ochotně a s uspokojením nabídku hned přijal. Domluveno, dojednáno: pan Elton pojede s nimi; a dosud nikdy se jeho široký hezký obličej nerozzářil tak, jako v této chvíli, nikdy se tak potěšeně neusmíval a oči mu víc nejiskřily, než když na ni vzápětí pohlédl. "No ne," pomyslela si v duchu Emma, "to mi nejde na rozum! -- Tak šikovně ho zprostím povinnosti, a on sám dá přednost společenskému večírku, přestože nemocná Harriet zůstane doma! -- Já se v něm nevyznám. -- Možná ale muži většinou -- a zvláště svobodní muži -- tak ochotně, ba tak vášnivě rádi večeří mimo dům a společenské večírky stojí tak vysoko na žebříčku jejich zábav, jejich rozptýlení, jsou měřítkem jejich důstojnosti a div ne přímo povinnosti, že všechno ostatní ustupuje stranou -- a to bude zřejmě i případ pana Eltona. Je to nepochybně velice pozoruhodný, příjemný a úslužný mladík a Harriet vřele miluje, ale přesto nedokáže odmítnout pozvání a přijde na večeři, kdykoli ho někdo pozve. Je to podivná věc, ta láska. Objeví v Harriet bystrý vtip, ale nebude kvůli ní večeřet sám."

Vzápětí nato se pan Elton odporoučel, a ona musela spravedlivě uznat, že se při loučení procítěně zmínil o Harriet: slyšela to z tónu jeho hlasu, když ji ujišťoval, že zaběhne k paní Goddardové, poptat se po její půvabné přítelkyni, těsně předtím, než se vypraví, aby měl to potěšení ji znovu spatřit, a kdy už jí doufejme bude moci podat radostnější zprávu; a odvzdychal a odusmíval se pryč takovým způsobem, že se vážky sympatií zas výrazně vychýlily v jeho prospěch.

Několik minut vládlo naprosté ticho, až John Knightley začal:

"V životě jsem neviděl člověka, který by se tak snažil zalíbit, jako pan Elton. Když jde o dámy, nelituje na to vysloveně těžké námahy. Mezi muži se chová rozumně a přirozeně, jakmile se však chce vemluvit do přízně dam, je mu každý prostředek dobrý."

"Pan Elton nemá chování bez chybičky," odvětila Emma, "avšak když vycítíme u druhého přání vyhovět, měli bychom, a také tomu býváme nakloněni, mnohé shovívavě přehlédnout. Činí-li někdo vše, co je v jeho chabých silách, zaslouží si spíš uznání než člověk schopný, ale nedbalý. Pana Eltona nikdy neopouští dobrá nálada ani úslužnost."

"To je pravda," přitakal hned pan John Knightley trochu potutelně, "připadá mi úslužný hlavně vůči vám."

"Vůči mně?" usmála se nevěřícně. "Snad si nemyslíte, že se do mne pan Elton zakoukal?"

"Přiznám se, že mi takové podezření blesklo hlavou, Emmo. A pokud vás to dosud nenapadlo, měla byste to od této chvíli brát v úvahu."

"Pan Elton že se zamiloval do mne! -- Vyloučeno!"

"Netvrdím, že to tak je, ale měla byste se nad tím zamyslet a podle toho uzpůsobit své chování. Řekl bych, že mu příliš vycházíte vstříc. Zmiňuji se o tom z přátelství k vám, Emmo. Měla byste si dát pozor a uvědomit si, co děláte a co hodláte dělat."

"Děkuji vám, ale ujišťuji vás, že se zcela mýlíte. Jsme s panem Eltonem dobří přátelé, nic víc." A jak kráčeli dál, bavila se v duchu úvahami, jaké omyly často vznikají z nedokonalé znalosti situace, jakých přehmatů se napořád dopouštějí lidé, kteří mají vysoké mínění o vlastní soudnosti; a vůbec ji přitom nepotěšilo, že v ní švagr vidí zaslepené,

naivní děvče, které potřebuje poradit. On se k tomu v řeči už nevrátil.

Pan Woodhouse, když už se jednou odhodlal vypravit na návštěvu, zřejmě ani nezaváhal, zda by si to neměl rozmyslet, ačkoli venku dost přituhovalo, a také odjel přesně, jak bylo určeno, v doprovodu starší dcery ve svém vlastním kočáře; kupodivu si právě on s počasím na rozdíl od ostatních nedělal vůbec starosti; příliš ho vzrušovala vlastní podnikavost a radostné očekávání, aby postřehl, že mrzne, a byl tak pečlivě zahalený, že nic necítil. Mrzlo však, jen praštělo, a když se rozjížděl druhý kočár, snášela se už tu a tam k zemi ojedinělá sněhová vločka a obloha se jimi zdála tak obtěžkaná, jako by nepotřebovala nic než trochu oteplení, a stvoří docela bílý svět v docela krátkém čase.

Emma brzy zjistila, že její společník není v nejlepší náladě. Přichystat se a vyjít do společnosti v tomto počasí, obětovat tomu večer s dětmi, bylo zlé nebo přinejmenším nepříjemné a panu Johnu Knightleymu se to vůbec nezamlouvalo; neočekával od té návštěvy nic, co by ho za vynaloženou námahu odškodnilo, a celou dobu, než dojeli na faru, dával průchod své nespokojenosti.

"Člověk musí mít o sobě moc vysoké mínění, když vyzve lidi, aby opustili vlastní krb a čelili takovému nečasu jen proto, aby mu přišli dělat společnost. Musí se pokládat za neobyčejně příjemného hostitele; já bych to srdce neměl. Je to naprostý nesmysl -- vždyť tam vysloveně sněží! -- Jen blázen nenechá lidi sedět pohodlně doma -- a jen blázni nesedí pohodlně doma, když mají tu možnost! Kdybychom byli za takového večera jako dnes nuceni někam se vypravit z povinnosti nebo z obchodních důvodů, cítili bychom to jako

vyslovenou újmu; ale tady se my všichni, nejspíš ještě v lehčím oděvu než obvykle, vydáváme dobrovolně, aniž můžeme co uvést na svou omluvu, navzdory hlasu přírody, který nám radí vším, co se nabízí k vidění a vnímání, abychom zůstali doma a chránili před nepohodou všechny své blízké; -- tady se vydáváme na cestu, abychom strávili pět nudných hodin v cizím stavení, kde neřekneme ani neuslyšíme nic, co bychom nebyli řekli nebo slyšeli včera a co by se nedalo říci nebo vyslechnout opět zítra. Vydáváme se na cestu za lezavého nečasu a vracet se budeme patrně ještě za horšího; -- čtyři koně a čtyři sloužící se vyburcují zbůhdarma jen proto, aby dopravili pět znuděných tetelících se bytostí do chladnějších místností a horší společnosti, než by měli doma."

Emma se nedokázala přetvařovat natolik, aby mu příjemně přitakávala, jak na to byl nepochybně zvyklý, nebyla s to nahradit to "Svatá pravda, můj milý", jež jeho pravidelná společnice na cestách měla pro něho vždy pohotově, ale našla v sobě dost odhodlání, aby se zdržela jakékoli odpovědi. Neuměla se mu přizpůsobit, hrozila se vyvolat rozmíšku: její hrdinství dosahovalo pouze k mlčení. Nechala ho vymluvit, upravila výhled, zachumlala se do přehozu a tiskla přitom rty k sobě.

Dojeli, kočár obrátil, kočí spustil stupátko a pan Elton, vymydlený, černý, usměvavý, se k nim hbitě připojil. Emma si radostně pomyslela, že teď přejdou na jiné téma. Pan Elton byl zosobněná ochota a veselá mysl; pronášel své galantnosti tak rozjařeně, až usoudila, že snad vyslechl jiné zprávy o Harriet, než jaké se donesly jí. Poslala se zeptat, zatímco se oblékala, a odpověď zněla: "Je jí stále stejně -- žádná změna k lepšímu."

"Nedostala jsem od paní Goddardové tak dobré

zprávy, jak jsem doufala," prohodila po chvíli, "-- ,žádná změna k lepšímu -- to mi vzkázali."

Okamžitě protáhl obličej a hlas mu ztěžkl citem, když jí odpovídal:

"Ba ba -- zjistil jsem bohužel -- právě jsem se vám chystal sdělit, že jsem zaklepal u paní Goddardové těsně předtím, než jsem se začal oblékat, a bylo mi řečeno, že se stav slečny Smithové nezlepšil, rozhodně že se nezlepšil, spíše zhoršil. Velice mne to zarmoutilo a znepokojilo -- nemohl jsem nedoufat v příznivý obrat po té výtečné medicíně, jíž se jí dnes odpoledne dostalo, jak vím."

Emma se usmála a odvětila: "Má návštěva možná utišila nervové rozjitření chorobu provázející, ale ani já neumím odčarovat zánět v krku. Jde skutečně o velmi vážné nachlazení. Byl se na ni podívat pan Perry, jak jste bezpochyby slyšel."

"Ano -- domníval jsem se -- tedy -- netušil jsem --"

"Je u ní na tyto stavy zvyklý, a já jen doufám, že nám oběma zítřek přinese lepší zprávy. Zatím je však těžké se neznepokojovat. Náš večírek utrpí její nepřítomností velkou ztrátu!"

"Hrozivou! -- Máte naprostou pravdu. Nebude chvilky, abychom ji nepostrádali."

Takhle se to patřilo; ocenila povzdech, provázející jeho slova: měl však trvat déle. Emmu dosti pobouřilo, když neuplynulo ani půl minuty a začal mluvit o jiných věcech hlasem plným dychtivosti a radosti.

"To je vynikající nápad," pravil, "vybavit kočáry ovčími kožichy. Tím je zabezpečena velice pohodlná jízda a při tak prozíravých opatřeních je vyloučeno, aby někdo pocítil chlad. Vynálezy moderní doby dopomohly panským kočárům k naprosté dokonalosti. Člověk je tak

zaštítěn a chráněn před nepohodou, že dovnitř nepronikne ani sebemenší nežádoucí závan. Počasí není třeba vůbec brát v úvahu. Dnes je velice chladný podvečer, avšak v tomto kočáru tuto skutečnost ani nepozorujeme. Ohó! začíná sněžit, jak vidím."

"Ano," pravil pan Knightley, "po mém soudu zažijeme řádnou metelici."

"Pravé vánoční počasí," poznamenal pan Elton. "Tak to s sebou přináší roční doba. Můžeme mluvit o štěstí, že sníh nezačal padat už včera a neznemožnil tento večírek, což by se bylo velmi pravděpodobně stalo, neboť pan Woodhouse by se asi neodvážil vyjet, kdyby na zemi ležela vyšší vrstva sněhu; teď už na tom nezáleží. Nadešel čas družnosti. O Vánocích si každý zve přátele a ani nejhorší počasí tomu není na překážku. Já jsem jednou při vánici uvízl u přítele v domě celý týden. Bylo to neobyčejně příjemné. Šel jsem tam jen na večer, a nedostal jsem se pryč, až přesně za týden."

Pan John Knightley se zatvářil, jako by mu bylo nepochopitelné, co na tom může být příjemného, ale odvětil pouze chladně:

"Já rozhodně netoužím po tom, abych uvízl na týden u Westonových."

Jindy by z toho Emma měla švandu, teď však údiv nad páně Eltonovým rozjařením zapudil všechny jiné pocity. Zdálo se, že v očekávání příjemné společenské zábavy Harriet dočista pustil z hlavy.

"Máme jistotu," pokračoval, "že v krbech budou živě plápolat ohně a pro pohodlí hostů že se nic neopomine. Jsou to šarmantní lidé, tihle Westonovi. Pro paní Westonovou je všechna chvála slabá a on je povaha, jaké si člověk cení, pohostinný a společenský. Hostů nebude mnoho, ale kde se sejde vybraná společnost, tam je i při malém počtu příjemno

pobýt. U Westonových se do jídelny nevejde pohodlně víc jak deset lidí, a co mne se týká, já za takových okolností dávám spíše přednost tomu, aby se dva nedostávali, než dva přebývali. Věřím, že se mnou budete souhlasit --" (obrátil se cituplně k Emmě) -- "a jsem přesvědčen, že mi to schválíte, třebaže snad pan Knightley, jelikož je zvyklý na velkolepé společenské události v Londýně, se s námi v názoru zcela neztotožní."

"Nevím nic o velkolepých společenských událostech v Londýně, pane -- nikdy nevečeřím mimo dům."

"Vskutku?" (Z jeho hlasu zaznával úžas i politování.) "Netušil jsem, že práva jsou taková otročina. Věřte však, vážený pane, že nadejde čas, kdy za to za všechno sklidíte odměnu a kdy budete málo pracovat a hojně se radovat."

"Nejvíc se zaraduji," odpověděl pan John Knightley, zatímco projížděli vraty, "až se zas ocitnu bezpečně zpátky v Hartfieldu."

14. kapitola

Při vstupu do salónu Westonových vyvstala pro oba pány nutnost pozměnit výraz: pan Elton musel ztlumit své rozjaření na vhodnou míru, pan John Knightley potlačit své rozladění; pan Elton se musel usmívat méně, pan John Knightley více, aby to přiměřeně odpovídalo okolnostem. -- Jen Emma se mohla chovat podle své přirozenosti a projevit upřímné potěšení. Přicházela k Westonovým vždycky moc ráda. Pan Weston jí byl zvlášť milý a na celém světě nebylo bytosti, s níž by hovořila tak bez zábran jako s jeho chotí: nikomu nemohla vyprávět o všech drobných záležitostech a událostech, problémech a radostech týkajících se otce a jí s takovou jistotou, že se jí dostane sluchu a sympatií, že se vždy setká se

zájmem a pochopením. Ať začala v souvislosti s Hartfieldem o čemkoliv, paní Westonová to hluboce prožívala s ní; a půlhodinka nerušené výměny informací o všech maličkostech, na nichž závisí každodenní spokojenost soukromého života, byla pro ně pro obě důležitým zdrojem potěšení.

Takové potěšení by možná ani celodenní návštěva neposkytla a rozhodně nepatřilo k přítomné půlhodince; Emmu však potěšil i pouhý pohled na paní Westonovou, její úsměv, dotek, její hlas; rozhodla se, že si nebude příliš lámat hlavu nad podivným chováním pana Eltona ani jakýmikoli jinými nepříjemnými věcmi a že si dosyta užije všeho, co se tu k užívání nabízí.

Už před jejím příchodem přišel důkladně na přetřes ten malér s Harrietiným nachlazením. Pan Woodhouse byl pohodlně usazen už dost dlouho, aby stačil vylíčit celý jeho průběh, spolu s průběhem svého a Isabellina příjezdu, podat informaci, že Emma je vzápětí následuje, a právě vyjádřil své uspokojení nad tím, že se Jamesovi dostává příležitosti navštívit dceru, když se objevili ostatní; a paní Westonová, která se mu dosud bezvýhradně věnovala, se mohla uvolnit a přivítat milovanou Emmu.

Emmin úmysl pustit pana Eltona z hlavy se k její lítosti zhatil: když se všichni rozsadili, zjistila, že ho má po boku. Bylo to velice těžké, zapomenout na jeho podivnou necitelnost vůči Harriet, když nejenže seděl vedle ní, ale navíc k ní stále otáčel rozzářený obličej a horlivě ji každou minutu bavil. Namísto aby ho pustila z hlavy, nemohla si pod dojmem jeho chování v duchu nepoložit otázku: "Že by švagr nakonec hádal správně? Je to možné, že tenhle člověk zamýšlí přenést svou náklonnost z Harriet na mne? -- Neuvěřitelné a odporné!" -- Jenomže on se tak

staral, aby jí bylo pěkně teploučko, jevil pozoruhodný zájem o jejího otce a tolik obdivoval paní Westonovou, a nakonec se jal vychvalovat její kresby s takovým nadbytečným zápalem a nedostatečným vkusem, že to strašlivě připomínalo zaslepený milenecký cit, a Emma musela vynaložit značné úsilí, aby zachovala zdvořilost. Ve vlastním zájmu ho nemohla příkře odbýt, a také ne kvůli Harriet: doufala, že se všechno ještě v dobré obrátí, a proto k němu byla dokonce vysloveně přívětivá, ale stálo ji to dost námahy: zvlášť když právě ve chvíli, kdy plácání páně Eltonovo vrcholilo, ostatní se rozhovořili o něčem, co ji moc zajímalo. Zaslechla dost, aby pochopila, že pan Weston sděluje cosi o svém synovi; zachytila slova "můj syn" a "Frank" několikrát po sobě, a podle dalších útržků vět, které k ní dolehly, si domyslela, že s největší pravděpodobností, oznamuje brzkou synovu návštěvu. Než se jí však podařilo pana Eltona umlčet, stočil se rozhovor jinam a bylo by vypadalo divně, kdyby se pokusila oživit předchozí téma.

Věci se totiž měly tak, že přes Emmino odhodlání nikdy se nevdat samo jméno, sama představa pana Franka Churchilla v ní odjakživa probouzely zájem. Častokrát si pomyslela -- zvlášť od sňatku jeho otce se slečnou Taylorovou -- že kdyby se přece jen odhodlala k manželství, byl by to muž, který by jí nejlépe odpovídal věkově, povahově i společensky. Vzhledem k úzkým vztahům mezi oběma rodinami jako by jí předem patřil. Předpokládala, že každý, kdo je zná, o téhle partii už uvažoval. Že o ní uvažují manželé Westonovi, o tom byla skálopevně přesvědčena; a třebaže se nehodlala dát zviklat ani Frankem Churchillem, ani kýmkoli jiným ve svém odhodlání neopustit dosavadní způsob života,

oplývající více výhodami, než by jí mohla poskytnout jakákoli změna, byla na něho moc zvědavá a předem hotova nechat na sebe zapůsobit sympaticky, do jisté míry se i jemu zalíbit, a bylo jí příjemné pomyšlení, že je v duchu přátelé a známí dávají do páru.

V takovém rozpoložení jí dvornosti pana Eltona byly víc než kdy jindy proti mysli; utěšovala se však vědomím, že navenek zachovává dokonalou zdvořilost, zatímco v srdci skrývá dokonalé rozladění -- a chovala naději, že to upřímnému a srdečnému panu Westonovi nedá, aby se k své zajímavé zprávě znovu nevrátil, než se hosté rozejdou. A nezklamala se: -- když se šťastně zbavila pana Eltona a u večeře zaujala místo po boku pana Westona, využil tento pán prvního oddechového času, jejž mu hostitelské povinnosti poskytly, první volné minutky, kdy neporcoval jehněčí, a pravil jí:

"Jen dva lidé ještě chybí, aby nás byl správný počet. Rád bych u nás uvítal další dva hosty -- vaši roztomilou mladou přítelkyni slečnu Smithovou a svého syna -- pak by nás byl podle mého teprve plný počet. Vy jste to myslím nezaslechla, když jsem prve v salonu oznamoval ostatním, že čekáme Franka. Dnes ráno přišlo od něho psaní, a do čtrnácti dnů je tady." Emma v odpovědi vyjádřila patřičné potěšení a plně se ztotožnila s jeho názorem, že přítomností pana Franka Churchilla a slečny Smithové by jejich společnost dosáhla správného počtu.

"Už od září se k nám chtěl rozjet," pokračoval pan Weston. "V každém dopise se o tom dlouze rozepisoval, jenomže Frank není pánem svého času. Musí se podřídit těm, jimž je třeba vyhovět a jimž lze (mezi námi) často vyhovět jen za cenu značných obětí. Teď už však věřím, že ho tu někdy druhý týden v lednu

uvítáme."

"To bude radosti! A paní Westonová tolik touží ho poznat, že se jistě raduje téměř stejně jako vy."

"Ano, radovala by se, jenomže ona se obává, že se návštěva opět odloží. Nevěří v jeho příjezd tak pevně jako já: ona však zúčastněné osoby tak dobře nezná. Stalo se totiž, že -- (ale to je docela jen mezi námi, tam v saloně jsem se o tom slůvkem nezmínil, každá rodina má svá tajemství, to víte.) -- Stalo se, že jistí přátelé byli pozváni, aby v lednu navštívili panstvo na Enscombu; a bude-li Frank moci přijet, to záleží na tom, jestli se zmíněná návštěva odřekne. Pokud jim neodřeknou, nemůže se hnout. Já ale vím, že k tomu dojde, protože onu rodinu jistá dáma, zaujímající na Enscombu vlivné postavení, nemá dvakrát v lásce, a třebaže považují za nezbytné je každé dva tři roky pozvat, vždycky návštěvu na poslední chvíli odřeknou. Vůbec nepochybuji, že to i tentokrát dopadne stejně. Jsem tak přesvědčen, že se tu do poloviny ledna Frank ukáže, jako že tu budu já sám. Ale támhle vaší věrné přítelkyni" (pokynul hlavou k opačnému konci stolu) "jsou rozmary tak cizí a tak málo jim musela přivykat v Hartfieldu, že neumí počítat s jejich důsledky, v čemž já mám dlouholetou zkušenost."

"Je mi líto, že vznikl důvod k pochybnostem," odvětila Emma, "ale přikláním se k vašemu mínění, pane Westone. Myslíte-li vy, že přijede, myslím si to také, protože vy znáte poměry na Enscombu nejlépe."

"Ano -- tou znalostí se snad vykázat mohu, třebaže jsem tam v životě nebyl. -- Je to podivná žena! -- Nechci ji však odsuzovat, už kvůli Frankovi ne. Věřím totiž, že jeho má upřímně ráda. Kdysi jsem si myslel, že nedokáže mít ráda nikoho krom sebe, ale k

Frankovi se vždycky chovala svým způsobem laskavě -- když vezmete v úvahu různé ty její rozmary a nálady a samozřejmě předpoklad, že se jí každý ve všem podřídí. A jemu slouží podle mého mínění také ke cti, že v ní dokázal vzbudit takový vřelý cit, protože ona -- i když bych to jinak živé duši neřekl -- má vůči lidem srdce z kamene a kvůli každé maličkosti se zle rozkatí."

Emmě se toto téma tolik zamlouvalo, že se k němu vrátila v rozhovoru s paní Westonovou, jakmile se dámy odebraly do salonu: pogratulovala jí -- a přitom poznamenala, že si umí představit, s jakou úzkostí hledí vstříc prvnímu setkání. -- Paní Westonová přitakala; dodala však, že by byla ráda, kdyby se mohla spolehnout, že překoná obavy z prvního setkání ve stanoveném čase: "...nevěřím totiž, že přijede. Chybí mi ta manželova radostná důvěra. Dost se bojím, že z toho zase nic nebude. Pan Weston ti asi vylíčil, jak se věci přesně mají."

"Ano -- očividně to nezáleží na ničem než na nevraživosti paní Churchillové, a s tou je, pokud vím, možno skálopevně počítat."

"Ale, Emmičko!" usmála se paní Westonová. "S čím se dá počítat u tak svéhlavých, rozmarných bytostí?" Nato se obrátila k Isabelle, která se předtím rozhovoru nezúčastnila. "Musím se vám svěřit, drahá paní Knightleyová, že podle mého se ani zdaleka nemůžeme tak spoléhat na návštěvu pana Franka Churchilla, jak se jeho otec domnívá. Záleží to zcela na tom, jak blahovolně usoudí tetinka; zkrátka na jejím rozpoložení. Vám dvěma -- svým dcerám -- si troufnu svěřit pravdu: v Enscombu vládne paní Churchillová, a to je zcela nevypočitatelná, náladová osoba. Frank přijede tehdy, bude-li ona ochotna ho propustit."

"Nu ano, paní Churchillová. Každý ví, kdo je

to paní Churchillová," odvětila Isabella. "Věřte mi, že na toho nebohého mladíka vždycky myslím s vřelým soucitem. Musí to být hrozné, žít trvale vedle takové popudlivé osoby. Žádná z nás to naštěstí nikdy nepoznala, ale musí to být hotová muka. Ještě štěstí, že neměla děti! Chudinky malé, co by se kvůli ní natrápily." Emma litovala, že nejsou s paní Westonovou samy: to by se dozvěděla víc. S ní by paní Westonová mluvila otevřeněji, než si troufala s ohledem na Isabellu; byla pevně přesvědčená, že před ní by netajila nic o rodině Churchillových, až na jisté záměry s mladým mužem, jež při své vnímavosti vytušila. Prozatím se však nedalo říci víc. Vzápětí se objevil v salonu pan Woodhouse. Vysedávat dlouho po jídle v jídelně, to pro něj bylo holé utrpení. Ani víno, ani hovory ho nelákaly, a tak se rád přidružil k těm, s nimiž mu bylo vždycky dobře.

Zatímco rozprávěl s Isabellou, naskytla se Emmě příležitost poznamenat: "Vy tedy máte pochyby, jestli se návštěva vašeho nevlastního syna uskuteční. To je mi líto. Seznamování jistě nebude nic příjemného, ať už k němu dojde kdykoli, a čím dříve byste to měla odbyto, tím lépe."

"Ano, a každý odklad jen vzbudí obavy z dalšího odkládání. I kdyby se z Enscombu té rodině omluvili -- jsou to nějací Braithwaitesovi --, bojím se, že si najdou jinou záminku, a stejně nás zklamou. Nemohu uvěřit, že by se zdráhal on, ale jsem přesvědčena, že Churchillovi by si ho skutečně nejraději nechali jen pro sebe. Je za tím žárlivost. Žárlí i na to, že by ctil vlastního otce. Zkrátka, chybí mi jistota, že skutečně přijede, a přála bych si, aby se na to pan Weston tak důvěřivě netěšil."

"Měl by přijet," pravila Emma. "I kdyby se

nemohl zdržet než pár dní, přece by měl přijet; a já si neumím představit, že by některý mladík neměl ve své moci učinit aspoň to. Ocitne-li se mladá dívka ve špatném prostředí, mohou ji zlomyslným špičkováním odradit a nepustit ji k těm, u nichž by ráda pobyla, ale nechápu, jak se může mladý muž dát omezovat natolik, že není s to zajet na týden k vlastnímu otci, když se mu zachce."

"To by člověk musel žít v Enscombu a poznat zvyklosti v té rodině, aby byl s to posoudit, co může nebo nemůže," odvětila paní Westonová. "A snad bychom vůbec měli se stejnou obezřetností posuzovat počínání kteréhokoli příslušníka kterékoli rodiny. A pro Enscombe neplatí myslím běžná měřítka: paní je svévolná a nerozumná a všechno se řídí podle ní."

"Vždyť je synovci vřele nakloněna: je to její oblíbenec. Podle toho, jak já si představuji paní Churchillovou, jeví se mi nejpravděpodobnější, že neustoupí v ničem manželovi, jemuž vděčí za vše, a trápí ho neustálými rozmary, zatímco často vyhoví synovci, jemuž nevděčí za nic."

"Má děvenko zlatá, při tvé milé povaze se ani nepokoušej pochopit osobu s povahou zlou a stanovit, podle čeho se řídí. Na to neplatí žádná pravidla. Vůbec nepochybuji o tom, že ji někdy dokáže podstatně ovlivnit, možná však, že nelze vytušit předem, kdy taková šťastná chvíle nastane."

Emma ji vyslechla a pak chladně poznamenala: "Jestli nepřijede, tak mu to neprominu."

"V některých věcech na ni má třeba značný vliv," rozvíjela dál své úvahy paní Westonová, "a v jiných jen nepatrný, a je až příliš pravděpodobné, že do okruhu těch, kde je každému slovu nepřístupná, patří právě návštěva u nás."

15. kapitola

Pan Woodhouse měl zanedlouho chuť na čaj, a když si popil čaje, byl zcela uchystán vydat se domů. Všechny tři jeho společnice měly co dělat, aby ho zabavily a odpoutaly jeho pozornost od pozdní hodiny, aspoň dokud se neobjeví ostatní pánové. Pan Weston, rozpovídaný a srdečný hostitel, nikdy od stolu příliš nepospíchal; nakonec se však společnosti v salonu přece jen dostalo posily. Jako první vešel pan Elton, v náladě velmi rozjařené. Paní Westonová s Emmou seděly spolu na pohovce. Okamžitě k nim zamířil a skoro bez dovolení se usadil mezi ně.

Emma byla rovněž v dobré náladě, protože se v duchu bavila nad rozruchem kolem příjezdu pana Franka Churchilla, a tak byla ochotna pominout jeho nedávné netaktnosti a shlížet na něho opět příznivě, a když se hned v první chvíli rozhovořil o Harriet, jala se mu naslouchat s vlídnými úsměvy.

Sdělil jí, že mu její půvabná přítelkyně dělá velké starosti -- její půvabná, okouzlující, milá přítelkyně. Ví něco nového? Doslechla se o ní něco od té doby, co jsou v Randallsu? -- znepokojuje ho to -- musí doznat, že povaha její choroby v něm vyvolává vážné obavy. A tímto způsobem ji nějakou chvíli velice patřičně bavil; na žádnou odpověď příliš nehleděl, ale uspokojivě zdůrazňoval hrůzy, jaké hrozí z pořádně zaníceného krku, a Emma pro něho měla nejmilostivější pochopení.

Náhle však došlo k podivnému zvratu: všechno nakonec nasvědčovalo tomu, že se ošklivého zánětu v krku obává kvůli ní, a ne kvůli Harriet -- že mu víc záleží na tom, aby ona unikla nákaze, než aby Harriet nehrozila nakažlivá choroba. Začal na ni s velkým důrazem naléhat, aby od návštěv nemocné

prozatím upustila -- vymáhal na ní slib, že nepodstoupí takové riziko, dokud on nepromluví s panem Perrym a nezví jeho názor; a třebaže se snažila pominout to jako žert a vrátit rozhovor znovu do náležitých kolejí, nedokázala zarazit příval jeho mimořádné starostlivosti o její osobu. Pobouřilo ji to. Dělalo to až příliš jasně dojem -- nemohla to nevidět -- jako by dával najevo, že je zamilován do ní namísto do Harriet; a taková vrtkavost, pokud se to skutečně potvrdí, by přece byla nanejvýš podlá a odsouzeníhodná. Měla co dělat, aby se ovládla. On se obrátil s prosbou o pomoc na paní Westonovou. Nepodpoří ho laskavě v jeho úsilí? Nepřipojí se k němu ve snaze přesvědčit slečnu Woodhousovou, aby nechodila k paní Goddardové, dokud se s jistotou neprokáže, že nemoc slečny Smithové není nakažlivá? Nebude mít klid, dokud mu to neslíbí -- nepodpoří ho paní Westonová svým vlivem, aby toho dosáhl?

"Tolik pečuje o ostatní a na sebe nedbá!" lamentoval dál. "Po mně chtěla, abych si léčil nachlazení a zůstal dnes doma, a sama neslíbí, že se vyhne nebezpečné nákaze hnisavého zánětu v krku! Je to spravedlivé, paní Westonová? -- Rozsuďte nás. Nemám snad právo si stěžovat? Věřím, že mi neodepřete svou laskavou podporu a pomoc."

Emma viděla, že na něho paní Westonová hledí překvapeně, a ani ji to neudivovalo: právem žasla nad proslovem, v němž si volbou výrazů i tónem jako by na ni osoboval přednostní právo; sama pak byla příliš pobouřená a uražená, aby mu dokázala přímo a rázně odpovědět. Vzmohla se jen na pohled, ale byl to pohled natolik výmluvný, že ho podle jejího mínění musel vzpamatovat; načež vstala z pohovky, zaujala místo vedle své sestry a věnovala se výhradně jí.

Neměla však čas zjistit, zdali si pan Elton vzal její napomenutí k srdci, neboť vzápětí vyvstala další nesnáz; do pokoje vešel pan John Knightley, který byl venku obhlédnout počasí, a všechny je ohromil informací, že je venku bílo, a navíc že hustě sněží a fouká silný vítr; nakonec se otočil k panu Woodhousovi s těmito slovy:

"Dnešek vám přinese vzrušující zahájení vaší zimní společenské sezóny, pane. Pro vašeho kočího a koně to bude nezvyklý zážitek, razit si cestu domů sněhovou vánicí."

Chudáček pan Woodhouse zůstal, jako když do něho hrom uhodí, ale ostatní k tomu všichni měli co říci: každý to bud tušil, nebo netušil a měl na jazyku nějakou otázku nebo nabídl útěšlivá slova. Paní Westonová s Emmou se ze všech sil snažily pana Woodhouse upokojit a odvrátit jeho pozornost od zetě, který se dost necitelně kochal svým triumfem:

"Z hloubi duše jsem obdivoval vaši odvahu, že se vydáváte do takového nečasu, když jste samozřejmě viděl, že začne chumelit, než se nadějeme. Každému přece muselo být zřejmé, že to visí ve vzduchu. Obdivoval jsem vaši odhodlanost a dosud věřím, že se dostaneme domů v pořádku. Za hodinku za dvě nezatarasí ještě závěje cestu, a navíc jsme tu se dvěma kočáry. I kdyby se jeden na té nesjízdné vozovce na občině převrhl, bude po ruce ještě ten druhý. Troufám si tvrdit, že se všichni dostaneme do půlnoci živi a zdrávi do Hartfieldu."

Pan Weston s vítězoslávou živenou zas z jiného zdroje doznal, že o té chumelenici má už hezkou chvíli povědomost, ale že se ani slůvkem nezmínil, aby se pan Woodhouse nepolekal a nepospíchal kvůli tomu honem domů. Že napadlo nebo napadne tolik sněhu, aby jim to bránilo v návratu, to je pouhý žert; on se

jen obává, že na zpáteční cestě nenarazí na žádné potíže. Přál by si, aby byla cesta zavátá a on je mohl všechny v Randallsu zdržet; a s upřímnou dobrodušností je zval, aby u nich všichni přenocovali, odvolával se na manželku, ať mu potvrdí, že při dobré vůli každý bude mít kde hlavu složit, v čemž se mu ona zdráhala vyhovět u vědomí, že mají v domě jen dva hostinské pokoje.

"Co si počneme, Emmičko? Co si jen počneme?" jal se lamentovat pan Woodhouse a na víc se hezkou dobu nevzmohl. K ní vzhlížel jako ke své záštitě; a teprve když ho ujistila, že jim přece nic nehrozí, a připomněla mu, jaké má spolehlivé koně i kočího, a že jsou přece mezi dobrými přáteli, dokázal se trochu vzchopit.

Jeho starší dcera byla stejně poplašená jako on sám. Barvitě měla před očima tu hrůzu, že uvízne v Randallsu a bude odloučena od dětí v Hartfieldu; představovala si, že v této chvíli si odvážní dobrodruhové ještě dokážou proklestit cestu, ale že je každá minuta drahá, a proto se snažila urychleně dospět k ujednání, že tatíček s Emmou zůstanou na Randallsu, zatímco ona s manželem se okamžitě vydá zdolávat závěje, které jim snad budou zabraňovat v cestě.

"Měl byste neprodleně zavolat kočár, můj milý," naléhala. "Věřím, že projedeme, vypravíme-li se okamžitě. A kdyby došlo k nejhoršímu, mohu vystoupit a jít dál pěšky. Vůbec se toho nelekám. Nevadilo by mi, ani kdybychom museli ujít půl cesty. Přezula bych se, jakmile bychom dospěli domů, víte? Z toho bych se nemohla nastydnout."

"Vskutku?" odvětil její manžel. "To je tedy nejpodivuhodnější novinka, jakou jsem v životě slyšel, drahá Isabello, protože vám zpravidla přivodí nastuzení kde co. Jít domů pěšky! Na to jste hádám patřičně obuta, abyste šla domů

pěšky. I koně budou mít co dělat."

Poté Isabella hledala podporu u paní Westonové. Paní Westonová nemohla než její záměr schválit. Isabella šla ještě za Emmou; avšak Emma se nechtěla vzdát naděje, že se všem podaří odjet, a zatímco se o tom dohadovaly, vrátil se pan Knightley, jenž opustil salon bezprostředně poté, co jeho bratr přišel se zprávou o sněhu, a sdělil společnosti, že byl venku na obhlídce, a ručí za to, že se všichni dostanou domů bez sebemenších těžkostí, kdykoli si budou přát, ať už hned nebo za hodinu. Došel až za zatáčku -- kus cesty k Highbury -- nikde neleží vyšší sněhová vrstva než na půl palce -- na mnoha místech sotva zakrývá zem; teď sice ještě trochu sněží, ale mraky se trhají a všechno nasvědčuje tomu, že se nepohoda co nevidět přežene. Mluvil s kočími a oba shodně s ním soudí, že není čeho se obávat.

Isabelle přinesla tato zpráva nesmírnou úlevu a Emmě nebyla o nic méně vítaná kvůli otci, jenž se okamžitě uklidnil, nakolik toho byl při své nervozitě schopen; předchozí poplach ho však tak rozjitřil, že sotva mohl pokojně pokračovat v návštěvě. Uznal, že prozatím nic neohrožuje bezpečný návrat domů, ale žádné ujišťování mu nevymluvilo, že by nemoudře hazardoval, kdyby se ještě zdržel, a zatímco ho přítomní různě chlácholili a nabádali, pan Knightley a Emma záležitost rozhodli v několika stručných větách:

"Váš pan otec nebude mít klid: proč se tedy nevrátit?"

"Jsem připravena, jsou-li i ostatní."

"Mám zazvonit?"

"Buďte tak laskav."

Zazvonil na sluhu a poslal ho pro kočáry. Emma jen doufala, že se za pár minut zbaví jednoho obtížného společníka, až ho vyloží na

prahu jeho domova, kde bude mít možnost vystřízlivět a zchladit rozpálenou hlavu, a druhý si mezitím spraví náladu a bude spokojen, že návštěva plná utrpení skončila.

Kočáry předjely a jako vždy se starostlivé péče soustředila především na pana Woodhouse, jehož doprovázel pan Knightley a pan Weston; žádná chlácholivá slova však nedokázala zabránit, aby se znovu trochu nepoplašil, když spatřil, že nějaký sníh přece jen napadl, a zjistil, že noc je mnohem temnější, než tušil: obává se, že budou mít hroznou cestu. Obává se, že to chudinka Isabella bude těžko snášet. A co chudinka Emma v kočáru za nimi! Namouduši neví, co by za daných okolností bylo nejmoudřejší. Musí se držet co nejvíc pohromadě; a James dostal další pokyny, aby jel velice pomalu a čekal na druhý kočár.

Isabella nastoupila za otcem; John Knightley zapomněl, že do této společnosti nepatří, a samovolně se přidružil k své choti, takže Emma zjistila, když ji k druhému kočáru doprovodil a dovnitř následoval pan Elton, že se za nimi zákonitě zabouchnou dvířka a že ji čeká projížďka ve dvou. Nebylo by ji to uvedlo do rozpaků, ba docela by ji to bylo i potěšilo, kdyby dnes večer nepojala to podezření; povídala by si s ním o Harriet a ty tři čtvrtě míle by uběhly jako nic. Teď však by se bývala jeho společnosti ráda vyhnula. Podezírala ho, že vypil přesmíru páně Westonova dobrého vína, a obávala se, že bude mít plno hloupých řečí.

Aby ho co nejvíc odradila vlastním chováním, chystala se okamžitě s ledovým klidem a vážností rozhovořit o počasí a dnešním večeru; sotva však pronesla prvních pár slov, sotva projeli zahradní bránou a dostihli první kočár, vpadl jí pan Elton do řeči -- chytil ji za ruku -- vynutil si její pozornost a jal se jí vášnivě vyznávat lásku: využívá drahocenné

příležitosti, zná se k citu, který jí nemohl zůstat skryt, doufá -- obává se -- a koří -- je hotov zemřít, kdyby ho odmítla; lichotí si však, že jeho ohnivé zbožňování a nevýslovná láska a bezpříkladná vášeň nemohly zůstat bez odezvy, a zkrátka plane odhodláním, aby ho v době co nejkratší vážně vyslyšela. Bylo to skutečně tak. Bez sebemenšího zaváhání -- bez omluvy -- bezostyšně se pan Elton, ctitel Harrietin, vydával za jejího ctitele. Snažila se ho přerušit; vše nadarmo; nedal se umlčet, musel jí to vypovědět. Jakkoli ji to pobouřilo, rozhodla se okamžitě, že zvolí mírnější způsob odpovědi. Usoudila, že si tak pošetile vede napůl z opilosti, a tudíž všechno, co jí říká, možná platí jen pro tuto prchavou chvíli. V souladu s tím tedy zpola vážně a zpola žertem, což považovala pro jeho vypjaté rozpoložení za nejvhodnější, odpověděla:

"Já hluboce žasnu, pane Eltone. Tohle říkáte mně! -- Zapomínáte se -- spletl jste si mne s mou přítelkyní -- s radostí předám slečně Smithové jakýkoli váš vzkaz, ale mne už takových řečí laskavě ušetřte."

"Slečně Smithové! -- Vzkaz slečně Smithové! -- Co tím probůh myslíte?" A opakoval její slova tak výmluvným tónem a s tak hrdě předstíraným úžasem, že jí nezbývalo než rázně mu odvětit:

"Pane Eltone, vaše chování mne vskutku překvapuje! Nacházím pro to pouze jediné vysvětlení: nejste při smyslech, jinak byste nemohl promlouvat ke mně ani o Harriet takovým způsobem. Ovládněte se natolik, abyste se k tomu už nevracel, a já se vynasnažím na všechno zapomenout."

Pan Elton sice vypil dost vína, aby se rozkurážil, ne však tolik, aby mu popletlo rozum. Věděl přesně, co chce; a když se s

rozhodností ohradil, že ho podezírá nespravedlivě, a letmo se zmínil, že si váží slečny Smithové jako její přítelkyně -- přičemž vyjádřil údiv, že na ni vůbec přišla řeč -- vrátil se opět k tématu vlastní vášnivé lásky a naléhavě se domáhal příznivé odpovědi.

Čím méně přicházelo v úvahu, že je podnapilý, tím výrazněji vnímala jeho vrtkavost a přehnané sebevědomí, a také s úměrně menším úsilím o zachování zdvořilé ohleduplnosti odpověděla:

"Přestávám pochybovat. Vyjádřil jste se nad slunce jasněji. Pane Eltone, nenacházím slov, abych výstižně vyjádřila svůj úžas. Poté, jak jste se poslední měsíc choval k slečně Smithové -- vždyť jsem toho byla svědkem -- vídala jsem přece denně, že se jí dvoříte -- a nyní vyznáte lásku mně -- taková přelétavost mi připadá přímo neuvěřitelná. Věřte mi, pane, že mi vaše vyznání ani zdaleka nelichotí."

"Dobrotivé nebe!" zvolal pan Elton, "co je tohle za nedorozumění? -- Slečna Smithová! -- V životě jsem na slečnu Smithovou ani nepomyslel -- nikdy jsem na ni přátelsky nepromluvil, leda jako na vaši přítelkyni, nezáleží mi na tom, je-li na světě nebo ne, ledaže je to vaše přítelkyně. Jestli se snad čeho domýšlela, je pouze její přání otcem myšlenky a mně je to velice líto -- upřímně líto -- Ale slečna Smithová, to tak! -- Ach, slečno Woodhousová! Kdo by myslel na slečnu Smithovou, když má před očima vás! Ne, na mou čest, nemám v povaze přelétavost. Pro mne jste vždycky byla ta jediná. Ujišťuji vás, že jsem na žádnou jinou ani nepomyslel. Všechno, co jsem po mnoho týdnů řekl nebo učinil, směřovalo jen a jen k tomu, abych vám dal najevo, jak vás zbožňuji. O tom přece nemůžete vážně pochybovat! Ó nikoli!" (Tónem rádoby lichotivým.) "Jsem si jist, že jste to

postřehla a pochopila mne."

Nelze vylíčit, co při jeho slovech Emma prožívala -- který z nepříjemných pocitů nabýval vrchu. Hlava jí z toho šla kolem, takže mu nedokázala okamžitě odpovědět, a jelikož i z krátkého mlčení stačil pan Elton ve svém rozohnění načerpat povzbuzení až vrchovatě, vynasnažil se ji znovu uchopit za ruku, zatímco jásal:

"Drahá slečno Woodhousová! Dovolte, abych si po svém vyložil vaše zajímavé mlčení. Doznáváte tím, že jste mi už dávno porozuměla."

"Ne, pane, nic takového nedoznávám!" zvolala Emma. "Nejen že jsem vám dávno neporozuměla, ale naopak jsem si až do této chvíle vaše záměry vykládala naprosto mylně. Za svou osobu mohu jen vyjádřit politování, že jste zaměřil své city -- nic by se nemohlo víc rozcházet s mými tužbami -- váš citový vztah k mé přítelkyni Harriet -- jak jste se jí dvořil -- mně to aspoň tak připadalo -- to jsem sledovala s velkou radostí a přála jsem vám z celého srdce úspěch. Kdybych však předpokládala, že vás do Hartfieldu nevábí ona, byla bych jistě pokládala vaše časté návštěvy za nevhodné. Mám tomu rozumět tak, že jste se nikdy nesnažil získat přízeň slečny Smithové? -- Že jste s ní nikdy neměl vážné úmysly?"

"Nikdy, slečno!" zvolal, teď naopak dotčen zase on. "Nikdy, to vás ujišťuji. Já že bych měl vážné úmysly se slečnou Smithovou! Slečna Smithová je příjemné slušné děvčátko, a já bych sám byl rád, kdyby se dobře vdala. Přeji jí jen to nejlepší, a nepochybně se najdou muži, jimž nebude vadit -- Každý má nároky odpovídající jeho úrovni: o sobě si však myslím, že nemám důvodů k tak přehnané skromnosti. Nemusím zanechat všech nadějí na

společensky přiměřený svazek, abych byl nucen dvořit se slečně Smithové! Ne, slečno, mé návštěvy v Hartfieldu platily jen a jen vám, a povzbuzení, jehož se mi dostávalo --"

"Povzbuzení! -- Já že jsem vás povzbuzoval! -- Ne, vážený pane, to jste se naprosto zmýlil ve svých předpokladech. Viděla jsem ve vás pouze ctitele své přítelkyně. Za žádných okolností byste pro mne nemohl znamenat víc než každý jiný známý. Je mi to velmi líto, ale zase je dobře, že to nedorozumění tímhle skončí. Kdybyste byl setrval ve svém počínání, vyložila by si slečna Smithová možná mylně vaše úmysly, neboť by si patrně neuvědomila, stejně jako já, tu nesmírnou propast mezi vámi, kterou vy tak pociťujete. Takhle se dožije zklamání jen jedna strana. Já sama prozatím na manželství nepomýšlím."

Když se vyjádřila s touto rozhodností, která vylučovala další naléhání, rozhořčilo ho to natolik, že nebyl mocen slova; a v tomto stavu bobtnajícího hněvu a vzájemné hluboké antipatie museli setrvat v těsné blízkosti ještě několik minut, neboť obavy pana Woodhouse omezily kočár na jízdu krokem. Kdyby se nebyli na sebe tak rozhněvali, bývaly by to zoufale trapné chvíle, ale jejich přímočaré pocity neposkytovaly živnou půdu klikatým cestičkám rozpaků. Nepostřehli, když kočár odbočil do Vikářské uličky ani když zastavil: až náhle zjistili, že stojí přede dveřmi jeho domova, a on vyskočil, aniž si vyměnili další slabiku. Tu se Emmě zdálo nezbytné popřát mu dobrou noc. On tuto zdvořilost s chladným opovržením rezervovaně opětoval a ji pak v nepopsatelném duševním rozladění dopravil kočár do Hartfieldu.

Tam ji uvítal s nesmírnou radostí pan Woodhouse, který se do té chvíle chvěl při představě nebezpečí, jaká na ni číhají při

osamělé jízdě od fary: vždyť musela zabočit kolem nároží -- ani pomyslet na to nechtěl -- a s obyčejným kočím -- žádným Jamesem; a vůbec jako by doma jen ona chyběla, aby všem bylo dobře: pan John Knightley se hanbil, že byl předtím tak mrzutý, a proto se teď překonával v laskavé ohleduplnosti, a s takovou starostlivostí pečoval o jejího otce, až se zdálo, že -- sice není svolný dát si s ním misku kaše, ale -- naprosto uznává, že je to pokrm mimořádně zdraví prospěšný; a tak ten den skončil pokojně a útěšlivě pro hrstku jejích milých, jen pro ni ne. Ona ještě v životě neměla v hlavě takový zmatek a musela vynaložit velké úsilí, aby se ostatním jevila pozorná a veselá, dokud nenadešla obvyklá hodina rozchodu, která jí přinesla aspoň úlevu, že si mohla v klidu všechno promyslet.

16. kapitola

Vlasy měla natočené, komornou už poslala pryč, a tak si mohla Emma sednout, rozmýšlet a trápit se. Moc pěkně si to nadrobila, jen co je pravda! -- Nejslibnější naděje rázem zmařeny! -- Události dospěly jen a jen k nežádoucím koncům. -- Taková rána pro Harriet! -- A to je na celé záležitosti nejhorší. Ať to vezme za kterýkoli konec, všechno jí tak či onak přináší bolest a pokoření, ale v porovnání se zlem způsobeným Harriet je to nedůležité; ochotně by se smířila s vědomím, že se zmýlila ještě hůř -- že se dopustila vážných chyb -- že se víc zesměšnila neschopností v úsudku, než tomu bylo ve skutečnosti, kdyby důsledky jejích omylů postihovaly jen ji samu.

"Kdybych byla Harriet sama nepřemluvila, aby v tom člověku našla zalíbení, vydržela bych všechno. Ať by si na mne s dvojnásobnou opovážlivostí dělal nároky -- ale chudáček

Harriet!"

Jak jen se mohla tak zmýlit! -- Hájil se, že na Harriet nikdy vážně nepomyslel -- nikdy! Pátrala usilovně v paměti; tam však vládl pouze zmatek. Nakonec usoudila, že se na svůj nápad upjala a všechno pak podle toho pokroutila. Jistě si však počínal bezbarvě, nejistě, váhavě, protože jinak by takovému omylu přece nepodlehla.

Nebo ten obrázek! -- S jakou dychtivostí se ujal Harrietina obrázku! -- A ta šaráda! -- A stovky jiných okolností: všechno přece tak jasně mířilo k Harriet. Ovšem na druhou stranu zase ta šaráda a její "bystrý vtip" -- nehodilo se to vlastně na žádnou z nich; plácanina to je, nevkusná a prolhaná. Koho by nezmátl takový tupý nesmysl?

Jistěže si zvlášť poslední dobou často pomyslela, že se k ní chová s přehnanou dvorností; přehlížela to však jako jeho osobitý způsob, jako pouhý nedostatek soudnosti, vzdělání a vychování, jako známku toho, že se vždycky nepohyboval ve vybrané společnosti a že se u něho přes všechny zdvořilosti někdy projeví nedostatek pravé ušlechtilosti, avšak až dodneška nikdy, ani na okamžik, nepojala podezření, že by tím chtěl dát najevo něco jiného než vděčnou úctu k ní jako k Harrietině přítelkyni.

Panu Johnu Knightleymu tedy vděčí za první upozornění, za první vyslovení toto možnosti. Ti bratři mají pronikavé oči, to nelze upřít. Vzpomněla si, co jí pan Knightley kdysi řekl o panu Eltonovi, jak ji varoval a vyjádřil přesvědčení, že se pan Elton rozhodně neožení nevýhodně; a krev se jí nahrnula do tváří při pomyšlení, oč věrohodněji posoudil jeho charakter než ona sama. Byla to drtivá představa; pan Elton prokázal, že je po mnoha stránkách pravým opakem muže, za jakého ho v

dobré víře měla: že je to pyšný, náročný sobec, který myslí jen na své vlastní požadavky a málo bere v úvahu city druhých.

Na rozdíl od obvyklého průběhu takových záležitostí pan Elton rolí nápadníka v jejích očích klesl. Všechno zapřisahání a vyznání mu nijak neposloužily. Nevěřila v jeho city a jeho naděje ji urážela. Chtěl získat dobrou partii, a když měl tu troufalost pozvednout oči k ní, jal se předstírat, že se zamiloval; byla však naprosto klidná, že mu zklamání nepřinese žádné nezhojitelné utrpení. Ani v jeho řečech, ani v jeho počínání nebyl pravý cit. Vzdechů a krásných slovíček se jí dostalo na přehršle, ale sotva by si uměla vymyslet nějakou soustavu slov nebo představit tón hlasu vzdálenější pravé lásce. Litovat ho nemusí, tu námahu si může ušetřit. Chce se pouze povznést a obohatit, a jestli se ukáže, že slečnu Woodhousovou z Hartfieldu, která má třicet tisíc liber věna, nelze získat tak lehce, jak si představoval, bude se brzy ucházet o slečnu Další, která dostane dvacet tisíc nebo deset.

Že se ale dovolával o povzbuzování, že u ní předpokládal porozumění pro své záměry, ochotu přijímat jeho dvoření, zkrátka a dobře úmysl se za něho provdat! -- že se pokládal za rovna jí rodem i duchem! -- Na její přítelkyni zhlížel s opovržením, moc dobře si vědom společenských rozdílů u níže postavených, ale u těch nad sebou k nim byl tak slepý, že ho ani nenapadlo jestli to není opovážlivost ucházet se o ni! To ji navýsost pobouřilo.

Snad od něho nemůže rozumně očekávat, aby vycítil, nakolik ho ona převyšuje vrozenou inteligencí i kultivovaností. Právě proto, že se jí nevyrovná, si to nedokáže uvědomit, ale měl by vědět, že ho o mnoho převyšuje jak jměním, tak společenským postavením. Měl by

vědět, že Woodhousovi sídlí v Hartfieldu už po několik generací, že je to mladší větev jednoho velice starobylého rodu -- zatímco Eltonovi nejsou nic. Jistě, v Hartfieldu náleží pozemky rozlohou jen nevelké -- celé sídlo je vlastně jen jakýsi přívažek k Donwallskému panství, k němuž přísluší celý kraj kolem Highbury; Woodhousovi však vlastní z jiných zdrojů jmění, které je staví téměř naroveň majiteli Donwellu, a už dlouho se těší všeobecné vážnosti v obci, kam pan Elton zavítal poprvé ani ne před dvěma lety, aby se tu prosadil, jak bude umět, přičemž tu neměl žádné svazky krom v obchodních kruzích a do společnosti se mohl uvést jen na základě svého povolání a uhlazených způsobů. -- A pak se dal unést představou, že se do něho zamilovala, a na to zřejmě spoléhal; a když se Emma chvíli rozhořčovala, jak je možno v sobě spojovat tak nesourodé vlastnosti, jako jsou jemné způsoby a nadutost, musela přestat a poctivě uznat, že se sama k němu chovala velice vlídně a povzbudivě, a že mu prokazovala tolik přízně a ohledů, až se mohlo stát (když její pravý důvod nepochopil), že muž s průměrnými pozorovacími schopnostmi a jemnocitem, jako je pan Elton, podlehl představě, že ho vyznamenává svou náklonností. A jestliže si ona tak mylně vyložila jeho úmysly, nemůže se divit, že on, navíc zaslepený sobeckými zájmy, špatně pochopil ji.

Na celém nedorozumění má lví podíl především ona. Je to pošetilé a je to zásadně nesprávné, osobovat si tak aktivní úlohu při sbližování dvou lidí. Je to nebezpečné dobrodružství, příliš mnoho se pak bere za hotovou věc, zlehčují se vážné otázky, kují se pikle tam, kde se má jednat přímočaře. Skutečně ji to trápilo, styděla se a umiňovala si, že se něčeho takového v životě už nedopustí.

"Tady jsem Harriet v pravém slova smyslu vemluvila do lásky," říkala si. "Nebýt mne, ani by na toho člověka nepomyslela, a rozhodně by na něho nepomyslela s nadějí, kdybych ji neujistila o jeho náklonnosti, protože je sama skromná a pokorná, jak jsem si to myslela i o něm. Ach, proč jsem se jen nespokojila s tím, že jsem ji přesvědčila, aby odmítla mladého Martina! V tom jsem měla pravdu. To jsem vyřešila dobře, ale měla jsem se s tím spokojit a ostatní poručit náhodě a času. Uváděla jsem ji do dobré společnosti a dávala jí tak příležitost upoutat někoho, kdo by za to stál; o víc jsem se neměla pokoušet. Teď má, chudinka, načas po klidu. Byla jsem jí špatnou přítelkyní, a kdyby to zklamání neprožívala příliš bolestně, tak namouduši nevím, kdo jiný by se mi pro ni zdál aspoň trochu přijatelný; -- co William Coxe -- ach, to ne, s Williamem Coxem bych se nemohla smířit -- takový dotěrný mladý advokát."

Zarazila se, zrudla, zasmála se nad vlastním pokleskem a pak se znovu ponořila do vážnějších, chmurnějších úvah o tom, co se stalo, mohlo a musí stát. Zdrcující vysvětlení, které je dlužna Harriet, a představa, jak se ta chudinka bude soužit, trapnost budoucích setkání, těžké rozhodování, zda mají nebo nemají i v budoucnu pěstovat společenské styky, nutnost se ovládnout, potlačit antipatie a vyvarovat se jakéhokoli přezírání -- to všechno ji stačilo zásobit neveselými myšlenkami ještě hezkou dobu, a když nakonec uléhala na lůžko, měla jasno pouze v jediném: že se hrozně znemožnila.

Mládí s vrozenou radostnou povahou, jakou měla Emma, třeba v noci dočasně podlehne chmurám, ale nový den mu vždy znovu dodá kuráže. Jitro je šťastnou obdobou mládí a radosti a má velkou moc; a pokud nejde o

smutek tak drtivý, že nedopřál očím spánku, probudí se člověk určitě s méně bolestnou tíží na duši a se smělejší nadějí.

Emma vstávala nazítří s myslí přece jen pokojnější, než uléhala, hotova vidět i světlejší stránky maléru, jemuž musí čelit, a s vírou, že se z toho ze všeho nějak snesitelně vyprostí.

Velkou úlevu čerpala z vědomí, že ji pan Elton doopravdy nemiluje a že to není tak ušlechtilý člověk, aby bylo bolestné ho zklamat; že Harriet nemá vznešenou povahu, jíž jsou hluboké a trvalé city vlastní; a že naprosto není nutné, aby o tom, co se stalo, věděl někdo krom hlavních tří aktérů, a především že tím naprosto není třeba zneklidňovat otce.

Všechny tyto úvahy ji velice povzbudily a dále ji posloužil pohled na čerstvě napadaný sníh, neboť jí byla vítaná každá překážka, která jim třem zabrání někde se střetnout.

Počasí jí opravdu přálo: třebaže byl Hod boží vánoční, nemohla do kostela. Pan Woodhouse by se byl starostmi usoužil, kdyby dcera pojala úmysl vyjít z domova, a proto se nemusela vystavovat nebezpečí, že by podnítila nebo vyslechla další nevhodné nápady. Kraj ležel pod sněhem, ovzduší neustále kolísalo mezi mrazem a oblevou, což je ze všeho počasí k procházkám to nejnepříjemnější, ráno se pokaždé rozpršelo nebo začalo chumelit, večer vždy přituhlo, a tak měla řadu dní čestné domácí vězení. K Harriet nemohla a jediný jejich styk představovala psaníčka, do kostela v neděli nešla ze stejných důvodů jako na Hod boží a pan Elton nepotřeboval vymýšlet omluvy, aby vysvětlil svou nepřítomnost.

V takovém nečasu měl každý plné právo zdržovat se doma; a jakkoli doufala a pevně věřila, že se pan Elton utěšuje ve společnosti

tu či onde, slyšela ráda, když její otec, pevně přesvědčený, že sedí sám a sám doma, neboť je příliš moudrý, aby vycházel, říkal panu Knightleymu, jehož žádné počasí nedokázalo zcela odradit od návštěv v Hartfieldu: "Božínku, pane Knightley, pročpak také nezůstanete doma jako chudáček pan Elton?"

Kdyby se byla tajně netrápila, byl by jí celý ten čas domácího vězení připadal neobyčejně příjemný, protože takové odloučené soukromí nejlépe vyhovovalo jejímu švagrovi, jehož rozpoložení mělo pro jeho nejbližší samozřejmě prvořadou důležitost; krom toho dal tak důkladně průchod své nevraživosti při návštěvě v Randallsu, že už ho přívětivost až do konce pobytu v Hartfieldu nezradila ani jednou. Byl ke každému milý a ochotný, nikoho se slůvkem nedotkl. Avšak přes všechen nadějný optimismus a vítaný prozatímní odklad viselo nad Emmou zlo v podobě chvíle, kdy bude muset Harriet nalít čistého vína, a proto se nedokázala těšit opravdové pohodě.

17. kapitola

Pan John Knightley s chotí se v Hartfieldu dlouho nezdrželi. Počasí se zakrátko zlepšilo natolik, že se mohli vydat na cestu ti, kdo se vydat museli; a panu Woodhousovi, když se jako obvykle pokusil přemluvit dceru, aby s dětmi ještě zůstala, nezbylo než přihlížet jejich odjezdu a poté obnovit lamentace nad osudem chudinky Isabelly; -- přičemž chudinka Isabella, která trávila život v kruhu svých vřele milovaných, hrdá na jejich přednosti, slepá k jejich chybám, mohla sloužit za předobraz příkladně šťastné ženy.

Večer onoho dne, kdy odjeli, byl panu Woodhousovi doručen dopis od pana Eltona, dlouhý, zdvořilý, obřadný dopis, v němž stálo

krom vyprošeného uctivého poručení, že pisatel "hodlá nazítří ráno odjet z Highbury do lázeňského města Bathu, kde se uvolil na naléhání jistých přátel strávit několik týdnů, a velice lituje, že je mu znemožněno vinou různých okolností v souvislosti s počasím i jeho pastorskými povinnostmi, aby se přišel rozloučit s panem Woodhousem osobně, neboť si provždy uchová ve vděčné paměti páně Woodhousovu přátelskou pohostinnost, a kdyby si pan Woodhouse přál pověřit ho nějakým posláním, splní je s největší ochotou". Tohle Emmu velice příjemně překvapilo. Nic jí v této době nemohlo přijít více vhod než páně Eltonova nepřítomnost. Obdivovala ho, že si to dokázal zařídit, přestože nemohla s uznáním hodnotit způsob, jímž tak učinil. Dával velice výrazně najevo trvající rozhořčení, když z projevu pozornosti vůči jejímu otci ji tak nápadně vyloučil. Nepodílela se ani na úvodních zdvořilostních frázích. -- Její jméno vůbec nepadlo; a tohle byla tak výrazná změna oproti všemu předchozímu a z jeho rozloučení a výrazů vděku čišela tak přepjatá pompéznost, že zprvu pokládala za nemožné, aby to otec nepostřehl.

Mýlila se však. Pan Woodhouse se zcela soustředil na překvapení z té náhlé cesty a na obavy, že pan Elton živ a zdráv nedospěje k jejímu cíli, a na znění dopisu mu nic nepřipadalo zvláštní. Bylo to poselství velice užitečné, protože jim poskytlo čerstvý námět k úvahám i povídání na celý zbytek jejich osamělého večera. Pan Woodhouse uváděl všechny důvody k znepokojení a Emma mu je jako obvykle vzápětí vyvracela.

Rozhodla se, že teď je načase, aby Harriet poznala pravý stav věcí. Měla zprávy, že se z nachlazení už téměř vyléčila, a zdálo se jí žádoucí, aby se pokud možno zotavila i z onoho

dalšího neduhu, než se dotyčný pán vrátí. V souladu s tímto záměrem se tedy vypravila hned nazítří k paní Goddardové, aby se doznala a podstoupila nevyhnutelné pokání -- a bylo to pokání tvrdé. Musela zničit všechny naděje, které tak pilně rozdmychávala -- vystoupit v nevděčné roli úspěšné sokyně -- a přiznat, že se od základu mýlila a že všechny její postřehy, všechny názory a všechny předpovědi za posledních šest neděl byly falešné.

Doznání jí dalo znovu do hloubky protrpět původní pocit hanby -- a při pohledu na Harrietiny slzy měla dojem, že si to sama nikdy neodpustí.

Harriet snesla odhalení skutečně dobře -- vinu nedávala nikomu -- a osvědčila ve všem povahu tak prostou a nehledanou a tak skromné mínění o vlastní osobě, že to její přítelkyně v té chvíli zvlášť ocenila.

Emma ve svém rozpoložení opravdu dovedla vážit si jednoduchosti a skromnosti; jako by patřily k Harriet a ne k ní. Harriet ani nenapadlo, že by si měla proč stěžovat. Aby v ní našel zalíbení takový muž jako pan Elton, to by bylo příliš velké vyznamenání. Do smrti by si ho přece nedokázala zasloužit, a nikoho než takovou láskyplnou přítelkyni, jako je slečna Emma, by něco takového ani nenapadlo.

Slz prolila hojně -- avšak její žal byl tak upřímně bezelstný, že by žádným přínosem důstojenství nebyl v Emmě vzbudil větší respekt -- vyposlechla ji, celý srdcem i rozumem se ji snažila utěšit -- v té chvíli upřímně přesvědčena, že Harriet ji rozhodně převyšuje, a kdyby si z ní vzala příklad, že by to znamenalo víc pro její dobro a štěstí, než může poskytnout všechno nadání a bystrý rozum.

Bylo patrně už dost pozdě na to, aby si vytkla za cíl dopracovat se k prostoduchosti a

nevědomosti; odcházela však od Harriet hluboce utvrzena v dřívějším odhodlání, že bude už navždycky jednat pokorně a uvážlivě a že až do nejdelší smrti potlačí bujnou fantazii. Svůj druhý životní cíl, nad nějž stavěla pouze otcovy nároky, viděla teď v úsilí zabezpečit Harriet pohodu a dokázat jí svou náklonnost nějakým lepším způsobem než dohazovačstvím. Zvala ji do Hartfieldu a věnovala se jí s neochvějnou láskyplnou péčí, snažila se ji zabavit a rozptýlit knihami i rozhovory, aby na pana Eltona přestala myslet.

Věděla, že tohoto úkolu se zhostí dokonale jen čas; a třebaže si nemohla vynášet soudy v takových záležitostech a navíc nemohla osobovat právo, soucítit s citovým vztahem právě k panu Eltonovi, zdálo se jí přesto velmi pravděpodobné, že při Harrietině mládí a vzhledem k tomu, že všechny naděje beznadějně pohasly, mohli by se všichni natolik přiblížit stavu vyrovnané mysli, než se pan Elton vrátí, aby jim nevadilo potkávat se při všedních příležitostech jako obyčejní známí, bez nebezpečí, že se dají unést svými city nebo je znovu oživí.

Harriet v něm stále viděla vzor vší dokonalosti a trvala na tom, že se mu nikdo nevyrovná ani osobním zjevem ani dobrotou -- a vlastně tedy projevila větší vytrvalost v lásce, než Emma tušila; jí totiž připadalo tak přirozené, tak nevyhnutelné bránit se proti neopětované náklonnosti, že si neuměla představit, jak by mohla trvat delší dobu v neztenčené míře.

Bude-li však pan Elton po svém návratu stavět na odiv svůj nezájem okatě a nedvojsmyslně -- a nepochybovala, že v tom směru nebude šetřit úsilím -- pak bude Harriet sotva dál vytrvale hledat štěstí v pohledu na něj nebo ve vzpomínce.

Nejhorší pro každého jednotlivě i pro všechny tři dohromady je fakt, že jsou upoutáni, neodvratně upoutáni na jedno místo. Není v ničí moci odstěhovat se anebo nějak podstatně změnit společnost, v níž se pohybují. Jsou nuceni se nadále stýkat a vyrovnat se s tím, jak dokážou.

Harriet navíc měla smůlu, že o něm bájily všechny její družky u paní Goddardové, neboť pan Elton byl idolem kdekteré učitelky i starší žačky; tam zazněla pravda. Kde utrpěla Harriet ránu, tam se na ni musí najít lék, pokud se to vůbec podaří; a Emma věděla, že dokud ji neuzří na cestě k vyléčení, nedojde sama klidu.

18. kapitola

Pan Frank Churchill nepřijel. Když se přiblížil stanovený čas, ukázalo se, že obavy paní Westonové byly oprávněné: dostali omluvný dopis. Příbuzní ho prozatím nemohou postrádat, k jeho "velkému zármutku a lítosti". Doufá však, že se netěšil nadarmo a že přece jen do Randallsu zavítá v budoucnosti nepříliš vzdálené. Pro paní Westonovou to znamenalo nesmírné zklamání -- vlastně větší zklamání než pro jejího manžela, třebaže posuzovala pravděpodobnost mladíkovy návštěvy mnohem střízlivěji: avšak člověk s překypujícím temperamentem, ač provždy očekává větší štěstí, než může nastat, neplatí pokaždé za ztracené naděje úměrným smutkem. Chvilkové zklamání brzy překoná a jme se znovu doufat. Pana Westona ta zpráva zaskočila a na půl hodiny z toho byl smutný; pak mu ale svitlo, že je vlastně mnohem lépe, když Frank návštěvu o dva tři měsíce odloží: to nadejde příznivější doba s příznivějším počasím a on se pak nepochybně bude moci zdržet podstatně déle, než kdyby přijel dřív.

Těmito úvahami se pan Weston rychle utěšil, zatímco jeho choť při své citlivější a vnímavější povaze předvídala, že se výmluvy a odkládání budou vždy znovu opakovat, a z obavy, co manžel vytrpí, vytrpěla mnohem víc sama.

Emma v té době nebyla v takovém duševním rozpoložení, aby jí doopravdy záleželo na tom, jestli pan Frank Churchill přijede nebo ne, leda kvůli zklamání, které tím způsobí v Randallsu. Zrovna teď po seznámení s ním nijak neprahla. Potřebovala spíš klid, ne pokušení; jelikož však považovala za žádoucí, jevit se svému okolí stejná jako vždycky, vynaložila bedlivou snahu, aby projevila živý zájem a soucítila s manžely Westonovými v jejich zklamání tak vřele, jak to odpovídalo vzájemnému přátelství.

Sama jako první to oznámila panu Knightleymu a vyjádřila přitom rozhořčení zcela patřičné (nebo možná i přehnané, neboť se nutila do role) nad Churchillovými, že ho nepustí k otci. Zašla přitom dál, než odpovídalo jejímu pravému mínění, zdůrazňovala, jak by nově příchozí obohatil jejich uzavřenou společnost, a co by to bylo v Highbury za svátek, kdyby se tam ukázal, a skončila znovu odsouzením Churchillových; přitom si pobaveně uvědomila, že zastává hledisko, které je vlastně v rozporu s jejími názory, a že užívá argumentů, jimiž jí paní Westonová oponovala.

"Churchillovým je patrně možno leccos vytknout," podotkl pan Knightley chladně, "ale odvážil bych se tvrdit, že by mohl přijet, kdyby chtěl."

"Nechápu, jak můžete něco takového tvrdit. Upřímně touží sem přijet, ale strýc s tetou se bez něho nemohou obejít."

"Nechce se mi věřit, že by si to neuměl zařídit, kdyby mu na tom záleželo. Je to

příliš nepravděpodobné, než abych tomu uvěřil bez důkazů."

"Vy jste zvláštní člověk! Co vám pan Frank Churchill udělal, že mu předem upíráte přirozené sklony?"

"Neupírám mu žádné přirozené sklony, když ho podezírám, že se třeba naučil shlížet na své příbuzné spatra a nedbat na nic než na vlastní choutky. Vždyť vyrůstal s těmi, kteří mu v tomhle šli příkladem. Je dosti přirozené, želbohu, že mladík vychovávaný lidmi přezíravými, rozmařilými a sobeckými sám vyroste v přezíravého, rozmařilého sobce. Kdyby Frank Churchill chtěl otce navštívit, byl by si to od září do ledna jistě dokázal zařídit. Muž jeho věku -- kolik je mu? -- třiadvacet nebo čtyřiadvacet -- přece má možnost prosadit takovouhle samozřejmou věc. Je vyloučeno, aby to nešlo."

"Vám se to lehko mluví a lehko usuzuje, když jste byl odjakživa vlastním pánem. Vy jste moc málo oprávněný soudit, jak hořce chutná závislost, pane Knightley. Nevíte, co to je, podřizovat se rozmarům."

"Neumím si představit, že by třiadvacetiletý nebo čtyřiadvacetiletý chlap nebyl pánem nad svým rozumem a svými údy. Tolik peněz má -- tolik času taky. Je nám naopak známo, že má nadbytek obojího, a proto s chutí vyhledává nejvyhlášenější stánky zahálky v celém království, aby si od toho i onoho ulehčil. Slýcháme zas a znovu, že je někde v lázních. Nedávno pobýval ve Weymouthu. To dokazuje, že může Churchillovy opustit."

"Ano, někdy to jde."

"Patrně tehdy, kdy mu to stojí za to: kdykoli ho zláká vidina radovánek zábavy."

"Nemůžete spravedlivě posoudit ničí chování bez důvěrné znalosti všech okolností. Pokud nepoznáte soukromí příslušné rodiny, nemůžete

vědět, jakým těžkostem ten který její člen snad musí čelit. Kdybychom byli obeznámeni s Enscombem a s povahou paní Churchillové, pak bychom si teprve mohli osobovat právo posoudit, co si její synovec může dovolit. Třeba si někdy může dovolit mnohem víc než jindy."

"Jedno si člověk může dovolit vždycky, Emmo, pokud mu na tom záleží: dostát svým povinnostem, a to bez manévrování a rafinovaných triků, jen pomocí odhodlání a rozhodnosti. Frank Churchill má povinnost vykonat zdvořilostní návštěvu otci. Je si toho dobře vědom, jak vyplývá z jeho slibů a vzkazů, a kdyby to chtěl uskutečnit, tak by to uskutečnil. Muž, který ví, co se sluší a patří, by řekl bez okolkování, prostě a energicky paní Churchillové: ‚Pouhou zábavu na vaše přání kdykoli ochotně obětuji; avšak teď musím otce bezodkladně navštívit. Vím, že by ho bolelo, kdybych mu při takové příležitosti opomněl prokázat svou úctu. Vydám se proto na cestu zítra. Kdyby jí to řekl hned, s rozhodností, jaká sluší muži, nikdo by proti jeho odjezdu nic nenamítal."

"Ano," zasmála se Emma, "ale třeba proti jeho opětovnému návratu. Jak by mohl mladík zcela závislý zvolit takový tón! Nikoho než vás, pane Knightley, by něco takového ani nenapadlo. Vy ovšem nemáte představu, co vyžaduje postavení přímo protikladné vašemu. Jak by pan Frank Churchill mohl pronést takovou řeč k strýci a tetě, kteří ho vychovali a mají ho zaopatřit! A neměl by se postavit doprostřed pokoje a využít vší své hlasové síly? Co myslíte, jak by takové chování asi zapůsobilo?"

"Věřte, Emmo, že by s ním rozumný muž neměl žádné těžkosti. Sám by cítil, že jedná správně; a jeho slova -- pronesená ovšem tak,

jak by je rozumný muž pronesl, patřičným způsobem -- by mu přinesla jen užitek, povznesla by ho v očích těch, na nichž je závislý, a upevnila by jeho zájmy víc, než kdy svedou všechny ústupky a vytáčky. K lásce by se přidružila i úcta. Příbuzní by cítili, že mu mohou důvěřovat: synovec, když se zachoval dobře k otci, zachová se dobře i k nim. Vždyť si musí být vědomi, právě tak jako on a právě tak, jako je si toho vědom celý svět, že by v této době otce navštívit měl. A zatímco zlomyslně využívají své moci, aby setkání oddálili, v hloubi duše o něm nebudou smýšlet lépe za to, že se podřídil jejich rozmarům. Správným chováním si člověk vynutí úctu u každého. Kdyby si tak počínal ze zásady, neúhybně a stále, musel by nad takovými nicotnými lidmi prosadit svou vůli."

"O tom si dovolím pochybovat. Vy rád prosazujete svou vůli nad nicotnými lidmi, ale když jsou ti nicotní lidé boháči a mají významné společenské postavení, tuším, že rychle ztrácejí svou nicotnost a narůstají do nepohnutelných výšin velikánů. Umím si představit, že kdyby vás, pana Knightleyho, takového, jaký jste, náhle přenesli a postavili na místo a do situace pana Franka Churchilla, dokázal byste říci a učinit to, co radíte jemu, a že by to bylo nesmírně účinné. Churchillovi by se nevzmohli na jedinou námitku. Jenomže vy byste nebyl zvyklý odmalička poslouchat a nemusel byste prolomit dlouholeté područí. Pro toho, komu takový zvyk přešel do krve, není možná tak lehké vrátit se naráz do naprosté nezávislosti a obrátit vniveč všechny nároky příbuzných na jeho vděčnost a úctu. Má třeba stejně silný smysl pro to, co se patří, jaký je vlastní vám, i když za osobitých okolností nedokáže stejně rázně jako vy podle něho jednat."

"V tom případě nemůže jít o stejně silný smysl. Nenásledují-li vzápětí rovnomocné činy, nemůžeme hovořit o stejném přesvědčení."

"Ach, jaké rozdíly bývají v životním postavení a zvycích! Zkuste si pěkně prosím představit, co se odehrává v duši slušně vychovaného mladíka, když se má přímo protivit těm, k nimž od dětských a jinošských let vždy jen vzhlížel."

"Váš slušně vychovaný mladík je také velký slaboch, je-li tohle první případ, kdy se má protivit cizí vůli v přesvědčení, že koná správně. V tom věku už si měl zvyknout konat to, co mu ukáže povinnost, místo aby chytračil. Uznávám, že se dítě může bát; muž však nikoli. Jak rozum bral, měl se vzchopit a setřást ze sebe všechno, co je na jejich nadvládě nedůstojné. Měl se vzepřít hned napoprvé, když po něm chtěli, aby se zachoval k otci přezíravě. Kdyby s tím byl začal od prvopočátku, jak se patřilo, nemusel s tím mít dnes žádné těžkosti."

"Zřejmě se v mínění o něm neshodneme," zvolala Emma, "ale to se nám stává. Vůbec si nepředstavuji, že je to slaboch. Jsem si jista, že není: Pan Weston by nepřehlížel pošetilost, a to ani u vlastního syna. Spíš je pravděpodobné, že má poddajnější, ochotnější a mírnější povahu, než odpovídá vašim představám o mužské dokonalosti. Tomu ráda věřím, a třebaže taková povaha s sebou nese některé nevýhody, získá mu zase mnoho jiných výhod."

"Ano: všechny výhody plynoucí z toho, že může klidně sedět, když by se měl pohnout, že se může v životě věnovat lehkovážným radovánkám a že se bude pokládat za nesmírně zkušeného ve vymýšlení, čím to omluvit. Dokáže se posadit a sestavit vznosný dopis, překypující vyznávanými city a falší, a namluvit sám sobě, že si osvojil nejlepší

způsob na světě, jak zachovat doma klid a přitom vzít otci vítr z plachet, takže si nemůže stěžovat. Jeho dopisy mne znechucují."

"To je ojedinělý pocit. Všichni ostatní je přijímají s uspokojením."

"Pochybuji, že to můžete tvrdit o paní Westonové. Sotva mohou uspokojit ženu tak rozumnou a citlivou: zaujímá postavení matky, ale nezaslepuje ji mateřská láska. Vzhledem k ní je dvojnásob záhodno, aby Randalls navštívil, a jí se musí to opomenutí dvojnásob dotknout. Kdyby to byla urozená dáma, to by hádám přijel, a v tom případě by na jeho návštěvě také tolik nezáleželo. Domníváte se, že vaše přítelkyně k takovým úvahám nedospěla? Myslíte, že si tohle všechno často v duchu neříká? Kdepak, Emmo, ten váš slušně vychovaný mladík je slušně vychovaný jen po francouzsku, ne po anglicku. Možná že má vybrané způsoby a umí se zalichotit, avšak rozhodně je mu cizí anglický jemnocit a takt vůči ostatním a pravou slušnost také postrádá."

"Jste zřejmě odhodlán si o něm myslet jen to nejhorší."

"Já? -- Ale vůbec ne," odpověděl pan Knightley trochu podrážděně. "Nechci si o něm myslet to nejhorší. Rád uznám jeho přednosti, zatím jsem však neslyšel o žádných krom osobních: že je urostlý a hezký a že má uhlazené, vemlouvavé chování."

"Nu, ani kdyby už nic jiného nemluvilo v jeho prospěch, bude to pro Highbury hotový poklad. Nenaskytne se nám tu často pohled na fešné mladíky, dobře vychované a příjemné. Nesmíme být neskromní a chtít po něm navíc ještě všechny možné ctnosti. Umíte si představit, pane Knightley, jakou senzaci svým příjezdem vyvolá? V celé farnosti donwellské i highburské se nebude mluvit než o něm, nikdo jiný nevzbudí takový zájem a zvědavost: pan

Frank Churchill tu bude kralovat a všechny řeči a úvahy se soustředí jen a jen na něj."

"Omluvíte mne, když se nedám tolik zmámit. Shledám-li, že umí promluvit, rád se s ním seznámím. Je-li to však jen upovídaný hejsek, nehodlám mu věnovat mnoho času ani úvah."

"Já si ho představuji tak, že se dokáže v rozhovoru přizpůsobit každému podle jeho vkusu a že má schopnost i přání být všude oblíben. S vámi promluví o farmaření, se mnou o umění nebo o hudbě, a tak podobně s každým, neboť je natolik o všem obecně informován, že dokáže sledovat nit rozhovoru nebo mu dát směr podle toho, jak vyvstane nutnost, a že pohovoří mimořádně vhodně a zajímavě v obou případech. Tak si ho představuji já."

"A já," opáčil pan Knightley procítěně, "si představuji, že kdyby se něčemu takovému jen vzdáleně podobal, byl by to nejnesnesitelnější chlap na celém božím světě! Propána! Ve třiadvaceti, a už je to lev salonů -- velikán -- zkušený politik, jenž odhalí u každého pravou povahu a přiměje ho, aby mu podle svého posloužil k předvádění vlastní nadřazenosti. Rozsévá kolem sebe lichotky, aby ostatní vedle něho vypadali jako hlupáci! Drahá Emmo, váš vlastní bystrý rozum by se vzbouřil proti takovému nesnesitelnému floutkovi, až byste to zažila."

"Neřeknu o něm už ani slovo, protože vy ho hned začnete hanobit!" zvolala Emma. "Ani jeden, ani druhý neusuzujeme nestranně: vy jste proti němu zaujat a já mu nadržuji, a není naděje, že se shodneme, dokud se tu doopravdy neukáže."

"Já že jsem proti němu zaujat! Vůbec ne."

"Ale já mu velice nadržuji a nic se za to nehanbím. Mám tak vřelý vztah k Westonovým, že mu kvůli nim předem nadržuji."

"A já si na něho ani nevzpomenu, jak je rok

dlouhý," prohlásil pan Knightley tak podrážděně, že Emma okamžitě převedla řeč na jiné pole, ačkoli nechápala, co ho tak rozezlilo.

Že pojal nechuť k neznámému mladíkovi jen proto, že se povahově liší od něho samého, to jí připadalo nedůstojné ryzí velkomyslnosti, již si mu zvykla přisuzovat; a jakkoli mu už častokrát vytkla, že má o sobě velice vysoké mínění, nikdy jí dosud ani na mysl nepřišlo, že by kvůli tomu nedokázal spravedlivě uznat přednosti druhého.

19. kapitola

Emma a Harriet byly spolu jednoho krásného dne na procházce a podle Emmina názoru už si odbyly denní dávku pana Eltona. Nebyla ochotna připustit, že by Harrietina útěcha a její pokání za hříchy vyžadovaly víc, a proto se na zpáteční cestě cílevědomě snažila onoho tématu zprostit; -- jenomže ji znovu zaskočilo ve chvíli, kdy už měla pocit, že je šťastně zažehnáno: rozvíjela totiž hezkou chvíli úvahy, co chudí lidé v zimě vytrpí, a když nevyburcovala Harriet k jiné odpovědi než k naříkavému: "Pan Elton prokazuje chudým tolik dobra!", zjistila, že to musí vzít za jiný konec.

Blížily se právě k domku, kde žila paní Batesová s dcerou. Emma se rozhodla je navštívit a hledat záštitu v početnější společnosti. Důvod, proč jim projevit pozornost, se vždycky našel: paní Batesová i její dcera milovaly návštěvy, a Emma věděla, že ti mizivě nepočetní, kteří v ní nevidí jen zosobněnou dokonalost, jí vytýkají jistou zapomnětlivost v tomto směru, a že nepřispívá tak, jak by se slušelo, k skromným životním radostem dam Batesových.

Pan Knightley to už často naznačil a někdy

jí i vlastní srdce napovědělo, že tu zůstává něco dlužna, avšak žádné výčitky svědomí nevyvážily přesvědčení, že jí taková návštěva bude protivná -- ztráta času -- ty úmorné ženy -- a hrozila se nebezpečí, že upadne do highburské společnosti druhého a třetího řádu, která se k nim jen hrnula, a kvůli tomuhle všemu se u nich ukázala jen zřídkakdy. Teď však se náhle rozhodla, že neprojde kolem jejich dveří, aniž na ně zaklepá -- a poznamenala, když to navrhovala Harriet, že pokud si to dokáže propočítat, je právě teď doba, kdy nehrozí nebezpečí dopisu od Jane Fairfaxové.

Majitelem domu byl nějaký obchodník. Paní Batesová s dcerou bydlely v patře; lpěly na svém miniaturním bytečku a každou návštěvu u sebe vřele a dokonce vděčně vítaly; čisťounká stará dáma, která seděla s pletením v nejteplejším koutě místnosti, chtěla postoupit své místo slečně Woodhousové a její čiperná, řečná dcera je div nezalkla samou starostlivostí a láskyplnou péčí, děkovala jim, že k nim zašly, vyjadřovala starost o jejich botky, úzkostlivě se vyptala na páně Woodhousův zdravotní stav, poskytla jim potěšující zprávy o zdraví matiččině a o dortu na bufetu -- "právě tu byla paní Coleová, přiběhla jen na deset minut, ale poseděla tu laskavě celou hodinu, a ta si kousek dortu vzala a byla tak hodná, že ho moc pochválila, a proto doufáme, že nám slečna Woodhousová a slečna Smithová prokážou tu čest a taky kousek ochutnají."

Jakmile jednou padlo jméno Coleových, přijde jistě na přetřes i pan Elton. Jsou přátelé, a pan Elton po svém odjezdu panu Coleovi psal. Emma věděla, co ji čeká: budou muset probrat jeho dopis, vzpomínat, ujistit se, že se čile zúčastňuje společenského života a že dělá

nejlepší dojem, kamkoli jen přijde, a co lidu bylo na plese u vrchního ceremoniáře; a tohle všechno vzorně absolvovala, zajímala se a přitakávala, že víc by od ní nikdo nemohl žádat, a vždycky se ujala slova včas, aby chránila Harriet a ta nemusela ani špitnout.

S tímhle počítala, když překračovala práh; avšak byla odhodlána, jakmile se o něm vypovídají, co srdce ráčí, už žádné další obtížné téma nepřipustit a jen všeobecně klábosit o kdekteré highburské paní a slečně a jejich karetních dýcháncích. Vůbec nebyla připravena na to, že pana Eltona vystřídá Jane Fairfaxová; ale slečna Batesová ho dokonce odbyla a rychle přeskočila rovnou od něho ke Coleovým, jen aby se už mohla vytasit s dopisem od neteře.

"Ach ano -- pan Elton, pokud vím -- určitě tedy při tanci -- paní Coleová mi vylíčila, že tančit ve společenských sálech v Bathu, to je -- paní Coleová s námi laskavě nějakou chvíli poseděla a mluvily jsme o Jane; hned jak přišla, tak se na ni začala vyptávat, Jane je u nich velice oblíbená. Kdykoli k nám přijede, zahrnuje ji paní Coleová mimořádně laskavou pozorností; ale já musím říct, že si to nikdo nezasluhuje víc než naše Jane. Začala se tedy na ni vyptávat a povídá: ‚Já vím, že o ní nemůžete mít žádné zprávy, protože touhle dobou ona nepsává; a já hned na to: ‚I bane, právě dnes jsme dostaly dopis. Paní Coleová zůstala koukat. ‚Na mou věru, to jsem nečekala, povídá. ‚A copak vám píše, pěkně prosím? "

Emma nezůstala ve zdvořilosti pozadu a okamžitě projevila s úsměvem zájem:

"Máte tedy úplně čerstvé zprávy o slečně Fairfaxové. To jsem moc ráda. Doufám, že se jí daří dobře."

"Děkuji za optání. Vy jste vždycky tak

milá!" odvětila šťastně oklamaná tetička, zatímco dychtivě šmátrala po dopisu. "Á, tady je. Věděla jsem, že nemůže být daleko; jenomže jsem si navrch položila šití, víte, a ani jsem si to neuvědomila, a psaníčko se pod ním docela ztratilo, ale já dobře věděla, že by mělo být někde na stole, protože jsem je měla před chviličkou ještě v ruce. Četla jsem ho paní Coleové, a ta když odešla, tak jsem ho znovu četla matičce, protože jí to dělá takovou radost -- psaní od Jane -- ráda to slyší zas a znovu; proto jsem věděla, že nebude daleko, a také ne, tady je, totiž pod mým šitím -- a když si tedy laskavě přejete vyposlechnout, co píše -- ale nejdřív se musím omluvit, abych Jane ospravedlnila, že píše tak krátce -- jen dvě stránky, jak vidíte -- a ještě necelé -- obvykle popíše celý dopisní arch a ještě půlku napříč. Matička se často až diví, jak to dokážu tak dobře rozluštit. Často už mi řekla, když jsme otevřely obálku: ‚Koukám, Hetty, že s tím budeš mít pernou práci, než tuhle křížovku rozluštíš -- viďte, matičko? -- A já jí na to povídám, že by to jistě dokázala rozluštit sama, kdyby neměla nikoho, kdo to udělá za ni -- každičké slovo, co tam stojí -- jsem přesvědčená, že by si nad tím lámala hlavu tak dlouho, až by to všecko přelouskala. Matičce už sice oči neslouží tak dobře jako dřív, vidí však pořád až neuvěřitelně dobře, chválapánubohu!, když si nasadí brýle. To je hotové požehnání. Matička má skutečně oči ve výborném stavu. Jane často říkává, když přijede: ‚Vy jste musela mít oči jako rys, babičko, když dodnes takhle vidíte -- a co jste se přitom nadělala jemných ručních prací! -- Já bych si jen přála, aby mi oči ve vašem věku sloužily tak dobře jako vám. " Toto vše ze sebe slečna Batesová vychrlila jedním dechem, a než se stačila znovu nadechnout,

vyslovila se Emma s velkým uznáním o úhledném rukopisu slečny Fairfaxové.

"Vy jste přece tak milá!" odvětila slečna Batesová nadmíru potěšena. "A navíc jste znalec, protože sama píšete tak skvostně. Jsem si jista, že od nikoho by nás chvála tak nepotěšila jako od slečny Woodhousové. Matička neslyší, co povídám, ona trochu nedoslýchá, jak jste si jistě už všimla. Matinko," obrátila se na ni, "slyšela jste, jak byla slečna Woodhousová milá, a co řekla o Janině rukopisu?"

A Emmě se dostalo té výsady, že slyšela svůj plytký kompliment opakovat dvakrát, než ho dobrotivá stará dáma pochopila. Mezitím v duchu vážila možnosti, jak uniknout dopisu Jane Fairfaxové, aby to nevypadalo příliš nezdvořácky, a už se téměř rozhodla, že pod jakoukoli banální záminkou vzápětí prchne, když tu se slečna Batesová obrátila opět k ní a vzbudila její zájem.

"Matička jenom lehce nedoslýchá, jak vidíte -- ani to nestojí za řeč. Když mluvím trochu hlasitěji a dvakrát třikrát jí to opakuji, tak mě slyší docela dobře; ovšem mému hlasu je uvyklá. A co mne zvlášť překvapuje: Jane rozumí vždycky mnohem lépe než mně. Jane mluví tak zřetelně! Teď se ale přesvědčí, že babička není o nic nedoslýchavější než před dvěma lety; co a to je co říct, když uvážíme matiččin věk. -- Je to už plné dva roky, co u nás byla naposledy. Nikdy předtím jsme se s ní nemusely rozloučit na tak dlouhou dobu, a jak jsem povídala paní Coleové, ani nebudeme vědět, co dělat, abychom si jí teď dost užily."

"Slečna Fairfaxová má tedy v dohledné době přijet?"

"Ano, považte: příští týden."

"Vskutku? To máte jistě velkou radost."

"Děkuji vám, vy jste přece tak milá. Ano, příští týden. Každý se tak diví a každý k tomu říká stejné laskavé věci. Vím, že se znovu shledá se všemi známými v Highbury právě tak ráda jako oni s ní. Ano, v pátek nebo v sobotu, nemohla nám to napsat přesně, protože plukovník Campbell bude jeden ten den kočár potřebovat sám. Jsou tak předobří, dají Jane odvézt celou cestu až sem. Ale to oni udělají vždycky, víte? Ano příští pátek nebo sobotu. Tak to stojí v jejím dopise. Proto nám také napsala mimo pořadí, aby se tak řeklo, protože normálně bychom od ní nedostaly psaníčko, až příští úterý nebo středu."

"Ano, to jsem si myslela. Nečekala jsem, že byste mne potěšila nějakými zprávami o slečně Fairfaxové už dnes."

"To je od vás milé! Ne, nebyly bychom vám měly co povědět, nebýt této mimořádné události, totiž že sem má tak brzy přijet. Matička má takovou radost, protože u nás stráví nejméně tři měsíce. Tři měsíce, píše docela jasně, jak vám budu moci ke své radosti přečíst. Věci se totiž mají tak, že Campbellovi odjíždějí do Irska. Paní Dixonová přemluvila rodiče, aby návštěvu u ní uspíšili. Chystali se za ní vypravit až v létě, ale ona se jich už nemůže dočkat -- vdávala se loni v říjnu, a do té doby nebyla bez rodičů, nebo nanejvýš týden, a proto si asi těžko zvyká, když se najednou ocitla -- v jiném království bych málem řekla, ale každopádně v jiné zemi, a tak napsala velice naléhavý dopis paní matce -- nebo panu otci, teď nevím dobře komu, ale hned to z Janina dopisu zjistíme -- a zvala je jménem pana Dixona i jménem svým, aby se k nim rozjeli hned, že jim přijedou naproti do Dublinu, a pak je dovezou na své venkovské sídlo Balycraig, tam je nádherně, pokud vím. Jane slyšela, že je tam nádherně, tedy od pana

Dixona -- nevím, kdo jiný by jí byl o Balycraigu vyprávěl. Přirozeně že rád vypravoval o svém sídle, když se ucházel o slečnu Campbellovou -- a Jane s nimi velice často chodila na procházky -- protože plukovník a jeho paní nechtěli dceři dovolit, aby chodila na procházky s panem Dixonem jen sama, a to se jim člověk nemůže divit, a tak Jane zřejmě slyšela všechno, co vyprávěl své nevěstě o jejím budoucím domově v Irsku. Psala nám, pokud si vzpomínám, že jim ukazoval nějaké kresby odtamtud, krajinky, které vlastnoručně maloval. Je to velice příjemný, šarmantní mladý pán, pokud vím. Jane upřímně zatoužila poznat Irsko, když jim o něm tak vyprávěl."

V této chvíli se v Emmině hlavě zrodilo důmyslné vzrušující podezření, týkající se Jane Fairfaxové, onoho šarmantního pana Dixona a neúčasti na cestě do Irska, takže poznamenala se lstivým záměrem dopátrat se něčeho víc:

"Jistě vás potěšilo, že slečna Fairfaxová dostala svolení navštívit vás právě v této době. Když uvážíme, jak důvěrné přátelství ji poutá k paní Dixonové, sotva jste mohly očekávat, že ji Campbellovi omluví a že nebude nucena je na cestě doprovázet."

"Máte pravdu, máte svatou pravdu. Právě toho jsme se vždycky dosti obávaly, protože bychom nechtěly, aby nám odjela na dlouhé měsíce do takové dálky, odkud by se nemohla vrátit, kdyby se něco stalo. Ale jak vidíte, nakonec dopadne všechno dobře. Naléhali na ni opravdu důrazně (tedy manželé Dixonovi), aby přijela s plukovníkem a jeho chotí, to mi věřte. Velice laskavě a naléhavě ji zvou oba dva, píše Jane, jak hned uslyšíte. Pan Dixon v tomhle nezůstává pozadu a chová se vůči ní stejně ohleduplně jako jeho paní. Je to nadmíru

šarmantní mladý pán. Od té doby, co prokázal Jane ve Weymouthu takovou službu -- jak byli na tom výletě na moři a náhle se otočil vítr nebo to zavířilo plachtami či co a ji by to bylo užuž smetlo do moře, a to by bývala každá pomoc marná, kdyby ji pan Dixon s velkou duchapřítomností nezachytil za šaty -- nemohu na to ani pomyslet, abych se nezachvěla! -- Od okamžiku, co jsem se o téhle události dozvěděla, si pan Dixon získal moji nehynoucí vděčnost!"

"Avšak teď přes všechno naléhání přítelkyně a přes touhu poznat Irsko dá slečna Fairfaxová přednost tomu, věnovat se vám a paní Batesové?"

"Ano -- zařídila to tak sama, bylo to její výslovné přání. A Campbellovi se domnívají, že se rozhodla správně, že by jí k tomu také radili, a zvlášť naléhavě doporučují, aby Jane pobývala na zdravém vzduchu v rodném kraji, jelikož poslední dobou trošku postonávala."

"To je mi líto. Myslím si ale, že usuzují moudře. Pro paní Dixonovou to ovšem bude značné zklamání. Paní Dixonová, pokud vím, nevyniká příliš výrazným osobním půvabem. Rozhodně se co do krásy nemůže měřit se slečnou Fairfaxovou."

"Ne, to ne. Jste moc milá, že to říkáte, -- ale je to tak. V tomhle je nelze srovnávat. Slečna Campbellová krásy zrovna nepobrala, ale je nadmíru elegantní a příjemná."

"Samozřejmě."

"Jane se ošklivě nastydla, chudinka malá! Už dávno, 7. listopadu (jak vám teď přečtu), a od té doby ne a ne se zotavit. To je divné, aby se nastuzení táhlo tak dlouhou dobu, nemyslíte? Nezmínila se o tom dřív, aby nás nepoplašila. To je celá ona! Tak ohleduplná! -- Každopádně se necítí dobře, a proto Campbellovi, její laskaví pěstouni, soudí, že

by měla pobýt nějaký čas doma, kde jí to vždycky svědčilo, a nepochybuji, že v Highbury se jí za tři čtyři měsíce navrátí zdraví -- a rozhodně je to lepší, že přijede sem, než aby cestovala do Irska, když jí není dobře. Nikdo ji nebude ošetřovat s takovou péčí jako my."

"I mně to připadá jako zdaleka nejlepší řešení."

"A tak k nám přijede příští pátek nebo sobotu a Campbellovi odjedou z Londýna na Holyhead hned následující pondělí -- jak se dozvíte z jejího dopisu. Takové překvapení! Umíte si představit, jak jsem z toho celá rozčilená. Kdybychom si nemusely dělat starosti, že je nemocná -- musíme se ale bohužel asi připravit na to, že přijede pohublá a hodně přepadlá. Ještě vám povím, jaký malér se mi v téhle souvislosti stal. Dbám pečlivě na to, abych si Janiny dopisy přečetla nejprve pro sebe, než je předčítám nahlas matičce, ze strachu, aby tam nestálo něco, co by ji mohlo rozrušit. Jane si to ta přála, a já to tedy vždycky dělám; i tentokrát jsem začala číst z opatrnosti jako obvykle, jen jsem však dospěla k tomu místu, kde píše, že postonává, lekla jsem se a vykřikla: ‚Propánakrále! Jane chudinka nám stůně! a matička, protože dávala pozor, to docela jasně zaslechla a hrozně ji to poplašilo. Když jsem však četla dál, poznala jsem, že to není tak hrozné, jak jsem si nejdřív představovala, a teď se to snažím všemožně zlehčovat, aby si to tak nebrala. Nechápu, jak jsem se mohla tak podřeknout. Jestli se Jane brzy nezotaví, pošleme pro pana Perryho. Nebudeme litovat výdajů: on je sice velkorysý a Jane si tak oblíbil, že by hádám ani za návštěvy nechtěl nic vzít, ale to bychom nemohly připustit, že? Musí živit manželku a rodinu a nemůže svůj čas obětovat zadarmo. Nu, teď jsem vám tedy

napověděla, co nám Jane píše, a mohu vás seznámit s jejím dopisem, protože ona o sobě napíše všechno mnohem lépe, než to já za ni umím říct."

"Bojím se, že už musíme běžet," prohlásila Emma, vrhla pohled na Harriet a zvedla se -- "tatíček nás očekává. Neměla jsem vůbec v úmyslu, ani to vlastně nebylo v mé moci, zůstat déle než pět minut, když jsem k vám zašla. Zastavila jsem se, protože nemohu projít kolem, abych se nepoptala, jak se daří paní Batesové, a pak jsem se tak příjemně zdržela! Teď už se však musíme vám a paní Batesové poroučet."

A žádné naléhání ji nedokázalo zadržet. Probojovala se na ulici -- celá šťastná, že se na ni sice proti její vůli sesypalo mnohé, že musela vyslechnout v podstatě všechno, co Jane Fairfaxová píše, avšak dopisu samému že dokázala uniknout.

20. kapitola

Jane Fairfaxová byla sirotek -- jediné dítě, které po sobě zůstavila mladší dcera paní Batesové. Sňatek poručíka z -ského pěšího regimentu se slečnou Jane Batesovou prošel svým údobím slávy, radosti, nadějí a zájmu; nezbylo z toho ze všeho však nic než smutná vzpomínka, jak on padl v boji daleko od vlasti a ona krátce nato podlehla souchotím a žalu, -- a tato dívka.

Rodem příslušela do Highbury; když jako tříletá ztratila matku a stala se vlastnictvím, svěřenkyní, útěchou a miláčkem své babičky a tety, nasvědčovalo všechno tomu, že v Highbury už setrvá, že se jí dostane jen takového vzdělání, jaké lze zajistit při omezených prostředcích, a vyroste bez možností získat vlivné přátele nebo širší rozhled, aby tím doplnila výhody, které jí osud poskytl v

podobě osobního půvabu, inteligence a dobromyslných, účinlivých příbuzných.

Poté však zasáhl přítel jejího otce a dívčina sudba se změnila. Byl to jistý plukovník Campbell, který vzpomínal na poručíka Fairfaxe s nesmírným uznáním jako na vynikajícího důstojníka i sympatického mladého člověka; navíc mu byl navázán za péči, s níž ho ošetřoval, když v poli dostal zimnici: plukovník věřil, že mu tím zachránil život, a neměl v povaze takové závazky přehlížet, třebaže od smrti nebohého Fairfaxe uplynulo pár let, než se sám vrátil do Anglie a měl v moci něco zařídit. Sám byl ženat a zůstalo mu naživu jen jedno dítě, holčička asi Janina věku; zvávali Jane k sobě, návštěvy se prodlužovaly, neboť si ji všichni oblíbili, a než jí bylo devět, nabídl se plukovník Campbell -- když viděl, jak na ní dcera visí, a protože si sám přál udělat pro ni něco podstatného -- že se postará o její vzdělání a výchovu. Nabídka byla přijata, a od té chvíle patřila Jane do rodiny Campbellových, žila trvale u nich a k babičce přijížděla jen občas na návštěvu.

Dohoda zněla, že se jí dostane takového vzdělání, aby mohla vzdělávat druhé; pár stovek liber, jež zdědila po otci, jí nemohlo zajistit nezávislé živobytí. Aby se o ni postaral jinak, to přesahovalo plukovníkovy možnosti; jeho gáže a komisionární platby mu sice zajišťovaly slušný příjem, avšak soukromý majetek měl jen nepatrný a také patřil po právu jeho dceři; věřil však, že své schovance zajistí slušnou existenci, když jí poskytne vzdělání.

Takový byl životní příběh Jane Fairfaxové. Ocitla se v dobrých rukou, u Campbellových nepoznala nic než laskavost a dostalo se jí prvotřídního vzdělání. Jelikož žila trvale

mezi lidmi moudrými a kultitovanými, osvojila si srdcem i rozumem všechny výhody ukázněnosti i kulturního rozhledu, a jelikož se plukovník Campbell usídlil v Londýně, nenechal ležet ladem ani jediný, její talent včetně těch nepodstatných a platil jí hodiny u nejlepších učitelů. Její povaha a schopnost se ukázaly právy všeho, co pro ni tak šlechetně udělal; takže byla v osmnácti nebo devatenácti -- pokud usoudíme, že tak mladému stvoření lze svěřit do péče děti -- plně schopna učit jiné; jenomže rodině Campbellových byla příliš drahá, aby se s ní rozloučili. Otec s matkou neměli to srdce se o to zasadit, dcera na něco takového nechtěla ani pomyslet. Odsunuli tedy ten neblahý den do budoucna. Hladce se shodli na tom, že je ještě příliš mladá; a tak u nich Jane zůstala, podílela se jako druhá dcera na rozumných zábavách ve vybrané společnosti a užívala v přiměřeném poměru domova i radovánek, s jedinou nevýhodou v podobě budoucnosti, neboť vlastní jasný rozum jí střízlivě napovídal, že tento příjemný život patrně brzy skončí.

Sympatie celé rodiny a především vřelá náklonnost slečny Campbellové sloužily všem zúčastněným obzvláště ke cti vzhledem k tomu, že z obou dívek Jane nesporně vynikala jak krásou, tak schopnostmi. Jelikož její krásu příroda soustředila do zevnějšku, nemohla ji druhá slečna nevidět, právě tak jako nadřazené duševní schopnosti neunikly rodičům. Žili však spolu v nezkalené pohodě, až se slečna Campbellová vdala: šťastnou náhodou, jež tak často zvrátí všechny moudrosti o ženění a vdávání a skromné přednosti prosadí nad nevšedními, upoutala téměř na první pohled pana Dixona, mladíka majetného i s milou povahou, a tak ji dobře a šťastně provdali, zatímco Jane Fairfaxová dál čelila nutnosti

vydělávat si na chléb.

K zmíněné události došlo zcela nedávno; vpravdě tak nedávno, že nevěstina méně šťastná družka ani nestačila vykročit na cestu, již před ní vytyčila povinnost, třebaže teď už dosáhla věku, kdy se sama po úvaze rozhodla začít. Už dávno si umínila, že jednadvacáté narozeniny budou tím předělem. Se skálopevným odhodláním zanícené novicky se rozhodla, že v jednadvaceti dovrší tu oběť, vzdá se všech příjemností života, rozumných lidských vztahů, společnosti sobě blízkých, všeho klidu a naděje a upíše se věčnému pokání a utrpení.

Plukovník Campbell a jeho choť byli natolik moudří, že jí její úmysl nerozmlouvali, i když je srdce bolelo. Dokud oni žijí, nemusí se Jane lopotit, vždycky u nich najde domov; ve vlastním zájmu by ji byli chtěli mít jen pro sebe, ale to by od nich bylo sobecké: -- co bude nakonec nevyhnutelné, ať se raději stane dřív. Snad se i ozvaly pochyby, zda by nebývalo laskavější i moudřejší ubránit se pokušení rozchod oddálit a nedat jí poznat ty radovánky, jež přináší nezávislý život, když se jich nyní bude muset vzdát. Přesto se však ve své náklonnosti rádi chápali každé rozumné záminky, aby neblahý okamžik zbytečně neuspíšili. Od sňatku jejich dcery se Jane necítila dobře, a dokud se dokonale nezotaví, musí se jí ukázat, aby se podjala povinností, které nejenže jsou zcela v rozporu s tělesným oslabením a skleslým duchem, ale i za nejpříznivějších okolností očividně vyžadují přímo nadlidskou odolnost tělesnou i duševní, aby se jich někdo mohl zhostit v přijatelné pohodě.

Ohledně skutečnosti, že nebude provázet Campbellovy do Irska, neobsahoval list tetičce nic než pravdu, i když o některých pravdách možná pomlčela. Sama si to přála, strávit dobu

jejich nepřítomnosti v Highbury; možná chtěla věnovat ty poslední měsíce zlaté svobody svým nejbližším, které na ní s takovou láskou lpěly; a Campbellovi, ať už je k tomu vedlo cokoli, motiv jediný či dvojí a trojí, její nápad ochotně schválili a vyjádřili přesvědčení, že za pár měsíců na zdravém vzduchu v rodném kraji se patrně zotaví spolehlivěji než účinkem jakékoli jiné medicíny. Jedno tedy bylo jisté: přijede domů, a dobří rodáci highburští, místo aby uvítali neznámou veličinu tak dlouho ohlašovanou -- tedy pana Franka Churchilla -- museli zatím vzít zavděk Jane Fairfaxovou, která jim nemohla nabídnout nic než neokoukanost po dvouleté nepřítomnosti.

Emmě to vůbec nepřišlo vhod; -- tři dlouhé měsíce prokazovat zdvořilé pozornosti osobě, kterou neměla nijak v lásce! -- a za tím účelem vynakládat vždycky víc námahy, než jí bylo po chuti, a méně, než se slušelo. Proč jí byla Jane Fairfaxová nesympatická, na to se těžko hledala odpověď; pan Knightley kdysi nadhodil, zda pravý důvod nespočívá v tom, že v ní vidí skutečně vzdělanou mladou ženu, za jakou by se ráda pokládala sama; a třebaže toto podezření tehdy vehementně vyvracela, byly chvíle, kdy zpytujíc svědomí neměla příliš přesvědčivý pocit neviny. Jenomže -- nedokáže se s ní sblížit: neví, čím to je, ale naráží na takový chlad a rezervovanost -- jí je zřejmě zcela lhostejné, jestli se někomu zavděčí -- a navíc ta teta, kdyby jen nebyla tak upovídaná! -- a každý se nad ní rozplývá! -- a všichni odjakživa předpokládají, že z nich budou důvěrné přítelkyně, protože jsou stejně staré, a myslí si, kdovíjak se nemají rády. Takovéhle důvody uváděla -- lepší neměla.

Její antipatie byla tak neoprávněná -- každý

nedostatek, který jí přisoudila ve své představivosti tak zveličila, že pokaždé, když se s Jane Fairfaxovou poprvé po delším odloučení sešla, měla dojem, že jí ubližuje; a když jí teď po její příjezdu vykonala opět po dvou letech povinnou návštěvu, velice ji upoutal její zjev a způsoby, nad nimiž celé dva roky ohrnovala nos. Jane Fairfaxová měla osobní kouzlo, výrazné osobní kouzlo, a ona si osobního kouzla přece zvlášť cení. Janina půvabně vznosná postava -- přesně taková, aby ji každý pokládal za vysokou a nikdo za příliš vytáhlou -- se vyznačovala ladnými tvary nadmíru slušivé střední míry, to znamená, že nebyla ani hubená, ani boubelatá, i když lehký náznak otřeseného zdraví jako by mířil k první z oněch krajností. Tohle vše nemohla Emma nevidět; a navíc její obličej -- její rysy -- měly v sobě víc krásy, než jí utkvělo v paměti; nebyly ideálně pravidelné, ale dovedly skutečně upoutat. Jejím očím, temně šedým, s černými řasami a obočím, obdiv nikdy neupírala, ale pleť, již kdysi odsoudila jako příliš bezbarvou, byla tak čistá a jemná, že skutečně nepotřebovala výraznější ruměnec. Byla to krása toho druhu, kdy převládá ladnost a elegance; a vzhledem k tomu čest a všechny zásady velely Emmě, aby své uznání neskrývala: -- osobní kouzlo zevnějšku i ducha, jakým vládla Jane, bylo v Highbury řídkým zjevem. Zde, abychom se vyvarovali přízemních slov, bylo zřít vzácnou vybroušenost i ctnost.

Zkrátka a dobře, při první návštěvě seděla a hleděla na Jane Fairfaxovou s pocity, které dvojnásob lichotily její samolibosti: s potěšením i vědomím, že je dokáže ocenit po zásluze; a pevně si umiňovala, že už jí nadále nebude protivná. Když si pod dojmem její krásy připamatovala její osud i životní postavení, když uvážila, k čemu je tahle okouzlující

bytost odsouzena, co v budoucnu ztratí a jak bude žít, nemohla jí odepřít soucit a úctu, zvlášť když ke všem dobře známým okolnostem, opravňujícím její zájem, přiřadila ještě vysoce pravděpodobný citový vztah k panu Dixonovi, jehož zcela přirozeně musela okouzlit. Co v tom případě bylo dojemnější a chvályhodnější než oběť, již se zjevně odhodlala přinést? Emma ji teď nadmíru ochotně zprostila podezření, že odlákala pana Dixona jeho choti, a z jiných prohřešků, jež jí bujná fantazie zprvu vykreslila. Je-li to láska, jde možná pouze o neopětovanou, nešťastnou lásku z její strany. Snad do sebe bezděčně nasála omamný jed, když byla přítomna jeho rozhovorům s družkou, a nyní si z nejnezištnějších, nejšlechetnějších důvodů na světě odpírá cestu do Irska, a aby se od něho a jeho blízkých nadobro odloučila, rozhodla se nastoupit svou klopotnou životní dráhu.

Vzhledem k všem těmto okolnostem ji tedy Emma opouštěla tak dojata a milosrdně naladěna, že ještě cestou domů začala pátrat v paměti a lamentovat, když si nemohla vzpomenout na nikoho z Highbury, kdo by byl hoden zajistit Jane nezávislost; nikoho, s kým by ji dávala dohromady.

Toto rozpoložení jí zajisté sloužilo ke cti -- jenomže při něm nevytrvala. Než je mohla závazně stvrdit veřejným prohlášením, že ji s Jane Fairfaxovou pojí navěky pevné přátelství, či napravit minulé předsudky a omyly něčím podstatnějším než tím, že prohodila k panu Knightleymu: "Je bezesporu krásná -- a víc než jen krásná!", strávila Jane jeden večer v Hartfieldu spolu se svou babičkou a tetou, a všechno se zas pomalu vrátilo do starých kolejí. Vyvstaly stejné důvody k odporu jako dřív. Teta repetila stejně únavně jako vždy; a ještě hůř, neboť teď se k obdivování Janiných

předností přidružila ještě obava o její zdraví, a tak museli vyposlechnout dopodrobna, jak tenounký krajíček chleba s máslem pozřela k snídani, a jak malinkatý plátek skopového k večeři, ještě navíc k předvádění čepečků a kabel na ruční práce, jež Jane zhotovila pro slečnu Batesovou a její matku; a tím to u Emmy zase prohrála. Došlo na muzicirování; Emma jim byla nucena zahrát; poděkování a chvála, jež nutně následovaly, jí zněly neupřímně a vzhledem k Janinu dokonalejšímu a hodnotnějšímu hudebnímu projevu měly nádech velkomyslnosti. A krom toho se Jane chovala opatrně a chladně, a to bylo na ní to nejhorší. Nepřipustila, aby z ní kdokoli cokoli vypáčil. Zahalila se pláštíkem zdvořilosti a nic neriskovala. Byla odporně, podezřele rezervovaná.

A navíc k tomu ke všemu, čehož bylo už stejně vrchovatě, se zatvářila ještě nepřístupněji, kdykoli přišla řeč na Weymouth a Dixonovy. Byla zřejmě pevně odhodlána neposkytnout nikomu ani jedinou podstatnější informaci, co je pan Dixon za člověka, jak si ona cenila jeho společnosti, a byl-li to vhodný a žádoucí sňatek. To bylo samé obecné přitakávání a uhlazenost, bez jediné výmluvnější nebo výraznější věty. Tím si tedy u Emmy neposloužila. Tady byla její opatrnost zbytečná. Emma prohlédla tuto vyumělkovanou lest a vrátila se k původnímu podezření. Má patrně co skrývat, a nejen vlastní náklonnost: možná že pan Dixon byl blízek toho, zaměnit jednu přítelkyni za druhou, anebo si ho slečna Campbellová udržela jen díky vidině dvanáctitisícového věna.

S podobnou uzavřeností reagovala Jane v hovoru i na další témata. Dlela ve Weymouthu ve stejný čas jako pan Frank Churchill. Ostatní věděli, že se povrchně znají; Emma z

ní však nemohla vypáčit jedinou slabiku, která by jí poskytla trochu konkrétnější představu, jaký ve skutečnosti je. Zdalipak je hezký? -- Pokud ví, panuje mínění, že je to přitažlivý mladý muž. -- Má milou povahu? -- Obecně se to o něm říká. -- Dělá dojem mladíka rozumného a vzdělaného, mladíka s rozhledem? -- Seznámíme-li se s někým povrchně v lázních nebo v Londýně, je obtížné dospět v tomhle směru k nějakému názoru. Snad by bylo možné posoudit jeho chování, kdyby se byli s panem Churchillem stýkali déle. Tuší, že si svým vystupováním mnoho lidí získal. -- Emma jí to nemohla odpustit.

21. kapitola

Emma jí to nemohla odpustit; -- avšak pan Knightley, sám rovněž účastník zmíněné společenské události, nepostřehl žádnou poťouchlost ani důvodné rozhořčení, ba naopak viděl na obou stranách jen příkladnou vlídnost a roztomilost, a proto hned nazítří, když zašel do Hartfieldu za panem Woodhousem kvůli obchodní záležitosti, vyjádřil Emmě své uznání: ne tak otevřeně, jak by to učinil v tatíčkově nepřítomnosti, ale dost zřetelně, aby to okamžitě pochopila. Dosud jí vytýkal, že je k Jane nespravedlivá, a teď s velkou radostí zaznamenal, že si to vzala k srdci.

"To byl velice příjemný večer," začal, jakmile se pan Woodhouse dal přemluvit k tomu, co bylo nevyhnutelné, prohlásil, že chápe, a bylo možné listiny odklidit, "mimořádně příjemný. Vy obě se slečnou Fairfaxovou jste nám poskytly pěkný hudební zážitek. Neznám větší blaženství, pane, než pohodlně se usadit a celý večer se bavit ve společnosti takových dvou mladých žen, těšit se chvíli z jejich muzicírování a chvíli z jejich hovoru. Jsem přesvědčen, že se u nás slečně Fairfaxové líbilo, Emmo. Nelitovala jste v ničem námahy.

Byl jsem rád, že jste ji tolikrát vyzvala, aby nám zahrála, jelikož to pro ni musí být skutečné potěšení, když doma u babičky nemá nástroj."

"Děkuji vám za uznání," usmála se Emma. "Doufám však, že v Hartfieldu se péče o hosty často nezanedbává."

"Jistěže ne, děvenko," vpadl jí do řeči otec, "nic takového ti rozhodně nikdo vytknout nemůže. Žádná druhá hostitelka není ani zpola tak pozorná a zdvořilá jako ty. Možná že jsi až přepozorná -- jako ty vdolečky včera: kdyby se podávaly kolem stolu jen jednou, bylo by to podle mého stačilo ažaž."

"Ne," řekl pan Knightley téměř zároveň, "neproviníte se často ani nedostatečnou péčí, ani nedostatečnou chápavostí. Proto jsem přesvědčen, že mi rozumíte."

Výmluvný pohled vyjádřil: "Rozumím vám úplně jasně," nahlas však poznamenala pouze: "Slečna Fairfaxová je tak nepřístupná."

"To jsem vám říkal už dávno -- trochu je. Ale vy byste brzy dokázala zdolat hradbu její nepřístupnosti, která by měla padnout, totiž tu, spočívající na základech nedůvěřivosti a ostychu. Zdrženlivost, k níž jí velí takt, je třeba respektovat."

"Vy tedy myslíte, že nám nedůvěřuje? Já si to vykládám jinak."

"Milá Emmo," řekl, zvedl se, přešel k ní a usedl po jejím boku, "nechcete mi doufám tvrdit, že jste se včera večer příjemně nebavila."

"Ne, to ne: příjemně mne překvapila má vlastní vytrvalost, s níž jsem kladla otázky, a pobavila jsem se, když jsem si uvědomila, jak málo jsem se za svou námahu dověděla."

"To jste mne zklamala," odvětil jí na to stroze.

"Doufám, že všichni strávili příjemný

večer," podotkl pan Woodhouse svým laskavým způsobem. "Já tedy ano. Jednu chvíli mi bylo od ohně až příliš horko; ale pak jsem si kousek odsedl, jenom kousíček, a už mi to nevadilo. Slečna Batesová byla rozpovídaná a dobrosrdečná jako vždycky, jen by snad mohla mluvit trochu pomaleji. Je ale moc milá a zrovna tak paní Batesová, i když jiným způsobem. Mám rád kolem sebe staré přátele a slečna Fairfaxová je okouzlující mladá dáma: je tak krásná a má tak dokonalé chování. Jistě to byl pro ni pěkný večer, když tu měla Emmu, viďte, pane Knightley."

"Máte pravdu, pane, a pro Emmu také, když tu měla slečnu Fairfaxovou."

Emma viděla, jak mu na tom záleží, a protože mu chtěla vyhovět, aspoň v dané chvílí, prohlásila procítěně a se zcela nepochybnou upřímností:

"Je to tak půvabné stvoření, že od ní člověk nemůže oči odtrhnout. Hledím na ni vždycky s obdivem a je mi jí ze srdce líto."

Pan Knightley se zatvářil, jako by se mu byla zavděčila víc, než by chtěl vyjádřit slovy, a zatímco hledal odpověď, poznamenal pan Woodhouse, jemuž dámy Batesovy nešly z hlavy:

"Škoda, že žijí v tak stísněných poměrech! Velká škoda! Často jsem si přál -- ale člověk smí nabídnout jen tak málo -- nepatrné, bezvýznamné dárečky při mimořádných příležitostech -- a Emma jim chce poslat kýtu nebo kotlety -- je to zcela libové, křehké masíčko -- hartfieldské vepřové se liší od jiného vepřového -- je to ovšem pořád ještě vepřové -- Emmo, děvenko zlatá, musíme se ubezpečit, že z toho udělají přírodní řízky -- pěkně opečené, jako je opékáme my, bez sebemenšího kousku sádla. Jen aby to nepekly v troubě, protože žádný žaludek nesnese vepřovou

pečeni -- snad abychom jim radši poslali tu kýtu, co říkáš, holčičko?"

"Poslala jsem jim už celou zadní čtvrtku, tatíčku, jak byste si to přál. Mohou si kus kýty nasolit a kotletky udělat čerstvé libovolným způsobem."

"Správně, holčičko, to jsi dobře udělala. Nepomyslel jsem na to předtím, ale takhle to bude rozhodně nejlépe. Jen aby tu kýtu nepřesolily; pokud ji nepřesolí a velice důkladně povaří, jako Serlovka vaří naše maso, a když to budou jíst v střídmých porcích, s vařeným tuřínem nebo troškou mrkve či pastiňáku, nemůže jim to podle mého ublížit."

"Emmo," podotkl pan Knightley po chvíli, "přinesl jsem vám jednu novinku. Vy máte novinky ráda a já se cestou sem doslechl o něčem, co vás bude myslím zajímat."

"Novinku! Ano, ano, novinky miluju. Co je to? -- Proč se tak usmíváte? -- Kde jste se to dozvěděl? -- V Randallsu?"

Stačil pouze odvětit:

"Ne, kdepak v Randallsu, Randallsu jsem se ani nepřiblížil," když tu se rozletěly dveře a do pokoje vkročila slečna Batesová se slečnou Fairfaxovou. Slečna Batesová tak překypovala vděčností a spoustou zpráv, že ani nevěděla, čeho se zhostit dřív. Pan Knightley brzy pochopil, že propásl svou příležitost a že už mu nebude dopřáno uplatnit se ani slůvkem.

"Dobrý den, vážený pane sousede, jakpak se daří? Drahá slečno Woodhousová -- nedostává se mi slov. Taková výstavní vepřová čtvrtka! Jste příliš štědrá! Jestlipak už jste slyšeli, co je nového? Pan Elton se bude ženit."

Emma neměla čas na pana Eltona ani pomyslet, a tohle ji tak dokonale překvapilo, že se neovládla, aby sebou při těch slovech trochu netrhla a nezačervenala se.

"To byla moje novinka -- myslel jsem si, že

vás to bude zajímat," prohodil pan Knightley s úsměvem, kterým jako by naznačoval povědomost o tom, co se mezi nimi zběhlo.

"Ale jak jste se to mohl doslechnout vy?" zvolala slečna Batesová. "Kde jste se to dozvěděl, pane Knightley? Vždyť já dostala lístek od paní Coleové sotva před pěti minutami -- ne, rozhodně to není déle jak pět minut -- nebo řekněme deset -- vždyť už jsem měla na sobě čepec i pláštík, protože jsem se právě chystala ven -- jen jsem zašla do kuchyně promluvit si s Patty o tom vepřovém -- Jane už stála na chodbě -- viď, Jane -- protože matičku jaly obavy, že nebudeme mít dost velkou štoudev na nasolení. Tak já povídám, že seběhnu dolů a podívám se, a Jane na to: ‚Nemám jít místo vás, tetinko? Jste přece jen trošku nachlazená a Patty právě myje kuchyň. ‚Má děvečko zlatá, povídám, a vtom přinesli ten lístek. Nějaká slečna Hawkinsová -- víc nevím. Slečna Hawkinsová z Bathu. Ale jak je možné, že už jste se o tom dozvěděl vy, pane Knightley? Protože sotva to pan Cole oznámil paní, ta hned sedla a napsala mi. Nějaká slečna Hawkinsová --"

"Byl jsem za panem Colem před půldruhou hodinou kvůli nějakým obchodním záležitostem. Četl právě dopis od pana Eltona, když mě uvedli, a vzápětí mi ho podal."

"Nu, to je opravdu -- Sotvakterá jiná zpráva bude zajímat tolika lidí. Drahý pane Woodhousi, jste až přespříliš štědrý. Matička se nechá uctivě poroučet a nastotisíckrát vám děkuje. Povídala, že jí to doopravdy až vzalo dech."

"Máme naše hartfieldské vepře -- a zkušenost to potvrzuje -- za mnohem chutnější, než jsou jiní vepři," odvětil pan Woodhouse, "a proto nám s Emmou nezpůsobí nic větší radost, než když --"

"Ach, pane Woodhousi, jak matička říkává, naši přátelé jsou k nám předobří. Na světě není druhá rodina, aby nevlastnila velký majetek, a přitom měla jako vy všeho, co srdce ráčí. My si můžeme právem říkat: ‚Šňůry měřící mi padly v kraji blaha, vždyť mé dědictví je velkolepé. A vy jste tedy, pane Knightley, přímo četl jeho dopis, takže --"

"Psal krátce, jen aby to oznámil -- ale samozřejmě s radostí a vítězoslávou." -- Pohlédl potutelně na Emmu. "Měl prý to štěstí, že získal -- zapomněl jsem přesná slova -- a proč bych si je také měl pamatovat. Obsahem jeho sdělení ale bylo, jak pravíte, že si bude brát nějakou slečnu Hawkinsovou. Podle jeho vyjadřování bych soudil, že je všechno napevno domluveno."

"Pan Elton se tedy bude ženit!" pravila Emma, jakmile se jí vrátil dar řeči. "Všichni mu jistě ze srdce přejeme, aby byl šťasten."

"Je na ženitbu ještě mladý," usoudil pan Woodhouse. "Udělal by líp, kdyby s tím nepospíchal. Podle mého na tom doposavad nebyl špatně. V Hartfieldu měl vždycky dveře otevřené."

"Dostaneme novou sousedku, slečno Woodhousová!" radovala se slečna Batesová. "Matička se na ni tak těší! -- Říká, že už se na to nemohla koukat, jak nebohá fara nemá paní domu. To je doopravdy moc zajímavá novina. Jane, ty pana Eltona vůbec neznáš! -- Není divu, že jsi na něho tolik zvědavá."

Nezdálo se, že by Janina zvědavost byla tak palčivá, aby ji cele zaujala.

"Ano, v životě jsem pana Eltona neviděla," odvětila poslušna tetiny výzvy; "je to -- je to pán vyšší postavy?"

"Kdo odpoví na tuto otázku?" zvolala Emma. "Tatíček by řekl, že ano, pan Knightley, že ne, a my se slečnou Batesovou, že má zlatou

střední míru. Až zde prožijete nějaký čas, slečno Fairfaxová, seznáte, že v Highbury je pan Elton měřítkem vší dokonalosti, jak tělesné, tak duševní."

"Máte svatou pravdu, slečno Woodhousová, však se o tom Jane přesvědčí. Je to vzorný mladý muž. Jen si vzpomeň, milá Jane, jak jsem ti včera vykládala, že je přesně stejně vysoký jako pan Perry. Slečna Hawkinsová -- jistě obdivuhodná mladá dáma. Je k matičce tak nesmírně pozorný -- vybídl ji, aby sedala ve vikářské lavici, že pak lépe uslyší -- matička je trošku nedoslýchavá, jak víte -- není to nic hrozného, ale přece jen tak rychle nevnímá. Jane povídala, že i plukovník Campbell trošku nedoslýchá. Vyvzpomněl si, že by mu na to snad udělaly dobře koupele -- horké koupele --, ale Jane tvrdí, že mu nepřinesly trvalou úlevu. Plukovník Campbell je, jak víte, náš anděl nebeský. A pan Dixon je zřejmě šarmantní mladý pán, který si takového tchána zaslouží. Je to štěstí, když se sejdou dobří lidé -- a to se vždycky podaří. Teď tady bude pan Elton se slečnou Hawkinsovou; a budou tu manželé Coleovi, takoví hodní lidé; a Perryovi -- věřte, že jsem nepoznala spokojenější a hodnější pár, než jsou manželé Perryovi. Já to říkám odjakživa," obrátila se k panu Woodhousovi, "že se málokde najde taková společnost jako u nás v Highbury. Tvrdím, že máme na sousedy veliké štěstí. -- Drahý pane Woodhousi, jestli se matičce někdo může čím zavděčit, tak je to vepřové -- taková vepřová pečínka --"

"Kdo je ta slečna Hawkinsová a odkud, a jak dlouho se znají, to se zřejmě ještě neví," vpadla jí do řeči Emma. "Předpokládám, že nejde o dlouhou známost. Vždyť odjel sotva před čtyřmi nedělemi."

Nikdo nemohl nabídnout žádné další

informace; chvíli tedy vznášeli různé dohady, až pak Emma poznamenala:

"Mlčíte, slečno Fairfaxová -- doufám však, že se dáte zlákat a že tyhle události vzbudí i váš zájem. Vy jste přece docela nedávno jistě vyslechla i spatřila v tomto směru mnoho, a se slečnou Campbellovou jste takovou událost asi hluboce prožívala -- a tak vám nepromineme, abyste se nevzrušovala kvůli panu Eltonovi a slečně Hawkinsové."

"Věřím, že mne to bude zajímat, až se s panem Eltonem seznámím," odvětila Jane, "obávám se však, že tohle je u mne nezbytný předpoklad. A jelikož od svatby slečny Campbellové uběhlo už několik měsíců, mé dojmy patrně trochu vybledly."

"Ano, odjel právě před čtyřmi nedělemi, jak jste poznamenala, slečno Woodhousová," pravila slečna Batesová. "Včera tomu byly čtyři neděle. -- Nějaká slečna Hawkinsová. -- No, já si představovala, že se bude ucházet o některou zdejší slečnu. I když by mně jakživo ani na mysl -- paní Coleová mi jednou něco pošeptala, ale já hned povídám: Kdeže by -- pan Elton je obdivuhodný mladý pán, ale -- Zkrátka a dobře, v tomhle já nemám zvlášť bystré oči. To přiznám bez mučení. Co mám před sebou, to vidím. Na druhou stranu by to panu Eltonovi nikdo nemohl mít za zlé, kdyby si troufal pomyslet -- Slečna Woodhousová je tak dobrotivá, že mne nechá klábosit. Jakpak se daří slečně Smithové? Zdá se, že se už docela zotavila. Napsala vám teď někdy paní Isabella Knightleyová? Ach, ty roztomilé dětičky! Jane, jestlipak víš, že já si vždycky představuji pana Dixona jako pana Johna Knightleye? Myslím co do zevnějšku -- vysokého, s takovým tím pohledem -- a spíš trochu málomluvného."

"Mýlíte se, tetinko drahá -- mezi těmi dvěma pány není ani sebemenší podobnost."

"To je zvláštní! Ale člověk si o nikom neudělá předem správnou představu. Dostane nápad, a pak se tím nechá unést. Říkala jsi myslím, že pan Dixon není, přísně vzato, žádný krasavec."

"Krasavec! Nene -- to rozhodně není, ani zdaleka ne. Řekla jsem vám, že to není hezký člověk."

"Vyprávěla jsi nám, děvenko, jak slečna Campbellová nechtěla uznat, že to není hezký muž, a jak jsi ty sama --"

"Co já -- můj úsudek tady nehraje žádnou roli. Koho si vážím, ten je mi vždy i na pohled příjemný. Opakovala jsem vám jen to, co považuji za obecné mínění, když jsem říkala, že není žádný krasavec."

"Nu, Jane, děvečko má zlatá, myslím, že se musíme rozloučit. Venku se nějak škaredí a babička by měla starost. Jste moc laskavá, drahá slečno Woodhousová, ale my už se opravdu musíme odporoučet. To je namouduši vítaná novinka. Půjdeme kolem Coleových, ale nestavím se u nich než na tři minuty; a ty, Jane, ty by ses měla vrátit přímo domů -- nesmíš nám zmoknout. -- Myslíme si, že na ní už zdejší zdravý vzduch začíná být vidět. Děkuji vám, jsme o tom přesvědčeny. K paní Goddardové ani nezaběhnu, protože ta, pokud vím, ráda vepřové jen vařené: až budeme tu kýtu nakládat, tak to bude něco jiného. Poroučím se vám, pane Woodhousi. Á, pan Knightley také odchází! -- Vy jste přece tak milý! -- Kdyby se Jane cítila příliš unavená, nabídnete jí laskavě rámě, viďte? Tak pan Elton a slečna Hawkinsová. -- Spánembohem."

Emma osaměla s otcem: napůl musela věnovat pozornost jeho lamentacím, proč se ta mládež tak horempádem žení a vdává -- a ještě si berou docela cizí lidi -- a napůl mohla na toto téma přemýšlet sama. Pro ni to byla

zpráva zábavná i vítaná, neboť v ní viděla důkaz, že pan Elton dlouho netrpěl; chvěla se však o Harriet; Harriet to bude bolestně prožívat -- a jí nezbývá než doufat, že se jí podaří sejít se s ní dřív, než to uslyší od někoho jiného. Touto dobou k ní Harriet obvykle zaběhne. Jen aby cestou nepotkala slečnu Batesovou! -- Jelikož však se mezitím rozpršelo, byla Emma nucena usoudit, že jí počasí zabrání odejít z domova, a tak ji nepochybně ta zpráva překvapí nečekaně.

Rozpršelo se hustě, ale krátce a po dešti netrvalo ani pět minut a ve dveřích stanula Harriet s rozpálenou, vzrušenou tváří, jaká vypovídala o spěchu a překypujícím srdci; a hned na prahu z ní vytrysklo: "Ach, slečno Emmo, představte si, co se nestalo!" jak odpovídalo vrcholnému rozčilení. Jelikož rána už dopadla, uznala Emma, že jí prokáže největší službu, když ji vyposlechne; a tak Harriet ze sebe bez přerušování dychtivě vychrlila, co měla na srdci. Odešla od paní Goddardové už před půlhodinou -- měla strach, aby se nerozpršelo -- bála se, že každou chvíli spustí liják -- ale věřila, že stačí doběhnout do Hartfieldu ještě včas -- pospíchala, co jí nohy stačily, ale jak míjela dům, kde bydlí to děvče, co jí šije, pomyslela si, že k ní nakoukne, jak pokračují její nové šaty. A třebaže se tam vůbec nezdržela, jen vyšla ven, začalo pršet, a ona si v tu chvíli nevěděla rady, a tak běžela co nejrychleji a schovala se u Fordů. Fordovi bylo hlavní místní soukenictví a galanterie dohromady -- největší a nejdůležitější highburský stánek módy. "A tak jsem tam seděla asi deset minut a v životě by mi nic nenapadlo -- když najednou -- považte, kdo tam nepřijde -- je to opravdu velice zvláštní náhoda! -- jenomže oni vždycky kupují u Fordů -- kdo tam nepřijde jako

Elizabeht Martinová s bratrem! -- Drahá slečno Emmo! jen si to představte! Já myslela, že omdlím. Nevěděla jsem, co si počít. Seděla jsem přímo u dveří -- Elizabeht mě hned uviděla, ale on ne. On zápolil s deštníkem. Jsem přesvědčená, že mě viděla, ale odvrátila hlavu a dělala, že ne, a oba zašli dál, až dozadu do krámu. A já zůstala sedět u těch dveří! -- Jézusmankote, mně vám bylo strašně! Musela jsem být bílá jak ty moje šaty. Nemohla jsem vyběhnout, protože venku tak pršelo, ale nejraději bych se byla propadla rovnou do země. -- Božíčku, slečno Emmo -- no a tak nakonec samozřejmě vzhlédl a uviděl mě, protože si přestali vybírat nákup a začali si spolu šeptat. Byla jsem si jista, že mluví o mně, a nemohla jsem se zbavit dojmu, že ji přemlouvá, aby šla a promluvila se mnou (myslíte, že jí to opravdu říkal, slečno Emmo?), protože ona za chvilku zamířila jako ke dveřím -- přišla úplně až ke mně a zeptala se, jak se mám, a byla zřejmě ochotná si se mnou stisknout ruku, když budu chtít. Při tom při všem, ale nebyla taková jako dřív; viděla jsem, že je ke mně jiná. Ale bylo to, jako by se snažila být ke mně velice milá, a tak jsme si stiskly ruce a chvíli jsme si spolu povídaly. Já nemám ani zdání, co jsem jí říkala -- byla jsem tak hrozně rozčilená! -- jenom vím, že ona řekla, jak ji mrzí, že už se teď nevídáme, což od ní bylo tak milé, že si to ani nezasloužím! Jézusmankote, slečno Emmo, mně vám bylo strašně! Tou dobou už déšť pomalu ustával a já si umiňovala, že teď už mě nic nezadrží a že uniknu -- když tu -- jen si představte -- vidím, že ke mně jde i on -- šel pomalu, víte, jako by dost dobře nevěděl, co má dělat. Ale přišel a promluvil na mě a já mu odpovídala -- stála jsem s ním snad minutu a bylo mi strašně, to se ani vypovědět nedá. A

pak jsem sebrala kuráž a povídám, že už jako přestalo pršet a že budu muset jít, a odcházela jsem, ale sotva mi řekl, jestli jdu do Hartfieldu, že by myslel, abych radši šla kolem stájí pana Colea, protože ta kratší cesta bude asi po dešti dost rozblácená. Božíčku nebeskej, já myslela, že z toho budu mít smrt! Tak jsem poděkovala, že je velice laskav. To přece bylo od něho slušné, nemyslíte? A on se vrátil k Elizabeth a já šla kolem stájí -- aspoň mám ten dojem -- protože jsem sotva vnímala, kde jsem a co se se mnou děje. Ach, slečno Emmo, byla bych obětovala všecko na světě, aby se mi to nestalo, ale přitom, víte, mě zase těší, že se ke mně choval tak mile a laskavě. A Elizabeth také. Ach, slečno Emmo, povídejte mi něco, ať zase najdu ztracený klid."

Emma by jí byla z té duše ráda vyhověla, ale nebylo to okamžitě v její moci. Potřebovala se nad tím zamyslet. I ji to vyprávění vyvedlo z klidu. Mladý muž i jeho sestra se zachovali tak, že to svědčilo o upřímném citu, a ona s nimi musela soucítit. Jak to setkání Harriet popsala, dělalo to na ni dojem, že v jejich počínání se zajímavě prolíná zraněná láska s nefalšovaným jemnocitem. Byla ovšem odjakživa přesvědčena, že to jsou úctyhodní lidé a mají nejlepší úmysly; co se tím však mění na neblahých okolnostech takového svazku? Nebude tak pošetilá, aby se tím dala vyvést z míry. Samozřejmě je mu líto, že ji ztratil -- celé rodině to musí být líto. Harriet zasadila ránu nejen jeho lásce, ale i ctižádosti. Celá rodina možná doufala, že se díky Harriet společensky povznesou; a kromě toho -- jakou cenu má Harrietina verze? -- té se každý tak lehce zavděčí -- není náročná -- co znamená její chvála?

Vynaložila úsilí; pokusila se uchlácholit ji

tím, že začala celou příhodu zlehčovat -- jako maličkost, která nestojí za tolik pozornosti.

"V té chvíli to jistě bylo trapné," pravila, "ale vy jste se zřejmě chovala příkladně. Je to za vámi a třeba už nikdy -- a dost dobře ani nemůže dojít k takovému prvnímu setkání, a proto si s tím nemusíte dál lámat hlavu."

Harriet pravila svatá pravda, a že už si s tím lámat hlavu nebude, ale přesto o tom dál mluvila -- vlastně ani nedokázala mluvit o ničem jiném; až nakonec Emma, aby jí konečně vyhnala ty Martinovy z hlavy, si musela pospíšit s novinou, kterou jí hodlala sdělit s něhyplnou opatrností; sama nevěděla, jestli se má radovat nebo zlobit, jestli se hanbit nebo smát, že se nebohá Harriet ocitla v takovém rozpoložení a pan Elton u ní pozbyl vší důležitosti!

Postupem času si však pan Elton přece jen vydobyl svá práva. Třebaže na ni odhalení skutečnosti nezapůsobilo tak, jak by bývalo den předtím nebo i hodinu předtím, brzy to upoutalo její zájem, a než se o tom s Emmou přestaly bavit, vemluvila se Harriet do takového stavu zvědavosti, údivu, lítosti i potěšení v souvislosti s tou šťastnou slečnou Hawkinsovou, že to v jejích představách zatlačilo Martinovy opět do žádoucího područí.

Emma zjistila, že tomu setkání může být ještě ráda. Posloužilo k otupení počátečního otřesu, aniž vyvolalo trvalý důvod k znepokojení. Kde teď Harriet žije, tam se s ní Martinovi nemohou setkat, ledaže by ji přímo vyhledali, a k tomu jim zatím chybí buď odvaha, nebo velkomyslnost; co odmítla nabídku k sňatku, sestry se u paní Goddardové neukázaly; možná uplyne celý rok, než je další náhoda svede dohromady, a mezitím nebude ani nutné, ba ani možné, aby spolu promluvili.

22. kapitola

Je už v lidské přirozenosti pohlížet laskavýma očima na ty, kdo se ocitnou v jímavých životních situacích, a proto se mladý člověk, který slaví svatbu nebo zemře, může spolehnout, že bude posuzován shovívavě. Neminul ani týden, co poprvé zazvučelo v Highbury jméno slečny Hawkinsové, a už se podařilo tak či onak zjistit, že se může pochlubit všemožnými přednostmi zevnějšku i ducha: že je krásná, uhlazená, vysoce vzdělaná a nesmírně milá; a když pak přibyl pan Elton osobně, aby se kochal svými blaženými vyhlídkami a šířil nevěstinu slávu, mohl si tuto námahu ušetřit, neboť na něm zůstalo pouze doplnit informaci o jejím křestním jméně a čí skladby nejraději přehrává.

Pan Elton se vrátil a zářil štěstím. Odjížděl odmrštěn a zdrcen -- zklamal se v nejrůžovějších nadějích, jimž předcházela podle jeho mínění řada slibných nápovědí; nejen že nedobyl žádoucí dámy, ale zjistil, že byl ponížen k dámě zcela nežádoucí. Odjížděl hluboce uražen -- vrátil se zasnouben s jinou -- a ta ovšem předchozí ve všem převyšovala, jak už to za takových okolností bývá, neboť to, co získáme, vždy zastíní to, co jsme ztratili. Vrátil se rozjařený a sám se sebou spokojený; na slečně Woodhousové mu už nezáleželo a slečnou Smithovou opovrhoval.

Okouzlující Augusta Hawkinsová byla navíc k obvyklým přídomkům dokonalé krásy a andělské povahy vybavena i nezávislým věnem ve výši tolika tisíc liber, jaké se vždy zaokrouhlují na deset; což znělo důstojně a mělo své výhody; dobře se o tom vykládalo; nezahodil se -- získal nevěstu s desetitisícovým věnem nebo tak nějak; a získal ji s lichotivou rychlostí -- sotva si byli představeni, hned vzápětí dala dáma najevo, že ji upoutal; když ho paní

Coleová přinutila, aby jí vylíčil, jak známost vznikla a postupovala, znělo to přímo velkolepě -- události měly rychlý spád, od náhodného setkání, přes oběd u pana Greena až po večírek pořádaný paní Brownovou -- úsměvy a pýření nabývaly na závažnosti -- rozpaky a rozčilením se to jen hemžilo -- zapůsobil na dámu neodolatelným dojmem -- podlehla něžným citům -- zkrátka a dobře, abychom si posloužili srozumitelným obratem, byla náramně ochotná si ho vzít, a tím se zavděčit jak jeho marnivosti, tak vypočítavosti.

Zmocnil se podstaty i stínu -- jmění i lásky; byl šťastný, jak se slušelo a patřilo; mluvil pouze o sobě a o svých záměrech -- očekával gratulace -- byl hotov snášet žertování na svůj účet -- a srdečně, odvážně se usmíval na všechny místní slečny, k nimž by se byl ještě před několika týdny choval s obezřetnou dvorností.

Svatba se měla konat v brzké budoucnosti, jelikož zúčastnění nemuseli brát ohled na nikoho než sami na sebe a nebylo nač čekat krom na vykonání nutných příprav, a když se znovu rozjel do Bathu, rozšířil se obecně názor, jež s jistým pohledem paní Coleové rozhodně nebyl v rozporu, že až se příště ukáže v Highbury, bude to s novomanželkou po boku.

Emma se s ním v průběhu jeho krátkého pobytu střetla jen letmo; stačila z toho však vyvodit úlevný pocit, že má první setkání za sebou, a dojem, že ta směs dotčenosti a okázalosti, která z něho jako by vyzařovala, mu zrovna neslouží ke cti. Po pravdě se začínala divit, že ho kdy pokládala za příjemného člověka; a pohled na něj byl tak neodlučitelně spjat s jistými nepříjemnými vzpomínkami, že nebýt morálního hlediska -- chápala to jako pokání, jako lekci a zdroj prospěšného pokoření --

byla by vděčně uvítala ujištění, že už ho v životě neuvidí. Přála mu jen to nejlepší, ale jeho přítomnost ji trýznila, a kdyby se byl oddával blaženství někde o dvacet mil dál, byla by to přijala s velkým uspokojením.

Trýzeň jeho dalšího pobytu v Highbury však jistě zmírní jeho sňatek. Tím se zabrání marným snahám -- a ulomí hrot četným trapným situacím. Sama jsoucnost paní Eltonové omluví změnu ve společenských stycích; dřívější blízké vztahy zmizí a nikoho to neudiví. Vrátí se doufejme k původní nezávazné zdvořilosti.

O dámě samé Emma příliš nepřemýšlela. Bude nepochybně dost dobrá pro pana Eltona; dost vzdělaná pro Highbury -- dost hezká -- aby vedle Harriet nevypadala hůř než strašák do zelí. A co se společenského postavení týkalo, byla Emma docela klidná; vytušila, že po všech jeho chvástavých nárocích a opovržení vůči Harriet nedopadl nijak slavně. V tomto směru bylo lze dopátrat se pravdy. Jaká je, zůstávalo nejasné, a kdo je, to bylo možné zjistit; a když se pominulo těch 10 000 liber, nezdálo se, že by Harriet příliš předčila. Nemohla se pochlubit ani jménem, ani urozenou krví, ani příbuzenstvem. Slečna Hawkinsová byla mladší ze dvou dcer jistého bristolského -- obchodníka, jak je ovšem nutno ho zvát; jelikož se však výsledky jeho obchodního usilování jevily víc jak skrovné, nezdálo se předpojaté usoudit, že oblast jeho působnosti si mohla činit jen skromné nároky na důstojenství. Slečna Hawkinsová trávila každou zimu nějaký časek v Bathu, avšak její domov byl v Bristolu, a to v samém jeho srdci; a když jí otec s matkou před několika lety zemřeli, ujal se jí strýc -- příslušník právnické profese -- žádným přesnějším titulem si ho netroufali poctít, než že je příslušníkem právnické profese --; u něho pak

osiřelá dívka žila. Emma hádala, že asi bude písařit u nějakého advokáta, příliš zabedněný, aby to dotáhl na koncipienta. A všechna velkolepost páně Eltonova svazku zřejmě spočívala na starší sestře: ta se velice dobře provdala za jistého zámožného majitele panství nedaleko Bristolu, který si držel dva kočáry! A tím vrcholila sláva slečny Hawkinsové.

Kéž by tak Emma mohla Harriet otevřeně zjevit, co si o tom všem myslí! Vemluvila ji do zamilovanosti; leč běda! vymluvit si ji už tak lehce nedala. Jak jednou Harriet něčím zaplnila některé z četných prázdných míst ve své hlavince, uchvátilo ji to natolik, že na tom tvrdošíjně lpěla. Pana Eltona mohl nahradit jiný, a jistě ho časem nahradí, to bylo nad slunce jasné; stačil by na to i takový Robert Martin; avšak žádný jiný lék želbohu neúčinkoval. Harriet patřila k těm, které, jak jednou začnou, tak jsou zamilované napořád. A teď, chudinka malá, na tom byla podstatně hůř, když se pan Elton znovu objevil. Každou chvíli ho tak či onak zahlédla. Emma se s ním střetla pouze jedinkrát, ale Harriet ho dvakrát třikrát denně div neminula, div nezaslechla jeho hlas nebo nespatřila jeho rameno, či se div nestalo něco, co jí ho znovu vtisklo do paměti v příznivém světle milého překvapení a dohadů. Navíc o něm neustále slyšela; neboť s výjimkou návštěv v Hartfieldu dlela stále mezi těmi, v jejichž očích byl pan Elton bez chybičky, a kde se debatám o jeho záležitostech věnoval vrcholný zájem; a v důsledku toho jí neustále vířily kolem uší různé zprávy a dohady -- co se stalo a co se může stát, jak zařídí to či ono, včetně příjmů, služebnictva a nábytku. Její zamilovanost stále utvrzovalo jeho neutuchající velebení, její lítost jitřily a city zraňovaly ustavičně se opakující

poznámky, jak je slečna Hawkinsová šťastná a jak on musí být zamilovaný! -- že to na něm bylo vidět, když šel kolem stavení -- už jak mu klobouk seděl na hlavě, z toho bylo prokazatelně zřejmé, že plane žhavou láskou!

Kdyby to byla mohla brát jen jako žert, kdyby se přítelkyně netrápila a ona sama si nemusila nic vyčítat, bylo by Emmu bavilo pozorovat, jak Harriet v duchu kolísá. Někdy jí v hlavě kraloval pan Elton a jindy Martinovi; a obojí příležitostně posloužilo k utišení druhého vzruchu. Zasnoubení pana Eltona vyléčilo Harriet z rozčilujícího setkání s panem Martinem. Bolest ze zprávy o zasnoubení zmírnila trochu Elizabeth Martinová, když ji pár dní nato přišla navštívit k paní Goddardové. Harriet nebyla doma, ale Elizabeth pro ni měla připravený vzkaz a nechala jí ho tam; byl napsaný tak, že na ni musel zapůsobit: jemná výčitka spojená s velkou dávkou dobrotivé laskavosti; a dokud se pan Elton zas neobjevil osobně, věnovala tomu lístku mnoho pozornosti, stále dumala, jak by Elizabeth to mohla oplatit, a toužila udělat víc, než si troufala doznat. Avšak pan Elton dokázal všechny takové starosti zahnat. Dokud byl na pořadu dne on, Harriet na Martinovy zapomněla; a právě ten den, kdy se opět vypravil do Bathu, Emma, aby zahnala zoufalství tím vyvolané, usoudila, že bude nejmoudřejší, když Harriet návštěvu Elizabeth Martinové bezodkladně oplatí.

Jak má návštěvu uskutečnit -- což bude nezbytné -- a jaký způsob by byl nejbezpečnější, to se stalo předmětem pochyb i úvah. Nemohla prostě ignorovat matku a sestry, když ji zvou na návštěvu -- to by byl nevděk. Něco takového nelze připustit: ale jaké nebezpečí s sebou obnovení jejich přátelských stylů přináší!

Po usilovném přemýšlení nedospěla Emma k moudřejšímu závěru, než že Harriet návštěvu opětovat musí; avšak takovým způsobem, aby, pokud jsou jen trochu chápavé, seznaly, že v budoucnu půjde jen o formální styky. Hodlala tam Harriet zavézt kočárem, vysadit ji u Opatského mlýna, projet se kousíček dál a zastavit se pro ni tak zakratičko, aby se jí nestačily vynořit zrádné vzpomínky z nebezpečné minulosti a aby tím co nejvýmluvněji dala najevo, kolik důvěrnosti je v budoucnu ochotna připustit.

Nic lepšího si nedokázala vymyslet: a třebaže v tomto postupu bylo něco, co jí vlastní srdce neschvalovalo -- nevděčnost sotva zastřená -- usoudila, že je to nezbytné, protože jak by to jinak dopadlo s Harriet?

23. kapitola

Chudinka Harriet neměla na žádné návštěvy ani pomyšlení. Necelou půlhodinku předtím, než se pro ni přítelkyně zastavila u paní Goddardové, jí zlomyslný osud zavedl přímo před řeznickou káru, kde v té chvíli probíhala operace spojená s nakládáním kufru zřetelně označeného DŮSTOJNÝ PÁN PAN PHILIP ELTON, U BÍLÉHO JELENA, BATH, jejž bylo třeba dopravit tam, kudy projížděly dostavníky; a následkem toho kufru a místa určení upadlo všechno ostatní na světě v zapomnění.

Přesto se však rozjely k Opatskému mlýnu; a když kočár zastavil před farmou, aby Harriet mohla sestoupit, u široké, upravené vyštěrkované přístupové cesty, která vedla špalírem jabloní ke vchodu, zmocnilo se jí při pohledu na vše, co loni na podzim vnímala s takovým potěšením, zase rozrušení z místních zdrojů; a jak ji Emma opouštěla, viděla, že se začíná rozhlížet kolem sebe s bojácnou zvědavostí; nato si umínila, že nedovolí, aby

návštěva přesáhla dohodnutou čtvrthodinku. Sama jela dál, neboť hodlala věnovat týž čas bývalé služebné, provdané a usazení v Donwellu.

Přesně za čtvrt hodiny zastavila znovu před bílou bránou a slečna Smithová, jakmile jí to vyřídili, okamžitě přispěchala, nedoprovázena žádným nebezpečným mladíkem. Blížila se sama po vyštěrkované cestě -- jedna ze slečen Martinových se ukázala ve dveřích a loučení mělo zřejmě formální, zdvořilý ráz.

Harriet nebyla hned s to souvisle popsat, co se událo. Příliš hluboce to prožívala; ale nakonec si z toho Emma vybrala dost, aby měla představu, jak setkání proběhlo a nakolik zranilo čí city. Harriet zastihla doma pouze paní Martinovou a obě děvčata. Přijaly ji váhavě, ne-li přímo chladně, a celou tu dobu se nemluvilo o ničem než o nejobecnějších věcech, až téměř na poslední chvíli paní Martinová náhle poznamenala, že jak tak kouká, slečna Smithová vyrostla, a tím navodila zajímavější námět a vřelejší tón. Právě v tom pokoji se totiž loni v září s oběma přítelkyněmi měřily. Na okenní liště ještě zůstaly čárky tužkou a popisky. To bylo jeho dílo. A všem jako by náhle v paměti ožil ten den, ta hodina, ten výjev, tehdejší pohoda -- shodně procítěný zážitek a shodná lítost -- touha vrátit se k někdejšímu upřímnému přátelství; a právě by se byly zase začaly chovat přirozeně (Harriet, podezírala Emma, na prvním místě ochotná se sblížit a radovat), když opět předjel kočár a bylo po všem. Teprve pak si všechny plně uvědomily způsob návštěvy a její krátké trvání. Čtrnáct minut obětovala těm, u nichž vděčně prožila šest neděl ani ne před půl rokem! Emma to v duchu měla zřetelně před očima a uvědomovala si, jak se jich to muselo dotknout a jak se tím přirozeně trýzní

Harriet. Je to nešťastná záležitost. Byla by dala nevímco i sama protrpěla nevímco, kdyby na tom Martinovi byli společensky lépe. A že to jsou tak hodní lidé, bylo by jí jen trošičku lepší postavení stačilo: ale mohla si za daných okolností počínat jinak? -- Vyloučeno! -- Není v její moci nic změnit. Ti dva se musí rozloučit; je to však pro všechny bolestný proces -- a momentálně i pro ni natolik, že zatoužila po troše útěchy a rozhodla se, že se cestou domů staví v Randallsu, kde ji určitě najde. Má pana Eltona i Martinových až po krk. Musí se nezbytně osvěžit v Randallsu.

Plán to byl dobrý, když však zastavily u vrat, dozvěděla se, že "pán s paní nejsou doma"; prý odešli už před hodnou dobou, a sluha se domníval, že mířili do Hartfieldu.

"To je smůla!" zvolala Emma, když se kočár znovu rozjel. "Teď se s nimi jako na zlost právě mineme! -- To mě opravdu mrzí!" A odsedla si do rohu, aby si po libosti hudrovala nebo pozvala na pomoc zdravý rozum -- a pravděpodobně od obojího trošku, jak to nejčastěji u duší nezahořklých bývá. Zakrátko kočár zastavil; vzhlédla; zastavili jej manželé Westonovi, protože si s ní chtěli promluvit. Jen je zahlédla, hned se potěšila, a ještě víc se potěšila, když je vyslechla -- neboť pan Weston ji okamžitě zahrnul spádem slov:

"Jak se vede? -- Jak se vede? -- Právě jsme poseděli s vaším panem otcem -- potěšilo nás, jak dobře vypadá. Zítra přijede Frank -- teď dopoledne od něho přišel dopis -- zítra do večeře ho tu jistojistě máme -- dnes už je v Oxfordu a přijede na celých čtrnáct dní. Já to věděl. Kdyby byl přijel na Vánoce, nemohl by se zdržet déle než tři dny; já byl hned rád, že o těch Vánocích nepřijel. Teď tu pro něho

budeme mít to pravé počasí, bude pěkně, sucho, počasí se ustálí. Užijeme si ho dokonale. Všechno dopadlo tak, že si nic lepšího ani nemůžeme přát."

Taková zpráva ovšem vykonala své a blažená tvář pana Westona rovněž zapůsobila, zvlášť když to všechno potvrdila jeho choť slovy i výrazem, ne sice v takové hojnosti a bujarosti, leč stejně přesvědčivě. Že ona je si návštěvou jistá, to stačilo přesvědčit i Emmu, a upřímně se tedy zaradovala s nimi. Tohle bylo nadmíru vítané osvěžení skleslého ducha. Obehraná minulost ustoupila dychtivému očekávání toho, co přijde; a mně jí přitom blesklo myslí, že teď už se snad konečně přestane přetřásat pan Elton.

Pan Weston ji seznámil s programem společenských závazků na Enscombu a z něho plynoucího synova ujištění, že si může pro sebe vyhradit celých čtrnáct dní, stejně jako se způsobem a trasou zamýšlené cesty; naslouchala mu, usmívala se a poblahopřála.

"Přivedu ho brzy do Hartfieldu," slíbil pan Weston na závěr. Emma měla dojem, že zahlédla, jak se ho jeho choť při těchto slovech dotkla loktem.

"Snad abychom se už rozloučili, pane manželi," pravila, "a déle děvčata nezdržovali."

"Dobrá, dobrá, vždyť už končím." A obrátil se znovu k Emmě: "Nesmíte ale očekávat výlupek vší dokonalosti. Zatím ho znáte jen z mého vyprávění, to víte, ale ve skutečnosti na něm není asi nic mimořádného." Jeho oči však v téže chvíli vypovídaly o zcela jiném přesvědčení.

Emma se dokázala zatvářit naprosto nezasvěceně a nevinně a odpovědět způsobem, jímž nedala nic najevo.

"Vzpomeň si na mne zítra, drahá Emmo, někdy

kolem čtvrté hodiny," loučila se s ní paní Westonová. Tato slova byla určena jen jí a zněla z nich úzkost.

"Kolem čtvrté: -- počítejte s tím, že tu bude už ve tři," utěšil ji rychle pan Weston; a tím skončilo toto navýsost potěšující setkání. Emma se rozjařila a byla teď už docela spokojená; všechno se jí hned jevilo jinak; James a jeho koně se ani zpola tak neloudali jako předtím. Když se rozhlédla po okolních křovinách, napadlo ji, že aspoň černý bez co nejdříve vyraší, a když se obrátila k Harriet, viděla jarní příslib a něžný úsměv dokonce i zde.

"Zdalipak pan Frank Churchill projede na cestě z Oxfordu Bathem?" zazněla však otázka, jež mnoho dobrého nevěstila.

Ani zeměpis, ani duševní vyrovnanost si nikdo neosvojí ze dne na den, a Emma, nyní růžově naladěna, jen usoudila, že časem dojde na obojí.

Pozoruhodný den nastal, a věrná žačka paní Westonové nezapomněla ani v deset, ani v jedenáct a ve dvanáct, že na ni má myslet ve čtyři.

"Ta předrahá, úzkostlivá dobrá duše," vedla pro sebe Emma monolog, zatímco scházela ze svého pokoje po schodišti dolů, "vždycky s takovou péčí myslí na ostatní a nikdy na sebe. Já vím, že teď neklidně šuká a znovu a znovu se jde přesvědčit do hostinského pokoje, zda je všechno v pořádku."

Zatímco procházela halou, odbily hodiny poledne. "Je dvanáct, a já na ni rozhodně nezapomenu myslet odteďka za čtyři hodiny; a snad už zítra touto dobou anebo o něco později bych mohla čekat, že se tu zastaví. Určitě ho sem brzy přivedou na návštěvu."

Otevřela dveře do salonu a spatřila otce ve společnosti dvou pánů -- byl to pan Weston se

synem. Přibyli jen před několika minutami, pan Weston zatím sotva stačil vysvětlit, že Frank přijel o den dřív než určeno, a tatíček byl právě uprostřed přezdvořilého vítání a blahopřání, když se objevila ona, aby se také podílela na překvapení, seznámení a radosti.

Frank Churchill, tak dlouho předmět hovorů a vřelého zájmu, stanul teď před ní -- byl jí představen a ona si řekla, že ho nijak nepřechválili, že je to skutečně velice pohledný mladý muž; výšce jeho postavy, celkovému vystupování, ani způsobu řeči nebylo co vytknout, na tváři se mu zračil stejný živý temperament jako u jeho otce. Působil bystře a rozumně. Od první chvíle byla přesvědčena, že jí bude sympatický; vnímala přirozenou sebejistotu dokonalého vychování a ochotu se rozhovořit, jež jí dokazovaly, že přišel s úmyslem se s ní spřátelit a že se také brzy spřátelí.

Přijel do Randallsu už včera večer. Zamlouvalo se jí, že dychtil po setkání natolik, aby pozměnil cestovní rozvrh, vyjel dříve, zastavoval později a pospíšil si, takže získal půl dne.

"Vždyť jsem vám to včera říkal," jásal pan Weston, "říkal jsem vám to všem, že se ukáže dřív než stanoveno. Pamatuji se, že jsem to tak dělával sám. Na cestě se člověk ani nemůže loudat. Nedá se nic dělat, blíží se k cíli rychleji, než si stanovil. A ta radost, když překvapí své milé dřív, než ho začnou vyhlížet, vyváží trochu té námahy, již snad musel vynaložit."

"Je to radostný zážitek, kde si to příchozí může dovolit," podotkl mladík, "mnoho domácností bych si takto přepadnout netroufal, ale že jsem jel domů, nezaváhal jsem před ničím."

Slůvkem domů si od otce vysloužil další

blažený pohled. Emma z toho vyvodila, že ví, jak se zalíbit; toto přesvědčení posílilo i to, co následovalo. Panství Randalls ho velice zaujalo, obdivoval vnitřní zařízení, nechtěl ani připustit, že je to nevelký dům, chválil jeho polohu, příjemnou cestu do Highbury, Highbury samé, Hartfield ještě víc a doznal, že zdejší krajina ho odjakživa vábí tak neodolatelně, jak to dokáže jen rodný kout, že na ni byl nesmírně zvědav a vždycky si přál ji navštívit. Proč tedy dosud jejímu vábení nepodlehl, blesklo podezíravě Emmě hlavou; ať si však lže: umí lhát příjemně a obratně. Jeho chování působilo nehledaně, věrohodně. Tvářil se a hovořil tak, jako by prožíval skutečně mimořádně radostné chvíle.

Spolu se v hovoru dotkli námětů běžných při seznamování. Vyptával se jí: -- Jezdí-li na koni? Příjemné vyjížďky? -- Příjemné procházky? -- Je okolní kraj hojně zabydlený? -- Highbury patrně skýtá dost možností společenských styků? -- Všiml si tu několika velmi výstavných domů. -- A co plesy? -- Mívají tu plesy? -- Je zdejší společnost muzikální?

A když se mu dostalo všech žádaných informací a začali se příslušně sbližovat, našel si příležitost, zatímco otcové byli zaujati hovorem mezi sebou, aby stočil řeč na svou nevlastní matku, a vyjádřil se o ní tak lichotivě, s tak vřelým uznáním, s takovou vděčností za to, že její zásluhou otec došel štěstí, a jak i jeho mile přijala, že v tom viděla další názorný příklad, jak umí být příjemný -- a že mu určitě stojí za to, snažit se být příjemný k ní. Nevyslovil jedinou pochvalu, kterou by si podle Emmina názoru paní Westonová plně nezasloužila; avšak on sotva měl už možnost to poznat z vlastní zkušenosti. Věděl však nepochybně, čím se

zavděčí; jiným si sotva mohl být jist. "Otcova ženitba," pravil, "bylo to nejmoudřejší, co mohl udělat. Kdo to s ním dobře myslí, ten se z toho musí radovat, a rodině, z níž mu vzešlo takové požehnání, musí být proto hluboce zavázán."

Div jí nepoděkoval za všechny přednosti slečny Taylorové, ale zarazil se ještě včas, jako by si přece jen uvědomil, že za normálních okolností patrně spíše slečna Taylorová dotvářela povahu slečny Woodhousové než naopak. A nakonec, jako by chtěl dokreslit své dojmy k úplné podobě, jaká by měla doputovat na příslušnou adresu, vyjádřil své překvapení nad jejím mládím a krásou.

"Uhlazené, přívětivé chování jsem očekával," pravil, "ale doznávám se vám, že vzhledem k okolnostem jsem byl připraven na setkání s jistě dobře vypadající dámou určitého věku. Netušil jsem však, že v paní Westonové poznám půvabnou mladou ženu."

"Já mám k paní Westonové tak vřelý vztah, že ji přede mnou ani nemůžete přechválit," odvětila mu na to Emma; i kdybyste jí hádal osmnáct, budu vám naslouchat s potěšením, avšak ona by vás za taková slova jistě napomenula. Nedopusťte, aby se doslechla, že o ní mluvíte jako o půvabné mladé ženě."

"Doufám, že bych si nepočínal tak nemoudře," odvětil; "ne, můžete se spolehnout," (s galantní úklonou) "že při rozhovoru s paní Westonovou vycítím spolehlivě, koho můžu chválit, bez nebezpečí, že zvolím výrazy, které budou znít přehnaně."

Emma uvažovala, zdali to neodbytné podezření, co se patrně očekává od jejich seznámení, i jemu někdy blesklo hlavou a zdali má jeho komplimenty posuzovat jako náznaky svolnosti anebo důkazy vzdoru. Musí ho blíž poznat, aby porozuměla jeho způsobům; zatím jí

připadají pouze příjemné.

Vůbec nepochybovala, jaké myšlenky se honí hlavou panu Westonovi. Opětovně postřehla, že na ně pokradmu vrhá rychlé pohledy a tváří se spokojeně; byla dokonce přesvědčena, že i když si umíní po nich nekoukat, často napíná uši, aby něco zaslechl.

Naštěstí se mohla spolehnout, že jejímu vlastnímu otci je každá taková myšlenka na hony vzdálená, jelikož mu zcela chybí schopnost cokoli předem vytušit. Tak jak manželství neschvaloval, stejně je chválabohu nepředvídal. -- Měl námitky proti každému chystanému manželství, ale naštěstí ho aspoň předem netrápilo žádné neblahé tušení; dělalo to dojem, že nedokáže podezírat žádné dva lidi z takové hlouposti, jako je uzavření sňatku, dokud se mu nepředloží kompromitující důkazy. Teď velebila jeho blahodárnou slepotu. Díky jí mohl nyní, nezneklidňován žádným rušivým podezřením ani předtuchou, že mu jeho host možná vrazí dýku do zad, dát průchod vší své vrozené laskavosti a zdvořilosti a vyptat se starostlivě pana Franka Churchilla, jak to měl na cestě s ubytováním, když už musel podstoupit tu hroznou oběť a strávit dvě noci v hostincích, a vyjádřit ze srdce upřímnou obavu, zda se mu podařilo uchránit nachlazení -- čímž si podle jeho mínění ani sám nemůže být jist, dokud se ve zdraví nedožije zítřku.

Čas přiměřený pro návštěvu vypršel, pan Weston se začal zvedat. -- Musí už jít. Potřebuje si vyřídit něco U koruny kvůli senu a jeho paní ho pověřila obstaráním spousty věcí u Fordů; ale na nikoho jiného nepospíchá. -- Jeho syn, příliš dobře vychovaný, aby přeslechl narážku, okamžitě také vstal a prohlásil:

"Jelikož se tu ještě zdržíte kvůli obchodnímu jednání, papá, využiji té

příležitosti a vykonám návštěvu, kterou bych dříve či později vykonat musel, a proto bude nejrozumnější zhostit se jí hned. Měl jsem tu čest, že jsem byl představen jedné vaší sousedce," obrátil se k Emmě, "dámě, která žije v Highbury nebo někde poblíž. Jde o nějaké Fairfaxovy. Patrně se na ně snadno doptám, ačkoli oni se snad správně Fairfaxovi nejmenují -- tuším že něco jako Barnesovi nebo Batesovi. Znáte rodinu toho jména?"

"Samosebou," zvolal jeho otec; "paní Batesová -- šli jsme kolem jejich domu -- zahlédl jsem slečnu Batesovou v okně. Ovšem, ovšem, ty se znáš se slečnou Fairfaxovou, vzpomínám si, že jste se seznámili ve Weymouthu. Je to líbezné stvoření. Rozhodně ji musíš navštívit."

"Není třeba, abych tam zašel už dnes," řekl mladík. "Kdykoli jindy postačí, ale stýkali jsme se ve Weymouthu do té míry --"

"Ne, jen tam zajdi dnes, už dnes. Neodkládej to. Co se sluší a patří, to si má člověk odbýt co nejdříve. A krom toho tě musím na něco upozornit, Franku. Měl by ses pečlivě vyvarovat toho, abys právě zde vůči ní neslevil z ohleduplnosti. Vídal jsi ji u Campbellových, kde se pohybovala ve společnosti jako mezi sobě rovnými, ale tady je pouze vnučka ubohé staré paní, která má sotva být z čeho živa. Nezajdeš-li na návštěvu co nejdřív, bude to vypadat, že ji přezíráš."

Na synovi bylo vidět, že se dal přesvědčit.

"Zmínila se přede mnou, že se znáte," pravila Emma. "Je to velice přitažlivá mladá žena."

Přitakal, ale jeho "Ano" zaznělo tak tiše, že začala pochybovat, zda mu skutečně přešlo přes rty; to musí mít společenská smetánka velice zvláštní měřítka přitažlivosti, když se jim Jane Fairfaxová zdá obdařená v tomto směru

pouze průměrně.

"Jestli vás dříve její chování nijak zvlášť neupoutalo," pravila, "myslím, že se tak stane dnes. Uvidíte ji v prostředí, kde vyniká. Uvidíte ji a uslyšíte -- ne, obávám se, že ji neuslyšíte, neboť má tetu, která ani na chviličku nezmlkne."

"Tak vy se znáte se slečnou Jane Fairfaxovou, milý pane?" podotkl pan Woodhouse, který se jako vždy uplatnil v rozhovoru až nakonec. "V tom případě vás mohu ujistit, že se setkáte s roztomilou mladou dámou. Je tu na návštěvě u babičky a tetičky. Velice vážená rodina, znám je od nepaměti. Určitě vás uvítají s velkou radostí a jeden z mých sluhů vás k nim dovede."

"To v žádném případě, vážený pane Woodhousi, otec mi ukáže cestu."

"Ale váš pan otec tak daleko nejde. On jde pouze ke Koruně, což je na druhé straně ulice, a mezitím je hromada domů. Mohl byste bloudit a cesta je rozbahněná, leda když se budete držet na pěšině; můj kočí vám ukáže, kde se dá nejlépe přejít na druhou stranu."

Pan Frank Churchill to však i nadále odmítal s výrazem co nejrozhodnějším a jeho otec ho živě podpořil hlasitým: "Drahý příteli, to je přece docela zbytečné, Frank ví, jak vypadají kaluže, a k Batesovým to má od Koruny, co by kamenem dohodil a ostatní doběh."

Nakonec směli odejít sami; jeden srdečně pokynul, druhý se elegantně uklonil a s tím se oba pánové rozloučili. V Emmě zanechalo toto první setkání velice příznivý dojem: mohla teď dosyta vzpomínat a myslet na přátele v Randallsu v kteroukoli hodinu a vždycky s jistotou, že je jim spolu dobře.

24. kapitola

Nazítří se pan Frank Churchill dostavil

znovu; tentokrát v doprovodu paní Westonové, k níž očividně nalezl stejně srdečný vztah jako k Highbury. Jak se ukázalo, seděli spolu v družné zábavě doma až do chvíle, kdy paní Westonová obvykle chodívala na čerstvý vzduch; a když byl vyzván, aby stanovil cíl procházky, okamžitě zvolil Highbury. "Jistě jsou krásné a příjemné procházky ve všech směrech, ale pokud to bude záležet jen na něm, zvolí vždy stejně. Highbury, vzdušné, přívětivé, spokojenost vyzařující Highbury ho zláká pokaždé." Highbury pro paní Westonovou znamenalo Hartfield; věřila, že i jemu se to jeví stejně. Zamířili tedy přímo tam.

Emma je vůbec neočekávala, neboť pan Weston, jenž se tu zastavil na půl minutky, jen aby vyposlechl, že jeho syn je velice pohledný mladík, o jejich úmyslech nic nevěděl; příjemně ji to tedy překvapilo, když zahlédla, jak zavěšeni kráčejí k jejich domu. Přála si znovu ho spatřit, a především ho spatřit v přítomnosti paní Westonové, neboť si o něm chtěla utvořit názor právě podle toho, jak se bude chovat k nevlastní matce. Kdyby vůči té něco opomněl, nic by to nevyvážilo. Jakmile je však viděla spolu, měla po starosti. Nezhostil se své povinnosti pouze krásnými slovíčky a nadsazenými komplimenty, ale choval se k ní nanejvýš uctivě a mile -- jako by stále dával najevo, že by si přál sblížit se s ní a získat její náklonnost. A Emma měla dost času všechno uvážlivě posoudit, jelikož se návštěva protáhla až do odpoledních hodin. Vydali se totiž spolu všichni tři na delší procházku: nejprve obešli hartfieldský park a nato zamířili do Highbury. Mladík se nadchl kdečím: obdivoval Hartfield tak procítěně, že to uspokojilo i pana Woodhouse; a když se dohodli, že se vydají ještě dál, doznal, že by chtěl poznat celou obec, a při té pouti si

naši důvod k uznání nebo zvědavosti mnohem častěji, než by Emma čekala.

Někdy se jeho zvídavost projevila způsobem, který svědčil o chvályhodném jemnocitu. Prosil, aby mu ukázaly dům, kde jeho otec tak dlouho žil, někdejší domov otcova otce; a když si vzpomněl, že dosud žije jeho stará kojná, hledal její chalupu podél celé ulice; a třebaže některé to pátrání nebo prohlížení nemělo valný smysl, prokazoval tím vším dohromady živý vztah k Highbury vůbec, čímž se zavděčil svým blízkým.

Emma ho pozorovala a dospěla k závěru, že city, jež se u něho projevují, dost vylučují, že se vyhýbal pobytu u otce o své vůli a teď hraje komedii a předstírá neupřímné názory; pan Knightley je k němu rozhodně nespravedlivý.

K první zastávce došlo před hostincem U koruny, nevelkým podnikem, třebaže nejdůležitějším svého druhu v okolí, kde drželi dva páry poštovních koní, spíše pro potřebu místních lidí než projíždějících dostavníků; společnice Franka Churchilla ani nepředpokládaly, že ho tam něco zaujme natolik, aby se zdržel. Cestou ho však seznámily s historií velkého sálu, očividně přistavěného dodatečně, a to už před mnoha lety, za účelem pořádání plesů: tehdy zde žilo zvlášť početné tancechtivé obyvatelstvo a sál příležitostně sloužil svému účelu; avšak tyto skvostné časy dávno minuly a dnes ho využíval nanejvýš whistový klub, sdružující více i méně urozené zdejší džentlmeny. Franka to okamžitě zaujalo. Původní určení sálu vzbudilo jeho zvědavost, a místo co by kráčel dál, zastavil se na pár minut u obou velikánských sklápěcích oken, která byla otevřená, nakukoval dovnitř, vážil prostorové možnosti a litoval, že místnost už neslouží pravému účelu. Tvrdil, že

nemá zjevné nedostatky, a neuznal žádný z těch, jež uváděly dámy. Ne, je dost dlouhá, dost široká, dost krásná. Vejde se tam právě tolik lidí, aby se cítili dobře. V zimě by se tu měly pořádat plesy nejméně jednou za čtrnáct dní. Pročpak slečna Woodhousová nevzkřísí dny zašlé slávy? -- Ona, všemocná vládkyně Highbury! Dámy uvedly jako protiargument nedostatečný počet přijatelných rodin i přesvědčení, že krom lidí bydlících přímo v městečku nebo v nejbližším okolí by se sem nikdo na ples nenamáhal, ale jeho přesvědčit nedokázaly. Nevěřil, že v tolika výstavných domech, jaké vidí kolem sebe, by se nenašla společnost dost početná pro takový účel, a i když zašly do podrobností a vylíčily mu různé rodiny, stále nechtěl připustit, že by z takové smíšené sešlosti mohly vzejít nepříjemnosti anebo že by s tím byly sebemenší těžkosti, až by na druhý den všichni opět měli zaujmout patřičné místo. Naléhal, jako by měl velkou chuť si zatančit; a Emmu dost překvapilo, jak rozhodující měrou v něm westonovská povaha vítězí nad obyčeji Churchillových. Zřejmě zdědil všechen otcův živý elán, jeho veselou mysl a společenskou povahu, a vůbec nic z enscombské pýchy a přezíravosti. Snad se u něho projevoval až nedostatek hrdosti: jeho lhostejnost k rozdílům v společenském postavení nesvědčila o nejvytříbenějším vkusu. Nemůže však dobře posoudit, jaké zlo tak podceňuje. Dává se prostě unášet bujarým elánem.

Konečně ho přiměly, aby opustil stanoviště U koruny; a jelikož se vzápětí ocitli před domem, kde měly dámy Batesovy pronajatý byt, vzpomněla si Emma na zamýšlenou včerejší návštěvu a zeptala se ho, zda ji uskutečnil.

"Ano, jistěže," odvětil, "právě jsem se o tom chtěl zmínit. Byla to neobyčejně úspěšná

návštěva. Přijaly mne všechny tři dámy, a já jsem se vám cítil neobyčejně zavázán za vaše předběžné upozornění. Kdyby mne byla ta řečná tetinka zaskočila nečekaně, mohl jsem z toho mít smrt. Takhle jsem se pouze dal strhnout k zcela nerozumné návštěvě. Deset minut by bylo bohatě stačilo, snad se víc ani neslušelo. Slíbil jsem otci, že se určitě vrátím domů dříve než on -- avšak nebylo úniku, nebyla mi k němu dána příležitost, až jsem k svému nebetyčnému úžasu zjistil, když se tam ke mně nakonec otec přidružil (neboť mne jinde nenašel), že jsem u nich seděl téměř tři čtvrtě hodiny. Ta dobrá duše mi dřív neposkytla čas potřebný k tomu, abych se odporoučel."

"A co slečna Fairfaxová, jak se vám zdálo, že vypadá?"

"Churavě, velice churavě -- tedy pokud se smí o mladé dámě něco takového říct. Churavě je stěží přípustný výraz, viďte, paní Westonová? Dámy nikdy nevypadají churavě. Ale vážně: slečna Fairfaxová má od přírody tak bílou pleť, že téměř vždy vypadá nezdravě."

S tímhle Emma nemohla souhlasit a začala pleť slečny Fairfaxové vřele hájit. "Nemá ovšem tvářičky jako růžičky, ale nedá se říct, že by měla zpravidla nezdravou barvu. Její pleť má v sobě něco tak jemného a průzračného, že to dodává zvláštní půvab jejímu celkovému zjevu." Vyposlechl ji s patřičným respektem; doznal, že už řada lidí vyjádřila před ním podobný názor -- avšak on musí trvat na svém: podle jeho mínění nic nevyváží zářivý zdravý ruměnec. I rysům nijak pozoruhodným dodá pěkná pleť přitažlivosti; a u krásné tváře zapůsobí jako -- naštěstí se ani nemusí namáhat a hledat výstižné přirovnání.

"Nu," pravila Emma, "každý má svůj vkus. Aspoň ji tedy obdivujete s výjimkou její

pleti."

Zavrtěl hlavou a zasmál se. -- "Nemohu si od slečny Fairfaxové její pleť odmyslet."

"Vídali jste se ve Weymouthu často? Zúčastnili jste se často týchž společenských událostí?"

V tom okamžiku se přiblížili k Fordovi a Frank překotně zvolal: "Ha! Tohle přece musí být ten obchod, kam každý chodí dnes a denně, jak mne otec poučil. On sám zajde do Highbury šestkrát do týdne, a pokaždé má co vyřídit u Fordů. Jestli vám to není proti mysli, dámy, zajděme dovnitř, abych mohl prokázat, že sem patřím, že jsem pravým občanem highburským. Musím si u Fordů něco koupit. Toho si musím dopřát. -- Odvažuji se tvrdit, že vedou rukavice."

"Ach ano, rukavice i všechno ostatní. Obdivuji váš krajanský patriotismus. Highbury vás bude zbožňovat. Byl jste tu oblíben ještě před svým příjezdem, protože jste synem pana Westona -- ale utraťte deset šilinků u Fordů a vaše popularita spočine na vašich vlastních ctnostech."

Vešli dovnitř, a zatímco jim snášeli úzké, pevně převázané štůsky "pánských vepřovic" a "yorských jelenic" a rozkládali je na pult, pravil: "Prosím za prominutí, slečno Woodhousová, něco jste se mne ptala ve chvíli, kdy ve mně propukl tento amor patriae. Nezapomeňte to, prosím. Ujišťuji vás, že sebevzdutější vlna popularity by mi nevynahradila, kdybych přišel o nějaké soukromé potěšení."

"Ptala jsem se pouze, jestli jste poznal blíž slečnu Fairfaxovou a její společnost ve Weymouthu."

"A teď když jsem vyslechl vaši otázku, musím ji prohlásit za značně prekérní. Stanovit povahu přátelských styků je výsadním právem

dámy. Slečna Fairfaxová to už jistě vylíčila po svém. Nemohu se teď přihlásit třeba o větší díl, než k jakému se jí zlíbilo doznat."

"Vy odpovídáte namouvěru tak vyhýbavě, jako by vám ona sama vkládala slova do úst. Slečna Fairfaxová ať promluví o čemkoli, vždy nechá tolik prostoru pro dohady a je tak nesmírně uzavřená, tak strašně neochotná poskytnout jakoukoli informaci o komkoli, že podle mého mínění byste skutečně mohl tvrdit o vašich vzájemných stycích cokoli."

"Skutečně? -- Pak povím pravdu, neboť ta se mi zamlouvá ze všeho nejlépe. Stýkali jsme se ve Weymohthu často. Znal jsem Campbellovy trochu z Londýna a ve Weymouthu jsme se pohybovali ve stejné společnosti. Plukovník Campbell je velice příjemný pán a paní Campbellová vlídná a dobrosrdečná. Mám je všechny rád."

"Pak tedy asi znáte situaci slečny Fairfaxové, a co je jí souzeno."

"Ano --" (váhavě) -- "myslím, že znám."

"Navazuješ delikátní téma, Emmo," usmála se paní Westonová. "Nezapomínej, že jsem přítomna. Pan Frank Churchill možná váhá, co na to odvětit, když mluvíš o situaci slečny Fairfaxové. Poodejdu o kousek dál."

"V jejím případě vždycky zapomínám a myslím na ni jen jako na svou družku, na draze milovanou družku."

Zatvářil se, jako by plně chápal a respektoval takový cit.

Když s nákupem vyšli z obchodu, zeptal se Frank Churchill: "Slyšela jste někdy tu mladou dámu, o níž jsme hovořili, hrát na klavír?"

"Jakpak by ne!" opáčila Emma. "Zapomínáte, jak úzké pouto ji váže k Highbury. Slýchám ji celý život každičký rok od té doby, co jsme se obě začaly učit. Hraje překrásně."

"Hodnotíte ji tedy s uznáním? -- Chtěl jsem

slyšet názor někoho, kdo je s to věc skutečně posoudit. Mně taky připadalo, že hraje dobře, to znamená s citem, jenomže já hudbě vůbec nerozumím. Mám ji velice rád, ale nejsem schopen ani oprávněn posuzovat něčí výkon. Slýchal jsem slečnu Fairfaxovou často chválit a vzpomínám si na jeden takový důkaz, že se její umění setkávalo s vysokým oceněním: -- jistý muž, a to muž velice hudebně založený a zamilovaný do jiné -- s tou zasnoubený -- krátce před svatbou -- nikdy nepožádal svou nevěstu, aby usedla ke klavíru, když mohl požádat místo ní zmíněnou mladou dámu -- zřejmě vůbec nechtěl poslouchat svou slečnu, když mohl poslouchat tu druhou. A to jsem u člověka známého svými hudebními sklony považoval za důkaz."

"Důkaz nad důkazy!" pravila Emma, z té duše pobavena. "Pan Dixon je tedy velice muzikální? Od vás se o nich všech dozvíme za půlhodiny víc, než by nám slečna Fairfaxová svěřila za půl roku."

"Ano, šlo o pana Dixona a slečnu Campbellovou, a já to pokládal za velice pádný důkaz."

"Zajisté -- pádný důkaz to byl. Po pravdě řečeno, mnohem pádnější, než by mi na místě slečny Campbellové bylo milé. Neprominula bych žádnému muži, že u něho váží víc hudba než láska -- víc uši než oči -- že je vnímavější k libým zvukům než k mým citům. Jakpak se to asi zamlouvalo slečně Campbellové?"

"Šlo o její důvěrnou přítelkyni, chápejte."

"Chabá útěcha!" zasmála se Emma. "To už by mi bylo milejší, kdyby přede mnou dal přednost úplně cizí dívce než mé důvěrné přítelkyni -- u cizí se to třeba už nebude opakovat --, ale co je to za utrpení mít stále po boku důvěrnou přítelkyni, která umí všechno lépe než já! Chudinka paní Dixonová! Jsem ráda, že se vdala

a odstěhovala do Irska."

"Máte pravdu. Pro slečnu Campbellovou to nebylo příliš lichotivé, ona to ale očividně tak nepociťovala."

"Tím lépe -- anebo tím hůře: nevím. Avšak ať už u ní převládá dobromyslnost nebo pošetilost -- vřelý přátelský cit či otupělost -- jedna osoba to myslím pociťovala bolestně: sama slečna Fairfaxová. Ta si musela být vědoma nepatřičnosti i nebezpečnosti takového vyznamenání."

"Co se toho týká -- nemám zdání --"

"Ach, jen si nepředstavujte, že od vás -- anebo od kohokoli jiného -- očekávám zprávu o citech slečny Fairfaxové. Soudím, že ty nezná žádná lidská bytost, jen ona sama. Jestli si však sedla ke klavíru a hrála, kdykoli si to pan Dixon přál, může se člověk dohadovat čehokoliv."

"Připadalo mi, že mezi nimi všemi vládne taková pohoda --" začal trochu překotně ujišťovat, avšak hned jako by se vzpamatoval: "Nemohu ovšem vědět, jaké jsou jejich vztahy ve skutečnosti. Třeba se to všechno odehrávalo v zákulisí. Tvrdím jen, že navenek probíhalo všechno hladce. Vy ale znáte slečnu Fairfaxovou od dětství, takže můžete lépe než já posoudit její povahu, a jak se asi chová v kritických situacích."

"Znám ji ovšem od dětství. Stýkaly jsme se jako děvčátka i jako ženy a dalo by se přirozeně předpokládat, že jsme v sobě nalezly zalíbení -- že jsme se přátelily, kdykoli přijela navštívit příbuzné. K tomu však nikdy nedošlo, ani dost dobře nevím proč. Zčásti na tom má vinu má vlastní svéhlavost, protože mne často dráždilo, jak ji stále vynášejí a zbožňují, což její teta s babičkou a lidé z jejich okruhu odjakživa činili. A navíc ta její nepřístupnost -- já sama se prostě

nedokážu nadchnout pro někoho tak nepřístupného."

"To je zajisté velmi odpuzující vlastnost," pravil. "Leckdy sice užitečná, to je pravda, ale sotva příjemná. Nepřístupnost přináší bezpečí, ale nepřitahuje. Nepřístupnou bytost nelze milovat."

"To nelze, pokud nepřístupnost vůči vám nezmizí. Pak jste možná okouzlen tím víc. Musela bych však trpět větším nedostatkem přítelkyň a společnosti než dosud, abych byla ochotna podstoupit tu námahu a zdolávat hradbu něčí nepřístupnosti. Důvěrné přátelství mezi slečnou Fairfaxovou a mnou je zcela vyloučeno. Nemyslím si o ní nic špatného -- to vůbec ne -- ledaže snad taková mimořádná opatrnost ve slovech a skutcích, takový strach, aby o nikom neřekla nic určitějšího, může vzbudit podezření, že má co tajit."

Naprosto s ní souhlasil: a že toho spolu tolik nachodili a v tolika věcech se shodli, měla Emma pocit, že ho dobře zná, a ani se jí věřit nechtělo, že je to teprve jejich druhé setkání. Neodpovídal přesně jejím představám: v něčem nebyl takový světák, takové rozmazlené dítko Štěstěny, a proto se jí lépe zamlouval. Připadalo jí, že je v názorech umírněnější -- v citech vřelejší. Zvlášť ji zaujalo, jak zhodnotil faru pana Eltona, již si stejně jako kostel šel prohlédnout důkladněji a pak odmítl připojit se k jejich výhradám. Ne, nepokládá to za špatný dům; rozhodně to není takový dům, aby si majitel zasloužil politování. Bude-li ho sdílet s milovanou ženou, rozhodně si kvůli tomu domu nezaslouží politování. Je přece dost prostorný, aby tam měl každý dost pohodlí. Jen hlupák by si přál víc.

Paní Westonová se zasmála a prohlásila, že neví, co mluví. Jelikož je sám zvyklý na rozlehlý panský dům, ani si neuvědomuje, kolik

výhod souvisí s jeho prostorem, a proto není s to posoudit, jakým omezením se člověk nevyhnutelně musí podrobit v menším obydlí. Emma však v duchu usoudila, že naopak ví, co mluví, a že projevuje velmi chvályhodný sklon v mladém věku se usadit a z ušlechtilých důvodů se oženit. Neuvědomuje si možná, jak nepříjemně může otřást rodinnou pohodou, když není pokojík pro služebnou a spižírna nevyhovuje, ale o jednom je zřejmě skálopevně přesvědčen: že mu Enscombe nestačí k štěstí; a až se jednou zamiluje, bude ochoten vzdát se i velkého bohatství, aby si mohl co nejdřív založit rodinu.

25. kapitola

Emmino velice příznivé mínění o Franku Churchillovi bylo hned nazítří podrobeno zkoušce: doslechla se, že se rozjel do Londýna jen proto, aby se dal ostříhat. Ztřeštěný nápad jako by ho posedl hned u snídaně; zavolal si dvoukolku, a s úmyslem vrátit se k večeři vyrazil zřejmě za žádným naléhavějším cílem než navštívit holiče. Není to samozřejmě žádný zločin, procestovat dvakrát šestnáct mil za takovým účelem, ale zároveň je na tom něco tak ztřeštěného a nesmyslného, že se jí to vůbec nezamlouvalo. Nemohla to sladit s rozumnou cílevědomostí, umírněnou šetrností, ba ani s nesobeckou dobrodušností, které mu ještě včera byla hotova přiznat. Marnivost, výstřednost, touha po změně, neklidná povaha, která musí stále něco podnikat, ať dobrého, ať špatného; lhostejnost vůči tomu, co je milé jeho otci a paní Westonové, a jak jeho počínání zapůsobí na ostatní -- všem těmto výtkám se vystavil. Jeho otec prohlásil, že je to hejsek, a považoval celou příhodu za povedený žert; ale že se to nezamlouvá paní Westonové, bylo zřejmé, neboť to v řeči přešla

co nejrychleji a pouze k tomu podotkla, že "všichni mladí lidé mívají občas osobité nápady."

S touto malou výhradou však zapůsobil na její přítelkyni v průběhu návštěvy jen příznivě, seznala Emma. Paní Westonová velice ochotně vykládala, jak pozorného a příjemného společníka v něm našla, a kolik chvályhodných rysů se projevilo v jeho povaze. Zdálo se, že je mu vlastní bezelstná upřímnost -- a rozhodně veselá mysl a temperament; nesetkala se u něho s žádnými odsouzeníhodnými názory, a naopak s mnoha velice sympatickými; hovořil o strýci s vřelou náklonností a rád -- tvrdil, že by to byl nejlepší člověk na světě, kdyby mu do toho nikdo nemluvil; k tetičce ho sice žádné takové city nepoutaly, uznával však vděčně, jak je k němu laskavá, a zřejmě si umínil mluvil o ní vždy uctivě. Tohle všechno znělo velice slibně, a nebýt nešťastného rozmaru dát se ostříhat, nic by nenasvědčovalo tomu, že je nehoden vzácné cti, již mu ve své fantazii přiřkla, totiž být pokud ne vysloveně do ní zamilovaný, tedy tomu aspoň nebezpečně blízko, takže ho zachraňuje pouze její vlastní lhostejnost -- (neboť ona setrvávala v odhodlání neprovdat se) -- zkrátka a dobře té cti, že jí ho všichni společní známí vybrali za ženicha.

K celkovému dojmu přihodil pan Weston o své újmě ještě další příznivou okolnost, která nutně měla svou váhu. Frank ji nesmírně obdivuje, prozradil jí důvěrně -- je okouzlen její krásou a roztomilostí; a že toho tolik mluvilo v jeho prospěch, usoudila, že k němu nesmí být příliš nemilosrdná. Jak pravila paní Westonová, "všichni mladí lidé mívají občas osobité nápady".

Jen jeden člověk mezi Frankovými novými známými v Surrey nebyl tak shovívavě naladěn.

S touto výjimkou převládla ve farnosti donwellské a highburské obecně podivuhodná svobodomyslnost; u takového pohledného mladíka každý velkoryse přehlížel drobné výstřelky -- zvlášť když se pořád tak usmíval a krásně klaněl; avšak jeden mezi nimi se nedal obměkčit a nevzdal se kritického ducha kvůli nějakým poklonám a úsměvům -- pan Knightley. Dozvěděl se o zmíněné příhodě v Hartfieldu a zprvu na to nic neřekl; ale Emma zaslechla hned vzápětí, jak zahučel sám pro sebe za novinami, které držel v ruce: "Hm! Přesně ten povrchní frajírek, jak jsem předpokládal." Užuž se chtěla ohradit, ale jen se na něho zadívala, pochopila, že to řekl, pouze aby ulevil vlastnímu rozhořčení, ne aby ji popouzel, a tak to přešla mlčky.

Třebaže na jednu stranu nepřinesli dobré zprávy, na druhou jí byla návštěva manželů Westonových ten den zvlášť vítaná. Zatímco byli v Hartfieldu, vyvstala nesnáz, o níž se s nimi chtěla poradit, a navíc měla to štěstí, že se jí dostalo přesně té rady, kterou chtěla slyšet.

Stalo se toto: V Highbury žila už řadu let rodina Coleových a byli to velice slušní lidé -- vlídní, velkomyslní a taktní; ovšem zase neměli žádný původ, pan Cole se zabýval obchodem, a tudíž nepatřili zcela jednoznačně mezi lepší lidi. Když se přistěhovali do obce, žili zprvu v ústraní, jak odpovídalo jejich příjmům, pěstovali jen skromné společenské styky, a ty ještě způsobem, co nejšetrnějším; ale za posledních pár let si značně pomohli -- podnik ve městě pěkně vynášel a vůbec se na ně usmálo štěstí. S bohatstvím vzrostly i jejich nároky: zatoužili po větší rezidenci i po rušnějším společenském životě. Přístavbou si rozšířili dům, rozmnožili počet služebnictva i vydání všeho druhu, a v současné době se co do

jmění a životního stylu mohli rovnat každému, s výjimkou hartfieldského panstva. Společenská povaha Coleových a jejich nová jídelna napovídaly předem, že budou pořádat večírky: několik takových sešlostí, kdy mezi hosty převažovali neženatí pánové, se už také konalo. Emma ani nepředpokládala, že by si troufli poslat pozvání nejpřednějším starousedlíkům -- na Donwell, na Hartfield nebo na Randalls. Ona aspoň by za žádných okolností nebyla svolná, ani kdyby to zkusili; litovala jen, že při všeobecně známých zvyklostech tatíčkových by její odmítnutí nevyznělo tak pádně, jak by si přála. Coleovi jsou svým způsobem jistě vážení lidé, ale potřebují pochopit, že není na nich, aby určovali, za jakých okolností je budou přední rodiny navštěvovat. Obávala se však, že tuto lekci jim udělí pouze ona sama; neskládala velké naděje v pana Knightleyho a už vůbec žádné v pana Westona.

Jenomže se rozhodla, jak přijme opovážlivost Coleových, řadu týdnů předem, a když k ní pak došlo, zastihla ji urážka ve zcela odlišném rozpoložení. Na Donwell i do Randallsu došly pozvánky, avšak ona s otcem žádnou nedostali; a vysvětlení paní Westonové: "Zřejmě by si to vůči vám nedovolili, vědí, že nevečeříte mimo dům," ji plně neuspokojilo. Byla by ráda měla možnost odmítnout, a když si pak opakovaně představovala, jaká společnost se tam shromáždí, a že to budou právě lidé jí nejmilejší, začala váhat, jestli by snad přece jen nepodlehla pokušení a pozvánku nepřijala. Harriet bude přítomna, i dámy Batesovy. Přišla na to řeč, když chodili včera po Highbury, a Frank Churchill z té duše litoval, že tam nepřijde. Nebude se na večírku nakonec i tančit? vznesl otázku. Pouhá taková možnost ji značně podráždila; a že je jí souzeno vznešené

osamocení, byli i za předpokladu, že byla opomenuta z důvodů pro ni lichotivých, jen ubohou útěchou.

A právě pozvánka na tento večírek jí byla doručena během návštěvy Westonových, a proto jí přišla jejich přítomnost tak vhod; jakkoli bezprostředně po přečtení prohlásila, že "bude ovšem třeba odmítnout", hned vzápětí se jich začala vyptávat, co by jí radili, a jejich rada, jen aby pozvání přijala, rychle došla sluchu.

Doznala, že když tak všechno uváží, není jí tenhle večírek zcela proti mysli. Coleovi píší tak zdvořile -- jejich pozvánka svědčí o opravdové ohleduplnosti -- a o velké starostlivosti o tatíčka. -- Prý by se byli už dříve ucházeli o tu čest, ale čekali, až jim z Londýna doručí španělskou stěnu, s jejíž pomocí doufají uchránit pana Woodhouse od všeho průvanu, a vzhledem k tomu chovají naději, že se spíše dá přemluvit, aby je poctil svou přítomností. Celkem tedy nebyla nepřístupná jejich argumentům, a brzy se všichni mezi sebou dohodli, jak by se to dalo zařídit, aniž by tím pan Woodhouse strádal -- jistě paní Goddardová, pokud ne paní Batesová, bude svolná dělat mu společnost -- takže zbývalo už jen přemluvit pana Woodhouse, aby vyslovil souhlas s tím, že dcera v blízké budoucnosti povečeří u sousedů a on se celý večer bude muset obejít bez ní. Že by si i on vyšel na večírek, to se Emmě nezlíbilo považovat za možné; zábava se příliš protáhne a společnost bude příliš početná. Pan Woodhouse se během chvilky podrobil osudu.

"Neláká mě chodit někam na večeře," prohlásil, "a nikdy mě to nelákalo. Emmu také ne. Bavit se do pozdních hodin, to není nic pro nás. Je mi líto, že si Coleovi něco takového vyvzpomněli. Myslím, že by bylo

mnohem moudřejší, kdyby nás v létě někdy odpoledne navštívili a popili s námi čaj -- až půjdou kolem na procházku. To by se jim mohlo hodit, protože my přijímáme v rozumnou denní dobu, takže by se dostali domů včas, aby je nezaskočila večerní rosa. Jelikož si však tolik přejí, aby k nim drahá Emma přišla na večeři, a jelikož tam budete i vy oba a rovněž pan Knightley, takže ji uchráníte od všeho zlého, nemám to srdce jim to překazit, za předpokladu, že bude náležité počasí, to znamená ani vlhko, ani chladno, ani větrno." Nato se obrátil k paní Westonové s jemnou výčitkou: "Ach, slečno Taylorová, kdybyste se nám nebyla vdala, mohli jsme zůstat doma pěkně spolu."

"Drahý pane," zvolal pan Weston, "jelikož jsem vám uzmul slečnu Taylorovou, je na mně, abych vám za ni pokud možno opatřil náhradu, a jestli si přejete, doběhnu hned teď k paní Goddardové."

Jenomže představa, že se něco vykoná hned teď, pana Woodhouse jen ještě víc poplašila. Dámy z toho měly lepší pojem, jak ho uchlácholit. Pan Weston musí mlčet, a všechno se pomaloučku vyřídí.

Při takovém postupu se pan Woodhouse brzy vzpamatoval a rozprávěl, jako by se nic nestalo: s radostí uvítá paní Goddardovou; paní Goddardové si hluboce váží; ať jí Emma napíše pár řádek a pozve ji. James jí ten list donese. Ale nejdřív ze všeho je potřeba napsat odpověď paní Coleové.

"Omluv mne, děvečko drahá, ale hodně zdvořile. Napiš, že mi chatrné zdraví nedovoluje vycházet, a proto jejich laskavé pozvání nemohu přijmout. Začneš ovšem tím, že se dávám poroučet. Však ty sama víš, co a jak. Nesmíme zapomenout oznámit Jamesovi, že budeš v úterý potřebovat kočár. Jemu tě svěřím bez

obav. Byli jsme tam sice jen jedinkrát, co udělali ten nový příjezd, ale já věřím, že tě tam James přesto spolehlivě dopraví. A jakmile tam dojedete, nezapomeň mu říci, kdy má pro tebe opět přijet, a raději určí nějakou brzkou hodinu. Nebudeš mít chuť dlouho se zdržet. Padne na tebe únava, jakmile dopijete čaj."

"Ale dokud nebudu unavena, tak mám zůstat, tatíčku?"

"Jistě, holčičko, jenomže tebe to brzy unaví. Přijde tam spousta lidí a všichni budou repetit. Půjde ti z toho hlava kolem."

"Ale, vážený pane!" zvolal pan Weston, "kdyby Emma brzy odešla, večírek se nám rozpadne!"

"Žádná škoda," odvětil pan Woodhouse. "Čím dříve se každý večírek rozpadne, tím lépe."

"Jenomže jste nepomyslel, jak by si to vykládali Coleovi. Kdyby Emma odešla hned po čaji, mohlo by se jich to dotknout. Jsou to dobrosrdeční lidé a nic ze sebe nedělají, avšak takový spěšný odchod by na ně jistě zapůsobil dost nelichotivě -- a od slečny Woodhousové by to mělo větší váhu než od kohokoli jiného. Jsem přesvědčen, že byste nechtěl Coleovy zklamat ani urazit, pane Woodhousi, jsou to tak slušní lidé a příjemní, a máte je za sousedy už deset let."

"Nene, ani zanic na světě. Jsem vám velice zavázán, že jste mne upozornil, pane Westone. Bylo by mi moc líto, kdyby se kvůli mně trápili. Vím, že je to velice slušná rodina. Perry mi sdělil, že se pan Cole žitné ani netkne. Na první pohled byste to neřekli, ale trpí žlučovou chorobou -- pan Cole trpí vážnou žlučovou chorobou. Ne, rozhodně bych je nechtěl ranit. Holčičko drahá, tohle musíme vzít v úvahu. Než se vystavovat nebezpečí, že se dotkneš manželů Coleových, jistě u nich raději zůstaneš o chvilinku déle, než ti třeba

bude po chuti. Nebudeš dbát na únavu. Musíš mít na paměti, že jsi mezi přáteli, a nic zlého se ti nemůže přihodit."

"Jistěže ne, tatíčku. Já sama se ničeho nebojím a neváhala bych se zdržet stejně dlouho jako paní Westonová, nebýt vás. Obávám se jen, že budete kvůli mně ponocovat. Neobávám se, že byste s paní Goddardovou nestrávil moc příjemný večer. Ona přece miluje piquet; ale mám starost, až ona odejde domů, abyste tu nezůstal sám sedět a nečekal, místo abyste si šel lehnout, kdy jste zvyklý -- a tohle pomyšlení by mi pokazilo všechnu zábavu. Musíte mi slíbit, že kvůli mně nebudete ponocovat."

Slíbil jí to, ale na oplátku mu zase ona musela dát několik slibů: například, že pokud přijde domů prochladlá, důkladně se zahřeje, pokud hladová, že si vezme něco k jídlu; že jejího návratu vyčká její komorná a že Serlovka a lokaj dohlédnou na to, aby bylo všechno v pořádku jako vždycky.

26. kapitola

Frank Churchill se vrátil; a jestli na něho v otcovském domě museli čekat s večeří, v Hartfieldu se o tom nedozvěděli, neboť paní Westonové příliš záleželo na tom, aby si ho pan Woodhouse oblíbil, než aby mu prozradila jakýkoli jeho poklesek, jejž bylo možno zamlčet. Vrátil se s ostříhanými vlasy a s dobromyslnou ochotou žertoval na vlastní účet, avšak zřejmě se za své počínání vůbec nestyděl. Neměl proč se smiřovat s delšími vlasy, ani neskrýval rozpačitý výraz; nemusel litovat zbytečně vyhozených peněz ani kvůli tomu ztrácet náladu. Byl stejně sebejistý a temperamentní jako předtím; a Emma, poté co se s ním opět setkala, vedla takovéto úvahy:

"Nevím, jestli je to tak správné, ale

pošetilosti rozhodně přestávají být pošetilé, když se jich dopouštějí rozumní lidé z pouhé lehkovážnosti. Zloba zůstává vždy zlobou, ale bláznovství nemusí být vždy bláznovství. -- Záleží na povaze těch, kdo se k němu uchýlí. Tak třeba pan Knightley: to není žádný povrchní, pošetilý mladíček. Kdyby byl, udělal by něco takového docela jinak. Buď by se svým činem chlubil, nebo by se za něj styděl. Stavěl by na odiv své hejskovství, anebo by uhýbal jako slaboch, který nedokáže obhájit vlastní marnivost. -- Ne, jsem pevně přesvědčena, že Frank Churchill není ani povrchní, ani pošetilý."

Nadešlo úterý a s ním příjemná vyhlídka, že pobude v jeho společnosti déle než dosud; že bude mít možnost posoudit jeho chování při formální příležitosti a na základě toho i smysl jeho chování vůči ní; může usoudit, kdy už vyvstane nutnost vnést do jejich styků chladnější tón, a představovat si, co se asi honí v hlavě všem, kteří je ten večer poprvé vidí spolu.

Byla odhodlána prožít krásný večer, přestože se měl odehrávat v kulisách salonu Coleových a ona měla v živé paměti, že žádný z poklesků páně Eltonových ji v době, kdy se ještě těšil její přízni, neznepokojoval víc než jeho ochota kdykoli povečeřet s panem Colem.

O tatíčka bylo přepečlivě postaráno, neboť se uvolnila přijít jak paní Batesová, tak paní Goddardová; a než odešla, splnila ještě příjemnou povinnost a přiběhla je obě pozdravit; byli všichni už po večeři, a zatímco tatíček láskyplně prohlašoval, jak jí to krásně sluší, vynahradila oběma dámám, pokud to bylo v jejích silách, nedobrovolnou zdrženlivost, k níž je možná donutila páně Woodhousova starostlivost o jejich zdraví během večeře, tím že ukrojila pořádné porce

dortu a dolila vína. -- Dala jim připravit bohatou večeři: teď by jen byla ráda věděla, jestli jim to bylo dopřáno i sníst.

K dveřím Coleových předjela těsně za jiným kočárem a potěšilo ji, když zjistila, že patří panu Knightleymu; neboť pan Knightley, který si nedržel kočárové koně, nerad peníze rozhazoval, a naopak se těšil pevnému zdraví, byl při své činorodé a nezávislé povaze podle Emmina mínění až příliš hotov překonávat vzdálenosti po svých a nepoužíval svůj kočár tak často, jak by se slušelo na pána Donwellského panství. Teď se jí dostalo příležitosti vřele ho pochválit, dokud ji tím srdce překypovalo, neboť počkal a pomáhal jí z kočáru.

"Takhle se přece sluší přijet," pravila mu, "jako urozený pán. -- To jsem ráda, že vás vidím."

Poděkoval jí a poznamenal: "Mám štěstí, že jsme přibyli ve stejnou chvíli! Kdybychom se setkali až v saloně, pochybuji, že bych vám připadal urozenější než jindy. Sotva byste byla z mého vzhledu nebo vystupování rozpoznala, jakým způsobem jsem se dostavil."

"Ale ano, rozpoznala, určitě rozpoznala. Když někdo přibude na návštěvu nedůstojným způsobem, vždycky se tváří nejistě nebo předstírá spěch. Vy si jistě myslíte, že se přes něco takového dobře přenesete, berete to jako hozenou rukavici a tváříte se záměrně bezstarostně. Ale troufám si tvrdit, že mně aspoň to za takových okolností nikdy neušlo. Dnes však nemusíte nic zastírat. Nemusíte se obávat, že vám někdo přisoudí trapný pocit. Nebudete se snažit, abyste hned napohled všechny převyšoval. Dnes s vámi moc ráda vstoupím do salonu."

"Dívčí třesky plesky!" zněla jeho odpověď, ale vůbec ne rozhněvaně.

Emmě poskytl pak večírek ještě řadu důvodů, aby byla stejně spokojena jako s panem Knightleym. Přijali ji srdečně i s úctou, která jí musela zalichotit, a prokazovali jí takovou čest, že si ani víc přát nemohla. Po příchodu Westonových patřily nejláskyplnější a nejobdivnější pohledy obou manželů jen jí; syn k ní přikročil s radostnou dychtivostí, která ji hned puncovala na předmět jeho pozornosti, a u večeře zjistila, že jsou usazeni vedle sebe -- nikoli, jak byla skálopevně přesvědčena, bez obratné manipulace z jeho strany.

Společnost se tu sešla dost početná: zahrnovala ještě další rodinu, řádnou a zcela přijatelnou velkostatkářskou rodinu, s níž se Coleovým poštěstilo seznámit, a jednoho příbuzného pana Coxe, který byl v Highbury advokátem. Méně významné dámy se měly dostavit v průběhu večera, mezi nimi slečna Batesová, Fairfaxová a Smithová; avšak i tak zasedlo k večeři tolik hostů, že se na žádném hovoru nemohli podílet všichni; a tak zatímco se probírala politika a pan Elton, mohla se Emma plně soustředit na roztomilosti svého souseda. První zvuk, který k ní zdálky dolehl a vzbudil její pozornost, bylo jméno Jane Fairfaxové. Paní Coleová o ní začala vyprávět cosi, co slibovalo být zajímavé. Poslouchala a zjistila, že se to vyplatí. Ta velmi podivuhodná část Emmy, její fantazie, dostala nový podnět z čerstvého, vysoce interesantního zdroje. Paní Coleová vykládala, že přišla na návštěvu k slečně Batesové, a jen vkročila do salonu, hned jí padl pohled na fortepiano -- velice elegantně vypravený nástroj -- nikoli křídlo, ale velké, bytelné pianino; a podstata celého vyprávění, závěr všech projevů překvapení, dotazů a blahopřání z její strany a vysvětlování ze strany slečny Batesové, byl

ten, že klavír doručili včera od Broadwooda k velkému údivu jak tety, tak neteře, zcela neočekávaně; a podle slov slečny Batesové z toho i Jane sama byla zprvu celá tumpachová, neuměla si vysvětlit, kdo jej objednal -- ale teď už jsou obě naprosto přesvědčené, že to může být dílo jen jediného člověka na světě -- dárcem je samozřejmě plukovník Campbell.

"Nikdo jiný ani nepřichází v úvahu," dodala paní Coleová, "a mne jen udivuje, že v té věci panovala nějaká nejistota. Jenomže Jane, pokud vím, od nich nedávno dostala dopis a tam o žádném fortepianu nestálo ani slůvko. Ona jistě zná jejich způsoby nejlépe, ale já bych z jejich mlčení neusuzovala, že se nechystali ji obdarovat. Třeba se rozhodli, že ji překvapí."

Mnozí s paní Coleovou souhlasili; každý, kdo přispěl k rozhovoru na toto téma, vyjádřil taktéž přesvědčení, že klavír poslal plukovník Campbell, a taktéž radost nad jeho darem; a bylo jich dost, kteří k tomu měli co poznamenat, aby Emmě bylo dopřáno přemýšlet si po libosti a přitom ještě naslouchat, co říká paní Coleová.

"Pámbuví, že mi už dávno žádná zpráva nezpůsobila takovou radost! Vždycky mi bylo upřímně líto, že Jane Fairfaxová, která tak skvostně hraje, nemá vlastní nástroj. Připadalo mi to jako velká škoda, zvlášť když si představíte, v kolika domech stojí krásná fortepiana naprosto zbytečně. To zní jako výtka na naši adresu, že! Však jsem jen včera říkala manželovi, že se až stydím podívat na naše nové křídlo v saloně, když já nerozeznám jednu notu od druhé a naše dcerušky, které se teprve začínají učit hrát, to třeba ani nikam nepřivedou, zatímco chudinka Jane Fairfaxová hraje tak mistrně, a přitom nemá nic, co by se mohlo nazvat nástrojem, ba ani žádný ubohý

starý spinet, aby se potěšila. -- Tohle jsem říkala manželovi právě včera a naprosto se mnou souhlasil. Jenomže on tak hluboce miluje hudbu, že si to nemohl odepřít a to křídlo nekoupit, a chová naději, že se snad někdo z našich dobrých sousedů laskavě uvolí využít ho lépe, než umíme my, a z toho důvodu se vlastně ten nástroj koupil -- protože jinak bychom se kvůli tomu jistě museli hanbit. -- Upřímně doufáme, že se slečna Woodhosová dá přemluvit, aby jej dnes večer vyzkoušela."

Slečna Woodhousová vyjádřila patřičně svou ochotu; a jelikož zjistila, že od paní Coleové už žádnou další informaci nezíská, obrátila se k Franku Churchillovi.

"Nad čím se tak usmíváte?" zeptala se.

"Já jen tak, a nad čím vy?"

"Já? -- Zřejmě se usmívám z radosti nad tím, že je plukovník Campbell tak bohatý a tak štědrý. -- Je to velkorysý dar."

"Zajisté."

"Jen mne udivuje, že ho neposlali už dávno."

"Možná že tu slečna Fairfaxová nikdy tak dlouho nepobývala."

"Anebo že jí plukovník nedal k dispozici jejich vlastní nástroj, který je teď asi zavřel v londýnském domě a nikdo k němu nemá přístup."

"To je velké křídlo a třeba usoudil, že v pokojích paní Batesové by pro ně nikde nebylo dost prostoru."

"Říkejte si, co chcete, ale váš výraz svědčí o tom, že si v duchu myslíte o celé té záležitosti totéž co já."

"To nevím. Spíš bych soudil, že mi přičítáte víc bystrozraku, než si zasloužím. Usmívám se, protože se usmíváte vy, a patrně pojmu stejné podezření jako vy, až mi to svoje odhalíte, ale prozatím nevidím důvod k pochybnostem. Není-li dárcem plukovník Campbell, tak kdo

tedy?"

"Co byste říkal paní Dixonové?"

"Paní Dixonová! Máte pravdu. Na tu jsem nepomyslel. Paní Dixonová ví jistě stejně dobře jako její otec, že by zde klavír přišel vhod, a celý ten způsob, záhada a překvapení, jistě spíš odpovídá záměru mladé ženy než staršího muže. Troufám si tvrdit, že to byla paní Dixonová. Vždyť jsem vám to říkal, že moje vysvětlení bude shodné s vaším."

"V tom případě je musíte ještě rozšířit a zahrnout do něho i pana Dixona."

"Pana Dixona. -- No prosím. Ano, okamžitě jsem vytušil, že to musí být společný dar manželů Dixonových. Nedávno jsme přece spolu hovořili o tom -- vzpomínáte si? -- že vřele obdivoval její klavírní umění."

"Ano, a co jste mi o tom prozradil, potvrdilo domněnku, která mne napadla už dříve. -- Nechci pochybovat o čistých úmyslech jak ze strany pana Dixona, tak slečny Fairfaxové, avšak nemohu se zbavit podezření, že poté, co požádal o ruku její přítelkyni, přihodil se mu ten malér, že se zamiloval do ní, anebo rozpoznal jistou náklonnost z její strany. Člověk se může dohadovat dvaceti věcí a žádná z nich nebude ta pravá, avšak jsem přesvědčena, že měla zvláštní důvod, proč raději chtěla zůstat v Highbury, místo co by odjela s Campbellovými do Irska. Tady musí nezbytně čelit nedostatku a odříkání -- tam by ji čekaly jen a jen radovánky. A tu záminku, že jí svědčí v rovném kraji, tu považuji za pouhou výmluvu. V létě by to ještě znělo jakžtakž věrohodně, ale komu prospěje vzduch rodného kraje v měsíci lednu, únoru nebo březnu? Roztopené krby a kočáry poslouží lidem s otřeseným zdravím daleko lépe, ji nevyjímajíc. Nevyžaduji, abyste převzal má podezření se vším všudy, jak jste velkoryse

prohlásil, jenom vám poctivě říkám, co mne napadlo."

"A zní to namouvěru dost pravděpodobně. Že pan Dixon dával u klavíru zřetelně přednost jí před přítelkyní, to mohu potvrdit."

"A navíc: zachránil jí život. Slyšel jste o tom? -- Vyjížďka po lodi: nešťastnou náhodou by byla spadla přes palubu a on ji zachytil."

"Já vím. Byl jsem u toho -- zúčastnil jsem se onoho výletu."

"Skutečně? -- Aha! -- Patrně jste ale nic nepostřehl, když vás nic nenapadlo. To já být u toho, tak bych zaručeně mnohé odhalila."

"Rád věřím, ale já, duše prostá, jsem neviděl nic než to, že slečna Fairfaxová byla téměř smetena do vln a pan Dixon ji na poslední chvíli zachytil. -- Odehrálo se to všechno ve vteřině. A třebaže vzápětí zachvátila přítomné velká hrůza a zavládl zmatek -- myslím, že trvalo dobré půl hodiny, než jsme se trochu vzpamatovali -- sdíleli tyto pocity všichni a sotva by se v té chvíli rozpoznalo, jestli se někdo ulekl víc. Tím ovšem nechci tvrdit, že vy byste třeba něco takového neobjevila."

Zde byli nuceni rozhovor přerušit a přispět svým dílem k dlouhé rozpačité přestávce mezi chody, a tím vyhovět předpokladu, že si budou počínat stejně škrobeně a uhlazeně jako ostatní; jakmile však byl stůl znovu bezpečně prostřen, každá miska se ocitla na vykázaném místě a zavládl znovu i ruch i pohoda, Emma pokračovala:

"To zaslané fortepiano je pro mne rozhodující. Potřebovala jsem vědět něco bližšího, a tohle je dostatečně průkazné. Uvidíte: zanedlouho uslyšíme, že je to dar manželů Dixonových."

"A kdyby Dixonovi to rázně popřeli, usoudíme nepochybně, že ho poslali Campbellovi."

"Ne, jsem přesvědčena, že není od Campbellových. Slečna Fairfaxová ví, že není od Campbellových, jinak by na ně byla hned pomyslela. Nebyla by to pro ni žádná záhada, kdyby se odvažovala přisoudit ho jim. Možná že jsem vás nepřesvědčila, ale já věřím, že hlavní slovo v té záležitosti měl pan Dixon."

"Křivdíte mi, když soudíte, že jste mne nepřesvědčila. Můj úsudek je zcela v područí vašich úvah. Ze začátku, kdy jsem se domníval, že i vy považujete za dárce plukovníka Campbella, jsem v tom viděl otcovskou laskavost a považoval jsem to za nejpřirozenější věc na světě. Pak jste se však zmínila o paní Dixonové, a mně se zdálo mnohem pravděpodobnější, přičíst ten čin přátelské ženské náklonnosti. A teď to vidím pouze v jediném světle: jako dar z lásky."

Nebylo proč rozvíjet dále tyto úvahy. Usoudila, že to myslí upřímně: ta slova mu šla očividně od srdce. Už se o tom nezmínila; na přetřes přišly jiné záležitosti; večeře se chýlila ke konci; podával se moučník; pak přišly pozdravit děti, hosté na ně mluvili a obdivovali je a hovor plynul obvyklým tokem: padlo pár chytrých poznámek a pár vysloveně pošetilých, ale mnohonásobně víc ani takových, ani onakých -- nezaznělo nic horšího než všední banálnosti, nudné opakování, známé novinky a těžkopádné žerty.

Dámy neseděly v salonu dlouho, než po skupinkách přibyly další hosté. Emma dávala pozor, jakým způsobem se uvede její mladičká přítelkyně; a neměla-li důvod se rozplývat nad její důstojností a vznešeností, mohla se zato nejen láskyplně potěšit její svěží roztomilostí a bezelstnými způsoby, ale i z hloubi duše zaradovat, že má tak slunnou, radostnou, nerozcitlivělou povahu, která jí umožňuje najít útěchu v zábavě, přestože právě

prožívá bolest z nešťastné lásky. Tady sedí -- a kdo by tušil, jaké potoky slz donedávna prolévala? Vypravit se do společnosti, vyparádit se, koukat, jak se vyparádili ostatní, sedět, půvabně se usmívat a mlčet, to jí stačilo v té chvíli ke štěstí. Jane Fairfaxová vypadala a uměla se pohybovat mnohem lépe; Emmě však tušení napovídalo, že by s Harriet ochotně měnila, že by od ní ještě moc ráda získala útrapy neopětované lásky -- ano, dokonce i neopětované lásky k panu Eltonovi -- výměnou za nebezpečné štěstí z vědomí, že ji miluje manžel její přítelkyně.

Při tak početné společnosti nebylo nezbytné, aby se Emma k Jane Fairfaxové přidružila. Nechtělo se jí mluvit o tom klavíru, měla pocit, že odhalila příliš mnoho z jeho tajemství, a že by proto nebylo ohleduplné, kdyby dala najevo zvědavost nebo zájem; zachovávala tedy úmyslně odstup; druhé dámy však okamžitě zavedly hovor na tuto událost, a ona viděla, s jak rozpačitým ruměncem přijímá Jane blahopřání a jaký provinilý ruměnec provází slova o "mém dobrotivém pěstounu plukovníkovi Campbellovi".

Dobrosrdečná paní Westonová, sama milovnice hudby, jevila obzvláštní zájem, a Emma se musela v duchu usmát nad vytrvalostí, s jakou se podrobně vyptávala a probírala tón nástroje, úhoz, pedál, a zřejmě ji ani v duchu nenapadlo, jak vroucně by si krásná hrdinka přála o tom už nemluvit, ač jí to bylo možno jasně vyčíst z tváře.

Zakrátko se k nim přidružili někteří pánové a jim v čele přispěchal Frank Churchill. Vešel dovnitř první a ze všech nejztepilejší; a poté, co složil cestou poklonu slečně Batesové a její neteři, zamířil hned na opačnou stranu dámského kroužku, kde seděla slečna Woodhousová; a dokud se neuvolnila židle vedle

ní, tak si nesedl. Emma lehce uhádla, co si o tom všichni přítomní jistě myslí. Dvoří se jí, to vidí každý. Představila ho své přítelkyni slečně Smithové a v příhodných chvílích pak vyposlechla, co jeden o druhém soudí. -- On -- v životě neviděl tak rozkošnou tvářičku a je okouzlen její naivitou. A ona -- Je to pro něho až moc lichotivé, jen co je pravda, ale podle jejího se v něčem trošku podobá panu Eltonovi. Emma ovládla rozhořčení a jen se od ní mlčky odvrátila.

Vyměnila si se zmíněným pánem chápavý úsměv, když oba zabloudili očima k slečně Fairfaxové; bylo však moudřejší obejít se beze slov. Sdělil jí, že už v jídelně neměl stání -- nesnáší dlouhé vysedávání -- zvedl se první, jakmile to jen trochu bylo možné -- jeho otec, pan Knightley, pan Cox a pan Cole tam ještě zůstali a probírají nějaké záležitosti zdejší farnosti -- cítil se však mezi nimi dobře, protože jsou to podle jeho názoru všichni noblesní a rozumní muži; a hovořil o Highbury vůbec s takovým uznáním -- získal dojem, že je tu nezvykle mnoho příjemných rodin -- až si Emma začala klást otázku, zda její opovržlivý postoj vůči rodné obci není přehnaný. Vyptávala se ho na společenský život v Yorkshiru -- žije-li poblíž Enscombu více úctyhodných rodin a tak podobně; a z jeho odpovědí usoudila, že co se Enscombu samého týče, mnoho se tam neděje; návštěvy že se odbývají v okruhu vznešených domů, z nichž žádný neleží v bezprostřední blízkosti; že i v případě domluveného dne a přijatého pozvání je třeba napůl počítat s tím, že paní Churchillová nebude natolik při síle nebo při chuti, aby se někam vypravili; že ze zásady nenavštěvují nikoho nově přistěhovalého; a třebaže on má svůj vlastní okruh známých, je to občas spojeno s těžkostmi nebo i úpěnlivým

naléháním, než se mu podaří odjet nebo si někoho na večer pozvat.

Pochopila, že zatímco Enscombe nemůže uspokojit, Highbury, ukáže-li se v nejlepším světle, si může docela dobře získat takového mladíka, který žije doma ve větším klidu a odloučenosti, než je mu po chuti. Všechno nasvědčovalo tomu, že je v Enscombu důležitou osobou. Nevychloubal se, ale odhalil docela bezděčně, že dokázal tetinku přemluvit i tehdy, kdy se o to strýček pokoušel marně; a když to s úsměvem vzala na vědomí, doznal, že by ji patrně časem (snad s nějakou tou výjimkou) dokázal přemluvit k čemukoli. O jedné z těchto výjimek, kdy jeho vliv nestačil, se vzápětí zmínil. Přál si z celého srdce podívat se do ciziny -- dychtivě toužil cestovat -- ona však o tom nechtěla ani slyšet. To se přihodilo vloni. Nyní, pravil, už tahle touha začíná vyprchávat.

O žádné další výjimce, kterou nedokázal prosadit, se nezmínil, Emma ale uhádla, že šlo o ohleduplné chování vůči otci.

"Právě jsem učinil tragický objev," pravil po krátké odmlce. -- "Zítra tady už budu týden -- to je polovina určeného času. Ještě nikdy mi dny tak neutíkaly! -- Zítra už týden! -- Vždyť jsem se sotva stačil seznámit s paní Westonovou a s ostatními! -- Nechci na to ani pomyslet."

"Třeba teď začnete litovat, že jste celý jeden den z tak mála věnoval tomu, abyste se dal ostříhat."

"Ne," usmál se, "toho neželím vůbec. Nemohu se těšit ze společnosti přátel, nemám-li pocit, že vypadám přijatelně."

Mezitím přišli do salonu i ostatní pánové a Emmě v jedné chvíli nezbylo než se od něho na pár minut odvrátit a vyposlechnout pana Colea. Jakmile pan Cole poodešel a ona mu opět mohla

věnovat pozornost, zjistila, že Frank Churchill hledí upřeně přes celou místnost na slečnu Fairfaxovou, která seděla přímo naproti.

"Co se děje?" zeptala se.

Trhl sebou. "Děkuji, že jste mne vzpamatovala," pravil. "Obávám se, že jsem si počínal přímo nezdvořácky, ale slečna Fairfaxová zvolila skutečně tak prazvláštní účes -- vskutku nevídaný -- že od ní nemohu odtrhnout oči. V životě jsem neviděl tak výstřední kreaci. -- Ty kadeře! -- To si jistě vymyslela sama. Žádná jiná dáma tak nevypadá. Půjdu se jí zeptat, jestli je to podle irské módy. Mám? -- Ano, udělám to -- jsem odhodlán -- vy se dívejte, jak to přijme, jestli jí vženu krev do tváří."

A už byl pryč; Emma vzápětí viděla, že stanul před slečnou Fairfaxovou a něco jí říká, ale jak to na ni zapůsobilo, nepoznala, neboť si stoupl nešikovně přímo před ni, takže jí všechno ušlo.

Než se mohl vrátit na místo, usadila se tam paní Westonová.

"V početnější společnosti si člověk může dovolit jeden přepych: přitočit se ke komukoli a povídat cokoli," poznamenala. "Emmo drahá, toužím si s tebou promluvit. Učinila jsem jistý objev a pojala záměry, jak to děláváš ty, a musím tě s nimi obeznámit, dokud nepomine první vzrušení. Jestlipak víš, jak se sem dostaly slečna Batesová s neteří?"

"No přece -- Coleovi je pozvali, ne?"

"To ano -- ale jakým způsobem se sem dopravily? -- Jak překonaly vzdálenost od nich sem?"

"Pěšky, předpokládám. Jak jinak?"

"Máš pravdu. A tak mi před chvilinkou přišlo na mysl, jak je to smutné, že se Jane Fairfaxová bude muset ubírat pozdě v noci domů

pěšky, když jsou takové chladné noci. Zadívala jsem se na ni, a třebaže jí to dneska sluší ještě víc než jindy, připadala mi celá rozpálená, a řekla jsem si, že takhle se jistě nastudí. Chudinka zlatá! Tak mě to pomyšlení trápilo, že jsem vyhledala manžela, sotva přišel do salonu, a řekla mu o kočár. Jistě uhádneš, že mi ochotně vyhověl, a jakmile jsem se ubezpečila, že nic nenamítá, vyhledala jsem slečnu Batesovou a oznámila jí, že je jim náš kočár k službám, než odveze nás; chtěla jsem, aby si nemusela dělat starosti. Překypovala vděčností, dobračka, jak si jistě umíš představit. A že prý je ‚nejšťastnější bytost pod sluncem" ale s tisícerými díky -- ‚nemusí nás obtěžovat, protože kočár pana Knightleyho je přivezl a má je též dopravit domů . To mne skutečně překvapilo -- jistěže jsem byla ráda, ale dost mne to překvapilo. Ta laskavá ochota -- a promyšlená pozornost! -- málokterý muž by na něco takového vůbec připadl. A zkrátka a dobře, jak znám jeho zvyky a způsoby, kloním se k domněnce, že si vzal kočár jen s ohledem na ně. Sám pro sebe by nedal zapřáhnout pár koní; ne, byla to jenom záminka, aby jim mohl prokázat službu."

"Nejspíš ano," podotkla Emma, "to je víc než pravděpodobné. Nevím o nikom, kdo by v tomhle byl pohotovější než pan Knightley -- kdo by si vždy počínal tak dobrosrdečně, užitečně, ohleduplně a velkoryse. Není to galantní muž, ale má cit, a tohle by mu vzhledem k Janině podlomenému zdraví připadalo jako otázka lidskosti. -- A činy vedené nenápadnou laskavostí bych od nikoho nečekala spíš než od pana Knighgleyho. Vím, že přijel dneska se spřežením -- protože jsme přibyli zároveň, a já ho kvůli tomu škádlila, ale on se neprozradil ani slůvkem."

"Hm," usmála se paní Westonová, "v tom

případě mu přisuzuješ větší dávku prosté nesobecké dobrotivosti než já, protože zatímco mi slečna Batesová tohle všechno vykládala, vylíhlo se mi v hlavě podezření a už jsem se ho nedokázala zbavit. A čím víc na to myslím, tím se mi to jeví pravděpodobnější. Zkrátka a dobře, zasnoubila jsem pana Knightleyho s Jane Fairfaxovou. Vidíš ty důsledky, když s tebou člověk drží krok! -- Co tomu říkáš?"

"Pan Knightley a Jane Fairfaxová!" zvolala Emma. "Drahá paní Westonová, jak vás vůbec něco takového mohlo napadnout? Pan Knightley! -- Pan Knightely se nesmí oženit! -- Přece byste nechtěla připravit malého Jindříška o dědictví? -- Nene, Jindříšek musí zůstat budoucím pánem na Donwellu. S tím já naprosto nemohu souhlasit, aby se pan Knightley oženil, a vím, že jeho by to ani v duchu nenapadlo. Žasnu, co jste si to vyvzpomněla."

"Vypověděla jsem ti, milá Emmo, co ve mně vzbudilo takové podezření. Ani mně by se ten sňatek nezamlouval -- nechtěla bych poškodit drahého Jindříška -- ale okolnosti mi tu myšlenku vnukly. A kdyby pan Knightley skutečně zatoužil se oženit, přece bys ho neodsoudila k staromládenctví jen kvůli Jindříškovi, šestiletému hošíkovi, který o tom všem nemá ani ponětí?"

"Ano, odsoudila. Příčí se mi představa, že by Jindříšek přišel o dědictví. -- Pan Knightley a ženitba! -- To mne v životě nenapadlo a nesmířím se s tím. A ještě Jane Fairfaxová, ze všech žen právě ona!"

"Je jí odjakživa velice nakloněn, jak dobře víš."

"Ale vždyť by to byl tak nemoudrý svazek!"

"Nemluvím o jeho moudrosti, pouze o jeho pravděpodobnosti."

"Já tu žádnou pravděpodobnost nevidím, ledaže byste vycházela z pádnějších důvodů,

než jste zatím uvedla. Jeho dobrota, jeho lidský soucit stačí dostatečně vysvětlit to spřežení, to vám povídám. Váží si rodiny Batesovy nezávisle na Jane Fairfaxové -- je vždy hotov jim prokázat nějakou ochotu. Drahá paní Westonová, nehrajte si na dohazovačku. Nemáte pro to předpoklady. Jane Fairfaxová paní na Donwellu! -- Ne, to ne, všechno se ve mně proti tomu bouří. Už kvůli němu samému bych nechtěla, aby se dopustil takového šílenství."

"Nerozvážnosti možná -- ale šílenství rozhodně ne. Nejsou si rovni majetkem a snad je tu i jistý věkový rozdíl, ale jinak nevidím, co by tomu bránilo."

"Ale pan Knightley se vůbec nechce ženit. Jsem přesvědčena, že na ženitbu nepomýšlí. Prosím vás, nenasazujte mu takového brouka do hlavy. Proč by se měl ženit? Je moc spokojený takhle sám: má své hospodářství a své ovce, svou knihovnu, vládne celé farnosti, a k tomu přímo zbožňuje bratrovy děti. Nestrádá vinou prázdného času ani prázdného srdce."

"Dokud si to bude myslet on sám, tak to i bude, Emminko, ale jestli se vážně zamiloval do Jane Fairfaxové --"

"Nesmysl! Jane Fairfaxová je mu lhostejná. Aspoň co se lásky týče, je mu určitě lhostejná. Udělal by všechno možné, aby jí a jejím příbuzným nějak prospěl, ale --"

"Myslím, že by jim nejvíc prospěl, kdyby Jane tak dobře zaopatřil," zasmála se paní Westonová.

"Jim by možná prospěl, ale sám sobě by hrozně ublížil, to vím; byl by to ostudný a ponižující svazek. Jak by se mohl smířit se slečnou Batesovou jako s příbuznou? -- Strašila by mu na Donwellu a od rána do večera by mu děkovala za to, že byl tak laskav a vzal si Jane. -- ‚Taková vzácná laskavost z jeho

strany! -- Je odjakživa vůči sousedům tak přepozorný a ohleduplný! A hned přeletí jinam, půl věty, a už je u matiččiny staré spodničky. ‚Vždyť ani ta spodnička není tak velmi stará -- ta ještě vydrží dlouhou štrapáci -- mají obě to štěstí, že všechny jejich spodničky jsou z dobrého, pevného plátna. "

"Styď se, Emmo! Nesmíš se po ní tak opičit. Musím se smát i proti své vůli. Nezdá se mi ostatně pravděpodobné, že by slečna Batesová pana Knightleyho příliš obtěžovala. Podružné maličkosti ho nevyvádějí z míry. Ať si drčí jako kolovrátek: až bude on chtít něco říci, zesílí hlas a její brebentění zanikne. Jenomže otázka nezní, je-li to pro něho žádoucí nebo nežádoucí svazek, ale jestli si ho přeje; a to si myslím, že ano. Slyšela jsem ho hovořit -- a ty sama jistě také -- o Jane Fairfaxové s velkým uznáním. A jak se o ni zajímá -- jak úzkostlivě se stará o její zdraví -- jak ho trápí, že před sebou nemá lepší vyhlídky! O tom všem jsem ho slyšela promlouvat velmi procítěně. A jak obdivuje její dovednost u klavíru a její zpěv! Prohlásil jednou přede mnou, že by jí dokázal naslouchat věčně. Ach, a to bych byla málem zapomněla, co mne také napadlo -- ten klavír od neznámého dárce -- třebaže jsme se všichni ztotožnili s vysvětlením, že je od Compbellových -- co když ho poslal pan Knightley? Nemohu si pomoci, mně je to podezřelé. On by podle mého právě něco takového dokázal udělat, a ani by nemusel být zamilovaný."

"V tom případě to tedy nemůže sloužit za důkaz, že zamilovaný je. Mně to ale na něho vůbec nepřipadá. Pan Knightley nedělá nic potají."

"Častokrát v mé přítomnosti litoval, že nemá žádný nástroj, častěji, než bych čekala, že na

to za normálních okolností vůbec pomyslí."

"No prosím, ale kdyby zamýšlel jí klavír darovat, tak by jí to řekl."

"Třeba mu to nedovolil jemnocit, děvenko moje. Já mám silné tušení, že je od něho. Vím docela přesně, že mlčel jako zařezaný, když nám o tom paní Coleová u večeře vyprávěla."

"Dostanete nápad, a hned se jím necháte unést, paní Westonová, tak jak jste to mnohokrát vytýkala mně. Nevidím žádnou známku náklonnosti -- s tím klavírem tomu ani za mák nevěřím -- a jen důkazy mne přesvědčí, že pan Knightley uvažuje o manželství s Jane Fairfaxovou."

Takovým způsobem se ještě nějaký čas přely; Emma v jejich duchovním sváru získávala pozice, protože paní Westonová byla více zvyklá ustupovat; až jim zvýšený ruch v místnosti napověděl, že čajování skončilo a na řadu přichází klavír; -- a v té chvíli už se také blížil pan Cole, aby požádal slečnu Woodhousovou, zda by jim neprokázala tu čest a nevyzkoušela jej. Frank Churchill, jemuž v dychtivém zaujetí při rozhovoru s paní Westonovou nevěnovala pozornost, až na to, že postřehla, kdy usedl vedle slečny Fairfaxové, přiběhl v patách za panem Colem a přidal se vemlouvavě k jeho naléhání; a jelikož jako ve všem Emmě nejlépe vyhovovalo být první, milostivě souhlasila.

Byla si příliš dobře vědoma, nač stačí, aby se pokoušela o víc, než čeho se mohla s úspěchem zhostit; nechyběl jí ani talent pro hudbu ani temperament v přednesu drobných skladeb, jež si každý rád vyposlechne, a uměla se pěkně doprovázet při zpěvu. Při jedné písni ji příjemně překvapil další doprovod -- druhý hlas, tlumeně, ale čistě zazpívaný Frankem Churchillem. Přirozeně, že se jí náležitě omluvil, když píseň dozněla, a následovaly

obvyklé řeči. Nařkli ho, že má skvostný hlas, on to zdvořile popřel, všem dokola tvrdil, že o ničem takovém neví a že žádný hlas nemá. Zazpívali spolu ještě jeden duet, načež Emma postoupila místo slečně Fairfaxové, jejíž hlas i hráčská virtuozita, jak si nemohla nepřiznat, vysoko převyšovaly její vlastní umění.

Se smíšenými pocity usedla v jisté vzdálenosti do skupinky kolem klavíru a poslouchala. Frank Churchill znovu zazpíval. Ukázalo se, že spolu už takhle muzicírovali ve Weymouthu. Avšak při pohledu na pana Knightleyho, jenž patřil k nejpozornějším posluchačům, se Emmě myšlenky brzy rozdvojily; oddala se úvahám navazujícím na podezření paní Westonové, z nichž ji sladká harmonie prostupujících se hlasů vytrhla jen občas. Její odpor proti ženitbě pana Knightleyho ani trochu nepolevil. Spatřovala v tom jen a jen neštěstí. Přineslo by to velké rozčarování panu Johnu Knightleymu, a v důsledku toho i Isabelle. Děti by tím byly poškozeny -- pro všechny by to znamenalo drtivou změnu a hmotnou ztrátu -- tatíček by se musel nejspíš vzdát svého každodenního potěšení, a co jí se týče, představa Jane Fairfaxové na Donwellu je prostě nesnesitelná. Nějaká paní Knightleyová, které by všichni museli ustupovat! Ne, pan Knightley se nesmí oženit. Malý Jindříšek musí zůstat budoucím dědicem Donwellu.

Po chvíli se pan Knightley ohlédl a přišel si k ní sednout. Zprvu se bavili jen o koncertu. Vyjádřil se o něm skutečně s vřelým obdivem; pomyslela si však, že nebýt paní Westonové, nevěnovala by tomu zvláštní pozornost. Podrobila ho jisté zkoušce, když začala o jeho laskavosti, s níž se postaral o dopravu tetě i neteři; a třebaže jeho odpověď směřovala k tomu, aby se o věci víc nemluvilo,

byla přesvědčena, že to svědčí pouze o nechuti prodlévat u vlastních šlechetných činů.

"Často mě trápívá," pravila, "že si netroufám při podobných příležitostech víc využívat náš kočár. Ne že bych si to sama nepřála, ale vy dobře víte, že by tatíček považoval za zcela vyloučené, aby Jamese vystavoval obtížím nějakého takového úkolu."

"Ne, to samozřejmě vůbec nepřichází v úvahu," odvětil, "ale já vím, že sama byste si to jistě často přála." A usmál se, tak očividně potěšen jejími slovy, že se odhodlala postoupit ještě dál.

"Ten dar od Campbellových," pravila, "to fortepiano, vskutku dokazuje, že jsou to dobrosrdeční lidé."

"Jistě," odvětil bez sebemenší známky rozpaků. -- "Bývalo by ale moudřejší o tom slečnu Fairfaxovou předem uvědomit. Jaképak překvapení, to jsou hlouposti. K větší radosti to nepřispívá, a často z toho vznikají trapné situace. Byl bych se nadál, že z toho plukovník Campbell bude mít lepší pojem."

Od tohoto okamžiku by Emma byla přísahala, že pan Knightley nemá s darovaným klavírem nic společného. Je-li však zcela prost hlubší náklonnosti -- nepodlehl-li Janinu kouzlu -- v tom ohledu tonula ještě nějaký čas v nejistotě.

Když Jane končila druhou píseň, hlas se jí zlomil.

"To stačí," zahučel pan Knightley, jako by myslel nahlas. "Už jste se pro dnešní večer nazpívala dost -- teď si odpočiňte."

Publikum však brzy začalo žadonit o přídavek: ještě poslední píseň, rozhodně by nechtěli slečnu Fairfaxovou unavit, a proto prosí jen o jednu poslední píseň. Pak zaslechli Franka Churchilla: "Tuhle byste snad zvládla bez větší námahy: první hlas je tak

lehounký. Všechna váha tady spočívá na druhém hlase." Pan Knightley se rozhořčil.

"Ten mladík," zamračil se, "nemyslí na nic, než se aby se producíroval. To nemůžeme dopustit." A zadržel slečnu Batesovou, která v tom okamžiku právě procházela kolem. "Slečno Batesová, cožpak nemáte rozum, že dovolíte neteři, aby se takhle uzpívala do ochraptění? Musíte zasáhnout. Nemají s ní slitování."

Slečna Batesová, která se o Jane upřímně strachovala, se tentokrát ani dlouho nezdržela, aby mu vyjádřila svou vděčnost, vložila se do toho a dalšímu zpívání zamezila. Tím tedy skončila část večera věnovaná koncertu, neboť slečna Woodhousová a slečna Fairfaxová byly jediné vystupující mladé dámy; avšak zakrátko padl návrh, aby si zatančili -- kdo na to první přišel, nikdo přesně nevěděl -- manželé Coleovi se ho dychtivě chopili -- všechno se rychle vyklidilo, aby bylo místo -- paní Westonová, velká mistryně lidových tanců zasedla ke klavíru a už se rozezněl neodolatelný valčík. Frank Churchill s nanejvýš lichotivou dvorností přikvačil k Emmě, požádal o tanec a odvedl si ji do čela sálu.

Zatímco vyčkávali, než ostatní mladí lidé vytvoří dvojice, měla Emma čas, třebaže na ni dopadal vodopád komplimentů jejímu hlasu i klavírnímu umění, rozhlížet se a sledovat, co činí pan Knightley. Teď se přesvědčí. Obvykle tanci neholdoval. Projeví-li velkou horlivost, aby se zadal s Jane Fairfaxovou, mohlo by to už něco znamenat. Ne; hovoří s paní Coleovou -- přihlíží lhostejně; Jane odvádí k tanci někdo jiný a on si stále ještě povídá s paní Coleovou.

Emma se přestala o Jindříška strachovat; jeho zájmy nejsou dosud ohroženy; zahájila tedy tanec s upřímným elánem a radostí. Nedali

dohromady víc než pět párů, ale příležitost k tanci byla vzácná a nenadálá, a proto tak báječná; nadto shledala, že se s partnerem dobře shodnou. Opravdu jim to spolu slušelo.

Bohužel jim bylo dopřáno odtančit pouhé dva kousky. Připozdívalo se, slečna Batesová si začala dělat starosti kvůli matičce a chtěla domů. Chvíli ještě žadonili, aby směli pokračovat, ale pak jim nezbylo než vzdát díky paní Westonové a se smutnými pohledy se rozloučit.

"Snad je to tak dobře," prohodil Frank Churchill, když doprovázel Emmu ke kočáru. "Byl bych teď musel požádat o tanec slečnu Fairfaxovou, a jejímu unylému projevu bych se byl po vás asi sotva dokázal přizpůsobit."

27. kapitola

Emma nezačala dodatečně litovat, že velkomyslně přijala pozvání Coleových. Večírek se jí nazítří vybavoval mnoha příjemnými vzpomínkami a oč snad přišla ve smyslu důstojné nepřístupnosti, to jí musela bohatě vynahradit skvělá záře oblíbenosti. Obšťastnila přece Coleovy -- sympatické lidi, kteří si zasluhují, aby měli radost -- a zanechala po sobě dojem, jenž hned tak z paměti nevymizí. Vrcholné štěstí nám však nebývá dopřáno, a to ani ve vzpomínkách: dvě okolnosti ji přitom trochu mrzely. Nebyla si jista, jestli se neprohřešila na ženské solidaritě, když prozradila Franku Churchillovi, z jakých citů podezírá Jane Fairfaxovou. V tomhle sotva jednala správně; jenomže jí se ta myšlenka vnutila tak neodbytně, že se musela projevit, a on přijímal všechno, co řekla, tak ochotně, že tím skládal hold jejímu bystrozraku, a proto jí připadalo moc těžké rozhodnout, neměla-li přece jen držet jazyk za zuby.

Druhá mrzutá vzpomínka se rovněž vztahovala k Jane Fairfaxové, a v tomto případě nebyla na pochybách. Upřímně a otevřeně litovala, že neumí tak hrát a zpívat jako Jane. Pokorně želela, že byla v dětství líná -- a sedla si tedy a půldruhé hodiny pilně cvičila.

Nakonec ji vyrušil Harrietin příchod; a kdyby jí stačila ke štěstí chvála od Harriet, byla by se brzy upokojila.

"Ach, kéž bych uměla tak krásně hrát jako vy a slečna Fairfaxová!"

"Nehodnoťte nás takhle jedním dechem, Harriet. Moje hraní se nepřibližuje jejímu o nic víc než lampa sluneční záři."

"Božíčku nebeskej -- a já bych řekla, že vy hrajete líp. -- Podle mě umíte hrát nejmíň stejně dobře jako ona. Já si tedy určitě radši poslechnu vás. Kdekdo včera večer říkal, jak krásně hrajete."

"Kdo tomu trochu rozumí, ten si jistě uvědomoval ten rozdíl. Pravda je asi taková, Harriet: já hraji dost dobře, aby mě mohli pochválit, ale pro Jane je každá chvála slabá."

"Hm, mně to vždycky bude připadat, že se jí ve hře na piano vyrovnáte, a jestli tu je nějaký rozdíl, tak to nikdy nikdo nezjistí. Pan Cole včera povídal, že máte v hudbě vytříbený vkus, a pan Frank Churchill hovořil hodnou chvíli o vašem vkusu, a on prý že si cení vkusu víc než techniky."

"Jenomže Jane Fairfaxová vyniká v obojím, Harriet."

"Víte to jistě? Že hrát umí, to jsem viděla, ale nevím, jestli má i vkus. Nikdo o tom nemluvil. A já nemám ráda italské zpívání. -- Člověk tomu slůvko nerozumí. A i kdyby hrála tak dobře, je to vlastně její povinnost, protože bude muset dávat hodiny. Coxovi včera večer rozpřádali úvahy, jestli se dostane do

některé vznešené rodiny. Jakpak vám Coxovi včera večer připadali?"

"Jako vždycky -- hrozně neotesaní."

"Něco mi vyprávěli," pokračovala Harriet trochu váhavě, "ale vlastně na tom ani tak moc nezáleží."

Tu se jí Emma byla nucena zeptat, cože jí to vyprávěli, ačkoli měla obavy, aby nevyvolala na světlo boží pana Eltona.

"Vyprávěli mi -- že u nich byl minulou sobotu na večeři pan Martin."

"Ale?"

"Přišel za panem Coxem v nějaké obchodní záležitosti, a ten ho pozval, aby se u nich zdržel na večeři."

"Ale?"

"Mluvili o něm docela dlouho, zvlášť Anne Coxová. Nevím, co tím mínila dát najevo, ale ptala se mě, jestli počítám, že bych u nich v létě zase pobejvala na návštěvě."

"Mínila tím dát najevo impertinentní zvědavost, jak už to taková Anne Coxová dovede."

"Říkala, že se choval hrozně mile, když u nich byl. Při večeři prý seděl vedle ní. Slečna učitelka Nashová si myslí, že kterákoli ze sester Coxových by byla celá šťastná, kdyby ho ulovila."

"Dost možná. A já si zase myslím, že jsou to bez výjimky nejnevychovanější děvčata z celého Highbury."

Harriet si potřebovala zajít k Fordovým. -- Emma považovala za moudré ji doprovodit. Kdyby náhodou potkala Martinovy, bylo by to při jejím současném rozpoložení nebezpečné.

Harriet, kterou lákalo kdeco a půl slůvka dokázala znejistit, nakupovala vždycky velmi dlouho; a zatímco zvolna probírala mušelíny a rozmýšlela se, Emma si stoupla ke dveřím, aby měla nějaké rozptýlení. -- Nemohla si v tom

ohledu dělat velké naděje ani na této nejrušnější highburské tepně; -- že bude kolem pospíchat pan Perry, že si pan William Cox otevře dveře vlastní kanceláře, že se bude vracet kočár páně Coleův, protože se koně byli projet, nebo že sem zabloudí tvrdohlavý mezek a na něm poslíček s dopisem -- to byly nejzajímavější výjevy, jichž se mohla nadít; a když uzřela pouze řeznického tovaryše s dřezem masa, úpravnou starou paní na cestě domů od hokynáře s plným košíkem, dva toulavé psy zápasící o špinavou kost a šňůru dětí hltajících očima marcipán ve výkladní skříni pekařství, byla si vědoma, že si nemá nač stěžovat a že se tu nabízí zábavy ažaž; nebo aspoň tolik, aby u těch dveří ještě vydržela. Člověk s bystrou, vyrovnanou myslí se obejde bez kdovíjakých senzací a nic nečekaného nečeká.

Zadívala se po silnici k Randallsu. Scenérie ožila, objevily se na ní dvě osoby: paní Westonová s nevlastním synem; ubírají se do Highbury -- samozřejmě že k Woodhousovým. Hodlali se však nejprve zastavit u paní Batesové, jejíž dům stál u silnice blíže Randallsu než Fordův obchod; a užuž se chystali zaklepat, když Emma upoutala jejich pohled. -- Okamžitě přešli ulici a zamířili k ní, a včerejší příjemně strávený večer jako by ještě prohloubil potěšení z dnešního setkání. Paní Westonová jí sdělila, že se chystá navštívit Batesovy, aby si vyposlechla nový nástroj.

"Můj průvodce totiž tvrdí, že jsem slečně Batesové včera večer svatosvatě slíbila zastavit se u nich dnes dopoledne. Já si to sama ani neuvědomila. Nevzpomínám si, že bychom se byly tak napevno dohodly, ale Frank si to pamatuje, a proto tam teď jdeme."

"A než paní Westonová vykoná slíbenou

návštěvu, budu se doufám, já smět přidružit k vám a počkat na ni v Hartfieldu -- tedy pokud se vracíte domů," pravil Frank.

Paní Westonová projevila zklamání.

"Měla jsem za to, že hodláte jít na návštěvu se mnou. Tolik by je potěšilo, kdybyste se u nich ukázal."

"Já? Já bych tam jenom překážel. Možná ale -- že stejně překážím i zde. Slečna Woodhousová se netváří, jako by stála o mou společnost. Paní tetinka mne vždycky pošle pryč, když nakupuje. Říká, že jí přitom jdu hrozně na nervy, a slečna Woodhousová dělá dojem, jako by měla chuť říci totéž. Co si teď počnu?"

"Nejsem tu kvůli sobě," pravila Emma. "Pouze čekám na přítelkyni. Zřejmě už bude mít brzy nakoupeno a pak se vrátíme domů. A vy byste udělal nejlépe, kdybyste šel s paní Westonovou a posoudil nový klavír."

"Hm -- když mi to radíte vy. -- Ale" (s úsměvem) "což jestli plukovník Campbell svěřil tu záležitost nějakému nedbalému příteli a ukáže se, že nástroj nemá pěkný zvuk -- jak se zachovám? Paní Westonová ve mně nebude mít žádnou oporu. Stačila by na to velice dobře sama. Nepříjemná pravda vyjde z jejích úst krásně stravitelná, zatímco já jsem nejhorší nešika na světě, co se zdvořilých nepravd týká."

"Nevěřím vám ani slůvko," odvětila Emma. "Jsem přesvědčena, že v případě potřeby dokážete být stejně neupřímný jako kdokoli jiný. Není však třeba se obávat, že je to nevalný nástroj. Ba právě naopak, pokud jsem slečně Fairfaxové včera dobře rozuměla."

"Pojďte se mnou, není-li vám to příliš proti mysli," řekla paní Westonová. "Nemusíme se dlouho zdržet. A potom zajdeme do Hartfieldu. Tam se všichni znovu shledáme. Skutečně bych ale byla ráda, kdybyste šel na tu návštěvu k

Batesovým se mnou. Budou si to tak považovat! Já žila v domnění, že to máte v úmyslu."

Na to už nemohl nic namítat a s nadějí, že na něho čeká odměna v podobě Hartfieldu, se vrátil s paní Westonovou ke dveřím paní Batesové. Emma za nimi hleděla, dokud nezašli dovnitř, pak přešla k Harriet u příslušného pultu a vynaložila všechen svůj důvtip, aby ji přesvědčila, že chce-li jednobarevný mušelín, nemá smysl, aby si dala ukazovat pestrý, a že modrá stužka, třeba sebekrásnější, nepůjde k vzorku v žlutém tónu. Nakonec se podařilo všechno zvládnout, včetně doručení balíčku.

"Mám to poslat k paní Goddardové, slečno?" zeptala se paní Fordová.

"Ano -- ne -- ano, k paní Goddardové. Jenomže šaty na vzor mám v Hartfieldu. Paní Goddardová to ale bude chtít vidět. -- A já si ty šaty na vzor může kdykoli vzít domů. No ale tu stužku budu potřebovat hned -- takže by to bylo lepší do Hartfieldu -- aspoň tu stužku. Mohla byste mi ji zabalit zvlášť, paní Fordová, viďte?"

"To nestojí za to, Harriet, obtěžovat paní Fordovou dvěma balíčky."

"Svatá pravda."

"Jaképak obtěžování, slečno," pravila úslušná paní Fordová.

"Já bych to vlastně mnohem radši měla obojí v jednom balíčku. V tom případě to teda laskavě pošlete všechno k paní Goddardové -- já vám nevím -- Ne, myslím, že si to přece jen dám poslat do Hartfieldu, slečno Emmo, a večer si to odnesu s sebou domů. Co byste mi radila vy, slečno Emmo?"

"Abyste si s tím nelámala hlavu už ani půl vteřiny. Do Hartfieldu, buďte tak hodná, paní Fordová."

"Ano, tak to bude nejmoudřejší," prohlásila Harriet spokojeně. "K paní Goddardové by se mi

to vůbec nezamlouvalo."

K obchodu se zvenčí blížily nějaké hlasy -- či spíše jeden hlas a dvě dámy -- a dívky se potkaly ve dveřích s paní Westonovou a slečnou Batesovou.

"Drahá slečno Woodhousová," začala druhá z nich, "utíkám přes ulici, požádat vás, abyste nám prokázala tu laskavost a na chvíli k nám zašla, poseděla s námi a řekla nám své mínění o novém nástroji, vy i slečna Smithová. Jak se vám daří, slečno Smithová? -- Výborně, děkuji za optání. -- Prosila jsem paní Westonovou, aby šla se mnou, že tak spíše u vás uspěji."

"Doufám, že paní Batesová a slečna Fairfaxová jsou obě --"

"-- zdrávy, děkuji mnohokrát. Matička se cítí skvěle a Jane se včera večer ani nenastydla. Jak se daří panu Woodhousovi? -- To jsem ráda, že slyším tak potěšující zprávy. -- Paní Westonová mi prozradila, kde vás najdu. -- A tak povídám: ‚Musím tam zaběhnout a poprosit ji, aby nás poctila; matička bude celá šťastná, až ji uvidí -- a když jsme se tu teď tak pěkně sešli, jistě neodmítne. ‚Ano, učiňte to, prosím, povídá pan Frank Churchill, ‚názor slečny Woodhousové bude mít svou váhu. ‚Spíš by se mi to ale podařilo, povídám já, ‚kdybyste šli někdo se mnou. -- ‚Počkejte půl minuty, než dokončím své dílo, povídá on. -- Jen považte, slečno Woodhousová, byl totiž tak hodný a ochotně začal utahovat šroubeček na matiččiných okulárech. -- Ten šroubeček se dnes ráno uvolnil. -- Taková vzácná ochota z jeho strany! -- Matičce takhle ty okuláry byly k ničemu -- nemohla si je nasadit. Z toho je vidět, že by každý měl mít dvoje brýle; skutečně je to tak. Jane to také říká. Chystala jsem se zaběhnout s nimi rovnou k Johnu Saundersovi, ale celé dopoledne mi v tom něco bránilo, hned to a pak zase ono, však

víte, jak to chodí. Jednu chvíli přiběhne Patty, a že prý se jí všecko zdá, jako by komín v kuchyni potřeboval vymést, a já jí povídám: ‚Pro rány boží, Patty, nechoďte na mě s žádnými katastrofami, tady vypadl šroubeček z milostpaniných okulárů. Pak nám přinesli pečená jablka, paní Wallisová je poslala po učedníkovi, Wallisovi jsou k nám vždycky tak zdvořilí a úslužní -- doslechla jsem se tu a tam, že paní Wallisová umí být hubatá a že někdy lidem zostra odsekne, ale vůči nám je vždycky moc ochotná. A určitě si nás nepředchází kvůli tomu, co jí dáme utržit, vždyť co my spotřebujeme chleba, no ne? Jsme jenom tři -- a momentálně navíc drahá Jane -- ale ta doopravdy nic nejí -- její snídaně, to je něco otřesného, vyděsilo by vás to, kdybyste to viděly. Ani se před matičkou netroufám zmínit, jak málo jí -- vždycky jí řeknu to a řeknu ono, a tak to nějak zamluvím. Ale dopoledne pak najednou dostane hlad, a na nic nemá takovou chuť jako na pečená jablka, a ona jsou také zdraví zvlášť prospěšná -- onehdy jsem využila příležitosti a zeptala jsem se na to pana Perryho, když jsem ho náhodou potkala na ulici. Tedy ne že bych o tom předtím měla nějaké pochybnosti -- pan Woodhouse sám mi přece také často pečená jablka doporučoval. Myslím, že považuje toto ovoce za zcela nezávadné pouze v této úpravě. My si však často dáme i jablkové knedlíky. Patty dělá výtečné jablkové knedlíky. Tak co, paní Westonová, doufám, že vaše důvody převážily a že nám tyto dámy vyhoví."

Emma že prý "ochotně půjde pozdravit paní Batesovou," atd., a tak se konečně hnuly z krámu a slečna Batesová už je ničím nezdržovala, až na:

"Jak se daří, paní Fordová? Promiňte mi to, já vás dřív nezahlédla. Slyšela jsem, že jste

dostali z města čerstvou zásilku rozkošných pentlí. Jane přiběhla včera domů celá nadšená. Děkuji za optání, ty rukavice skvěle padnou, jenom jsou trochu volné v zápěstí, ale Jane si je zabrala. -- O čempak jsme to mluvily?" zauvažovala, jakmile se všechny ocitly na ulici.

Emma byla zvědavá, co z vší té změti vyhmátne.

"Na mou věru, teď si nevzpomenu, o čem jsme to mluvily. Aha! Matiččiny okuláry. Pan Frank Churchill projevil takovou vzácnou ochotu! ‚Dovolíte? povídá, ‚myslím, že bych ten šroubeček dokázal utáhnout; takováhle práce mě velice baví. -- To přece od něho bylo tak... no nemyslíte? Musím říci, že jsem sice o něm předem hodně slyšela a hodně si od něho slibovala, ale on ve skutečnosti předčí všechno očekávání... Upřímně vám blahopřeji, paní Westonová. Nic lepšího si milující rodiče v synovi ani nemohou... Dovolíte? povídá, ‚myslím, že bych ten šroubeček dokázal utáhnout; takováhle práce mě velice baví. Do smrti nezapomenu, jak mile to říkal. A když jsem přinesla z komory pečená jablka a vyjádřila naději, že naši přátelé nás poctí a ochutnají, povídá rovnou, že prý ‚žádné ovoce není ani zpola tak chutné, a tohle jsou nejlákavější domácí pečená jablka, na jakých kdy moje oko spočinulo. To přece bylo od něho tak... A jak to řekl! Vím, že to nebyl pouhý kompliment. Jsou to skutečně lahodná jablka a paní Wallisová je peče mistrně -- jenomže je nepečeme víc než nadvakrát a musela jsem panu Woodhousovi slíbit, že je budeme dělat natřikrát -- slečna Woodhousová snad bude tak laskavá, že se o tom nezmíní. Tahle jablka, to je nejlepší druh na pečení: jsou všechna z Donwellu -- pan Knightley nás vždycky bohatě zásobí. Pošle nám jich každý rok pytel a nikde

jinde se nenajde jablko, aby tak dlouho vydrželo -- má myslím dvě takové jabloně. Matička tvrdí, že už za časů jejího mládí byl donwellský sad proslulý. Ale onehdy jsem zažila takové rozčilení -- pan Knightley se tu totiž dopoledne zastavil a Jane právě jedla jedno z těch jablek, a tak na ně přišla řeč a já mu vykládám, jak jí chutnají, a on se ptá, jestli už nejsme na dně svých zásob. ‚Jistě už žádné nemáte, povídá, ‚a tak vám pošlu další, protože jich mám mnohem víc, než sám spotřebuji. William Larkins mi jich letos přenechal víc než jindy. Pošlu vám nějaká, než se to všechno zkazí. Tak jsem ho prosila, aby to nedělal -- protože co se toho týká, jestli už jsme na dně, to bych musela lhát, kdybych mu řekla, že nám jich zůstala ještě spousta -- zbývalo jich skutečně sotva půl tuctu a všechny jsme je schovaly pro Jane -- jenom jsem nechtěla dopustit, aby nás ještě zásobil, když už nám tak štědře nadělil, a Jane mu to řekla také. A když pak odešel, skoro jsme se kvůli tomu pohádaly -- ne, neměla bych říkat pohádaly, protože jsme se ještě co živy nepohádaly -- ale byla z toho celá nešťastná, a proč prý jsem doznala, že už s jablky končíme; měla jsem mu prý raději namluvit, že nám jich zbývá ještě hodně. ‚Ale, děvenko, povídám, ‚řekla jsem mu jen to, co jsem mohla říct. Každopádně hned ten večer přinesl William Larkins další jablka, stejný druh, byla jich skoro nůše, a tak jsem se zaradovala, sešla jsem dolů, promluvila jsem si s Williamem Larkinsem a všechno mu to povídám, jak si jistě umíte představit. Známe se s Williamem Larkinsem od nepaměti a vždycky ho ráda vidím. Později jsem se ale dověděla od Patty, že prý to byl zbytek těchhle jablek -- William jí to řekl -- víc prý jich pán nemá -- takže si teď už nemůže žádné upéct ani

podusit. Williamovi samému to nevadilo, hřálo ho pomyšlení, že jich pán tolik prodal; protože Williamovi, jak víte, leží na srdci, aby jeho pán hlavně hodně vydělal; ale paní Hodgesová prý se zlobila, že jí je všechna seberou. Nechtěla se smířit s tím, že pán si nebude moct na jaře poručit jablkový koláč. To všechno vykládal William naší Patty, ale nakázal jí, ať si z toho nedělá těžkou hlavu a nám ať o tom prý nic neříká, protože paní Hodgesová často kvůli něčemu bručí, a pokud se podaří hodně jablek prodat, co na tom sejde, kdo sní zbytek. Patty mi to všechno vyklopila a já z toho byla doopravdy hrozně rozčilená. Nechtěla bych ani za živý svět, aby se to doneslo k panu Knightleymu. Byl by z toho tak... Chtěla jsem to zatajit i před Jane, ale bohužel mi to uklouzlo, než jsem se nadála."

Slečna Batesová dořídala svůj monolog právě ve chvíli, kdy Patty otevřela dveře; a návštěvnice vystupovaly po schodech, aniž musely sledovat nit jejího vyprávění, pronásledovány pouze zvukovými důkazy její všeobjímající dobré vůle.

"Dejte si laskavě pozor, paní Westonová, u toho oblouku je další schod. Dejte si laskavě pozor, slečno Woodhousová, máme bohužel dosti tmavé schodiště -- nadmíru tmavé a úzké. Dejte si laskavě pozor, slečno Smithová. Mám takovou starost, slečno Woodhousová, neporanila jste si nohu? .. Pozor na schod v tom oblouku, slečno Smithová."

28. kapitola

Jen překročily práh salonku, naskytl se jim výjev dýšící klidem a mírem: paní Batesová, zbavená obvyklého spojení se světem, klímala u krbu, Frank Churchill si u stolku vedle ní pilně hleděl okulárů a Jane Fairfaxová stála zády k nim u svého klavíru, zcela na něj soustředěná. Přičinlivé pracovní úsilí však

mladíkovi nezabránilo, aby se blaženě nerozzářil, když Emmu opět spatřil. "Mám radost o dobrých deset minut dřív, než jsem předpokládal," zašeptal jí. "Jste svědky toho, jak se snažím být užitečný. Povězte, jestli si myslíte, že to svedu."

"Bože, vy jste to ještě nedodělal?" ozvala se paní Westonová. "Kdybyste si měl vydělávat na živobytí jako cizelér, to byste při takovémto pracovním výkonu tuze potenku pískal."

"Nepracoval jsem bez přerušení," odvětil. "Pomáhal jsem slečně Fairfaxové s klavírem, aby stál docela pevně. Myslím, že je tu podlaha trochu nerovná. Vidíte, jak jsme jednu nohu vypodložili papírem. To je od vás milé, že jste se daly přemluvit a přišly jste. Skoro jsem se bál, že budete pospíchat domů."

Zaonačil to tak, aby si sedla vedle něho; vyvolal značný rozruch tím, že pro ni hledal nejkrásnější pečené jablko, a snažil se ji přimět, aby mu pomohla nebo aspoň poradila s jeho prací, dokud Jane Fairfaxová nezasedla opět ke klavíru. Že se k tomu neodhodlala hned, to zavinily nervy, usoudila Emma; nemá ještě klavír tak dlouho, aby se ho dotýkala bez vzrušení; musí přivolat na pomoc rozum, než je s to hrát; a Emma nemohla než soucítit s takovým duševním stavem, ať už jej přivodilo cokoli, a umínila si, že už jej nikdy nebude přetřásat se svým sousedem.

Konečně začala Jane hrát, a třebaže první takty zazněly chabě, postupně rozehrála nástroj k plnému výkonu. Paní Westonová byla unesena už předtím a byla unesena zas; Emma za ní nezůstala v chvále pozadu a klavír byl na základě odborného prozkoumání uznán za prvotřídní.

"Ať už plukovník Campbell pověřil tím posláním kohokoli," prohlásil Frank Churchill

a usmál se na Emmu, "nezhostil se dotyčný svého úkolu špatně. Slýchal jsem ve Weymouthu často o plukovníkově vybraném vkusu a jsem si jist, že ty měkké vysoké tóny by se jemu i ostatním z jeho rodiny zvlášť zamlouvaly. Řekl bych, že buď dal svému pověřenci velice podrobné instrukce, anebo napsal k Broadwoodovi sám. Co o tom soudíte, slečno Fairfaxová?"

Jane se neotočila. Nemusela slyšet, protože jí zároveň cosi říkala paní Westonová.

"Mějte ohled," zašeptala mu Emma, "vždyť to byl jen nepodložený dohad. Nemučte ji."

Zavrtěl s úsměvem hlavou a zatvářil se, jako by nepochyboval ani necítil špetku soucitu. Zakrátko začal nanovo:

"Vaši přátelé v Irsku se jistě těší vědomím, že vám takto způsobili radost, slečno Fairfaxová. Vsadil bych se, že na vás často myslí a uvažují, kdy asi bude nástroj doručen k vašim rukám. Co myslíte, ví plukovník Campbell, že transankce byla dovršena právě v těchto dnech? Co myslíte, určil při objednávce přesně datum dodání, anebo spíš poslal jen všeobecné pokyny a nechal vše náhodě a možnostem obchodníka?"

Odmlčel se a tentokrát musela slyšet: nemohla se vyhnout odpovědi.

"Dokud nedostanu od plukovníka Campbella dopis," pravila nuceně klidným hlasem, "sotva se mohu něčeho s jistotou domýšlet. Musela bych jen hádat."

"Zajisté -- a člověk někdy hádá správně a někdy hádá špatně. Kéž bych teď uhádl, kdy už se mi konečně podaří ten šroubek pořádně upevnit. Vidíte, slečno Woodhousová, jaké nesmysly mluví ten, kdo těžce pracuje, pokud přitom vůbec mluví. -- Pravý dělný lid, ten patrně drží jazyk za zuby, ale my panstvo se při práci chytáme slov -- slečna Fairfaxová

říkala cosi o hádání. Prosím, a je to hotovo. Mám tu čest, madam," (k paní Batesové) "vrátit vám vaše brýle prozatímně vyléčené."

I nastalo vřelé díkůvzdání ze strany matky i dcery; aby tomu druhému poněkud unikl, přešel ke klavíru a poprosil slečnu Fairfaxovou, která u něj dosud seděla, aby ještě něco zahrála.

"Kdybyste byla moc hodná, tak byste si zvolila jeden z těch valčíků, které jsme včera večer tančili. -- Dopřejte mi, abych jej směl znovu prožívat. Vás možná tak neuchvátily jako mne -- připadala jste mi celou tu dobu unavená. Tuším, že jste uvítala, když tanec skončil, ale já bych byl dal celý svět -- tedy ten svět, který mám na dávání -- za další půlhodinku."

Rozehrála se.

"Je to nádherné, znovu slyšet melodii, při níž byl člověk šťasten! -- Tohle se tančilo ve Weymouthu, nemýlím-li se."

Zvedla k němu na okamžik oči a do krvava se zarděla. Vzal ze židle u klavíru nějaké noty, obrátil se k Emmě a pravil:

"Tohle ještě vůbec neznám. Vy ano? -- Cramer. -- A zde je nový soubor irských písní. Pochopitelně, vzhledem k okolnostem. Všechny ty noty přišly zároveň s klavírem. To bylo od plukovníka Campbella skutečně pozorné. -- Uvědomil si, že tu slečna Fairfaxová žádné noty mít nemůže. Vážím si zvlášť této části jeho dobrého skutku. Svědčí o tom, že popud k činu vyšel přímo ze srdce. Není na něm nic zbrklého, nic nepromyšleného. Vedla ho jen a jen upřímná náklonnost."

Emma si přála, aby nemluvil tak nepokrytě, ale i proti své vůli se bavila; a když při letmém pohledu na Jane Fairfaxovou zachytila její prchavý úsměv, když se přesvědčila, že hluboký rumělec špatného svědomí provází úsměv

tajné blaženosti, přestala si to žertování tak vyčítat a neměla vůči ní už tolik provinilý pocit. -- Ta líbezná, vzorná, dokonalá Jane Fairfaxová zřejmě chová ve svém srdci city velice odsouzeníhodné.

Přinesl jí všechny ty noty a spolu si je prohlíželi. Využila té příležitosti a zašeptala mu:

"Mluvíte příliš nezastřeně. Jistě vám rozumí."

"Vždyť chci, aby mi rozuměla, a za své nápovědi se pranic nehanbím."

"Já se ale za to hanbím a lituji, že mě to kdy napadlo."

"Jsem moc rád, že vás to napadlo a že jste se mi s tím svěřila. Teď si umím vysvětlit všechny její zvláštní pohledy i počínání. Stud přenechte jí. Pokud se dopustila něčeho špatného, sluší se, aby se styděla."

"Vidím, že se toho pocitu nemůže zbavit."

"O tom si dovolím pochybovat. Vždyť právě teď hraje Robina Adaira -- jeho oblíbenou melodii."

Zakrátko nato přecházela slečna Batesová kolem okna a přitom zahlédla kousek od domu pana Knightelyho na koni.

"Podívejte se, pan Knightley! -- Musím s ním promluvit, jestli to půjde, aspoň abych mu poděkovala. Nebudu otvírat okno zde, protože byste se všichni nastydli, ale můžu přece jít do matiččina pokoje vedle. Hádám, že se na chvilku staví, až uslyší, kdo tu je. To máme štěstí, že jste se tu všichni tak sešli! -- Jaká čest pro náš salonek!"

Její slova doznívala už z vedlejší místnosti. Tam rozrazila okenní křídla dokořán, okamžitě upoutala pozornost pana Knightleyho a každou slabiku jejich rozhovoru pak ostatní slyšeli tak zřetelně, jako by se ho bezprostředně zúčastnili.

"Jak se daří? -- Jak se daří? -- Dobře, děkuji za optání. Jsme vaše velké dlužnice za ten kočár včera večer. Přijely jsme domů právě včas, matička už nás vyhlížela. Prosím pojďte dál, jen pojďte dovnitř, zastanete tu některé přátele."

Takto zahájila slečna Batesová; pan Knightley byl zřejmě odhodlán dostat se ke slovu také, neboť vzápětí zazněl jeho hlas velmi energicky a autoritativně:

"Co vaše neteř, slečno Batesová? Chci se pozeptat na vás na všechny, ale obzvláště na ni. Jak se cítí slečna Fairfaxová? -- Doufám, že se včera večer nenastydla. Jakpak se dnes cítí? Povězte mi, jak se vede slečně Fairfaxové."

A slečna Batesová musela na tento dotaz nejprve odpovědět, než projevil ochotu poslouchat ji dál. Posluchači z toho měli legraci a paní Westonová vrhla na Emmu významný pohled. Emma však zavrtěla hlavou v neochvějné nevíře.

"Jsme vaše velké dlužnice -- vaše velké dlužnice za ten kočár," navázala znovu slečna Batesová.

Přerušil ji zkrátka: "Jedu do Kingstonu. Nepotřebujete tam něco zařídit?"

"I propána -- do Kingstonu, říkáte? -- Paní Coleová onehdy povídala, že by cosi potřebovala v Kingstonu."

"Paní Coleová má služebnictvo a může si někoho poslat. Ptám se, jestli tam nepotřebujete něco vy?"

"Ne, děkuji vám. Ale pojďte přece dál. Hádejte, kdo je u nás. Slečna Woodhousová a slečna Smithová. Zašly k nám laskavě, aby si poslechly nový klavír. Nechte koně U koruny a pojďte dál."

"No --" protáhl, jako by uvažoval, "snad tedy na pět minut."

"A je tu ještě paní Westonová a pan Frank Churchill! -- To máme štěstí, tolik přátel pohromadě!"

"Ne, víte co, teď ne. Děkuji vám, ale nemůžu se zdržet ani pár minut. Potřebuji být co nejrychleji v Kingstonu."

"I jen pojďte! Všechny by nás to tak potěšilo!"

"Nene, váš salon je už tak dost plný. Navštívím vás někdy jindy a poslechnu si váš klavír."

"To je mi líto! -- Ach, pane Knightley, to byl včera skvostný večírek -- překrásný! Viděl jste kdy takový bál? Úchvatné, že? -- Slečna Woodhousová s panem Frankem Churchillem. V životě jsem neviděla nic, co by se tomu vyrovnalo."

"Jistě, úchvatný pohled, co jiného taky můžu říct. Předpokládám, že slečna Woodhousová a pan Churchill slyší každé slovo. Ale nevidím důvod" (ještě hlasitěji) "nezahrnout do té chvály i slečnu Fairfaxovou. Podle mého mínění tančí slečna Fairfaxová velice krásně a paní Westonová je bez výjimky nejlepší hráčka lidových tanců v celé Anglii. A jestli vaši hosté vědí, co se sluší a patří, řeknou teď na oplátku zas hezky hlasitě něco o mně, jenomže já se nemůžu zdržet, abych si to vyposlechl."

"Ach, pane Knightley, jen ještě vteřinku -- je to důležité -- to rozčilení -- Jane a já jsme obě celé rozčilené z těch jablek."

"Copak se vám na nich nezamlouvá?"

"Když pomyslím, že jste nám poslal všechna, co jste měl! Říkal jste, že vám jich zbývá ještě spousta, a teď nemáte jedno jediné. Jsme z toho celé pryč. Paní Hodgesová se právem rozhněvala. William Larkins se o tom zmínil. To jste neměl dělat, opravdu ne. Ach jé -- už je pryč. Neslyší rád, když se mu děkuje. Já si ale myslela, že se přece jen zdrží, a bývala

by to škoda, pomlčet o... Tak se mi to nepovedlo." (Přicupitala do salonu.) "Pan Knightley se nemohl zdržet. Jede do Kingstonu. Ptal se mě, jestli tam něco nepotřebuji..."

"Ano," pravila Jane, "slyšeli jsme jeho laskavou nabídku, slyšeli jsme všechno."

"Jistě, to si umím představit, děvenko, vždyť přece dveře byly dokořán, okno bylo dokořán a pan Knightley mluvil dost hlasitě. Umím si představit, že jste všechno slyšeli. ‚Nepotřebujete něco zařídit v Kingstonu? povídá, a tak jsem se zmínila... Ale slečno Woodhousová, musíte už jít? -- Mně to připadá, že jste sotva přišly -- bylo to od vás tak milé."

Emma seznala, že mají skutečně načase vrátit se domů. Návštěva trvala už příliš dlouho, pohled na hodinky jim napověděl, že se pomalu chýlí k polednímu, a tak se rozloučila i paní Westonová se svým společníkem; mohli si však dopřát už jen toho, že doprovodili obě slečny k branám Hartfieldu, než se sami vydali zpátky na Randalls.

29. kapitola

Je snad i možné bez tance se obejít, dočista obejít. Jsou známy případy, kdy uplynula dlouhá řada měsíců, jeden za druhým, a mladí lidé se přitom ani jednou nezúčastnili ničeho, co by se bálu i jen vzdáleně podobalo, a nevzešla jim z toho žádná podstatná újma ani tělesná, ani duševní; jakmile s tím však někde začnou -- jakmile jedinkrát okusí požitku svižného pohybu, třeba jen krátce -- musela by to být velice těžkopádná společnost, aby se nedožadovala opakování. Frank Churchill si v Highbury zatančil a toužil si zatančit znovu a poslední půlhodinku jedné večerní návštěvy v Randallsu, k níž se dal pan Woodhouse s dcerou přemluvit, věnovali oba mladí lidé tomu, že

zatím cílem kuli plány. Frank s tím nápadem přišel a prosazoval jej s velkou vehemencí; jeho společnice zase mohla nejlépe posoudit těžkosti s tím spojené a dbát, aby se zachoval dostatečný prostor i bontón. Zároveň však měla i dost chuti znovu předvést světu, jak skvěle tančí pan Frank Churchill se slečnou Woodhousovou -- oddávat se umění, v němž ji Jane Fairfaxová nepřetrumfla -- ba i prostě jen si zatančit, bez postranních myšlenek zrozených z marnivosti --, takže mu ochotně pomáhala zprvu na kroky změřit salon, kde dleli, aby zjistili, kolik hostů by se sem vešlo, a pak stanovit rozměry druhého salonu v naději, že přes páně Westonovo tvrzení o naprosto shodných prostorách obou pokojů nakonec objeví, že je přece jen trochu větší.

Jeho první návrh a prosba, aby tanec, který začal u Coleových, byl dovršen zde -- aby se shromáždila táž společnost a hrála táž hudebnice -- se setkaly s ochotným porozuměním. Pan Weston se nápadu chopil s velkým elánem a paní Westonová vlídně přislíbila, že zůstane u klavíru, dokud budou mít chuť tančit; i přišel na řadu zajímavý úkol spočítat, kdo má být přítomen, a stanovit prostor, potřebný pro každý taneční pár.

"Vy a slečna Smithová a slečna Fairfaxová, to jste tři, a obě slečny Coxovy, to je dohromady pět," opakoval Frank Churchill mnohokrát po sobě. "Pak by tu byli oba Gilbertové, mladý Cox, můj otec a já, a ještě pan Knightley. Ano, to k zdařilé zábavě postačí. Vy a slečna Smithová a slečna Fairfaxová, to jste tři, a obě slečny Coxovy pět. A pro pět párů je zde místa ažaž."

Brzy se však ukázalo, že je to příliš jednostranný názor.

"Bude tu skutečně dost místa pro pět párů? -- Já mám dojem, že ne."

A dále:

"Kvůli pěti párům nakonec ani nestojí za to, pořádat ples. Pět párů není nic, když se nad tím člověk zamyslí. Ani se to nehodí, pozvat pouze pět párů. Jevilo se mi to přijatelné jen v první chvíli."

Kdosi podotkl, že slečna Gilbertová ohlásila návštěvu u bratra, a že ji tedy bude třeba pozvat s ostatními. Jiný vyjádřil názor, že paní Gilbertová by si byla onehdy večer ráda zatančila, kdyby ji byl někdo vyzval. Měl by se prý pozvat i druhý mladý Cox, a když nakonec pan Weston uvedl rodinu jistého bratrance, již by sotva mohli pominout, a další dávné přátele, na něž nesmí zapomenout, ukázalo se, že z pěti párů bude určitě nejméně deset, a přešlo se k mimořádně vzrušujícím úvahám, jak se s tím vypořádat. Oba salony měly dveře přímo proti sobě. "Což využít obou pokojů a protančit vždy přes chodbu?" To jim připadalo jako nejlepší řešení, avšak zase ne tak dobré, aby se nehledalo lepší. Emma pravila, že to bude nepříhodné; paní Westonová se křižovala, jak by to potom bylo s večeří; a pan Woodhouse byl zásadně proti v zájmu zdraví. Rozrušilo ho to natolik, že skutečně nemohli při tomto nápadu setrvat.

"Probůh, jen to ne!" zalkal. "To by byla veliká neprozřetelnost! Už kvůli Emmě bych to nedopustil! Emma je křehká bytost. Mohla by to hrozně odstonat. A zrovna tak chudinka malá Harriet. A zrovna tak vy všichni. Paní Westonová, vy byste jistě musela ulehnout. Nedopusťte, aby se přetřásaly takové divoké nápady. Prosím vás, nedovolte jim to. Ten mladík" (ztišil hlas) "je velice bezohledný. Neříkejte to jeho otci, ale ten mladík se mi dvakrát nelíbí. Celý večer stále jen otvírá dveře a s velkou bezohledností je nechává otevřené. Vůbec nedbá na průvan. Nechci vás

proti němu popudit, ale mně se nezamlouvá."

Paní Westonovou takovéto obvinění mrzelo. Byla si vědoma jeho závažnosti, a promlouvala tedy k panu Woodhousovi, jak jen uměla, aby to napravila. Zavřeli rychle všechny dveře, nápad s chodbou zavrhli a vrátili se k první eventualitě, že by se tančilo pouze v tom pokoji, kde všichni seděli; a Frank Churchill projevil tolik dobré vůle, že prostor, který se mu před čtvrthodinou zdál sotva dostačovat pro pět párů, se nyní snažil ocenit jako bohatě vyhovující deseti.

"Posuzovali jsme to příliš velkolepě," pravil. "Předpokládali jsme zbytečně mnoho prostoru. Sem se přece vejde deset párů docela dobře." Emma mu odporovala. "Byli by stísněni -- hrozně stísněni. A co je nepříjemnějšího než tančit tam, kde se člověk nemůže ani zatočit?"

"Máte nepochybně pravdu," odvětil vážně. "To by bylo hrozné." Navzdory tomu však šel místnost znovu přeměřit a znovu dospěl k závěru: "Myslím, že se sem deset párů pohodlně vejde."

"Ne, kdepak, neposuzujete to rozumně," namítala ona. "Byli bychom nesnesitelně namačkáni. Koho by těšilo tančit v stíněném hloučku -- v stísněném hloučku v malé místnosti!"

"To nelze popřít," odvětil. "Naprosto s vámi souhlasím. Stísněný hlouček v malé místnosti -- slečno Woodhousová, vy ovládáte umění načrtnout výjev několika málo slovy. Bravo, bravo! Na druhou stranu už jsme zase dospěli tak daleko, že by se člověk nerad té myšlenky vzdal. Otci by to přineslo velké rozčarování -- a celkem vzato -- nevím, ale přes to přese všechno mám ten dojem -- řekl bych, že se sem deset párů vejde docela dobře."

Emma si uvědomovala, že jeho poklony jsou

trochu násilné a že s ní spíš nebude souhlasit, než by se vzdal potěšení si s ní zatančit; vybrala si z toho lichotivý výklad a ostatní mu prominula. Kdyby měla v úmyslu jednou se za něho provdat, stálo by za to všeho nechat a zamyslet se, pokusit se pochopit, jakým hodnotám dává přednost, porozumět charakterovým rysům jeho povahy; ale pro všechny účely stávajících společenských styků jí vyhovoval jako příjemný společník.

Na druhý den k polednímu už byl opět v Hartfieldu; vešel do salonu s tak spokojeným úsměvem, že se plán očividně rozvíjel dál. Brzy se ukázalo, že ji přišel obeznámit s jeho vylepšením.

"Milá slečno Woodhousová," začal téměř ještě na prahu, "doufám, že váš zájem o tanec nevyprchal z hrůzy nad stísněnými prostorami v domě mého otce. Přicházím s novým návrhem v té věci: vzešel od otce a čeká jen na vaše schválení, aby se začalo jednat. Mám tu čest vás poprosit, abyste mi zadala první dva tance na chystaném soukromém plese, který by se konal nikoli na Randallsu, ale v sále U koruny."

"U koruny!"

"Ano. Pokud vy a pan Woodhouse nevznesete námitky, a já věřím, že k tomu nebudete mít důvod, doufá otec, že jeho přátelé budou tak hodní a přijmou jeho pozvání tam. Mohl by jim tak slíbit více prostoru a uvítání neméně srdečné než v Randallsu. Je to otcův nápad. Paní Westonová souhlasí za předpokladu, že budete souhlasit i vy. Na tom jsme se všichni shodli. Víte, že jste měla naprostou pravdu? Deset párů ať v tom či onom salonu v Randallsu, to by bylo nesnesitelné! -- Strašné! -- Věděl jsem v duchu celou tu dobu, že máte pravdu, ale tolik jsem si přál, aby se to jakkoli uskutečnilo, že jsem se nechtěl

podvolit. Není to dobrá změna? -- Svolujete, viďte -- doufám, že svolujete."

"Nevím, kdo by proti tomuhle plánu mohl něco namítat, pokud vyhovuje Westonovým. Já myslím, že to je obdivuhodný nápad, a za svou osobu prohlašuji, že jsem moc ráda. Lepší řešení by se podle mého názoru nenašlo. Nepřipadá vám to také jako výborné řešení, tatíčku?"

Musela mu to zopakovat a vysvětlit, než to v plném rozsahu pochopil; a jelikož šlo o něco nezvyklého, bylo třeba vynaložit další námahu, než se s tím dokázal smířit.

"Ne, on to vůbec nepovažuje za lepší řešení -- ba přímo naopak -- je to mnohem horší než předchozí úvahy. V hostincích bývají všechny místnosti vždy vlhké a nebezpečné. Nevětrá se tam řádně, a proto v nich nelze pobývat. Musí-li za každou cenu tančit, ať raději tančí v Randallsu. Sám v životě nebyl v sále U koruny a tamního nájemce a jeho rodinu nezná ani od vidění. -- Nene, je to odsouzeníhodný nápad. U koruny by se nastydli ještě hůř než kdekoli jinde."

"Právě jsem se chystal poznamenat, vážený pane Woodhousi, že nový plán má jednu rozhodující přednost: zde nebezpečí nachlazení téměř nehrozí -- rozhodně méně než v Randallsu. Pan Perry by snad měl proč litovat té změny, avšak sotvakdo jiný."

"Mýlíte se, pane Churchille," ohradil se pan Woodhouse procítěně, "když podezíráte pana Perryho, že má něco takového v povaze. Pan Perry si dělá o každého z nás velké starosti, když onemocníme. Já ale nechápu, proč by sál U koruny byl zdraví méně nebezpečný než dům vašeho pana otce."

"Už jenom proto, že je větší, pane. Nebude třeba vůbec otvírat okna -- ani jedinkrát v průběhu večera; vždyť právě ten neblahý zvyk otvírat okna a vpouštět studený vzduch na

rozehřáté lidi způsobuje, jak jistě sám dobře víte, nejhorší maléry."

"Otvírat okna! -- Probůh, pane Churchille, něco takového by snad v Randallsu nikoho ani nenapadlo. Kdo by se dopustil takové lehkovážnosti! To jsem v životě neslyšel. Tančit při otevřených oknech! -- Jsem přesvědčen, že ani váš pan otec, ani paní Westonová (chudinka bývalá slečna Taylorová) by něco takového nedopustili."

"Jistě, pane -- jenomže některý lehkovážný mladík třeba vklouzne za závěsy a rozevře okenní křídla, aniž kdo co postřehne. Toho jsem byl sám už často svědkem."

"Je to možné? -- I propánakrále! To se mi ani věřit nechce. Já ovšem žiju v ústraní a často se ani nestačím divit, co všechno se mi donese. Tohle ovšem mění situaci. Takové věci je nutno důkladně promyslet. Žádné rozhodování nelze uspěchat. Kdyby se Westonovi obtěžovali některý den nás navštívit, mohli bychom si o všem pohovořit a uvážit, co a jak."

"Jenomže můj pobyt zde je bohužel tak časově omezen --"

"I ono bude dost času všechno si prohovořit," zarazila ho rychle Emma. "Vždyť není žádný spěch. Půjde-li to zařídit U koruny, bude to nesmírně příhodné pro koně, tatíčku. Měli by to ze stáje jen kousek."

"Máš pravdu, holčičko. A to je velká výhoda. James sice nikdy nereptá, ale je moudré koně šetřit, pokud to jde. Jen kdyby měl člověk jistotu, že ty místnosti řádně vyvětrají -- ale je na tu paní Stokesovou spolehnutí? Pochybuji. Já ji neznám ani od vidění."

"Za všechny takové okolnosti se mohu zaručit, pane Woodhousi, protože to by si vzala na starost paní Westonová. Paní Westonová slíbila dohlédnout na všechny přípravy."

"Slyšíte, tatíčku? Naše drahá paní Westonová, která je pečlivost sama. Nepamatujete si, co řekl pan Perry tenkrát dávno, když jsem měla spalničky? ‚Pokud bude slečně Emmě dávat zábaly slečna Taylorová, můžete se spolehnout, že všechno dobře dopadne, vážený pane. Často jste o tom přede mnou mluvil jako o nejvyšším uznání, které jí mohlo být vysloveno."

"Ba, ba, to je svatá pravda. Tak to pan Perry skutečně řekl. Nikdy na to nezapomenu. Má chudinko zlatá! Měla jsi velice ošklivé spalničky, totiž byla bys je měla ošklivé, kdyby ti byl Perry nevěnoval takovou péči. Chodil sem čtyřikrát denně po celý týden. Řekl nám hned na počátku, že jde o spalničky lehčího druhu, a v tom jsme nacházeli velkou útěchu; ale stejně jsou spalničky hrozná choroba. Jestli Isabelliny maličké dostanou někdy spalničky, doufám, že pošle pro Perryho."

"Otec a paní Westonová jsou právě teď U koruny," řekl Frank Churchill, "a zkoumají na místě, jaké jsou možnosti. Opustil jsem je a běžel do Hartfieldu, protože jsem dychtil zvědět vaše mínění, a doufal jsem, že vás přemluvím, abyste se k nim připojila a vyslovila se k věci. Pověřili mě, abych vám od nich od obou předal tento vzkaz. Způsobila byste jim velkou radost, kdybyste dovolila, abych vás tam doprovodil."

Emma s radostí přijala pozvání na zmíněnou poradu, a když pan Woodhouse slíbil, že si za její nepřítomnosti všechno promyslí, oba mladí lidé se neprodleně vydali ke Koruně. Tam zastali pana Westona a jeho choť; s upřímnou radostí ji uvítali a vyslechli její placet; dosud byli velice zaneprázdněni a spokojení každý po svém způsobu: ona už si začala dělat starosti, jemu se jevilo všechno dokonalé.

"Emmo," pravila paní, "ty tapety jsou horší, než jsem si představovala. Jen se podívej! Místy jsou hrozně špinavé, vidíš? Také jsem netušila, že to táflování bude působit tak zašle a beznadějně."

"Jste moc náročná, má drahá," odvětil jí na to manžel. "Na tom na všem přece nic nezáleží. Ve světle svic nám tu bude připadat stejně čisto jako v Randallsu. Schází se tu přece náš klub, a nikdy jsme tu nic rušivého nepostřehli."

Tu si dámy patrně vyměnily pohledy, které vyjadřovaly: "Muži si nikdy nevšimnou, jestli je někde špína nebo ne;" a páni si možná v duchu pomysleli: "Ženy si vždycky dělají zbytečné starosti."

Přece však vyvstal problém, nad nímž pánové nemohli mávnout rukou. Šlo o jídelnu. Když se budoval zdejší sál, nepočítalo se s tím, že se tu budou podávat i večeře; a proto k němu přistavěli jen malou karetní hernu. Jak to vyřešit? Hernu budou potřebovat jako hernu; a i kdyby se oni čtyři mezi sebou dohodli, že se obejdou bez karet, není ta místnost příliš malá na to, aby se tam podávala večeře? Mohli by si pro ten účel najmout další sál mnohem příhodnějších rozměrů, jenomže ten byl až na opačném konci domu a muselo by se k němu projít dlouhou nevlídnou chodbou. Tady byla dobrá rada drahá. Paní Westonová se obávala, že by mladí lidé byli při přecházení vystaveni průvanu; a ani Emma, ani pánové se nemohli smířit s představou, že by byli při večeři nepříjemně stísněni.

Paní Westonová navrhla, aby se nepodávala normální teplá večeře, ale postavily se jen mísy s chlebíčky a podobně do malé herny, to však ostatní zamítli jako neblahý nápad. Vyjádřili názor, že soukromý ples, při němž se nezasedne k tabuli, je zločečený útok na práva

mužů i žen, a paní Westonová ať už se o tom ani nezmiňuje. Ta začala tedy zvažovat jiné východisko z nouze, prohlédla si znovu spornou místnůstku a poznamenala:

"Snad by tu přece jen nebylo tak málo místa. Vždyť nás nebude kdovíjak mnoho."

Mezitím pan Weston rázoval dlouhými kroky z jednoho konce chodby na druhý, načež zavolal:

"Vy tady lamentujete, jak je ta chodba dlouhá, milá choti, a přitom to ani nestojí za řeč. A od schodů sem vůbec netáhne."

"Kdybychom jen věděli, jaké uspořádání by se většině našich hostů nejlépe zamlouvalo," povzdechla si paní Westonová. "Naše úsilí musí směřovat k tomu, abychom se co nejvíce zavděčili -- jenže nevíme jak."

"Ano, to máte pravdu," zvolal Frank. "Potřebujete se poradit se sousedy. Naprosto vás chápu. Kdybychom zjistili, co by tomu řekli ti nejváženější -- například Coleovi. Ti nebydlí daleko. Mám k nim zaběhnout? Anebo k slečně Batesové? Ta je ještě blíž. -- Tak se mi zdá, že slečna Batesová by spíš než kdo jiný mohla mít představu, co vyhovuje ostatním. Potřebujeme zcela očividně rozšířit své řady o víc poradních hlasů. Co kdybych zaběhl k slečně Batesové a pozval ji, aby se k nám připojila?"

"Nu -- jak chcete," souhlasila paní Westonová dost váhavě, "pokud myslíte, že nám tu bude co platná."

"Ze slečny Batesové nedostanete slůvko k věci," řekla Emma. "Bude překypovat vděkem a vynášet až do nebe, ale nic vám k tomu neřekne. Nebude ani poslouchat, co se jí ptáte. Radit se se slečnou Batesovou, to by nevedlo k ničemu."

"Ale když ona je tak zábavná, tak nesmírně zábavná! Já ty její řeči poslouchám s rozkoší! A nemusel bych přizvat celou rodinu, chápete."

Tu se k nim přidružil pan Weston, a když byl s návrhem obeznámen, vyslovil s ním jednoznačný souhlas.

"Ano, to udělej, Franku. -- Jdi a přiveď slečnu Batesovou, ať už se konečně dohodneme. Jí se bude náš záměr určitě zamlouvat, a neznám druhou osobu, která by nám mohla být názornějším příkladem, jak překonávat těžkosti. Přiveď ji. My kolem toho začínáme dělat trochu moc cavyků. Ona je nám trvalým příkladem toho, jak dosíci v životě spokojenosti. Ale přiveď je obě. Pozvi je obě."

"Obě, otče? Myslíte, že by ta stará dáma...?"

"Stará dáma! Ne, samozřejmě ta mladá dáma. Měl bych tě za velkého ťulpasa, Franku, kdybys přivedl tetu bez neteře."

"Prosím za prominutí, pane. V první chvíli jsem vás nepochopil. Samozřejmě, když si to přejete, vynasnažím se přesvědčit obě." A už utíkal.

Dlouho předtím, než se znovu objevil s doprovodem malé, úhledné, čiperné tety a její elegantní neteře, paní Westonová, ta dobrá duše a vzorná manželka, spornou chodbu znovu prozkoumala a zjistila, že to s ní není tak strašné, jak zprvu předpokládala, ba, že jsou její nevýhody zanedbatelné; a tím skončily všechny nesnáze s rozhodováním. Všechno ostatní -- aspoň v úvahách -- proběhlo hladce. U podružných otázek, týkajících se stolů a židlí, jakož i světel a hudby, čaje a večeře, se řešení nabízelo samo, anebo je pominuli jako maličkosti, o nichž se kdykoli později dohodne paní Westonová s paní Stokesovou. Všichni pozvaní určitě přijdou. Frank už napsal do Enscombu, aby směl zůstat o pár dní navíc k původně dohodnutým dvěma nedělím, a svolení mu jistě nebude odepřeno. Bude to

skvostný ples.

A tento závěr slečna Batesová, když se dostavila, z celého srdce podpořila. Na poradu ji nepotřebovali, ale k schválení (tato role jí mnohem lépe seděla) ji s radostí uvítali. Její souhlas, vřelý a neutuchající, se záměrem obecně i se všemi podrobnostmi, je musel potěšit; a tak další půlhodinku všichni chodili sem a tam, z jedné místnosti do druhé, někdo vyslovil další nápad, druzí ho vyposlechli a všichni svorně se těšili na budoucí události. Než se společnost rozešla, musela Emma hrdinovi večera napevno slíbit první dva tance, a pak přeslechla, jak pan Weston šeptá své choti: "Zadal se s ní, má drahá. Je to tak. Věděl jsem, že se s ní zadá!"

30. kapitola

Jen jedno jediné chybělo, aby se Emma mohla na ples bezstarostně těšit: stanovit datum jeho konání ještě v rozmezí oněch čtrnácti dnů, které byly Franku Churchillovi vymezeny pro pobyt v Surrey; přes optimismus páně Westonův se jí totiž nezdálo tak zhola vyloučeno, aby Churchillovi nepovolili synovci zdržet se o pár dní déle. Podle mínění ostatních něco takového však nepřicházelo v úvahu. Přípravy si vyžádají svůj čas, do počátku třetího týdne by se nic pořádně nenachystalo, a tak museli několik dní plánovat, činit se a doufat s tím rizikem -- velkým rizikem podle jejího mínění --, že všechno bude nadarmo.

Z Enscombu však přišlo milostivé svolení, milostivé skutkem, když už ne slovy. Svým přáním zůstat déle se Frank příbuzným očividně nezavděčil, nebránili mu však. Nebe se tedy rozjasnilo a všechno bylo v pořádku; a jelikož překonáním jedné starosti obvykle uvolníme

prostor pro další, Emma, jakmile si byla jista konáním plesu, začala si zase dělat těžkou hlavu z toho, že se k němu pan Knightley staví s pobuřující lhostejností. Snad proto, že sám netančil, anebo proto, že ten záměr pojali, aniž se s ním poradili, jako by se rozhodl, že o ples neprojeví zájem, jako by si umínil, že na něj předem nebude zvědav a potom se na něm nebude bavit. Emma, ochotná zvěstovatelka zpráv, z něj nevypáčila přívětivější reakci než:

"No prosím. Jestli Westonovi soudí, že jim stojí za to, vynaložit všechnu tu námahu pro pár hodin hlučné zábavy, já jim v tom bránit nebudu, ale mně ať radovánky nikdo nevybírá. -- Ale ano, ovšemže přijdu, nemohu jim dost dobře odmítnout, a vynasnažím se, seč mi síly stačí, abych tam neusnul, ale mnohem raději bych seděl doma a probíral s Williamem Larkinsem týdenní účty. Mnohem raději, to doznávám. -- Bavit se přihlížením tanci! -- to namouduši není nic pro mne -- já nikdy tanci nepřihlížím -- a nevím, kdo by mu chtěl přihlížet. Taneční umění je podobně jako ctnost samo o sobě dostatečnou odměnou. Ti, kdo přitom postávají, mívají obvykle myšlenky docela jinde."

Emma tušila, že tohle je míněno na její adresu, a dost ji to rozzlobilo. Nelichotilo však ani Jane Fairfaxové, že pan Knightley projevuje takovou lhostejnost a rozhořčení; nebral ohled na její přání, když bál zatracoval, neboť ona se pro něj neobyčejně nadchla. Celá ožila -- vystoupila ze své ulity -- sama od sebe se dala slyšet:

"Ach, slečno Woodhousová, jen aby se něco nepřihodilo a ples nemusel být odvolán! To by přece bylo takové zklamání! Doznávám, že se na něj skutečně velice těším."

Neděl al to tedy Jane Fairfaxové k vůli, když

dával přednost společnosti Williama Larkinse. Ne! -- Čím dál více se utvrzovala v přesvědčení, že se paní Westonová v této domněnce naprosto zmýlila. Cítí k ní hlubokou a účastnou přátelskou náklonnost, nikoli však lásku.

Želbohu, zakrátko odpadl důvod rozepře s panem Knightleym. Po dvou dnech vítaného ubezpečení přišel zásadní zvrat. Dostali dopis, v němž pan Churchill vyžadoval okamžitý synovcův návrat. Zdravotní stav paní Churchillové se zhoršil, a to do té míry, že se bez Franka nemůže obejít; cítila se už velice špatně předevčírem, kdy synovci psala (tvrdil její manžel), přestože ve své obvyklé ohleduplnosti, aby nikoho nezarmoutila, a jak je zvyklá nemyslet na sebe, se o tom nezmínila; teď však nastal takový obrat k horšímu, že to nelze podceňovat, a proto ho naléhavě žádá, aby se neprodleně vydal na zpáteční cestu do Enscombu.

O obsahu tohoto dopisu byla Emma okamžitě zpravena písemným vzkazem od paní Westonové. Frankův odjezd je prý nevyhnutelný. Za pár hodin musí už být na cestě, i když o tetinku vážné obavy nemá, což by zmírnilo jeho lítost. Zná prý její choroby: ohlásí se vždy tehdy, kdy se jí to hodí.

Paní Westonová připojila dodatek, že "stačí pouze po snídani doběhnout do Highbury , aby se rozloučil s těmi několika málo přáteli, u nichž může předpokládat, že se o něho natolik zajímají; a v Hartfieldu ho tedy mohou čekat každou chvíli."

Touto neblahou zprávou byla završena Emmina snídaně. Jakmile vzkaz přečetla, nedalo se už dělat nic jiného než naříkat a lamentovat. Přišla o ples -- přišla o ctitele -- a co ten ctitel asi prožívá! -- To se slovy ani vypovědět nedá! -- Býval by to tak rozkošný

večer! -- Všichni by se radovali! A ona a její partner nejvíc! -- "Však jsem to říkala," byla její jediná útěcha.

Její otec přijal zprávu s pocity zcela odlišnými. Zaujala ho hlavně choroba paní Churchillové. Uvažoval, jakému léčení se asi podrobuje, a co se plesu týče, je to hrozné, že se drahá Emma dočkala zklamání; ale jinak bude pro všechny stejně nejmoudřejší sedět doma.

Emma byla tedy na návštěvu předem připravena, a pokud čekala, že bude netrpělivě pospíchat, pak jeho smutný pohled a naprostá skleslost, když se objevil, vše omlouvaly. Prožíval svůj odjezd tak hluboce, že o něm téměř nedokázal mluvit. Jeho zoufalství bylo zcela zjevné. Prvních pár minut seděl jako duchem nepřítomen, pak se vzchopil, ale dokázal ze sebe vypravit než:

"Ze všech hroznych nutností je loučení ta nejhorší."

"Vždyť zase přijedete," těšila ho Emma. "Nenavštívil jste přeci Randalls naposled."

"Ach!" povzdechl si, "nebýt té nejistoty, kdy se mi to znovu podaří! -- Vynaložím na to velké úsilí! -- Všechny mé myšlenky a snažení budou směřovat k tomuto cíli! -- A kdyby se strýček s tetinkou vypravili na jaře do Londýna -- obávám se však -- loni na jaře nevytáhli paty z domova -- obávám se, že tento zvyk provždy opustili."

"Náš ubohý ples tím asi nadobro padá."

"Ach, ten ples! -- Proč jsme jen vyčkávali! -- Proč jsme si té radosti nedopřáli hned? Jak často se štěstí rozplyne vniveč kvůli okolkování, pošetilému okolkování. Vy jste nám to předpovídala. Ach, slečno Woodhousvá, proč jen máte vždycky pravdu?"

"Je mi věru líto, že jsem měla pravdu tentokrát. Dala bych s chutí přednost zábavě

před prorockou moudrostí."

"Podaří-li se mi znovu přijet, bude se ples přece jen konat. Otec s tím napevno počítá. Nezapomeňte, že jste mi zadala první dva tance."

Emma se milostivě usmála.

"Takových čtrnáct dní!" pokračoval. "Každý z nich byl vzácnější a úchvatnější než ten předchozí! -- Den ode dne ve mně rostla nechuť ke všem jiným končinám. Závidím šťastlivcům, kteří mohou setrvat v Highbury!"

"Jelikož nás teď zahrnujete tak lichotivými slovy," zasmála se Emma, "troufám se zeptat, zda váš příjezd zprvu neprovázela jistá zdráhavost. Předčili jsme tedy podstatně vaše očekávání? Tuším, že ano. Tuším, že jste tu neočekával žádné sympatické lidi. Nebyl byste příjezd tak dlouho odkládal, kdybyste byl měl o Highbury příjemnou představu."

Usmál se dost rozpačitě, a třebaže takové názory popřel, Emmu o tom nepřesvědčil.

"Musíte se tedy vydat na cestu ještě dnes dopoledne?"

"Ano, otec se tu má pro mne zastavit. Vrátíme se spolu domů a hned nato musím vyjet. Mám vážné obavy, že se tu objeví každým okamžikem."

"Nevyšetříte ani pět minut pro své přítelkyně slečnu Fairfaxovou a slečnu Batesovou? To je malér. Hluboká logická argumentace slečny Batesové by vás posílila na duši."

"Jistě -- já jsem se u nich ale už stavil. Když jsem šel kolem, zdálo se mi to nejmoudřejší. Myslím, že to bylo správné. Zašel jsem k nim na tři minuty a zdržel jsem se, protože jsem slečnu Batesovou nezastal doma. Odešla někam, a mně připadalo nezbytné počkat, až se vrátí. Člověk lehce podlehne pokušení, ba ani mu nelze nepodlehnout, tropit

si z ní šprýmy, ale přitom bych ji rozhodně nechtěl urazit. Bylo tedy nejmoudřejší se rozloučit --"

Zaváhal, vstal, přešel k oknu.

"Zkrátka a dobře," pravil, "možná že už jste, slečno Woodhousová -- soudím, že jste si sotva mohla nepovšimnout --"

Upřeně se na ni zahleděl, jako by jí chtěl přečíst myšlenky. Nevěděla honem, co mu na to odpovědět. Znělo to jako úvod k něčemu velmi závažnému, co si nepřála slyšet. Aby tomu tedy zamezila, přinutila se promluvit a co nejklidnějším hlasem řekla:

"Jistěže to bylo správné. Splnil jste samozřejmě povinnost, když jste se šel rozloučit --"

Mlčel. Tušila, že na ni upírá oči; pravděpodobně zvažoval její slova a snažil se ji pochopit. Slyšela, jak si povzdechl. Přirozeně musel dojít k závěru, že má proč vzdychat. Sotva mohl nabýt dojmu, že ho povzbuzuje. Uběhlo pár trapných minut; pak se znovu posadil a prohlásil s větší rozhodností:

"Utěšovalo mne pomyšlení, že zbytek vymezeného času strávím v Hartfieldu. Hartfield získal mé vřelé sympatie --"

Znovu se zarazil, znovu vstal, očividně pln rozpaků. -- Zamiloval se do ní asi vážněji, než Emma předpokládala, a kdopak ví, jak by to bylo skončilo, kdyby se ve dveřích neobjevil jeho otec. Vzápětí za ním vešel i pan Woodhouse, bylo nezbytné se vzchopit, a to mu vrátilo klid.

Ještě pár minut a trýznivá chvíle dospěla ke konci. Pan Weston, jako vždy pln energie, když se něco mělo vykonat, a stejně neschopen odkládat nevyhnutelné zlo jako vytušit hrozící, prohlásil: "Je čas jít," a mladý muž, ať vzdychal sebevíc, s ním přece jen musel souhlasit, vstal a rozloučil se.

"Budu mít o vás o všech zprávy," pravil, "a to je mi největší útěchou. Dozvím se o všem, co se tady děje. Poprosil jsem paní Westonovou, aby si se mnou dopisovala, a ona mi to laskavě slíbila. Dopisovat si s dámou, to je hotové požehnání, když je člověk vzdálen těm, kteří ho zajímají! -- Napíše mi všechno. Nad jejími dopisy se budu znovu vracet do drahého Highbury."

Velice vřele jí stiskl ruku, velice vážně pronesl "sbohem" a pak už za Frankem Churchillem zapadly dveře. Neměla dost času se na to všechno připravit, neměla dost času s ním pobýt; byl pryč, a Emmě bylo tak líto, že se museli rozloučit, a viděla v tom takové ochuzení jejich úzké společnosti, až ji jaly obavy, že to prožívá snad až příliš procítěně.

Byla to politováníhodná změna. Co přijel, vídali se téměř denně. Jeho přítomností v Randallsu jako by všechno v posledních čtrnácti dnech ožilo -- ožilo tak, že to neuměla ani vyjádřit; každé ráno začínalo pomyšlením, očekáváním, že ho uvidí, jistotou, že se jí bude dvořit, že ji potěší svým temperamentem i svými způsoby! Bylo to blažených čtrnáct dní, a sestup k normálnímu průběhu hartfieldského života bude nutně provázet pocit beznaděje. A všechny své ostatní přednosti navíc ještě dovršil tím, že jí téměř vyznal lásku. Jak je jeho náklonnost hluboká a jak věrně by při ní dokázal setrvat, to už je jiná věc; avšak dnes si byla jista, že ji vřele obdivuje a že jí dává přednost přede všemi ostatními; a toto vědomí spolu se vším ostatním v ní vznítilo dojem, že se do něho přece jen trošičku zamilovala, ačkoli předtím tak rázně rozhodla, že se nic takového nesmí stát.

"Už to tak bude," říkala si. "Tenhle pocit neklidu, únavy, otupělosti, nechuť sednout si

a soustředit se na nějakou práci, ta nálada, kdy mi všechno připadá nudné a odporné! -- Určitě jsem zamilovaná -- však by to také bylo moc divné, kdybych zamilovaná nebyla -- přinejmenším na pár týdnů. Hm, co jednoho rozesmutní, druhého potěší. Mnoho spřízněných duší bude truchlit pro ten ples, když už ne pro Franka Churchilla; ale pan Knightley bude spokojen. Teď může ten večer po libosti věnovat svému milovanému Williamu Larkinsovi."

Pan Knightley se však nekochal vítězoslávou ani se neradoval. Nemohl za sebe vyjádřit lítost; jeho očividně spokojený výraz by ho byl v takovém případě usvědčil z neupřímnosti; prohlásil však, že soucítí s ostatními, kteří se dočkali takového zklamání, a s chápavou laskavostí dodal:

"Škoda, tak málokdy se vám naskytne příležitost si zatančit! Máte skutečně smůlu, Emmo, velkou smůlu."

Než se setkala s Jane Fairfaxovou, aby posoudila, zda želí tohoto politováníhodného obratu, uplynulo několik dní; a když se potom sešly, Jane se naprosto ovládala. Cítila se však v poslední době zvlášť nedobře, trpěla bolestmi hlavy do té míry, že její teta prohlašovala, kdyby se byl ples konal, Jane by se ho podle jejího mínění ani nemohla zúčastnit; a tak Emma milosrdně přisoudila její pobuřující lhostejnost skleslosti zaviněné chorobou.

31. kapitola

Emma i nadále ani na chvilku nezapochybovala, že je zamilovaná. Měnila pouze odhad nakolik. Zprvu usoudila, že až po uši, potom zase, že jen trošku. Bylo jí milé, když se o něm hovořilo, a kvůli němu se stýkala s Westonovými ještě raději než dříve; často na něho myslela a dychtivě čekala, až

napíše, aby věděla, jak se mu daří, co tetinka, a je-li naděje, že se letos na jaře znovu ukáže v Randallsu. Ale na druhou stranu nemohla po pravdě tvrdit, že je nešťastná, anebo -- po tom prvním dnu -- že se nedokáže na nic soustředit; byla veselá a našla si rozptýlení jako jindy; a jakkoli jí byl Frank Churchill příjemný, nebyla slepá ani k jeho chybám; a navíc, ačkoli na něj tolik myslela, když kreslila nebo seděla nad ruční prací, představovala si na tisíce vzrušujících způsobů, jak jejich známost bude pokračovat a jak skončí, vedla s ním v duchu zajímavé rozhovory a vymýšlela si duchaplné dopisy, každé imaginární vyznání z jeho strany skončilo vždy tím, že ho ona odmítla. Jejich vzájemné sympatie se vždy měly utlumit v přátelství. Rozcházeli se s nevýslovnou něhou a okouzlením, ale rozcházeli se. Když si tohle uvědomila, pochopila, že není nijak vášnivě zamilovaná; vždy přes dávné skálopevné odhodlání, že otce nikdy neopustí, že se nevdá, by mocná náklonnost jistě vyvolala vážnější citový konflikt, než předvídala u sebe.

"Vidím, že vůbec nepoužívám slova oběť," říkala si. "Ani v jedné ze svých důmyslných odpovědí a jemnocitných odmítnutí nenaznačuji, že tím přináším oběť. Tuším, že ho ke štěstí nezbytně nepotřebuji. Tím lépe. Rozhodně si nebudu namlouvat, že k němu cítím víc, než cítím. Stačí, že jsem zamilovaná, tak jak jsem. Víc bych si ani nepřála."

Když všechno zvážila, uspokojovaly ji stejně i jeho city, tak je sama zhodnotila.

"On nesporně bláznivě zamilovaný je -- všechno tomu nasvědčuje -- opravdu bláznivě zamilovaný! -- a přijede-li sem stále stejně roztoužený, musím si dát pozor a nepovzbuzovat ho. -- Jinak bych se vážně prohřešila, když už

jsem se pevně rozhodla. Tedy ne že bych mu byla dosud zvlášť vycházela vstříc. Ne, kdyby měl dojem, že jeho city aspoň trochu sdílím, netvářil by se zdrceně. Kdyby viděl, že jsem mu nakloněna, počínal by si při loučení a hovořil jinak. -- Přesto však si musím dát dobrý pozor. To znamená za předpokladu, že jeho vztah ke mně přetrvá beze změny; ale to se mi nezdá příliš pravděpodobné -- mám dojem, že nepatří k mužům tohoto druhu -- na jeho stálosti a věrnosti bych nechtěla stavět. -- Prudce vzplane, ale jeho city budou patrně dost proměnlivé. -- Zkrátka a dobře, ať o tom uvažuji z kterékoli strany, jsem skutečně ráda, že mé štěstí nezávisí na něm. -- Po krátkém čase se s tím poblouzněním docela dobře vypořádám -- a pak budu mít za sebou dobrou zkušenost. Říká se přece, že se každý musí v životě jednou zamilovat, a takhle bych to přestála dost bezbolestně."

Když od něho přišel dopis, dala ho paní Westonová Emmě přečíst, a ta nad ním pocítila takovou radost a takový obdiv, že sama nad sebou kroutila hlavou a v duchu uvažovala, jestli přece jen nepodcenila sílu svého citu. Byl to dlouhý, dobře napsaný dopis, líčil v něm dopodrobna průběh cesty i své duševní rozpoložení, vyjadřoval svou oddanost, vděk i úctu, což bylo jen přirozené a chvályhodné, a vtipně a výstižně popisoval různé místní jevy, které podle jeho mínění byly něčím zajímavé. Neuchyloval se k žádným podezřelým výlevům omluv a starostlivosti; z jeho slov vyzařoval upřímný vztah k paní Westonové a o přechodu z Highbury do Enscombu, o odlišnosti obou těchto míst ve smyslu nanejvýš blahodárného společenského života se zmiňoval jen tak, aby dal najevo, že citlivě vnímá ten rozdíl, a oč výmluvněji by to vyjádřil, kdyby mu nebránily povinné ohledy -- Ani kouzlo jejího vlastního

jména nechybělo. Slečna Woodhousová se tu vyskytovala nejednou, a vždy v nějaké lichotivé souvislosti, buď skládal hold jejímu vkusu, nebo vzpomínal na některá její slova; a když jí na ně padl zrak naposledy, nevěnčil je sice žádný vavřín jeho galantností, přesto však rozpoznala důsledek svého vlivu a vytušila tu možná větší kompliment než všechny dosud vypsané. V dolním prázdném růžku byla hustě vmáčknuta tato slova: "Jak víte, neměl jsem v úterý už časově možnost rozloučit se s tím krásným děvčátkem, přítelkyní slečny Woodhousové. Prosím omluvte mne a dejte jí za mne sbohem." Emma nepochybovala, že tohle platí jí. Vzpomněl si na Harriet jen proto, že je to její přítelkyně. Jeho zprávy o Enscombu a vyhlídky nebyly ani lepší, ani horší, než se dalo očekávat; paní Churchillová se prý zotavuje, a on si zatím netroufá ani v duchu určit, kdy se mu podaří Randalls opět navštívit.

Jakkoli uspokojivý a podnětný byl dopis v tom podstatném, ve vyjádřených citech, přece shledala, když ho složila a vrátila paní Westonové, že nerozdmychal žádný trvalý plamen, že se stále ještě dokáže bez pisatele obejít a on že se musí naučit obejít bez ní. Na jejích úmyslech se nic nezměnilo. Odhodlání ho odmítnout pouze nabylo na zajímavosti dodatečným plánem, jak mu poté nabídnout útěchu a blaženství. Že si vzpomněl na Harriet a vzpomínku oděl do slov o krásném děvčátku, to jí navodilo myšlenku, že by mohla v jeho srdci vystřídat Harriet. Vyloučeno? -- Nikoli. -- Harriet se mu nepochybně rozumem nemůže rovnat; zaujala ho však její rozkošná tvářička a upřímná bezelstnost jejího vystupování a okolnosti a její společenské styky budou pravděpodobně mluvit pro ni. -- To by Harriet udělala výhodnou a báječnou partii!

"Nesmím se poddávat takovýmhle nápadům," řekla si. "Pustím to z hlavy. Uvědomuji si, jak jsou podobné úvahy nebezpečné. Staly se však i neuvěřitelnější věci, a až už nebudeme do sebe zamilovaní, byla by to cesta k utvrzení takového toho pravého nesobeckého přátelství, na které se už teď začínám těšit."

Však také bylo radno mít pro Harriet v zásobě nějakou útěchu, i když moudře dovolí své fantazii pohrávat si s ní jen zřídka, neboť z té strany hrozilo nebezpečenství. Tak jako příjezd Franka Churchilla vystřídal co konverzační námět v Highbury zasnoubení páně Eltonovo, tak opět nyní, když se Frank Churchill vytratil, nabyly osudy pana Eltona prvořadého významu. Bylo oznámeno datum jeho sňatku. Brzy ho mezi sebou opět uvítají: pana Eltona s chotí. Než stačili důkladně probrat první dopis z Enscombu, už měl každý na jazyku "pana Eltona s chotí" a Frank Churchill byl zapomenut. Emmě se při pouhém zvuku jeho jména zvedal žaludek. Na tři neděle se šťastně osvobodila od pana Eltona a už začínala doufat, že i Harriet pomalu nalézá sílu duševně se obrnit. Alespoň pokud kynula vyhlídka na páně Westonův ples, jevila víc nezájmu o všechno ostatní, avšak teď se začalo ukazovat až příliš očividně, že ještě nedospěla k takové vyrovnanosti, aby odolala přímému zásahu -- včetně kočárů, svatebních zvonů a podobně.

Nebohá Harriet podléhala takovému rozrušení, že Emma musela vyburcovat všechny své schopnosti k rozumným domluvám, chlácholení a péči. Cítila, že jí dluží víc, než je s to jí poskytnout, že Harriet má nárok na to, aby kvůli ní vrchovatou měrou namáhala svůj důmysl a pečovala o ni, ale byl to přetěžký úkol: stále jí domlouvat, a bez sebemenšího účinku, stále slyšet její přitakávání, aniž se jejich

názory sblíží. Harriet ji poslušně vyposlechla, říkala, že "má svatou pravdu -- je to přesně tak, jak slečna Emma tvrdí -- nemá to smysl, stále na ně myslet -- ona už na ně myslet nebude" -- ale nikdy se nepodařilo, aby se soustředila na něco jiného, a za půl hodiny už jevila stejný neklid a úzkost ze setkání s Eltonovými jako předtím. Nakonec přešla Emma do útoku z jiných pozic.

"Když se nedokážete ovládnout a tím sňatkem pana Eltona se stále znepokojujete a jste z toho tak nešťastná, Harriet, vznášíte tím vůči mně nejhorší možnou výtku. Trestáte mne velice bolestně za chybu, jíž jsem se dopustila. Vím, že je to všechno moje vina. Ujišťuji vás, že jsem na to nezapomněla. Podlehla jsem omylu, a tím jsem nešťastně uvedla v omyl i vás -- a to mne bude nadosmrti mrzet. Nemusíte se bát, že bych na to někdy zapomněla."

Tohle Harriet tak ohromilo, že ze sebe nedokázala vypravit než pár procítěných lamentací. Emma pokračovala:

"Zatím jsem na vás nenaléhala, abyste vyvinula víc úsilí kvůli mně, abyste na pana Eltona méně často myslila a méně o něm mluvila kvůli mně. Přála bych si totiž, abyste to dokázala spíš kvůli sobě, kvůli tomu, co je důležitější než můj klid, abyste si vy sama osvojila sebeovládání, abyste dokázala dbát na to, co je vaší povinností, abyste se uměla chovat, abyste se vynasnažila nevzbudit u ostatních podezření, chránila si zdraví a důstojnost a nalezla ztracený klid. Všechny tyhle důvody jsem se vám snažila zdůrazňovat. Jsou velice významné -- a mně je líto, že je nedoceňujete natolik, abyste podle nich dokázala jednat. Abyste mne uchránila bolesti, to je důvod velice podřadný. Já chci, abyste uchránila sama sebe od bolesti mnohem palčivější. A snad jsem někdy i zadoufala, že

Harriet nezapomene, čím by mi měla -- nebo spíše jakou laskavost by mi mohla prokázat."

Tento útok na její city dokázal víc než všechno ostatní dohromady. Pomyšlení, že by se provinila nevděkem a bezohledností vůči slečně Emmě, kterou tak zbožňovala, Harriet na chvíli přímo zdrtilo, a když se dala ve svém prudkém žalu uchlácholit, zbyl z něho podnět dostatečně mocný, aby ji nabádal k rozumnému chování a byl jí přitom i slušnou oporou.

"Vy jste mi byla vždycky nejlepší přítelkyní, jakou jsem kdy měla! -- Vám abych prokázala nevděk! -- S vámi se nikdo nemůže rovnat! -- Na nikom mi nezáleží tak jako na vás! -- Ach, slečno Emmo, já jsem přece taková nevděčnice!"

Tyto výlevy, provázené navíc výmluvnými pohledy a počínáním, vzedmuly v Emmě vlnu citu: ještě nikdy jí nebyla Harriet tak drahá ani si tolik necenila její náklonnosti.

"Žádné osobní kouzlo nepředčí něžné srdéčko," říkala si později. "Tomu se nic nevyrovná. Vřelá něha a upřímné, laskavé chování má větší cenu než nejbystřejší hlava na světě. Jsem o tom skálopevně přesvědčena. Vždyť drahý tatíček si každého získá jen svou dobrosrdečností -- a rovněž Isabella je právě proto všude oblíbená. Mně tato vlastnost chybí -- znám ale její cenu a vážím si jí. Dokáže okouzlit i oblažit, a v tom mne Harriet předčí. Nejdražší Harriet! -- Nevyměnila bych tě za nejchytřejší, nejprozíravější, nejsoudnější ženu pod sluncem. Z takových Jane Fairfaxových člověka mrazí. -- Harriet má stokrát větší cenu. -- Taková životní družka má -- pro chytrého muže -- cenu zlata. Nebudu nikoho jmenovat, ale šťastný ten, kdo vymění Emmu za Harriet!"

32. kapitola

Paní Eltonová se poprvé ukázala v kostele; a přestože je možno zbožnou mysl z modliteb vytrhnout, zvědavost neuspokojí pohled na novomanželku v kostelní lavici, a tak museli až na zdvořilostní návštěvy odložit rozhodnutí, zda je to opravdu moc krásná paní nebo jenom hezká či zda hezká zrovna není. Emma, vedena ani ne tak zvědavostí jako hrdostí a společenskou nutností, si umínila, že rozhodně nebude poslední, kdo půjde mladou paní přivítat; a Harriet chtěla vzít s sebou, aby to nejhorší měly pokud možno brzy za sebou.

Sotva znovu vstoupila do onoho domu, sotva se ocitla v pokoji, kam si před třemi měsíci pošetilou lstí vynutila přístup, aby si zavázala botu, vyvstaly vzpomínky a vzápětí za nimi samozřejmě tisíce trapných představ. Jeho komplimenty, šarády, hrozné omyly; nebylo naděje, že nebohá Harriet neprožívá totéž; chovala se však velmi dobře, jen trochu zbledla a nemluvila. Návštěva ovšem trvala jen krátce; provázena tolika rozpaky a vedlejšími úvahami uběhla tak rychle, že si Emma vědomě nechtěla utvořit o dámě názor ani ho vyjádřit jinak než nicneříkajícími poznámkami, jako že je "elegantně oblečená a velmi příjemná".

Ve skutečnosti se jí paní Eltonová nelíbila. Nechtěla honem kritizovat, ale tušila, že nemá žádné vystupování -- sebevědomá je, to ano, ne však kultivovaná. Byla si téměř jista, že na mladou ženu a novomanželku v cizím prostředí je až příliš průbojná. Postavu měla dost pěknou, tvář nepostrádala půvabu, ale jejím rysům, hlasu i způsobům chyběla oduševnělost. Emma si aspoň myslela, že to budoucnost prokáže.

Pokud jde o pana Eltona, ten se choval, jako by nevěděl -- ale ne, nechtěla lehkovážně vtipkovat na jeho účet. Posvatební návštěvy,

to je za každých okolností záležitost prekérní, a novomanžel musí mít velkou dávku společenské uhlazenosti, aby se své úlohy dobře zhostil. Novomanželka je na tom lépe: má záštitu v elegantní toaletě a rozpaky se pro ni sluší, zatímco muž nemá jiné opory než vlastní zdravý rozum; a uvážila-li Emma, v jaké zvlášť neblahé situaci se ocitl pan Elton, když sedí v pokoji zároveň s dámou, s níž se oženil, s dámou, s níž se chtěl oženit, a s dámou, s níž ho chtěli oženit, musela mu přiznat právo netvářit se zrovna moudře a předstírat afektovaně právě tolik sebejistoty, kolik mu jí ve skutečnosti chybělo.

"Tak co, slečno Emmo?" prohodila Harriet, když vyšly z domu a od přítelkyně se zahájení nedočkala, "tak co, slečno Emmo," (s lehkým povzdechem), "co o ní soudíte?"

V Emmině odpovědi zazněla váhavost.

"Ale ano -- jistě -- velice příjemná mladá paní."

"Mně se zdá krásná, moc krásná."

"Také dobře oblečená. To byla mimořádně elegantní toaleta."

"Vůbec mne neudivuje, že se do ní zamiloval."

"Ne -- na tom skutečně není nic udivujícího. Pěkné věno. Namanula se mu do cesty."

"Troufala bych si tvrdit," povzdechla si znovu Harriet, "že ho zbožňuje."

"I to je možné, ale každému muži není dáno, aby se oženil s tou, která ho miluje nejupřímněji. Možná že slečna Hawkinsová toužila po vlastní domácnosti a tohle považovala za nejlepší šanci, jaká se jí patrně naskytne."

"Ano," odvětila Harriet s důrazem, "a právem, protože nic lepšího by jí nikdo ani nabídnout nemohl. Přeju jim z celého srdce, aby byli šťastni. A teď už mi, slečno Emmo,

nebude vadit, když se s nimi znovu setkám. On zůstává stále skvělý. -- Ale že je ženatý, tak to je něco docela jiného, to víte. Ne, slečno Emmo, už se nemusíte bát, dokážu sedět a obdivovat ho a nejsem přitom nešťastná. Vím, že se nezahodil, a to je mi velkou útěchou. Ona dělá dojem obdivuhodné mladé paní, a takovou si zasluhoval. Šťastná bytost! Říká jí ‚Augusto . To je krásné!"

Paní Eltonová návštěvu oplatila a Emma si vytvořila úsudek. Mohla ji pozorovat déle, a tím i lépe posoudit. Jelikož Harriet shodou okolností v Hartfieldu právě nebyla a tatíček se věnoval panu Eltonovu, zamířila dáma čtvrthodinovou konverzaci jen na ni a Emma jí mohla nerušeně věnovat pozornost, a ta čtvrthodinka ji stačila přesvědčit, že paní Eltonová je povrchní osoba, sama se sebou mimořádně spokojená a přesvědčená o vlastní prvořadé důležitosti; že hodlá všechny převyšovat a zářit nad nimi, ale její chování svou vtíravostí a nemístnou důvěrností nese punc laciného penzionátu; že všechny její názory utvářel jediný okruh lidí a jejich způsob života; že je ne-li hloupá, tedy nevzdělaná a že svazek s ní panu Eltonovi nijak neprospěje.

S Harriet by byl udělal větší štěstí. Není sice sama moudrá ani kultivovaná, ale sblížila by ho s přáteli, kteří se takovými vlastnostmi mohou honosit, zatímco slečna Hawkinsová, jak se dalo soudit z její samolibosti, byla to nejlepší, co její prostředí mohlo nabídnout. Bohatý švagr od Bristolu byl jejím největším přínosem do manželství, a panské sídlo a kočáry byly největším přínosem onoho švagra.

Sotva se usadila, hned také začala řeč o Javornici -- "panství pana Sucklinga, mého švagra" -- porovnávala Hartfield s Javornicí. K Hartfieldu patřily pozemky ne zvlášť

rozlehlé, ale měly krásnou polohu a byly dobře udržované a vlastní dům byl moderní a dobře postavený. Paní Eltonovou zřejmě nejvíc zaujala rozloha salonu, vchod a všechno, na čem spočinula zrakem, ať ve skutečnosti či v duchu. "Přesně jako v Javornici! -- Ta podoba mě přímo ohromuje! -- Tento salon má stejné rozměry i tvar jako ranní jídelna v Javornici -- oblíbený pokoj mé sestry." Pan Elton byl volán za svědka. "Není to překvapující obdoba? Dokázala bych si skoro představit, že jsem se ocitla opět v Javornici.

A to schodiště -- víte, jak jsem vešla, hned jsem postřehla tu zvláštní shodu: zdejší schodiště je umístěno v domě přesně stejně. Musela jsem se tomu až hlasitě podivit. Ujišťuji vás, slečno Woodhousová, že je mi to nesmírně milé, když mi něco takhle připomene sídlo, které jsem si tak zamilovala jako Javornici. Strávila jsem tam tolik blažených měsíců!" (Srdceryvný povzdech.) "Je to nepochybně kouzelné panství. Na každého návštěvníka udělá dojem, neboť je tam tak krásně, ale pro mne to byl vlastně domov. Až vás přesadí jako mne, slečno Woodhousová, pak teprve pochopíte, jak člověka potěší, když někde najde něco podobného tomu, co opustil. Říkávám odjakživa, že tohle je jedno z nutných zel manželství."

Emma na to reagovala co nejnezávaznější poznámkou, ale paní Eltonové to plně stačilo, neboť si hlavně přála dát se slyšet sama.

"Tak neobyčejně se to tu podobá Javornici! Nejen dům -- ale i park, ujišťuji vás, pokud jsem měla možnost ho zahlédnout, je nápadně podobný. Na Javornici mají vavříny stejně bujné jako zde a rostou na hodně podobném místě -- také lemují trávník, a všimla jsem si takového krásného statného stromu s lavičkou kolem dokola, což mi přesně připomnělo

javornický park! Sestra se švagrem budou uchváceni, až to tady u vás spatří. Lidem, kteří vlastní velký park, se vždycky zamlouvá, když někde narazí na obdobný."

Emma pochybovala o oprávněnosti takového tvrzení. Měla silné podezření, že majitelům rozlehlých pozemků sotva záleží na cizích rozlehlých pozemcích, nezdálo se jí však, že by mělo smysl zaútočit na omyl tak hluboce zakořeněný, a proto odvětila pouze:

"Až poznáte zdejší kraj lépe, usoudíte asi bohužel, že jste Hartfield přecenila. V Surrey je všude krásně."

"Ach ano, toho jsem si předobře vědoma. Je to přece zahrada Anglie. Surrey je zahrada Anglie."

"Ano, ale nemůžete se ohánět tímto čestným názvem jen my. Myslím, že se ještě četným jiným hrabstvím říká zahrada Anglie, nejen Surrey."

"A to bych pochybovala," ohradila se paní Eltonová s naprosto sebejistým úsměvem. "Já aspoň nikdy neslyšela, že by se tak zvalo ještě jiné hrabství krom Surrey."

Tím Emmu umlčela.

"Sestra se švagrem nám slíbili návštěvu na jaře nebo nejdéle v létě," pokračovala paní Eltonová, "a potom se vydáme na expedice. Dokud se u nás zdrží, budeme asi často podnikat různé expedice. Budou mít samozřejmě s sebou svůj velký landauer, kde se čtyři pohodlně sesednou, když už nepočítám náš vlastní kočár, a tak se budeme moci krásně vydávat na expedice a objevovat krásy. Vzhledem k roční době by asi sotva cestovali jen v kabrioletu. Až nadejde ten čas, rozhodně jim doporučím, aby si vzali landauer, je o tolik příhodnější. Když vám přijede návštěva do takovýchle krásných končin, toužíte přirozeně, aby co nejvíc poznali i okolí; a

pan Suckling expedice přímo miluje. Loni v létě jsme byli dvakrát na expedici v King s-Westonu, a bylo to skvostné, hned krátce potom, co si opatřili ten velký landauer. Jistě tu pořádáte mnoho podobných společenských výletů každé léto, viďte, slečno Woodhousová?"

"Ne, přímo tady v okolí ne. Jsme tu přece jen trochu stranou těch nejznámějších přírodních krás, kam obvykle směřují takové výlety, jaké máte na mysli; krom toho zdejší lidé tíhnou myslím spíše ke klidnému, tichému životu a zdržují se raději doma, než aby se pachtili za zábavou."

"Ach, pohodlí vlastního domova, tomu se nic nevyrovná. Nikdo nemá tak oddaný vztah k domovu jako já. V Javornici jsem tím byla úplně přísloveční. Selina častokrát prohlásila, když odjížděla do Bristolu: ‚Já to děvče nedostanu z domova. Nezbývá, než abych jela sama, a přitom je mi hrozně proti mysli uvíznout v landaueru bez společnosti. Jenomže Augusta, ta by hádám o své vlastní vůli nevyšla ani za plot parku. Mnohokrát to prohlásila, ale já přesto nejsem stoupenkyní přísné odloučenosti. Ba naopak: považuji to za jev velice neblahý, když se někdo společnosti zcela straní. Mnohem moudřejší je stýkat se s lidmi v rozumné míře, ani příliš mnoho, ani příliš málo. Chápu ovšem dokonale, v jaké vy jste situaci, slečno Woodhousová --" (a vrhla pohled na pana Woodhouse.) "Zdravotní stav vašeho pana otce, to je jistě velký kámen úrazu. Co kdyby se zkusil léčit v Bathu? -- Rozhodně by to měl zkusit. Dovolte, abych vám Bath vřele doporučila. Jsem přesvědčena, že by to panu Woodhousovi udělalo dobře, ujišťuji vás."

"Tatíček to před lety nejedenkrát podstoupil, avšak bez patrného výsledku. A pan

Perry, jehož jméno jste už patrně slyšela, není toho názoru, že by mu tamní kúra byla dnes více co platná."

"Ach, to je ale velká škoda, neboť u koho tamní léčivé vody zaberou, tomu přinesou úlevu přímo zázračnou, to mi věřte. Za svých pobytů v Bathu jsem toho byla kolikrát svědkem. A je tam tak veselo, že by to určitě posloužilo panu Woodhousovi po duševní stránce, slyšela jsem totiž, že občas podléhá skleslosti. A co by to znamenalo pro vás, to tuším ani nemusím dlouze rozvádět. Pro mládí a půvab má Bath mnoho výhod, to je všeobecně známo. Byl by to rozkošný způsob, jak vás uvést do společnosti, když jste dosud žila v ústraní, a já bych vám mohla okamžitě zjednat přístup do nejlepších místních kruhů. Stačí pár řádků, a už byste měla plno známých a moje blízká přítelkyně paní Partridgeová, dáma, u níž jsme se v Bathu vždycky ubytovali, by se vám jistě s radostí věnovala a v její osobě byste měla ideální gardedámu do společnosti."

Tak tohle byl vrchol, a Emma jen s krajní námahou dokázala zachovat zdvořilou tvář. Taková nehoráznost: aby byla paní Eltonové zavázána za to, čemu říká "přístup do nejlepších kruhů" -- aby chodila do společnosti pod ochrannými křídly přítelkyně paní Eltonové, patrně nějaké vyzývavé, vulgární vdovy, která z podnájemníků ledva uhájí skromné živobytí! -- Důstojnost slečny Woodhousové v Hartfieldu skutečně utrpěla těžkou ránu!

Ovládla se však natolik, že nedala přímo najevo svou nelibost, a pouze paní Eltonové chladně poděkovala, a že do Bathu v žádném případě nepojedou; sama není zdaleka přesvědčena, že by jí tam svědčilo lépe než tatíčkovi. A aby zabránila dalším impertinencím a rozhořčení, přešla rázně na

jiné téma:

"Ani se vás neptám, jste-li hudebně založená, paní Eltonová. Při takovýchto příležitostech informace obvykle dámu předcházejí, a po Highbury už je dlouho známo, že hrajete skvěle."

"Ach, kdepak, takovou domněnku musím hned vyvrátit. Má hra má do skvělosti hodně daleko, ujišťuji vás. Uvažte, z jak předpojatého zdroje vaše zpráva pochází. Miluji hudbu z celého srdce -- vášnivě ji miluji -- a přátelé říkávali, že nejsem zcela bez talentu, avšak co se všeho ostatního týče, lze můj výkon označit za naprosto průměrný. O vás, slečno Woodhousová, je mi známo, že hrajete obdivuhodně. Ujišťuji vás, že jsem s nesmírným zadostiučiněním, úlevou a radostí uvítala zprávu, že se dostanu do tak muzikální společnosti. Nemohu bez hudby žít. Je mi nezbytná jako vzduch; a jelikož jsem byla odjakživa zvyklá pobývat mezi milovníky hudby jak v Javornici, tak v Bathu, bývala by to jinak ode mne nesmírná oběť. Řekla jsem to také zcela otevřeně panu E., když mi líčil můj budoucí domov a vyjadřoval obavy, nepřijde-li mi zatěžko snášet zdejší klid a odloučenost. A navíc ta ubohá fara -- když viděl, čemu jsem uvykla -- přirozeně že ho to poněkud zneklidňovalo. Když o tom takhle mluvil, řekla jsem mu otevřeně, že světských radovánek -- večírků, plesů, divadla -- bych se dokázala vzdát a odloučenosti se nelekám. Jsem chválabohu obdařena tolika vnitřními zdroji, že pro mne světské radovánky nejsou nezbytností. Mohu se bez nich docela dobře obejít. Komu vnitřní zdroje chybí, pro toho je to ovšem něco dočista jiného, ale mně mé vnitřní zdroje zaručují nezávislost. A že budu mít menší pokoje, než jsem byla zvyklá, to mi ani nestojí za pozornost. Doufám, že se hravě

vyrovnám s jakoukoli obětí tohoto druhu. V Javornici jsem si samozřejmě zvykla na všemožný luxus; ujistila jsem ho však, že mi dva kočáry nejsou nezbytné ke štěstí, právě tak jako rozlehlé obydlí. ‚Mám-li však být zcela upřímná, povídám mu, ‚myslím, že bych nedokázala žít tam, kde není společnost aspoň trochu muzikální. To je můj jediný požadavek: bez hudby by mi život připadal prázdný. "

"Sotva můžeme panu Eltonovi vytýkat," odvětila Emma s úsměvem, "že neváhal ujistit vás o neobyčejné muzikálnosti highburské společnosti. Seznáte doufám, že nepřeháněl víc, než mu lze odpustit, vezmete-li v úvahu jeho pohnutky."

"Ne, kdepak, ničeho takového se neobávám. Jsem nadšena zdejším prostředím. Doufám, že si spolu uspořádáme nejeden skvostný domácí koncert. Myslím, slečno Woodhousová, že bychom my dvě spolu měly založit hudební spolek a konat každý týden pravidelné schůzky tady u vás nebo u nás. Že je to dobrý nápad? Dáme-li se do toho my dvě, určitě nebudeme mít nouzi o spřízněné duše. Něco takového bych nutně potřebovala hlavně já, aby mě to ponoukalo cvičit, protože vdané ženy, to víte -- obyčejně to s nimi špatně dopadne. Až příliš často všeho muzicirování zanechají."

"Ale u vás to nebezpečí jistě nehrozí, když hudbu tak nesmírně milujete."

"Doufám, že ne, ale když se rozhlédnu po okruhu svých známých, tak se chvěji. Selina hudby zcela zanechala -- ani se nástroje nedotkne, ačkoli hrávala tak roztomile. A totéž musím říci o paní Jeffreysové -- někdejší Claře Partridgeové -- a obou děvčatech Milmanových, dnes paní Birdové a paní Cooperové. A takových je víc, ani je nestačím všechny vyjmenovat. Na mou věru, že to jednomu nahání strach. Dost jsem se na

Selinu zlobívala, ale teď začínám chápat, že vdaná žena musí věnovat pozornost mnoha jiným věcem. Tak třeba dnes poránu jsem seděla dobré půl hodiny s naší hospodyní."

"Ale všechny tyhle záležitosti se přece brzy ustálí do vyjetých kolejí --" prohodila Emma.

"Nu uvidíme," zasmála se paní Eltonová.

Emma pochopila, že je pevně odhodlána víckrát necvičit, a neměla k tomu už co říci. Po chvilkové odmlce přešla paní Eltonová na jiný námět.

"Byli jsme na návštěvě v Randallsu a zastali jsme manžele Westonovy doma. Zdají se to velice příjemní lidé. Rázem se mi zalíbili. Pan Weston vypadá jako výborný člověk -- ten mi hned náramně padl do oka, to vás ujišťuji. A ona dělá dojem ryzí ušlechtilosti -- má v sobě něco tak mateřského a dobrosrdečného, že si člověka na první pohled získá. Vaše bývalá vychovatelka, že?"

Emma byla úžasem sotva mocna slova, ale paní Eltonová skoro ani nečekala na přitakání a řečnila dál:

"Byla jsem o tom předem informována, a tak mne dost překvapilo, jak se umí chovat. Hotová dáma z lepších kruhů."

"Paní Westonová se odjakživa vyznačovala dokonalými způsoby," řekla Emma. "Její decentnost, nehledanost a společenskou uhlazenost si každá mladá žena bez rozmýšlení může vzít za vzor."

"A co myslíte, kdo tam nepřišel, zatímco jsme u nich seděli?"

Emma neměla zdání. Tón otázky napovídal, že to musel být nějaký dávný dobrý přítel -- ale jak by to ona mohla vědět?

"Knightley!" pokračovala paní Eltonová. "Knightley osobně! Taková šťastná náhoda! -- Nebyli jsme totiž doma, když se u nás onehdy zastavil, a proto jsem se s ním dosud

neseznámila. A jelikož jsou s panem E. tak blízcí přátelé, byla jsem na něho velice zvědavá. ‚Přítel Knightley , to jsem slýchala tak často, že jsem se ani nemohla dočkat, až ho uvidím, a musím potvrdit, že můj caro sposo se opravdu za svého druha nemusí hanbit. Knightley je pravý gentleman. Působí velice sympaticky. Rozhodně na mne udělal dojem noblesního člověka."

Naštěstí nastal čas, aby se rozloučili. Odešli a Emma si mohla vydechnout.

"Nesnesitelná osoba!" ulevila si vzápětí. "Horší, než jsem tušila. Naprosto nesnesitelná! Knightley! -- To je neuvěřitelné. Knightley! -- vidí ho poprvé v životě, a hned mu bude říkat Knightley! -- Objevila, že je to gentleman! -- Taková dotěrná, nevychovaná vetřelkyně a její pan E. a caro sposo a vnitřní zdroje, okolky a neopodstatněné drzé nároky a neomalená vznešenost! A ta učiní objev, že pan Knightley je gentleman! Pochybuji, že jí ten kompliment oplatí a objeví, že ona je dáma. To je k neuvěření! Navrhne, abychom my dvě spolu založily hudební kroužek! Jako bychom byly nejdůvěrnější přítelkyně! A paní Westonová! -- Udivuje ji, že moje bývalá vychovatelka umí vystupovat jako dáma. Čím dál tím líp. V životě jsem se s ničím podobným nesetkala. Předstihla všechny moje naděje. Neurazila bych Harriet nějakým porovnáváním. Copak by jí asi říkal Frank Churchill? Jak by ho asi rozhořčila i pobavila! Ach, a už je to tady -- zase na něho myslím. Vždycky ze všech lidí nejdřív. Mé myšlenky znovu a znovu zalétají k Franku Churchillovi."

Tohle vše jí proběhlo hlavou tak bystře, že než se tatíček vzpamatoval z rozruchu kolem odchodu Eltonových a byl hotov si s ní povídat, byla už docela dobře s to mu věnovat

pozornost.

"Tak co, děvenko," začal zvolna, "když uvážíme, že jsme ji viděli poprvé v životě, působí velice příjemným dojmem. A troufal bych si tvrdit, že sis ji rázem získala. Jen trochu moc rychle povídá. Takový rychlý hlas někdy dost kráká za uši. Ale snad jsem na to přecitlivělý. Cizí lasy se mi nezamlouvají a nikdo neumí mluvit jako ty a chudinka slečna Taylorová. To ovšem neznamená, že to není velice účinlivá, jemná mladá dáma, a nepochybně mu bude vzornou manželkou. I když si myslím, že by udělal lépe, kdyby se neženil. Omlouval jsem se, jak jen to šlo, že mi zdraví nedovolilo, abych při této radostné příležitosti přišel složit novomanželům Eltonovým poklonu, a vyjádřil jsem naději, že to během léta napravím. Měl jsem k nim však už zajít. Nepřivítat nevěstu, to je vážný poklesek. Z toho je vidět, jaký jsem nemohoucí. Bojím se ale té odbočky do Vikářské uličky."

"Jistě přijali vaši omluvu s pochopením, tatíčku. Pan Elton vás přece zná."

"Ano, ale jde o tu mladou dámu -- o nevěstu -- ji je třeba přivítat, pokud je to jen trochu možné. V tom jsem nedostál své povinnosti."

"Sám ale nejste stoupencem manželství, drahý tatíčku, a proč vám tedy tak leží na srdci, abyste šel vítat nevěstu? Svatbou si vás nikdo nenakloní. To jen lidi povzbuzujete, aby se ženili a vdávali, když jim pak věnujete tolik zdvořilé pozornosti."

"Ne, holčičko, nikdy jsem nikomu k manželství neradil, ale vždy bych chtěl prokázat patřičnou úctu dámě -- a zvlášť nevěstě, ta se nemá nikdy přehlížet. Taková nevěsta, ta má ve společnosti vždycky první místo, to víš, holčičko, bez ohledu na to, kdo

je třeba ještě přítomen."

"Nu, jestli tohle neznamená schvalovat manželství, tatíčku, tak už tedy nevím. Nikdy bych si nepomyslela, že budete považovat za správné takhle podněcovat nebohé novomanželky k marnivosti."

"Ty mi nerozumíš, holčičko. Tady jde o projev obecné zdvořilosti a vychování, a to nemá nic společného s podporováním sňatků."

Emma už mlčela. Tatíčka tím zřejmě zneklidnila a nebyl schopen porozumět jí. Vrátila se v duchu k poklesům paní Eltonové, a ty ji stačily zaměstnat na dlouhou, předlouhou dobu.

33. kapitol

Emma ani dodatečně neobjevila nic, co by její nepříznivý dojem z paní Eltonové vyvrátilo. Odhadla ji hned na počátku dosti přesně. Jak se jí paní Eltonová jevila při onom druhém setkání, tak se jí jevila, kdykoli se později ocitly pohromadě -- důležitá, neomalená, dotěrná, hloupá a nevychovaná. Byla jistým způsobem hezká a osvojila si povrchní uhlazenost, ale měla tak málo soudnosti, že se považovala za dámu s velkosvětským rozhledem, která přichází rozčeřit stojaté vody a pozvednout zapadlý venkovský kout; a představovala si, že slečna Hawkinsová zaujímala ve společnosti takové postavení, nad něž se může povznést jen velkolepá paní Eltonová.

Nic nenasvědčovalo tomu, že se pan Elton v názorech od manželky liší. Zdál se nejen šťastný, ale dokonce i hrdý. Tvářil se, jako by sám sobě blahopřál, že přivedl do Highbury ženu, jíž se ani slečna Woodhousová nemůže rovnat; a její nové prostředí, kde bylo zvykem spíše chválit než posuzovat, povětšinou následovalo slečnu Batesovou a její hlasité

projevy dobré vůle anebo přijímalo za bernou minci, že mladá paní je tak chytrá a oblíbená, jak o sobě hlásá, a to jim naprosto stačilo k spokojenosti; takže od úst k ústům hlaholila chvála, jak se slušelo, a slečna Woodhousová tomu nebránila, nýbrž ochotně opakovala své prvotní uznání a neochvějně se dávala slyšet, že je to dáma "velmi příjemná a velmi elegantní".

V jednom směru se paní Eltonová změnila ještě k horšímu oproti prvním dnům. Poopravila si svůj vztah k Emmě. -- Urazila se patrně, že její ochota k důvěrnému sblížení se setkala s tak chladnou odezvou, a tudíž se stáhla a začala se sama tvářit mrazivě a nepřístupně; a třebaže to ve svých důsledcích bylo Emmě příjemné, nevraživost, jež se za tím skrývala, nutně prohlubovala její antipatie. Navíc se paní Eltonová -- i její manžel -- chovali nepěkně k Harriet. Přezírali ji a dávali jí najevo opovržení. Emma doufala, že se Harriet tím rychleji vyléčí; ale očividné důvody takového počínání je oba v jejích očích velice snižovaly. Zamilovanost nebohé Harriet se zřejmě stala kořistí manželského splynutí duší, a navíc on jí asi odhalil roli, kterou v případu sehrála Emma, ve světle nejméně lichotivém pro ni a nejdůstojnějším pro něho. Tím se samozřejmě stala terčem jejich společné nelibosti. -- Když už si nemají o čem povídat, je lehké pobavit se na účet slečny Woodhousové, a jelikož si netroufají projevit svou nevraživost nějakou neomaleností vůči ní, vybijí si ji v přezíravosti vůči Harriet.

Paní Eltonové zato nesmírně padla do oka Jane Fairfaxová. Nestalo se tak jen proto, že válečný stav s jednou mladou dámou zpravidla zvýrazní přednosti té druhé, ale bylo to tak od samého prvopočátku; a nestačilo jí projevit přirozený a pochopitelný obdiv -- nevyzvána,

nežádána a neoprávněna rozhodla se přispět Jane na pomoc a obdařit ji svým přátelstvím. Ještě než Emmu docela zavrhla, seznámila ji někdy při třetím setkání se svými rytířskými úmysly v tomto směru.

"Jane Fairfaxová je prostě okouzlující, slečno Woodhousová. Já úplně básním o Jane Fairfaxové. Tak rozkošné, tak zajímavé stvoření! Tak něžná a ušlechtilá -- a jak nadaná! Ujišťuji vás, že ji považuji za neobyčejně talentovanou. Neváhám prohlásit, že hraje mimořádně dobře. Vím toho o hudbě dost, abych se k tomu mohla oprávněně vyjádřit. Je prostě okouzlující! Vysmějete se mi, že jsem se tak rozohnila, ale já namouvěru nemluvím než o Jane Fairfaxové! A její osud nemůže člověka nedojmout! -- Slečno Woodhousová, musíme se vzchopit a vynasnažit se něco pro ni udělat. Musíme na ni upozornit. Nelze dopustit, aby tak vynikající schopnosti zůstaly nerozpoznány. Jistě jste už slyšela ty úchvatné verše:

Jak mnohý květ se zaskví nespatřen,
omámiv vůní svou jen pouštní písek!

Nesmíme dopustit, aby se jejich pravdivost potvrdila u miloučké Jane Fairfaxové."

"Neumím si představit, že by tu hrozilo takové nebezpečí," zněla Emmina nevzrušená odpověď, "a až se lépe obeznámíte s osudem slečny Fairfaxové a poznáte, v jakém prostředí díky plukovníku Campbellovi a jeho paní vyrůstala, pak si jistě přestanete dělat starosti, že její schopnosti zůstaly nerozpoznány."

"Ale, drahá slečno Woodhousová, teď přece žije v takové odloučenosti a je jí škoda, takhle se tu zahrabat! Ať se jí u Campbellových otvíraly jakkoli lákavé možnosti, s tím je nadobro konec! A ona je si toho už myslím vědoma. Jsem o tom přesvědčena.

Je tak plachá a zamlklá! Člověk vidí na první pohled, že potřebuje povzbuzení. Tím je mi sympatičtější. Musím se přiznat, že mně se to zamlouvá. Horuji pro plaché povahy -- troufám si tvrdit, že jsou dneska dost vzácné. -- U lidí jakkoli níže postavených je to nesmírně chvályhodné. Ujišťuji vás, že Jane Fairfaxová je vzácná duše, a mne zaujala víc, než umím vyjádřit slovy."

"Říkáte to jistě velmi procítěně -- mně však není jasné, jak byste mohla -- vy sama nebo kdokoli ze zdejších přátel slečny Fairfaxové, kdokoli z těch, kteří ji znají déle než vy, pro ni udělat něco jiného než --"

"Drahá slečno Woodhousová, kdo se odváží jednat, ten zmůže mnoho. Vy ani já se nemáme čeho bát. Dáme-li my dvě příklad, mnozí budou podle svých možností následovat, ač všichni k tomu nemají naše podmínky. My máme každá kočár, takže pro ni můžeme posílat a odvážet ji domů, a žijeme na takové úrovni, že můžeme Jane Fairfaxovou kdykoli přijmout, aniž nás to uvede do rozpaků. -- To bych se musela velice zlobit, kdyby mi Wrightovka naservírovala takovou večeři, aby mi bylo trapné, i kdybych pozvala ke stolu větší panstvo než Jane Fairfaxovou. Něco takového si neumím ani představit. Kdo by to po mně také mohl chtít, když uvážíme, nač jsem byla zvyklá. Pokud jde o domácnost, hrozí mi patrně mnohem větší nebezpečí z druhé strany; abych to nepřeháněla a lehkovážně nedbala na výdaje. Javornice pro mne asi zůstane vzorem víc, než by se patřilo -- vždyť my přece vůbec nepředstíráme, že se naše příjmy vyrovnají příjmům švagra Sucklinga. -- Každopádně jsem se už pevně rozhodla stýkat se s Jane Fairfaxovou. Určitě ji k nám budu často zvát, aby mohla uplatnit svůj talent, a budu jí bedlivě pátrat po nějakém vhodném místě. Mám tak široký okruh

přátel, že se jistě brzy dozvím o něčem, co by se pro ní hodilo. -- A hlavně ji samozřejmě představím švagrovi a sestře, až nás přijedou navštívit. Jsem si jista, že se jim bude ohromně zamlouvat, a až je ona pozná trochu blíž, uvidí, že nemusí mít žádné obavy, protože oni jsou oba dva ve svém vystupování blahosklonnost sama. Jane u nás bude opravdu hodně často, až přijedou, a troufám si tvrdit, že se pro ni taky někdy najde místečko v landaueru, až si vyjedeme někam na expedici."

"Chudinko Jane!" pomyslela si Emma. "Tohle sis nezasloužila. Provinila ses možná ve vztahu k panu Dixonovi, ale tak těžký trest je jistě neúměrný! Ocitnout se pod ochrannými křídly paní Eltonové a přijímat její laskavosti! -- ,Jane Fairfaxová sem a Jane Fairfaxová tam. Dobrotivé nebe! Snad se nemusím obávat, že by si troufla chodit a vykládat takhle familiárně o Emmě Woodhousové! -- Jenomže co si tahle osoba dovolí vypustit z úst, to snad nemá hranic!"

Emma však byla až napříště takových výlevů ušetřena -- aby platily jen jí a byly tak odporně vyšperkovávány "drahou slečnou Woodhousovou". U paní Eltonové došlo krátce nato k zjevné změně, a v jejím důsledku už od ní měla svatý pokoj -- nenutila ji, aby se důvěrně sblížily, ani aby se stala -- pod vedením paní Eltonové -- patronkou Jane Fairfaxové, takže se jen mezi ostatními podílela na její společnosti, na jejích názorech, úvahách a činech.

Pozorovala to všechno dost pobaveně. -- Slečna Batesová projevovala vděčnost, že se paní Eltonová tak zajímá o Jane, se svou typickou nevinnou prostoduchostí a dobrotou. Vzhlížela k paní Eltonové s obdivem -- dáma tak příjemná, vlídná a okouzlující -- a přisuzovala jí tolik vzdělanosti a blahovůle,

kolik si jí paní Eltonová přisuzovala sama. Emma se jen divila, že se Jane Fairfaxová nechá takto vyznamenávat a že zřejmě s paní Eltonovou vychází. Doslechla se, že šla s Eltonovými na procházku, že u nich vysedává, že přijala pozvání na celý den. K neuvěření! V životě by ji nenapadlo, že jemná a hrdá Jane Fairfaxová snese takovou společnost a družnost, jaká se jí nabízela na faře.

"Já se v ní nevyznám, vůbec se v ní nevyznám!" říkala si -- "Zůstávat dobrovolně měsíc za měsícem tady, kde si musí všechno možné odpírat! A teď na sebe dobrovolně přijmout pokořující břemeno zájmu paní Eltonové a její slaboduché konverzace, místo co by se vrátila do vybrané společnosti, mezi lidi, kteří ji vždy tak upřímně a nesobecky milovali!"

Jane přijela do Highbury údajně na tři měsíce, když Campbellovi odcestovali na tři měsíce do Irska; teď však Campbellovi slíbili dceři, že se zdrží aspoň do svatého Jana, a znovu písemně zvali svou schovanku, aby se tam k nim připojila. Podle slečny Batesové -- zprávy pocházely od ní -- zvlášť paní Dixonová naléhala. Jen když bude Jane chtít, najde se už způsob, pošlou sluhy, uvědomí přátele -- žádné těžkosti ji nesmí od cesty odradit; a přes to přese všechno Jane pozvání odmítla!

"Musí k tomu mít nějaký důvod, mnohem závažnější, než se zdá," usoudila Emma nakonec. "Snad koná jakési pokání, které jí uložili Campbellovi nebo které si uložila sama. Tuším za tím velký strach, velkou opatrnost a velké odhodlání. -- Nesmí se sejít s Dixonovými. Někdo to zakázal. Co ji však nutí brát zavděk společností Eltonových? To je zas docela jiná hádanka."

Když vyjádřila hlasitě svůj údiv nad touto věcí před jednou z mála osob, které znaly její

mínění o paní Eltonové, nalezla paní Westonová pro Jane tuto omluvu:

"Nemůžeme předpokládat, že by jí návštěvy na faře přinášely kdovíjaké potěšení, Emmičko -- ale je to lepší než sedět pořád doma. Její teta je předobrá duše, ovšem být trvale v její blízkosti, to musí být velmi únavné. Považ, co slečna Fairfaxová opouští, než se začneš podivovat, do jaké společnosti se uchyluje."

"Máte pravdu, paní Westonová," přidal se k ní pan Knightley procítěně. "Slečna Fairfaxová má dost bystrozraku, aby si dokázala utvořit oprávněné mínění o paní Eltonové, stejně jako kdokoli z nás. Kdyby měla možnost si vybrat, s kým se chce stýkat, nevybrala by si ji. Jenomže --" (usmál se vyčítavě na Emmu), "nikdo jiný o ni neprojevuje tak vřelý zájem jako paní Eltonová."

Emma zachytila významný pohled paní Westonové; i ji samu zarazil důraz jeho slov. Lehce se zarděla a pak odvětila:

"Předpokládala bych, že vřelý zájem tohoto druhu slečnu Fairfaxovou spíše odradí, než zaujme. A stejně tak bych předpokládala, že lákavá pozvání od paní Eltonové jí budou znít spíše nelákavě."

"Nepřekvapovalo by mě," pravila paní Westonová, "kdyby slečna Fairfaxová byla v rozporu s vlastním přáním zhusta postavena před hotovou věc, když tetička ochotně přijme nabídku paní Eltonové za ni. Nebohá slečna Batesová dost pravděpodobně vytvořila neteři závazky a dostrkala ji k zdánlivě důvěrnějším stykům, než vyhovuje jejímu vlastnímu střízlivému rozumu, jakkoli jí přirozeně trocha změna přijde vhod."

Obě by byly pana Knightleyho dost rády na toto téma ještě rozpovídaly, a ten po krátké odmlce prohlásil:

"Musíme vzít v úvahu ještě další věc -- paní

Eltonová nemluví se slečnou Fairfaxovou tak, jak mluví o ní. Všichni víme, jaký je rozdíl mezi řečí nepřímou a přímým oslovením, i ti nejotevřenější z nás. Všichni cítíme, že naše vzájemné osobní styky určuje ještě něco krom běžné zdvořilosti -- něco, co je v nás zakořeněné už odedávna. Nedáme nikomu zplna najevo nepříjemné pocity, jimiž jsme třeba ještě před hodinou překypovali. Prožíváme je potom odlišně. A krom tohoto obecně platného faktoru, jenž zde působí, se můžete spolehnout, že paní Eltonová ztrácí troufalost před slečnou Fairfaxovou, která ji svou inteligencí i vystupováním tak převyšuje, a že se vůči ní chová se vší patřičnou úctou. Taková dáma jako Jane Fairfaxová patrně ještě nepřišla paní Eltonové do cesty -- a sebevětší marnivost ji neochrání před vědomím, že jí nesahá ani po kotníky -- což se musí projevit v jejím počínání, i kdyby si to vědomě nepřiznala."

"Vím, že máte o Jane Fairfaxové vysoké mínění," prohodila Emma. Viděla v duchu malého Jindříška a znepokojení spolu s jemnocitem ji znejistěly natolik, že nevěděla, jak dál.

"Ano," odvětil, "netajím před nikým, že o ní mám vysoké mínění."

"A přitom --" začala Emma překotně a šelmovsky na něho zamrkala, ale zarazila se -- ne, je lépe zvědět bez odkladů to nejhorší -- a tak ze sebe vychrlila: "A přitom si třeba ani neuvědomujete plný význam vašeho vysokého mínění. Obdivujete ji do té míry, že to jednoho krásného dne může překvapit i vás samého."

Pan Knightley měl plné ruce práce s dolními knoflíčky svých bytelných kožených kamaší, a buď z té námahy, než se mu je podařilo zapnout, nebo z jiné příčiny zbrunátněl, když odpovídal:

"Ale, tak už i vy? -- Tentokrát jste se ostudně opozdila. Pan Cole mi naznačil něco v tom smyslu už před šesti nedělemi."

Odmlčel se. Emma cítila, jak paní Westonová tiskne svou nohu k její, a nevěděla, co si o tom všem má myslet. Po chvíli pokračoval:

"K tomu však nikdy nedojde, buďte ujištěna. Slečna Fairfaxová by mne hádám odmítla, kdybych ji požádal o ruku -- a já jsem si naprosto jist, že to v životě neudělám."

Emma oplatila s elánem přítelkyni znamení nohou a s uspokojením poznamenal:

"Vy netrpíte přehnaným sebevědomím, pane Knightley, to se vám musí nechat."

Jako by ji ani neslyšel; zřejmě se zahloubal a zakrátko nato poznamenal zjevně rozladěn:

"Tak vy jste si usmyslila, že bych si měl vzít Jane Fairfaxovou."

"Ne, namouduši že ne. Tolik jste mne huboval, abych nedávala dohromady žádné svatby, že bych si vůči vám nic takového nedovolila. Řekla jsem to jen tak nazdařbůh. Člověk přece často mluví, co mu slina na jazyk přinese, a nepřikládá tomu žádný závažný význam. Ne, já si namouduši vůbec nepřeji, abyste si vzal Jane Fairfaxovou nebo kteroukoli jinou Jane. Nepřicházel byste už a nesedal tu takhle pěkně s námi, kdybyste byl ženatý."

Pan Knightley se znovu zahloubal. A výsledek jeho úvah zněl:

"Ne, Emmo, nemyslím, že bych se někdy dal unést svým obdivem. Nikdy jsem o ní takhle neuvažoval, ujišťuji vás." A krátce nato: "Jane Fairfaxová je obdivuhodná mladá žena -- ale ani ona není dokonalá. Má své chyby. Postrádá ve své povaze přímočarost, jakou by si muž u manželky přál."

Emma se od srdce zaradovala, když slyšela, že ani Jane není dokonalá.

"Hm," pravila, "a tak jste pana Colea brzy vyvedl z omylu, že?"

"Ano, velmi brzy. On se jen nenápadně zmínil a já mu řekl, že se mýlí. Pak se omluvil a víc se k tomu nevrátil. Cole nemá ambice předčít co do vtipu a ostrovtipu všechny sousedy."

"V tom se tedy značně liší od drahé paní Eltonové, která hodlá svým vtipem a ostrovtipem trumfnout celý svět! To bych ráda věděla, jak zhodnotila Coleovy -- jak je nazývá! Jaképak pro ně vylovila oslovení z hloubek familiární vulgarity? Vy jste pro ni Knightley -- co asi stvoří pro pana Colea? A to se nemám divit, že Jane Fairfaxová od ní přijímá pozornosti a je ochotná ji navštěvovat! Paní Westonová, váš argument mi zní nejpádněji. Mnohem spíš uvěřím v pokušení oprostit se od slečny Batesové, než si dokážu představit, jak slečna Fairfaxové silou ducha vítězí nad paní Eltonovou. Nevěřím, že by paní Eltonová uznala něčí nadřazenost v myšlení, slovech nebo činech, anebo že by se dala omezovat něčím jiným než vlastními povrchními společenskými pravidly. Jsem přesvědčena, že se nevyvaruje toho, aby svou návštěvnici neustále neurážela velebením, povzbuzováním a nabízenými službami; aby jí stále dopodrobna nepředestírala své velkodušné úmysly, od obstarání trvalého místa až k slibům, že ji vezme s sebou na ty rozkošné expedice, na které se hodlá vypravit v švagrově landaueru."

"Jane Fairfaxová je citlivé stvoření," řekl pan Knightley. -- "Nevytýkám jí nedostatek citu. Řekl bych, že je mimořádně vnímavá -- a její povaha vykazuje vynikající schopnost snášet protivenství, trpělivost, sebeovládání. Postrádá však otevřenost. Je uzavřená, uzavřenější, myslím, než bývala dřív -- a já miluji otevřenost a přímočarost. Ne -- dokud Cole neutrousil tu narážku, že jsem se prý

zamiloval, tak mi to ani na mysl nepřišlo. Vídal jsem Jane Fairfaxovou a povídal si s ní vždycky s potěšením a obdivem, ale na nic jiného jsem při tom nepomyslel."

"Tak co, paní Westonová," prohlásila Emma vítězoslavně, když se rozloučil, "co říkáte teď: ožení se pan Knightley s Jane Fairfaxovou?"

"Víš, Emmičko, on se tak usilovně snaží popřít, že ji miluje, až bych se nakonec nedivila, kdyby ji doopravdy miloval. Nebij mne."

34. kapitola

Snad každý známý pana Eltona z Highbury i blízkého okolí, který ho kdy navštívil, chtěl mu u příležitosti jeho sňatku projevit úctu. A tak se na počest novomanželů pořádaly bankety a večírky, pozvání jen pršela a paní Eltonová mohla zakrátko s radostí lomit rukama, že jim snad není souzeno mít jeden večer nezadaný. "Už jsem pochopila, jak to je," prohlásila. "Už jsem pochopila, jaký život mezi vámi povedu. My se tu namouvěru dáme na hýření. Zdá se, že tu udáváme tón. Jestli takhle vypadá život na venkově, tak to vážně není nic hrozného. Představte si, že od příštího pondělka do soboty nemáme jediný volný večer! To by dokázala přečkat i žena s mnohem chudšími vnitřními zdroji, než mám já."

Žádné pozvání jí nepřišlo nevhod. Zvykla si v Bathu pokládat večírky za naprostou samozřejmost a Javornice v ní vypěstovala zálibu v banketech. Trochu ji konsternovalo pozvání, že málokde mají dva salony, že pokusy o bankety dopadají amatérsky a že se v Highbury na karetních dýcháncích nepodává zmrzlina. Paní Batesová, paní Perryová, paní Goddardová i ostatní dámy vykazovaly citelné mezery ve velkosvětských znalostech; ona jim

však brzy předvede, jak je třeba co zařídit. Někdy na jaře jim bude nucena pozvání oplatit a pak uspořádá večírek zcela nevídaný -- její karetní stolky budou vybaveny zvláštními svíčkami a novými, nenačatými balíčky karet, jak žádá bontón -- a najme si na ten večer víc lokajů, než bylo kde k dispozici, aby roznášeli občerstvení přesně v patřičnou dobu a v patřičném pořádku.

Mezitím Emma nemohla nedostát povinnosti uspořádat v Hartfieldu večeři na počest Eltonových. Nechtěla v tom zůstat pozadu za ostatními, aby se nevystavila odpornému podezírání a domněnkám, že je schopna malicherné zlovůle. Večeře se tedy konat bude. Za deset minut to stačila vysvětlit tatíčkovi a ten neměl námitek, krom obvyklé výhrady, že nezaujme místo v čele stolu, a bylo tedy jako vždy třeba obtížně hledat řešení, kdo ho zastoupí.

Pokud jde o pozvané hosty, nad tím se nemusela dlouho rozmýšlet. Krom Eltonových to budou samozřejmě Westonovi a pan Knightley; tolik se rozumělo samo sebou -- a s téměř stejnou nevyhnutelností musí požádat chudinku Harriet, aby doplnila počet na sudých osm; ji však nezvala ráda, a z mnoha důvodů byla pak upřímně potěšena, když ji Harriet požádala, aby směla pozvání odmítnout. Nechce být v jeho společnosti víc, než je naprosto nezbytné. Přijde jí přece jen stále ještě zatěžko vidět ho s okouzlující šťastnou chotí po boku. Kdyby se na ni slečna Emma nehněvala, zůstala by radši doma. -- Toto řešení přesně odpovídalo Emmině přání, které nepokládala za možné sama vyslovit. Líbila se jí Harrietina odhodlanost -- věděla, že to od ní vyžaduje velikou odhodlanost, má-li se vzdát společnosti a zůstat doma; načež mohla pozvat tu osobu, jíž si ve skutečnosti přála doplnit počet, totiž

Jane Fairfaxovou. -- Od posledního rozhovoru s paní Westonovu a panem Knightleym ji trápilo svědomí ohledně Jane Fairfaxové víc než obvykle. -- Slova pana Knightleyho jí utkvěla v paměti. Pravil, že nikdo jiný neprojevuje o Jane Fairfaxovou tak vřelý zájem jako paní Eltonová.

"Má naprostou pravdu," říkala si, "aspoň pokud jde o mne, a on to taky na mne myslel -- je to skutečně hanba. -- Jsme stejně staré -- známe se odjakživa -- měla jsem se s ní víc přátelit. -- Teď už její sympatie nezískám. Příliš dlouho jsem ji zanedbávala. Ale budu vůči ní pozornější než dřív."

Všechna pozvání uspěla. Jedenkaždý měl čas a s radostí přislíbil. Tím však zajímavé problémy kolem této večeře neskončily. Zasáhla ne právě šťastná náhoda. Už dříve bylo domluveno, že oba staří chlapci Knightleyovi navštíví na jaře na pár týdnů dědečka a tetinku, a jejich otec nyní oznámil, že je přiveze a zdrží se v Hartfieldu celý den -- a to právě onen den, kdy se měl konat večírek. Pracovní závazky mu nedovolovaly, aby příjezd odložil, a jak otce, tak dceru mrzelo, že se to takhle přinatrefilo. Pan Woodhouse měl pocit, že osm lidí u večeře je nejvyšší možná zátěž pro jeho nervy -- a teď přibude ještě devátý -- a Emmu svíralo tušení, že to bude velice rozladěný devátý, když mu nebude dopřáno pobýt v Hartfieldu ani pouhých osmačtyřicet hodin, aby se mu k tomu nenachomýtl večírek.

Utěšila tatíčka líp, než se dokázala utěšit sama, když mu zdůraznila, že jich sice opravdu bude devět, ale jeho zeť je tak málomluvný, že se tím hlučnost zvýší měrou zcela nepodstatnou. Pomyslela si, že zato pro ni to bude změna k horšímu, když namísto jeho bratra dostane protějšek, který se bude jen přísně

koukat a málokdy utrousí nějakou poznámku. Události se pak vyvíjely příznivěji pro pana Woodhouse než pro Emmu. Pan John Knightley přijel; avšak pan Weston byl nečekaně odvolán do města a musel se tam zdržet právě v určený den. Prý že se k nim později večer ještě přidruží, ale rozhodně se nezúčastní večeře. Pan Woodhouse se zcela uklidnil, a jakmile to Emma viděla, spadly z ní nejhorší obavy, zvlášť když tu měla oba chlapce a švagr přijal s vyrovnaností filozofa zprávu o svém osudu.

Očekávaný den nadešel, hosté se dochvilně shromáždili a pan John Knightley od prvopočátku vyvíjel úsilí být k nim co nejpříjemnější. Namísto aby před večeří zatáhl bratra stranou k oknu, bavil slečnu Fairfaxovou. Paní Eltonovou, jejíž elegance spočívala na krajkách a perlách, si jen mlčky prohlédl -- chtěl si něco zapamatovat, aby mohl podat zprávu Isabelle --, ale se slečnou Fairfaxovou se znal už odedávna a byla to taková tichá dívka, s kterou se dalo dobře povídat. Potkal ji ten den ráno, když se šel před snídaní s chlapci projít, právě v okamžiku, kdy začínalo pršet. Bylo tedy jen přirozené, aby na toto téma zdvořile navázal, a tak řekl:

"Doufám, že jste se dnes ráno nevydala nikam daleko, slečno Fairfaxová, protože v tom případě byste byla jistě promokla. I my jsme sotva stačili doběhnout domů. Doufám, že jste se vzápětí vrátila."

"Šla jsem jenom na poštu," odvětila, "a dostala jsem se domů, ještě než se příliš rozpršelo. Je to taková moje každodenní pochůzka. Chodím vždycky pro dopisy, když jsem tady. Ušetřím tím nesnáze a mám důvod vydat se na vzduch. Taková procházka před snídaní mi dělá dobře."

"Netvrdil bych to ale o procházce v dešti."

"Ne, ale vždyť ještě vysloveně nepršelo, když jsem odcházela."

Pan John Knightley se usmál a podotkl:

"To znamená, že jste byla odhodlána jít ven, protože jste byla sotva šest metrů od domova, když jsem měl to potěšení vás potkat. A Jindra s Jendou už hezkou chvíli předtím přestali počítat kapky, protože jich bylo příliš mnoho. Pošta má v jistém životním údobí pro člověka velké kouzlo. Až se dožijete mého věku, začnete přicházet k názoru, že žádný dopis nestojí za to, aby se pro něj běželo v dešti."

Lehký ruměnec a odpověď:

"Nesmím doufat, že mi kdy bude dopřáno, abych měla všechny své drahé kolem sebe tak jako vy, a proto sotva mohu předpokládat, že s lety zhlostejním vůči dopisům."

"Nejde o zlhostejnění. Nene -- tak jsem to nemyslel. Dopisy nenaučí člověka lhostejnosti, spíše se z nich obvykle stává tíživé prokletí."

"Máte na mysli dopisy obchodní, já dopisy od přátel."

"Často si říkám, že to je ten horší druh," odvětil chladně. "Podívejte, obchodní dopisy vám někdy vynesou peníze, kdežto dopisy od přátel ne."

"Ach, teď ale žertujete. Znám pana Johna Knightleyho příliš dobře -- jsem přesvědčena, že si umí vážit hodnot přátelství. Ráda věřím, že pro vás dopisy mnoho neznamenají, jistě méně než pro mne, ale ne proto, že jste o deset let starší než já: rozdíl nespočívá ve věku, ale v životním postavení. Vy máte všechny, kdo jsou vám nejdražší, stále při sobě, zatímco já tohle pravděpodobně nikdy nepoznám; a proto, dokud ve mně všechna náklonnost s lety nevyhasne, bude mít pro mne pošta myslím takovou přitažlivost, že k ní budu pospíchat i v horším počasí než dnes."

"Když jsem hovořil o tom, že časem změníte názor," prohodil John Knightley, "měl jsem na mysli i další změny, které s sebou plynoucí léta obvykle přinášejí. Soudím, že všechny patří k sobě. Čas obvykle utlumí sílu každého vztahu, který zůstal mimo dosah každodenní -- ale to není ta změna, kterou jsem u vás předvídal. Dovolte mi, abych jako váš dávný přítel vyjádřil víru, že ode dneška za deset let budete mít kolem sebe stejně tolik blízkých bytostí jako já."

Řekl to tak upřímně a laskavě, že se jí to naprosto nemohlo dotknout. Chtěla to milým "děkuji vám" přijmout jako žert, ale ruměnec, rozechvělé rty a slzička v oku napověděly, že to na ni zapůsobilo mnohem hloub. Vzápětí se dožadoval její pozornosti pan Woodhouse, jenž podle svého zvyku při takových příležitostech obcházel hosty jednoho po druhém a zvlášť dámám skládal komplimenty; ji si nechal naposled a pravil jí teď se vší svou přelaskavou ohleduplností:

"Co to slyším, slečno Fairfaxová, že jste se dnes ráno vydala na déšť? Mladé dámy si musí dávat dobrý pozor. -- Mladé dámy jsou křehká stvoření. Měly by bedlivě dbát o své zdraví i o svou pleť. Jestlipak jste si potom převlékla punčochy, děvenko drahá?"

"Ano, pane Woodhouse, to jsem učinila, a jsem vám velice zavázána za vaši laskavou starostlivost."

"Mladé dámy potřebuji, aby se o ně někdo staral, milá slečno Fairfaxová. Doufám, že se vaše hodná babička a tetinka cítí dobře. Pojí nás tak dlouholeté přátelství! Kéž by mi zdraví dovolilo, aby ve mně měly pozornějšího souseda. Prokázala jste nám dnes velkou čest, že jste přišla. Moje dcera i já si upřímně vážíme vaší ušlechtilé povahy a je nám oběma velmi milé, že vás můžeme přivítat v

Hartfieldu."

Nato si šel dobrotivý, zdvořilý starý pán sednout s pocitem, že dostál své povinnosti a že se jeho přičiněním každá z přítomných krásných dam cítí volně a vítaně.

Tou dobou dospěla procházka v dešti k paní Eltonové a na Jane se teď sesypaly její výtky.

"Co to slyším, drahá Jane? -- V dešti běžet na poštu! To se už nesmí opakovat, namouvěru. -- Děvče nešťastné, jak jste se mohla něčeho takového dopustit? -- Je vidět, že jsem u toho nebyla, jinak bych se o vás postarala."

Jane se ji jala s velkou trpělivostí ujišťovat, že se nenastydla.

"Nene, mně tohle nepovídejte. Jste opravdu děvče nešťastné a neumíte o sebe dbát. -- Na poštu, no ne! Slyšela jste už někdy něco takového, paní Westonová? Vy a já se do toho musíme vložit se vší rázností."

"Jsem rozhodně v pokušení udílet rady," odvětila paní Westonová laskavě i důrazně. "Nesmíte se vystavovat takovému nebezpečí, slečno Fairfaxová. Dosud jste byla vždy náchylná k vážným nachlazením, a proto byste skutečně měla být velice opatrná, zvlášť v této roční době. Myslím, že jaro od vás žádá zvláštní obezřetnost. Je moudřejší počkat hodinku dvě nebo i půl dne na dopisy, než abyste riskovala, že vás začne znovu trápit ten kašel. Nenahlížíte to také? Ano, jsem si jista, že ano, vždyť vy jste tak rozumná. Hledíte na mne, jako byste litovala, že se něčeho takového už nikdy nedopustíte."

"Však taky nedopustí," vložila se do toho energicky paní Eltonová. "My jí to nedovolíme --" zavrtěla významně hlavou -- "my to už nějak zařídíme, na to se spolehněte. Promluvím s panem E. Ten člověk, co chodí každé ráno pro poštu nám (jeden z našich lokajů, vypadlo mi teď z hlavy, jak se jmenuje), vyzvedne i vaše

dopisy a donese vám je. A tím jsou všechny nesnáze vyřešeny, že? Od nás můžete myslím takovou službu přijmout bez váhání, milá Jane."

"Jste nesmírně laskava," řekla Jane, "ale já bych se bez svých ranních procházek nedokázala obejít. Mám nařízeno trávit co nejvíc času na čerstvém vzduchu, musím tedy chodit ven a pošta je možný cíl. Opravdu jsem ráno snad ještě neměla nepříznivé počasí."

"Drahá Jane, už o tom nemluvte. Všechno je dohodnuto, tedy pokud si mohu troufnout" (afektované zasmání) "cokoli dohodnout bez schválení svého pána a velitele. Jak jistě víte, paní Westonová, my dvě se musíme vyjadřovat s jistou opatrností. Lichotím si ale, drahá Jane, že můj vliv není ještě zcela zanedbatelný. Nenarazím-li na nepřekonatelné těžkosti z oné strany, považujte tu záležitost za dohodnutou."

"Nezlobte se," řekla Jane vážně, "ale já v žádném případě nemohu s takovou dohodou souhlasit a zbytečně zatěžovat vašeho lokaje. Kdyby mi ta pochůzka nebyla příjemná, obstarala by ji, jako vždy, když tu nejsem, babiččina služebná."

"Ale děvenko, Patty toho má přece tolik na práci! Zato naše služebnictvo nějak zaměstnat, to je hotová laskavost."

Jane se tvářila, jako by se nikterak nehodlala podrobit; místo odpovědi si však začala povídat s panem Johnem Knightleym.

"Takový poštovní úřad, to je obdivuhodné zařízení!" pravila. "Vybavují depeše tak rychle a spolehlivě! Když si člověk představí, co všechno je k tomu zapotřebí, a jak dobře se toho pošta zhostí, nestačí žasnout."

"Rozhodně to všechno velice dobře klape."

"Tak zřídkakdy se setkáte s nějakou nedbalostí či omylem! Tak zřídkakdy se stane,

aby mezi těmi tisíci zásilkami, které ustavičně putují po našem království, některý dopis dospěl na nesprávnou adresu -- a ani jeden z milionů se myslím neztratí! A když uvážíte, kolik rozličných rukopisů, a mezi tím i nečitelných, je třeba rozluštit, je to tím podivuhodnější!"

"Z poštovních úředníků se praxí stávají odborníci. Do začátku musí mít bystré oko a šikovnou ruku a stálým procvičováním se velmi zdokonalí. Přejete-li si k tomu ještě další vysvětlení," dodal s úsměvem, "jsou za to placeni. To je do značné míry klíč k jejich schopnostem. Veřejnost platí a musí se jí za to dostat dobrých služeb."

Řeč se pak stočila na rozdílnosti v rukopisech a pronášely se k tomu obvyklé poznámky.

"Slyšel jsem takové tvrzení," pravil pan John Knightley, "že v rodině často převládá rukopis stejného druhu, a kde působil týž učitel krasopisu, tam je to pochopitelné. Právě z toho důvodu bych však soudil, že se ta podobnost týká převážně jen dámského písma, protože chlapci se učí krasopis jen v nejútlejším věku a dál pak už čmárají, jak je jim to nejpříhodnější. Řekl bych, že Isabella s Emmou mají hodně podobný rukopis. Někdy jej ani nedokážu rozeznat."

"Ano," přitakal jeho bratr váhavě, "jistá podoba tu je. Vím, co máš na mysli, ale Emmin rukopis je výraznější."

"Jak Isabella, tak Emma píší obě krásně," řekl pan Woodhouse, "a odjakživa krásně psaly. Stejně jako chudinka paní Westonová --" obrátil se na ni napůl s povzdechem a napůl s úsměvem.

"V životě jsem neviděla pánský rukopis --" začala Emma a pohlédla na paní Westonovou; odmlčela se však, když zjistila, že se paní

Westonová baví s někým jiným -- a v mezidobí měla čas zauvažovat: "Jak jen o něm začnu? Cožpak nedokážu vyslovit jeho jméno před všemi těmito lidmi? Budu si muset vypomoci nějakým opisem? -- Váš přítel z Yorkshiru -- pisatel z Yorkshiru; -- k takovému způsobu bych se asi uchýlila, kdybych na tom byla moc špatně. -- Ne, dokážu vyslovit jeho jméno bez sebemenších těžkostí. Rozhodně se lepším čím dál tím víc. -- Tak do toho."

Paní Westonová už byla volná a Emma začala znovu: "Pan Frank Churchill má jeden z nejkrásnějších pánských rukopisů, jaký jsem kdy viděla."

"Mně se nelíbí," prohlásil pan Knightley. "Písmo je příliš malé -- chybí mu síla. Je to jako ženský rukopis."

Obě dámy se mu jaly oponovat. Obvinily ho z nízké předpojatosti. Ne, rozhodně tomu rukopisu nechybí síla -- písmo sice není velké, ale velmi zřetelné a rozhodně výrazné. Nemá paní Westonová některý dopis s sebou, aby jej mohla předložit? -- Ne, psal jí sice v těchto dnech, ale jakmile na dopis odpověděla, uložila jej.

"Kdybychom byli v druhém pokoji, kde mám svůj psací stolek, mohla bych vám myslím ukázku vyhledat. Mám od něho lístek. -- Vzpomínáte si, paní Westonová, jak jste ho jednou pověřila, aby mi napsal místo vás?"

"Usmyslel si, že je to z mého pověření --"

"Hm, ale stejně ten lístek mám, a po večeři ho mohu ukázat, abychom pana Knightleyho přesvědčily."

"Nu, když dvorný mladík jako pan Frank Churchill píše půvabné dámě jako slečna Woodhousová," odtušil pan Knightley suše, "vynaloží na to ovšem všechny své schopnosti."

Podávala se večeře. Paní Eltonová byla připravená, ještě než ji ohlásili; pan

Woodhouse ani nestačil požádat, aby ji směl uvést ke stolu, a už hlaholila:

"To musím já jít v čele? Opravdu už se skoro stydím být vždycky všude první."

Emmě neušlo Janino odhodlání vyzvedávat si poštu sama. Dobře všechno slyšela i viděla a byla by opravdu ráda věděla, jestli dnešní ranní procházka v dešti byla odměněna nějakým dopisem. Tušila, že ano; Jane by jistě tak energicky neprosazovala svou, kdyby najisto neočekávala zprávy od bytosti jí velice drahé, a tentokrát ve svém očekávání nebyla zklamána. Měla dojem, že Jane je dnes večer jakoby celá rozzářená -- a že je jí to vidět na tváři i na duchu.

Byla by mohla utrousit nějakou tu narážku a zeptat se, jak rychle pracují a kolik stojí irské pošty; užuž to měla na jazyku -- ale zdržela se. Umínila si pevně, že nevyřkne ani slovo, jímž by mohla Jane Fairfaxovou zranit; a tak se do ní zavěsila a vyšla za ostatními dámami z místnosti se zjevnou dobrou vůlí, která oběma krásným mladým stvořením velice slušela.

35. kapitola

Když se dámy po večeři znovu uchýlily do salonu, zjistila Emma, že se jí sotva podaří zabránit, aby se společnost rozpadla na dvě oddělené skupinky: tolik neuváženého a nevychovaného úsilí vyvinula totiž paní Eltonová, aby si osobovala Jane Fairfaxovou jen pro sebe a ji přezírala. Byla tedy nucena povídat si s paní Westonovou anebo spolu s ní mlčet. Paní Eltonová jim neposkytla možnost volby. Jen se Jane podařilo na chviličku se jí vymanit, už na ni začala dorážet znovu; a třebaže dialog mezi nimi se většinou odehrával důvěrným polohlasem, především ze strany paní Eltonové, nemohly druhé dámy přeslechnout

hlavní témata: -- pošta -- nachlazení -- vyzvedávání dopisů -- přátelská náklonnost -- to vše probíráno kolem dokola; a poté následovalo další, které muselo být Jane přinejmenším stejně nepříjemné; nejprve dotazy, jestli se už doslechla o nějakém místě, které by jí vyhovovalo, a pak ujišťování paní Eltonové, že se do toho vloží sama.

"Tady máme duben!" pravila. "Dělám si o vás velké starosti. Červen nadejde, ani se nenadějeme."

"Ale já jsem si neurčila červen ani žádný jiný měsíc -- prostě jsem jen tak obecně uvažovala o létě."

"Opravdu jste se ještě o ničem nedoslechla?"

"Vždyť jsem se po žádném místě dosud ani nepoohlížela. A zatím se poohlížet nehodlám."

"Probůh, děvenko, vždyť je nejvyšší čas! Neuvědomujete si, co dá za námahu sehnat něco slušného."

"Jak bych si to neuvědomovala!" prohodila Jane hlavou. "Milá paní Eltonová, kdo o tom mohl víc přemýšlet než já?"

"Jenomže vy se na rozdíl ode mne nevyznáte ve světě. Nevíte, kolik slečen se uchází o prvotřídní místa. Zažila jsem to velice často v sídlech kolem Javornice. Paní Braggeová, sestřenice pana Sucklinga, dostala nekonečné množství nabídek. Každá slečna by se byla ráda dostala k nim do rodiny, protože se pohybují v nejvyšších kruzích. Voskovice v učebně! Jistě si umíte představit, jaká by to byla trefa. Ze všech domácností v celé Anglii bych vás nejradši viděla právě tam, u paní Braggeové!"

"Plukovník Campbell s paní se mají vrátit koncem června do Londýna," pravila Jane. "Musím k nim pak načas zajet. Jsem si jista, že si to budou přát; -- a potom asi budu ráda, když se mi podaří někde uchytit. Zatím bych

vás však prosila, abyste se neobtěžovala a nikde se nepoptávala."

"Neobtěžovala! Ano, chápu, proč se zdráháte. Bojíte se, abyste mě neobtěžovala. Ujišťuji vás ale, drahá Jane, že ani Campbellovým neleží vaše zájmy tak na srdci jako mně. Zítra nebo pozítří napíšu paní Patridgeové a důrazně jí nakážu, aby pátrala po něčem vhodném."

"Děkuji vám, ale mně by bylo milejší, kdybyste se o té věci nezmiňovala. Dokud nenajde pravý čas, nechci nikoho obtěžovat."

"Ale dítě drahé, pravý čas už nadešel. Teď máme duben a červen nebo i červenec je za dveřmi, máme-li se dobře zhostit takového úkolu. Musím se smát vaší nezkušenosti! Takové místo, jaké byste si vy zasluhovala a jaké by pro vás vyžadovali vaši přátelé, to se nenaskytne každý den a nezískáte je, kdykoli si vzpomenete. Kdepak, kdepak, musíme po něm začít pátrat hned teď."

"Nezlobte se, milostpaní, ale já rozhodně nic takového nemám v úmyslu. Nebudu se nikde dotazovat a mrzelo by mě, kdyby se toho ujali moji známí. Až si rozmyslím, kdy chci nastoupit, nezůstanu dlouho bez místa, žádné strachy. V Londýně jsou přece takové kanceláře, zprostředkovatelny, kde se na dotaz něco najde -- zprostředkuje se tam prodej -- ne doslova lidského masa -- ale lidských schopností."

"Propánakrále, jakého lidského masa? Úplně jste mi vzala dech. Jestli to má být narážka na otroctví, tak vás ujišťuji, že se pan Suckling odjakživa kloní spíše k abolicionistům."

"Nenarážela jsem na nic a nemyslela jsem obchod s otroky, nýbrž jen a jen obchod s guvernantkami," odvětila Jane. "Jistě je mezi provozovateli obou velký rozdíl co do viny, ale které z jejich obětí čeká horší úděl, to

nedovedu určit. Chtěla jsem však jen poznamenat, že existují zprostředkovatelské kanceláře, a když se na ně obrátím, tak se mi bezpochyby velice brzy naskytne něco přijatelného."

"Něco přijatelného!" opakovala po ní paní Eltonová. "Ano, z toho je vidět, jak málo si na sobě zakládáte. -- Já vím, že jste skromná, ale vaši přátelé nedopustí, abyste přijala cokoli, co se nabídne, nějaké podřadné, obyčejné místo, v rodině, která se nepohybuje v jistých kruzích a nemůže si dopřát žádný životní přepych."

"Jste velice starostlivá, ale mně na tomhle všem nezáleží. Netoužím dostat se k boháčům; asi by mne to trýznilo tím víc, kdybych stále měla před očima ten velký rozdíl. Požadovala bych jen, aby to byla slušná rodina."

"Já vím, já vím, vy byste vzala zavděk čímkoli, ale já budu trochu náročnější, a jsem si jista, že milí Campbellovi se v tom se mnou ztotožní. Při vašich vynikajících znalostech máte nárok pohybovat se v nejvyšších kruzích. Už jen vaše zběhlost v hudbě vám dává právo stanovit si sama podmínky, vyžádat si pro sebe tolik pokojů, kolik se vám zlíbí, a zaujmout v té rodině postavení podle svých představ -- tedy -- nevím to docela jistě -- tohle všechno byste si určitě mohla dovolit, kdybyste ovládala i harfu. Ovšem vy zase navíc zpíváte, nejen hrajete -- ano, opravdu bych řekla, že i bez té harfy byste si mohla vymínit, co si budete přát. Musí se vám dostat a také se vám dostane nesmírně příjemného, důstojného a pohodlného zaopatření, než Campbellovi a já spokojeně složíme ruce v klín."

"Kdybyste sečetla všechny příjemnosti, důstojenství a pohodlí, co to které místo přináší," pravila Jane, "vyšlo by vám to všude asi nastejno. Myslím to však naprosto vážně,

když říkám, že si nepřeji, abyste prozatím kvůli mně cokoli podnikala. Jsem vám nesmírně vděčná, paní Eltonová, a jsem vděčná komukoli, kdo se mnou soucítí, ale prohlašuji, že si rozhodně nepřeji, aby se do léta cokoli podnikalo. Ještě dva tři měsíce zůstanu, kde jsem a co jsem."

"A já stejně vážně a rozhodně prohlašuji," opáčila paní Eltonová šibalsky, "že jsem odhodlána být na stráži, a stejně tím pověřím i své přátele, aby nám nic výjimečného neuniklo."

Tímto způsobem vedla svou dál a dál a nic ji nedokázalo odradit, dokud do salonu nevstoupil pan Woodhouse; pak ji marnivost přivedla na jiné myšlenky a Emma zaslechla, jak stejným polohlasem svěřuje Jane:

"Podívejme, už ho tu máme, toho mého miloučkého starého ctitele! -- Jen považte, jak je dvorný, že k nám pospíchá před ostatními pány! -- Staroušek můj rozmilý -- můžu vám říct, že se mi nesmírně zamlouvá. Líbí se mi ty jeho malebné staromódní zdvořilůstky -- mému vkusu to vyhovuje mnohem víc než moderní neformálnost. Moderní neformálnost mě často dokáže přímo znechutit. Ale pan Woodhouse, dobráček stará, kdybyste slyšela, jak galantně ke mně promlouval při večeři! Olala! Já už si začínala myslet, že můj caro sposo bude žárlivostí celý bez sebe. Tak se mi zdá, že jsem si ho podmanila -- zaujala ho má toaleta. Jak se vám zamlouvá -- vybírala ji Selina -- myslím, že je krásná, ale váhám, jestli není přezdobená. To by mi bylo velice proti mysli, nesnáším přezdobené toalety -- a přepych ve mně vzbuzuje přímo hrůzu. Teď se musím trochu parádit, protože se to ode mne očekává. Novomanželka musí vypadat jako novomanželka, chápete, ale mně osobně je nejbližší jednoduchý vkus, rozhodně dávám

jednoduchému oblečení přednost před kdovíjakou parádou. Tuším ale, že patřím k menšině. Jednoduchou eleganci ocení málokdo -- nápadné a bohaté ozdoby jsou nejžádanější. Tak jsem uvažovala, jestli bych neměla dát našít takovéhle ažury na ty stříbřitě bílé popelínové šaty. Co myslíte, vypadalo by to dobře?"

Sotva se společnost opět shromáždila v saloně, objevil se ve dveřích pan Weston. Vrátil se domů k pozdní večeři, a sotva se najedl, vydal se pěšky do Hartfieldu. Ti, co to mohli nejlépe posoudit, ho napevno očekávali, takže je nepřekvapil -- a uvítali ho s velkou radostí. Pana Woodhouse jeho příchod potěšil právě tak, jak by mu předtím býval proti mysli. Zato pan John Knightley úžasem přímo oněměl. -- Že muž, který po celodenním obchodním jednání může večer v klidu odpočívat doma, se hned zase vydá na cestu a běží půl míle do cizího stavení jen proto, aby chvíli pobyl ve smíšené společnosti; že se mu chce namáhat na sklonku dne zdvořilostmi a poslouchat halas většího počtu lidí, to na něho zapůsobilo neuvěřitelným dojmem. Muž, který je od osmi od rána na nohou, a teď si může odpočinout; který dlouho mluvil, a teď může mlčet; který měl kolem sebe stále plno lidí, a teď může být sám! -- Vždyť opustil klid a soukromí u vlastního krbu a pospíchal za chladného sychravého dubnového večera ven! -- Kdyby jen kývl prstem a odvedl si manželku domů, pak by se jeho počínání dalo ještě chápat, ale takhle se jeho příchodem večírek spíš protáhne, než ukončí. Pan John Knightley na něho hleděl s úžasem, pak pokrčil rameny a řekl si v duchu: "Tohle bych byl nevěřil ani u něho.

Mezitím pan Weston, jehož by bylo v životě nenapadlo, že je předmětem rozhořčených úvah,

spokojený a dobře naložený jako vždy, využíval práva dát se přednostně slyšet, jež člověku den strávený mimo domov zaručuje, a bavil příjemně celou společnost; když ujistil svou choť, že žádný z jejích starostlivých příkazů ohledně jeho večeře nebyl služebnictvem opomenut, a rozhlásil obecné novinky, které za ten den slyšel, přešel k rodinnému oznámení, určenému sice především paní Westonové, ale podle jeho mínění nepochybně nesmírně zajímavému i pro ostatní přítomné. Předal jí dopis od Franka, jí adresovaný; prý mu cestou přišel do ruky a on si dovolil jej otevřít.

"Čtěte, čtěte," pravil, "budete mít radost. Je to jen pár řádků -- nezaberou vám mnoho času. Přečtěte to Emmě."

Obě dámy nahlížely do dopisu společně a pan Weston se usmíval a celou tu dobu k nim promlouval hlasem sice trochu tlumenějším, přesto však každému dobře slyšitelným.

"Tak vidíte, přijede, to je dobrá zpráva, že? No co tomu říkáte? Vždyť jsem vám to povídal, že se tu brzo zase ukáže, no ne? Že jsem měl pravdu, Aničko, když jsem to předvídal, a vy jste mi nechtěla věřit. Tak vidíte: příští týden jsou v Londýně -- a to nejpozději, tvrdím já, protože ona je netrpělivá jako rarach, když chce něco uskutečnit. Nejspíš tam dorazí už zítra nebo v sobotu. A co se její choroby týče, tak kde nic, tu nic. Je to ale báječné, že zase Franka budeme mít v Londýně, tak při ruce. Churchiloovi se zdrží ve městě hezky dlouho, když už se jednou vypraví, a to bude Frank u nás hnedle pořád. Přesně takhle jsem si to přál. Tak co, je to dobrá zpráva, nebo ne? Už jste to dočetly? Přečetla jste si to všechno, Emmo? Složte ten dopis, složte ho. Prohovoříme to dopodrobna později, teď se to nehodí. Povím to ještě jen tak zběžně ostatním."

Pro paní Westonovou to byla upřímně vítaná novinka. Nemusela nic předstírat ani výrazem, ani slovy. Cítila radost, uvědomovala si to, a věděla, že je to tak v pořádku. Vyjádřila to manželovi procítěně a otevřeně; Emma však neměla slova tak pohotově. Jí dalo trošku námahy zvážit vlastní pocity a rozpoznat, jak dalece ji ta zpráva vzrušuje; usoudila pak, že dost.

Pan Weston však ve svém nadšení nebyl zvlášť bystrozraký, a ve své rozpovídanosti ani zvlášť nestál o to, poslouchat dojmy ostatních, a tak ho naprosto uspokojilo, co ze sebe dokázala vypravit, a brzy obě dámy opustil, aby i ostatním přátelům dopřál tu radost a zvlášť jim ještě oznámil, co už celá společnost jistě věděla.

Ještě dobře, že u všech radostnou odezvu samozřejmě předpokládal, jinak by si totiž možná pomyslel, že ani pan Woodhouse, ani pan Knightley se netváří zvlášť potěšeně. Ti měli přednostní nárok, hned po paní Westonové a Emmě, zvědět tu radostnou zvěst; od nich by byl přešel k slečně Fairfaxové, ale ta byla tak zabrána do rozhovoru s panem Knightleym, že by to bývalo skoro dotěrné je vyrušit; a jelikož se ocitl v bezprostřední blízkosti paní Eltonové a ta byla právě volná a mohla mu věnovat pozornost, soustředil se na ni.

36. kapitola

"Doufám, že budu mít brzy to potěšení, představit vám svého syna," řekl pan Weston. Paní Eltonová nadmíru ochotně pochopila jeho slova jako významný osobní kompliment, a proto se na něho usmála co nejmilostivěji. "Patrně jste už slyšela o jistém Franku Churchillovi, a víte, že přes rozdílné jméno je to můj syn," pokračoval.

"Jistěže! Těším se, až ho poznám. Pan Elton

ho určitě velice brzy navštíví a oba dva ho s velkou radostí uvítáme na faře."

"To je od vás milé. Frank to jistě přijme s nesmírným potěšením. Má přijet do Londýna příští týden, ne-li dříve. Dostali jsme od něho dnes dopis, kde nám to oznamuje. Potkal jsem listonoše dnes ráno na cestě, a když jsem uviděl synův rukopis, otevřel jsem obálku, třebaže nebyla adresována mně, ale paní Westonové. S ním si totiž dopisuje hlavně ona. Já dostanu dopis jen málokdy."

"Tak vy jste klidně otevřel, co patřilo jí! I vy jeden!" (Afektovaný smích.) "Proti tomu se musím ohradit, pane Westone. -- Z toho by se mohl stát vskutku nebezpečný příklad! -- Jen probůh nedopusťte, aby se ostatní v obci řídili podle vás! -- Kdyby se to mělo stávat i mně, musely bychom se my vdané ženy vzbouřit! -- Pane Westone, no to bych byla do vás neřekla!"

"Ba, my muži už jsme takoví darebové. Dejte si na nás dobrý pozor, paní Eltonová. -- V tom dopise nám píše -- je to jen krátký dopis, psal jej ve spěchu, jen aby nám podal zprávu -- píše nám, že všichni bezodkladně odcestují do Londýna -- kvůli paní Churchillové -- celou zimu jí nebylo dobře, a teď usoudila, že je pro ni v Enscombu příliš chladno -- a tak nebudou na nic čekat a všichni odjedou na jih."

"To znamená z Yorkshiru, že? Enscombe je přece v Yorkshiru?"

"Ano, mají to do Londýna asi 190 mil. Je to dost dlouhá cesta."

"Ano, to bych řekla, velice dlouhá. O pětašedesát mil delší než z Javornice do Londýna. Ale co znamená vzdálenost pro zámožné lidi? Nevěřil byste, pane Westone, jak můj švagr pan Suckling poletuje sem a tam. Budete se divit, ale jednou jeli s panem Braggem

dvakrát do týdne čtyřspřežím do Londýna, tam i zpátky."

"Nejhorší na té vzdálenosti z Enscombu je to," pravil pan Weston, "že paní Churchillová, jak jsme vyrozuměli, celý týden nebyla s to vstát z pohovky. Je prý tak slabá, psal Frank v posledním dopise, že ji musí se strýcem oba podpírat, když chce zajít do skleníku! To by nasvědčovalo, že je hodně zeslablá -- teď se jí ale zmocnila taková netrpělivost, aby užuž byli v Londýně, že hodlá na cestě jen dvakrát přenocovat. -- Aspoň takhle to píše Frank. Jemné dámy mívají namouduši neuvěřitelně podivuhodné tělesné konstituce, paní Eltonová. To musíte uznat."

"Ne, kdepak, neuznám nic. Já vždycky straním vlastnímu pohlaví. Od toho mne nic neodvrátí. Upozorňuji vás na to předem. -- V tomto bodě u mne narazíte na odhodlaný odpor. Vždycky budu hájit ženy -- a kdybyste věděl, co si Selina myslí o přenocování v hostinci, ujišťuji vás, že byste se nedivil paní Churchillové, když raději podstoupí neuvěřitelnou štrapáci, jen aby se tomu vyhnula. Selina říkává, že z toho má přímo hrůzu -- a já bych řekla, že jsem se její náročností trochu nakazila. Bere si s sebou na cestu vždycky vlastní povlečení na postele, což je moudré a prozíravé opatření. Nedělá to paní Churchillová také tak?"

"Můžete se spolehnout, že paní Churchillová dělá všechno, co kdy udělala kterákoli jiná nóbl dáma. Paní Churchillová by se nedala zastínit žádnou dámou, pokud jde o --"

Paní Eltonová mu překotně vpadla do řeči:

"Nesmíte mi špatně rozumět, pane Westone. Selina není žádná nóbl dáma, to se spolehněte. To byste si o ní vytvořil falešnou představu."

"Že není? To pak nemůže být měřítkem pro paní Churchillovou, protože to je ta nejnóblejší dáma, jakou jsem kdy zřel."

Paní Eltonové se začalo zdát, že udělala chybu, když se proti zmíněnému označení tak procítěně ohradila. Rozhodně neměla v úmyslu přesvědčit své okolí, že její sestra není nóbl dáma, chtěla jen zdůraznit, že své postavení nóbl dámy rázně neprosazuje -- zkrátka a dobře zauvažovala, jak by to šikovně vzala zpátky, a pan Weston se mezitím opět rozpovídal.

"Nemám paní Churchillovou zvlášť v oblibě, jak jste patrně vytušila -- ale to jen tak mezi námi. Franka má upřímně ráda, a proto o ní nechci špatně mluvit. Krom toho jí teď neslouží zdraví, jenomže na churavost, to si ona stěžuje odjakživa. Neřekl bych to před každým, paní Eltonová, ale já na choroby paní Churchillové moc nevěřím."

"Jestli je opravdu chorá, proč nejede do Bathu, pane Westone? Do Bathu nebo do Cliftonu?"

"Vzala si do hlavy, že je pro ni v Enscombu příliš chladno. Ve skutečnosti se parně v Enscombu začala nudit. Pobývala tam už delší čas než kdykoli předtím, a zřejmě zatoužila po změně. Je to odlehlé sídlo. Krásné, ale daleko od lidí."

"Aha -- podobně asi jako Javornice. Neznám dům, aby ležel dál od silnice než Javornice. Ze všech stran jej obklopuje moře zeleně! Člověk si tam připadá od všeho odloučen -- v naprosto nerušeném soukromí. -- A paní Churchillová asi nemá Selinino zdraví ani její temperament, aby takové klidné odloučení dobře snášela. Anebo třeba nenalézá sama v sobě dost vnitřních zdrojů, aby byla stvořena pro život na venkově. Já to vždycky říkávám, že vnitřních zdrojů není u ženy nikdy dost -- a já jich mám chválapánubohu tolik, že na společnosti nejsem ani v nejmenším závislá."

"Frank tady byl v únoru čtrnáct dní na návštěvě."

"Vzpomínám si, že jsem o tom něco zaslechla. Až sem znovu zavítá, zjistí, že highburská společnost získala další zpestření -- tedy pokud si mohu troufat nazvat sama sebe zpestřením. Možná však, že o mně dosud nemá ani tušení."

Tak hlasitou výzvu ke komplimentu nemohl pan Weston pochopitelně přeslechnout, a proto jako galantní muž okamžitě zvolal:

"Drahá milostpaní! O tom by nikdo jiný než vy vůbec ani nezapochyboval. Jakpak by to vás nevědělo! -- Předpokládám, že se moje paní poslední dobou ve svých dopisech sotva stačila i jen zmínit o něčem jiném než o paní Eltonové."

Tím dostál své povinnosti a mohl se vrátit k synovi.

"Když Frank odjížděl," navázal, "nevěděli jsme vůbec, kdy ho opět uvidíme, a proto jsou nám dnešní zprávy dvojnásob vítané. Vůbec jsme nic takového nečekali. Tedy já jsem pevně věřil, že se tu zase brzy objeví, byl jsem si jist, že se všechno nějak příznivě vyřeší -- ale nikdo mi nevěřil. Jak on, tak moje paní ztratili naději. ,Jak by to jen dokázal zařídit? Těžko může žádat, aby se bez něho strýček s tetinkou znovu obešli! -- a tak podobně. Já ale věřil, že nastane příznivý obrat: a tu to máme, vidíte. Učinil jsem v životě takovou zkušenost, paní Eltonová, že když člověka jeden měsíc provází smůla, ten příští mu to zaručeně zase vynahradí."

"Máte pravdu, pane Westone, mluvíte mi z duše. Totéž jsem říkávala já jistému zde přítomnému pánovi, když se mi dvořil a věci se nevyvíjely tak hladce, nepostupovaly kupředu tak překotně, jak to jeho city vyžadovaly, a on už si div nezoufal a prohlašoval, že za těchto okolností jistě nadejde máj, než před námi Hymen rozprostře svůj šafránový šat! Ach,

co námahy jsem musela vynaložit, než jsem dokázala rozptýlit jeho chmury a povzbudit jej, aby neklesal na mysli! Jako s tím kočárem -- měli jsme těžkosti s kočárem. Vzpomínám si, že za mnou přišel onoho dne celý zoufalý."

Musela se odmlčet, protože ji přepadl záchvat kašle, a pan Weston hbitě využil příležitosti ujmout se slova.

"Připomněla jste máj. A máj je právě ten čas, který má paní Churchillová na příkaz lékařů -- nebo na příkaz vlastní -- strávit někde, kde není tak sychravo jako v Escombu, zkrátka a dobře v Londýně. A tak máme před sebou příjemnou vyhlídku, že nás bude Frank na jaře často navštěvovat -- zrovna v té roční době, kterou bych si na to vybral: dny jsou téměř nejdelší, počasí je nejstálejší a příjemné, přímo láká člověka ven, na procházky není příliš horko. Když tu byl minule, snažili jsme se toho využít, jenomže často pršelo a venku bylo vlhko a nevlídno, což v únoru zpravidla bývá, to víte, a tak jsme nemohli uskutečnit ani polovinu z toho, co jsme zamýšleli. Teď k tomu bude ten pravý čas. Všechno si budeme moci krásně užít; a já vám nevím, paní Eltonová, jestli ta ustavičná nejistota, kdy se znovu setkáme, to stálé napjaté očekávání, přijede-li dnes nebo zítra nebo kdy, nepřináší člověku víc potěšení, než když pak u nás doopravdy je. Myslím, že je to tak: duševní rozpoložení je pro štěstí a spokojenost rozhodující. Doufám, že můj syn získá vaše sympatie, ale nesmíte očekávat žádný zázrak. Panuje názor, že na něho můžu být hrdý, ale nečekejte žádný zázrak. Moje paní si ho velice zamilovala, a jistě si umíte představit, že mě to moc těší. Ta si myslí, že se mu nikdo nevyrovná."

"Vůbec nepochybuji, že si o něm utvořím velmi příznivé mínění, pane Westone, to vás

ubezpečuji. Slyšela jsem o panu Franku Churchillovi jen samou chválu. Musím vás ale zároveň otevřeně upozornit, že jsem z těch, kdo si úsudek tvoří sami a nedají se bez uvážení ovlivnit druhými. Prohlašuji, že vašeho syna zhodnotím podle toho, jak se mi bude jevit. Já neumím lichotit."

Pan Weston se zamyslel.

"Doufám, že jsem nebyl příliš přísný na nebohou paní Churchillovou," poznamenal po chvíli. "Je-li skutečně chorá, nechtěl bych se jí ani zanic nespravedlivě dotknout, ona má však některé takové charakterové vlastnosti, že mi přijde zatěžko posuzovat ji tak shovívavě, jak by bylo záhodno. Patrně jste už slyšela, paní Eltonová, co mne k té rodině poutá, a jakým způsobem se ke mně zachovali. A mezi námi, to všechno je třeba přičítat jí. Ona zapřičinila všechny mrzutosti, a nebýt jí, nemuselo dojít k tomu, že Frankovu matku zavrhli. Pan Churchill má svou hrdost, ale jeho hrdost není nic ve srovnání s nadutou pýchou jeho ženy: u něho je to taková mírná, mátožná, urozená hrdost, která nikomu nemůže skutečně ublížit, a jenom jeho trochu ochromuje a druhým jde na nervy, ale její pýcha, to je vrchol urážlivé arogance! A člověk to od ní tím hůře přijímá, že sama neměla žádné jméno ani původ. Byla to nicotná slečinka, když si ji bral, obyčejná dcerka z lepší rodiny, ale co se přivdala do Churchillova rodu, tak je všechny přechurchilluje, jak je vznešená a nač si činí nároky, ale sama se do lepší společnosti vetřela, to vás ujišťuji."

"Považte! No to je vskutku neobyčejně pobuřující! Já se podobných vetřelců přímo hrozím! Takové lidi si z duše ošklivím, a to jsem se naučila v Javornici, protože tam žijí poblíž jedni manželé, a ti přece sestře a

švagrovi tak pijí krev, jakou dělají honoraci! Když jste popisoval paní Churchillovou, hned jste mi je připamatoval. Jmenují s Tupmanovi, přistěhovali se tam teprve nedávno, táhne se za nimi plno bezvýznamných příbuzných, ale oni si hrají na noblesu a chtějí se stýkat s tamními váženými a starobylými rodinami. Kdoví, jestli je to půldruhého roku, co žijí na Západním zámečku; a jak přišli k svému jmění, to nikdo neví. Pocházejí z Birminghamu, a to nezní právě důvěryhodně, viďte, pane Westone. Od Birminghamu člověk ani nic pěkného neočekává. Říkávám odjakživa, že v tom jménu je něco zlověstného, a o Tupmanových kolují všelijaké dohady, třebaže nikdo nic přesného neví. Ale oni si počínají tak, jako by se považovali za rovnocenné i švagrovi Sucklingovi, který je shodou okolností jejich nejbližším sousedem. Je to naprosto do nebe volající. Pan Suckling sídlí v Javornici už jedenáct let, a předtím patřila jeho otci -- aspoň se domnívám - jsem si skoro jista, že starý pan Suckling stačil před smrtí ještě dokončit všechny formality s prodejem."

V této chvíli byli vyrušeni. Roznášel se čaj a pan Weston, jelikož už řekl všechno, co měl na srdci, hbitě využil této příležitosti a poodešel.

Po čaji zasedli manželé Westonovi s panem Eltonem a panem Woodhousem ke kartám. Ostatním pěti bylo ponecháno na vůli, jak se zabaví, a Emma pochybovala, že se jim podaří dosáhnout zvláštního souladu, neboť pan Knightley se tvářil, jako by mu nebylo do řeči, paní Eltonová vyžadovala, aby byla středem pozornosti, a nikdo nejevil chuť se kvůli ní obětovat, a ona sama byla tak rozrušená, že by byla nejraději mlčela.

Pan John Knightley byl toho večera hovornější než bratr. Chystal se nazítří časně

ráno odjet, a proto se na ni brzy obrátil:

"Nu, Emmo, co se kluků týká, řekl jsem vám myslím už všechno, a krom toho máte ten dopis, kde vám sestra podrobně vypsala co a jak, na to se můžete spolehnout. Já bych vám dal ponaučení mnohem stručnější než ona a také obsahově by se lišilo; vyjádřil bych to všechno souhrnně přáním: nerozmazlujte je a nedoktorujte je."

"Doufám skromně, že se mi podaří vyhovět vám oběma," odvětila Emma. "Udělám, co je v mých silách, aby jim u nás bylo dobře, což uspokojí Isabellu a vyloučí falešnou shovívavost a doktorování."

"Kdyby vás to příliš zatěžovalo, musíte je poslat domů."

"To je moc pravděpodobné! Říkáte to doopravdy?"

"Plně si uvědomuji, že možná budou pro pana otce příliš hluční -- a že dokonce i vám mohou být na obtíž, budou-li se vaše společenské závazky rozrůstat tak jako v poslední době."

"Proč myslíte, že se rozrůstají?"

"To je očividné: sama si jistě uvědomujete, že za posledního půl roku se váš způsob života v mnohém změnil."

"Já žasnu! Ne, žádné změny si neuvědomuji."

"Není sporu o tom, že trávíte víc času ve společnosti než dřív. Dokladem budiž dnešek. Přijedu k vám na jediný den, a vy pořádáte večírek s hostinou. Kdy se tu konalo naposledy něco takového nebo obdobného? Přibývá tu nových tváří, a tím se stýkáte s více lidmi. Poslední dobou obsahoval každý váš dopis Isabelle zprávu o nových radovánkách: slavnostní večeře u Coleových, plesy U koruny. Jen sama rodina z Randallsu znamená pro vás značné oživení zdejšího společenského ruchu."

"Ano," přidal se k němu rychle bratr, "příčinu toho všeho je třeba hledat v

Randallsu."

"No prosím -- a jelikož rodina z Randallsu nepřestane zřejmě v tom směru působit, připadá mi dost možné, Emmo, že by vám Jindra s Jeníkem mohli být někdy na obtíž. V tom případě je prosím vás pošlete domů."

"Ne," zvolal pan Knightley, "není třeba sáhnout k takovému řešení. Pošlete je na Donwell. Já na ně budu mít určitě čas."

"Vy byste mne namouvěru rozesmál!" prohlásila Emma. "Ráda bych věděla, kolika společenských událostí se zúčastním, abyste i vy nebyl přítomen. A z čeho usuzujete, že nebudu mít čas věnovat se našim klučíkům? Ten můj podivuhodně rušný společenský život -- z čeho zatím pozůstával? Jedinkrát jsem večeřela u Coleových -- a chystal se ples, který se neuskutečnil. U vás to chápu --" (obrátila se k panu Johnu Knightleymu) -- "máte to štěstí, že jste tu zastal tolik přátel pohromadě, a to ve vás vyvolalo mimořádný dojem. Ale proč vy --" (obrátila se k jeho bratrovi) -- "který víte, jak málokdy si někam na dvě hodinky vyjdu, předpokládáte, že budu trvale někde zaneprázdněna, to si neumím vysvětlit. A co se mých drahých chlapečků týká, kdyby na ně teta Emma neměla čas, sotva by lépe pochodili u strýčka Knightleyho, který není doma pět hodin, zatímco teta hodinu -- a když i je doma, tak si čte nebo kontroluje účty."

Pan Knightley se snažil zachovat vážnou tvář, a nakonec se mu to podařilo, protože na něho začala mluvit paní Eltonová.

37. kapitola

Jakmile se Emma v klidu zamyslela, brzy pochopila, proč ji tak rozrušila zpráva o Franku Churchillovi. Byla přesvědčena, že neztratila klid a nezrozpačitěla kvůli sobě: bylo to kvůli němu. Její vlastní zamilovanost vyprchala téměř beze zbytku, ta nestála ani za

řeč; kdyby se však on, z nich obou nesporně mnohem zamilovanější, vrátil s city stejně horoucími jako při odjezdu, bylo by to bolestně trapné. Jestli mu v průběhu dvouměsíčního odloučení neochladla hlava, čekají ji nesnáze a nebezpečenství; bude muset dbát opatrnosti kvůli sobě i kvůli němu. Byla odhodlána nepodlehnout tentokrát žádným citovým nástrahám; a jen na ni bude spočívat odpovědnost, aby on neživil svůj cit lichými nadějemi.

Přála si, aby mu dokázala zabránit v otevřeném vyznání lásky. To by byl vskutku velice bolestný konec jejich dosavadního přátelství! -- A přitom se nemohla zbavit tušení, že se něco stane. Měla pocit, že v průběhu jara dojde ke kritickému vyvrcholení, že nastanou nějaké události, které pozmění její dosavadní zavedený, pokojný život.

Netrvalo dlouho, třebaže o něco déle, než pan Weston předvídal, a měla možnost posoudit z první ruky citové rozpoložení Franka Churchilla. Enscombské panstvo nepřibylo do Londýna tak brzy, jak se očekávalo, ale on přibyl do Highbury velice brzy poté. Přijel na koni jen na pár hodin, víc zatím nebylo v jeho moci; jelikož však z Randallsu pospíchal okamžitě do Hartfieldu, mohla hned rozvinout všechny své bystré pozorovací schopnosti a urychleně rozhodnout, jak na něho odloučení zapůsobilo a jak se sama musí zachovat. Pozdravili se vřele jako dobří přátelé. Bylo nesporné, že on má ze setkání upřímnou radost. Avšak téměř od prvního okamžiku se jí zdálo sporné, že by ho přitahovala stejně mocně jako dřív, že k ní cítí stejnou hlubokou něhu. Pozorovala ho bedlivě. Bylo jí jasné, že je méně zamilovaný než předtím. Odloučení, a patrně i přesvědčení o její lhostejnosti způsobily tuto přirozenou a velice žádoucí

změnu.

Byl celý rozjařený; stejně ochotně povídal a smál se jako dřív, očividně mu působilo radost vzpomínat na předchozí zdejší pobyt a opakovat staré příhody a nebyl prost jistého rozrušení. Přesvědčení o jeho poměrné lhostejnosti nevyčetla z jeho klidu. Klidný nebyl; projevovalo se na něm vnitřní vzrušení; šířil kolem sebe nepokoj. Hovořil živě, ale ta živost jako by ani jemu samému nevyhovovala; pro ni však byla rozhodující skutečnost, že se zdržel pouhou čtvrthodinku a pak odspěchal vykonat další návštěvy po Highbury: potkal na ulici skupinku starých známých -- nezdržel se s nimi, nechtěl se zdržet než na jediné slůvko -- předpokládá ale ve své domýšlivosti, že by je zklamal, kdyby k nim nezaběhl, a jakkoli by si přál zůstat v Hartfieldu dále, musí se rozloučit a běžet.

Usoudila, že je rozhodně méně zamilovaný -- ale ani jeho rozrušení, ani spěšné rozloučení neznamenaly, že se dokonale vyléčil; spíše se klonila k názoru, že to vypovídá o jeho strachu, aby si ho znovu nepodmanila, a skrytému odhodlání nepobývat raději déle v její přítomnosti.

Při téhle jediné návštěvě Franka Churchilla zůstalo celých deset dní. Často doufal a užuž se chystal na cestu -- ale pokaždé mu v tom něco zabránilo. Tetinka nesnesla pomyšlení, že by ji opustil. Tak to aspoň líčil Westonovým. Pokud byl upřímný a skutečně se snažil přijet, pak z toho nezbytně vyplývalo, že přestěhováním do Londýna se paní Churchillová nezprostila svéhlavých rozmarů a nervových potíží, souvisejících s její chorobou. Teď bylo už skutečně jasné, že je vážně nemocná; Frank Churchill prohlásil v Randallsu, že je o tom přesvědčen. Jistě si mnohé i namlouvá, ale vidí sám, když se tak rozpomíná, že má

podlomenější zdraví než ještě před půl rokem. Nepřičítal to žádné příčině, kterou by péče a lékařské umění nemohly překonat, věřil, že má před sebou přinejmenším ještě mnoho let života, ale neztotožnil se s otcovým pochybovačným stanoviskem a nesdílel jeho názor, že její choroby jsou všechny smyšlené a že jí zdraví slouží stejně dobře jako kdykoli předtím.

Brzy se ukázalo, že paní Churchillové v Londýně nesvědčí. Nemohla snést ten rámus. Jitřilo jí to bolestně nervy, a po deseti dnech oznámil synovec písemně Westonovým, že dojde k změně oproti původnímu záměru. Všichni se okamžitě přestěhují do Richmondu. Paní Churchillová si dala poradit, aby se svěřila do péče jistému tamnímu vynikajícímu lékaři, a ještě láká jí to tam z jiných důvodů. Najali si zařízený dům, příhodně položený, a chovají naději, že jí ta změna podstatně prospěje.

Emma se doslechla, že Frank píše o tomto rozhodnutí s velkou radostí, neboť zřejmě považuje za hotový dar nebes prožít dva měsíce nablízku tolika drahých přátel -- dům byl totiž najat na květen a červen. Chová prý pevnou naději, informovala ji paní Westonová, že k nim často zavítá, skoro tak často, jak si jen může přát.

Emma pochopila, jak si pan Weston vykládá tyto radostné vyhlídky, a že v ní vidí zdroj všeho štěstí, které z toho povstane. Doufala, že se mýlí. Dva měsíce to musí prokázat.

Pan Weston však měl nesporně radost i sám ze sebe. Spokojeností jen zářil. Teď budou mít Franka skutečně za humny. Co je to devět mil pro takového mladíka? -- Na koni je tu za hodinku. Objeví se v Randallsu každou chvíli. V tom smyslu je mezi Richmondem a Londýnem takový rozdíl, že to znamená buď ho vídat stále, nebo ho nevídat nikdy. Šestnáct mil --

a co šestnáct, osmnáct -- do Manchesterské ulice to bude dobrých osmnáct -- to už je vážná překážka. I kdyby se mu někdy podařilo uvolnit, strávil by celý den na cestě tam a zpátky. Mít ho v Londýně, to není žádná výhoda, to už může být zrovna tak dobře v Enscombu; ale Richmond, to je ideální vzdálenost, aby se mohli pravidelně stýkat. Lepší, než kdyby se usadili ještě blíž.

Jeden dobrý záměr spěl díky této změně rychle k uskutečnění -- ples U koruny. Nezapomnělo se na něj ani předtím, jenomže se brzy ukázalo, že by zatím bylo marné pokoušet se stanovit datum. Teď už se však ples určitě konat bude; všechny přípravy se znovu rozběhly a krátce poté, co se Churchillovi přestěhovali do Richmondu, napsal Frank pár řádek; prý je už teď zřejmé, že tetince změna prospěla, a proto je přesvědčen, že by k nim mohl kdykoli na čtyřiadvacet hodin zajet; a v důsledku toho zvolili den v co nejbližším možném termínu. Páně Westonův ples měl předčit všechno očekávání. Jen málo zítřků už dělilo highburskou omladinu od blaženství.

Pan Woodhouse se smířil s osudem. V této roční době mu ten neblahý nápad připadal trochu méně hrozivý. V květnu je pro všechno příhodnější čas než v únoru. Paní Batesová mu slíbila, že s ním stráví večer v Hartfieldu, Jamese včas upozornil, a teď už jen z celého srdce doufal, že si jeho chlapeček zlatý Jindříšek ani jeho chlapeček zlatý Jeníček nevzpomenou s nějakým stonáním, právě když jeho děvečka zlatá Emma nebude doma.

38. kapitola

Tentokrát nedošlo k žádnému maléru a ples se jim nepřekazil. Stanovený den se blížil, stanovený den nadešel; dopoledne se sice trochu úzkostlivě vyhlíželo, ale pak se v

Randallsu objevil Frank Churchill, zcela nepochybně on sám osobně, ještě včas k pozdnímu obědu, a všechno bylo zachráněno. Zatím se podruhé s Emmou nesetkali. Toho bude svědkem teprve sál U koruny -- a za příznivějších okolností, než kdyby se sešli až mezi ostatními. Pan Weston na ni tak důrazně naléhal, aby se dostavila brzy, aby přišla co nejdřív, vzápětí hned po nich -- chce prý slyšet její mínění, bylo-li pamatováno na všechno potřebné k pohodlí hostů, ještě než se dostaví ostatní --, že mu to nemohla odmítnout, a tudíž nezbytně stráví jistou dobu nerušeně ve Frankově společnosti. Domluvila se s Harriet, že ji přiveze a obě sestoupily U koruny bohatě včas a příhodně krátce poté, co přibylo panstvo z Randallsu.

Frank Churchill je zřejmě už vyhlížel, a třebaže toho mnoho nenapovídal, jeho oči výmluvně hlásaly, že se chystá prožít nádherný večer. Prošli společně všechny prostory, aby zkontrolovali, že je všechno jaksepatří, a za pár minut se k nim přidružilo osazenstvo dalšího kočáru, jehož hrčení Emmu zprvu velice překvapilo. "Kdo to jede tak nevhodně brzy?" chystala se podotknout; pak ale zjistila, že je to rodina blízkých přátel, kteří se dostavili jako ona sama na naléhavou výzvu pana Westona, aby mu pomohli posoudit stav příprav. Těsně za nimi následoval další kočár s bratranci a sestřenicemi, k nimž byla vznesena stejně adresná naléhavá prosba, aby se dostavili předčasně za stejným posláním, až to vypadalo, že se tu co nevidět shromáždí snad polovina všech hostů za účelem předběžné inspekce.

Emma zjistila, že její vkus není jediný, na nějž pan Weston spoléhá, a seznala, že být vyznamenávána oblibou a přátelstvím muže, jenž má tolik blízkých důvěrných přátel, ji

nevynese na nejhořejší příčku žebříčku marnivosti. Zamlouvala se jí jeho opatrnost a upřímnost; trochu méně srdečnosti by jeho povaze jen svědčilo. Kdo je ke každému vlídný, ale ne každého přítel, to je ten pravý muž. Uměla si takového představit.

Celá společnost chodila sem a tam, znovu všechno prohlíželi a chválili, a pak, jelikož neměli co jiného na práci, se rozestavili v půlkruhu kolem hořícího krbu, a než přešli na jiná témata, vyslovovali na různé způsoby myšlenku, že ač máme máj, působí večer oheň v krbu stále ještě velice příjemně.

Je to div, že se při pánĕ Westonovĕ neúmorném úsilí okruh soukromých poradců ještě nerozšířil, říkala si Emma. Westonovi zastavili cestou i před domkem paní Batesové, aby jim nabídli kočár, ale ukázalo se, že tetu s neteří mají přivézt Eltonovi.

Frank se jí držel po boku, ne však vytrvale; jevil neklid, který nesvědčil právĕ o duševní rovnováze. Rozhlížel se, běhal ke dveřím, naslouchal, jestli nehrčí další kočáry -- jako by se nemohl dočkat, kdy ples už začne, a bál se zůstávat stále jen u ní.

Přišla řeč na paní Eltonovou. "Myslím, že tu budou každou chvíli," pravil. "Jsem na paní Eltonovou nesmírnĕ zvědav, tolik jsem o ní už slyšel. Jistĕ to už dlouho nepotrvá a objeví se."

Zaslechli kočár. Okamžitĕ se rozběhl, ale hned se vrátil a řekl jí:

"Neuvědomil jsem si, že jsem jim dosud nebyl představen. Neznám se ani s panem Eltonem, ani s paní. Nemám právo drát se do popředí."

Vstoupili manželé Eltonovi; přítomní se zhostili patřičných úsměvů a zdvořilostí.

"Ale co slečna Batesová se slečnou Fairfaxovou?" zeptal se pan Weston a rozhlédl se. "Domnívali jsme se, že je přivezete."

Opomnění bylo lehké napravit. Poslal se pro ně kočár dodatečně. Emma byla zvědavá na počáteční Frankův dojem z paní Eltonové; byla by ráda slyšela, jak na něho zapůsobila promyšlená elegance její toalety a všechny její milostivé úsměvy. Však se jal také okamžitě vytvářet potřebné předpoklady ke kvalifikovanému názoru tím, že jí věnoval nadmíru zdvořilou pozornost, jakmile si odbyli představování.

Za pár minut se kočár vrátil. Někdo poznamenal, že se rozpršelo. "Postarám se, aby byly po ruce deštníky, papá," pravil Frank otci, "nesmíme zapomenout na slečnu Batesovou," a už odběhl. Pan Weston vykročil za ním, ale uvízl u paní Eltonové, která ho mínila obšťastnit svým názorem na jeho syna; a spustila tak o překot, že dotyčný mladík, i když se rozhodně neloudal, sotva mohl být z doslechu.

"Obdivuhodný mladý muž, pane Westone, jen co je pravda. Řekla jsem vám otevřeně, vzpomínáte, že si o něm sama utvořím mínění, a s radostí vám oznamuji, že na mne zapůsobil neobyčejně příznivě. Můžete mi to věřit. Já nikomu nelichotím. Je to velmi pohledný mladík a umí se chovat, a to se mi na něm zvlášť zamlouvá, jako pravý džentlmen, bez vší samolibosti nebo klackovitosti. Musím se vám přiznat, že klackovitost prostě nesnáším -- mám z ní hotovou hrůzu. V Javornici nemají klackovití mladíci vůbec přístup do domu. Ani pan Suckling, ani já jsme vůči nim neprojevovali žádnou shovívavost a občas jsme pronášeli velice břitké poznámky na jejich adresu! Selina, která je takové dobrotisko, až to škodí, je snáší s mnohem větší trpělivostí."

Dokud hovořila o synovi, sledoval ji pan Weston s napjatou pozorností; jakmile se však

dostala na Javornici, rozpomněl se, že má milou povinnost přivítat další dámy, které mezitím přijely, a s radostným úsměvem odspěchal.

Nato se paní Eltonová obrátila k paní Westonové. "To bude určitě náš kočár se slečnou Batesovou a s Jane. Náš kočí i naše koně jsou přece tak neuvěřitelně svižní! Řekla bych, že jezdíme nejrychleji ze všech. Jakou radost to člověku způsobí, když může poslat vlastní kočár pro přátele! Slyšela jsem, že jste jim to i vy laskavě nabízeli, ale napříště to bude zbytečné. Můžete se spolehnout, že o ně se vždycky postarám já."

Slečna Batesová a slečna Fairfaxová vstoupily v doprovodu obou pánů do sálu a paní Eltonová zřejmě usoudila, že je na ní, a nejen na paní Westonové, aby je uvítala. Její gesta a pohyby pochopil každý, kdo podobně jako Emma přihlížel, ale její slova a čímkoli slova rázem zanikla v neutuchajícím vodopádu, řinoucím se z úst slečny Batesové, která repetila ve chvíli, kdy vešla, a repetila ještě hezky dlouho poté, co ji kroužek u krbu přijal mezi sebe. Jen se otevřely dveře, bylo slyšet:

"Taková vzácná ohleduplnost z vaší strany! -- Sotva pár kapek. To nestojí ani za řeč. Kvůli sobě bych si vůbec starosti nedělala. Mám důkladné střevíce. A Jane tvrdí, že -- I propána! --" (to už stanula mezi dveřmi) -- "I propána! To je nádhera! Až oči přecházejí! -- Jak je to skvostně vymyšleno! Nic tu nechybí. To by mě ani ve snu nenapadlo. -- Ta iluminace! Jane, Jane, jen se podívej -- viděla jsi někdy něco podobného? Ach, pane Westone, vy jste snad získal Alladinovu lampu. Milá paní Stokesová by vlastní místnost nepoznala. Viděla jsem ji, jak jsme vcházely: stála ve vchodu. ‚No ne, paní Stokesová, povídám jí -- na víc už jsem neměla čas." Tu

se setkala s paní Westonovou. "Výtečně, milostpaní, děkuju za optání. Doufám, že se i vy cítíte dobře. To slyším moc ráda. Bála jsem se, aby vás z toho ze všeho nerozbolela hlava. Viděla jsem vás přece tolikrát jít kolem a vím, co starostí jste s tím musela mít. To ráda slyším, namouvěru. Á, drahá paní Eltonová, jsme vám tak zavázány za ten kočár. Předjel v pravou chvíli. Jane i já jsme byly docela připravené. Koně kvůli nám nemuseli čekat ani minutku. -- A vám, paní Westonová, musím v té věci také ještě ze srdce poděkovat. Paní Eltonová laskavě Jane vzkázala, jinak bychom moc rády -- Považte, dvě takové nabídky za jediný den! -- Tak hodné sousedy jako my nemá nikdo. Povídám matičce: ‚Věru, drahá matičko -- Děkuji vám, matičce se daří obdivuhodně dobře. Šla navštívit pana Woodhouse. Přemluvila jsem ji, aby si vzala šál -- večery přece jen nejsou ještě zvlášť teplé -- ten velikánský nový šál -- dostala ho od paní Dixonové při svatbě. To přece od ní bylo tak milé, že si vzpomněla na matičku. Kupovali ho ve Weymouthu, víte -- vybíral ho pan Dixon. Váhali prý nějakou chvíli mezi ním a třemi dalšími, povídala Jane. Plukovníku Campbellovi se líbil jeden olivový. Drahá Jane, určitě sis nepromočila botky? -- Bylo to jen pár kapek, ale mám o tebe strach -- jenomže pan Frank Churchill byl tak nesmírně -- a vystoupily jsme rovnou na rohožku -- nikdy mu nezapomenu jeho nesmírnou ohleduplnost. -- Á, pane Churchille, musím vám sdělit, že matiččiny brýle jsou od té doby v naprostém pořádku, šroubeček se už neuvolnil. Matička často vzpomíná na vaši milou ochotu. Viď, Jane? -- Že často mluvíme o panu Franku Churchillovi? -- Á, tady máme slečnu Woodhousovou. Drahá slečno Woodhousová, jakpak se máme? Velmi dobře, děkuji vám, docela

dobře. Tady je to jako v pohádce! Taková proměna! -- Nesmím vám skládat poklony, já vím --" (prohlížela si Emmu s neskrývaným zalíbením) -- "to se nedělá -- ale namouduši, slečno Woodhousová, vy vypadáte jako -- líbí se vám Janin účes? Vy to přece umíte posoudit. -- To všechno ona docela sama. -- Umí vytvořit skvostné účesy. -- Ani kadeřník z Londýna by to nesvedl líp. -- Á, že je to támhle pan doktor Hughes -- a s paní. Musím říct Hughesovým pár slov. -- Jak se vede? Jak se vede? -- Výborně, děkuji za optání. To je krása, viďte? A kdepak máte milého pana Richarda? Aha, támhle je. Ne, nevyrušujte ho. Dělá dobře, že se věnuje slečnám. Jak se vede, pane Richarde? Zahlédla jsem vás tuhle, když jste jel městem na koni -- Podívejme, paní Otwayová! -- A můj milý pan Otway se slečnou Otwayovou a slečnou Carolinou. -- Tolika známých tváří pohromadě! -- A pan George s panem Arthurem! -- Jak se daří? Jak se vám všem daří? -- Docela dobře, děkuji vám laskavě za optání. Nic mi nechybí. -- Že by přijel další kočár? -- Kdo to tak může být? Nejspíš vážení manželé Coleovi. -- Namouvěru, to je radost, ocitnout se takhle mezi přáteli! A ten oheň jak plápolá! Div se tu neupeču. Ne, děkuji, pro mne kávu ne, kávu já nepiji. -- Šáleček čaje bych prosila, až se to bude hodit -- žádný spěch, milý pane -- Á, už je tady! Všechno je tu tak krásné!"

Frank se vrátil na své místo po Emmině boku; a když slečna Batesová konečně zmlkla, zjistila, že k nim nevyhnutelně doléhá, co říká paní Eltonová slečně Fairfaxové, protože stály jen kousek za nimi. -- Frank zamyšleně mlčel. Jestli je slyší i on, nevěděla. Po celé řadě komplimentů týkajících se jejích šatů, a jak jí to sluší, komplimentů přijímaných skromně, jak velel takt, očekávala paní

Eltonová zřejmě i sama nějaké komplimenty -- a už to šlo: "Jak se vám líbí moje toaleta? -- Jak se vám zdají tyhle aplikace? -- Jak se Wrightovce povedl můj účes?" A následovala ještě celá kopa podobných dotazů, prokládaných trpělivými a zdvořilými odpověďmi. Nato prohlásila paní Eltonová:

"Nikdo se nemůže stavět k odívání celkově lhostejněji než já, ale při takovéhle příležitosti jako dneska, kdy se na mne soustředí tolikery zraky, a z ohledu na Westonovy -- myslím, že pořádají tenhle ples hlavně na mou počest -- bych nechtěla zůstat pozadu za ostatními. A vidím tu velice málo perel krom mých. -- Tak Frank Churchill prý je vynikající tanečník, jak jsem slyšela. -- Nu, uvidíme, jak se při tanci shodneme. Je to jistě obdivuhodný mladý muž, ten Frank Churchill. Je mi neobyčejně sympatický."

V ten okamžik se Frank živě rozhovořil, a Emma z toho hned vytušila, že patrně zaslechl vlastní chválu a nechtěl být svědkem už ničeho dalšího; na chvíli tím hlasy obou dam přehlušil, až k nim při odmlce dolehl témbr paní Eltonové. Právě k ní přišel její choť a ona ho uvítala slovy:

"Tak jste nás konečně objevil při našem tete- -tete? -- Právě teď povídám Jane, že začnete co nevidět dychtit, abychom o sobě podaly zprávu."

"Jane!" opakoval Frank Churchill udiveně a s nevolí. -- "Ta důvěrnost! -- Ale slečna Fairfaxová proti tomu patrně nic nenamítá."

"Jak se vám zamlouvá paní Eltonová?" zašeptala Emma.

"Vůbec ne."

"I vy nevděčníku!"

"Já a nevděčník? -- Jak to myslíte?" Pak se ale přestal mračit a usmál se.

"Ne, neříkejte mi to -- nechci vědět, jak to

myslíte. -- Kdepak je otec? Kdy už se začne tančit?"

Emma nevěděla, co si o něm má myslet; připadalo jí, že je v podivném rozpoložení. Odběhl vyhledat otce, ale rychle se vrátil jak s ním, tak s paní Westonovou. Zastal je, jak řeší drobný problém, který bylo třeba předložit i Emmě. Paní Westonovou totiž právě napadlo, že bude třeba požádat paní Eltonovou, aby zahájila ples, že to bude od nich očekávat; a to jim bylo proti mysli, protože hodlali svěřit tento čestný úkol Emmě. -- Emma vyslechla smutnou zprávu srdnatě.

"A kdo by pro ni byl náležitým partnerem?" zauvažoval pan Weston.

"Bude předpokládat, že ji vyzve Frank."

Frank se okamžitě obrátil k Emmě a připomněl jí její dávný slib; pak prohlásil, že už je zadaný, což mu jeho otec plně schválil; načež se ukázalo, že by paní Westonová chtěla, aby paní Eltonovou požádal o tanec on sám, a že úkolem ostatních je přemluvit ho k tomu, což se brzy podařilo. Pan Weston s paní Eltonovou tedy ples zahájili a pan Frank Churchill se slečnou Woodhousovou je následovali. Emma se musela podrobit a ustoupit paní Eltonové, ačkoli od prvopočátku žila v domnění, že se tenhle ples pořádá hlavně kvůli ní. Div ji to nepřipomnělo, aby začala uvažovat o vdavkách.

Paní Eltonová tedy nepochybně dosáhla toho, že pro tu chvíli plně ukojila svou marnivost; hodlala sice zahájit ples s Frankem Churchillem, ale změnou si rozhodně nepohoršila. Pan Weston je přece významnější osobnost než jeho syn. Emma se přes tuto zanedbatelnou nepříjemnost radostně usmívala, těšilo ji, že se za nimi vytváří úctyhodná řada tanečních párů a že má před sebou tolik hodin vzácné zábavy. -- Mrzelo ji jen jedno: že pan Knightley netančí. Stál mezi

přihlížejícími, a k nim přece nepatřil; měl by tančit -- a ne se dobrovolně řadit k manželům a otcům a hráčům whistu, kteří s předstíraným zájmem přihlížejí tanci, než se sečtou výsledky jejich partií -- vždyť vypadá tak mladě! -- Snad nikde nemohl více vyniknout než tam, kam se sám postavil. Jeho vysoká, vzpřímená atletická postava čněla nad bachratá břicha a skleslá ramena starších mužů, až si Emma říkala, že ten rozdíl musí každého upoutat; a s výjimkou jejího vlastního partnera by se byl v celé řadě mladíků nenašel ani jeden, který by se mu mohl rovnat. -- Přistoupil o pár kroků blíž, a těch pár kroků jí bylo dostatečným důkazem, jak vznešeně a s jakou přirozenou elegancí by se při tanci pohyboval, jen kdyby si dal tu námahu. Pokaždé, kdy zachytila jeho pohled, dokázala, že se na ni usmál; jinak se však tvářil zachmuřeně. Byla by si ze srdce přála, aby se mu plesy lépe zamlouvaly a aby mu byl Frank Churchill sympatičtější. Připadalo jí, že se za ní často dívá. Nechtěla si lichotit, že by ho uchvátilo její taneční umění, ale pokud kriticky hodnotí její chování, nemá strach. Mezi ní a jejím partnerem se neodehrávalo nic, co by se mohlo nazvat flirtováním. Vypadali spíš jako dobří kamarádi, kterým je spolu veselo, než jako milenci. Frank Churchill už jí neměl plnou hlavu jako posledně, to bylo nesporné.

Ples pokračoval příjemně dál. Paní Westonová nevynaložila úzkostlivou péči a neutuchající starostlivost nadarmo. Všichni se zřejmě dobře bavili a chvála plesu, tak zřídkakdy vyslovená, dokud není po všem, zaznívala tentokrát opakovaně hned od počátku jeho trvání. Velice důležitých a velice pamětihodných událostí se tu nezrodil větší počet, než při takových sešlostech bývá

pravidlem. Jedna se však Emmě vryla do paměti. Začaly poslední dva tance před večeří a Harriet neměla tanečníka -- jediná ze všech mladých dam zůstala sedět. Dosud byl počet tančících tak vyrovnaný, že to bylo vskutku zvláštní, když někdo zůstal nezadaný! -- Emma se tomu však brzy přestala divit, když viděla, jak se po sále promenuje pan Elton. Ten Harriet k tanci nevyzve, pokud bude mít jen trochu možnost se tomu vyhnout, tím si byla jista -- a proto čekala, že co nevidět zmizí do sálku ke kartám.

Zmizet však nebylo jeho záměrem. Došel k místu, kde seděly pohromadě gardedámy, prohodil s některými pár slov, a jal se před nimi přecházet sem a tam, jako by jim chtěl ukázat, že je volný a že je odhodlán svou volnost obhájit. Neopomenul zastavit se párkrát přímo před židlí slečny Smithové a promluvit s jejími bezprostředními sousedkami. Emma to všechno viděla. Netančila dosud; postupovala od konce řady, a mohla se tedy rozhlížet, a když jen trochu natočila hlavu, měla celý výjev před očima. Když postoupila doprostřed řady, ocitla se jí celá skupinka přímo za zády, a tu už si nedovolila sledovat je očima; pan Elton však byl tak blízko, že slyšela každou slabiku rozhovoru, probíhajícího mezi ním a paní Westonovou; a také postřehla, že jeho choť, která zaujímala místo bezprostředně před ní, nejen rovněž naslouchá, ale dokonce ho povzbuzuje výmluvnými pohledy. Dobrotivá, ohleduplná paní Westonová se zvedla, přešla k němu a pravila: "Nechcete si zatančit, pane Eltone?" Načež on promptně odpověděl: "S největší radostí, paní Westonová, prokážete-li mi tu čest."

"Já! Přivedu vám lepší partnerku. Já moc netančím."

"Přeje-li si tančit paní Gilbertová," řekl

na to, "jsem jí milerád k službám -- začínám si sice připadat už jako starý ženáč a ty časy, kdy jsem holdoval tanci, pominuly, nicméně s velkou radostí odvedu do kola paní Gilbertovou, k níž mne poutá dávné přátelství."

"Paní Gilbertová nehodlá tančit, ale je tu nezadaná jedna mladá dáma, kterou bych ráda viděla v kole -- slečna Smithová."

"Slečna Smithová! Ó -- té jsem si nepovšiml. -- Jste velice laskavá -- škoda, že už jsem takový starý ženáč. Ty časy, kdy jsem holdoval tanci, pominuly, paní Westonová. Jistě mne omluvíte. Každý jiný váš příkaz splním s největší radostí -- ale ty časy, kdy jsem holdoval tanci, už pominuly."

Po tomhle se paní Westonová beze slova vrátila na své místo a Emma si uměla živě představit, jak ji to překvapilo a jak nemile se jí to dotklo. Tak tohle je pan Elton! -- Ten přívětivý, ochotný, jemnocitný pan Elton. -- Rychle se rozhlédla: přidružil se kousek opodál k panu Knightleymu a chystal se s ním zavést delší debatu: předtím si ještě s manželkou vyměnili vítězoslavné úsměvy.

Už se tam nepodívá! Srdce jí prudce bušilo a obávala se, že se jí to zračí i na rozpáleném obličeji.

Za okamžik se jí však naskytl vděčnější pohled: pan Knightley odváděl Harriet k tanci. V životě nezažila tak nečekané a málokdy tak vítané překvapení jako v oné chvíli. Duše jí překypovala radostí a vděčností jak za Harriet, tak za sebe, toužila mu poděkovat, a třebaže je dělila vzdálenost vylučující slova, jakmile znovu zachytila jeho pohled, zračilo se jí to výmluvně na tváři.

Ukázalo se, že tančí výjimečně dobře, právě jak to předpokládala; a o Harriet by se dalo říci, že měla až nezasloužené štěstí, kdyby

nezažila tak kruté okamžiky předtím a kdyby její blažený výraz jasně nenapovídal, jakou má radost a jak si tuto čest považuje. Uvědomovala si to, plula sálem vznosněji než jindy, proplétala se středem odvážněji a vrhala na všechny strany zářivé úsměvy.

Pan Elton se dal na ústup ke karetním stolkům a zanechal za sebou (věřila Emma) velmi ubohý dojem. Předpokládala, že nedosáhl otrlosti své choti, třebaže se k tomu znatelně blížil; -- o jejích pocitech byla informována, neboť přeslechla, jak zmíněná dáma hlasitě podotýká k partnerovi:

"Tak Knightley se slitoval nad chudinkou slečnou Smithovou. Má měkké srdce, to se musí nechat."

Ohlásili, že se podává večeře. Všechno se dalo do pohybu a zároveň se rozezněl hlas slečny Batesové a zněl nepřetržitě, dokud nepozvedla k ústům lžíci:

"Jane, Jane, má děvečko drahá, kdepak jseš? -- Tady máš pléd. Paní Westonová trvá na tom, aby sis přehodila pléd. Říká, že v chodbě prý asi bohužel táhne, ačkoli udělali, co se udělat dalo -- Jedny dveře zatloukli -- Plno rohoží -- Děvečko drahá, tohle si musíš -- Ach, pane Churchille, taková vzácná ochota z vaší strany! A jak šikovně jste jí ten pléd přehodil! -- Jsem vaší velkou dlužnicí. Tančíte mistrovsky! -- Ano, děvečko, zaběhla jsem domů, víš, jak jsem říkala, abych pomohla babičku uložit, a vrátila jsem se, a nikdo si toho ani nevšiml. -- Odběhla jsem beze slůvka, jak jsem ti to říkala. Babička se cítila dobře, strávila moc krásný večer u pana Woodhouse, popovídala si, co srdce ráčilo, a zahrála si v kostky. -- Dole v salonu se podával čaj a ještě piškoty a pečená jablka a víno, než šla domů, a párkrát jí padala neuvěřitelně šťastná čísla. Pořád se vyptávala

na tebe, jak se bavíš a s kým jsi tančila. ,Ne, povídám, ,nebudu předbíhat Jane, ona vám to moc ráda všechno vypoví zítra sama. Když jsem odcházela, tak tančila s panem Goergem Otwayem; jejím prvním partnerem byl pan Elton, a kdo ji příště vyzve, to nevím, možná pan William Cox. Jste přespříliš laskav, drahý pane. -- Nechcete raději uvést některou jinou dámu? -- Já bych se obešla sama -- Vřelé díky! Považte, Jane jedno rámě, mně druhé! -- Počkat, stát, teď kráčí paní Eltonová, pustíme ji napřed. Drahá paní Eltonová, vám to tak sluší! -- Ty nádherné krajky! -- A my budeme tvořit vaši družinu. Jste královna plesu, namouvěru! -- Tak, a už jsme v té chodbě. Dva schody, Jane, dej pozor, tady budou dva schody. Podívejme -- on je tu jen jeden! Byla bych na to krk dala, že jsou dva. To je mi divné. Byla bych přísahala, že jsou dva, a on je tu jen jeden. V životě jsem neviděla takovou velkolepost a nádheru. Kam se oko podívá, všude svíčky. -- Jak jsem ti povídala o babičce, Jane -- zažila taky chuděra trochu zklamání. Pečená jablka a piškoty, to je jistě svým způsobem velká dobrota, jenomže předtím přinesla panská nadýchaný brzlíkový nákyp s chřestem, a dobrák pan Woodhouse to všechno vrátil do kuchyně, protože se mu zdálo, že chřest není dovařený. No a víš přece, že brzlík s chřestem, to je zamilované babiččino jídlo -- matka byla dost nerada, ale domluvily jsme se, že o tom nikomu ani nemukneme, aby se to nedoslechla naše milá slečna Woodhousová, protože ta by si z toho dělala těžkou hlavu. -- Ach, to je skvostný pohledJá se nestačím divit. Kdo by si to pomyslel -- Taková nádhera a taková hojnost! Neviděla jsem nic podobného od té doby, co -- A kampak se posadíme? Kam se posadíme? Kamkoli, jen aby Jane nebyla v průvanu. Kde budu seděť já, na tom nezáleží.

Vy byste nám radil tuhle stranu? Když myslíte, pane Churchille -- ale nejsou to až moc krásná místa? -- Jak si přejete. Co vy tady určíte, to nemůže být špatně. Jane, děvenko moje, jak si jen polovinu jídel zapamatujeme, abychom to mohly povědět babičce? I polévka! Propána! Neměla bych se dát obsloužit mezi prvními, ale voní tak nádherně, a já už to nevydržím a začnu."

Emma neměla příležitost promluvit s panem Knightleym, dokud večeře neskončila; když se ale všichni opět shromáždili v tanečním sále, pozvala ho pohledem, jemuž nemohl odolat, aby k ní přišel a dal si poděkovat. Odsoudil s rozhořčením chování pana Eltona, že to byla neomluvitelná hrubost, a pohledy paní Eltonové také dostaly svůj díl. "Nechtěli zranit pouze Harriet," řekl. "Proč v nich máte nepřátele i vy, Emmo?"

Zahleděl se na ni a bystře se pousmál; a když se mu nedostávalo odpovědi, dodal: "Aspoň ona podle mého názoru rozhodně nemá důvod se na vás hněvat, když u pomlčíme o něm. -- Nic na ty dohady ovšem neříkáte, ale přiznejte se, Emmo, že jste mu chtěla namluvit Harriet."

"Chtěla," odpověděla Emma, "a oni mi to nemohou zapomenout."

Zavrtěl hlavou, ale usmíval se přitom shovívavě a řekl pouze:

"Ušetřím vás výtek. Přenechám je vašemu vlastnímu rozumu."

"Můžete se spolehnout na takového lichometníka? -- Uzná můj marnivý rozum někdy, že jsem udělala hloupost?"

"Váš marnivý rozum ne, ale váš zdravý rozum. -- Kdykoli vás ten první svede na scestí, ten druhý vám to určitě poví."

"Doznávám, že jsem se v panu Eltonovi naprosto mýlila. Má v sobě tolik malichernosti! Vy jste ho prohlédl a já ne.

Navíc jsem byla upřímně přesvědčena, že se do Harriet zamiloval. Zavinil to řetěz podivných nedorozumění."

"A za tohle otevřené doznání musím zas já na oplátku spravedlivě prohlásit, že byste mu byla vybrala lépe, než si vybral sám. -- Harriet Smithová má některé vynikající přednosti, jaké u paní Eltonové nenalézám. Skromnému, jednoduchému, upřímnému děvčeti musí dát každý rozumný a náročný muž stokrát přednost před takovou ženou, jako je paní Eltonová. Zjistil jsem, že se s Harriet dá mluvit, což jsem tak docela neočekával."

Emmě udělal těmito slovy velkou radost. -- Vyrušil je rozruch vytvářený panem Westonem, který na kdekoho naléhal, aby se opět dali do tance.

"Tak co, slečno Woodhousová, slečno Otwayová, slečno Fairfaxová, že se k ničemu nemáte? -- Pojďte, Emmo, jděte příkladem vstříc. Všichni zlenivěli. Všichni snad usnuli!"

"Já jsem připravená," prohlásila Emma, "jak pro mne někdo přijde."

"S kým budete teď tančit?" zeptal se pan Knightley.

Zaváhala a pak odpověděla: "S vámi, jestli mě provedete."

"Smím prosit?" zeptal se a nabídl jí rámě.

"S radostí. Ukázal jste, že tančit umíte, a nejsme tak úzce spřízněni, aby to vypadalo podivně, jako bratr se sestrou."

"Jakýpak bratr a sestra, to bych prosil!"

39. kapitola

Tahle malá domluva s panem Knightleym způsobila Emmě velkou radost. Patřila k nejpříjemnějším vzpomínkám z plesu, když se druhý den vyšla projít po zahradě, aby se v duchu celou událostí znovu pokochala. Nesmírně

ji těšilo, že si ve vztahu k Eltonovým všechno tak dokonale objasnili, že jsou si v názoru na něho i na ni tak blízcí; a že pochválil Harriet, že změnil svůj soud v její prospěch, tím se jí zvlášť zavděčil. Hrubost Eltonových, která jí na pár minut dokázala ohrozit zbytek večera, se nakonec stala zdrojem vřelého potěšení, k němuž se teď přidala naděje, že bude mít ještě další blahodárný účinek: že vyléčí Harriet z její zaslepenosti. -- Podle toho, jak Harriet o té příhodě mluvila, když vycházely ze sálu, soudila, že může doufat. Jako by jí někdo strhl závoj z očí, prohlédla a seznala, že pan Elton není ten ideál vší dokonalosti, za nějž jej dosud měla. Horečka pominula, a Emma se nemusela obávat, že by se Harrietino srdéčko znovu rozbušilo vinou škodlivé dvornosti. Spoléhala, že se Eltonovi ve své zlobě postarají záměrnou přezíravostí o dostačující další lekce. Bude-li Harriet rozumná, Frank Churchill nezamilovaný a pan Knightely ztratí chuť ji peskovat, jak nádherné léto jí kyne vstříc!"

Ten den Franka Churchilla nečekala. Řekl jí, že není v jeho moci dopřát si to potěšení a zastavit se ještě v Hartfieldu, protože musí být do poledne zpátky doma. Nelitovala toho.

Když si všechny tyhle myšlenky urovnala v hlavě, důkladně je prozkoumala a zařadila, obrátila se a zamířila zpátky k domu, aby s osvěženou myslí opět čelila požadavkům obou chlapečků i jejich dědečka; vtom se však rozletěla velká železná dvoukřídlá vrata a v nich se objevili dva lidé, které naprosto nečekala, a tím méně spolu -- Frank Churchill a do něho zavěšená Harriet -- právě Harriet! -- Jediný pohled stačil, aby pochopila, že se stalo něco mimořádného. Harriet byla bílá a zřejmě vyděšená, on se ji snažil povzbudit. -- Od železných vrat nebylo k domovním dveřím ani

dvacet metrů; netrvalo dlouho, a než všichni tři dospěli do haly, kde Harriet hned sklesla do křesla a omdlela.

Když nějaká slečna omdlí, je potřeba ji křísit; otázky vyžadují odpovědi, údiv vysvětlení. Za pár minut byla Emma zpravena o celé události.

Slečna Smithová se slečnou Bickertonovou, další schovankou paní Goddardové, jež rovněž byla na bále, si vyšly na procházku a zvolily si k tomu richmondskou silnici, která je sice dost používaná, aby se na ní chodci cítili bezpečně, ale jim přece jen přichystala horkou chvilku. -- Asi půl míle za Highbury tvoř ostrou zatáčku, lemovanou po obou stranách hustým jilmovým stromořadím, takže na ni hezký kus není odnikud vidět; a když obě slečny zašly tak daleko, postřehly náhle, že na širokém palouku u cesty táboří skupina cikánů. Dítě na stráži k nim přiběhlo žebrat, a to vyděsilo slečnu Bickertonovou do té míry, že zoufale vyjekla, křikla na Harriet, ať ji následuje, vyběhla po příkrém travnatém břehu, prodrala se živým plotem na vršku a pádila cestou necestou nejkratším směrem k Highbury. Nebohá Harriet nemohla uposlechnout její výzvy: po plese ji chytaly křeče v nohou, a sotva se pokusila zdolat onen úvoz, vrátily se s takovou pronikavostí, že ji to docela ochromilo -- a v tomto stavu, k smrti vyděšená, musela na silnici zůstat.

Jak by se byli kočovníci zachovali, kdyby obě dívky prokázaly víc kuráže, je těžko říci; ale takto lákavé příležitosti nemohli odolat; a tak na Harriet vzápětí začalo dotírat půl tuctu dětí, vedených tělnatou ženštinou a statným výrostkem, všichni na ni halasně naléhali, s drzostí zjevnou v pohledech, ne-li v slovech. V rostoucím zděšení jim okamžitě slíbila peníze, otevřela kabelku, dala jim

šilink a prosila je, aby po ní víc nechtěli a aby jí neubližovali. -- Pak už byla schopna chůze a zvolna se vzdalovala, jenomže její strach a její kabelka byly příliš svůdné, a tak se ji teď už jali následovat všichni cikáni, přesněji řečeno ji obklopili a dožadovali se další almužny.

V této situaci ji zastihl Frank Churchill: ona s nimi rozechvěle smlouvala, oni na ni hlučně a drze doráželi. Šťastnou shodou okolností se při odjezdu z Highbury zdržel, takže jí v této kritické chvíli mohl přispět na pomoc. Krásné počasí ho zlákalo, aby šel kousek pěšky; poslal tedy povoz jinou silnicí, aby na něho počkal míli dvě za Highbury -- a protože si včera večer vypůjčil od slečny Batesové nůžky a zapomněl je vrátit, byl nucen se u nich zastavit a zašel na pár minut dovnitř. Tím se zdržel víc, než předpokládal, a jelikož šel pěšky, nepostřehla ho Harriet ani cikáni, až když se objevil těsně u nich. Za všechnu hrůzu, kterou zakusila Harriet, se teď ženštině a výrostkovi dostalo stejné odplaty. Fank je zanechal pěkně schlíplé; Harriet se ho křečovitě chytla, a sotva mocna souvislého slova, dovlekla se z posledních sil do Hartfieldu, kde jí smysly vypověděly službu. Do Hartfieldu s ní zamířil on: žádné jiné útočiště ho nenapadlo.

Tohle byla v podstatě celá příhoda -- tak ji vylíčil on a rovněž Harriet, jakmile se vzpamatovala a byla schopna mluvit. -- Netroufal si zůstat déle, jen se ubezpečil, že je všechno v pořádku; zdržel se teď z různých příčin už tolik, že mu byla každá minuta drahá, a když ho Emma ujistila, že se postará, aby se paní Goddardová dozvěděla, kde Harriet je, a uvědomí pana Knightleyho, že se tu potlouká taková čeládka, vydal se na cestu, provázen jejím vděčným blahořečením za

přítelkyni i za sebe.

Takovéhle dobrodružství -- sympatický mladík a krásná dívka se náhodou střetnou za dramatických okolností -- nezbytně podnítí jisté úvahy i v člověku zcela chladném a racionálním. Aspoň Emma tak usoudila. Což by jazykozpytec nebo gramatik, ba dokonce i matematik, kdyby byl svědkem toho co ona, kdyby je byl viděl spolu a vyslechl jejich líčení, což by nezískal dojem, že tady sám osud zařídil, aby se ti dva jevili jeden druhému v zvlášť zajímavém světle? -- A což teprve někdo s Emminou živou představivostí, jak tomu zaplanou v duši dohady a předtuchy, zvlášť když už buduje na základech předchozího očekávání!

Je to přece opravdu velice zvláštní! Nepamatovala se, že by se něco podobného kdy přihodilo některé jiné místní dívce, žádné takové střetnutí ani varovná událost, a teď to potká právě tu jistou v té jisté chvíli, kdy ten jistý jde náhodou kolem a zachrání ji! -- To je nesporně velice zvláštní! -- A že znala momentální příznivé duševní rozpoložení obou, utvrdila se ve svých úvahách ještě víc. On se snaží, seč je, překonat lásku k ní; ona se vzpamatovává ze zaslepeného okouzlení panem Eltonem. Sama souhra těchto okolností jako by slibovala co nejzajímavější důsledky. Vyloučeno, aby ta příhoda neupoutala oboustranný zájem!

V té kratičké chvíli, kdy si s ním mohla promluvit, zatímco se Harriet probírala z mdlob, vykládal o jejím děsu, o její nezkušenosti, a jak úpěnlivě se ho chytila a držela, s pobaveným i okouzleným pochopením; a nakonec, když to Harriet už dopověděla sama, odsoudil procítěně nebetyčnou pošetilost slečny Bickertonové. Emma si pevně umínila, že ponechá věcem přirozený průběh, že nebude nic

dirigovat ani podněcovat. Nepopojde ani o krůček vstříc, neutrousí žádnou narážku. Ne, skončila už se vším vměšováním. Ale pouhý nápad, jen pasívní nápad, na tom přece nemůže být nic zlého. Není to nic než přání. Dál v žádném případě nezajde.

Emma se nejprve rozhodla, že tatíčkovi zatají, co se stalo -- dobře si vědoma, jak by ho to rozrušilo a vyplašilo; brzy však shledala, že bude vyloučeno uchovat příhodu v tajnosti. Do půlhodinky se to rozkřiklo po celém Highbury. Byla to událost přesně toho druhu, která zaujme ty nejhovornější, tedy lidé mladé a prosté, a místní mládež a služebnictvo se té hrůzyplné zprávy hned s velkou radostí chopily. Včerejší ples cikáni dočista zastínili. Chudáček pan Woodhouse se ve svém křesle celý rozklepal, a jak Emma předvídala, neměl pokoje, dokud mu všichni neslíbili, že už se nikdy nehnou z parku ani na krok. Jistou útěchu čerpal z mnoha dotazů, které celý den docházely (neboť jeho sousedé věděli, že mu to dělá dobře, když o něho projevují starost), jak se cítí on sám i slečna Woodhousová, jakož i slečna Smithová; a on mohl s potěšením vzkazovat v odpověď, že jim není dvakrát dobře -- což Emma nevyvracela, jakkoli to bylo v rozporu s pravdou, protože jí samé naprosto nic nechybělo a Harriet nejinak. Jako dcera svého otce měla se zdravím velkou smůlu, neboť skoro neznala, co je to ochořet; a pokud jí tatíček nějakou chorobu nevymyslel, nemohla v jeho vzkazech správně figurovat.

Cikáni nečekali, až na ně dopadne ruka spravedlnosti, a bleskově zmizeli. Highburské slečny mohly klidně chodit na procházky, ještě než se panika rozšířila, a celá příhoda se vytratila z paměti všem, až na Emmu a její synovečky -- v její fantazii pevně zakotvila a

Jindříšek s Jeníkem po ní chtěli každý den, aby jim vyprávěla o Harriet a cikánech, a pečlivě ji opravovali, kdykoli jen trochu vybočila z původního líčení.

40. kapitola

Pár dní po zmíněném dobrodružství přišla Harriet k Emmě na návštěvu: držela v ruce jakýsi balíček, a když se usadila, začala po krátké zaváhání takto:

"Slečno Emmo -- jestli máte čas -- chtěla bych vám něco povědět -- vlastně jako k někomu se přiznat -- a víte, pak už to budu mít za sebou."

Emma, dost tím udivená, ji vybídla, ať jen mluví. Harriet se tvářila vážně; její výraz stejně jako její slova dávaly tušit, že půjde o něco mimořádného. "Považuji to za svou povinnost a je to i mé upřímné přání," pokračovala Harriet, "před vámi v té věci nic nezatajovat. Jelikož jsem se teď už chválabohu v jistém směru docela změnila, je na místě, abyste se to dozvěděla i vy. Řeknu jen to nejnutnější -- nechci se o tom šířit víc, než je nezbytné -- protože se hanbím, že jsem se tomu tak poddala, a věřím, že mě chápete."

"Ano, chápu," odvětila Emma, "aspoň doufám."

"Jak jsem si jen mohla takovou dobu tak hloupě vymýšlet...!" zvolala Harriet z hloubi duše. "Připadá mi to teď jako šílenství. Vždyť na něm není vůbec nic zvláštního. Už mi na tom nezáleží, jestli ho potkám, nebo ne -- ledaže z nich dvou víc nechci potkat jeho -- opravdu bych si radši kdovíjak zašla, jen abychom se vyhnuli -- a paní vůbec nezávidím. Ani ji neobdivuju, ani jí nezávidím jako dřív: jistě je okouzlující, prosím, já to uznávám, ale podle mého má zlomyslnou a nepříjemnou povahu -- do smrti nezapomenu, jak po mně onehdy loupla očima! -- Ujišťuji vás ale, slečno

Emmo, že k ní nechovám zášť. -- Ne, ať jsou spolu moc a moc šťastni, mně už se nad tím srdce ani jednou nesevře. A abych vám dokázala, že mluvím pravdu, tak teď zničím -- co jsem měla zničit už dávno -- co jsem vůbec neměla uschovat -- to teď vím moc dobře." (Při těch slovech se zarděla.) "Teď to všechno zničím -- a usmyslela jsem si, že to udělám před vámi, abyste viděla, že jsem už dostala rozum. Uhádnete, co je v tomhle balíčku?" zeptala se s provinilým pohledem.

"Nemám nejmenší zdání. -- Daroval vám někdy něco?"

"Ne -- nedá se tomu říkat dárky, ale jsou to věci, které pro mně mívaly velkou cenu."

Ukázala jí balíček zblízka a Emma zjistila, že je nadepsán NEJVZÁCNĚJŠÍ DRAHOCENNOSTI. Popadla ji opravdová zvědavost. Přihlížela netrpělivě, jak Harriet rozbaluje balíček. Pod hojnými vrstvami staniolu se objevila krásná dárková bonboniérka. Harriet ji otevřela: byla pečlivě vystlaná jemnou vatou, ale krom té vaty v ní Emma viděla jen kousíček náplasti.

"Teď už si jistě vzpomenete," řekla Harriet.

"Pámbuví, že ne."

"Jézusmankote! To bych si nepomyslela, že vám vypadne z hlavy, co se právě tady v tomhle pokoji odehrálo s náplastí, jak jsme se tu sešli tenkrát skoro naposledy! -- Bylo to jen pár dní předtím, než jsem dostala tu hnisavou angínu -- těsně než přijeli Knightleyovi z Londýna -- dokonce snad právě ten večer. Nevzpomínáte si, jak se řízl vaším novým perořízkem, a vy jste mu poradila, aby si to zalepil náplastí? -- A jelikož jste neměla žádnou po ruce a věděla jste, že já ji s sebou nosím, požádala jste mne, abych mu ji poskytla. A tak já jsem tu svou vytáhla a kus jsem odstřihla, ale byl zbytečně velký, tak on si z něho odstřihl menší a se zbytkem si

chvilku hrál, než mi ho vrátil. A já jsem si pak ve své hlouposti usmyslela, že si z té náplasti udělám drahocennost, a schovala jsem si ji, aby se už nepoužila, a občas jsem se na ni podívala a potěšila se s ní."

"Nejdražší Harriet!" vzkřikla Emma a vyskočila, tvář zabořenou v dlaních. "Zahanbujete mne tak, že se to ani vypovědět nedá. Teď už si vzpomínám, vzpomínám si na to na všechno živě, na všechno krom toho, že jste si schovala tu relikvii -- o tom jsem do této chvíle neměla tušení --, ale jak se řízl do prstu a já mu na to doporučila náplast a řekla jsem, že nemám žádnou po ruce -- ó, já hříšnice bídná! -- a celou tu dobu jsem jí měla v kapse celý balíček! -- To byl zase jeden z mých nesmyslných triků! -- Patřilo by se, abych se za to až do smrti nepřestala rdít! -- Hm --" (zase si sedla) -- "no a co ještě?"

"Vy jste vážně měla náplast u sebe? -- To by mě bylo namouduši ani nenapadlo, říkala jste to tak přirozeně!"

"Vy jste si teda fakticky kvůli němu schovala ten kousek náplasti!" řekla Emma, když překonala pocit zahanbení a teď nevěděla, má-li žasnout nebo se smát. A v duchu k tomu dodala: "Propánaboha! Jestli by mě kdy napadlo, abych si do vatičky zabalila kousek náplasti, kterou užmoulal Frank Churchill! -- Něco takového se vymyká mým schopnostem."

"Mám tady ještě něco cennějšího," obrátila se Harriet k bonboniérce, "totiž bylo to cennější, protože to mu jeden čas doopravdy patřilo, což se o té náplasti říct nedá."

Emma dychtila spatřit ten výjimečný poklad. Byl to úlomek staré tužky -- ten konec bez olůvka.

"Tohle bývala jeho vlastní tužka," řekla Harriet. -- Nevzpomínáte si, jak to tenkrát

bylo? -- Ne, vidím, že ne. Ale jednou dopoledne -- přesný den už nevím, ale snad to bylo v úterý nebo ve středu před tamtím večerem -- si chtěl něco poznamenat do notýsku. Šlo o lesní mošt. Pan Knightley mu vykládal, jak se dělá domácí lesní mošt, a on si to chtěl poznamenat, jenomže když vytáhl svou tužku, zbývalo v ní tak málo olůvka, že je všechno brzy ořezal, a pak nebyla na nic, tak jste mu vy půjčila jinou, a tuhle nechal ležet na stole jako na vyhození. Já jsem ji ale hlídala, a jakmile jsem sebrala kuráž, zmocnila jsem se jí a do této chvíle jsem se s ní nerozloučila."

"Pamatuju se na to," zvolala Emma. "Mám to před očima jako dnes. -- Mluvilo se o lesním moštu. -- Ano, pan Knightley i já jsme oba tvrdili, že má lahodou chuť, a pan Elton byl pln odhodlání, že mu taky zachutná. Mám to v duchu jasně před sebou. Počkat: pan Knightley stál právě támhle, že? -- Mám pocit, že stál právě támhle."

"Nevím, to už si nepamatuji. To je zvláštní, jeho si vůbec nedokážu vybavit. -- Pan Elton seděl tuhle, to si vzpomínám, přibližně tam, kde teď sedím já."

"A co bylo dál?"

"No to je všechno. Víc vám nemám co ukázat ani co říct -- leda že to teď obojí hodím do ohně, a ráda bych, abyste to viděla na vlastní oči."

"Má děvečko zlatá! A to vás opravdu těšilo, opatrovat tyhle věci jako poklad?"

"Ano, taková jsem byla husa -- ale teď se za to namouduši stydím, a jen bych si přála, abych dokázala tak lehce zapomenout, jako je dokážu lehce spálit. Zachovala jsem se velice nesprávně, to víte, že jsem dál uchovávala tyhle památky, když se oženil. Věděla jsem to -- ale nenašla jsem v sobě dost rozhodnosti,

abych se s nimi rozloučila."

"Je to ale potřeba, pálit náplast, Harriet? Ta zlomená stará tužka, to neřeknu, ale náplast se může ještě hodit."

"Budu klidnější, když shoří," odpověděla Harriet. "Je mi nepříjemná napohled. Musím se všeho zbavit. -- Tak, a je po ní, a tím chválapánubohu končí pan Elton."

"A kdypak asi," pomyslela si Emma, "začne pan Churchill?"

Zanedlouho však pojala důvodné podezření, že už k nějakému začátku došlo, a zadoufala, že stará cikánka, třebaže nehádala budoucnost, se o Harrietinu bezděčně postarala. -- Asi za čtrnáct dní po onom poplachu se všechno do značné míry objasnilo, a to zcela samovolně. Emma v té chvíli jednala naprosto bez postranních úmyslů a vyslechnuté sdělení bylo tedy tím závažnější. Poznamenala pouze, jak tak klábosily o všem možném: "Až se vdáte, Harriet, radila bych vám to a to --" a nepřikládala tomu důležitost, dokud po minutovém tichu neuslyšela Harrietin smrtelně vážný hlas: "Já se nikdy nevdám."

Emma k ní zvedla oči, ihned pochopila, jak se věci mají; a po chvilkovém váhání, jestli to má přejít bez poznámky či ne, odpověděla:

"Vy se nemíníte jednou vdát? -- To je úplně nové rozhodnutí."

"Já je však co živa nezměním."

Po dalším krátkém zaváhání: "Doufám, že to nezavinil -- že to není míněno jako kompliment panu Eltonovi?"

"To bych si vyprosila!" zvolala Harriet rozhořčeně. "Kdepak! To ne --" a Emma pak už jen zachytila slova: "-- pan Elton nesahá ani po kotníky."

Po tomhle věnovala dalším úvahám víc času. Nebylo by moudřejší ustat? -- Neměla by to pominout a předstírat, že nic nechápe? --

Harriet by si to ale mohla vyložit jako chladný nezájem nebo jako hněv, a kdyby jen mlčela, třeba by tím Harriet dohnala k tomu, že ji požádá, aby vyslechla až moc, a ona byla skálopevně rozhodnuta nepřipustit takovou vzájemnou otevřenost jako dřív, kdy ustavičně a bez zábran probíraly rozličné možnosti a naděje. -- Usoudila tedy, že bude nejprospěšnější hned teď promluvit a dozvědět se všechno, co Harriet hodlá říct. Přímočará otevřenost je v jednání nade všechno. Rozmyslela si už předem, že jsou určité meze, kam až je ochotná zajít, kdyby se na ni Harriet s něčím podobným obrátila; a bude jim to oběma na prospěch, když hned na počátku vezme na pomoc rozum a vymezí uvážlivé zásady. -- Rozhodnuta promluvila tedy takto:

"Podívejte, Harriet, nebudu předstírat, že nevím, co tím chcete naznačit. Vaše odhodlání, lépe řečeno váš předpoklad, že se nevdáte, vyplývá z domněnky, že muž, jemuž byste věnovala svou náklonnost, je společensky mnohem výše postaven, a proto si vás asi sotva vyvolí. Je to tak?"

"Ach, slečno Emmo, věřte, že nemám tu opovážlivost si myslet -- Opravdu nejsem tak šílená. -- Blaží mě ale, když se mu mohu z dálky kořit -- a myslím na to, jak nebetyčně vysoko činí nad všechny ostatní, s vděčností, obdivem a úctou, jak si to zvlášť od mne zaslouží."

"Vůbec se vám nedivím, Harriet. Prokázal vám službu, kterou si vás musel naklonit!"

"Službu! Víc než to -- jsem mu nevýslovně zavázána! -- Jen když si vzpomenu, co jsem v té chvíli prožívala -- jak jsem ho zahlédla přicházet -- jeho ušlechtilou tvář -- a jak mi předtím bylo hrozně. Způsobil takovou proměnu! Z nejhlubšího zoufalství mne vyzvedl na vrchol štěstí."

"To je pochopitelné. Ano, je to pochopitelné a slouží vám to ke cti. Říkám ke cti proto, že jste z vděčnosti volila tak dobře. -- Ale že vám ta volba přinese štěstí, to nemohu zaručit. Neradím vám, abyste se svému citu poddávala, Harriet. Nemohla bych v žádném případě tvrdit, že bude opětován. Uvažte dobře, co činíte. Snad by bylo moudřejší potlačit tu náklonnost, dokud je to ještě možné: rozhodně se bezhlavě nezamilujte, dokud nenabudete jistoty, že vás má taky rád. Pozorujte ho. Řiďte se podle jeho počínání. Chci vás varovat předem, protože s vámi už nikdy o této věci nepromluvím. Rozhodla jsem se pevně, zdržet se jednou provždy jakéhokoliv vměšování. Od této chvíle o ničem nevím. Ani jedna z nás nevysloví žádné jméno. Už jednou jsme se důkladně zmýlily, napříště budeme opatrnější. -- Je vám nadřazen, o tom není sporu, a na první pohled se tu jeví nesporně vážné překážky a námitky; ale staly se už podivuhodnější věci, milá Harriet, a uzavřely se nerovnější sňatky. Dejte si na sebe dobrý pozor. Doporučuji vám chladnou rozvahu. Ale ať to dopadne tak či tak, ujišťuji vás, že když jste se v duchu povznesla k němu, projevila jste smysl pro pravé hodnoty, a toho si já budu vždy cenit."

Harriet jí beze slova s pokornou vděčností políbila ruku. Emma byla pevně přesvědčena, že taková náklonnost její přítelkyni neuškodí. Bude ji ponoukat k zušlechtění a povznesení mysli -- a uchrání ji před nebezpečím, že by se zahodila pod svou úroveň.

41. kapitola

Do této podoby tedy dospěly záměry, naděje a zbožná přání, když se na Highbury snesl červen. Obecně vzato, nepřinesl žádné podstatné změny. Eltonovi stále ještě

vykládali, že čekají návštěvu Sucklingových, a jak se využije jejich ekvipáž; Jane Fairfaxová byla stále ještě u babičky; a jelikož Campbellovi znovu odložili svůj návrat z Irska a namísto o Svatém Janu se teď mluvilo o srpnu, vypadalo to, že u ní zůstane ještě o dobré dva měsíce déle, pokud se jí podaří zamezit činorodé paní Eltonové, aby jí prokázala přátelskou službu a vmanévrovala ji do nějakého mimořádně laskavého místa proti její vůli.

Pan Knightley, který z důvodů zjevných jen sobě samému pojal hned od prvopočátku k Franku Churchillovi zjevnou averzi, zhlížel na něj zřejmě s čím dál tím většími výhradami. Začal ho podezírat, že hraje vůči Emmě nějakou dvojí hru. Že se o ni uchází, to se zdálo nabíledni. Všechno tomu nasvědčovalo: jeho vlastní dvornost, nápovědi jeho otce, diskrétní mlčení jeho nevlastní matky, to všechno souznělo v jednom akordu; slova, chování, takt i beztaktnost vypovídaly jen o jediném. Avšak zatímco ho tak mnozí přisoudili Emmě a Emma sama se ho chystala přenechat Harriet, pan Knightley pojal podezření, že začíná svádět Jane Fairfaxovou. Neuměl si to vysvětlit, ale mezi těmi dvěma jako by vládlo hlubší porozumění -- aspoň jemu se to tak jevilo -- viděl známky obdivu z jeho strany, a jakmile si tohle jednou uvědomil, nemohl se zbavit dojmu, že jde o něco důsažnějšího, jakkoli se střehl, aby ho fantazie nezavedla na scestí jako Emmu. Ta nebyla právě přítomna, když v něm poprvé vzklíčilo to podezření. Eltonovi ho pozvali spolu s randallským panstvem a s Jane na večeři a při ní byl svědkem toho, jak Frank -- a nejednou -- vrhá na slečnu Fairfaxovou pohledy od ctitele slečny Woodhousové rozhodně nemístné. Když se pak znovu ocitl v jejich společnosti, nemohl se neupamatovat na to, co

viděl; ani se nevyhnul pozorování, která -- pokud nebyla z rodu plamenů za soumraku básníka Cowpera, jenž

"...sám spřádá si, co oči jeho vidí..."

ho ještě utvrdily v podezření, že mezi Frankem Churchillem a Jane existují tajné sympatie, ba že jsou dokonce tajně domluveni.

Jednoho dne na sklonku odpoledne se pan Knightley vydal -- jak to často dělával -- do Hartfieldu s úmyslem strávit tam večer. Emma s Harriet se právě chystaly na procházku, i přidal se k nim, a na zpáteční cestě se střetli s početnější společností, která si stejně jako oni vyšla v této době na vzduch, protože se počasí kabonilo, jako by k večeru měl přijít déšť: byli to pan Weston s chotí a se synem a slečna Batesová s neteří, s nimiž se náhodou potkali. Pokračovali pak v procházce společně, a když se ocitli před Hartfieldem, Emma, jelikož věděla, že takováhle návštěva přijde jejímu otci právě vhod, naléhala, aby šli všichni dál a posvačili u nich. Randallské panstvo souhlasilo bez váhání a po delším monologu, jemuž nikdo nevěnoval pozornost, vyjádřila i slečna Batesová názor, že mohou přijmout tuto vzácnou laskavost ze strany drahé slečny Woodhousové.

Právě když vcházeli do zahrady, projel kolem pan Perry na koni. Pánové se rozhovořili o jeho zvířeti.

"Mimochodem," obrátil se nato Frank Churchill k paní Westonové, "uskutečnil už pan Perry svůj úmysl stran vlastního kočáru?"

Paní Westonová se na něj udiveně zadívala a odvětila: "Já ani nevím, že by takový úmysl měl."

"Vždyť jste mi to sama sdělila. Zmínila jste se o tom v dopise už asi před čtvrt rokem."

"Já? Vyloučeno!"

"Ale ano, opravdu! Živě si na to vzpomínám. Psala jste, jako by k tomu mělo dojít co nevidět. Paní Perryová se někomu svěřila a měla z toho velkou radost. Ona prý ho také k tomu přemluvila, neboť má starost, aby si neublížil, když musí ven za každého počasí."

"Na mou věru, že o tom slyším poprvé v této chvíli."

"Poprvé? Opravdu? -- Propána, jak to jen -- Pak se mi to tedy muselo zdát -- ale já byl pevně přesvědčen -- Slečno Smithová, na vaší chůzi je vidět, že jste se unavila. Budete asi ráda, že už jste doma."

"Cos to povídal? Cos to povídal o Perrym a kočáru, Franku?" halasil pan Weston. "Opatří si Perry kočár? To jsem rád, že si to může dopřát. Mluvil o tom s tebou sám, Franku?"

"Ne, pane," odvětil jeho syn a zasmál se. "Zdá se, že se mnou o tom nemluvil nikdo. -- Zvláštní! -- Byl bych přísahal, že se o tom zmínila paní Westonová v jednom dopise už před mnoha týdny a uvedla všechny tyhle detaily -- jelikož však ona prohlašuje, že o tom do této chvíle neslyšela ani slůvko, muselo se mi to zjevit ve snu. Já mívám neobyčejně živé sny. Jakmile odjedu z Highbury, začne se mi zdát o všech zdejších lidech -- nejdřív proberu blízké přátele a pak se mi zjeví ve snu například manželé Perryovi."

"To je zvláštní," poznamenal jeho otec, "žes měl takový živý sen o lidech, na které v Enscombu asi sotva nějak zvlášť vzpomínáš. Perry že si pořizuje kočár! A jeho paní že ho k tomu přemluví, protože má obavy o jeho zdraví -- přesně tak k tomu dřív nebo později dojde, o tom nepochybuji -- jen ses trochu předběhl. Jak věrohodné sny se nám někdy zdají! A jindy zas do nebe volající nesmysly! No, Franku, tvůj sen na tebe prozradil, že v myšlenkách často zalétáš do Highbury, když tu

nejsi. Emmo, vám se přece také zdávají velice živé sny, pokud se nemýlím?"

Emma však odběhla z doslechu. Pospíchala napřed, aby připravila tatíčka na příchod hostů, a tak k ní právě Westonova narážka nedolehla.

"Víte, abych ale řekla pravdu," zvolala dychtivě slečna Batesová, která se dobré dvě minuty marně snažila dostat ke slovu, "když se k té věci mám vyjádřit: jistě nemůžeme vyloučit, že se panu Churchillovi mohlo něco takového -- nechci tvrdit, že se mu to nezdálo -- i mně samé se někdy zdají ty nejroztodivnější sny -- ale kdybyste na mě uhodili, musela bych s barvou ven a přiznat, že letos na jaře přišlo něco takového na přetřes; paní Perryová se o tom zmínila matičce a Coleovi do toho byli zasvěceni stejně jako my, ale mělo to zůstat v tajnosti a hovořilo se kolem toho jen tři dny. Paní Perryová by si moc přála, aby si pán pořídil kočár, a jednoho dne přiběhla k matičce s velkou vítězoslávou, protože si myslela, že už ho přemluvila. Nevzpomínáš si, Jane, jak nám o tom babička povídala, když jsme se vrátily domů? -- Neuvědomuju si už, kam jsme se to vypravily -- dost možná že do Randallsu. Ano, myslím, že to bylo do Randallsu. Paní Perryová má odjakživa matičku moc ráda -- a kdo by také neměl, že -- a svěřila se jí s tím důvěrně. Neměla samozřejmě nic proti tomu, aby o tom pověděla nám, ale dál se to jako nemělo šířit, a já jsem o tom taky až dodneška živé duši nešpitla. Přece jen bych ale nechtěla přísahat, že jsem se nikdy ani trošku nepodřekla, protože mně občas uklouzne slůvko, ani nevím jak. Já jsem povídavá, to víte, dost povídavá, a stalo se mi už, že jsem něco prořekla, co jsem neměla. Nejsem jako Jane; kéž bych byla. Můžu se vám zaručit, že ta v

životě nikdy nic neprozradila. Kdepak je? -- Aha, hned za námi. Jasně si vzpomínám, jak k nám paní Perryová přiběhla. -- Zvláštní sen, jen co je pravda!"

Vcházeli do haly. Pan Knightley předešel slečnu Batesovou a hledal očima Jane. Odvrátil se od Franka Churchilla, z jehož tváře se domníval vyčíst rozpaky zahnané nebo přehlušené smíchem, a bezděčně stočil zraky k ní; byla však skutečně až docela vzadu a plně zaměstnána svým přehozem. Pan Weston vstoupil. Oba zbývající pánové jí drželi dveře a čekali, až projde. Pan Knightley podezíral Franka Churchilla, že se usilovně snaží zachytit její pohled -- nadarmo ale, pokud tomu tak bylo -- Jane vešla mezi nimi do haly a na žádného z nich se ani nepodívala.

Pak už nezbýval čas na další úvahy a vysvětlování. Museli se smířit se snem a pan Knightley byl nucen zasednout s ostatními k velkému modernímu kulatému stolu, který se Emminou zásluhou ocitl v Hartfieldu a který by byl nikdo jiný než Emma nedokázal tam umístit a přesvědčit pana Woodhouse, aby ho používal namísto menšího skládacího stolku, na němž se mu dvakrát denně po čtyřicet let ve stísněnosti servírovalo jídlo. Čajování probíhalo v příjemné atmosféře a nikdo z hostů zjevně nespěchal domů.

Frank Churchill se ohlédl na stoleček za sebou, kam mohl ze svého místa dosáhnout. "Slečno Woodhousová," zeptal se, "odvezli si vaši synovečkové s sebou ty abecedy -- tu krabičku s písmeny, která tady stávala? Kdepak je? Dnes je takový pošmourný večer, že bychom ho měli strávit spíš jako zimní než jako letní. Jednou jsme se tady s těmi písmeny přece kolosálně pobavili. Chtěl bych vám zase dávat hádanky."

Emmě se ten nápad zalíbil; přinesla krabičku

a stůl byl brzy poset jednotlivými písmeny, avšak nikdo nejevil valnou chuť se jich chopit krom nich dvou. Oni je hbitě vybírali do slov a dávali je hádat sobě navzájem nebo komukoli dalšímu, kdo měl chuť si lámat hlavu. Tahle hra se obzvlášť zamlouvala panu Woodhousovi, protože byla taková klidná; rušnější zábavy, jaké občas podnítil pan Weston, ho rozčilovaly, ale teď se spokojeně oddával projevům cituplného, tesknéhо smutku, že už mu "ti chudáčkové chlapečkové drazí" zase odjeli, anebo hrdě upozorňoval, když občas zvedl jednotlivá písmenka, která k němu zabloudila, jak krásně je Emma vypsala.

Frank Churchill přistrčil písmenka na jedno slovo slečně Fairfaxové. Ta se krátce porozhlédla kolem stolu a začala je sestavovat. Frank seděl vedle Emmy a Jane naproti nim -- a pan Knightley je měl ze svého místa před očima všechny tři a využíval toho, aby viděl co nejvíce a dal přitom na sobě co nejméně znát, že je pozoruje. Slečna slovo rozluštila a s prchavým úsměvem od sebe odstrčila. Chtěla zřejmě jeho písmenka vzápětí smísit s ostatními a pohřbít je tak všem zrakům, ale to by byla musela koukat na ubrus a ne na druhou stranu stolu, neboť se tak nestalo; mezitím totiž Harriet, dychtivě sledující každé slovo a neschopná je hbitě luštit, písmenka popadla a dala se do práce. Seděla vedle pana Knightleyho a obrátila se k němu o pomoc. To slovo bylo OMYL, a když je Harriet vítězoslavně oznámila, znachověla Jane líčka, čímž dostalo význam, který by jinak nebyl zjevný. Pan Knightley si to dal do souvislosti s tím snem, ale jak to vlastně všechno je, v tom se nevyznal. Jak může jeho oblíbenkyně tak zapomenout na jemnocit a opatrnost! Obával se, že jde o nějaký závažnější vztah. Vždyť tady naráží co chvíli

na lest a dvojí hru. Tahle písmenka slouží jako prostředek k milostným úkladům. Je to dětská hra, ale Frank Churchill si ji zvolil za zástěrku hry trochu složitější.

I sledoval ho dál se značným rozhořčením a se značnými obavami a nedůvěrou pozoroval také jeho dvě zaslepené společnice. Viděl, že nachystal pro Emmu krátké slovo a s potutelným úšklebkem jí je podal. Viděl, že je Emma vzápětí rozluštila a že ji to očividně nesmírně pobavilo, i když považovala za nutné ho pohoršeně napomenout: "Nesmysl! Styďte se!" Hned nato Frank Churchill blýskl očima k Jane a pan Knightley ho zaslechl: "Dám jí to také -- mám?" a stejně zřetelně slyšel, jak mu v tom Emma brání a rozdychtěně se přitom směje: "Nene, to nesmíte, ani nápad."

Frank to ale přesto udělal. Ten dvorný mladík, který zřejmě uměl zamilovat se bez citu a vlichotit se v přízeň svéhlavostí, bez okolků podal písmenka slečně Fairfaxové a s obřadnou zdvořilostí ji vyzval, aby si je prostudovala. Pan Knightley, nesmírně zvědav, co je to za slovo, vrhal tím směrem v nestřežených okamžicích ostříží pohledy a zanedlouho přečetl DIXON. Jane Fairfaxové svitlo zřejmě zároveň s ním, ale rozhodně ho předčila co do chápavosti skrytého smyslu a důležitého významu pěti písmen, sestavených v tomto pořádku. Očividně jí to nebyl po chuti; vzhlédla, a když viděla, že ji pozorují, zrudla do krvava, jak to u ní ještě nikdy nezažil, ale řekla jen: "Nevěděla jsem, že se smějí dávat vlastní jména." Odstrčila od sebe písmena, zjevně popuzena, a zatvářila se, jako by byla pevně odhodlaná nedat si už vnutit žádné další slovo k hádání. Odvrátila se od těch, kdo na ni takto zaútočili, a pohlédla na tetu.

"Ano, máš pravdu, děvečko moje," zareagovala

ona dáma, ačkoli Jane nepronesla jediné slůvko -- "právě jsem se chystala říci totéž. Opravdu máme už nejvyšší čas se zvednout. Hodina pokročila a babička nás už jistě vyhlíží. Díky za vaši vzácnou laskavost, vážený pane. Ale musíme se s vámi už opravdu rozloučit."

Janina hbitá poslušnost dávala tušit, že je nachystaná k odchodu, jak teta předpokládala. Okamžitě vstala a chtěla odejít od stolu, ale jelikož se zvedali všichni, nemohla se hned vyprostit; pan Knightley měl takový dojem, že jí byla naléhavě přistrčena další hromádka písmen, ale ona je rázně odstrčila, ani na ně nepohlédla. Potom hledala šál -- Frank Churchill jí ho pomáhal hledat -- mezitím se zešeřilo, v místnosti bylo rušno; s jakou se vlastně rozcházeli, nebyl pan Knightley s to rozpoznat.

Sám se zdržel v Hartfieldu po odchodu ostatních, hlavu plnou toho, co viděl; tak ho to tížilo, že když přinesli svíčky na oporu jeho pátravým pohledům, musel -- ano, rozhodně je to jeho povinnost jako přítele, starostlivého přítele -- Emmě něco naznačit, nějak se jí na to zeptat. Nemůže dopustit, aby se ocitla v nebezpečné situaci, aniž se pokusí ji zachránit. Je jí tím povinován.

"Prosím vás, Emmo," prohodil, "smím se zeptat, v čem spočívala ta zábavnost i účinný osten onoho slova, které jste nakonec dostala k vyluštění vy a slečna Fairfaxová? Zahlédl jsem to slovo a zajímalo by mne, čím to, že mělo na jednu z vás účinek tak komický a na druhou tak zdrcující."

Emma upadla do velkých rozpaků. Nemohla se odhodlat poskytnout mu pravdivé vysvětlení; její podezření jí zatím nic nevyvrátilo, ale na druhou stranu se upřímně hanbila, že ji vůbec kdy napadlo.

"Ale to nic neznamená!" zvolala, očividně

znejistělá, "to jsme všichni jen tak žertovali."

"Žertování se zdálo omezeno na vás a pana Churchilla," podotkl vážně.

Doufal, že mu k tomu ještě něco poví, ona však mlčela. Začala se zaměstnávat vším možným, jen aby nemusela mluvit. On chvíli mlčky seděl a váhal. V duchu měl před očima různé nežádoucí důsledky. Zasáhne -- patrně zbytečně. Z Emminých rozpaků a přiznané důvěrnosti může přece usoudit, že má srdce zadané. Přesto však promluví. Dluží jí to, raději bude riskovat všechny důsledky, vyplývající z nevítaného vměšování, než její štěstí a klid; spíš bude čelit čemukoli, než aby si musel jednou vyčítat, že za těchto okolností něco zanedbal.

"Emmo, holčičko," řekl nakonec vážně a laskavě, "myslíte si, že je vám zcela jasná povaha vztahů mezi pánem a dámou, o nichž je řeč?"

"Mezi panem Churchillem a slečnou Fairfaxovou? Ano, naprosto. -- Proč o tom pochybujete?"

"Nenapadlo vás dosud, že se jí možná dvoří nebo že ho ona obdivuje?"

"Ne, nikdy!" zvolala naprosto rozhodně. "Něco takového mi ani na vteřinku na mysl nepřišlo. Jak vás to napadlo?"

"V poslední době jsem měl takový dojem, že jsem zpozoroval jisté náznaky důvěrnějšího vzájemného vztahu -- výmluvné pohledy, které po mém soudu nebyly určeny cizím očím."

"Hm, to jste mne opravdu rozesmál! S radostí zjišťuji, že také umíte popustiti uzdu fantazii, ale k ničemu to nepovede -- je mi líto, že zmařím v zárodku váš první pokus -- ale opravdu to k ničemu nepovede. Neexistuje mezi nimi žádný citový vztah, to vás mohu ujistit. A ty náznaky, které zaujaly vaši

pozornost, pramení z jiných okolností -- ze vztahů naprosto odlišného druhu -- nemohu vám to přesně objasnit -- je to v podstatě hrozná pošetilost -- ale něco přece mohu objasnit, a sice, že jsou jen vzdáleni jakéhokoli citového pouta a obdivu. Tedy přesněji řečeno, předpokládám, že je to tak u ní, a mohu tvrdit, že je to tak u něho. Tvrdím, že v tomto případě je pán zcela lhostejný."

Promluvila s takovou jistotou, že to panem Knightleym otřáslo, a s uspokojením, které ho umlčelo. Emma se rozjařila, chtěla slyšet dopodrobna, jak dospěl k svému podezření, popsat každý pohled, všechna kde a jak, a připadalo jí to zábavné; on se však nemohl vpravit do její veselé nálady. Zjistil, že jí nemůže nijak prospět, a jeho city byly příliš zjitřené, aby měl chuť si povídat. Aby se nerozjitřil až k horečnatosti u plápolajícího ohně, který choulostivý pan Woodhouse vyžadoval téměř celý rok, spěšně se rozloučil a vracel se domů, vstříc chladné samotě Donwellu.

42. kapitola

Poté, co v lidu highburském dlouho živena byla naděje, že jej manželé Suckligovi co nevidět poctí návštěvou, museli se vyrovnat se zdrcující zprávou, že se jim to nehodí a že přijedou až na podzim. Žádná nevídaná senzace neobohatí tedy prozatím jejich intelektuální obzory. Při denní výměně zpráv budou se muset omezit na jiná témata, která načas díky Sucklingovým splývala vjedno, jako například komuniké o paní Churchillové, jejíž zdravotní dispozice jim skýtala den ode dne pestrou proměnlivost, a na delikátní stav paní Westonové, jenž vyvolával naději, že ji začas, až přijde děťátko, odmění tolikerou radostí, kolik jí poskytl všem jejím sousedkám už v

jeho očekávání.

Paní Eltonová trpce snášela to rozčarování. Znamenalo to odložit všechny chystané radovánky a předvádění. Všechno její seznamování a blahosklonná patronace musí počkat, všechny zamýšlené společenské události zůstat zatím jen ohlášeny. Tak zprvu usoudila; -- avšak když se nad tím víc zamyslila, dospěla k závěru, že není nutné odložit vše. Proč by nemohli podniknout expedici na Box Hill, i když Sucklingovi nepřijeli? Vždyť se tam společně s nimi mohou vypravit na podzim znovu. A tak byl výlet na Box Hill domluven. Už dlouho se všeobecně vědělo, že se taková výprava chystá, a dokonce ten nápad podnítil i další. Emma ještě na Box Hillu nebyla; i zatoužila vystoupit na onen vrch, který zatím každého tak okouzlil, a dohodli se s panem Westonem, že si tam jednoho krásného dne vyjedou v kočáře. Jen dva tři vyvolení je měli provázet a všechno mělo proběhnout s nenápadnou decentní elegancí, vysoce nadřazenou halasným přípravám a hodování a popíjení na okázalém pikniku, jaký odpovídá takovým Eltonovým nebo Cucklingovým.

Na tomhle se tak jasně dohodli, že se Emma musela cítit zaskočená, ba i rozladěná, když slyšela, jak pan Weston nabízí paní Eltonové, že by mohli spojit úsilí, když ji švagr se sestrou zklamali, a obě společnosti se vypravit pohromadě; s čímž paní Eltonová ochotně souhlasila, a tak se to tedy mělo uskutečnit, pokud Emma nebude nic namítat. A jelikož její námitky tvořila pouze silná antipatie vůči paní Eltonové, jíž si tou dobou pan Weston už musel být dokonale vědom, nemělo smysl je nyní vznášet: musela by mu přitom dát najevo svou nelibost, a tím by zarmoutila jeho choť; a tak se ocitla v situaci, kdy byla nucena souhlasit s plány, jimž by se byla ráda

za každou cenu vyhnula; s plány, jejichž uskutečnění ji postaví do pokořujícího světla jako hosta přizvaného k výletu paní Eltonové! Všechno se v ní proti tomu bouřilo a snášenlivost, s jakou se navenek podřídila, byla jen pláštíkem přísného rozhořčení, když v duchu uvažovala, jak nevypočitatelné důsledky přináší dobrodušná povaha pana Westona.

"To jsem rád, že mi schvalujete, co jsem udělal," prohlásil vesele. "Ale já si to hned myslel. Povyražení tohoto druhu se bez větší společnosti neobejdou. Čím víc nás bude, tím líp. Početná výprava se zabaví už sama od sebe. A ona je nakonec docela milá paní. Nemohli bychom je pominout."

Emma mu nic nahlas nevyvracela, ale v duchu s ničím nesouhlasila.

To už nadešla půlka června, ustálilo se krásné počasí a paní Eltonová začala čím dál tím netrpělivěji naléhat, aby stanovili den a dohodli se s panem Westonem o pečených holoubátkách a jehněčích kotletkách, když tu jeden z kočárových koní zchroml a uvrhl tím všechno do smutné nejistoty. Může trvat dlouhé týdny anebo zase naopak jen pár dní, než bude ten kůň opět k použití, a proto nemělo smysl nic připravovat a všechno žalostně uvízlo na mrtvém bodě. Vnitřní zdroje paní Eltonové nebyly právy takové pohromě.

"Není to k uzoufání, Knihgtley?" lamentovala. "Zrovna když je takové počasí na expedice! Ty věčné odklady a průtahy jsou nesnesitelné. Co si jen počneme? Takhle nám pomalu uběhne rok a nic se nepodnikne. Loni jsme touhle dobou už dávno měli za sebou rozkošnou expedici z Javornice do King s Westonu, to mi věřte."

"Tak se seberte a podnikněte expedici na Donwell," odvětil pan Knightley. "K tomu nepotřebujete kočár. Přijďte a ochutnejte mé

jahody. Kvapem už dozrávají."

Pokud o tom pan Knightley začal v žertu, dál už to musel brát vážně, neboť dáma se jeho návrhu chopila s nadšením a její: "Jé, to by se mi navýsost zamlouvalo!" vyznělo procítěně nejen slovy. Donwellské jahodové plantáže byly proslulé a tento fakt dodával pozvání na lákavosti, avšak v tomto případě žádná taková lákadla ani nebyla nutná, záhony s hlávkovým zelím by se byly dámě jevily stejně vábivé, jelikož pouze potřebovala cíl, kam se vypravit. Opakovaně se mu jala slibovat, že určitě přijde -- nebyl o tom ani tak dalece na pochybách, aby potřeboval tolikeré ujištění -- tak se jí zavděčil tímto projevem oddaného přátelství a lichotivým komplimentem, jak se to rozhodla chápat.

"Můžete se na mne spolehnout," prohlásila. "Já se určitě dostavím. Řekněte jen kdy, a já se dostavím. Smím s sebou vzít Jane Fairfaxovou?"

"Nemohu ještě říci kdy," odpověděl, "dokud nepromluvím s dalšími lidmi, které bych chtěl pozvat, abyste měla společnost."

"Ach, to nechte všechno na mně. Jen mi dejte volnou ruku. -- Ujmu se role hostitelky. Je to přece moje expedice. Přivedu si s sebou přátele."

"Doufám, že přivedete s sebou Eltona," pravil; "-- ale s dalším zvaním se neobtěžujte."

"Á, vy šibale! Vidím vám to na očích. Ale podívejte: mně se nemusíte bát svěřit plnou moc. Nejsem žádná slečinka, která myslí na svoje zájmy. Vdaným ženám lze, jak známo, spolehlivě svěřit kdeco. Je to moje expedice. Nechte to všechno na mně. Já vám hosty sezvu."

"Nikoli," odvětil pokojně. "Jen jediné vdané ženě na světě patří právo pozvat si na Donwell, koho se jí zlíbí, a to je --"

"-- paní Westonová, viďte," přerušila ho paní Eltonová celá zdrcená.

"Ne -- paní Knightleyová. -- A dokud ta se neobjeví, budu si takovéhle záležitosti zařizovat sám."

"Jste mi to divný patron!" zvolala, spokojena, že nedává žádné přednost před ní. "Žertéř jste, říkejte si, co chcete. Veselý žertéř. Tak já tedy vezmu s sebou Jane -- Jane s tetičkou. Ostatní nechám na vás. Nenamítám vůbec nic proti hartfieldskému panstvu. Jen se nerozmýšlejte, já vím, že pro ně máte slabost."

"Rozhodně se tam s nimi sejdete, podaří-li se mi je přemluvit, a u slečny Batesové se zastavím na zpáteční cestě."

"To je úplně zbytečné, já se s Jane vídám denně: -- ale jak si přejete. Bude se to odehrávat před obědem, Knightley, viďte, a všechno bude docela prosté a jednoduché. Vezmu si širokánský klobouk a přes ruku jeden z mých malých košíčků. Podívejte -- asi támhleten košíček s tou růžovou mašlí. Všechno co nejprostší. A Jane bude mít také takový. Nebudeme dbát na žádné formality ani na parádu -- povedeme si volně jako cikáni. -- Budeme se procházet u vás v parku, sami si natrháme jahody, posedíme pod stromy. -- A když nám budete chtít ještě něco nabídnout, bude se to podávat venku na čerstvém vzduchu -- prostře se stůl někde ve stínu. Všechno aby bylo co nejjednodušší a nejpřirozenější. Takhle nějak jste si to představoval?"

"Ne tak docela. Mně připadá nejjednodušší a nejpřirozenější prostřít stůl v jídelně. Přirozené a prosté sklony pánů a dam zahrnují myslím služebnictvo a nábytek, a tomu nejlépe odpovídá oběd pod střechou. Až vás přestane těšit ochutnávat jahody pod širým nebem, bude připravená studená pečeně v jídelně."

"Hm -- no jak myslíte. Jen když to nebude žádná velkolepá tabule. Mimochodem -- mohu vám já nebo moje hospodyně nějak pomoct -- nebo poradit? -- Jestli si přejete, promluvím s paní Hodgesovou nebo dohlédnu, aby --"

"Nic takového si nepřeji, děkuji vám."

"No -- ale kdyby nastaly nějaké těžkosti, moje hospodyně je mimořádně schopná."

"Ubezpečuji vás, že moje se pokládá za stejně mimořádně schopnou, a urazila by se, kdyby se jí nabízela pomoc."

"Kéž bychom měli oslíka! Patřilo by se, abychom přijely na oslících, Jane, slečna Batesová a já -- a můj caro sposo by nás provázel pěšky. Budu s ním muset vážně promluvit, abychom si opatřili oslíka. K životu na venkově to podle mého jaksi patří. A žena, ať má sebebohatší vnitřní zdroje, přece jen nemůže stále sedět doma. -- A dlouhé vycházky, to víte -- v létě je tolik prachu a v zimě zase bláta."

"Na cestě z Highbury do Donwellu vám nehrozí to ani ono. Donwellská cesta nebývá prašná a touhle dobou je naprosto suchá. Přijeďte ale na oslíku, jestli se vám to líbí. Můžete si ho vypůjčit od paní Coleové. Přál bych si, abyste si mohla ve všem co nejvíce vyhovět."

"Jsem o tom přesvědčena. Cením si toho, drahý příteli. Míváte takové zvláštní, suché, přímočaré způsoby, ale v hrudi vám bije vřelé srdce, já to vím. Jak říkávám panu E., jste z té duše žertéř. -- Ano, ujišťuji vás, Knightley, že jsem si plně vědoma, jakou pozornost mi celým tímhle záměrem prokazujete. Uhádl jste přesně, co by mi způsobilo největší potěšení."

Pan Knightley se chtěl vyhnout tabuli pod stromy ještě z jiného důvodu. Doufal, že přemluví pana Woodhouse, aby se s Emmou výletu zúčastnil; a věděl, že kdyby kdokoli z nich

zasedl k obědu pod širým nebem, pan Woodhouse by z toho určitě onemocněl. Nesmí ho pod záminkou dopolední projížďky a hodinky nebo dvou strávených v Donwellu vystavit pokušení, aby se oddal svým neduhům.

Proto byl také pozván se vší upřímností. Nečíhaly na něho žádné skryté hrůzy jako odplata za bezelstnou důvěřivost. Pan Woodhouse svolil. Nenavštívil Donwell už dobré dva roky. -- Až bude jednoho dne opravdu krásně, mohli by se s Emmou a Harriet docela dobře vypravit; on by poseděl s paní Westonovou a děvčátka by se zatím procházela po parku. Nemyslí si, že by jim hrozilo vlhko, teď v pravé poledne. Z té duše rád by zase spatřil to starobylé sídlo a s potěšením se tam sejde s manželi Eltonovými nebo s kterýmikoli dalšími známými. Na tom mu nepřipadá nic špatného a Emmě s Harriet jistě také ne, aby se tam jednou za opravdu pěkného počasí vypravili. Pan Knightley si to moc dobře vymyslel, -- je to od něho velice laskavé a rozumné -- takhle je pozvat je mnohem lepší, než kdyby uspořádal nějakou večeři. On sám nerad večeří mimo domov.

Pan Knightley měl to štěstí, že i všichni ostatní ochotně souhlasili. Kdekdo přijímal jeho pozvání s takovou radostí, jako by -- po způsobu paní Eltonové -- předpokládali, že se tato společenská událost pořádá na jejich počest. -- Emma i Harriet doznaly, že se jim ten výlet jeví velice lákavě; a pan Weston, ani nebyv žádán, přislíbil, že se pokusí zařídit, aby se zúčastnil i Frank, bude-li to jen trochu možné. Bez tohoto projevu souhlasu a závaznosti by se byl pan Knightley obešel, avšak takto mu nezbývalo než prohlásit, že ho rád uvidí; a pan Weston ho ujistil, že napíše obratem a že nebude šetřit výmluvností, aby ho přiměl přijet.

Mezitím se schromlý kůň nečekaně rychle pozdravil, takže se znovu rozvířily radostné úvahy o výletu na Box Hill; a nakonec se dohodli, že pojedou hned druhý den po návštěvě na Donwell; -- jelikož se počasí tak krásně ustálilo.

Jednoho dne na prahu letního slunovratu dovedli tedy pana Woodhouse v září poledního slunka do kočáru, spustili jedno okénko a bezpečně ho dopravili, aby se stal účastníkem zmíněné zahradní slavnosti a užil čerstvého vzduchu; usadili ho v jednom z nejlepších pokojů v Donwellu, kde kvůli němu od rána plápolal oheň v krbu; spokojeně se tam usadil, ochotně vykládal o tom, co právě dokázal, a všem radil, aby si k němu přišli sednout a neuhřáli se v tom horku. Paní Westonová, která tam zřejmě přišla pěšky jen proto, aby se unavila a mohla mu dělat společnost, s ním zůstala i poté, co všichni ostatní vyhověli vyzvání nebo přemlouvání a šli ven, a trpělivě, s pochopením mu naslouchala.

Emma už tak dávno Donwell, někdejší opatství, nenavštívila, že docela ráda tatíčka opustila, jakmile se přesvědčila, že má všechno, co potřebuje ke spokojenosti, a běžela se tu porozhlédnout, dychtiva osvěžit si a poopravit paměť podrobnější prohlídkou, aby měla přesnou představu o domě a vůbec o celém panství, které je a vždycky bude pro ni a pro její rodinu tak zajímavé.

I hleděla s upřímnou hrdostí a spokojeností, jak na to snad vzhledem k svému svazku s nynějším i budoucím majitelem měla právo, na úctyhodnou rozlohu i styl donwellského sídla, na jeho výhodnou, malebnou, osobitou polohu v chráněném místě pod svahem -- na rozlehlé prostory zahrad přecházejících v lučiny omývané říčkou, na niž z vlastní obytné budovy, situované s typickým starodávným

nezájmem o výhled, nebylo skoro vidět -- na bohatství zeleně v alejích a stromořadích, které nepadly za oběť módě ani rozmaru. -- Bylo to větší sídlo než Hartfield a zcela mu nepodobné, zabíralo velkou plochu a rozbíhalo se nepravidelně do všech stran, mělo řadu pohodlných místností, a pár vskutku krásně zařízených pokojů. Všechno tam bylo právě takové, jak se patřilo, a bylo to také na první pohled zřejmé, a Emma se tu rozhlížela se vzrůstajícím respektem k sídlu rodu tak vpravdě urozeného, s neposkvrněnou krví ani duší. -- John Knightley má sice své sporné povahové rysy, ale přesto se Isabella uměla skvěle vdát. Nepřivedla jim do rodiny ani lidi, ani jména, ani majetek sporného původu. Emma se tu volně procházela a oddávala těmto příjemným pocitům, dokud nenastala nutnost přizpůsobit se ostatním a shromáždit se spolu s nimi u záhonů s jahodami. -- Dostavili se už všichni až na Franka Churchilla, kterého čekali každou chvíli z Richmondu; a paní Eltonová, v plné zbroji blaženství, s širokánským kloboukem a košíčkem, se ochotně chystala sehrát prim při sbírání, mlsání a probírání -- jahod, neboť teď se nedalo přemýšlet ani povídat o ničem jiném než o jahodách: nejlepší anglické ovoce -- každému přijdou k chuti -- nanejvýš zdraví prospěšné. -- Zdejší nádherné záhony a nádherný druh. -- Rozkošné, když si je člověk sám nasbírá -- jen tak je opravdu vychutná. -- Před obědem je rozhodně nejlepší doba -- ji nikdy nic neunaví -- všechny druhy výtečné -- nachově zdaleka nejlepší -- nesnesou srovnání -- jiné se skoro nedají jíst -- s nachovými se setkáváme jen vzácně -- dává přednost chilským -- ananasové mají ze všech nejlahodnější chuť -- co se platí za jahody v Londýně -- bohaté plantáže kolem Bristolu -- v Javornici -- skleníky --

obnovují se plantáže -- zahradníci si to představují všechno jinak -- na to není pravidlo -- s takovým zahradníkem nic nehne -- osvěžující ovoce -- až moc vydatné, musí se jíst střídmě -- třešním se nevyrovnají -- rybíz víc osvěží -- nepříjemné, že se člověk při tom sbírání tolik naohýbá -- to žhavé slunce -- už to déle nevydrží -- musí si jít odpočinout do stínu.

Těmito pěšinkami se půl hodiny bral hovor -- pouze jednou přerušený paní Westonovou, která začala mít starost o nevlastního syna a přišla se zeptat, jestli už přijel. -- Znepokojovala se kvůli jeho koni.

Usadili se na lavičkách příhodně ve stínu a Emmě teď bylo vyslechnout, co si povídají paní Eltonová s Jane Fairfaxovou. -- Řeč se točila kolem místa, nesmírně lákavého místa. Paní Eltonová o tom právě dnes ráno dostala zprávu a překypovala nadšením. Nebylo to místo u paní Sucklingové, nebylo to místo u paní Braggeové, ale co do blaženosti a nádhery se řadilo hned za nimi: bylo to u sestřenice paní Braggeové, kterou znala i paní Sucklingová, u dámy přijímané v Javornici. -- Nesmírně lákavé, úchvatné, žádoucí, nejvybranější kruhy, společnost, rod, postavení, zkrátka všechno -- a paní Eltonová naléhala jako zběsilá, aby Jane to místo okamžitě vzala. -- Plála nadšením, energií, vítězoslávou -- a rozhodně odmítala vzít v úvahu zápornou odpověď své přítelkyně, ačkoli ta ji i nadále ujišťovala, že prozatím žádné místo nastoupit nehodlá, a s důrazem opakovala stejné důvody, které uváděla už dříve. -- Jak to Jane dokáže vydržet, žasla Emma. Tvářila se usouženě, vyjadřovala se zcela jasně -- až konečně, což u ní bylo nezvyklé, se odhodlala k činu a navrhla rozchod. -- Nemohli bychom se zas trochu procházet? Neprovedl byste nás, pane

Knightley, všemi zahradami? Ráda bych si to tu prohlédla." Neodbytná dobrodějka na n i asi přece jen byla trochu moc.

Byl parný den, a když se nějakou dobu procházeli porůznu parkem v rozptýlených skupinkách, málokdy tři pohromadě, zamířili bezděčně jeden za druhým do krátké, široké lipové aleje, která se táhla za trávníky v jisté vzdálenosti od řeky jako hranice pozemků se zahradní úpravou. -- Nevedla nikam, pouze k výhledu přes nízkou kamennou zídku s vysokými sloupy; dělalo to dojem, jako by byl stavitel chtěl vzbudit představu, že se příchozí blíží k domu, který zde však nikde nestál. Nápad to možná nebyl nejvkusnější, avšak alej sama o sobě zajišťovala příjemnou procházku a výhled na jejím konci byl kouzelný. - Úctyhodný svah, u jehož úpatí se prostíralo donwellské sídlo, přecházel za přilehlými pozemky v příkré úbočí; půl míle odtud se tyčil kopec dosti strohý a impozantní, bohatě zalesněný, a těsně pod ním, na výhodném chráněném místě, ležela farma U opatského mlýna; před ní se táhly louky a řeka ji zblízka obtáčela ladnou smyčkou.

Byl to líbezný pohled -- lahodil oku i duši. Anglická zeleň, pěstěná anglická krajina, anglické pohodlí, a to vše zalité sluncem bez únavného dusného žáru.

V této aleji dostihla Emma s panem Westonem všechny ostatní a hned ji zaujalo, že pan Knightley s Harriet, odděleni od houfu, míří napřed k zmíněné vyhlídce. Pan Knightley s Harriet! -- Zvláštní páreček; ale zaznamenala to s hrdostí. -- Bývaly časy, kdy by byl její společností zhrdl a bez dlouhých orací se od ní byl vzdálil. Teď se však spolu očividně příjemně baví. Bývaly také časy, kdy by Emma nerada viděla Harriet na místě, odkud byl na farmu U opatského mlýna tak lákavý pohled; teď

však už se ničeho nebála. Jen ať si ji klidně prohlíží se vším všudy, v celé její prosperitě a nádheře, ty žírné pastviny, tučná stáda, rozkvetlé sady a jemný sloup stoupajícího kouře. -- Přidružila se k nim u zídky a zjistila, že jsou příliš zabráni do rozhovoru, aby se nějak zvlášť rozhlíželi. Pan Knightley poučoval Harriet o způsobu zemědělských prací a podobně a Emmě věnoval úsměv, jenž jako by říkal: "Tohle se týká mne. Mohu o takových věcech hovořit, aniž upadnu v podezření, že se vracím k Robertu Martinovi." -- Emma ho však z ničeho takového ani nepodezírala. Byla to příliš dávné historie. Robert Martin už nejspíš přestal na Harriet myslet. Prošli společně alejí několikrát sem a tam. Stín je příjemně osvěžil a Emma pak na to vzpomínala jako na nejhezčí chvíli dne.

Nakonec zamířili k vlastnímu domu; musí zajít dovnitř a naobědvat se; všichni už také zasedli a měli se k dílu, a Frank Churchill stále nikde. Paní Westonová ho vyhlížela a vyhlížela, ale nadarmo. Jeho otec žádné obavy nepřiznal a zlehčoval její úzkost žertováním; ona však říkala, že si nemůže pomoci a že by byla stejně ráda, kdyby se dokázal rozloučit s tou svou černou kobylkou. Vždyť se vyjádřil o svém příjezdu s větší jistotou než jindy. "Tetinka se cítí o tolik lépe, a proto nepochybuji, že se mi podaří mezi vás zavítat." -- Zdravotní stav paní Churchillové, jak mnozí hned připomínali, podléhá přece často náhlým změnám -- a paní Westonová se nakonec dala přesvědčit, nebo to aspoň prohlásila, že paní Churchillová patrně dostala záchvat, a on kvůli tomu nemohl odjet. -- Emma sledovala očima Harriet, zatímco se vedly tyto úvahy; ta se však chovala příkladně a neprozradila žádné citové pohnutí.

Když se posilnili studeným občerstvením,

chystala se společnost znovu ven, aby si prohlédli, co ještě neviděli, totiž staré opatské rybníky; možná dojdou až k jetelišti, kde se zítra mělo začít sekat, anebo si každopádně dopřejí to potěšení se uhřát, aby se mohli opět ochladit. -- Pan Woodhouse, který se už kousíček prošel po pěšinkách v nejvýše položeném koutě zahrady, kde ani jeho nemohla zastrašit obava z vlhka stoupajícího od řeky, se už nemínil zvednout a dcera se chystala zůstat s ním, aby paní Westonovou mohl manžel zlákat ven a dopřát jí trochu pohybu a změny, které v jejím rozpoložení byly očividně žádoucí.

Pan Knightley udělal, co bylo v jeho silách, aby se pan Woodhouse nenudil. Nachystal mu obrázkové knihy s rytinami, krabice s medailemi, kameje, korály, mušle a všechny možné jiné nashromážděné rodinné kuriozity ze všech skříní, aby starému příteli čas lépe ubíhal; a jeho péče se dokonale osvědčila. Pan Woodhouse se celo dobu výborně bavil. Paní Westonová mu to všechno ukazovala, a on to nyní chtěl všechno ukázat Emmě; naštěstí se nepodobal malému kloučkovi v ničem jiném než v naprosté neschopnosti zhodnotit, co vidí, neboť jinak byl pomalý, důkladný a metodický. -- Ještě než tato druhá prohlídka začala, vyšla si Emma do haly, aby si krátce sama v klidu prohlédla vstupní prostor a jeho okolí -- a sotva tam vešla, objevila se Jane Fairfaxová, která přiběhla ze zahrady, jako by právě unikla pronásledování. -- Jelikož nečekala, že zrovna tam zastane slečnu Woodhousovou, zatvářila se zprvu překvapeně, nicméně však právě slečnu Woodhousovou hledala.

"Byla byste tak laskavá," požádala, "a až mne začnou postrádat, řekla byste, že jsem se vrátila domů? -- Odcházím hned teď. -- Tetička

si neuvědomuje, kolik je hodin, ani jak dlouho jsme už pryč -- jsem si jsita, že po nás bude sháňka, a rozhodla jsem se bezodkladně odejít. -- Nikomu jsem nic neřekla. Vyvolala bych tím jen starosti a znepokojení. Někteří šli k rybníkům a jiní do lipové aleje. Dokud se nevrátí, nezačnou mne postrádat. A až začnou, pověděla byste jim laskavě, že jsem se vrátila?"

"Samozřejmě, když si to přejete, ale nechystáte se snad jít do Highbury pěšky a sama?"

"Ano -- co by mne mohlo ohrozit? -- Chodím rychle. Za dvacet minut jsem doma."

"Vždyť je to daleko, opravdu příliš daleko, abyste šla bez doprovodu. Dovolíte-li, pošlu s vámi tatíčkova komorníka. -- Anebo zavolám kočár. Může předjet do pěti minut."

"Děkuji vám, děkuji vám, ale to v žádném případě. -- Je mi milejší jít pěšky. -- A abych se já bála chodit sama! -- Já, která patrně už zakrátko budu muset chránit druhé!"

Pronesla to velmi rozrušeně a Emma jí na to soucitně odvětila: "Kvůli tomu se přece nemusíte vystavovat nebezpečí už teď. Zavolám ten kočár. Vždyť jen to vedro je nebezpečné. Vypadáte vyčerpaně."

"Však také jsem vyčerpaná," odpověděla, "ale není to vyčerpání toho druhu -- rychlá chůze mne osvěží. Každý někdy propadne duševní únavě, slečno Woodhousová. Přiznám se, že ji právě nyní prožívám zvlášť hluboce. Prokážete mi největší laskavost, když mi vyhovíte v mém přání, a jenom oznámíte, že jsem odešla, až bude třeba."

Na to už Emma nenamítla ani slůvko. Pochopila vše; vcítila se do jejího rozpoložení, podpořila ji v rozhodnutí okamžitě odejít a vyprovázela ji z domu jako milou přítelkyni. Jane se po ní vděčně ohlédla

a její slova na rozloučenou: "Ach, slečno Woodhousová, jakou útěchu přináší někdy samota!" se zdála tryskat z překypujícho srdce a vypovídat o usilovném sebeovládání, jaké od ní ustavičně vyžadují i někteří, kdo ji milují nejvroucněji."

"Takový domov, proboha! Taková teta!" říkala si Emma v duchu, když se vracela do haly. "Je mi tě upřímně líto. A čím víc se projevuje, že jsi citlivá na tyhle hrůzy, tím víc se mi zamlouváš."

Jane byla pryč sotva čtvrt hodiny, oni s tatíčkem absolvovali pouze několik pohledů na náměstí svatého Marka v Benátkách, když do pokoje vstoupil Frank Churchill. Emma na něho vůbec nemyslela -- zapomněla na něho myslet -- ale teď byla velice ráda, že ho vidí. Paní Westonové se uleví. Jeho vranka byla bez viny. Pravdu měli ti, kdo uváděli paní Churchillovou jako příčinu zdržení. Přijel pozdě, protože se její nemoc přechodně zhoršila: dostala nervový záchvat, který trval pár hodin -- už se vzdal všeho pomyšlení na odjezd, až bylo skoro pozdě; -- a kdyby předem věděl, v jakém horku bude muset rajtovat a jak se přes všechen spěch omeškà, snad by byl namouduši ani nejel. Je vedro k padnutí; něco takového ještě nezažil -- skoro si přeje, aby byl zůstal doma -- nic ho tak neničí jako vedro -- snese jakýkoliv mráz a podobně, ale to vedro je k nepřežití -- a posadil se co nejdále od ubohých trosek páně Woodhousova ohně a tvářil se velice žalostně.

"Zůstanete-li v klidu, zakrátko vám přestane být horko," řekla Emma.

"Jakmile mi přestane být horko, budu se muset vydat na zpáteční cestu. Uvolnil jsem se jen s největšími obtížemi, ale otec mi tak naléhavě kladl na srdce, abych přijel! Předpokládám, že už se všichni brzy rozejdete

-- jednu navracející se dámu jsem potkal cestou sem -- je to šílenství v tomhle parnu -- naprosté šílenství!"

Když ho Emma takhle slyšela a viděla, pochopila brzy, že se Frank Churchill nalézá v rozpoložení, které nejlépe vystihuje přídomek předrážděné. Někteří lidé začnou být nevrlí pokaždé, když je jim horko. I ona je možná takového založení; a jelikož věděla, že na případné neduhy tohoto druhu často blahodárně zapůsobí, když se člověk najít a napije, doporučila Frankovi, aby se občerstvil; najde všeho hojnost v jídelně -- a milosrdně mu ukázala patřičné dveře.

Ne -- nebude jíst. Nemá hlad; a bylo by mu potom jen tím větší vedro. Za dvě minuty se však k svému vlastnímu prospěchu dal oblomit; zahučel cosi o bezinkovém moštu a odešel. Emma věnovala opět všechnu pozornost tatíčkovi a v duchu si říkala:

"Ještě štěstí, že už jsem ho přestala mít ráda. Nechtěla bych dostat muže, kterého rozladí trochu sluníčka. Mírná Harriet to dokáže snášet lépe."

Byl pryč dost dlouho, aby se velice pohodlně naobědval, a vrátil se v mnohem lepším stavu -- příjemně se ochladil -- začal se opět chovat mile jako vždy -- už byl s to si k nim přitáhnou židli a projevil zájem o jejich zábavu a vyjádřil docela obstojně politování, že přijel tak pozdě. Nebyl v nejlepší náladě, ale zřejmě v tom směru aspoň vynakládal jistou snahu, a nakonec už dokázal docela přijatelně klábosit nesmysly. Prohlíželi si nějaké obrázky ze Švýcar.

"Jakmile se tetinka uzdraví, odcestuji do ciziny," prohlásil. "Nebudu mít pokoj, dokud některé tyhle končiny neuvidím na vlastní oči. A vy si pak jednoho dne třeba prohlédnete mé črty -- nebo přečtete mé zápisky z cest --

nebo mou báseň. Něco učiním, abych dospěl k sebevyjádření."

"To patrně učiníte -- nikoli ale prostřednictvím črt ze Švýcar. Do Švýcar neodcestujete. Strýček s tetičkou vám v životě nedovolí opustit Anglii."

"Třeba je přemluvím, aby se vydali na cesty také. Možná že lékaři předepíší tetince teplé podnebí. Mám takové velice silné tušení, že odjedeme do ciziny všichni, ujišťuji vás. Dneska zrovna jsem skálopevně přesvědčen, že budu brzy v cizině. Měl bych odcestovat. To nicnedělání mne už unavuje. Potřebuji změnu. Myslím to vážně, slečno Woodhousová -- ať už vám váš bystrozrak odhalil cokoli -- Anglie mne tíží jako mlýnský kámen na krku -- opustil bych ji zítra, kdybych mohl."

"Tíží vás blahobyt a možnost si všeho dopřát. Což kdybyste si pro sebe vymyslel trochu nějakého trápení, abyste tu spokojeně zůstal?"

"Mne že tíží blahobyt a možnost všeho si dopřát! -- To se hluboce mýlíte. Já sám před sebou nevidím ani blahobyt, ani neomezené možnosti. Ať zatoužím po čemkoli konkrétním, narazím na překážky. Vůbec nepovažuji svůj osud za záviděníhodný."

"Nejste ale na tom rozhodně tak bídně, jako když jste prve přijel. Jděte se ještě trochu posilnit, a hned si podstatně polepšíte. Plátek studené pečeně a ještě jeden doušek madeiry s vodou -- a už se téměř vyrovnáte nám všem ostatním."

"Ne -- ani se nehnu. Posedím s vámi. Vy jste ta nejlepší medicína."

"Zítra podnikneme výlet na Box Hill. Přidejte se k nám. Nejsou to Švýcary, ale snad to aspoň poslouží mladému muži, který tak naléhavě potřebuje změnu. Zdržíte se a pojedete s námi?"

"Ne, určitě ne. Vrátím se domů, jen co se večer trochu ochladí."

"Ale můžete zase po ránu přijet, dokud to ochlazení ještě trvá."

"Ne -- to nestojí za to. Kdybych přijel, měl bych špatnou náladu."

"V tom případě zůstaňte prosím v Richmondu."

"Jenomže když tam zůstanu, tak budu mít náladu ještě horší. Trápím se, když si vzpomenu, že jste tu všichni beze mne."

"S touhle nesnází si musíte nějak poradit sám. Vyberte si míru špatné nálady, jaká vám vyhovuje. Já už na vás nebudu naléhat."

Tou dobou se někteří hosté začali trousit z procházky a zakrátko se tu shromáždila celá společnost. Jedněm udělal Frank Churchill svou přítomností radost, jiní to přijali nevzrušeně, ale všechny rozrušil a znepokojil vzkaz vysvětlující zmizení slečny Fairfaxové. Záležitost se uzavřela zjištěním, že už je načase, aby se rozloučili všichni, a když domluvili ještě krátce poslední podrobnosti ohledně zítřejšího podniku, rozešli se. Franku Churchillovi, jemuž od začátku nebylo po chuti z takové události se vyloučit, to nebylo po chuti čím dál víc, až jeho poslední slova Emmě zněla:

"Nu, jestli si to vy přejete, abych zůstal a přidal se k vám, udělám to."

Usmála se na souhlas; a nic méně závažného než poselství z Richmondu ho do zítřejšího večera nemohlo odvolat.

43. kapitola

Měli na Box Hill překrásné počasí a také ostatní vnější okolnosti, ať už šlo o organizaci, dopravu nebo dochvilnost, přispívaly k zdařilému výletu. Pan Weston všechno řídil, zprostředkoval spolehlivě mezi farou a Hartfieldem a všichni se vypravili

včas. Emma a Harriet jely spolu, slečna Batesová a její neteř s Eltonovými, páni na koních. Paní Westonová zůstala s panem Woodhousem. A tak už nic nebylo třeba, jen aby měli dobrou náladu, až se ocitnou na místě. Sedmimílová cesta uběhla v očekávání příjemných zážitků a v první chvíli po příjezdu všichni podlehli úchvatnému dojmu a vyjadřovali svůj obdiv; avšak celkově v průběhu dne cosi chybělo. Jako by na ně padla malátnost, ba sklíčenost, a proto nedokázali překonat nedostatek družnosti. Stále se rozpadali na oddělené skupinky. Manželé Eltonovi se procházeli spolu, pan Knightley se ujal slečny Batesové a Jane a Emma s Harriet patřily Franku Churchillovi. Pan Weston se marně pokoušel společnost lépe sladit. Zprvu to vypadalo, že se tak rozdělili náhodně, ale v podstatě se na tom už nic nezměnilo. Pan Elton i jeho choť projevovali dost ochoty družit se a snažili se chovat přátelsky, avšak mezi těmi ostatními jako by se celé ty dvě hodiny, strávené na vršku, tyčil zásadní předěl, proti němuž ani krásná vyhlídka, ani studené občerstvení, ani bujarý pan Weston nic nezmohli.

Zprvu to pro Emmu byla vyslovená nuda. Nezažila ještě, aby Frank Churchill byl tak zamlklý a nezáživný. Neřekl nic, co by stálo za poslechnutí -- rozhlížel se, jako by nic neviděl -- pronášel obdivná slova, jako by mu unikal jejich smysl -- naslouchal jí a nevnímal, co mu říká. A když on projevoval takovou nechápavost, nebylo divu, že otupěla i Harriet, a oba byli k nesnesení.

Pak se všichni usadili, a to už bylo lepší, podle jejího mínění o hodně lepší, neboť Frank Churchill se rozpovídal a rozjařil a soustředil se jen a jen na ni. Vyznamenával ji svou pozorností, seč mu síly stačily. Jako by

na ničem na světě tak nezáleželo, aby ji pobavil a zavděčil se jí. -- A Emma, která se ráda bavila, a ani jí nebylo proti mysli poslouchat lichotky, ho ještě podněcovala a přijímala jeho dvornosti tak ochotně a povzbudivě jako v prvním období, kdy se přátelili nejdůvěrněji, třebaže tomu teď nepřikládala žádný význam; ovšem ostatní, kdo tomu přihlíželi, museli nutně dospět k závěru, jež žádné slovo nevystihuje tak dobře jako flirtování. "Pan Frank Churchill a slečna Woodhousová spolu nestoudně flirtovali." Vystavovali se nebezpečí, že právě toto označení bude použito jednou z dam v dopise do Javornice a druhou do Irska. Emma se nechovala vesele a lehkovážně proto, že byla tak šťastná; pravá příčina byla spíš v tom, že ji výlet ani zdaleka tak neuspokojil, jak předpokládala. Smála se proto, že byla zklamaná; a třebaže se jí jeho dvornost zamlouvala a považovala to všechno, ať už ho k tomu vedlo přátelství, milostný cit nebo hravost, za počínání vysoce chvályhodné, její srdce mu už znovu nepodléhalo. Stále ještě chtěla, aby zůstali jen dobrými kamarády.

"Jak jsem vám zavázán," pravil, "že jste mi přikázala, abych jel dnes s sebou! Nebýt vás, byl bych určitě přišel o celý tenhle rozkošný výlet. Byl jsem pevně rozhodnut hned se zase vrátit."

"Ano, byl jste velice rozladěný a já nevím kvůli čemu, ledaže jste se zpozdil, a tím přišel o nejlepší jahody. Zachovala jsem se k vám tak přátelsky, že jste to ani nezasluhoval. Vy jste však projevil pokoru. Přímo jste si vyprosil, abyste dostal rozkaz jet s námi."

"Neříkejte, že jsem byl rozladěný. Byl jsem unavený. Horko mne přemohlo."

"Dnes je ještě větší horko."

"Já je ale necítím. Dnes je mi báječně."

"Je vám báječně, protože jste se podrobil."

"Podrobil vám? -- Ano."

"Snad jsem si o to řekla, ale měla jsem na mysli vlastní rozvaze. Včera jste z nějakého důvodu ztratil sebeovládání a vymkl jste se sám sobě z ruky. Ale dnes už jste se opět našel -- a jelikož vedle vás nemohu být napořád, budeme raději předpokládat, že se podrobujete vlastní rozvaze než mně."

"To vyjde nastejno. Potřebuji pro své sebeovládání nějaký podnět. Vaše přání je mi rozkazem, i když je nevyslovíte. Krom toho se mnou můžete být napořád. Jste se mnou napořád."

"Od tří hodin včera odpoledne. Můj trvalý vliv nemohl začít působit dříve, protože jinak byste nebýval tak velice rozladěný."

"Včera od tří hodin! To je vaše datum. Já myslel, že jsme se seznámili v únoru."

"Žádná odpověď by nebyla práva vaší galantnosti. Jenomže --" (ztišila hlas) -- "nehovoří nikdo krom nás dvou, a mne už trochu zmáhá plácat hlouposti sedmi zamlklým lidem pro zábavu."

"Neřekl jsem nic, zač bych se musel stydět," odpověděl s útočnou prostořekostí. "Seznámili jsme se v únoru. Ať to slyší každý na tomhle kopci, kdo má tak bystré uši. Ať se můj hlas donese až k Micklenhamu na jedné straně a k Dorkingu na druhé. Seznámili jsme se v únoru." Nato zašeptal: "Naši společníci jsou mimořádně tupí. Co počít, abychom je vyburcovali? Jakákoli hloupost poslouží. Však já je rozpovídám. Dámy a pánové, slečna Woodhousová (jež kdekoli je, kraluje) mi přikázala, abych vám sdělil, že si přeje vědět, nač všichni myslíte."

Někteří se zasmáli a dali na to dobromyslnou odpověď. Slečna Batesová se vyjádřila

mnohomluvněji; paní Eltonová se nafoukla, že by slečna Woodhousová všude kralovala, a odpověď pana Knightleyho zazněla nejzřetelněji:

"Je si slečna Woodhousová jista, že by skutečně chtěla slyšet, co si všichni přítomní myslí?"

"Nene!" zasmála se Emma, jak nejbezstarostněji dokázala. "Ani za živý svět! Neunesla bych tak drtivé břemeno. Vyposlechnu cokoli, jen ne to, nač právě myslíte. I když by se mezi vámi asi přece jen našla osoba nebo osoby (pohlédla na pana Westona a Harriet), jejichž myšlenky bych se nebála poznat."

"Na něco takového bych si ani neosobovala právo se ptát!" zvolala paní Eltonová s důrazem. "Třebaže jako gardedáma této společnosti -- ještě jsem se neocitla v prostředí -- expedice -- mladé slečny -- vdané ženy --"

Její nesouvislé poznámky platily především manželovi a ten jí polohlasem přitakával v odpověď:

"Máte pravdu, drahá, svatou pravdu. Je to tak, namouvěru -- neslýchané -- ale některé dámy mají nezkrotný jazýček. Nejmoudřejší bude přejít to jako žert. Každý ví, co se patří vůči vám."

"To nejde," zašeptal Frank Emmě, "většiny z nich se to dotklo. Zaútočím na ně znovu a nepokrytěji. Dámy a pánové -- slečna Woodhousová mi přikázala, abych vám sdělil, že se vzdává svého práva vědět, co si všichni myslíte, a pouze žádá slyšet od každého z vás něco zábavného, ať je to cokoli. Je vás tu krom mne sedm, a já jsem se, jak milostivě konstatovala, už projevil jako velice zábavný; a žádá tedy od každého z vás pouze jednu velice chytrou průpověď ať veršem, ať prózou, ať původní či opakovanou -- nebo dvě aspoň

trošku chytré -- anebo tři naprosté hlouposti; a na oplátku se zavazuje, že se každé z nich od srdce zasměje."

"Výborně," prohlásila slečna Batesová, "v tom případě se nemám čeho bát. ‚Tři naprosté hlouposti. To je pro mne jako stvořeno, nemyslíte? Já vím, že dokážu plácnout tři hlouposti, sotva otevřu pusu, co říkáte?" (A rozhlédla se dobrotivě kolem sebe, jako by spoléhala, že jí všichni přitakají.) -- "Nemám pravdu?"

Emma nemohla odolat.

"Možná že ale přece jen vyvstanou těžkosti, madam. Nezlobte se na mne -- ale budete omezena co do počtu -- pouze tři naráz."

Slečnu Batesovou zmátl Emmin obřadný tón, takže okamžitě nepochopila smysl jejích slov; a když se jí pak rozbřesklo, nerozhněvala se, ačkoli lehký ruměnec nasvědčoval, že ji to zabolelo.

"Aha -- hm -- no jak by ne. Ano, chápu, co tím naznačuje --" (k panu Knightleymu) -- "a vynasnažím se držet jazyk za zuby. Zřejmě jdu lidem hodně na nervy, jinak by mi něco takového neřekla, když se známe taková léta."

"Mně se váš záměr zamlouvá," prohlásil pan Weston. "Jsem pro, jsem pro. Vynasnažím se ze všech sil. Dám vám hádanku. Jak ohodnotíte hádanku?"

"Nízko, obávám se, že nízko, pane," odvětil jeho syn, "ale budeme shovívaví -- zvlášť proto, že jste se odhodlal jako první."

"Ne, kdepak," řekla Emma, "nízko ne. Hádankou se pan Weston zhostí úkolu za sebe i za svou bezprostřední sousedku. Prosím, pane Westone, posloucháme vás."

"Nevím, jestli je zvlášť důmyslná," řekl pan Weston. "Je totiž příliš průhledná, ale prosím. -- Která dvě písmena v abecedě dokážou vyjádřit dokonalost?"

"Která dvě písmena! -- vyjádří dokonalost. To namouduši nevím."

"To nikdy neuhádnete. Vám --" (k Emmě) -- "se to určitě nepovede uhádnout. -- Ale já vám to prozradím. -- M. a A. EM -- A. Chápete?"

Pochopení a polichocená vděčnost se spojily vjedno. Jistě to nebylo nic zvlášť vtipného, ale Emma v tom našla pádný důvod dlouze se rozesmát a mít radost, a k ní se připojili Frank i Harriet. -- Na ostatní členy společnosti to takto nezapůsobilo; někteří se tvářili vysloveně hloupě a pan Knightley prohlásil bez úsměvu:

"Teď je mi jasné, o jaké chytré průpovídky jde, a pan Weston se svého úkolu zhostil výborně, ovšem ostatním tím vyrazil zbraň z ruky. S dokonalostí se nemá tak pospíchat."

"Já za sebe jsem nucena požádat, abych se směla omluvit," prohlásila paní Eltonová. "Nedokázala bych se pustit do -- takovéhle věci mne nebaví. Kdysi mi kdosi poslal akrostich s mým vlastním jménem, a vůbec se mi tím nezavděčil. Vytušila jsem jeho původce. Takový floutek dotěrný! Víte, koho myslím --" (kývla k manželovi). "Takovéhle zábavy se hodí na Vánoce, když se sedí u krbu, ale podle mého názoru nejsou docela na místě při letní expedici krajinou. Slečna Woodhousová mne musí omluvit. Nečítám se k těm, co sypou vtipné hříčky z rukávu, jak si kdo vzpomene. Nepředstírám, ale trvám na svém právu posoudit, kdy promluvím a kdy budu držet jazyk za zuby. Přeskočte nás, prosím, pane Churchille. Přeskočte pana E., Knightleyho, Jane a mne. Neumíme dát k lepšímu nic chytrého -- ani jeden z nás."

"Ano, ano, mne prosím rozhodně přeskočte," dodal její manžel s vědomým opovržením. "Nevzpomínám si na nic, co by pobavilo slečnu Woodhousovou nebo kteroukoli jinou mladou

dámu. Jsem už starý ženáč -- prakticky k ničemu. Půjdeme se projít, Augusto?"

"Ze srdce ráda. Unavuje mne expedice, která uvízne tak dlouho na jednom místě. Pojďte, Jane, zavěste se do mne z druhé strany."

Jane však odmítla a manželé odkráčeli spolu. "Šťastný pár!" poznamenal Frank Churchill, jakmile se ocitli z doslechu. "Jak ti se k sobě hodí! Měli štěstí -- vždyť se vzali jen na základě známosti z lázní! -- Stýkali se přece, pokud vím, pouhých pár týdnů v Bathu! Měli skutečně štěstí! -- Jak může kdo poznat něčí pravo povahu v Bathu nebo v kterémkoli jiném letovisku? Vůbec ne. Tam se nic nepozná. Člověk musí vidět ženu u ní doma, v jejím vlastním prostředí, takovou, jaká je vždy, aby ji mohl spravedlivě posoudit. Jinak jsou to samé dohady a spoléhání na šťastnou náhodu -- z které se obvykle vyklube nešťastná náhoda. Kolik mužů už na sebe vzalo závazky po krátké známosti a litovalo toho pak celý život!"

Slečna Fairfaxová, která zřídkakdy promluvila, leda mezi svými nejbližšími, se teď ozvala.

"Takové případy se nepochybně stávají." Kašel j zabránil pokračovat v řeči. Frank Churchill se k ní pozorně obrátil.

"Chystala jste se něco říci," pravil vážně. Jane už ovládla hlas.

"Chtěla jsem jen poznamenat, že takové neblahé případy se občas stávají jak mužům, tak ženám, ale neumím si představit, že by jich bylo mnoho. Neuvážené, nemoudré vztahy třeba vzniknou -- ale obvykle bývá dost času dodatečně se z toho vzpamatovat. Tím mám na mysli toto: jen slaboch bez pevné vůle (a jeho štěstí je vždy vystaveno na milost a nemilost náhodám) se kvůli neblahé známosti dá trvale znepokojovat nebo soužit."

Na to jí neodpověděl; pouze na ni pohlédl a

na souhlas se uklonil; zakrátko pak prohlásil živě:

"Hm, já sám mám moc málo důvěry ve vlastní soudnost, a proto jen doufám, že mi někdo jiný vybere manželku, až se budu mět oženit. Uděláte to pro mne?" (obrátil se k Emmě). "Vyberete mi manželku? -- Jsem přesvědčen, že by se mi líbila každá, na kterou by padla vaše volba. Postarala byste se tak o rodinu, to víte." (Usmál se na otce.) "Najděte mi nevěstu. Já nijak nepospíchám. Ujměte se jí, zdokonalte ji."

"K obrazu svému."

"To rozhodně, pokud to půjde."

"Dobrá. Přijímám vámi svěřený úkol. Budete mít líbeznou choť."

"Musí mít živý temperament a oříškové oči. Jiné podmínky si nekladu. Odjedu na pár let na cesty, a až se vrátím, přijdu si k vám pro ženu. Nezapomeňte."

Nehrozilo nebezpečí, že by Emma zapomněla. Takový úkol jí byl v každém směru po chuti. Což Harriet neodpovídá přesně jeho požadavkům? -- Až na ty oříškové oči by z ní za dva roky mohla být přesně taková nevěsta, po jaké touží. Třeba má už teď Harriet na mysli, kdoví? Ta poznámka o zdokonalení jako by tomu napovídala.

"Což kdybychom se vydaly za paní Eltonovou, tetinko?" zeptala se Jane.

"Jak chceš, děvenko. Já půjdu s radostí. Jsem připravena. Byla bych s ní šla hned, ale takhle to bude také pěkné. Vždyť ji brzy dohoníme. Tamhle je -- ne, to je někdo jiný. To je dáma, která přijela k ekvipáži s tou irskou společností, a vůbec se jí nepodobá. -- Řekla bych, namouvěru --"

Odcházely, a za půl minuty je následoval i pan Knightley. Zůstali jen pan Weston, jeho syn, Emma a Harriet; a mladík se teď tak

rozjařil, až to bylo téměř nepříjemné. Dokonce i Emmu už unavovaly jeho komplimenty a žertování a byla by se mnohem raději v klidu procházela s kýmkoli z ostatních nebo i seděla sama, aby si jí vůbec nikdo nevšímal a ona se mohla tiše kochat krásnou krajinou, která se jí rozkládala u nohou. Když se objevili kočí, kteří jim přišli oznámit, že kočáry jsou připravené, uvítala je s radostí; a dokonce rušné přípravy k návratu a úsilí paní Eltonové, aby její kočár předjel první, snášela ochotně, protože ji čekala vítaná klidná cesta domů, která měla ukončit spornou zábavu tohoto radostného dne. Doufala, že už se nikdy nedá vmanévrovat do nějakého dalšího podobného podniku, s tak nesourodou společností.

Zatímco čekala na kočár, stanul jí náhle po boku pan Knightley. Rozhlédl se, jako by se chtěl přesvědčit, že nikdo není na doslech, a pak pravil:

"Emmo, musím vám znovu promluvit do duše, jak to dělávám. Možná že jste mi tu výsadu spíš trpěla, než udělila, ale nezbývá mi, než jí opět využít. Když se dopustíte nějakého poklesku, nemohu nečinně přihlížet. Jak jste se mohla tak necitlivě dotknout slečny Batesové? Jak jste mohla tak urážlivě zavtipkovat na účet ženy její povahy, jejího věku a postavení? To bych byl, Emmo, do vás neřekl."

Emma si v duchu všechno vybavila, zrudla, zastyděla se, ale snažila se to zlehčit smíchem.

"Ale jak jsem měla odolat a neříct, co jsem řekla? Takovému pokušení by podlehl každý. Nebylo to přece nic tak hrozného. Vsadila bych se, že mě ani nepochopila."

"I pochopila, ujišťuji vás. Je jí naprosto jasné, co jste tím myslela. Od té chvíle o

ničem jiném nemluví. Přál bych vám, abyste slyšela, jak to přijímá -- s jakou otevřeností a velkomyslností. Přál bych vám, abyste slyšela, jak říká, že si váží vaší trpělivosti, když jí stále prokazujete tolik ohleduplnosti, vy i váš pan otec, a přitom vám její společnost musí být tak na obtíž."

"Propána!" zvolala Emma. "Vždyť já vím, že na světě není dobrotivější osoby. Ale sám musíte uznat, že v ní se ušlechtilé a směšné vlastnosti tak nešťastně propojují!"

"Propojují, to uznávám," řekl, "a kdyby byla zámožná, přehlédl bych mnohé, když příležitostně ty směšné převládnou nad ušlechtilými. Kdyby měla nějaký majetek, nechal bych všem neškodným pošetilostem volný průběh a nečetl bych vám levity, kdybyste si vůči ní něco dovolila. Kdyby se vám společensky mohla rovnat -- ale uvažte, Emmo, jak k tomu má daleko. Je chudá. Musí se uskrovňovat ve srovnání s tím, nač byla zvyklá v dětství, a dožije-li se vysokého věku, bude se patrně muset uskrovňovat ještě víc. Už proto, že je v takové situaci, byste s ní měla soucítit. Zachovala jste se opravdu odsouzeníhodně. Vy, kterou zná od dětských střevíčků, kterou viděla vyrůstat od časů, kdy to pro vás bylo vyznamenání, že vám věnuje pozornost, vy se jí teď bezmyšlenkovitě, z chvilkového rozmaru vysmějete, pokoříte ji -- navíc před její neteří -- a před dalšími lidmi, z nichž mnozí (určitě aspoň někteří) se ve svém vztahu k ní budou přesně řídit podle toho, jak se zachováte vy. -- Moje řeči vám jistě nejsou příjemné, Emmo -- i mně jsou všechno jiné než příjemné; ale pokládám za svou povinnost, a také vám budu říkat pravdu, dokud smím, s vědomím, že vám tím prokazuji své přátelství, když vám podle nejlepšího vědomí poradím, a s důvěrou, že to jednou

oceníte víc, než jste s to teď."

V průběhu tohoto rozhovoru došli ke kočáru, který už stál připraven, a než se vzmohla na slovo, pomohl jí nastoupit. Vyložil si mylně citové pohnutí, které jí svazovalo jazyk a nutilo odvracet tvář. Zapříčinil je pouze hněv vůči sobě samé, hluboké zahanbení a upřímná starost. Nedokázala promluvit, a jen nastoupila do kočáru, schoulila se dozadu na sedadlo, aby se vzpamatovala -- a vzápětí si začala vyčítat, že se nerozloučila, že neuznala svou vinu, že odjela jako ve vzdoru -- a natáhla se k okénku, aby ještě zavolala, a zamávala; ale přišla s tím o pár vteřin pozdě. On už se odvrátil a koně se rozběhli. Hezkou chvíli se ještě ohlížela, ale nadarmo; a brzy sjeli s nezvyklou rychlostí, jak jí to připadalo, na půl cesty z kopce a všechno zůstalo daleko za nimi. Byla nevýslovně zdrcená -- přesahovalo téměř její síly nedat na sobě nic znát. Ještě nikdy v životě neprožívala takové rozrušení, takovou hanbu, takový zármutek. Zapůsobilo to na ni nesmazatelným dojmem. Nemohla popřít oprávněnost jeho výtek. Cítila v srdci jejich pravdivost. Jak jen mohla být k slečně Batesové tak bezohledná, tak krutá! -- Jak se mohla vystavit odsouzení člověka, na jehož míněním jí tak záleží! Jak mohla dopustit,a by od ní odešel, aniž mu vyjádřila vděčnost, souhlas, aniž zachovala běžnou zdvořilost!

Čas ji nezkonejšil. Čím déle o tom uvažovala, tím bolestněji to prožívala. V životě si nepřipadala tak nešťastná. Ještě že nemusela povídat. V kočáru seděla pouze Harriet, a ta se také zdála bez nálady, unavená, a víc než ochotně mlčela; a Emma skoro celou cestu domů cítila, jak se jí slzy koulejí po tvářích, a nenamáhala se je zadržet, jakkoli k nim zdánlivě nebyl důvod.

44. kapitola

Celý večer přemýšlela Emma o nevydařeném výletu na Box Hill. Jak se jeví ostatním účastníkům, to nemohla vědět. Možná že ve svých různých domovech a z různých hledisek na něj vzpomínají s potěšením; podle jejího názoru to však byl den tak promarněný, tak prostý jakéhokoli rozumného uspokojení ve svém průběhu a odsouzený k tak nepříjemným pocitům ve vzpomínkách, že něco podobného ještě nezažila. Večer strávený hrou v kostky s tatíčkem je proti tomu vrchol blaženosti. V tom může najít pravé potěšení, když věnuje nejpříjemnější hodiny ze čtyřiadvaceti jeho zábavě, a také ve vědomí, že si možná plně nezasluhuje jeho láskyplnou něhu, důvěřivost a respekt, ale jejímu celkovému chování k otci nelze snad nic podstatného vytknout. Jako dcera má srdce na pravém místě. Věří, že by jí nikdo neřekl: "Jak jste se mohla tak necitelně dotknout pana otce? -- Pokládám za svou povinnost, a také vám budu říkat pravdu, dokud smím." Slečna Batesová už nikdy nebude mít důvod -- ne, už nikdy! Pokud úcta prokazovaná v budoucnu může odčinit minulost, smí doufat v odpuštění. Častokrát už se zachovala nepěkně a svědomí jí to potvrzuje, nepěkně spíš v myšlenkách než v činech, jednala s ní přezíravě, neohleduplně. Nic takového už se nestane. Na důkaz upřímného pokání ji hned zítra dopoledne navštíví, a to bude počátek pravidelných přátelských styků, které bude udržovat.

Její odhodlání do rána nepolevilo, i vydala se na návštěvu dost brzy, aby jí do toho nic nepřišlo. Není pravděpodobné, že by cestou potkala pana Knightleyho, pomyslela si, ale mohl by se ukázat u Batesových, až tam ona bude na návštěvě. To by jí nebylo proti mysli.

Nestydí se projevit pokání, když je tak oprávněné a upřímně prožívané. Cestou bloudila očima směrem k Donwellu, jeho ale nezahlédla.

"Dámy jsou doma." Dosud nikdy se nezaradovala nad touto odpovědí, ani nevešla do chodby a nevystupovala po schodech, aby jim udělala radost; vždy to bylo spíš s pocitem, že činí milostivě zadost povinnosti, anebo že chce udělat radost sobě, protože se na jejich účet dodatečně zasměje.

Svým příchodem vyvolala zřejmě nějaký rozruch; ozvaly se kroky i hlasy. Zaslechla slečnu Batesovou, něco bylo třeba spěšně zařídit; služka se koukala polekaně a rozpačitě; prý doufá, že laskavě chviličku posečká, a pak ji uvedla předčasně. Jak teta, tak neteř zřejmě právě unikly do vedlejší místnosti. Jane zahlédla docela zřetelně a ta vypadala neobyčejně špatně; a než za nimi zapadly dveře, zaslechla slečnu Batesovou: "Ano, děvenko, tak já tedy řeknu, že sis musela jít lehnout, nemocná jseš na to namouduši dost."

Chudinka stará paní Batesová, přívětivá a skromná jako vždy, se tvářila, jako by dost nechápala, co se to děje.

"Bojím se, že Jane přepadla nějaká nevolnost," pravila, "ale já o tom nic nevím; mně tvrdí, že je jí dobře. Myslím, že tu dcera bude zpátky co nevidět, slečno Woodhousová. Prosím, přijměte laskavě místo. Ta Hetty neměla odejít. Já přece nemůžu -- Našla jste si židli, slečno? Sedí se vám pohodlně? Dcera určitě přiběhne co nevidět."

Emma v to upřímně doufala. Na okamžik se jí zmocnila obava, že se jí slečna Batesová bude stranit. Slečna Batesová se však brzy objevila na prahu -- "Taková vzácná laskavost z vaší strany!" -- Emmě ale napovídalo svědomí, že nebrebentí tak zvesela jako dřív -- že se

netváří a nechová tak přirozeně. Zadoufala, že vyjádří-li upřímný přátelský zájem o slečnu Fairfaxovou, nastoupí cestu k návratu starých vztahů. Účinek se dostavil bezprostředně.

"Ach, slečno Woodhousová, vy jste přece tak milá! -- Zřejmě jste se už doslechla -- a přicházíte nám pogratulovat. Já na to zrovna nevypadám, že bych měla velkou radost, viďte --" utřela si slzičku, "-- ale nám přichází moc zatěžko se s ní rozloučit, když jsme ji tu měli tak dlouho, a ji úporně rozbolela hlava, jak od rána psala: takové dlouhé dopisy musela napsat plukovníku Campbellovi a paní Dixonové, to víte. ‚Děvenko drahá, povídám, ‚vždyť na tom necháš oči -- protože jí pořád oči plavaly v slzách. Není taky divu, ne, není divu. Je to velká změna -- takové místo, to sotvakterá slečna dostane hned napoprvé -- nemyslete si, slečno Woodhousová, že si toho nečekaného štěstí neváží me --" znovu si otřela slzy -- "ale má chudinka zlatá! Kdybyste jen viděla, jak jí hlava třeští. Kdo zakouší velké bolesti, ten ani nemůže procítit vděčnost tak, jak by se slušelo a patřilo, to jistě chápete. Na ni to opravdu teď těžce doléhá. Kdybyste ji viděla, vůbec byste neřekla, jak je šťastná a jak se raduje, že získala takové místo. Omluvte ji, že sem nepřijde -- není toho schopna -- odebrala se do svého pokoje -- radila jsem jí, aby si šla lehnout; jenomže ona si nelehla, přechází po pokoji. Tvrdí ale, že se jí už brzy uleví, když má ty dopisy napsané. Bude jít to moc líto, že vás neuvidí, slečno Woodhousová, ale vy jste tak dobrotivá, že ji jistě omluvíte. Nechaly jsme vás čekat -- hrozně se za to hanbím -- ale nastal tady trochu zmatek -- přeslechly jsme klepání, a teprve, když jste stoupala po schodech, tak jsme poznaly, že někdo jde. ‚To bude jen paní Coleová, povídám, ‚na to dám krk. Nikdo jiný

nechodí tak brzy. ,Hm, jednou to musím podstoupit, povídá ona, ,tak ať to mám radši za sebou. Jenomže vešla Patty a ohlásila vás. ,Ne, je to slečna Woodhousová, povídám, ,a s tou si přece ráda popovídáš. -- ,Nemohu teď mluvit s nikým, povídá ona a vyskočila, že půjde pryč; proto jsme vás nechaly čekat -- a velice se za to omlouváme a stydíme. ,Když nemůžeš s nikým mluvit, děvenko, povídám, ,tak to se nedá nic dělat, a já řeknu, že sis šla lehnout. "

Emma projevila upřímný zájem. Už nějakou dobu cítila k Jane vzrůstající sympatie, a tenhle obraz prožívaného utrpení ji vyléčil nadobro z dřívější malicherné podezíravosti a zůstavil pouze soucit; a když si vzpomněla na nepodložené a nelaskavé úvahy z nedávné minulosti, musela uznat, že Jane pochopitelně může být svolná setkat se s paní Coleovou nebo kteroukoli jinou věrnou přátelskou duší, zatímco nedokáže čelit její přítomnosti. Promluvila v souladu se svým rozpoložením -- vyjádřila procítěně lítost i starostlivost -- a upřímnou naději, že okolnosti, o nichž se zmiňuje slečna Batesová jako o hotové věci, budou pro slečnu Fairfaxovou co nejpříznivější a nejpřijatelnější. "Musí to být pro vás pro všechny těžká zkouška. Domnívala jsem se, že se k ničemu nepřikročí, dokud se nevrátí plukovník Campbell."

"Taková vzácná laskavost z vaší strany!" odvětila slečna Batesová. "Ale vy jste vždycky tak laskavá."

Před takovým "vždycky" musela uhnout; a aby prolomila hroznou hradbu její vděčnosti, zeptala se Emma přímo:

"A kam -- smím-li se ptát -- slečna Fairfaxová půjde?"

"K jisté paní Smallridgeové -- moc milá dáma -- z nejvyšších kruhů -- bude se starat o její

tři děti -- rozkošné holčičky. Ani by se nenašlo druhé místo, za okolností tak všestranně lákavých, pomineme-li přímo rodinu paní Sucklingové nebo paní Braggeové; ale paní Smallridgeová je s oběma dámami spřátelena a sídlí nedaleko od nich: jen čtyři míle od Javornice. Jane bude pouze čtyři míle od Javornice."

"Zřejmě je tedy paní Eltonová tou osobou, které slečna Fairfaxová vděčí za --"

"Ano, naše dobrotivá paní Eltonová. Projevuje Jane nezdolnou, věrnou náklonnost. Nedala si to vymluvit. Nechtěla ani slyšet, aby Jane odmítla, protože když se o tom Jane dověděla, to bylo předevčírem, právě to dopoledne, jak jsme navštívili Donwell, tak nejdřív rozhodně nechtěla tu nabídku přijmout, a to právě z důvodů, o nichž se zmiňujete; jak to říkáte, rozhodla se, že nepodnikne žádné kroky, dokud se plukovník Campbell nevrátí, a že na sebe nevezme žádné závazky -- a to opakovala paní Eltonové znovu a znovu -- a já bych na to byla krk dala, že své stanovisko nezmění! -- ale milá paní Eltonová, ta všemu rozumí, a tak do toho viděla líp než já. Málokdo by trval na svém s takovou laskavostí jako ona, když odmítala Jane vyhovět: rázně včera prohlásila, že neodešle odmítavou odpověď, jak si přála Jane, ale že počká -- a co se nestalo: včera večer to najednou byla hotová věc, že Jane nastoupí. To mne tedy doopravdy překvapilo. Já nic netušila! -- Jane vzala paní Eltonovou stranou a řekla jí, že když uvážila všechny výhody spojené s místem u paní Smallridgeové, rozhodla se, že je přijme. -- Mně se o tom ani slůvkem nezmínila, až když všechno dojednala."

"Vy jste byly včera večer na návštěvě u paní Eltonové?"

"Ano, paní Eltonová nás všechny pozvala. Ta

návštěva se domluvila ještě na tom kopci, když jsme se procházeli s panem Knightleym. ‚Musíte k nám večer přijít, povídala, ‚já vás chci rozhodně u nás všechny shromáždit. "

"Pan Knightley byl tedy rovněž přítomen?"

"Ne, pan Knightley ne. On to pozvání od začátku odmítal; já sice myslela, že nakonec přijde, když paní Eltonová prohlašovala, že ho jen tak nepustí, ale nepřišel; byly jsme tam jen my, matička, Jane a já, a strávily jsme tam moc příjemný večer. To víte, slečno Woodhousová, u takových milých přátel se člověk vždycky cítí dobře, i když se všichni zdáli dost vyčerpaní po tom dopoledním výletu. To víte, i zábava unaví -- a mně nakonec ani nepřipadalo, že by se byli všichni zvlášť dobře bavili. Já sama na to ale budu vždycky vzpomínat jako na moc zdařilý výlet a budu vděčna těm laskavým přátelům, kteří mne vzali s sebou."

"Slečna Fairfaxová si to zřejmě celý den rozmýšlela, i když se vám o tom nezmínila."

"Tak nějak to asi bylo."

"Kdykoli ta doba nastane, bude to jistě těžké pro ni i pro její blízké -- ale doufám, že její povinnosti budou vyváženy všemožnými příznivými okolnostmi -- mám na mysli poměry v té rodině a její reputaci."

"Děkuji vám, drahá slečno Woodhousová. Ano, bude mít všechno, co si jen pomyslíte, aby mohla být spokojená. S výjimkou Sucklingových a Braggeových nezná paní Eltonová rodinu, kde by slečna od dětí měla tak velkomyslné podmínky pro svou práci. Paní Smallridgeová je skvostná žena! -- Její životní styl se téměř vyrovná Javornici -- a co se těch dětiček týká, tak až na omladinu Sucklingových a Braggeových nenajdete tak pěkné a miloučké děti, kdybyste šla světa kraj. Budou s Jane zacházet laskavě a vážit si jí. -- Nepozná u

nich než radosti, samé radosti. -- A její plat! -- Netroufám si před vámi ani vyslovit, co jí budou platit, slečno Woodhousová. Ani byste neuvěřila, jak jste zvyklá na vysoké obnosy, že někdo je ochoten tolik platit mladé dívce jako Jane."

"Ach, drahá slečno," zvolala Emma, "jsou-li všechny děti jen trochu takové, jako si vzpomínám, že jsem byla já, pak i pětinásobek částky, kterou jsem kdy slyšela uvádět jako plat v takovém případě, jsou moc draze vydělané peníze."

"Vy se na to díváte tak ušlechtile!"

"A kdy by vás měla slečna Fairfaxová opustit?"

"Zakratičko, skutečně zakrátko; to je na tom to nejhorší. Do čtrnácti dnů. Paní Smallridgeová na to velmi pospíchá. Chudinka matička není schopna se s tím smířit. Tak se jí snažím zahnat to pomyšlení z hlavy a říkám jí: ‚Podívejte, paní máti, nebudeme na to už myslet. "

"Všichni její blízcí se s ní budou těžko loučit, ale nebudou i plukovník Campbell s paní neradi, až zjistí, že nastoupila místo ještě před jejich návratem?"

"Ano; Jane tvrdí, že určitě budou, ale na druhou stranu zase tohle je taková nabídka, jakou prý si nemůže dovolit odmítnout. Zůstala jsem, jako by do mne hrom uhodil, když mi včera přišla říct, co dojednala s paní Eltonovou, a v patách za ní přikvačila paní Eltonová, a že mi gratuluje! To se stalo ještě před čajem -- počkat -- ne, nemohlo to být před čajem, protože jsme právě zasedali ke kartám -- ale přece jen to bylo před čajem, protože si vzpomínám, jak jsem si pomyslela, že -- Ouvej! Ne, teď už se mi to jasně vybavilo: před čajem se něco zběhlo, ale něco jiného. Před čajem přišli pro pana Eltona, a

že prý s ním chce mluvit syn starého Johna Abdyho. Na Johna já nedám dopustit, chudák stará, písařil u nebožtíka tatíčka sedmadvacet let a teď k stáru je chudák upoutaný na lůžko, trpí revmatickými bolestmi, má gicht ve všech kloubech -- musím za ním dneska zaběhnout, a Jane za ním taky zajde, o tom jsem přesvědčená, jestli se dnes vůbec vypraví ven. A syn chudáka Johna přišel požádat pana Eltona, jestli by mu farnost nemohla přispět nějakou podporou: jemu samému, jako tomu synovi, se vede znamenitě, je vrchním U koruny, to víte, hospodský a podobně, ale nemůže podporovat otce bez jistého příspění; a když se pan Elton pak vrátil, vyprávěl nám, co mu ten hospodský povídal, a tím jsme se dozvěděli, že posílali bryčku do Randallsu, aby odvezla pana Franka Churchilla do Richmondu. Tohle se odehrálo před čajem. A po čaji promluvila Jane s paní Eltonovou."

Slečna Batesová ani nedopřála Emmě času, aby jí sdělila, že o této události zhola nic neví; vycházela sice z předpokladu, že Emma je o odjezdu pana Franka Churchilla dopodrobna zpravena, přesto však jí znovu vylíčila všechny okolnosti, a proto na tom vlastně ani nezáleželo.

Pan Elton se od hospodského dozvěděl souhrnem informací přímo známých jemu i zprostředkovaných služebnictvem z Randallsu asi toto: krátce poté, co se panstvo vrátilo z výletu, dorazil posel z Richmondu, což nebyla neočekávaná událost; pan Churchill poslal synovci pár řádek, aby mu sdělil, že stav paní Churchillové je celkem uspokojivý, a požádal ho, aby se vrátil domů nejpozději zítra časně ráno; avšak pan Frank Churchill se rozhodl, že nebude odjezd odkládat a vypraví se domů hned; a jelikož se kůň zřejmě nějak nachladl, poslali Toma okamžitě ke Koruně pro bryčku a

hospodský ji viděl projíždět kolem, když stál před hospodou, a kočí hnal koně svižným poklusem, ale vyrovnaně.

Na tomhle na všem nebylo nic překvapivého ani zajímavého a Emmě to utkvělo v mysli jen proto, že to mělo jisté širší souvislosti. Napadlo ji totiž, jak rozdílné postavení ve světě zaujímá paní Churchillová a Jane Fairfaxová: kolem jedné se všechno točí, druhá neznamená nic -- a tak seděla v zamyšlení nad rozdílností ženského údělu, s pohledem upřeným do prázdna, až ji vytrhla slečna Batesová:

"Aha, vidím, o čem uvažujete: o tom fortepianu. Co s ním bude? To je pravda. Chudinka zlatá Jane o tom právě teď mluvila. ‚Půjdeš pryč, povídá, ‚musíme se spolu rozloučit. Tady nemáš co dělat. -- Nechte ho tu ale prozatím, povídá, ‚poskytněte mu útočiště, než se vrátí plukovník Campbell. Promluvím si s ním o tom; on to za mne zařídí; pomůže mi ve všech nesnázích. A dodneška myslím neví, jestli to byl dar od něho nebo od jeho dcery."

Tím byla Emma nucena obrátit pozornost ke klavíru; vzpomněla si přitom na všechny dřívější neopodstatněné a nelaskavé dohady, a bylo jí to velmi nepříjemné; v důsledku toho vzápětí sama sebe přesvědčila, že setrvala na návštěvě přiměřeně dlouho; a když zopakovala všechna upřímně myšlená účastná přání, rozloučila se.

45. kapitola

Emma dumala a meditovala celou cestu domů nerušeně dál; jakmile však překročila práh salonu, zastala tam ty, kdo jí nutně odvedli myšlenky jiným směrem. V její nepřítomnosti přišel pan Knightley a také Harriet a zatím se jim věnoval tatíček. Pan Knightley se okamžitě zvedl a hlasem rozhodně vážnějším než jindy ji oslovil: "Nechtěl jsem odejít bez setkání s

vámi, teď už mám ale nejvyšší čas, a proto se nemohu zdržet. Jedu do Londýna, navštívit na pár dní Johna s Isabellou. Nechcete jim něco poslat nebo vyřídit, krom ,tisícerých srdečných pozdravů , které nikoho nezatíží?"

"Ne, vůbec ne. A co že jste se rozhodl tak náhle?"

"Ano -- dost náhle -- ale už jsem o tom nějaký čas uvažoval."

Emma pochopila, že se na ni ještě zlobí; tvářil se, jako by to ani nebyl on. Čas mu však jistě napoví, pomyslela si, že by se měli zase usmířit. A zatímco tam stál -- jakoby na odchodu, ale neodcházel -- začal jí tatíček klást otázky:

"Tak co, holčičko, dostala ses tam v pořádku? -- A co jsi zjistila, jak se daří mé vážené dávné přítelkyni a její dceři? -- Jistě si tvou návštěvu považovaly. Drahá Emma šla složit poklonu paní a slečně Batesovým, jak jsem vám už povídal, pane Knightley. Je k nim vždycky tak pozorná!"

Emmu polil nach nad touhle nezaslouženou chválou; usmála se, zavrtěla velmi výmluvně hlavou a pohlédla na pana Knightleyho. -- Měla dojem, že rázem stoupla v jeho očích, jako by jí z tváře vyčetl pravdu, a všechny chvályhodné pohnutky, které ji vedly, okamžitě zaznamenal a ocenil. -- Jeho pohled proteplel přátelským uznáním. Z hloubi duše ji to potěšilo -- a vzápětí ještě víc drobný počin, který jako by svědčil o něčem hlubším z jeho strany než o běžném přátelství. -- Vzal ji za ruku -- jestli mu k tomu sama dala podnět, to si nemohla vybavit -- možná že mu ji docela nabídla -- on ji ale přijal, stiskl a určitě se užuž chystal pozvednout si ji ke rtům -- když tu ji jakoby z náhlého popudu opět pustil. Co ho odradilo, proč se v poslední chvíli rozhodl jinak, když už to téměř

uskutečnil, to nechápala. Neměl si to rozmyslet, říkala si v duchu. -- Nesporně však takový úmysl měl, a jestli to bylo proto, že si obvykle nepotrpěl na galantnosti, anebo z nějakého jiného důvodu, pomyslela si, stejně mu to ohromně slušelo. -- Hodilo se to k jeho přímočaré, a přitom impozantní osobnosti. -- Neubránila se zadostiučinění, kdykoli si na to pak vzpomněla. Viděla v tom důkaz upřímné náklonnosti. -- Vzápětí ji opustil -- v mžiku byl pryč. Jednal vždycky rázně, jak odpovídalo bystré mysli, která nezná nerozhodnost a liknavost, a tentokrát jako by zmizel ještě energičtěji než jindy.

Emma nemohla litovat, že zašla k slečně Batesové, ale mrzelo ji, že od nich neodešla o deset minut dříve; -- místo o Jane Fairfaxové by si bývala moc ráda pohovořila s panem Knightleym. -- Rovněž tak nelitovala, že míří do Londýna, protože věděla, jakou radost budou mít z jeho návštěvy -- ale také se mohl vypravit v příhodnější době -- a kdyby ji byl zasvětil do svých plánů dřív. Rozloučili se však jako dobří přátelé; nemůže se mýlit v tom, co naznačuje svým výrazem i nedokončenou dvorností; -- tím vším ji chtěl ujistit, že si znovu vydobyla jeho dobré mínění. -- Seděl u nich půl hodiny, zjistila. Velká škoda, že se nevrátila dřív!

S úmyslem rozptýlit tatíčka a odvrátit ho od lamentací, že pan Knightley jede do Londýna; že jede tak zničehožnic a že jede na koni, což, jak věděla, je všechno velice politováníhodné, tlumočila mu všechny noviny o Jane Fairfaxové a její naděje co do účinku se ukázaly oprávněné: posloužilo to jako velice užitečná hráz -- zaujalo ho to, ale nerozrušilo. Už dávno si srovnal v hlavě, že Jane Fairfaxová nastoupí do místa jako vychovatelka, a dokázal o tom hovořit s

vyrovnanou myslí, kdežto odjezd pana Knightleyho do Londýna, to byla neočekávaná rána.

"To rád slyším, děvenko, upřímně rád, že dostane tak výborné místo. Paní Eltonová je velice dobrosrdečná a učinlivá, a jsem přesvědčen, že její známí odpovídají všem představám. Doufám, že u nich není vlhko a že budou pečovat o zdraví slečny Fairfaxové. Na to má panstvo myslet v první řadě, a já jsem na to u slečny Taylorové vždycky myslel. Vždyť pro tu cizí dámu bude slečna Fairfaxová znamenat to, co slečna Taylorová pro nás, holčičko. A doufám, že v jednom směru bude mít víc štěstí a nikdo ji nepřiměje opustit domov, kde žila tolika let."

Nazítří přišly z Richmondu takové zprávy, že všechno ostatní odsunuly do pozadí. Do Randallsu byl doručen expresní list oznamující úmrtí paní Churchillové. Třebaže synovec neměl zvláštní důvod proč pospíchat domů, nežila ani plných šestatřicet hodin po jeho návratu. Zčistajasna dostala zcela jiný záchvat, což podle jejího dosavadního stavu vůbec neočekávali, a po krátkém zápase mu podlehla. Slavná paní Churchillová nebyla více mezi živými.

Zapůsobilo to tak, jak takové skutečnosti obvykle zapůsobí. Každý v jisté míře zvážněl a zesmutněl; projevil rozcitlivění vůči nebožce, starost o pozůstalé a s rozumným odstupem zvědavost, kde bude pohřbena. Oliver Goldsmith nás poučil, že krásné ženě, která se dala na cestu hříchu, nezbývá než skonat, a té, která se dala na sekýrování, je možné doporučit stejný prostředek k napravení reputace. Paní Churchillová byla dobrých pětadvacet let kdekomu protivná, a teď o ní všichni hovořili se soucitnou velkomyslností. Ta byla v jednom punktu plně oprávněna. Nikdo jí dřív nevěřil,

že je vážně nemocná. Zmíněná událost ji očistila od sobecké svévole hypochondrických neduhů.

"Ubohá paní Churchillová! Nepochybně mnoho trpěla -- víc, než mohl kdo tušit -- a stálé bolesti nikomu na roztomilosti nepřidají. Taková smutná událost -- hluboký otřes -- měla své chyby, ale co si pan Churchill počne bez ní? Pan Churchill utrpěl hroznou ztrátu. Ten už se z toho nevzpamatuje." -- I pan Weston potřásl hlavou, zatvářil se důstojně a pravil: "Ta ubohá žena! Kdo by si to byl pomyslel?" a rozhodl se, že budou držet smutek se vší parádou. Jeho choť vzdychala nad svou širokou sukní a prožívala to s účastí i zdravým rozumem, upřímně a vyrovnaně. Jak to zasáhne Franka, na to mysleli oba hned od prvopočátku. Rovněž Emma začala brzy spřádat úvahy na toto téma. Povaha paní Churchillové, žal jejího manžela -- to probírala v duchu s posvátnou bázní a soucitem -- a pak se jala už s lehčím srdcem přemítat, jak ta událost zasáhne Franka, jaký prospěch mu z toho vyplyne, oč bude volnější. A hned viděla všechno jen z té lepší stránky. Láska k Harriet Smithové se teď nesetká s žádnými překážkami. Pan Churchill sám o sobě, odmyslila-li si jeho choť, nevzbuzoval v nikom strach: byl to mírný a poddajný člověk, jehož byl synovec s to přemluvit k čemukoliv. Teď už jen zbývalo si přát, aby se ten synovec zamiloval, což Emma v zápalu pro dobrou věc pokládala téměř za hotové.

Harriet se při této příležitosti chovala přímo vzorně a projevila velkou zdrženlivost. Jestli v ní jiskřička naděje zaplála jasněji, nedala na sobě nic znát. Emmu potěšilo, když viděla takový důkaz její duševní síly, a zdržela se jakýchkoli narážek, jen aby ji ničím nepodkopala. Hovořily proto spolu o

úmrtí paní Churchillové se vzájemnou ohleduplností.

Frank poslal do Randallsu několik stručných listů, aby byli zpraveni o nejdůležitějších okolnostech a bezprostředních záměrech. Pan Churchill čelil smutné události lépe, než se dalo čekat; nejprve pojedou do Yorkshiru na pohřeb a pak navštíví jistého dávného přítele ve Windsoru, k němuž pan Churchill slibuje zavítat už dobrých deset let. Prozatím nemohla tedy Emma pro Harriet nic podniknout, leda jí přát všechno nejlepší do budoucna.

Měla před sebou však neodkladnější úkol: projevit účast Jane Fairfaxové, před níž se všechny nadějné vyhlídky zavíraly, zatímco před Harriet se otvíraly, a jejíž závazky neposkytovaly nikomu z Highburčanů mnoho času, pokud jí chtěl prokázat nějakou laskavost -- a to se Emmě stalo přáním zcela prvořadým. Máločeho litovala víc než svého předchozího chladu, a tu bytost, o niž řadu měsíců neprojevila zájem, by byla nyní zahrnula všemožnými projevy sympatií a účasti. Přála si prokázat jí nějakou službu, naznačit, že si cení její společnosti, a projevit jí svou úctu i ohleduplnost. Rozhodla se, že ji pozve, aby strávila den v Hartfieldu. Napsala jí lístek a nabídla jí to. Pozvání bylo odmítnuto ústním vzkazem: "Slečna Fairfaxová je chorá a nemůže sama odepsat;" a když se ještě týž den zastavil v Hartfieldu pan Perry, informoval ji, že se slečně Fairfaxové přitížilo, a proto ho k ní povolali, ač proti její vůli, a že trpí migrénami a nervovou horečkou a její stav v něm vyvolává silné pochybnosti, zda bude s to nastoupit ve sjednané době u paní Smallridgeové. Její zdraví se v současné době zdá zcela podlomeno -- nemá vůbec chuť k jídlu -- a třebaže se zatím neprojevily žádné výrazně hrozivé příznaky, nic, co by svědčilo

o plicním neduhu, který je v oné rodině stálou hrozbou, panu Perrymu dělá starost. Domnívá se, že na sebe vzala větší břemeno, než je schopna unést, a že si to uvědomuje, třebaže to nechce přiznat. Podléhá melancholickému smutku. Její současný domov, to je bohužel nucen připustit, není pro pacienta s nervovými obtížemi nejvhodnějším prostředím: - všichni jsou stále pohromadě v jedné místnosti; -- přál by si, aby se to dalo zařídit jinak -- a její vážená paní tetinka, to nemůže nevidět, jakkoli jsou dlouholetí přátelé, není ideální společnicí pro pacientku tohoto druhu. Zahrnuje neteř všemožnou péčí a pozorností, o tom nemůže být sporu, vlastně ale péčí až přehnanou. Otevřeně řečeno, obává se, že tím slečně Fairfaxové spíše škodí, než prospívá. Emma mu naslouchala s vřelým soucítěním, srdce ji pro Jane krvácelo víc a víc a dychtivě si lámala hlavu, čím by jí mohla prospět. Osvobodit ji -- třeba jen na hodinku na dvě -- od tety, dopřát jí změnu ovzduší a prostředí a dát jí možnost aspoň chvíli si tiše a rozumně popovídat, to by jí udělalo dobře; a tak jí nazítří znovu napsala a co nejprocítěnějšími slovy jí nabídla, že se pro ni zastaví s kočárem, kdykoli si Jane určí -- a podotkla přitom, že i podle názoru pana Perryho by taková vyjížďka byla jejímu zdraví prospěšná. V odpověď dostala pouze tento krátký lístek:

"Slečna Fairfaxová se poroučí a děkuje, ale necítí se dost silná, aby mohla vycházet."

Emma měla pocit, že její vlastní psaníčko zasluhovalo trochu srdečnější odpověď; ale co mohla namítat proti vzkazu, jehož rozechvělá nedostatečnost svědčila tak jasně o indispozici; a proto jenom přemýšlela, jak nejlépe oblomit tuto nechuť setkat se s ní nebo přijmout její pomoc. Bez ohledu na Janinu odpověď objednala proto kočár a předjela před

dům paní Batesové v naději, že se Jane dá vylákat ven -- ale vše nadarmo --; slečna Batesová vyběhla ke kočáru, překypovala vděčností a vřele s ní souhlasila, že by taková projížďka působila velice blahodárně -- vyzkoušela vše, co zmůže vzkazování -- a nic nezaúčinkovalo. Slečna Batesová byla nucena vrátit se bez úspěchu; Jane se nedala zviklat; pouhý návrh, aby se šla projet, jako by jí ještě víc přitížil. -- Emma by ji byla ráda osobně navštívila a vyzkoušela svůj bezprostřední vliv; ale dřív než stačila takové přání naznačit, slečna Batesová prozradila, co za slib si od ní neteř vyžádala: že slečnu Woodhousovou v žádném případě nepovede dál. "Je to namouduši tak, že Jane, chudinka zlatá, nesnáší vůbec žádné návštěvy, ať je to kdo je -- paní Eltonové jsme nemohly zabránit v přístupu -- a paní Coleová tak trvala na svém -- a paní Perryová kolem toho nadělala tolik řečí -- ale kromě nich Jane skutečně není s to žádnou návštěvu přijmout."

Emma se nechtěla dostat do stejného pytle s paní Eltonovou, paní Perryovou, paní Coleovou a jim podobnými, které se vnutí kamkoli; a také si nemohla dělat nároky, aby jí byla dána přednost -- podrobila se proto a jen se ještě vyptala slečny Batesové, nač by měla její neteř chuť a co smí jíst, neboť by si přála jí v tomto směru přispět. Na toto téma se jala slečna Batesová velice nešťastně a obšírně lamentovat; Jane prý sotva vezme něco do úst; pan Perry doporučoval výživnou stravu, ale nic, co jí mohou předložit (a nikdo nemá tak předobré sousedy), jí nepřijde k chuti.

Sotva se Emma vrátila domů, ihned zavolala hospodyni, společně prozkoumaly zásoby v komoře a krátce nato dostala slečna Batesová svazek srdečního kořene prvotřídní jakosti

spolu s velice vlídným poručením. Za půl hodiny byl srdeční kořen zpátky, provázen tisícerým díkem slečny Batesové, neboť "Jane, děvečka drahá, nedala jinak, a že jej musím vrátit; nemůže takovou věc pozřít, a navíc naléhala, abych vyřídila, že vůbec nic nepotřebuje."

Když se pak Emma dodatečně doslechla, že se Jane Fairfaxová potulovala v lukách hezký kus za Highbury odpoledne právě onoho dne, kdy pod záminkou, že se necítí dost silná vycházet, tak kategoricky odmítla projet se s ní v kočáře, nemohla si z toho nevyvodit -- když si to všechno sečetla -- že Jane je rozhodnuta nepřijmout žádné laskavosti od ní. Bylo jí to líto, upřímně líto. Srdce ji bolelo nad Janiným povážlivým stavem, o němž vypovídalo toto duševní podráždění, nelogické počínání a chabé síly; zdrtilo ji, že její upřímný soucit se té druhé jeví tak nevěrohodný a že tak málo váží její nabídka přátelství: utěšovalo ji však vědomí, že měla dobré úmysly a může si říci, že ani pan Knightley, kdyby znal všechny její pokusy vyjít Jane Fairfaxové vstříc, ba kdyby jí i mohl nahlédnout do srdce, by tentokrát nenašel nic, co by zasluhovalo pokárání.

46. kapitola

Jednou takhle po ránu -- bylo to asi za deset dní po úmrtí paní Churchillové -- pro Emmu přišli, že prý je dole pan Weston a že "se nemůže zdržet než pět minut a přeje si výslovně mluvit s ní". -- Vyšel jí vstříc ke dveřím do salonu a sotva se s ní pozdravil svým obvyklým bujarým způsobem, hned ztišil hlas a pošeptal jí, aby to tatíček nezaslechl: "Mohla byste dnes během dopoledne zaběhnout do Randallsu? -- Přijďte, pokud je to jen trochu možné. Paní Westonová chce s vámi mluvit. Musí

s vámi mluvit."

"Snad není nemocná?"

"Nene, kdepak, jen trochu rozčilená. Byla by si vzala kočár a přijela za vámi, ale musí s vámi mluvit mezi čtyřma očima, a to víte --" (kývl směrem k panu Woodhousovi). -- "Ehm! -- Můžete za ní zajít?"

"Jistěže. Prosím, třeba hned. Nemohu odmítnout, když mne o to žádáte takovým způsobem. Ale co se děje? Skutečně se neroznemohla?"

"Ujišťuji vás -- ale víc se mne neptejte. Všechno se to časem dozvíte. Kdo by se něčeho takového nadál! Ale pst, pst!"

Rozluštit, co tohle všechno znamená, to nedokázala ani Emma. Jeho výraz jako by oznamoval něco skutečně závažného; jelikož ale její drahá paní Westonová je v pořádku, snažila se neznepokojovat, a jen dohodla s tatíčkem, že se vydá na obvyklou procházku o něco dříve, a už byli s panem Westonem venku a rázovali čile k Randallsu.

"A teď," pravila Emma, sotva se ocitli za příjezdovou cestou k Hartfieldu, "teď mi, pane Westone, povězte, co se přihodilo."

"Ne, ne," odpověděl vážně, "nežádejte to po mně. Slíbil jsem manželce, že to nechám na ní. Ona vám to sdělí šetrněji, než bych dokázal já. Nebuďte netrpělivá, Emmo, provalí se to všechno ještě až moc brzy."

"Co to má znamenat?" zvolala Emma a strnula hrůzou jako přimrazena. "Bože na nebesích! -- Pane Westone, okamžitě mi všechno řekněte! Něco se stalo v Londýně. Já to vím. -- Povězte mi to, naléhavě vás žádám, povězte mi okamžitě, co se stalo."

"Ne, opravdu se mýlíte."

"Pane Westone, nezahrávejte si se mnou. Uvažte, kolik bytostí mně nejdražších je teď v Londýně. Koho z nich to potkalo? Zapřísahám

vás při všem, co je vám svaté, nic mi nezatajujte."

"Ujišťuji vás, Emmo --"

"Ujišťujete mne! -- proč neřeknete na mou čest? Proč mne neujistíte na svou čest, že se to netýká nikoho z nich? Božíčku nebeský! -- Co by se mi muselo sdělovat šetrně, kdyby se to netýkalo nikoho z té rodiny?"

"Přísahám na svou čest," řekl velice vážně,"že jich se to netýká. Nemá to naprosto nic společného s žádným členem rodiny Knightleyovy."

Emma se upokojila a tak šli dál.

"Pochybil jsem," obrátil se k ní, "když jsem se vyjádřil, že se vám to má sdělit šetrně. Neměl jsem použít takový výraz. Po pravdě řečeno, vás se to vůbec netýká -- týká se to pouze mne -- alespoň oba doufáme. -- Ehm! -- Zkrátka a dobře, vy se kvůli tomu nemusíte znepokojovat, drahá Emmo. Netvrdím, že to není nepříjemná záležitost -- ale mohlo to dopadnout hůř. -- Přidáme-li do kroku, budeme už brzy v Randallsu."

Emma viděla, že musí počkat; teď už to však nevyžadovalo velké sebeovládání. Nekladla mu žádné další otázky a namísto toho čile zaměstnávala svou fantazii a ta jí brzy napověděla, že půjde nejspíš o nějaké peněžní záležitosti -- něco vyšlo najevo, co bude mít nepříjemné důsledky pro Westonovu rodinu -- zřejmě to souvisí s nedávnou událostí v Richmondu. Třeba se objevilo půl tuctu nemanželských dětí -- a nebohý Frank byl vyděděn! To by sice samo o sobě bylo jistě nežádoucí, ale ji by to nezdrtilo. Cítila tedy pouze palčivou zvědavost.

"Kdo je to -- támhleten pán na koni?" zeptala se po chvíli -- spíš aby pomohla panu Westonovi uchovat novinu v tajnosti než z jiného důvodu.

"Nevím. -- Snad jeden z mladých Otwayů. -- Frank ne; není to Frank, to vás ujišťuji. Toho neuvidíte. Ten je už touhle dobou na půl cesty k Windsoru."

"Váš syn tu byl?"

"Ano -- hm -- vy jste to nevěděla? -- No, na tom nesejde."

Chvíli mlčel a pak prohodil mnohem opatrněji a váhavěji:

"Ano, Frank se dneska ráno zastavil, aby se poptal, jak se nám daří."

Pospíchali dál a za chviličku došli do Randallsu.

"Tak vám ji vedu, drahá moje," oznámil, jakmile vešli do pokoje, "a teď se vám doufejme brzy uleví. Nechám vás obě o samotě. Nemá smysl něco odkládat. Zůstanu poblíž, kdybyste mne potřebovala." A Emma zřetelně rozuměla, jak dodal šeptem: "Dodržel jsem slovo. Vůbec nic netuší."

Paní Westonová vypadala tak uboze a bylo na ní znát takové pohnutí, že se Emma znovu vylekala; sotva osaměly, obrátila se k ní dychtivě:

"Co se vám stalo, drahá paní Westonová? Něco velice nepříjemného, obávám se; -- povězte mi co. Běžím sem celou cestu v hrozném napětí. Obě si nejistotu ošklivíme. Nenechávejte mne tomu déle napospas. Uleví se vám, když si o svém trápení popovídáte, ať už se stalo cokoli."

"Opravdu nic netušíš?" zeptala se paní Westonová rozechvěle. "Nemáš vůbec představu, Emmo drahá, co asi uslyšíš?"

"Že se to nějak vztahuje k panu Franku Churchillovi, to jsem vytušila."

"Máš pravdu. Vztahuje se to k němu a já nebudu chodit kolem horké kaše a povím ti to." Chopila se opět ruční práce, jako by se nemohla odhodlat zvednout oči. "Přijel sem

dnes ráno za zcela neočekávaným účelem. Nedokázala bych ti vylíčit, jak jsme byli překvapeni. Přijel si promluvit s otcem o jisté záležitosti -- oznámit mu, že se zamiloval --"

Odmlčela se, aby si vydechla. Emma pomyslela nejprve na sebe a pak na Harriet.

"Vlastně ještě víc než to," ozvala se paní Westonová; "oznámil mu, že se zasnoubil, napevno zasnoubil. -- Co tomu řekneš, Emmo -- co tomu řeknou lidé, až vejde ve známost, že se Frank Churchill zasnoubil se slečnou Fairfaxovou; -- a nejen to, ale že už se zasnoubili před delší dobou!"

Emma zkoprněla úžasem -- a pak zděšeně zvolala:

"S Jane Fairfaxovou! -- Bože na nebesích! To snad nemyslíte vážně? Nepletete se?"

"Právem se diví š," odvětila paní Westonová a se sklopenýma očima rychle hovořila dál, aby poskytla Emmě čas se vzpamatovat, "právem se diví š. Ale je tomu tak. Dali si slovo a zasnoubili se už v říjnu -- došlo k tomu ve Weymouthu -- a nikomu se s tím nesvěřili. Chovali zasnoubení v tajnosti -- nevěděli o tom ani Campbellovi, ani její rodina, ani jeho. -- Je to tak neuvěřitelné, že to prostě nechápu, ačkoli o věci samé nepochybuji. Nemohu se z toho vzpamatovat. -- Myslela jsem, že ho znám."

Emma skoro neslyšela, co jí povídá. -- Její mysl těkala mezi dvěma představami: jak se s ním dříve bavila o slečně Fairfaxové -- a co nebohá Harriet; a nějaký čas nebyla schopna než žasnout a znovu a znovu se dožadovat ujištění.

"No tohle je mi novina!" podotkla nakonec, když se s vynaložením úsilí jakžtakž vzpamatovala. "Musím o tom aspoň půl dne přemýšlet, než se mi to v hlavě srovná.

Propána! -- zasnoubeni celou zimu -- ještě předtím, než sem oba přijeli?"

"Jsou zasnoubeni od října -- tajně zasnoubeni. -- Dotklo se mne to, Emmo, hluboce se mne to dotklo. A stejně se to dotklo jeho otce. Z jistého hlediska je jeho chování neomluvitelné."

Emma se na chvíli zamyslela a pak odvětila: "Nebudu předstírat, že vám nerozumím. A abych vás uklidnila, pokud je to v mých silách, ujišťuji vás, že jeho dvorné chování vůči mně nezanechalo žádné takové následky, jakých se obáváte."

Paní Westonová vzhlédla, jako by se bála tomu uvěřit, ale Emma se tvářila naprosto vyrovnaně.

"Aby vám přišlo méně zatěžko mi uvěřit, když se teď holedbám, že je mi zcela lhostejný," pokračovala, "přiznám se vám ještě, že v jistém období bezprostředně potom, co jsme se seznámili, se mi opravdu líbil, že jsem byla ve velkém pokušení se do něho zamilovat -- ne, že jsem se i zamilovala -- ale pak to vyprchalo, a to je velký div. Chválabohu, že to tak dopadlo. Poslední dobou -- přinejmenším už tři měsíce -- k němu opravdu nic necítím. Můžete mi to věřit, paní Westonová. Zkrátka a dobře, je to tak."

Paní Westonová ji políbila se slzami úlevy v očích; a když byla opět schopna slova, pověděla jí, že tahle zpráva je pro ni ten nejlepší lék na světě.

"Panu Westonovi spadne ze srdce skoro takový kámen jako mně," pravila. "Kvůli tomu jsme z toho byli tak zdrceni. Upřímně jsme si přáli, abyste se do sebe zamilovali -- a věřili jsme, že se nám to splnilo. -- Představ si, co jsme kvůli tobě prožívali."

"Unikla jsem tomu; a že jsem unikla, to můžeme obě uvítat s podivem a úlevou.

Neomlouvá to však jeho, paní Westonová. A já musím prohlásit, že ho považuji za velkého hříšníka. Když byl city a slovem vázán jinde, jak to, že sem přijel a choval se tu tak nevázaně? Jakým právem se snažil upoutat -- což se rozhodně snažil -- a svou přízní vyznamenávat jinou dívku -- což rozhodně vyznamenával -- když ve skutečnosti patřil své snoubence? -- Jak mohl vědět, že tím nezaviní velké trápení? -- Jak mohl vědět, že se do něho nezamiluji? -- V tom ho musím odsoudit, bez milosti odsoudit."

"Podle jisté okolnosti, o které se zmínil, Emmo drahá, se kloním k domněnce --"

"A jak mu ona mohla takové počínání strpět! Jak mohla klidně přihlížet, když se v její přítomnosti točil kolem jiné, přímo jí na očích, a nezazlívat mu to? -- To svědčí o duševní vyrovnanosti, již nechápu ani neoceňuji."

"Měli mezi sebou nějaká nedorozumění, Emmo. To nám výslovně řekl. Neměl čas nám všechno podrobně vysvětlit. Zdržel se tu jen čtvrt hodiny a byl tak rozrušený, že ani plně nevyužil času, který měl vyhrazený -- ale že mezi nimi došlo k nějakému nedorozumění, to z jeho řeči vysvítalo zcela jasně. V důsledku toho se patrně v těchto dnech situace tak vyhrotila; a to nedorozumění velice pravděpodobně vzniklo vinou jeho neuváženého chování."

"Neuváženého! Ach, paní Westonová, vy je hodnotíte příliš mírně. Choval se hůř, mnohem hůř než jen neuváženě! -- V mých očích tím klesl -- ani vyjádřit nemohu, jak hluboce v mých očích klesl! -- Vždyť si neosvojil neúhybnou poctivost, přísnou pravdomluvnost a věrnost zásadám, jak to pravý muž vždy prokazuje svým počínáním, a nejsou mu cizí ani klam ani malichernost."

"Ale Emmo drahá, teď se ho musím zastat. A třebaže se v tomto případě provinil, znám ho už dost dlouho, abych mohla dosvědčit, že má mnoho, skutečně mnoho chvályhodných vlastností, a --"

"Propánakrále!" zvolala Emma, která ji vůbec neposlouchala, "a co paní Smallridgeová! Jane u ní div nenastoupila jako guvernantka! Jak si vysvětlit takovou hrubou beztaktnost? Proč dopustil, aby přijala tu nabídku -- proč dopustil, aby o takovém řešení vůbec uvažovala?"

"Vůbec o tom nevěděl, Emmo. V tomhle bodě ho mohu plně obhájit. Jane o tom rozhodla sama a jemu nic nesvěřila -- anebo mu to oznámila takovým způsobem, že tomu nepřikládal váhu. -- Až do včerejška o jejích záměrech nic netušil -- to jsem od něho slyšela na vlastní uši. Dozvěděl se o tom zčistajasna, ani nevím jak, snad z nějakého dopisu nebo vzkazu -- a právě když zjistil, co má ona za lubem, rozhodl se okamžitě jednat, přiznat všechno strýci, spolehnout se na jeho pochopení, a zkrátka a dobře, skoncovat s ubohou schovávačkou, která trvala už tak dlouho."

Emma začala poslouchat pozorněji.

"Slíbil, že se brzy ozve," pokračovala paní Westonová. "Když jsme se loučili, řekl, že zakrátko napíše. A z jeho slov jsem získala dojem, že se zavazuje seznámit mne s mnoha podrobnostmi, o nichž se v té chvíli nemůže šířit. Počkejme tedy na jeho psaní. Možná že z něho vysvitne řada polehčujících okolností. Třeba nám vysvětlí některé události, které teď nemůžeme omluvit, protože je nechápeme. Nebuďme přespříliš přísné, nespěchejme honem s odsouzením. Mějme trpělivost. Já ho musím milovat; a když jsem se teď upokojila ohledně jednoho toho podstatného, přála bych si upřímně, aby se i všechno ostatní uspokojivě

vysvětlilo, a doufám, že to tak dopadne. Jistě si oba vytrpěli své při tomhle tajnůstkaření a skrývání."

"Nepřipadá mi, že by jemu bylo utrpení nějak uškodilo," odvětila Emma suše. "No a jak tu zprávu přijal pan Churchill?"

"Dopadlo to velice příznivě pro synovce -- dal souhlas a neděl al mu skoro žádné těžkosti. Představ si, jaké změny v té rodině způsobil jediný týden! Dokud žila chudinka paní Churchillová, nebyla zřejmě naděje ani možnost, ale sotva spočinuly její tělesné pozůstatky v rodinné hrobce, dá se její manžel přesvědčit, aby se zachoval přímo protichůdně k tomu, co by od něho byla vyžadovala ona. Je to požehnání, že nemoudrý vliv netrvá až za hrob! -- Svolil bez většího odporu."

"Hm," pomyslela si Emma, "a stejně by se byl zachoval vůči Harriet."

"To se tedy vyjasnilo včera večer, a dnes za rozbřesku Frank vyjel. Zdržel se nějakou dobu v Highbury u Batesových -- a pak přijel sem, ale pospíchal, aby se vrátil k strýci, který ho teď potřebuje víc než kdy jindy, a proto se u nás nezdržel než čtvrt hodiny, jak jsem ti už řekla. -- Byl velice rozrušený -- skutečně velice rozrušený -- do té míry, že se mi jevil jako docela jiný člověk, protože jsem ho takového ještě neviděla. -- Navíc ke všemu ostatnímu ho přímo zdrtilo, že je tak chorá, o čemž předtím neměl ani tušení -- očividně to hluboce citově prožívá."

"Vy tedy skutečně věříte, že se jejich vztah rozvíjel v naprosté tajnosti? -- Že ani Campbellovi, ani Dixonovi o zasnoubení nic nevěděli?"

Emma nedokázala vyslovit jméno Dixonových, aby se nezačervenala.

"Vůbec nic, a nikdo z nich. Řekl výslovně, že o tom nevěděla živá duše krom nich dvou."

"Hm, předpokládám, že si na to pomyšlení postupně přivykneme, a já jim přeju, aby spolu byli velmi šťastni. Budu ale i nadále pokládat podobné počínání za velice odsouzeníhodné. Není to nic jiného než jistý způsob pokrytectví a klamu -- špehování a zrady. -- Přijít mezi nás údajně zcela upřímně a prostě, a ve skutečnosti tajně spřeženi, aby nás všechny mohli klamat! -- A my jim sedneme na lep a celou zimu i jaro si představujeme, že spolu všichni navzájem jednáme otevřeně a poctivě, a zatím jsme ve svém středu měli dva lidi, kteří se nám za zády domlouvali, porovnávali si dojmy a vynášeli soud nad názory nebo slovy, které vůbec nebyly určené pro oba dva. -- A teď se musí vyrovnat s důsledky, jestli o sobě někdo z nich slyšel věci, které mu nebyly dvakrát po chuti!"

"Tohle mi těžkou hlavu neděl\u00e1," odpověděla paní Westonová. "Jsem si naprosto jista, že jsem ani před ním, ani před ní neřekla nic, co by ten druhý nemohl slyšet."

"To máte štěstí. -- Zmýlila jste se jen jednou, a o tom neví nikdo než já: to když jste si představovala, že se jistýn náš přítel do té slečny zamiloval."

"Máš pravdu. Ale jelikož jsem o slečně Fairfaxové měla odjakživa jen to nejlepší mínění, je vyloučeno, abych o ní byla řekla i v jakékoli mylné souvislosti něco nelichotivého, a abych mluvila špatně o něm, to vůbec nepřipadá v úvahu."

V té chvíli se venku před oknem ukázal pan Weston, zřejmě na stráži. Jeho paní ho pohledem pozvala dál, a zatímco obcházel dům, dodala: "Moc tě prosím, holčičko drahá: tvař se a mluv tak, aby se upokojil a s tím sňatkem se smířil. Musíme se na to koukat z té lepší stránky: o ní osobně je možno skutečně mluvit jen pochvalně. Není to výhodná partie, ale

jestli se s tím smířil pan Churchill, proč bychom se proti tomu stavěli my? Třeba se ještě ukáže, že to bylo velké štěstí, jak pro něho, pro Franka, že si zamiloval dívku s tak ryzím charakterem a tak uvážlivou. Tyhle vlastnosti jsem jí přisuzovala odjakživa -- a jsem ochotna přisuzovat jí je i nadále, přes tento jediný značný přestupek proti správnému chování. Vžijeme-li se do její situace, jsme spíš ochotni takový přestupek omluvit."

"Mnohem spíš!" zvolala Emma procítěně. "Pokud lze vůbec omluvit, že někdo myslí především sám na sebe, pak je to žena v takové situaci jako Jane Fairfaxová. Ona je z těch, jimž by chtěl člověk říct: ,...svět není přítel tvůj / ni zákon světa... "

Jen pan Weston vešel, obrátila se k němu s úsměvem: "Pěkně jste si ze mne vystřelil, jen co je pravda! Zřejmě jste si lámal hlavu, jak zjitřit mou zvědavost, abyste vyzkoušel, jestli umím hádat. A podařilo se vám opravdu mne vyděsit. Já už myslela, že jste přinejmenším přišel o polovinu jmění, a teď se ukáže, že vám nemusím kondolovat, ale gratulovat. -- Upřímně vám tedy gratuluji, pane Westone, že máte naději získat do rodiny jednu z nejpůvabnějších a nejvzdělanějších mladých žen z celé Anglie."

Pan Weston se podíval na manželku a tím se přesvědčil, že všechno je skutečně v pořádku, tak jak to Emmina slova naznačují, a to mělo okamžitý blahodárný vliv na jeho rozpoložení. Do tváře i hlasu se mu vrátila obvyklá energie; stiskl jí upřímně a vděčně ruku a jal se o celé záležitosti hovořit způsobem, z něhož vysvítalo, že to chce jen čas a trochu domlouvání, aby se se synovým zasnoubením docela smířil. Obě dámy se všemožně snažily zmírnit v něm dojem nerozvážnosti a vymlouvat námitky; a když to všichni společně důkladně

probrali, a on to znovu důkladně probral s Emmou, když ji doprovázel zpátky do Hartfieldu, už se naprosto upokojil a nechybělo mnoho, aby si myslel, že Frank udělal vlastně to nejmoudřejší, co udělat mohl.

47. kapitola

"Harriet, nebohá Harriet!" -- Tak zněla její slova; z nich tryskaly ty mučivé myšlenky, jichž se Emma nemohla zbýt a které pro ni tvořily nejtemnější stránku celé záležitosti. Frank Churchill se k ní samé zachoval velmi nepěkně -- velmi nepěkně v mnoha směrech -- avšak ona se na něho ani tak nezlobila kvůli tomu, jak se zachoval, jako kvůli tomu, co učinila sama.Nejčernější hřích spáchal tím, že kvůli němu dostala do pěkné kaše Harriet. Nebohá Harriet! Podruhé sednou na lep vinou její pošetilosti a lichometnictví! Pan Knightley byl jasnozřivým prorokem, když jí před časem řekl: "Emmo, vy jste Harriet prokázala medvědí službu." -- Zmocnily se jí obavy, že jí vlastně vždycky jen a jen škodila. -- Pravda, v tomto případě na rozdíl od předchozího si aspoň nemusela vyčítat, že sama celý ten malér podnítila a způsobila, že jí vsugerovala city, na které by Harriet sama nikdy ani nepřipadla; vždyť Harriet se jí sama vyznala, že Franka Churchilla obdivuje a zbožňuje, než se ona o něčem vůbec zmínila. Vyčítala si však, že ji povzbudila, místo aby jí to rozmluvila. Mohla přece zabránit, aby se takovému citu dychtivě oddávala. Má na ni dost velký vliv. A teď si zřetelně uvědomovala, že tomu zabránit měla. -- Pochopila, že hazardovala se štěstím své přítelkyně za naprosto nedostatečných předpokladů. Kdyby se řídila zdravým rozumem, musela by Harriet říci, že si na něho nemá myslet, že se tomu

musí bránit, protože má naději sotva pěti set ku jedné, že o ni kdy bude stát. "Ale zdravý rozum jsem já bohužel moc málokdy přizvala ku pomoci," dodala si v duchu.

Hrozně se na sebe zlobila. A kdyby se nemohla zároveň zlobit i na Franka Churchilla, bývalo by to strašné. Pokud šlo o Jane Fairfaxovou, ulevilo se jí aspoň v tom, že si kvůli ní teď už nemusí dělat starosti. S Harriet užije trápení ažaž; o Jane se však už bát nemusí, protože její trampoty a nemoc, to jsou spojité nádoby a obé je jistě na nejlepší cestě k nápravě. -- Pro ni časy trampot a ponížení minuly. -- Brzy se zotaví a bude šťastná a zámožná. -- Emma teď chápala, proč se všechny její projevy přátelství setkávaly s odmítnutím. Tímto odhalením se mnohé podružnosti vysvětlovaly. Nepochybně to způsobila žárlivost. -- Jane v ní viděla sokyni a pochopitelně pak odmítala každou pomoc nebo projev soucítění. Při projížďce v hartfieldském kočáru by si připadala jako na mučidlech, srdečný kořen z hartfieldských zásob pro ni byl jed. Měla pro ni ve všem plné pochopení; a pokud se v duchu dokázala odpoutat od nespravedlivosti a sobectví svého hněvu, musela uznat, že Jane si svůj vzestup a štěstí plně zasluhuje. Na nikoho jiného soucitem už plýtvat nemůže. Emma měla velké obavy, že ji tohle druhé smutné zklamání zasáhne hůře než to první. Uváží-li, oč výš tentokrát pozvedla oči, jeví se to dost pravděpodobné; a má-li soudit podle toho, oč výrazněji se to odrazilo v Harrietině duši nebývalou decentností a sebeovládáním, je to nevyhnutelné. -- Musí ji však seznámit s bolestnou pravdou co nejdříve. Pan Weston ji na rozloučenou požádal, aby nikomu neřekla ani slovo.

"Prozatím se má ta známost uchovat v

tajnosti. Pan Churchill si to výslovně přeje, z úcty k manželce, kterou nedávno ztratil. A všichni uznávají, že nechce víc, než žádá slušnost. -- Emma mu to slíbila, přesto však musí u Harriet učinit výjimku. Povinnost to žádá.

Nemohla si pomoci, ale zároveň se jí celé to soužení jevilo takřka komické: vždyť se měla vůči Harriet zhostit přesně téhož nepříjemného a choulostivého úkolu, jaký právě absolvovala paní Westonová vůči ní. Zprávu, která jí byla oznámena s takovou úzkostí, bude ona se stejnou úzkostí oznamovat jiné. Srdce se jí rozbušilo, když zaslechla Harrietiny kroky a hlas; totéž jistě prožívala paní Westonová, když ona přicházela do Randallsu. Kéž by i odhalení samo probíhalo nějak obdobně! -- Na to však bohužel není naděje.

"Co tomu říkáte, slečno Emmo?" vybuchla Harriet, sotva vběhla dychtivě dovnitř, "slyšela jste už někdy tak neuvěřitelnou novinu?"

"Kterou myslíte?" odpověděla Emma, protože z jejího výrazu ani hlasu nemohla rozpoznat, jestli Harriet skutečně už někdo něco napověděl.

"No o Jane Fairfaxové. To je překvapení, viďte? -- Nemusíte se bát přede mnou mluvit, protože mně to řekl sám pan Weston. Právě jsem ho potkala. Svěřil mi to jako velikánské tajemství, a proto bych o tom před nikým jiným než před vámi ani nešpitla, ale on povídal, že vy to víte."

"Co vám pan Weston pověděl?" -- zeptala se Emma s úžasem.

"Pověděl mi úplně všechno: že si Jane Fairfaxová bude brát pana Franka Churchilla a že už spolu jsou neveřejně hezkou dobu zasnoubeni. Není to neuvěřitelné?"

Bylo to skutečně neuvěřitelné; Harriet se

chovala ta podivně, že Emma nevěděla, co si o tom myslet. Bylo to v rozporu s její povahou. Zřejmě si usmyslela, že na sobě nedá znát rozrušení ani zklamání a že se bude tvářit, jako by jí na tom odhalení příliš nezáleželo. Emma na ni hleděla a nedostávalo se jí slov.

"Tušila jste, že ji miluje?" naléhala Harriet. "Vy možná ano. -- Vy --" (a při těch slovech se zarděla) -- "vidíte do srdce snad každému. Ale všichni ostatní --"

"Na mou věru," pravila Emma, "začínám pochybovat, že bych se takovou schopností mohla chlubit. Cožpak vážně předpokládáte, Harriet, že bych vás byla povzbuzovala -- aspoň nepřímo, ne-li otevřeně -- abyste se nebránila citu, kdybych pojala podezření, že má rád jinou ženu? -- Ještě před hodinou jsem neměla sebemenší tušení, že by se pan Frank Churchill o Jane Fairfaxovou vůbec zajímal. Buďte ujištěna, že kdyby mne bylo něco takového napadlo, byla bych vás příslušně varovala."

"Mne?" zvolala Harriet udiveně a zrudla. "Před čím byste mne varovala? -- Přece si nemyslíte, že by mi na panu Franku Churchillovi nějak záleželo?"

"Jsem z té duše ráda, že v té věci zaujímáte tak rozhodné stanovisko," odvětila Emma a usmála se, "ale nemůžete přece popřít, že v jisté době -- a není tomu ani tak dávno -- jste mi naznačila, že jste se do něho zakoukala?"

"Do něho? -- Ale kdepak, kdepak! Drahá slečno Emmo, vy jste mě špatně pochopila!" A zdrceně se od ní odvrátila.

Na okamžik se rozhostilo ticho. "Harriet!" zvolala pak Emma, "co tím chcete říct? -- Dobrotivý bože! -- Co tím chcete říct? -- Já že jsem vás špatně pochopila? -- Mám tomu rozumět tak --"

Nemohla dál. -- Hlas se jí zlomil; sklesla na židli a s hrůzou čekala, co Harriet odpoví.

Harriet stála kousek opodál s odvrácenou tváří a mlčela; když konečně promluvila, zaznívalo jí v hlase téměř stejné rozčilení, jakému podléhala Emma.

"V životě by mě nenapadlo," začala, "že mi nerozumíte! Vím, že jsme se dohodly nevyslovit jeho jméno -- ale když uvážím, že tolik nad všechny muže vyniká, ani ve snu by mne nenapadlo, že nebude jasné, koho mám na mysli. Pan Frank Churchill, to tak! Nevím, kdo by si ho v přítomnosti toho druhého vůbec všiml. Mám doufám dost vkusu, než aby se mi líbil pan Frank Churchill, který je vedle něho hotová nicka. A že právě vy podlehnete takovému omylu, to je neuvěřitelné! -- A taky kdybych nevěděla, že mi mou lásku schvalujete a že budete stát při mně, byla bych to ze začátku pokládala za příliš velkou troufalost a nebyla bych se opovážila si na něho myslet, to mi věřte. Kdybyste mi byla tenkrát neřekla, že už se přihodily podivnější věci, že už se za sebe dostali lidé, které dělila větší propast (přesně těmihle slovy jste to vyjádřila), nebyla bych se odvážila poddávat se -- Nebyla bych to pokládala za možné -- Ale že vy, která ho znáte odjakživa --"

"Harriet!" zvolala Emma, poté co se vší mocí ovládla. "Ujasníme si to teď, abychom se vyhnuly dalším omylům. Mluvíte o -- panu Knightleym?"

"Jistěže. Na nikoho jiného jsem ani nepomyslela -- a proto jsem žila v domnění, že to víte. Když jsme o něm hovořily, bylo to všechno přece nad slunce jasnější."

"Ne tak docela," odpověděla Emma s nuceným klidem, "když všechno, co jste říkala, se mně zdálo ukazovat k jinému muži. Mohla bych téměř tvrdit, že jste pana Franka Churchilla uvedla

jménem. Vím jistě, že jsme mluvily o tom, jakou službu vám pan Frank Churchill prokázal, když vás ochránil před cikány."

"Ach, slečno Emmo, jak vás klame paměť!"

"Milá Harriet, já si docela přesně pamatuji smysl toho, co jsem vám při té příležitosti říkala. Poznamenala jsem, že se nedivím vašemu citu, a když se uváží, jakou službu vám prokázal, že je to naprosto přirozené -- a vy jste s tím souhlasila. Velice procítěně jste hovořila o tom, jak jste mu za tu službu zavázaná, a zmínila jste se, jak vám bylo, když jste viděla, že přichází a zachrání vás. -- Tohle všechno se mi pevně vrylo do paměti."

"Jézusmankote, já už vím, o čem mluvíte," zvolala Harriet, "jenomže já jsem přitom měla na mysl něco docela jiného. Nemyslela jsem ty cikány -- ani pana Franka Churchilla. Ne!" (povzneseně) "Myslela jsem na mnohem závažnější čin -- jak pan Knightley přišel a požádal mne o tanec, když se mnou pan Elton nechtěl jít do kola a všichni ostatní tanečníci byli zadáni. A od té chvíle, kdy se takto zachoval, kdy prokázal tak ušlechtilou velkorysost a dobrotu a mně udělal takovou službu, jsem pochopila, že nebetyčně převyšuje všechny ostatní lidské bytosti."

"Proboha!" zvolala Emma, "tohle bylo velice nešťastné -- velice politováníhodné nedorozumění! -- Co si teď počneme?"

"Nebyla byste mne tedy povzbudila, kdybyste mi porozuměla. Hm, každopádně na tom nemohu být hůř, než kdyby skutečně šlo o toho druhého pána; a teď -- je přece možné --"

Odmlčela se. Emma nedokázala promluvit.

"Vůbec se nedivím, slečno Emmo," ujala se Harriet znovu slova, "že vidíte mezi těmi dvěma pány velký rozdíl ve vztahu ke mně nebo ke komukoli. Jistě si myslíte, že ten druhý stojí ještě pětsetmiliónkrát výš nade mnou než

ten první. Doufám ale, slečno Emmo, že v případě -- kdyby se -- jak se to zdá divné -- Ale vzpomínáte si, sama jste to přece říkala, že už se staly podivuhodnější věci a že se vzali lidé, které dělila větší propast než pana Franka Churchilla a mne. A já tomu rozumím tak, že se někdy někde dokonce i takové případy staly -- a kdyby mne potkalo to štěstí -- nevýslovné štěstí, že by -- kdyby pan Knightley doopravdy -- kdyby jemu ten rozdíl nevadil -- doufám, že byste se proti tomu nepostavila vy, drahá slečno Emmo, a že byste se nesnažila dělat těžkosti. Ale na to jste příliš dobrotivá, o tom jsem přesvědčena."

Harriet přitom stála u jednoho z oken. Emma se obrátila, v ohromení na ni pohlédla a rychle se zeptala:

"Máte dojem, že pan Knightley opětuje vaši náklonnost?"

"Ano," odvětila Harriet skromně, ale s jistotou, "myslím, že mám."

Emma okamžitě odvrátila oči; na pár minut seděla nehybně a mlčky uvažovala. A těch pár minut stačilo, aby se vyznala ve vlastním srdci. U ní stačilo, aby pojala podezření, a pak už její bystrý rozum rychle postupoval dál. Přiblížila se k pravdě -- pochopila ji -- a uznala. Proč je o tolik horší, že se Harriet zamilovala do pana Knightleyho než do Franka Churchilla? Proč se ta neblahá skutečnost změnila v takové neštěstí, když Harriet vyjádřila naději, že její city opětuje? Hlavou jí blesklo poznání jako vystřelený šíp, že si pan Knightley nesmí vzít žádnou než ji! Její vlastní počínání stejně jako její srdce před ní v těch několika minutách ležely jako na dlani. Jak nepatřičně si počínala vůči Harriet! Jednala s ní bezohledně a beztaktně, nerozumně i necitlivě! Neviděla, neslyšela,

vyváděla jako rozumu zbavená! Tohle poznání ji zasáhlo s hroznou silou a hned byla ochotna na sebe svolávat všemožné hromy a blesky. Jistou sebeúctu si však přes všechny své poklesky uchovala, a také silný smysl pro spravedlivost vůči Harriet -- (soucit nepotřebuje žádné děvče, které věří, že ji miluje pan Knightley), ale smysl pro spravedlnost nepřipustil, aby ji teď ranila chladným odsouzením, a vyburcoval v ní dostatečné odhodlání, aby i nadále zachovala klid a doposlechla ji dokonce se zjevnou laskavostí. -- I v jejím vlastním zájmu bylo žádoucí, aby dopodrobna zjistila, na čem Harriet zakládá své naděje; navíc se Harriet nijak neprovinila, aby ztratila nárok na přátelství, které jí tak ochotně věnovala a pěstovala -- ani si nezasluhovala urážky od té, jejíž rady ji pokaždé zavedly na scestí. -- Vytrhla se tedy z úvah, potlačila rozechvění a obrátila se k Harriet vlídněji, aby se znovu rozhovořila, ač téma, jímž zahájily, podivuhodný příběh Jane Fairfaxové, upadlo v nezájem a zapomenutí. Obě myslely pouze na pana Knightleyho a na sebe.

Harriet, která tu stála všechno jiné než smutná ve svém zasnění, se přesto z něho ráda vytrhla, když ji zas mile a povzbudivě oslovila taková moudrá a všeho znalá přítelkyně jako slečna Emma, a nepotřebovala dlouho pobízet, aby vylíčila, rozechvěle, ale s nesmírnou radostí, jak v ní vzklíčila naděje. Emma své rozechvění, když se vyptávala, nedávala najevo tak zřetelně jako Harriet, ale prožívala je stejně hluboce. Hlas se jí nezlomil; avšak hlava jí vířila v jediném zmatku, jak tomu při takovém odhalení vlastní duše, při takovém výbuchu hrozícího neštěstí a v takovém sváru náhlých ohromujících citů ani jinak být nemůže. --

Naslouchala s hlubokým duševním utrpením, ale navenek s velkou trpělivostí Harrietiným vyprávění.

Že by je podala metodicky, v logickém sledu nebo působivě, to se nedalo očekávat; obsahovalo však, když si odmyslela prostoduchost a věčné opakování, pravdivé jádro, které ji zdrtilo -- zvlášť když jí paměť posloužila dalšími průkaznými okolnostmi, vypovídajícími o tom, jak podstatně zlepšil pan Knightley své mínění o Harriet.

Harriet postřehla, že se k ní od zmíněných dvou závažných tanců chová jinak. Emma věděla, že ho při té příležitosti příjemně překvapila. -- Od onoho večera, anebo aspoň od chvíle, kdy ji slečna Emma povzbudila, jen ať si na něho myslí, si Harriet začala uvědomovat, že si s ní povídá mnohem častěji než dříve a že se k ní skutečně i jinak chová: tak mile a laskavě! -- A poslední dobou se v tomhle dojmu ještě utvrdila. Kdykoli si všichni někam vyšli, stávalo se často, že ji vyhledal a šel vedle ní a tak krásně ji bavil! -- Připadalo jí to, jako že ji chce blíž poznat. -- Emma věděla, že tohle odpovídá pravdě. Kolikrát sama zaznamenala tu změnu, a téměř ve stejné míře. -- Harriet opakovala slova, jimiž jí vyjádřil uznání a chválu -- a Emma musela připustit, že to odpovídá jeho názoru na Harriet, tak jak jí jej sdělil. Chválil ji, že je upřímně bezelstná a že má prosté, poctivé, citlivé srdéčko. -- Věděla, že takové přednosti Harriet přisuzuje; rozhovořil se o tom před ní nejedenkrát. -- Řada podružných okolností, které ožívaly Harriet ve vzpomínkách, kdy jí prokázal nějakou pozornost, kdy na ni pohlédl nebo promluvil, přesedl si z jedné židle na druhou, v čemž viděla kompliment nebo náznak zalíbení, Emmě ušla, protože ho z ničeho

takového nepodezírala. Příhodičky, které nabobtnávaly do půlhodinového líčení a obsahovaly mnohonásobné důkazy pro tu, jež je viděla, minula bez povšimnutí ta, jež se o nich nyní dovídala; ale poslední dvě takové události, které Harriet uváděla a které pro ni vypadaly nejslibněji, těch si do jisté míry povšimla i Emma. -- První pozoruhodná událost se týkala toho, že se s ní procházel stranou ostatních v lipové aleji v Donwellu, a procházeli se tak hodnou chvíli, než se objevila Emma, a on vynaložil úsilí, jak se Harriet domnívala, aby ji odvedl od ostatní společnosti, jako by ji chtěl mít jen sám pro sebe -- a ze začátku k ní mluvil důvěrnějším způsobem než kdy předtím, vlastně velice důvěrným způsobem! (Harriet si to nemohla připamatovat bez uzardění.) Skoro se jí jako by ptal, jestli si na někoho myslí. Ale jakmile se objevila slečna Emma a vypadalo to, že se k nim přidruží, změnil námět a začal vykládat o práci na statku. -- A druhá pozoruhodná událost pozůstávala z toho, že s ní proseděl téměř půl hodiny, dokud se Emma nevrátila z návštěvy, to dopoledne těsně předtím, než odjel z Hartfieldu -- a v rozhovoru jí svěřil, že sice musí nevyhnutelně odjet do Londýna, ale že je mu to proti mysli a že by nejraději zůstal doma, a to předčilo všechno (usoudila Emma), co prozradil jí. Že má důvěrnější vztah k Harriet, jak o tom svědčila tahle okolnost, to ji hluboce zabolelo.

K prvnímu případu se po krátké úvaze odvážila položit následující otázku:

"Nemyslel tím snad --? Není možné, že když se ptal, jestli jste už někomu věnovala své srdce, že tím narážel na pana Martina -- a že to říkal v jeho zájmu?" -- Avšak Harriet takové podezření procítěně odmrštila.

"Pan Martin! To tak! -- O panu Martinovi nepadla ani zmínka. Ujišťuji vás, že už jsem dost zmoudřela, než abych ještě stála o pana Martina, a nikdo mě z toho nemusí podezírat."

Když takto Harriet předložila své důkazy, obrátila se na drahou slečnu Emmu s prosbou, aby posoudila, zda nemá dobré důvody k naději.

"Vůbec bych si nedovolila na něho myslet, nebýt vás," prohlásila. "Vy jste mi poradila, abych ho bedlivě pozorovala a řídila se podle jeho počínání -- což jsem udělala. A teď mám takový pocit, jako bych si ho přece jen mohla zasloužit, a jestli si mne nakonec vybere, že to vlastně nebude nic tak neuvěřitelného."

Hořké výčitky, které tahle slova vyvolala, četné, přečetné výčitky zavinily, že Emma musela sebrat všechny síly, než dokázala odpovědět:

"Harriet, řeknu vám k tomu jen toto: pan Knightley je poslední muž na světě, který by úmyslně v některé ženě budil domněnku, že k ní cítí víc, než skutečně cítí."

Harriet byla samozřejmě hotova zbožňovat přítelkyni za tak uspokojivou odpověď a Emmu zachránilo před jejím velebením a oddaností, které by v této chvíli bývaly těžkým trestem, jen to, že k nim dolehly otcovy kroky. Blížil se z haly. Harriet byla příliš rozrušená, aby se s ním mohla setkat. -- Nedokáže se ovládnout -- pana Woodhouse by to třeba poplašilo -- bude moudřejší, když se rozloučí -- v čemž jí přítelkyně velice ochotně podpořila, takže Harriet vyběhla druhými dveřmi, a sotva za ní zapadly, vybuchla Emma z plna srdce: "Prokristapána! Že mně vůbec kdy přišla na oči!"

Zbytek dne a následující noc jí nestačily, aby si všechno rozmyslela. -- Tápala bezradně ve zmatku všeho, co se na ni za posledních pár hodin nahrnulo. Každý okamžik jí přinesl

čerstvé překvapení a každé překvapení nevyhnutelně znamenalo další pokoření. -- Jak se v tom všem vyznat? Jak prohlédnout a zprostit se omylů, do nichž se sama uvrhla a v nichž žila! -- Těch chyb, jichž se dopouštěla v zaslepenosti vlastní hlavy i srdce! -- Chvíli seděla, chvíli přecházela sem a tam, uchýlila se do svého pokoje, uchýlila se do parku -- ale ať se ocitla tam či onde, všude na ni čekalo poznání, že si počínala nanejvýš pošetile; že se dala -- ó hrůzo! -- od kdekoho oklamat; že ona sama -- ó, horší hrůzo! -- kdekoho klamala; že je hrozně nešťastná a že dneškem její neštěstí pravděpodobně teprve začíná.

Ze všeho nejdřív chtěla porozumět, dobře porozumět vlastnímu srdci. Tomu cíli věnovala každou volnou chvilku, kdy ji zaměstnaly otcovy požadavky nebo kdy se bezděčně v myšlenkách nezatoulala jinam.

Jak dlouho už je jí pan Knightley tak drahý, jak se jí teď každým citovým záchvěvem jeví? Kdy si ji ponejprv podmanil, takhle podmanil? -- Kdy zaujal to místo v jejím srdci, které kdysi krátce opanoval Frank Churchill? -- Ohlížela se do minulosti; porovnávala oba muže -- porovnávala, jak je vždycky viděla od té chvíle, kdy se s tím druhým seznámila -- a jak by se jí vždycky jevili, jen kdyby -- ouha! -- kdyby byla dostala ten požehnaný nápad, je oba porovnat. -- Teď pochopila, že nikdy nenadešel čas, kdy by pan Knightley v jejích očích toho druhého ve všem nepřevyšoval a kdy jí na jeho dobrém mínění nezáleželo mnohem víc. Pochopila, že se do něho vemluvila, že ji svedla bujná fantazie, aby si počínala nemoudře, že to byl všechno klam a mam a že si sama vůbec nerozuměla -- zkrátka a dobře, že jí vlastně na Franku Churchillovi nikdy ani trošku nezáleželo!

Tím uzavřela první sérii úvah. Teď pochopila sama sebe, když zodpověděla první otázku, kterou si položila, a netrvalo jí to ani příliš dlouho. -- Zmocnilo se jí neobyčejné rozhořčení; pozdě teď litovala a styděla se za každé hnutí mysli, až na ten jeden cit, který v sobě odhalila -- svou lásku k panu Knightleymu. -- Od všeho ostatního ve své duši se odvracela znechucena. S odsouzeníhodnou marnivostí předpokládala, že prokoukne kdejaká cizí citová tajemství; s neomluvitelnou drzostí chtěla zasahovat do kdekterého osudu. Teď se ukazuje, že se šmahem mýlila; a nejen že nic nedokázala, ale zavinila mnohé trápení. Způsobila trápení Harriet, způsobila trápení sobě, a jak se obávala, také panu Knightleymu. -- Kdyby se tento nejnesourodější ze všech svazků uskutečnil, bude výhradně její vina, že vůbec započal; neboť jeho lásku živilo jen a jen vědomí, že ho Harriet miluje, tím si byla jista; - a i kdyby v tomhle neměla pravdu, nebyl by se vůbec s Harriet seznámil, nebýt její pošetilosti.

Pan Knightley a Harriet Smithová! -- Vedle takového manželství se nikdo nemůže divit ničemu. -- Láska Franka Churchilla a Jane Fairfaxové se ve srovnání s tím stává běžnou záležitostí, ničím pozoruhodnou, nikoho nemůže překvapit, bez zjevných překážek, nikdo si o tom nic nepomyslí ani neřekne. -- Pan Knightley a Harriet Smithová! -- Ta že by se tak povznesla! A on tak ponížil! -- Emmě bylo hrozně, když si představila, jak tím klesne v očích všech lidí, slyšela už v duchu ty posměšky a úšklebky a vtipkování na jeho účet; a jak to zdrtí jeho bratra a jak ho odsoudí, a těch tisíce nepříjemností, jimž on sám bude vystaven! -- Cožpak k tomu vůbec může dojít? Ne, je to vyloučeno. A přitom to ani zdaleka vyloučeno není. Stalo by se to snad poprvé, že

muž výjimečných schopností podlehne dívce zcela podprůměrné? Stalo by se poprvé, že u muže, který je třeba příliš zaneprázdněn, než aby se porozhlížel, zvítězí dívka, která si ho sama vyvolí? -- Stalo by se to poprvé, že se uskuteční něco nelogického, nečekaného, nepřiměřeného -- nebo že náhoda a okolnosti (jako druhotné příčiny) určí běh lidského osudu?

Ach! Kéž by se byla Harriet nikdy neujala! Kéž by ji byla nechala být, tak jak se patřilo a jak jí to i on říkal! -- Kéž by jí byla z pošetilosti, na jejíž odsouzení jsou slova slabá, nezabránila provdat se za toho obyčejného mladého muže, s kterým mohla žít šťastně a spořádaně způsobem jí nejbližším -- a všechno mohlo být v pořádku a nemuselo to mít tyhle hrozné důsledky.

Kde jen našla Harriet tu opovážlivost, že pozvedla oči k panu Knightleymu! -- Kde sebrala tu kuráž představovat si, že si ji vyvolil, dokud se o tom skutečně nepřesvědčí! Jenomže Harriet už nebyla ta skromná dívenka s tolika zábranami jako kdysi. -- Neuvědomovala si už tolik své nedostatky, ať už v duševním rozhledu tak společenském postavení. Chápala citlivěji, jaká by to byla neslavná partie pro pana Eltona, kdyby si ji vzal, než teď u pana Knightleyho. -- Běda! Není i tohle její dílo? Kdo si dal tu námahu a učil Harriet, aby si o sobě myslela kdovíco, ne-li ona? Kdo ji učil, že se má snažit povznést a že má právem nárok dobře se vdát? -- Jestli se Harriet ze skromné dívenky změnila v sebevědomou slečnu, může to také přičítat jen a jen sobě.

48. kapitola

Teprve teď, kdy hrozilo, že ho ztratí, poznala Emma, jak naléhavě potřebuje ke štěstí, aby jí pan Knightley dával přednost

přede všemi, aby jí na prvním místě věnoval svůj zájem a náklonnost. -- Dokud byla přesvědčena, že tomu tak je, a považovala to za své právo, těšilo ji to, ale příliš o tom neuvažovala; a teprve když hrozilo, že ji nahradí jiná, shledala, jak nevýslovně důležitý význam to pro ni má. Dlouho, velice dlouho žila s vědomím, že je mu nejbližší; neměl žádné ženské příbuzné, a tak pouze Isabella si na něho mohla činit podobné nároky, ale přitom vždycky dobře věděla, nakolik má Isabellu rád a váží si jí. Jen ona sama mu byla nejbližší řadu let. Nezasluhovala si to; často ho zanedbávala nebo zlobila, pouštěla jeho rady jedním uchem tam a druhým ven, nebo se mu dokonce vzdorně postavila, nedoceňovala ani zpola jeho skvělé vlastnosti a hádala se s ním, když nechtěl uznat její falešné a domýšlivé názory -- ji ale on nepřestal mít rád, že byli příbuzní i ze zvyku a také z vrozené šlechetnosti, bděl nad ní, jak vyrůstala z dětských střevíčků, s takovým zaujetím jako nikdo druhý, snažil se jí vzdělávat a svědomitě dbal, aby pochopila, co je správné. Věděla, že je mu přes všechny své chyby drahá; snad může říci i velmi drahá. Když dospěla ve svých úvahách až sem, nezbytně jí zasvitla naděje, nenašla však odvahu se na ni spolehnout. Harriet Smithová si může myslet, že není nehodna toho, aby ji a jen a jen ji pan Knightley vášnivě miloval. Emma to nedokáže. Nemůže si zaslepeně lichotit, že ho k ní poutá takovýhle vztah. Vždyť jí docela nedávno dokázal, že ji posuzuje nezaujatýma očima. -- Jak ho pobouřila svým chováním vůči slečně Batesové! Vyjádřil se k tomu naprosto otevřeně a přísně. -- Zasluhovala přísné odsouzení za svůj poklesek -- ale bylo mnohem přísnější, než aby se srovnávalo s jinými city než poctivou spravedlností a jasnozřivou

dobrou vůlí. -- Neměla žádnou naději, nic hodného jména naděje, že by k ní cítil takovou lásku, o jakou tu teď šlo; avšak uchovávala si naději (někdy skomírala a jindy jasně zaplála), že se Harriet třeba mýlí a že přeceňuje jeho zájem o sebe. -- Musela si to přát už kvůli němu -- i kdyby to pro ni nepřineslo žádné jiné důsledky a on zůstal nadosmrti starým mládencem. Jen ať je dál týž pan Knightley pro ni a pro tatíčka, týž pan Knightley pro celý svět; jen ať vládnou mezi Donwellem a Hartfieldem vzácné vztahy přátelství a důvěry v neztenčené míře: to jí plně postačí k spokojenosti. -- Pro ni vlastně manželství nepřichází dost dobře v úvahu. Nemohla by je sladit s péčí, kterou dluží tatíčkovi, a s láskou k němu. Od tatíčka ji nikdo a nic neodloučí. Nevdala by se, ani kdyby ji požádal o ruku pan Knightley.

Musí si vroucně přát, aby se Harriet dočkala zklamání; a doufala, že až bude mít znovu příležitost spatřit je spolu, dokáže aspoň odhadnout, jak dalece je to pravděpodobné. -- Od nynějška je bude nanejvýš bedlivě pozorovat; a třebaže dosud podléhala při svém pozorování trapným omylům, věřila, že tentokrát není dost dobře možné, aby se dala zaslepit. -- Má se co nevidět vrátit domů. Brzy bude mít příležitost je pozorovat -- až děsivě brzy, říkala si, kdykoli o tom klidně přemýšlela. Rozhodla se, že se mezitím s Harriet nesetká. -- Nebylo by to ku prospěchu jedné ani druhé, nebylo by to ku prospěchu věci samé, kdyby to spolu stále dokola probíraly. -- Umínila si, že se nedá přesvědčit, dokud bude mít sílu pochybovat, a přitom neměla důvod zabránit Harriet ve svěřování. Takové řeči by všechno jen jitřily. -- Napsala jí tedy, mile, ale otevřeně, a poprosila ji, aby prozatím nechodila do

Hartfieldu; dospěla k názoru, že by se raději měly vyvarovat všech dalších důvěrných hovorů na jisté téma; a vyjádřila naději, že nechají-li uplynout pár dní, než se opět setkají jinak než ve společnosti ostatních -- chce se pouze vyvarovat soukromé návštěvy -- budou s to si počínat tak, jako by na včerejší rozhovor zapomněly. -- Harriet se podrobila a vyjádřila svůj souhlas a vděčnost.

Sotva tohle vyřešila, ohlásila se návštěva, která ji trochu odvrátila od toho, co cele pohlcovalo všechny její myšlenky, ať bděla, ať snila a průběhu posledních čtyřiadvaceti hodin -- paní Westonová byla navštívit svou budoucí snachu a na zpáteční cestě se zastavila v Hartfieldu, jednak z povinnosti vůči Emmě, ale ještě víc proto, aby si dopřála potěšení jí vypovědět všechny podrobnosti tohoto tak zajímavého rozhovoru.

Pan Weston ji k Batesovým doprovodil a zhostil se svého podílu na této nevyhnutelné zdvořilostní návštěvě, nanejvýš zdárně; ona pak vyzvala slečnu Fairfaxovou, aby si s ní vyjela trochu na čerstvý vzduch, a tak toho teď měla mnohem víc co vyprávět, a s mnohem větším uspokojením, než by byla načerpala z té čtvrthodinky v salonku paní Batesové, kde bylo třeba nejdřív překonávat trapné rozpaky.

Jistá zvědavost Emmě přece jen zůstala a také jí při vyprávění drahé přítelkyně plně dala průchod. Paní Westonová se vypravila na návštěvu sama dost rozčilená. Zprvu vůbec nechtěla hned k Batesovým zajít osobně, ale žádala, aby místo toho směla slečna Fairfaxové napsat a odložit formální návštěvu až do té doby, kdy pan Churchill dovolí, aby se zasnoubení veřejně ohlásilo; domnívala se totiž, že je třeba vzít v úvahu, jaké řeči by z toho mohly povstat, kdyby takovou návštěvu vykonala; pan Weston však na to měl jiný

názor. Záleželo mu hlavně na tom, aby dali slečně Fairfaxové a její rodině najevo svůj souhlas, a nedomníval se, že tím zavdají podnět k nějakým dohadům, a i kdyby, že na tom vlastně nezáleží, protože "takové věci," jak pravil, "se stejně vždycky rozkřiknou." Emma se usmála a pomyslela si, že pan Weston má pro tohle tvrzení velice pádné důvody. Zkrátka a dobře se tam vypravili -- a pro mladou dámu znamenala jejich návštěva zjevně velké utrpení a rozpaky. Sotva ze sebe dokázala vypravit slovo a z každého pohledu i z jejího počínání výmluvně vysvítalo, že bolestně trpí výčitkami svědomí. Stará dáma se svou tichou, hluboce procítěnou vděčností a její dcera ve víru radostného vytržení -- samým štěstím ztratila dokonce obvyklou výřečnost -- se zasloužily o uspokojivý, ba dojemný výjev. Obě přijímaly ten šťastný obrat tak důstojně, vycházely z tak nesobeckých pocitů, myslely přitom jen a jen na Jane; kdekoho si tolik vážily a sebe tak málo, že si musely naklonit každou vlídnou duši. Nedávná nemoc slečny Fairfaxové poskytla paní Westonové dobrou záminku, aby ji pozvala na malou projížďku; slečna se toho zprvu zalekla a odmítla, ale pak se podvolila naléhání a souhlasila; během té projížďky jí paní Westonová pak svou přívětivou, mírnou laskavostí pomohla překonat rozpaky, takže se rozhovořily o tom nejdůležitějším. Omluvy za zdánlivě nepřívětivé mlčení v prvních chvílích návštěvy a ujištění o hluboké vděčnosti, kterou odjakživa cítí vůči ní samé i panu Westonovi, tvořily nezbytné zahájení; a jakmile si odbyly tyto výlevy, promluvily si dost podrobně i o nynějším a budoucím průběhu zasnoubení. Paní Westonová byla přesvědčena, že tento rozhovor přinesl její společnici velkou úlevu ve srovnání s duševním napětím, jemuž byla v mnoha směrech tak dlouho

vystavena, a zamlouvalo se jí všechno, co od ní v té souvislosti vyslechla.

"Jaké trápení jí to tajnůstkaření za ty dlouhé měsíce přineslo, to zdůrazňovala s velkou vehemencí," pokračovala paní Westonová. "Vyjádřila to takhle: ‚Nemohu říci, že jsem nezažila chvíle štěstí, co jsem mu dala slovo, ale to říci musím, že jsem nepoznala blaženství jediné klidné hodiny; a pronesla to tak rozechvělými rty, Emmo, že mne to dojalo do hloubi srdce."

"Chudinka malá!" řekla Emma. "Myslí si tedy, že pochybila, když souhlasila s utajeným zasnoubením?"

"Pochybila! -- Věřím, že by ji nikdo nemohl odsoudit ostřeji, než se odsuzuje sama. ‚Přineslo mi to trvalé utrpení, a po zásluze. Jenomže jakýkoli trest, který stíhá takový poklesek, ten poklesek neodčiní. Trápením se nic neodčiní. Nikdy se své viny nezbavím. Zachovala jsem se v rozporu s vědomím, co se sluší. A že teď nastal takový šťastný obrat a že jsou ke mně všichni tak laskaví, na to vůbec nemám právo, jak moc dobře vím. Nemyslete si, milostivá paní, povídala dál, ‚že mne nikdo neučil, co se sluší a patří. Nepřipisujte sebemenší vinu pečlivým a zásadovým pěstounům, kteří mne vychovali. Jen já sama jsem pochybila a ujišťuji vás, že přes všechny polehčující okolnosti, které ze současných okolností napohled vyplývají, se hrozím toho, až se ke všemu budu přiznávat plukovníku Campbellovi."

"Chudinka malá!" opakovala Emma. "Zřejmě ho tedy vřele miluje. Jistě se jen a jen z lásky dala přemluvit, aby se zasnoubili. Láska v ní zvítězila nad rozvahou."

"Ano, nepochybuji, že ho z celého srdce miluje."

"Bojím se," povzdechla si Emma, "že jsem

často přispěla svým dílem k jejímu trápení."

"Ty jsi jednala naprosto nevinně, děvenko drahá. Ale ona patrně měla něco takového na mysli, když se zmínila o nedorozuměních, o nichž hovořil i on. Vinou neblahého poklesku, jehož se dopustila, prohlásila, se vzápětí začala chovat nerozumně. Vědomí, že se provinila, jí bylo stálým zdrojem neklidu, a ten v ní vyvolal nedůtklivost a podrážděnost, která mu musela připadat -- a také připadala -- dost nesnesitelná. ‚Nebrala jsem v úvahu, pravila, ‚jeho temperamentní, živou povahu -- jeho strhující elán a humor, tu hravost, jejímuž kouzlu bych byla v jakékoli jiné situaci vždy znovu a znovu podléhala tak jako na začátku. Rozhovořila se pak o tobě, a jak velice pozorná jsi k ní byla během jejího onemocnění. A s živým rumělncem, který mi napověděl všechny souvislosti, mě požádala, abych ti při první příležitosti co nejvřeleji poděkovala -- za to, že sis přála a všemožně ses snažila nějak jí prospět. Je si moc dobře vědoma, že ti za to sama neprojevila dost uznalou vděčnost."

"Kdybych nevěděla, že je teď šťastná," řekla Emma se vší vážností, "protože šťastná jistě je, přes všechny výčitky jejího přecitlivělého svědomí, nevydržela bych tyhle díky poslouchat. -- Propána, paní Westonová, kdyby se tak sečetlo, co dobrého a co zlého jsem udělala slečně Fairfaxové! -- Ach jé --" vzchopila se, aby projevila živější zájem -- "ale na to všechno musíme zapomenout. Jste moc hodná, že jste mi přišla povědět tyhle zajímavé podrobnosti. Ukazují ji v nejlepším světle. Jsem přesvědčena, že je to ryzí povaha. -- Doufám, že bude moc a moc šťastná. Je docela na místě, že majetek přinese do manželství on, protože dobré vlastnosti bude mít všechny ona."

Takový soud nemohla paní Westonová přejít bez poznámky. Měla o Frankovi téměř v každém ohledu to nejlepší mínění, navíc ho upřímně milovala, a proto ho přesvědčeně bránila. Uváděla řadu rozumných důvodů a přinejmenším stejně pádným argumentem byla její náklonnost -- ale všechno to nestačilo trvale upoutat Emminu pozornost; brzy nalétla v myšlenkách do Londýna nebo na Donwell; zapomněla vynaložit úsilí a dávat pozor; a když pan paní Westonová uzavřela: "Nedostali jsme ještě ten dopis, na který tak netrpělivě čekáme, víš, ale doufám, že přijde co nevidět," musela chvíli zaskočena mlčet, než nakonec cosi namátkou odpověděla, protože si vůbec nemohla uvědomit, co je to za důležitý dopis, na který tak napjatě čekají.

"Nechybí ti nic, Emmičko?" zeptala se paní Westonová na rozloučenou.

"Ne, kdepak! Mně přece nikdy nic nechybí, jak víte. Jen mě nezapomeňte zpravit o tom dopisu, hned jak přijde."

Z vyprávění paní Westonové načerpala Emma další podněty k nepříjemným úvahám, protože si tím víc slečny Fairfaxové musela vážit a soucítit s ní a také si tím víc uvědomovala, čím vším se na ni v minulosti prohřešila. Trpce litovala, že se nevynasnažila s ní sblížit, a rděla se, když si vzpomněla, jak jí záviděla, a to že byla hlavní příčina, která to zavinila. Kdyby byla vyhověla přání pana Knightleyho, o němž moc dobře věděla, a věnovala slečně Fairfaxové zcela oprávněný zájem, kdyby byla vynaložila úsilí, aby se lépe poznaly, kdyby se byla pokusila najít přítelkyni v ní místo v Harriet Smithové, mohla si se vší pravděpodobností ušetřit trápení, které na ni nyní doléhá. Její původ, schopnosti, vzdělání, všechno jako by ji Emmě předurčovalo za ideální společnici, kterou měla vděčně přijmout; a ta druhá -- čím ta se

mohla pochlubit? I kdyby se důvěrně nesblížily, i kdyby se jí slečna Fairfaxová se svým závažným tajemstvím nesvěřila -- což je nanejvýš pravděpodobné -- aspoň by se byla uchránila -- kdyby ji byla lépe poznala, když tu možnost měla -- onoho trapného podezírání, že upadla do milostných tenat pana Dixona, a nejen že si to pošetile vymyslela a sama sebe o tom přesvědčila, ale ještě to naprosto neomluvitelně šířila dál; a teď se musela obávat, že její nápad krutě zranil Janin jemnocit, když se o něm doslechla vinou nedomyšlené lehkovážnosti Franka Churchilla. Ze všeho trápení, které Jane postihlo od příjezdu do Highbury, ona sama bohužel asi byla to nejhorší. Jistě v ní viděla stálou nepřítelkyni. Kdykoli se ocitli všichni tři pohromadě, vyvrátila tisíckrát ze základu Janin klid a na Box Hillu to přerostlo v agonii, kterou už nedokázala déle snášet.

Ten večer byl v Hartfieldu prosáklý smutkem a táhl se donekonečna. I počasí přispívalo, seč bylo, k chmurné atmosféře. Spustil se chladný bouřkový liják a nic nepřipomínalo červen krom stromů a křovisek, které rval vichr, a dlouhotrvající světlo, jehož vinou byly ony kruté výjevy déle vystaveny na odiv.

Počasí působilo na pana Woodhouse a dcera se mu musela téměř nepřetržitě věnovat, aby ho jakžtakž uchlácholila, a dnes jí to přišlo dvojnásob zatěžko než jindy. Připomínalo jí to jejich první osamělý večer, když se paní Westonová vdala; jenomže tenkrát se hned po čaji objevil pan Knightely a rozptýlil všechny trudné chmury. Ach běda! Takové milé důkazy, že ho Hartfield láká, jako byly tyhle návštěvy, možná už co nevidět pominou. Tehdy si v duchu malovala, jak budou nadcházející zimu strádat, a ukázalo se, že se mýlila; nikdo z přátel je nezradil, o žádné zábavy

nepřišla. -- Teď se jí však zmocnily vážné obavy, že její nynější zlé předtuchy nic nevyvrátí. Otevíraly se před ní hrozivé vyhlídky, které nic nemohlo v podstatě zahnat -- ba které nebude možno ani částečně rozjasnit. Jestliže se uskuteční všechno, co se v okruhu jejich přátel může stát, Hartfield téměř osiří; jen na ní pak zůstane, aby rozptylovala tatíčka, a přitom její vlastní štěstí bude ležet v troskách.

V Randallsu se narodí dítě, a na ně se soustředí horoucnější láska než na ni; paní Westonová mu věnuje své srdce i svůj čas. Budou ji muset postrádat a převážně asi i jejího manžela. -- Frank Churchill se k nim už nevrátí; slečna Fairfaxová s největší pravděpodobností brzy přestane patřit do Highbury. Vezmou se a usadí se buď v Enscombu nebo někde poblíž. Nejlepší lidé jí budou odňati, a jestli k těmto ztrátám přibude i ztráta Donwellu, co jí zůstane z příjemné, rozumné společnosti, kterou dosud měla na dosah? Pan Knightley k nim už večer nezajde hledat rozptýlení! -- Neobjeví se v nejrůznější čas, jako by byl kdykoli ochoten vyměnit svůj domov za jejich! -- Jak jen to přežije? A jestli o tohle o všechno přijdou kvůli Harriet; jestli napříště budou muset předpokládat, že mu Harrietina společnost stačí k blaženosti; jestli se Harriet stane tou vyvolenou, jedinou mezi všemi, nejdražší, nejbližší bytostí, ženou, u níž bude hledat největší životní potěšení, pak bude Emmino utrpení ještě zhoršováno neodbytným vědomím, že to všechno zavinila sama.

Když ve svých úvahách dospěla až sem, vždycky se zhrozila, zhluboka vzdychla anebo vyskočila a chvíli přecházela po pokoji sem a tam -- a jediné, co ji aspoň trochu dokázalo utěšit nebo uklidnit, bylo její vlastní

odhodlání, že si napříště už bude počínat rozumněji, a i kdyby tu nadcházející a všechny další zimy až do konce svých dní prožila v podřadnější duševní činnosti i zábavách než v minulosti, bude jim čelit uvážlivěji, naučí se sama sebe lépe chápat, aby si pak dodatečně neměla tolik co vyčítat.

49. kapitola

Ani na druhý den nevykazovalo počasí valnou změnu a na Hartfieldu jako by dál vládla opuštěnost a melancholie; -- až se náhle odpoledne vyčasilo, vichr se změnil v mírný vánek, rozfoukal mraky, vysvitlo slunce a nastalo opět léto. S dychtivostí, jakou taková proměna vyvolává, si Emma umiňovala, že vyběhne na vzduch, jakmile to bude jen trochu možné. Ještě nikdy jí příroda tak nevábila zrak, čich i cit, jako když teď zavládla jiskřivá, slunečná pohoda po bouři. Doufala, že venku pozvolna zkonejší svůj neklid, a když se krátce po obědě objevil pan Perry, který měl volnou hodinku a hodlal ji věnovat tatíčkovi, neváhala a hned pospíchala do parku. -- Sotva párkrát zabočila po pěšinkách, pocítila úlevu a rozjitřená duše jako by se trochu upokojila; a vtom spatřila, jak zahradní brankou vchází pan Knightley a míří k ní. -- Do toho okamžiku neměla tušení, že se už vrátil z Londýna. Právě na něho zavzpomínala, jako by je dělila nesporná vzdálenost šestnácti mil. -- Měla jen maličko času, aby se vzpamatovala. Musí se ovládat a být klidná. Za půl minuty se střetli. Pozdravy vyzněly z obou stran tiše, rozpačitě. Ona se začala vyptávat na vzájemné příbuzné: všem se daří dobře. -- Kdy se s nimi rozloučil? Dnes po ránu. -- To ho musel cestou chytit déšť. -- Ano. -- Seznala, že má v úmyslu se k ní připojit a procházet se s ní po zahradě.

Nakoukl prý do jídelny, zjistil, že by tam překážel, a stejně je raději venku. Pomyslela si, že se netváří ani nemluví zrovna vesele, a hned usoudila, inspirována svými obavami, že se možná svěřil bratrovi se svými záměry a teď se trápí nepříznivou odezvou.

Kráčeli dál bok po boku. On mlčel. Uvědomila si, že po ní pokukuje, jako by se pokoušel vyčíst jí z tváře víc, než mu je ochotna prozradit. A toto poznání zrodilo vzápětí další obavy. Možná že si s ní chce promluvit o svém vztahu k Harriet; hledá u ní třeba povzbuzení, aby se rozpovídal. -- Neměla sílu se přinutit, aby na toto téma zavedla řeč. Musí si s tím poradit sám. A přitom na ni jeho zamlklost těžce doléhala. Vždyť jemu takové chování vůbec neodpovídá. Rozmyslela si to -- odhodlala se -- a s nuceným úsměvem začala:

"Čekají tu na vás pěkné novinky, když jste se teď vrátil, to nebudete věřit svému sluchu."

"Opravdu?" zeptal se tiše a pohlédl na ni. "A jaké novinky to jsou?"

"Ty nejzajímavější na světě -- chystá se svatba."

Chvíli mlčel, jako by se chtěl ujistit, že už mu k tomu víc neřekne, a pak prohodil:

"Jestli myslíte slečnu Fairfaxovou a Franka Churchilla, tak o tom jsem už slyšel."

"Jak je to možné?" zvolala Emma a obrátila k němu rozpálené tváře; blesklo jí totiž hlavou, že se možná cestou zastavil u paní Goddardové.

"Dostal jsem dnes ráno pár řádek od pana Westona o nějaké obecní záležitosti, a nakonec mi ještě stručně vylíčil, co se přihodilo."

Emmě se podstatně ulevilo, takže po chvíli dokázala pronést už trochu vyrovnaněji:

"Vás to asi překvapilo méně než kohokoli z nás ostatních, protože vy jste je přece podezíral. -- Nezapomněla jsem, jak jste se

mne jednou snažil varovat. -- Lituji, že jsem si vaše slova nevzala víc k srdci, ale --" hlas se jí zlomil v hlubokém povzdechu -- "já zřejmě trpím vrozenou slepotou."

Chvíli vládlo ticho a ji by bylo ani nenapadlo, že řekla něco zvlášť pozoruhodného, až cítila, že ji bere za loket, tiskne si její ruku k srdci, a pak k ní důvěrně promlouvá s hlubokým soucítěním v hlase:

"Čas, Emmo má nejdražší, jen čas zhojí tu ránu. -- Váš vlastní bystrý rozum -- péče, kterou věnujete panu otci -- Vím, že sama nedopustíte, abyste --" Znovu jí stiskl ruku a dodal nesouvisle a přerývaně: "-- vřelé přátelství -- rozhořčení -- neslýchané darebáctví!" A hlasitějším, vyrovnanějším hlasem uzavřel: "Brzy nám zmizí z očí. Odjedou brzy do Yorkshiru. Jí je mi líto. Zasluhovala lepší osud."

Emma pochopila, a jakmile ovládla radostné rozrušení nad jeho procítěnou starostlivostí, odvětila:

"Jste moc hodný -- ale mýlíte se -- a já to musím uvést na pravou míru. -- Nepotřebuji takhle utěšovat. Protože jsem byla slepá k tomu, co se děje, chovala jsem se vůči nim způsobem, za který se musím do nejdelší smrti hanbit. Často jsem neodolala pokušení říkat nebo dělat věci, které mne jistě vystavily nepříjemným dohadům, ale jinak nemám proč litovat, že jsem nebyla zasvěcena dřív."

"Emmo!" zvolal a dychtivě na ni upřel oči, "je to pravda?" Vzpamatoval se. "Ne, ne -- chápu -- promiňte mi -- jsem rád, že máte sílu říci aspoň tolik. -- Kvůli němu skutečně nemáte proč litovat! Věřím, že nebude dlouho trvat, a uznáte to nejen rozumem. -- Štěstí, že vás to citově nezasáhlo ještě hloub! -- Přiznávám, že jsem z vašeho chování nedokázal odhadnout, do jaké míry jste -- dospěl jsem

jen k přesvědčení, že získal vaše sympatie -- a ty sympatie si podle mého názoru nezasloužil. -- Takový chlap se zostudí sám. -- A právě jeho osud odmění tou líbeznou dívčinou? -- Jane, Jane, tebe vedle něho nic dobrého nečeká."

"Pane Knightley," oslovila ho Emma; snažila se hovořit živě, přestože ve skutečnosti zápasila se zmatkem, "ocitám se ve velice zvláštní situaci. Nemohu dopustit, abyste setrvával takto na omylu. Jelikož jsem však svým počínáním ve vás vyvolala takový dojem, mám asi pádnější důvod se stydět za doznání, že jsem dotyčného pána nikdy nemilovala, než kdybych přiznávala pravý opak. Já k němu opravdu lásku necítila a necítím."

Vyslechl ji beze slova. Byla by uvítala, kdyby jí na to něco řekl, on však mlčel. Usoudila, že musí uvést pádnější argumenty, než si vysloužíodpuštění, byl to však trudný úkol, neboť se ještě víc zostudí v jeho očích. Přesto se ho podujala:

"Nemám v podstatě čím obhájit své chování. -- Jeho dvornost mi lichotila, tak jsem ji bez rozmýšlení s vlídnou tváří přijímala. -- To je patrně obehraná historie -- běžný případ -- stovkám děvčat už se asi přihodilo cosi podobného -- ale to jistě neomlouvá mne, která tolik horuje pro jasný rozum. Mnoho okolnosti tomu pokušení napomáhaly. Je to syn pana Westona -- byl ustavičně zde -- jeho společnost mi vždycky připadal příjemná -- zkrátka a dobře --" (povzdech) -- "ať si kolem toho navymýšlím sebedůmyslnější výmluvy, jádro věci je v tom, že to lichotilo mé marnivosti, a proto jsem připustila, aby se mi dvořil. Ke konci však -- a vlastně už delší dobu -- jsem poznala, že to nic neznamená. Pochopila jsem, že to dělá ze zvyku, že je to takový jeho trik a že to vůbec nemusím brát vážně. -- Klamal

mne, ale neublížil mi. Nepodařilo se mu, aby mne poblouznil. A dnes chápu, co tím sledoval. Vůbec o to nestál, abych se do něho zamilovala. Byla to jen zástěrka, aby odvrátil pozornost od jiného vztahu. -- Snažil se všem kolem sebe nasypat písek do očí a u nikoho se mu to nepovedlo tak dokonale jako u mně -- až na to, že jsem mu vlastně neuvěřila -- měla jsem to štěstí -- zkrátka a dobře, nějak se stalo, že mi neublížil."

Doufala, že se teď dočká odpovědi -- aspoň pár slov na ujištění, že její chování už chápe. On však mlčel dál, hluboce zamyšlen, jak jí připadalo. Nakonec prohlásil docela vyrovnaným hlasem:

"Neměl jsem nikdy o Franku Churchillovi valné mínění. Připouštím ale, že se mohu mýlit. Poznal jsem ho jen povrchně. A kdyby se i ukázalo, že jsem ho nepodcenil, třeba z něho ještě bude dobrý člověk. -- Po boku takové ženy k tomu má šanci. -- Nemám důvod na něho nevražit -- a kvůli ní, jejíž štěstí závisí na jeho charakteru a počínání -- mu rozhodně budu přát jen to nejlepší."

"Nepochybuji, že spolu budou žít šťastně," poznamenala Emma. "Myslím, že je poutá oboustranná hluboká láska."

"Má to ten chlap štěstí!" prohlásil procítěně pan Knightley. "V tak mladém věku -- ve třiadvaceti -- kdy muž, pokud si už volí manželku, zpravidla volí špatně, a jemu spadne do klína taková výhra! -- Kolik šťastných let má ve vší pravděpodobnosti před sebou! -- Je si jist láskou takové ženy -- nezištnou láskou, protože u Jane Fairfaxové při její povaze o tom není pochyby. Všechno mu hraje do ruky -- jsou si společensky rovni -- mám na mysli způsob výchovy, mravy a zvyklosti, na kterých tolik záleží. Jsou si rovni ve všem až na jedno -- a tato položka, když o jejím

bezelstném citu nemůže být pochyb -- jen zdvojnásobí jeho štěstí, protože bude v jeho moci zajistit jí jedinou výhodu, kterou dosud postrádala. -- Muž by měl mít vždycky ctižádost nabídnout ženě lepší domov než ten, odkud ji odvádí. A je-li tohle v jeho moci a zároveň se může spolehnout na její oddanost, pak si může skutečně připadat jako vyvolený mezi smrtelníky. -- Frank Churchill je pravé dítko Štěstěny. Všechno se obrátí v jeho prospěch. -- Seznámí se v lázních se slečnou, dobude si její lásky, neodradí ji ani bezohledným chováním -- a kdyby mu celá rodina se svíčkou ve dne hledala manželku, nenašli by mu lepší. -- V cestě stojí teta. -- Teta zemře. -- Jemu stačí o něco si říct. Jeho příbuzní mají na mysli jen jeho blaho. -- Zachoval se vůči kdekomu ohavně -- a všichni mu s největší radostí odpustí. -- Ten chlap má z pekla štěstí!"

"Říkáte to, jako byste mu záviděl."

"Vždyť mu také závidím, Emmo. V jedné věci mu upřímně závidím."

Na tohle mu Emma nedokázala nic říci. Zřejmě se ocitli na půl slůvka od Harriet, a v ní se všechno vzbouřilo a jen si přála tento námět odvrátit. Rozhodla se: zavede řeč na něco docela jiného, třeba na děti v Londýně; a už se nadechla, když ji pan Knightley překvapil slovy:

"Neptáte se, v čem mu závidím. -- Vidím, že jste si umínila neprojevit zvědavost. -- Činíte moudře -- ale já tak moudrý být nedokážu. Emmo, musím vám povědět, nač se nechcete zeptat, třebaže vzápětí možná budu litovat, že jsem to vyslovil."

"Ale tak to neříkejte, neříkejte nic!" zvolala překotně. "Posečkejte, abyste si mohl všechno rozvážit, nezavazujte se!"

"Děkuji vám za radu," odpověděl zcela

zdrceně a už ze sebe nevypravil ani hlásku.

Emma nesnesla pomyšlení, že ho ranila. Touží se jí svěřit -- možná se s ní poradit -- ať ji to stojí co stojí, ona ho vyslechne. Může mu být oporou v jeho záměrech nebo ho s nimi smíří; může oprávněně vyzdvihnout Harrietiny přednosti nebo zdůraznit jeho vlastní nezávislost, a tím ho třeba vysvobodí z nerozhodnosti, která je pro člověka jeho povahy horší než jakákoli alternativa. -- Mezitím došli k domu.

"Vrátíte se asi dovnitř," poznamenal.

"Ne," odvětila Emma, utvrzena ve svém rozhodnutí tím, jak nešťastně to říkal. "Ráda bych se ještě trochu prošla. Pan Perry je dosud uvnitř." Po pár krocích dodala: "Zarazila jsem vás před chvílí tak příkře, pane Knightley -- bojím se, že se vás to dotklo. -- Jestli si však přejete promluvit si se mnou otevřeně jako dávný přítel -- jsem vám ve jménu toho přátelství k službám. -- Vyslechnu, cokoli si přejete. A řeknu vám otevřeně svůj názor."

"Jako přítel --!" opakoval pan Knightley. -- "Emmo, takové označení mně bohužel -- Ne, nepřeji si nic -- Ale přece jen -- ano, nač váhat? -- Zašel jsem už příliš daleko, abych měl co tajit. -- Přijímám vaši nabídku, Emmo. -- Jakkoli vám to může připadat podivné, přijímám ji a obracím se na vás jako přítel. -- Povězte mi tedy: cožpak nemám naději jednou uspět?"

Závažnost otázky mu nedovolila pokračovat slovy. Zůstal stát, aby se jí zeptal pohledem, a výraz v jeho očích ji docela přemohl.

"Emmo, má nejdražší," řekl, "protože nejdražší mi navždy zůstanete, ať tento náš rozhovor skončí jakkoli, má nejdražší, vřele milovaná Emmo -- povězte mi to hned teď. Řekněte ,ne , je-li to nutné." Nebyla s to ze

sebe slůvka vypravit. "Nic neříkáte," zvolal ve velkém vzrušení, "neříkáte vůbec nic! Já od vás prozatím víc nežádám."

Emma byla v této vypjaté chvíli blízka k mdlobám. Nad všemi pocity převládala hrůza, aby se z tohoto přešťastného snu neprobudila.

"Nejsem žádný velký řečník, Emmo," oslovil ji znovu po chvíli a z jeho hlasu zaznívala tak upřímná, hluboká a zjevná něha, že vypovídala sama za sebe. "Kdybych vás tolik nemiloval, snad bych o tom spíš dokázal mluvit. Ale vy mne přece znáte. -- Neuslyšíte ode mne nic než pravdu. -- Káral jsem vás, četl vám levity a vy jste to přijímala tak, jak by to nedokázala přijmout žádná žena v celé Anglii. Přijměte stejně tak i pravdy, které vám chci teď vyjevit, nejdražší Emmo. Působivým podáním si vás možná nezískám. Bůhví, že jsem se jako dvorný ctitel zrovna nevyznamenal. -- Ale vy mne chápete. -- Ano, vidím, že chápete mé city -- a budete je opětovat, pokud vám to bude možné. V této chvíli nežádám nic, než abyste na mne promluvila, jen abych jedinkrát zaslechl váš hlas."

Zatímco mluvil, rojilo se Emmě hlavou tisíce myšlenek, a jak je s obdivuhodnou rychlostí zvažovala -- aniž jí přitom jediné slůvko uniklo -- rozpoznávala přesnou pravdu z toho ze všeho vyplývající; pochopila, že Harrietiny naděje jsou zcela nepodložené, omyl, iluze stejně pošetilá jako kterákoli z jejích vlastních -- že Harriet pro něho neznamená nic; že ona sama znamená všechno; že to, co říkala v souvislosti s Harriet, pochopil on jako výraz jejích vlastních citů; a že její rozrušení, její pochybnosti, její zdráhání, její zrazování pochopil jako zrazování, aby se vyznal jí. -- A nejen že stačila dospět ke všem těmto poznatkům a kochat se z nich

plynoucí blažeností; stačila se také zaradovat, že se nepodřekla a neodhalila Harrietino tajemství, a umínit si, že to není potřeba a že se to nestane. -- To je jediná služba, kterou ještě může své nebohé přítelkyni prokázat; protože taková hrdinka, aby ho vyzvala, že by udělal lépe, kdyby přenesl svou lásku z ní na Harriet, jelikož ta si ji víc zaslouží -- anebo aby se s nemenší rafinovaností odhodlala, že ho nadobro odmítne bez uvedení důvodu, protože se nemůže oženit s nimi oběma -- tedy taková hrdinka Emma zase nebyla. Soucítila s Harriet, bolestně a kajícně: aby však podlehla záchvatu šílené velkorysosti a zachovala se v rozporu se vší pravděpodobností i rozumem, to jí ani na mysl nepřišlo. Svedla přítelkyni na scestí, a to si bude nadosmrti vyčítat, ale ovládal ji stejně mocně zdravý rozum jako cit a stejně silně jako kdykoli předtím se jí příčil svazek, který by byl pro něho tak nerovný a ponižující. Viděla před sebou cestu jasnou, ač nelehkou. -- Promluvila tedy, když tak naléhal. -- Co řekla? -- Přesně to, co se hodilo, samosebou. To už tak slečny umějí. -- Řekla mu toho dost, aby viděl, že si nemusí zoufat -- a považoval to za pobídku, aby jí toho sám pověděl ještě víc. V jedné chvíli si skutečně zoufal; to když ho nabádala k opatrnosti a k mlčení, a tak v něm zdrtila všechny naděje; -- zahájila vlastně tím, že ho odmítla vyslechnout. -- Změna přišla snad trochu náhle; že projevila přání ještě se procházet a vrátila se k rozhovoru, který právě ukončila, to mu mohlo připadat trochu divné! -- Sama cítila tu nelogičnost, ale pan Knightley byl tak milý, že to přešel a nepátral po bližším vysvětlení.

Zřídka, velice zřídka si lidé mezi sebou něco objasní naprosto otevřeně a pravdivě; jen

zřídkakdy se stává, že nic nezůstane skryto nebo že nedojde k nějaké drobné mýlce; kde však, jako v tomto případě, se lidé sice mýlí v počínání, ne však ve svých citech, tam na tom snad příliš podstatně nesejde. -- Pan Knightley by si byl ani neuměl představit přístupnější srdce, než bilo Emmě v prsou, ani srdce svolnější přijmout jeho lásku.

Skutečně netušil, jakou nad ní má moc. Nevydal se za ní do parku s úmyslem se o tom přesvědčit. Přišel, protože měl starost, jak se dokáže vyrovnat se zasnoubením Franka Churchilla, bez jakýchkoli osobních úmyslů a vůbec bez všech postranních myšlenek. Chtěl se jen pokusit, pokud jí to nebude proti mysli, povzbudit ji a nabídnout radu. Ostatní bylo dílem okamžiku, bezprostředního citového účinku na to, co vyslechl. Z jejího závratného ujištění, že je jí Frank Churchill naprosto lhostejný, že její srdce nikdy neopanoval, se zrodila naděje, že by možná sám časem získal její lásku; -- nebyla to však naděje zakotvená v přítomnosti -- přál si pouze, když na okamžik dychtivá touha přemohla rozum, aby mu řekla, že si nezakazuje, aby se o ni ucházel. -- Smělejší naděje, které postupně docházely naplnění, byly tedy tím úchvatnější. -- Žádal svolení, aby v ní směl probudit náklonnost, pokud se mu to podaří, a ta náklonnost mu už patřila! -- Během půl hodiny přešel od naprosté duševní beznaděje k stavu natolik odpovídajícímu dokonalému štěstí, že se jinak ani nedal označit.

A Emma prošla obdobnou proměnou. -- Ta půlhodinka dala oběma drahocennou jistotu, že jsou milováni, oba oprostila od stejného břemene nepochopení, žárlivosti a nedůvěry. -- U něho šlo o dávnou žárlivost, starou jako příjezd nebo dokonce ještě jen očekávání Franka Churchilla. -- Dávno Emmu miloval a

žárlil na Franka Churchilla od první chvíle: jeden cit mu patrně osvítil povahu druhého. -- Z žárlivosti odjel do Londýna. -- Během výletu na Box Hill se rozhodl, že odjede. Ušetří si pohled na to, jak se dává od Franka obletovat, jak mu ještě vychází vstříc. -- Odjel, aby se naučil lhostejnosti. -- Jenomže odjel na nesprávné místo. V bratrově domácnosti vládla příliš lákavá rodinná pohoda; paní domu měla příliš milou povahu; Isabella příliš připomínala svou sestru -- projevovaly se u ní nápadněji jen ty odlišnosti, které právě tu druhou odstínily v jeho očích tím zřetelněji; takže to na něho nijak blahodárně nezapůsobilo, i kdyby byl té léčbě věnoval ještě víc času. Přesto prodlužoval energicky svůj pobyt den za dnem -- až mu ranní pošta doručila zprávu o Jane Fairfaxové. -- Pochopitelně se zaradoval, ano, a dokonce si to ani nevyčítal, protože odjakživa zastával názor, že si Frank Churchill Emmu nezaslouží, ale zároveň se v něm ozval vřelý soucit a tak pronikavá starost o ni, že už v Londýně nemohl zůstat déle. V dešti vsedl na koně a cválal domů a hned po obědě běžel do Hartfieldu, aby se přesvědčil, jak jeho předrahé děvčátko, jemuž na světě rovno není, snáší tu novinu.

Viděl, že je rozrušená a smutná. -- Frank Churchill je zlosyn. -- Slyšel z jejích úst, že ho nikdy nemilovala. -- Frank Churchill možná ani není tak docela zavrženíhodný. -- Je to jen a jen jeho Emma, dala mu ruku i slovo; a kdyby byl dokázal na Franka Churchilla vůbec pomyslet, když se vraceli domů, byl by možná usoudil, že je to pašák.

50. kapitola

V jak protikladném duševním rozpoložení vcházela Emma do domu oproti tomu, když odcházela! -- Tehdy skromně doufala, že se jí

trochu uleví v utrpení -- teď se jí hlava točila opojným štěstím, a navíc pevně věřila, že to štěstí bude ještě opojnější, až se jí z něho hlava točit přestane. Zasedli k čaji -- stejně pospolu u stejného stolu -- jak často už se takto sešli! -- jak často jí oči spočinuly na stejných okrasných keřích na trávníku a pozorovaly krásnou hru podvečerních slunečních paprsků! -- Dosud nikdy však neprožívala takové vzrušení, nikdy nic, co by se mu jen blížilo. Musela vynaložit značné úsilí, aby aspoň trochu obstála ve své obvyklé roli pozorné paní domu, ba i pozorné dcery.

Chudáček pan Woodhouse neměl ani tušení, jaké úklady mu strojí muž, jehož tak srdečně vítal a častoval nadějí, že se snad po cestě nenastydl. -- Kdyby mu tak viděl do srdce, přestal by mít takovou starost o jeho hrudník, ale jelikož ho ani ve snu nenapadlo, jaké zlo se blíží, a vůbec nepostřehl, že by se jeden nebo druhý tvářili nebo si počínali nějak mimořádně, opakoval jim v blahém poklidu všechny novinky, které se dozvěděl od pana Perryho, spokojeně vykládal a ani mu na mysl nepřišlo, co by mu oni mohli povědět na oplátku.

Pokud se u nich pan Knightley zdržel, počínala si Emma jako v horečce. Po jeho odchodu začalo napětí povolovat a ona se trochu uklidnila -- a v průběhu bezesné noci, jíž zaplatila daň za takový podvečer, seznala, že si musí rozmyslet dvě velice závažné otázky, které způsobují, že ani její štěstí nebude nezkalené. Tatíček -- a Harriet. Sotva osaměla, už na ni dolehly plnou vahou jejich odlišné požadavky; a jak oběma co nejvíc ochránit klid, o to teď šlo. U tatíčka brzy našla řešení. Nemohla ještě vědět, co bude pan Knightley žádat, ale když se kratičko poradila se svým srdcem, vzešlo z toho slavnostní

rozhodnutí, že tatíčka nikdy neopustí. -- Už pouhá ta představa ji rozeštkala, jako by se na něm v duchu prohřešila. Za jeho života se musí spokojit s pouhým zasnoubením; utěšovala se však, že by ho to mohlo i potěšit, pokud by si byl jist, že ji tím neztratí. -- Jak se zachovat co nejlépe vůči Harriet, to bylo těžší rozhodnout. Jak ji uchránit od nadbytečné bolesti, jak ji pokud možno odškodnit, jak to zařídit, aby se jí jevila co nejméně jako nepřítelkyně? -- S těmito nesnázemi si vůbec nevěděla rady a dlouho se nad nimi trápila -- a v duchu se musela znovu přenést přes všechny trpké výčitky a lítost, jimž čelila už předtím. -- Nakonec ji nenapadlo nic lepšího, než aby se dál vyhýbala setkání s ní a sdělila jí, co je nutné, dopisem; a jelikož se jí jevilo nadmíru žádoucí, kdyby Harriet právě teď načas zmizela z Highbury, jala se znovu -- naposledy -- kout pikle a téměř napevno se rozhodla, že jí asi nejspíš zaopatří pozvání do Londýna. -- Isabelle se Harriet zalíbila, a té by zas pár týdnů v Londýně jistě přineslo rozptýlení. Nepředpokládala, že by Harriet při své povaze neprojevila zájem o všechno nové a nezvyklé, že by ji neupotaly ulice, obchody, děti. -- Každopádně tím sama prokázala svou starost o ni a péči i vědomí, že je jí mnoho dlužna; také by se tím prozatím rozloučily a oddálily ten černý den, kdy se všichni neodvratně opět ocitnou pohromadě.

Vstala časně a napsala Harriet, což ji přivedlo do tak zadumané a teskné nálady, že pan Knightley, který zašel do Hartfieldu na snídani, se objevil právě včas; a ta půlhodinka, kterou si potom pro sebe ukradli, aby se vydali, doslova i obrazně, stejnými stezkami jako včera, byla naprosto nezbytná, aby se znovu uvedla do stejně šťastného

vytržení jako včera, jak na to měla nepochybně právo.

Nedlouho potom, co odešel -- rozhodně neuplynula ještě taková doba, aby měla sebemenší chuť myslet na kohokoli jiného -- jí doručili z Randallsu dopis -- velice objemný dopis. Hned uhádla, co asi obsahuje, a zavzdychala nad nutností ho přečíst. -- Byla Franku Churchillovi znovu milostivě nakloněna; nestála o žádné vysvětlování; chtěla si jen v klidu pro sebe přemýšlet -- a aby pochopila něco z toho, co píše, to bude zajisté nad její síly. -- Musí se tím však probrat. Otevřela zásilku: bylo to tak, jak tušila; -- lístek paní Westonové uváděl dopis od Franka.

V velkou radostí Ti, drahá Emmo, posílám přiložený list. Vím, že jej pozorně a nezaujatě posoudíš, a nepochybuji téměř o tom, že na Tebe zapůsobí dobře. -- Myslím, že se naše názory na pisatele už nikdy podstatně nerozejdou; nechci Tě však zdržovat dlouhým úvodem. -- Daří se nám dobře. -- Tento dopis vyléčil jisté zneklidnění, jemuž jsem v poslední době podléhala. -- Nezdála ses mi v úterý docela ve své kůži, ale byl to takový podivný den. Ty sice popíráš, že by na Tebe počasí působilo, ale já věřím, že severovýchodní vítr pocítí každý. -- Měla jsem starost o Tvého drahého tatíčka, když vypukla v úterý odpoledne ta bouřka a trvala až do druhého dne, ale upokojila jsem se, když jsem se včera od pana Perryho doslechla, že se mu nepřitížilo.

Upřímně Tvá A. W.

(Vážená paní Anna Westonová)

Drahá milostivá paní! Windsor, červenec

Pokud jsem se včera večer dokázal srozumitelně vyjádřit, budete tento list očekávat, vím ale, že i v opačném případě ho přečtete nepředpojatě a shovívavě. Jste tak

předobrá, ale já se obávám, že vyčerpáte všechnu svou dobrotivost, budete-li chtít přehlédnout všechny mé minulé prohřešky. Dostalo se mi však odpuštění té, která mi toho měla promíjet ještě víc. Odvaha se mi vrací, když tato slova píši. Blaženství se těžko snáší s pokorou. Již dvakrát jsem se setkal s úspěchem, když jsem prosil o prominutí, a proto mi možná hrozí nebezpečí, že jsem si příliš jist i Vaší dobrou vůlí a shovívavostí těch Vašich přátel, kteří mají důvod se cítit dotčeni. -- Musíte se všichni snažit pochopit, v jaké jsem byl situaci, když jsem ponejprv přijel do Randallsu; hleďte na mne jako na člověka, který musel za každou cenu zachovat jisté tajemství. Taková byla skutečnost. Zda jsem měl právo vytvořit pro sebe situaci, která takové utajování vyžadovala, to je jiná otázka a tu teď nebudu rozebírat. Jakému pokušení jsem byl vystaven, abych to za své právo považoval, to ať si každý klevetník ověří v jistém highburském cihlovém domku, který má v přízemí okna s příčlí a sklápěcí v prvním patře. Neodvažoval jsem se ucházet o ni otevřeně; mé tehdejší těžkosti v Enscombu jsou až příliš proslulé, než abych je musel popisovat. Měl jsem však to štěstí, že jsem prosadil svou, než jsme se ve Weymouthu rozloučili, a to nejpříkladnější stvoření na světě se nade mnou smilovalo a snížilo se k tajnému zasnoubení. -- Kdyby byla odmítla, byl bych snad přišel o rozum. -- Jistě se Vám na jazyk dere otázka, več jsem při tomto svém počínání skládal naděje. Co jsem mohl očekávat? Cokoli, všechno -- že pomůže čas, náhoda, okolnosti, pozvolný vliv, náhlé výbuchy, vytrvalost a únava, zdraví a choroba. Otevíraly se přede mnou nejradostnější vyhlídky a získal jsem první výhru, když mi dala slovo a svolila, abychom si psali.

Nestačí-li tohle na vysvětlenou, mám tu čest připomenout Vám, milostivá paní, že jsem synem Vašeho manžela a že jsem po něm zdědil velkou výhodu v povaze, která vždy doufá v to nejlepší, což je cennější dědictví než všemožné statky a půda. -- Posuzujte mne tedy při mé první návštěvě v Randallsu ve světle těchto okolností; -- a zde si uvědomuji, že jsem pochybil, protože jsem tu návštěvu mohl vykonat dříve. Ohlédnete-li se do minulosti, uvědomíte si, že jsem nepřijel, dokud nebyla v Highbury slečna Fairfaxová; a jelikož to bylo nepěkné vůči Vám, budete mi muset vzápětí odpustit. Zbývá však ještě otec, a na jeho soucit musím zapůsobit připomínkou, že čím déle jsem nenavštívil domov, tím déle mi bylo odepřeno potěšení Vás poznat. Za těch velice blažených čtrnáct dní, které jsem u Vás strávil, jsem se doufám nedopustil ničeho, co by zasluhovalo odsouzení -- s jedinou výjimkou. Tím se dostávám k té hlavní a jediné důležité okolnosti, která ve mně samém vzbuzuje starost a vyžaduje velice uvážené vysvětlení. S upřímnou úctou a vřelým přátelským citem se chci zmínit o slečně Woodhousové. Papá by možná zastával názor, že bych měl dodat i s nejhlubší pokorou. -- Včera prohodil pár slov, jimiž naznačil své mínění, a já musím doznat, že jisté výtky tu snad jsou na místě. -- Choval jsem se ke slečně Woodhousové způsobem, který patrně přesáhl rámec toho, co se sluší. -- V zájmu uchování onoho pro mne tak důležitého tajemství využíval jsem přespříliš důvěrného sblížení, které nám okolnosti od prvního okamžiku umožňovaly. -- Nemohu popřít, že jsem se slečně Woodhousové nezastřeně dvořil -- ale jistě mi uvěříte, když prohlásím, že kdybych nebýval přesvědčen o jejím nezájmu, nebyl bych v tom jen pro své sobecké cíle pokračoval. --

Slečna Woodhousová je roztomilá a přívětivá, ale na mne neděla dojem mladé ženy, která se dá hravě podmanit; a že naprosto nejevila sklon dát se podmanit mnou, o tom jsem byl právě tak přesvědčen, jako jsem si to přál. Přijímala mé galantnosti s nestrojenou, přátelskou, dobromyslnou hravostí, jaká se mi přesně hodila. Vypadalo to, jako bychom si navzájem rozuměli. Vzhledem k vztahům našich rodin se patřilo, abych se jí pozorně věnoval, a ona to zřejmě také tak chápala. -- Jestli mne slečna Woodhousová prohlédla ještě před uplynutím oněch čtrnácti dnů, to nemohu říci. Vzpomínám si však, jak jsem se s ní tehdy přišel rozloučit: málem jsem jí všechno svěřil, protože jsem měl dojem, že něco vytušila, a vůbec nepochybuji, že mne od té doby odhalila, aspoň do jisté míry. -- Nedomyslela si možná všechno, ale při její bystrosti jí určitě aspoň něco z toho neušlo. O tom jsem skálopevně přesvědčen. Určitě zjistíte, až se celá záležitost oprostí od momentálních nevyjasněných okolností, že ji to nepřekvapilo tak zčistajasna. Dost často mi to jako by naznačovala. Tak například na plese prohodila, že bych měl být paní Eltonové zavázán za to, jak pečuje o slečnu Fairfaxovou. -- Doufám, že tohle vysvětlení přijmete Vy i papá jako polehčující okolnost při posuzování mého chování vůči ní a zmírníte svou nelibost. Dokud jste se oba domnívali, že jsem se prohřešil proti Emmě Woodhousové, neměl jsem u nikoho z Vás žádnou šanci. Zprostěte mne onoho obvinění, a až to bude možné, získejte mi zproštění a dobrou vůli řečené Emmy Woodhousové, k níž chovám vřelou bratrskou náklonnost a z celého srdce jí přeji, aby se zamilovala tak hluboce a šťastně jako já. -- Ať už jsem tedy během oněch čtrnácti dnů učinil nebo říkal cokoli

podivného, teď máte k té záhadě klíč. Mé srdce dlelo v Highbury, a já se musel vynasnažit dopravit tam co nejčastěji i svou osobu, a to tak, abych nevzbudil podezření. Vytane-li Vám na mysli jakákoli prekérní situace, uveďte je všechny na pravou míru. -- To fortepiano, které vzbudilo takový rozruch, bylo objednáno, aniž slečna F. cokoli tušila, protože by mi to byla nikdy nedovolila, kdybych jí byl dal možnost se k tomu vyjádřit. -- Projevila v průběhu našeho zasnoubení tolik jemnocitu, že to ani vylíčit nedovedu. Upřímně doufám, že ji sama brzy poznáte blíž, drahá milostivá paní. -- Žádný dopis ji výstižně nevyjádří. Ona musí vypovídat o sobě sama -- nikoli však slovy, protože není na světě druhá bytost, která by tak usilovně tajila své přednosti. -- Co jsem začal psát tento list, který bude delší, než jsem předvídal, přišel mi jiný, od ní. -- Píše, že se cítí dobře, ale jelikož si nikdy nestěžuje, netroufám si na to spoléhat. Moc rád bych znal Váš názor, jaký dělá dojem. Vím, že ji brzy navštívíte, a ona má z té návštěvy hrozný strach. Možná že už jste ji vykonala. Pošlete mi prosím bezodkladně zprávu, čekám netrpělivě na tisíc podrobností. Připamatujte si, že jsem měl možnost zdržet se na Randallsu jen pár minut, a to jsem ještě samým rozrušením ani nevěděl, co dělám; a dosud na tom nejsem o mnoho lépe: buď jsem šíleně šťastný, nebo nešťastný. Když si vzpomenu, jak jsou ke mně všichni laskaví a milí, jak je ona okouzlující a trpělivá a jak velkoryse se zachoval strýček, šílím radostí; ale když si uvědomím, co se kvůli mně natrápila, a jak si vůbec nezasluhuji odpuštění, šíleně se na sebe zlobím. Kéž bych ji tak mohl opět spatřit! Nemohu o to ale zatím požádat. Strýček byl ke mně tak dobrotivý a nesmím jeho laskavosti zneužívat. Je třeba se rozepsat ještě o jedné

okolnosti. Nevíte dosud všechno, co byste vědět měla. Nedokázal jsem včera spojit jednotlivé podrobnosti v souvislé líčení. Měl bych však vysvětlit, jak se stalo, že všechno vyšlo najevo tak náhle a v jistém smyslu v době tak nepříhodné, třebaže událost z 26. min. měs., jak Vám nemusím vysvětlovat, přede mnou otevřela nejlíbeznější vyhlídky. Nebyl bych podnikal rozhodné kroky tak bezprostředně poté, nebýt jisté okolnosti, jež způsobila, že jsem nemohl ztratit ani minutu. Byl bych se vyvaroval překotného počínání, a ona by všechny mé výhrady sdílela ještě mnohem přesvědčivěji a citlivěji. Neměl jsem však na vybranou. Její ukvapené rozhodnutí, že vyhoví té ženě -- Musel jsem přestat psát, když jsem dospěl až sem, drahá milostivá paní, abych se vzpamatoval a uklidnil. Šel jsem se projít do přírody, a jsem teď doufám natolik pánem svého rozumu, abych dopsal dopis tak, jak by se slušelo. -- Vracím se k tomu, co bylo, s pocity opravdu drtivými. Zachoval jsem se ohavně. A v této souvislosti musím připustit, že mé chování vůči slečně W., jelikož bylo nepříjemné slečně F., bylo naprosto odsouzeníhodné. Ona s tím nesouhlasila, a to mi mělo stačit. -- Uváděl jsem na vysvětlenou nutnost utajení, jí to nepřipadalo jako dost pádný důvod. -- Hněvala se -- já se domníval, že nerozumně. Vyčítal jsem jí tisíckrát, že je až zbytečně úzkostlivá a opatrná. Vyčítal jsem jí dokonce, že je ke mně chladná. Ona však měla ve všem pravdu. Kdybych se byl ztotožnil s jejími názory, tlumil svůj temperament a nepřekročil meze, které ona pokládala za patřičné, byl bych se vyhnul největšímu trápení, jaké jsem kdy zažil. -- Pohádali jsme se. -- Vzpomínáte si na den strávený na Donwellu? Tam všechna předchozí drobná nedorozumění vyvrcholila v krizi. Přijel jsem

pozdě; potkal jsem ji, když se vracela sama domů, a chtěl jsem ji doprovodit, ona s tím však nesouhlasila. Rázně mi to zakázala, což jsem já pokládal za velký nerozum. Teď však v tom vidím jen a jen naprosto přirozenou a logickou rozvážnou opatrnost. Zatímco jsem se já, abych před světem uchránil tajemství našeho zasnoubení, choval s nepatřičnou důvěrností k jiné ženě, měla snad ona vzápětí souhlasit s návrhem, který by všechnu předchozí opatrnost zvrátil vniveč? -- Kdyby nás byl někdo potkal, jak spolu kráčíme z Donwellu do Highbury, byli by lidé možná vytušili pravdu. Já ztřeštěnec jsem tohle však nenahlédl. -- Zapochyboval jsem, že mě má ráda. A pochyboval jsem o tom ještě víc druhý den na Box Hillu, kdy ji mé chování hluboce pobouřilo, neboť jsem ji ostudně, urážlivě zanedbával a věnoval jsem se s tak neskrývanou oddaností slečně W., že by si to žádná soudná žena nemohla dát líbit; a slečna F. mi dala najevo svou nespokojenost slovy, jejichž smysl jsem dokonale chápal. -- Zkrátka a dobře, drahá milostivá paní, ona na tom rozkolu nenese sebemenší vinu a vším jsem se prohřešil já; a pak jsem se ještě týž večer vrátil do Richmondu, třebaže jsem se u Vás mohl zdržet do druhého dne, jen abych jí dal najevo, že se hrozně hněvám. Ani tehdy jsem nebyl takový blázen, abych nepředpokládal, že se časem smíříme. Ale mně bylo ublíženo, ona mě ranila svým chladem, a tak jsem odjížděl rozhodnut, že první musí podat ruku ke smíru ona. -- Do smrti si budu blahořečit, že jste se výletu na Box Hill nezúčastnila. Kdybyste na vlastní oči viděla, co jsem tam vyváděl, patrně byste si už nikdy o mně nic dobrého nemyslela. Na ni to zřejmě zapůsobilo tak, že se vzápětí rozhodla: jakmile zjistila, že jsem skutečně odjel z Randallsu, přijala nabídku té neodbytné paní

Eltonové, která si vůči ní mimochodem počínala takovým způsobem, že to ve mně od prvopočátku vyvolávalo rozhořčení a odpor. Neměl bych jí vyčítat smířlivost, když jsem jí sám tak bohatě využil, ale jinak bych hlasitě protestoval proti tomu, že ji vůči té ženě projevovala v tak neúměrné hojnosti. "Jane sem, Jane tam," jen považte! -- Jistě Vám neuniklo, že jsem si sám dosud nedovolil nazvat ji křestním jménem, a to ani před Vámi. Představte si tedy, co jsem vytrpěl, když jsem slyšel, jak poletuje od úst k ústům mezi manžely Eltonovými, se vší obhroublostí zbytečného opakování a urážlivou pomyslnou nadřazeností. Mějte se mnou strpení, brzy už dospěji ke konci. -- Přijala tedy tu nabídku, jelikož se rozhodla se mnou nadobro rozejít, a nazítří mi napsala, že už se neuvidíme. -- "Dospěla k poznání, že to zasnoubení se stalo oběma zdrojem výčitek a utrpení: proto je ruší." -- Tento dopis jsem dostal po ránu onoho dne, kdy tetinka zemřela. Do hodiny jsem napsal odpověď; ale jak mi z toho ze všeho šla hlava kolem a jak se na mne rázem nahrnuly nejrozličnější úkoly, neodeslal jsem tu odpověď s ostatními dopisy týž den, nýbrž omylem zamkl do psacího stolu; a v důvěře, že jsem toho napsal dost, třebaže to bylo jen pár řádků, abych ji uchlácholil, dál jsem se kvůli tomu neznepokojoval. Trochu mne zklamalo, že mi obratem neodpověděla, ale v duchu jsem ji omlouval, měl jsem mnoho co zařizovat -- a smím-li to tak vyjádřit -- hleděl jsem do budoucna s takovou sebedůvěrou, že se mi nechtělo dál se hašteřit. Přestěhovali jsme se do Windsoru; a třetí den nato přijde od ní balíček, a v něm mi vrací všechny moje dopisy! A zároveň doručila pošta její dopis, pár řádek, v nichž vyjádřila značný údiv, že jsem na její poslední sdělení nijak neodpověděl.

Dodala pak, že mlčení za takových okolností může znamenat jen jedno, a jelikož si zajisté obě strany shodně přejí, aby zbývající drobnosti byly co nejrychleji dořešeny, vrací mi bezpečnou cestou všechny mé dopisy a žádá mne, abych jí do týdne poslal její do Highbury, a pokud je snad nemám bezprostředně po ruce, ať je později odešlu do --: zkrátka a dobře, plná adresa pana Smallridge u Bristolu mi udeřila do očí. Znám to jméno i to sídlo, dobře je znám, takže jsem okamžitě pochopil, co udělala. Odpovídalo to přesně rozhodnosti, kterou má v povaze, jak dobře vím; a že se o tom nezmínila, že mi všechny takové úmysly zatajila ve svém předchozím dopisu, to stejně výmluvně svědčí o jejím úzkostném jemnocitu. Ani za živý svět nechtěla vzbudit zdání, že mi hrozí nějakým ultimátem. -- Představte si, jak jsem se zhrozil. Představíte si, jak jsem běsnil na pošty, dokud jsem neodkryl svůj vlastní omyl. -- Co si počít? -- Zbývalo jedno jediné: promluvit se strýčkem. Bez jeho požehnání jsem neměl naději, že by mne vůbec ještě vyslechla. -- Promluvil jsem s ním, okolnosti mi byly příznivy. Nedávná smutná událost podlomila rodovou pýchu, a dřív, než bych byl předpokládal, se s tím cele smířil a souhlasil. Nakonec mi, chudák, s hlubokým povzdechem přál, abych ve stavu manželském našel tolik štěstí jako on. -- Věřím, že to bude štěstí trochu jiného druhu. -- Politujete mne shovívavě za všechno, co jsem vytrpěl, když jsem se mu svěřoval, za to napětí, dokud všechno viselo na vlásku? -- Ne, nelitujte mne až do chvíle, kdy jsem přijel do Highbury a zjistil, že kvůli mně upadla do nemoci. Nelitujte mne, dokud jsem neviděl, jaká je přepadlá a umořená. -- Dojem jsem do Highbury v té době, kdy jsem, seznámen s jejich zvykem snídat pozdě, měl značnou jistotu, že ji

zastanu o samotě. -- Uspěl jsem; a nakonec jsem uspěl i co se účelu mé cesty týkalo. Musel jsem jí rozmluvit řadu velice pochopitelných a velice oprávněných výhrad, ale podařilo se to. Smířili jsme se, máme se zase rádi, ba mnohem raději než předtím, a každé další, třeba jen chvilkové nedorozumění je vyloučeno. A teď už Vás, drahá milostivá paní, přestanu unavovat, stručněji to ale opravdu nešlo vypovědět. Tisíceré a tisíceré díky za všechnu laskavost, kterou jste mi prokázala, a nastotisíckrát Vám děkuji za všechno, co Vám srdce přikáže udělat pro ni. -- Usoudíte-li, že mám víc štěstí, než si zasloužím, zcela se s Vámi ztotožňuji. -- Slečna W. mne nazvala dítkem Štěstěny. Doufám, že se nemýlí. -- V jednom ohledu však nelze o mém šťastném osudu pochybovat, a to je, že mám právo se znamenat Váš vděčný a oddaný syn F. C. Weston Churchill

51. kapitola

Tenhle dopis se musel u Emmy setkat s pochopením. Samozřejmě že mu věnovala spravedlivou pozornost, jak to paní Westonová předpověděla, třebaže ho zprvu zrovna dychtivě nevítala. Jakmile dospěla k vlastnímu jménu, začetla se: každá řádka pak vzbuzovala její zájem a téměř každá jí příjemně lichotila; a když toto kouzlo přestalo bezprostředně působit; hlavní téma ji poutalo dál, protože ji přirozenou cestou vracelo k původním sympatiím vůči pisateli; a navíc v ní právě teď jakýkoli příběh lásky vyvolával silno odezvu. Neodtrhla oči, dokud celý dopis nepročetla; a třebaže nemohla nevidět, že se zachoval nesprávně, nezachoval se zas tolik nesprávně, jak očekávala -- a také trpěl a kál se a byl tak vděčný paní Westonové a tak zamilovaný do slečny Fairfaxové, a ona sama

byla tak šťastná, že neměla to srdce soudit ho přísně. Kdyby byl v tu chvíli vstoupil do pokoje, byla by si s ním stiskla ruku stejně srdečně jako dřív.

Celý dopis na ni tak dobře zapůsobil, že požádala pana Knightleyho, když se znovu objevil, aby si ho přečetl. Byla přesvědčena, že si paní Westonová přeje, aby jeho obsah vešel ve známost; a že by o to zvlášť stála u pana Knightleyho, který jeho chování posuzoval vždycky velice kriticky.

"Ochotně si to psaní prohlédnu," pravil, "ale připadá mi dost dlouhé. Vezmu si je navečer s sebou domů."

Jenomže to nešlo. Pan Weston se tu měl k večeru zastavit, a ona musí dopis vrátit.

"Raději bych si s vámi povídal," namítal pan Knightley, "jelikož však zřejmě jde o spravedlivé posouzení, není vyhnutí."

Začal číst -- téměř vzápětí se však zarazil a poznamenal: "Kdybych byl dostal k nahlédnutí některý dopis tohoto pána nevlastní matce před několika měsíci, Emmo, nebyl bych k němu přistupoval tak vyrovnaně."

Pročetl tiše krátkou pasáž, načež s úsměvem poznamenal: "Aha -- vybroušená poklona hned na začátku. -- To už je ale jeho způsob. Každý má svůj styl. Nesuďme ho přísně." --

"Mně by nejlépe vyhovovalo," dodal na to, "kdybych vám průběžně nahlas sděloval své dojmy. Tím budu mít pocit, že vás mám nablízku. A nebyla by to taková ztráta času. Pokud by vám to ale nebylo vhod --"

"Vůbec ne. Naopak bych si to přála."

Pan Knightley se vrátil k četbě s větším elánem.

"Tady se vykrucuje a svaluje všechno na pokušení," poznamenal. "Ví, že si nepočínal správně, a nemá co rozumného uvést na svou omluvu. -- To je zlé. -- K tomu zasnoubení

nemělo dojít. -- ,Že zdědil povahu po otci; -- tady otci křivdí. Pan Weston našel ve své temperamentní povaze oporu při všem svém pilném a počestném úsilí, jenomže pan Weston si všeho, čeho teď užívá, dřív perně zasloužil. -- Tady říká pravdu: nepřijel sem, dokud tu nebyla slečna Fairfaxová."

"A já si dobře pamatuji," řekla Emma, "jak jste tvrdil, že mohl přijet dříve, kdyby byl chtěl. Velkoryse to přecházíte -- ale usuzoval jste tenkrát naprosto správně."

"Nehodnotil jsem ho zcela nestranně, Emmo: -- ale stejně si myslím, i kdyby se vás to nijak netýkalo, že bych mu byl asi nedůvěřoval."

Když dospěl k slečně Woodhousové, musel to ovšem celé přečíst nahlas -- všechno, co jí se týkalo, doprovodil úsměvem, pohledem, zavrtěním hlavou, pár slůvky souhlasnými, odsuzujícími nebo jen láskyplnými, jak to předloha vyžadovala. Na závěr však, poté co všechno důkladně zvážil, vážně prohlásil:

"To je zlé -- ačkoli to mohlo být ještě horší. Skutečně si hrál s ohněm. Spoléhá příliš na to, že účel omluví prostředky. -- Neumí zhodnotit své počínání vůči vám. -- Vždycky všechno zastíní hledisko vlastního prospěchu a málokdy bere ohled na něco jiného než na to, co se mu hodí. -- Představuje si, že jste odhalila jeho tajemství. Pochopitelně. Sám má hlavu plnou intrik, a tak předpokládá totéž u ostatních. -- Tajnosti, rafinované triky -- a zdravý rozum ztrácí půdu pod nohama. Emmo drahá, nezdá se vám, že to všechno jen čím dál tím přesvědčivěji dokazuje, co je na našich vzájemných vztazích nejkrásnější pravda a upřímnost?"

Emma s tím musela souhlasit, ale zrudla u vědomí záležitosti s Harriet, kterou nebyla s to otevřeně objasnit.

"Čtěte raději dál," vybídla ho.

Poslechl, ale zakrátko se zarazil a podotkl: "Ten klavír! Hm, tak si může počínat jen nezralý mladík, který ve své nezkušenosti nedokáže posoudit, kdy trapné okolnosti převáží nad všechnu radost. Opravdu mladický nápad! -- Nechápu, jak se může některý muž rozhodnout, že své dámě něco daruje na důkaz lásky, ač ví, že ona by se bez toho raději obešla; a on přece věděl, že by zabránila tomu, aby jí nástroj poslal, kdyby to bylo v její moci."

Nato pokračoval nějakou dobu bez přerušení. Teprve doznání Franka Churchilla, že se zachoval hanebně, si vyžádalo něco víc než průběžně tu a tam slůvko.

"Zde s vámi naprosto souhlasím, panáčku," prohlásil. "Zachoval jste se opravdu ohavně. V tom se nemýlíte." A když se seznámil s následujícím vylíčením, proč se dostali do neshod a jak on tvrdohlavě jednal v rozporu s Janinými představami o slušném chování, přerušil čtení na delší chvíli, aby k tomu mohl říci své: "To bylo velké darebáctví. -- Přemlouval ji, až se kvůli němu ocitla v mimořádně svízelné situaci, a tu měl na prvém místě dbát, aby se zbytečně netrápila. -- Musela přemáhat větší překážky než on, aby si s ním mohla dopisovat. Měl se podřídit, i kdyby mu předložila přehnaně nerozumné požadavky, ale ona po něm chtěla jen věci rozumné. Musíme mít na paměti, že se dopustila jisté chyby, když svolila k onomu zasnoubení, abychom se smířili s představou, že byla vystavena takovému potrestání."

Emma věděla, že teď už co nevidět dospěje k pasáži o výletu na Box Hill, a zrozpačitěla. Chovala se tam sama přece tak nepatřičně! Opravdově se styděla a docela i bála, jak se na ni asi zadívá. On však četl vyrovnaně dál,

pozorně a v naprostém odmlčení; a krom jediného letmého pohledu, kdy však okamžitě odvrátil oči, zřejmě ze strachu, aby ji neranil, Box Hill jako by upadl v zapomnění.

"Takt není silnou stránkou milých manželů Eltonových," zněl jeho další komentář. "Reaguje na to docela pochopitelně. -- Cože! Tak ona se odhodlala nadobro s ním skoncovat! -- Dospěla k závěru, že se to zasnoubení stalo pro oba zdrojem výčitek a utrpení: proto je ruší. -- Tohle výmluvně dokresluje, jakým dojmem na ni zapůsobilo jeho chování! -- Zkrátka a dobře, on má prostě mimořádné --"

"Ne, ne, dočtěte to. -- Uvidíte, že si také protrpěl své."

"To pevně doufám," odpověděl pan Knightley chladně a vrátil se k dopisu. -- ",Panství pana Smallridge! -- Co zas tohle znamená? Oč jde?"

"Přijala místo jako vychovatelka u jisté paní Smallridgeové -- drahé přítelkyně paní Eltonové -- v sousedství Javornice. A mimochodem bych moc ráda věděla, jak se paní Eltonová vyrovná s tím zklamáním."

"Nevykládejte mi nic, nejdražší Emmo, pokud si přejete, abych to dočetl -- ani o paní Eltonové. Zbývá už pouze jediná stránka. Hned budu hotov. Co ten chlap píše za dopisy!"

"Nemohl byste ho soudit trochu shovívavěji?"

"Hm, tohle píše procítěně. -- Zřejmě si protrpěl své, když ji viděl tak nemocnou. -- Nepochybuji, že ji upřímně miluje. ,Máme se zase rádi, mnohem raději než předtím. Doufám, že mu ta radost z usmíření dlouho vydrží. -- Na vděčnosti nešetří, s těmi svými tisícerými a statisícerými díky. -- ,Mám větší štěstí, než si zasloužím. Je vidět, že se umí spravedlivě ohodnotit. ,Slečna Woodhousová mne nazvala dítkem Štěstěny. -- Takhle to tedy vyjádřila slečna Woodhousová? -- Vzletný závěr

-- a tady je ten dopis. Dítko Štěstěny! Takové jméno jste mu tedy vymyslela?"

"Vás ten dopis zřejmě tolik neuspokojil jako mne, ale stejně jste si musel -- aspoň doufám -- poopravit názor na pisatele. Doufám, že si tím dopisem ve vašich očích posloužil."

"To nepochybně. Má velké povahové vady, vady pramenící ze sobeckosti a bezmyšlenkovitosti, ale já se silně kloním k mínění, že se mu povede lépe, než zasluhuje. A jelikož je nepochybně poctivě zamilovaný do slečny Fairfaxové a brzy se mu dostane té výhody, že bude trvale v její společnosti, rád věřím, že se charakterově polepší a že si pod jejím vlivem osvojí vyrovnanost a smysl pro zásadovost, které mu zatím chybějí. -- Ale teď bych si s vámi rád pohovořil o něčem docela jiném. Moc mi leží na srdci zájmy jiného člověka, a proto bych chtěl Franka Churchilla pustit z hlavy. Od té chvíle, co jsme se ráno rozloučili, přemýšlel jsem usilovně jen o jednom, Emmo."

A předmět jeho úvah teď následoval; jasným, přímočarým, kultivovaným jazykem, jakým se pan Knightley obracel na svoji lásku, jí navrhl, za jakých okolností by ji mohl požádat, aby si ho vzala, aniž tím ohrozí klid a spokojenost jejího otce. Už po prvním slově měla Emma pohotově odpověď. Dokud drahý tatíček žije, nemůže ona na svém postavení nic měnit. Nikdy ho neopustí. Pan Knightley však byl ochoten uznat oprávněnost takové odpovědi jen zčásti. Že nemůže otce opustit, to nahlížel stejně jako ona; ale že by byla vyloučena i jakákoli další změna, s tím nemohl souhlasit. Přemýšlel o tom velice důkladně a usilovně. Zprvu se mu zdálo, že by snad mohli pana Woodhouse přesvědčit, aby se s dcerou přestěhoval na Donwell, a nechtěl se vzdát možnosti, že by to šlo uskutečnit. Jelikož však pana Woodhouse

znal, nemohl se té klamné naději oddávat příliš dlouho. Teď dospěl k přesvědčení, že by riskovali otcovu spokojenost, kdyby ho takto přesadili do jiného domova, ba možná dokonce i jeho život, a to že si nemohou vzít na svědomí. Odstěhovat pana Woodhouse z Hartfieldu! -- Ne; usoudil, že by se o to neměli ani pokoušet. Doufal však, že proti dalšímu záměru, který pojal, když předchozí zavrhl, nebude moci nejdražší Emma v žádném směru nic namítat; že by totiž jeho přijali v Hartfieldu; a dokud bude nutné v zájmu tatíčkovy spokojenosti -- jinými slovy jeho života -- aby Hartfield, který by zůstal jejím domovem, sloužil stejně za domov i jemu.

Emmu už také předtím napadlo, zda by nemohli všichni žít pospolu na Donwellu. Jako on si ten nápad promýšlela a pak zavrhla; ale takováhle druhá možnost ji nenapadla. Uvědomovala si, jaký důkaz lásky jí tím přináší. Chápala, že když opustí Donwell, obětuje tím mnoho ze své nezávislosti v denním pořádku i zvycích; a bude-li muset žít trvale s jejím otcem a nikoli ve vlastním domě, bude to od něho vyžadovat mnoho, skutečně velmi mnoho tolerance. Slíbila, že o tom bude přemýšlet, a radila mu, aby si to i on ještě důkladně rozmyslel; pan Knightley si však byl naprosto jist, že žádné další úvahy na jeho přáních ani názorech nic nezmění. Uvažoval o tom už, ujistil ji, velice dlouho a soustředěně; vyšel si ven na celé dopoledne, aby se vyhnul Williamu Larkinsovi a mohl nerušeně přemýšlet.

"Aha! A hned tu vyvtává další těžkost, kterou jsme dosud nevzali v úvahu," zvolala Emma. "Jsem přesvědčena, že se to Williamu Larkinsovi nebude zamlouvat. Musíte získat jeho souhlas, než se obrátíte na mne."

Slíbila mu však, že o tom bude přemýšlet, a

navíc mu skoro slíbila, že se přitom bude snažit dospět k závěru, že je to skvělý nápad.

Stojí za to zaznamenat, že v žádné z těchto souvislostí, v nichž jí teď donwellské panství vytanulo na mysli, Emmu ani ve snu nenapadlo uvažovat, jestli se tím neublíží synovečkovi Jindříškovi, jehož práv jakožto budoucího dědice předtím tak úzkostlivě dbala. Možná že si někdy i představila, jakou změnu to pro toho chlapečka nebohého bude znamenat. Ale odbyla to jen provinilým šibalským úsměvem, neboť jí to muselo přijít k smíchu, teď když odhalila skutečnou příčinu svého bouřlivého odporu, s nímž se postavila proti možnosti, že by si pan Knightley vzal Jane Fairfaxovou nebo kteroukoli jinou slečnu, a jejž předtím přisuzovala výlučně příkladné starostlivosti sesterské a tetičkovské.

Jeho návrh, aby se vzali a potom žili v Hartfieldu -- čím víc o něm uvažovala, tím víc mu byla nakloněna. Stinné stránky jako by se vytrácely, výhody, které to přinese jí, se množily, jejich obapolný prospěch vyvážil každou možnou námitku. Jakého druha by získala v těch neveselých, úzkostiplných dobách, které ji čekají! Jakou oporu ve všech povinnostech a starostech, které časem budou stále smutnější!

Byla by štěstím jen zářila, nebýt chudinky Harriet; a všechny ty dary, jimiž ji osud zahrnoval, jako by šly na úkor její přítelkyně, která teď musí být dokonce zapuzena z Hartfieldu. Z té záviděníhodné rodinné idyly, již si Emma pro sebe zabezpečuje, musí nebohou Harriet už z pouhého prozíravého milosrdenctví vyloučit. Ta na to každopádně doplatí. Emma nelitovala její budoucí nepřítomnosti proto, že ji bude tak bolestně postrádat. Za daných okolností by jí Harrietina společnost byla spíš na obtíž než naopak, ale připadalo jí to jako zvlášť krutá

nutnost, vystavit tu nebožačku takovému nezaslouženému trestu.

Začas ovšem na pana Knightleyho zapomene, to znamená, že ho nahradí jiný; nedá se však očekávat, že k tomu dojde brzy. Pan Knightley sám -- na rozdíl od pana Eltona -- nijak nepřispěje k jejímu vyléčení. Pan Knightley, vždy tak laskavá, citlivý, tak ohleduplný ke každému, se nijak nepřičiní o to, aby byl méně hoden zbožňování; a ani u Harriet nelze přece doufat, že by se dokázala zamilovat do více než tří mužů za rok.

52. kapitola

Emma s velkou úlevou zjišťovala, že Harriet si stejně jako ona nepřeje nic jiného než vyhnout se vzájemnému setkání. Vždyť i korespondovat jim přišlo dost zatěžko. Oč horší by bývalo, kdyby je okolnosti svedly dohromady! Harriet odpověděla zcela tak, jak se dalo očekávat, nic jí nevyčítala, ani nedala najevo, že se jí stala křivda. Emma však přece vycítila jakoby jistou nevůli, něco v jejím projevu to naznačovalo, a vzhledem k tomu se zdálo ještě naléhavější, aby se nesešly. -- Možná že se v ní ozývalo jen její vlastní svědomí, avšak připadalo jí, že snad jen anděl nebeský by po takové ráně nezatrpkl.

Isabella jí ráda vyhověla a poslala pozvání; naštěstí mohla Emma uvést pravdivý důvod své žádosti a nemusela se uchýlit k smyšlenkám. -- Harriet měla něco se zubem. Opravdu si přála, a přála si to už delší dobu, navštívit dentistu. Paní Isabella jí s nevšední ochotou vyšla vstříc; jakákoli choroba ji vždy zaujala -- a třebaže si dentistu tak neoblíbila jako svého lékaře pana Wingfielda, dychtila ujmout se Harriet a pečovat o ni. -- Jakmile se tedy takhle domluvila se sestrou, přednesla Emma svůj návrh přítelkyni, a ta jej ochotně přijala. -- Harriet se tedy chystala na cestu.

Dostalo se jí pozvání nejméně na čtrnáct dní; a dopraví se tam kočárem pana Woodhouse. -- Všechno bylo zařízeno, všechno se uskutečnilo a Harriet šťastně dojela do Londýna na Brunswické náměstí.

Teď se Emma mohla doopravdy těšit z návštěv pana Knightleyho, teď si s ním mohla povídat a naslouchat mu s nezkaleným štěstím. Nevtíral se jí už pocit nespravedlnosti a viny, ani ji nepronásledovalo bolestné vědomí, že se nedaleko odtud trápí přítelkyně se zlomeným srdcem a že ona zavinila její hoře, protože ji sama svedla na scestí.

Rozdíl mezi Harriet u paní Goddardové a Harriet v Londýně Emma možná nelogicky přeceňovala. Teď ji však v duchu viděla obklopenou různými zajímavostmi, jak má pořád co dělat, což jí zahání myšlenky na minulost a nedovoluje soustředit se příliš sama na sebe.

Nemohla si dovolit, aby nějaká nová starost zaujala v její hlavě místo donedávna vyhrazené Harriet. Čekalo ji totiž doznání, které pouze ona může učinit -- totiž svěřit se tatíčkovi, že se zasnoubila; prozatím to však odložila. -- Umínila si, že své tajemství neodhalí, dokud paní Westonová všechno šťastně nepřekoná a nezotaví se. Nezatíží své blízké v této chvíli ještě břemenem dalšího rozrušení -- a ani sama se jím nebude mučit před stanovenou dobou. -- Vyhradí si pro sebe přinejmenším ještě čtrnáct dní pohody, ať korunují všechno sice všeobsáhle, ale i znepokojivé blaženství.

Zakrátko si usmyslela, že z povinnosti i pro potěšení věnuje půlhodinku z této duševní sváteční pohody slečně Fairfaxové. Měla by ji navštívit -- moc ráda by ji viděla; ke všem ostatním důvodům pro sympatie přistupovala teď ještě podobnost jejich momentální situace. Potěší se tím sice v tajnosti, avšak při vědomí obdobných vyhlídek jistě s velkým

zájmem vyslechne všechno, co Jane uzná za vhodné jí sdělit.

Vypravila se tedy tam, kde neúspěšně čekala v kočáru před dveřmi a kam nevstoupila od toho dne po výletu na Box Hill, kdy nebohá Jane upadla do takového stavu, že vzbudila její soucit, přestože neměla tušení, co ji trápí nejvíc. -- Ze strachu, že její návštěva bude stále ještě nevítaná, se rozhodla počkat dole na chodbě -- ač věděla, že jsou doma -- a předem se ohlásit. -- Slyšela, jak Patty oznamuje její příchod; nenásledoval však žádný zmatek, jaký předtím tak bezelstně netajila slečna Batesová. -- Ne; zaslechla pouze okamžitou odpověď: "Ať se laskavě obtěžuje nahoru," -- a za okamžik už ji Jane vítala u schodů, sama jí dychtivě vyběhla vstříc, jako by žádné jiné přijetí nepovažovala za dostačující. -- Emma nepamatovala, že by kdy vypadala tak zdravě, tak půvabně, tak rozkošně. Projevovala se u ní sebejistota, živý zájem, vřelý cit. Projevovalo se u ní všechno, co kdysi její zjev i chování postrádaly. -- Vyšla jí naproti s podávanou rukou a pravila tiše, ale velice srdečně:

"To je od vás skutečně mimořádná laskavost! -- Slečno Woodhousová, nedovedu ani vyjádřit -- Uvěříte mi doufám -- Promiňte, že naprosto nenalézám slov."

Tím se Emmě zavděčila, a brzy by byla slova nalezla, kdyby k ní ze salonu nedolehl hlas paní Eltonové a nezarazil ji. Pod jeho dojmem uznala za nejvhodnější shrnout všechny své přátelské a blahopřejné pocity do velice, velice srdečného stisku ruky.

V pokoji seděla paní Batesová s paní Eltonovou. Slečna Batesová nebyla doma, čímž se vysvětlovalo předchozí ticho. Emma by byla uvítala, kdyby paní Eltonová dlela někde jinde, ale byla v tak růžové náladě, že

dokázala být vůči každému shovívavá. A jelikož se s ní paní Eltonová pozdravila neobvykle líbezně, začala věřit, že setkání přečkají obě bez úhony.

Brzy měla dojem, že uhádla, co se paní Eltonové honí hlavou, a pochopila, proč je stejně jako ona sama tak dobře naložená. Kochá se vědomím, že se jí slečna Fairfaxová svěřila, a představovala si, že zná to, co ostatním zůstává zahaleno tajemstvím. Emma jí to okamžitě vyčetla na tváři; a zatímco se zdravila s paní Batesovou a věnovala pozornost tomu, co jí dobrotivá stará dáma vykládá, neušlo jí, jak paní Eltonová s pečlivě hranou tajuplností skládá dopis, který zřejmě předčítala slečně Fairfaxové, a ukládá jej do rudozlaté pompadúrky vedle sebe se slovy, provázenými významným pokyvováním hlavou:

"Probereme to do konce někdy jindy, že. Rozhodně nám k tomu nebude chybět příležitost. Stejně jste už vlastně to nejdůležitější slyšela. Chtěla jsem vám jen dokázat, že paní S. přijala naši omluvu a neurazila se. Vidíte, jak rozkošně mi odepsala. Má dušinka zlatá! Bývala byste do ní celá pryč, kdybyste tam byla nastoupila. -- Ale pšt! -- už ani slovíčko. Uchýlíme se k diskrétnímu mlčení a budeme se chovat vzorně. -- Pšt! -- Znáte přece ty verše -- nevzpomínám si momentálně, z které je to básně:

Vstoupí-li do hry dámy cit
vše jiné musí ustoupit.

V našem případě místo dámy dosadíme -- tramtadá, chytrému napověz. -- Já dnes přímo překypuji duchaplností, viďte? Ale chtěla jsem ulevit vašemu srdíčku stran paní S. -- Dokázala jsem j to vylíčit tak, že se nemohla hněvat."

A po chvíli, jakmile Emma malounko pootočila hlavu, aby si prohlédla pletení paní Batesové,

dodala přitlumeně:

"Nikoho jsem nejmenovala, jak jste si jistě povšimla. -- Kdepak já! Obezřetná jako ministr. Zhostila jsem se toho mimořádně úspěšně."

Emma nemohla zůstat na pochybách. Byl to průhledný manévr a opakoval se při každé další příležitosti. Chvíli se všechny spokojeně bavily o počasí a paní Westonové, ale vzápětí musela čelit přímému oslovení:

"Tak co říkáte tomu, slečno Woodhousová, jak se tuhle naše roztomilá přítelkyně zotavila? -- Viďte, že její uzdravení slouží panu Perrymu ke cti?" Významný pohled směrem k Jane. "Jářku, Perry jí vrátil zdraví v obdivuhodně krátké době! -- Ach, kdybyste ji viděla tak jako já, když jí bylo nejhůř!" A jakmile paní Batesová prohodila něco k Emmě, hned zašeptala: "Neprozradíme ani slůvkem, že Perrymu kdosi pomáhal, kdepak, ani se nezmíníme o jistém mladém lékaři z Windsoru. -- Ne -- všechno uznání připadne Perrymu." --

"Neměla jsem skoro ani to potěšení se s vámi setkat, slečno Woodhousová, od onoho výletu na Box Hill," nadhodila krátce nato. "Velice příjemný výlet. Přesto však jsem měla dojem, jako by mu něco chybělo. Připadalo mi -- tedy měla jsem takový dojem, jako by náladu kalil jakýsi mrak. -- Mně se to aspoň tak jevilo, mohu se ovšem mýlit. Myslím však, že se to jinak vydařilo aspoň natolik, abychom měli chuť se tam vypravit znovu. Co byste tomu říkaly, obě dvě, kdybychom shromáždili stejnou společnost a vypravili se všichni znovu na Box Hill, dokud trvá krásné počasí? -- Musela by to být stejná společnost, víte, úplně stejná, docela bez výjimky."

Krátce nato se vrátila slečna Batesová, a Emma při nejlepší vůli nemohla nevychutnávat komickou stránku její promluvy, vzniklou, jak

předpokládala, z nejistoty, co se smí prozradit, a z nedočkavosti vypovědět všechno. "Drahá slečno Woodhousová, taková vzácná laskavost z vaší strany! Vřelé díky! -- Nemůžu vám ani vypovědět -- Ano, samozřejmě, chápu nutnost -- budoucnost naší drahé Jane -- totiž, o tom bych nechtěla -- Ale že se nám krásně zotavila, viďte? -- Jakpak se cítí pan Woodhouse? -- To ráda slyším. -- Něco takového bych ani nedokázala -- Tak jsme se všichni šťastně sešli. -- Jistě, ovšem -- Takový obdivuhodný mladý pán! -- totiž -- on je přece tak pozorný! -- myslím toho dobráka pana Perryho! -- kolik péče věnoval naší Janince!" A z toho, jak se radovala, a nadobyčej vděčně vzdávala paní Eltonové hold, že se k nim obtěžovala na návštěvu, usoudila Emma, že Jane byla z fary dána najevo jistá nelibost, po níž teď následovalo velkomyslné odpuštění. -- Pár slov šeptem pronesených její dohad potvrdilo, načež se paní Eltonová už hlasitě dala slyšet:

"Ano, tady mě máte, vy duše drahá, a sedím tu už tak dlouho, že všude jinde bych považovala za nutné se omluvit; ale já tu po pravdě čekám na svého pána a velitele. Slíbil, že se tu pro mne zastaví, až vám přijde složit svou poklonu."

"Jakže! Budeme mít to potěšení uvítat pana Eltona? -- To se musíme cítit nadmíru polichoceny, protože pánové nemívají dopolední návštěvy v lásce a panu Eltonovi je čas jistě vzácný."

"To máte pravdu, slečno Batesová. -- Je zaneprázdněn od rána do večera. -- Táhne se to za ním jako procesí, ten chce to a ten zas ono. -- Smírčí soudci, šafáři, církevní starší, všichni za ním pořád chodí o radu. Jako by si bez něho nevěděli, co počít. ‚Na mou věru, pane E., říkávám mu, ‚ještě že se to všechno sesype jen na vaši hlavu. Nevím,

jak by to dopadlo s mými pastelkami a pianem, kdybych musela odbývat jen zpola tolik žadatelů. I tak jsou na tom dost špatně, protože obojí neomluvitelně zanedbávám. -- Mám takový dojem, že jsem nezahrála jediný takt už dobrých čtrnáct dní. -- Každopádně ale přijde, to vás ujišťuji: ano, určitě, zastaví se, aby vás pozdravil." Přiložila ruku k ústům, aby další slova před Emmou zaštítila: "Přijde pogratulovat, chápete. Samozřejmě, to je naprosto nezbytné."

Slečna Batesová se rozhlédla s výrazem nejvyšší blaženosti. --

"Slíbil, že se pro mne zastaví, jakmile se uvolní od Knightleyho; sešli se totiž, aby se poradili o něčem vysoce důležitém. -- Pan Elton je Knightleyho pravá ruka."

Emma by si byla ani zanic na světě nedovolila úsměv a pouze podotkla: "To šel pan Elton na Donwell pěšky? -- V tomhle horku to nebude zvlášť příjemná cesta."

"Ale ne, šel na schůzi ke Koruně, koná se tam pravidelná schůze. Weston a Cole budou také přítomni, ale člověk se nejčastěji zmiňuje jen o vůdčích osobnostech. -- Přestavuji si, že pan Elton a Knightley vždycky prosadí svou."

"Nezmýlila jste se v datu?" řekla Emma. "Jsem si skoro jista, že ta schůze U koruny je až zítra. -- Pan Knightley byl včera v Hartfieldu a zmínil se, že se koná v sobotu."

"Ne, kdepak, ta schůze je určitě dnes," zněla odpověď rázným tónem, který předem vylučoval, jakýkoli omyl ze strany paní Eltonové. -- "Tak se mi všecko zdá," vykládala dál, "že tohle je ta nejobtížnější farnost na světě. V Javornici jsem se s něčím podobným nikdy nesetkala."

"Tamní farnost je nepočetná," podotkla Jane.

"To namouduši nevím, drahoušku, protože se o

tom přede mnou nikdy nemluvilo."

"Ale můžeme tak usuzovat podle té malé školy, o níž jste vyprávěla, že si nad ní vaše paní sestra a paní Braggeová vzaly patronát; je to jediná místní škola a nenavštěvuje ji víc jak pětadvacet dětí."

"Aha, vy hlavičko bystrá, to je pravda. Jak vy si všechno hned domyslíte! Kdyby nás dvě někdo smíchal dohromady, získal by zosobněnou dokonalost, co říkáte, Jane? Můj živý temperament ve spojení s vaší moudrostí -- co by se tomu mohlo rovnat? -- Nechtěla bych ovšem tvrdit, že vás jistí lidé třeba nepovažují za zosobnělou dokonalost už tak jak jste. Ale pšt! -- ani slůvko ať nám víc nepřejde přes rty."

Její varování bylo nadbytečné: Jane očividně toužila věnovat nadále pozornost nikoli paní Eltonové, ale slečně Woodhousové. Emma jasně pochopila, že by jí chtěla projevit dobrou vůli, nakolik to jen v mezích zdvořilosti je možné, i když to často mohla vyjádřit pouze pohledem.

Pan Elton se konečně dostavil. Jeho choť ho uvítala s jí vlastním jiskřivým temperamentem:

"Tak tohle se nedělá, můj milý, na mou věru: vyšlete mne z domova, abych byla přátelům na obtíž, a pak se neuráčíte přijít takovou dobu! -- To je tím, že dobře víte, jak poslušnou družku ve mně máte. Věděl jste, že se ani nehnu, dokud se neobjeví můj pán a vládce. -- Sedím tu už dobrou hodinu a skýtám názorné poučení přítomným slečnám, jak má vypadat manželská poslušnost. -- Nu kdoví, třeba jim taková lekce moc brzy přijde vhod."

Pan Elton byl tak uhřátý a znavený, že u něj tohle vtipné žertování nedošlo odezvy. Pozdravil zdvořile přítomné dámy, tomu se nemohl vyhnout, ale pak už se soustředil jen na sebelítostné lamentace, jak trpěl vedrem, a

že se vláčel takovou dálku nadarmo.

"Došel jsem do Donwellu," vykládal, "a Knightley nikde. Zvláštní! Neumím si to vysvětlit! Vždyť jsem mu ráno poslal lístek a on vzkázal, že bude určitě doma až do jedné."

"Do Donwellu?" zvolala jeho choť. "Velevážený pane Eltone, přece jste nešel až do Donwellu? -- Chtěl jste říci ke Koruně. Přicházíte přece ze schůze U koruny."

"Nene, ta se koná až zítra, a právě kvůli tomu jsem potřeboval s Knightleym nutně mluvit už dnes. -- Venku je hrozivé parno! -- A já se ubíral přes pole," přešel do vysloveně ubliženého tónu, "kde to bylo ještě mnohem horší. A k dovršení všeho ho nenajdu doma. Ujišťuji vás, dámy, že mne to vůbec nepotěšilo. A nezanechal mi tak žádný vzkaz, žádnou omluvu. Jeho hospodyně prohlásila, že prý o mé návštěvě vůbec nic neví. -- To je skutečně prazvláštní! -- A nikdo nevěděl, kam se vydal. Možná prý do Hartfieldu, možná do Opatského mlýna, možná do donwellských lesů. -- Slečno Woodhousová, tohle přece nevypadá na našeho přítele Knightleyho. -- Umíte si to vysvětlit?"

Emma se v duchu dobře bavila, když prohlašovala, že je to skutečně velmi zvláštní a že na jeho obranu nemůže uvést ani slůvko.

"Neumím si představit," zvolala paní Eltonová rozhořčeně, jak se na oddanou manželku slušelo, "neumím si představit, proč by něco takového provedl ze všech lidí na světě právě vám! Na vás přece v žádném případě nemohl zapomenout! -- Nikoli, můj milý, jistě vám tam nechal vzkaz, o tom jsem přesvědčena. Ani Knightley přece není takový podivín. -- A jeho služebnictvo to zapomnělo vyřídit. Spolehněte se, že to takhle bylo: a u donwellského personálu je to víc než pravděpodobné, protože to jsou všechno boží

dřeva a humpoláci, jak jsem zjistila. -- Já aspoň bych ani zanic na světě nedovolila takovému tvorovi jako ten jeho Harry, aby obsluhoval u stolu. A co se paní Hodgesové týče, moje Wrightovka na ni hledí s hlubokým despektem. -- Slíbila Wrightovce recept a nic jí neposlala."

"Potkal jsem Williama Larkinse kousek od Donwellu," vykládal dál pan Elton, "a on mi povídal, že nezastanu pána doma, ale já mu nevěřil. William mi připadal taky nějak nenaložený. Prý neví, co to pána poslední dobou popadlo, povídá, ale nemá se k tomu, aby s člověkem rozumně promluvil. Co mu chce William, na tom mi nezáleží, ale je skutečně naprosto nezbytně nutné, abych já s Knightleym dneska mluvil; vždyť by to mohlo mít velice vážné důsledky, že jsem se v tom horku plahočil takovou dálku nadarmo."

Emma usoudila, že bude nejmoudřejší, když se zvedne a vrátí domů. S největší pravděpodobností tam na ni čeká návštěva; a třeba se jí podaří uchránit pana Knightleyho, aby neklesl ještě víc v očích pana Eltona, ne-li Williama Larkinse.

Potěšilo ji, když se při loučení ukázalo, že slečna Fairfaxová se ji chystá vyprovodit nejen ze salonu, ale až dolů ze schodů. Naskytla se jí tím příležitost, kterou okamžitě využila, a řekla:

"Snad je dobře, že mi byla ta možnost odepřena, ale kdybyste nebývala obklopena dalšími návštěvami, bývala bych v pokušení zavést hovor na jistý námět, vyptávat se a hovořit otevřeněji, než by se, přísně vzato, slušelo. -- Tuším, že bych se byla určitě provinila nějakou nediskrétností."

"I kdepak!" zvolala Jane, zaváhala a zrudla, a Emma si pomyslela, oč lépe jí to sluší než její obvyklé vysoce vybroušené sebeovládání,

"tohle nebezpečí by nehrozilo, ale spíš jiné: že vás tím budu unavovat -- Věřte mi, slečno Woodhousová --" hovořila už souvisleji -- "přitom, jak si uvědomuji svůj poklesek, velice vážný poklesek, mi přináší velkou útěchu, že ti z mých přátel, jejichž dobrého mínění bych si nejvíc cenila, mne neodsuzují natolik, aby -- Nemám čas říci vám polovinu toho, co mi leží na srdci. Toužím se omluvit, uvést něco na vysvětlenou, ukázat se v lepším světle. Cítím to jako svou naléhavou povinnost. Jenomže naneštěstí -- zkrátka a dobře, jestli se nebudu moci spolehnout na váš přátelský soucit --"

"Jste příliš úzkostlivá a děláte si těžkou hlavu pro nic za nic!" zvolala Emma a vřele jí stiskla ruku. "Mně nedlužíte žádné omluvy, a všichni ti, o kom by se to snad dalo předpokládat, se tak dokonale se vším smířili, mají z toho dokonce radost --"

"Jste velice laskavá, ale já dobře vím, jak jsem se k vám chovala -- Tak chladně a strojeně! -- Musela jsem hrát svou roli. -- Žila jsem v soustavném klamu! -- Vím, že jste si mne musela ošklivit."

"Už se o tom nezmiňujte, prosím vás. Já mám pocit, že omlouvat bych se měla jen a jen já. Odpusťme si navzájem bez dalších cirátů. Máme jen chvilku na to, co je potřeba udělat, jsme tomu obě nakloněny, a tak nemařme čas. -- Doufám, že dostáváte z Windsoru dobré zprávy?"

"Ty nejlepší."

"Napříště se asi dozvíme, že vás ztratíme -- právě když se začínáme sbližovat."

"Ach, na to zatím ještě nemůžeme pomýšlet. Zůstanu zde, dokud pro mne Campbellovi nepošlou."

"Možná že jste nic přesně nedohodli," odpověděla Emma s úsměvem, "ale -- nezlobte se -- myslet jste na to už museli."

Jane opětovala úsměv, když odpovídala:

"Máte úplnou pravdu. Mysleli jsme na to. A vám se svěřím -- vím, že to mohu učinit bez obav -- že pokud jde o to, zda budeme žít s panem Churchillem v Enscombu, to už bylo dohodnuto. Aspoň tři měsíce je třeba zachovávat hluboký smutek. Ale až ta doba uplyne, pak už myslím nebude důvod déle vyčkávat."

"Děkuji vám, děkuji. -- Právě tohle jsem chtěla slyšet. -- Ach, kdybyste věděla, jak se mi líbí, když se všechno dohodne a otevřeně řekne! -- Na shledanou, na shledanou."

53. kapitola

Přátelé paní Westonové se mohli radovat: všechno šťastně dopadlo; a jestli Emmu potěšilo něco ještě víc než zpráva o jejím dobrém zdravotním stavu, pak to byla skutečnost, že se stala matkou děvčátka. Od začátku si přála malou slečinku Westonovou. Popřela by, že za tím vězí úmysl provdat ji jednoho dne za některého z Isabelliných synů, byla však přesvědčena, že holčička by jak otci, tak matce přinesla velké potěšení. Panu Westonovi bude útěchou ve stáří -- vždyť i on začne možná někdy za deset let stárnout -- až bude vysedávat před krbem, pobaví ho hry a švitoření, dovádění a obrazotvornost dítěte, které život neodvede z domova; a co se paní Westonové týče, nikdo nemůže být na pochybách, že dcera pro ni bude znamenat víc; vždyť by to byla věčná škoda, aby ona, ta skvělá vychovatelka, neměla možnost uplatnit znovu své schopnosti.

"Naštěstí se mohla pocvičit na mně," vykládala Emma, "jako baronka d Alemanová na komtese d Ostalisové v románu ADALAIDE A THEODORE od madame de Genlisové, a proto budeme teď sledovat, jak se její vlastní malé

Adalaidě dostává ještě dokonalejší výchovy."

"To znamená," odvětil pan Knightley, "že ji bude rozmazlovat ještě víc, než rozmazlovala vás, a myslet si, že ji nerozmazluje vůbec. To bude ten jediný rozdíl."

"Chudinka maličká!" zvolala Emma. "Ale co z ní v tom případě vyroste?"

"Nic tak hrozného. -- Stihne ji úděl tisíce jiných. V útlém dětství bude protivná, a z toho vyroste. Přestávám soudit přísně o neukázněných dětech, má nejdražší. Vždyť vděčím za všechnu svou blaženost vám, a musel bych být pěkně neuznalý, abych na ně byl moc přísný."

Emma se zasmála a odpověděla: "Jenomže já jsem měla tu výhodu, že jste vynakládal velké úsilí, abyste shovívavost ostatních vyvážil. Pochybuji, že bych bez této opory, jen na základě vlastního rozumu, zmoudřela."

"Skutečně? Já o tom nepochybuji vůbec. Příroda vám dala chápavost, slečna Taylorová vám vštípila zásady. Tím byl zdárný výsledek zaručen. Moje vměšování vám mohlo tak uškodit jako prospět. Docela pochopitelně jste si mohla říci: Jakým právem mi tu drží kázání? -- a obávám se i docela pochopitelně usoudit, že je to nepříjemné obtěžování. Nemyslím, že jsem se nějak zasloužil o vaše dobro. Zasloužil jsem se o svoje dobro, když jsem na vás soustředil svou něhu a náklonnost. Nebyl bych na vás tolik myslel, kdybyste mi nebyla drahá, včetně prohřešků a všeho; a pod záminkou, že u vás nacházím tolik poklesků hodných pokárání, jsem vás miloval přinejmenším od vašich třinácti let."

"Jsem pevně přesvědčena, že jste mi byl moc užitečný," tvrdila Emma. "Velice často jste mne správně usměrnil -- častěji, než jsem tehdy byla ochotna přiznat. Jsem pevně přesvědčena, že jste mi tím prokázal dobrou

službu. Jestli chudinku malou Aničku Westonovou budou rozmazlovat, uděláte dobrý skutek, když ji budete kárat stejně jako mne, jen se do ní nesmíte zamilovat, až jí bude třináct."

"Jak často jste mi v dětství řekla s tím vaším šibalským pohledem: ‚Pane Knightley, já teď udělám to či ono, tatíček řekl, že smím, nebo ‚slečna Taylorová mi to dovolila, -- když jste věděla, že vám to neschvaluji. V takových případech jsem vám svým vměšováním obtížil svědomí dvojnásob."

"Vidím, že jsem byla nejroztomilejší holčička na světě. Není divu, že na mé odmlouvání s takovou láskou vzpomínáte."

"‚Pane Knightely! -- Vždycky jste mi říkala ‚pane Knightley a z dlouholetého zvyku ztratilo to oslovení formální ráz. -- Je to však přece jen formální oslovení. Rád bych, abyste mi říkala jinak, ale nevím jak."

"Vzpomínám si, že jsem vám kdysi řekla ‚Georgi v jednom z těch svých roztomilých výstupů asi před deseti lety. Řekla jsem vám tak, protože jsem se vás chtěla dotknout, ale jelikož jste neprotestoval, tak jsem s tím přestala."

"A nemohla byste mi říkat ‚Georgi teď?"

"Vyloučeno! -- V životě vám nedokážu říkat jinak než ‚pane Knightley . Nemůžu ani slíbit, že se pokusím vyrovnat paní Eltonové a s její elegantní stručností vás budu nazývat panem K. -- Slíbím vám ale," dodala po chvíli, zasmála se a zrudla, "že vás jednou nazvu křestním jménem. Neříkám, kdy to bude, ale třeba uhádnete kde: -- v té budově, kde N. je tázán, zda si bere dobrovolně zde přítomnou slečnu M."

Emma litovala, že nemůže otevřeněji doznat, jak důležitou službu by jí byl svým bystřejším rozumem prokázal, kdyby se byla řídila podle

jeho rady a vyvarovala se té nejhorší ze všech svých ženských pošetilostí -- svéhlavé důvěrnosti s Harriet Smithovou; bylo to ale příliš ožehavé téma. -- Neodhodlala se o tom začít. -- Harrietino jméno mezi nimi padlo jen zřídkakdy. U něho to možná zavinila pouze skutečnost, že si na ni nevzpomněl, avšak Emma to přičítala jeho jemnocitu, s nímž vycítil, že jejich přátelství dohasíná. Dobře si uvědomovala, že kdyby se rozloučily za jiných okolností, nastala by mezi nimi čilá korespondence a nečerpala by všechny zprávy jako teď téměř výhradně z Isabelliných dopisů. On to dost pravděpodobně postřehne. Vědomí, že před ním něco tají, jí trýznilo jen o málo méně než vědomí, že je kvůli ní Harriet nešťastná.

Isabella líčila průběh návštěvy podle očekávání docela uspokojivě; zprvu jí Harriet připadala trochu jako zařezaná, ale to nebylo nikomu divné vzhledem k tomu, že měla navštívit dentistu. Jakmile však tuhle záležitost vyřídili, nepřipadala jí Harriet jiná než dříve. -- Isabella ovšem nebyla zvlášť bystrozraká, kdyby ale Harriet nedokázala hrát si vesele s dětmi, to by jí určitě neuniklo. Nadto se Emmě ještě zvlášť zavděčila, když Harriet pozvala, aby se v Londýně zdržela déle; vypadalo to, že z původních čtrnácti dnů se vyklube přinejmenším měsíc. Manželé Knightleyovi se chystali přijet do Hartfieldu v srpnu a nabídli ji, aby se u nich zdržela do té doby, že ji pak vezmou s sebou.

"John se o vaší přítelkyni nezmiňuje," řekl pan Knightley. "Přečtěte si jeho odpověď, chcete-li."

Byla to odpověď na jeho zprávu, že se bude ženit.

Emma dychtivě vztáhla ruku; hořela

nedočkavou zvědavostí, co tomu John Knightley říká, a vůbec ji neodrazovalo, že nevěnuje její přítelkyni pozornost.

"John se bratrsky raduje z mého štěstí," vysvětloval dál pan Knightley, "nemá však v povaze lichotit. Vím dobře, že vás má upřímně rád, ale jakékoli květnaté výlevy jsou mu proti mysli. Každá druhá slečna by asi usoudila, že ji nevelebí dost vřele, vám ale nemám strach ukázat, co píše."

"Píše jako rozumný muž," odpověděla Emma, když dopis dočetla. "Vážím si jeho upřímnosti. Z jeho slov jasně vyplývá, že všechny výhody našeho zasnoubení přisuzuje mně, ale nevzdává se naděje, že časem dokážu být hodna vaší lásky, tak jak to vy ve mně vidíte už nyní. Kdyby se vyjádřil jinak, nemohla bych mu to věřit."

"Takhle to jistě nemyslí, nejdražší Emmo. Chtěl jen --"

"My dva se ve svém hodnocení obou snoubenců skoro nelišíme," přerušila ho s úsměvem téměř vážným. "Ukázalo by se možná, že ještě méně, než předpokládá, kdybychom si bez zábran na toto téma pohovořili."

"Emmo, má nejdražší --"

"Ale jen počkejte!" zvolala už otevřeně žertovným tónem. "Máte-li dojem, že mne váš bratr spravedlivě nedoceňuje, uvidíte, co se stane, až se svěřím tatíčkovi. Spolehněte se, že ten se vůči vám projeví ještě mnohem nespravedlivěji. Bude si myslet, že všechny výhody, všechnu blaženost sklidíte vy, a to všechno mou zásluhou. Kéž bych u něho neklesla na ‚chudinku Emmu' hned od první chvíle. Tím on nejprocítěněji vyjadřuje soucit s ctností v nesnázích."

"Kéž by vás otec jen zpola sdílel Johnovo přesvědčení, že máme všechny předpoklady, jaké vyvážený vztah skýtá, abychom spolu byli

šťastni," povzdechl si pan Knightley. "Na jednom místě mne John rozesmál -- postřehla jste to -- tam, kde píše, že ho moje zpráva tak docela nepřekvapuje, jelikož něco takového tušil."

"Pokud jsem vašemu bratrovi dobře rozuměla, dohadoval se pouze, že pomýšlíte na ženitbu. O mně přitom vůbec neuvažoval. To ho zřejmě ani nenapadlo."

"Jistě, jistě -- ale musel jsem se smát, jak bystře prohlédl můj duševní stav. Podle čeho tak usuzoval? -- Neuvědomuji si, že bych se byl jevil nebo hovořil nějak jinak, a proto pojal podezření, že pomýšlím na manželství právě teď, a ne jindy. -- Zřejmě k tomu ale nějaký důvod měl. Patrně postřehl jistý rozdíl, když jsem je onehdy navštívil. Myslím, že jsem tolik nedováděl s dětmi jako jindy. Vzpomínám si, jak si jednou večer chudáci kluci stěžovali: ‚Strýček je teď pořád takový unavený. "

Nadešel čas, kdy už bylo třeba tu novinu rozhlásit a vyzkoušet, co tomu řeknou lidé. Jakmile se paní Westonová zotavila natolik, že mohla přijmout návštěvu pana Woodhouse, Emma, která hodlala využít její schopnosti jemného působení v zájmu věci, rozhodla, že se s tím nejprve svěří doma a pak v Randallsu. -- Ale jak jen na to připravit tatíčka a konečně mu to šetrně sdělit! -- Umínila si, že to učiní v určitou hodinu bez pana Knightleyho, a aby ji v kritickou chvíli neopustila odvaha a neodložila to, měl pan Knightley ve smluvenou dobu přijít, navázat na její zahájení a dál pak jednat sám. -- Byla tedy postavena před nutnost promluvit, a navíc o tom promluvit radostně. Nesmí v tatíčkovi podpořit dojem pohromy ještě vlastními rozpaky. Musí mu dát najevo, že to nepovažuje za žádné neštěstí. A tak ho co nejradostněji nejprve připravila na

to, že uslyší nečekanou novinku, a pak mu stručně řekla, že pokud k tomu dá schválení a souhlas -- což, jak věří, se jistě nebude zdráhat učinit, jelikož jde o záměr, který jim všem přinese mnoho prospěchu -- rádi by se s panem Knightleym vzali; čímž by se v Hartfieldu obohatili o stálou přítomnost člověka, jenž je mu vedle jeho dcer a paní Westonové na světě nejmilejší.

Chudáček! -- Zprvu mu to úplně vzalo dech a pak se jí to snažil ze všech sil rozmluvit. Připomínal jí zase a znovu, jak často prohlašovala, že se nevdá, a ujišťoval ji, že by pro ni bylo mnohem lépe, zůstat svobodná; jako odstrašující příklad uváděl chudinku Isabellu a chudinku slečnu Taylorovou. -- Nebylo mu to však nic platné. Emma ho láskyplně hladila, usmívala se a říkala, že to jinak nejde, a ať ji nesrovnává s Isabellou ani paní Westonovou, které se obě po svatbě z Hartfieldu odstěhovaly, což jistě znamenalo smutnou změnu, kdežto ona nikam neodchází; navždycky tam zůstane; nezavádí žádné změny co do počtu ani pohodlí, leda k lepšímu; a přitom ví, že i on sám bude jen rád, když bude mít pana Knightleyho kdykoli po ruce, jen až si na tu myšlenku trochu zvykne. -- Což nejsou blízcí přátelé? -- Jistě to nepopře, o tom je přesvědčena. -- S kým se radí o hospodářských záležitostech, ne-li s panem Knightleym? -- Kdo mu je odjakživa užitečný, kdo ochotně píše dopisy, kdo mu s radostí ve všem pomáhá? -- Kdo má vždycky dobrou náladu, je k němu pozorný a oddaný? -- Nebylo by to pěkné, mít ho stále u sebe? -- Ano, to je všechno svatá pravda. Pan Knightley je u nich vždycky vítaný, jen ať si přijde třeba každý den; -- ale vždyť ho i takhle vídají každý den. -- Proč by tedy všechno nemohlo zůstat při starém?

Pan Woodhouse se s tím prostě zpočátku nemohl smířit, ale to nejhorší už měli za sebou, seznámili ho se svou představou, a teď se musí spolehnout, že čas spolu s ustavičným opakováním vykoná své. -- Po Emmě pokračoval v naléhání a ujišťování pan Knightley, a jelikož ji přitom zamilovaně velebil, starý pán mu docela rád naslouchal a brzy uvykl, že s ním o tom hovořívají oba, on i ona, při každé vhodné příležitosti. -- Isabella jim pomáhala, co mohla, dopisy vyjadřující vřelý souhlas; a paní Westonová se chystala při prvním setkání přiblížit mu celou věc tou nejužitečnější metodou: -- to jest, předně jako dohodnutou, a za druhé jako nejvýš žádoucí -- neboť si byla dobře vědoma, že tato dvě hlediska hrají u pana Woodhouse roli téměř stejně důležitou. -- Shodli se tedy na tom, k čemu má dojít; všichni, k nimž si zvykl vzhlížet o radu, ho ujišťovali, že je to i pro jeho dobro; a jelikož se sám citově klonil k stejnému názoru, začínal pomalu připouštět, že by snad nebylo špatné, kdyby jednoho krásného dne, snad za rok za dva -- se ta svatba konala.

Paní Westonová se do ničeho nenutila a nic nepředstírala, když ve prospěch tohoto rozhodnutí uváděla všechno možné. Nesmírně ji to překvapilo, skutečně ji v životě nic tolik nepřekvapilo, jako když se jí Emma svěřila. Hned však usoudila, že to bude na prospěch všem zúčastněným, a neváhala na pana Woodhouse mocně naléhat. Vážila si pana Knightleyho tak hluboce, že mu přiznala i právo získat její drahou Emmu; a byl to sňatek ve všech směrech tak žádoucí, vhodný a bez závad, a z jistého důvodu, z jistého vysoce důležitého důvodu ještě zvlášť uspokojující a výjimečně šťastný, že jí teď připadalo, jako by byla Emma ani nemohla zvolit lépe, a divila se, jak mohla být tak hloupá a dávno na tuhle partii

nepomyslet a nepřát si to. -- Jen málokterý z mužů, kteří měli předpoklady se o Emmu ucházet, byl by ochoten vyměnit svůj domov za Hartfield. A kdo krom pana Knightleyho by tak znal a snášel pana Woodhouse, aby takové uspořádání bylo moudré! -- Když sami s manželem spřádali plány, že by si Frank mohl vzít Emmu, vždycky stanuli před nesnadným problémem, co si počít s nebohým panem Woodhousem. Jak sladit požadavky z Enscombu a z Hartfieldu, to byla překážka, na niž stále naráželi -- pan Weston ji sice tolik nepociťoval jako jeho choť, přesto však si ani on nevěděl lepší rady než: "Tyhle otázky se nakonec vždycky nějak vyřeší, mladí už si najdou východisko." Nyní však nebylo třeba řešení odkládat s mlhavou nadějí do budoucna. Všechno bylo v pořádku, všechno se domlouvalo otevřeně, v zájmu obou. Žádná strana nemusela přinášet oběti hodné toho jména. Byl to svazek, z něhož přímo vzcházel příslib budoucího štěstí, prostý všech skutečných, rozumově zdůvodněných nesnází, které by před ním varovaly nebo nabádaly k odkladu.

Když paní Westonová seděla s nemluvňátkem na klíně a oddávala se těmto úvahám, měla pocit, že patří k nejšťastnějším ženám na zeměkouli. Pokud jí něco chybělo k blaženosti, pak snad jen poznání, že děťátko brzy odroste první sadě čepečků.

Novina překvapila každého, kdo se o ní doslechl, včetně pana Westona, ten pět minut žasl, za pět minut však stačilo to pomyšlení v jeho čiperném mozku zdomácnět. -- Ujasnil si všechny výhody toho sňatku a radoval se z nich stejně vytrvale jako jeho choť; jen údiv brzy vyprchal, a do hodiny by býval skoro ochotný tvrdit, že něco takového tušil odjakživa.

"Předpokládám, že se to má uchovat v tajnosti," pravil. "Tyhle záležitosti se

vždycky tají, dokud se neukáže, že si to štěbetají vrabci na střeše. Nezapomeňte mne upozornit, až se o tom bude smět mluvit. -- Jestlipak Jane něco netuší?"

Hned nazítří se vypravil do Highbury, aby se o tom přesvědčil. I obeznámil ji s tou novinou. Což není jako jeho dcera, jediná dcera? -- Jí to říci musel, a jelikož u toho byla i slečna Batesová, byly samo sebou hned vzápětí zasvěceny i paní Coleová, paní Perryová a paní Eltonová. S tím ovšem hlavní hrdina s hrdinkou počítali. Odhadli předběžně, za jak dlouho od oznámení na Randallsu se to rozkřikne po celé Highbury, a prozíravě předpokládali, že budou do večera středem pozornosti v nejednom rodinném kruhu.

Obecně byl jejich sňatek vřele schvalován. Někdo usoudil, že štěstí udělal on, jiný, že ona. Jedni jim radili, aby se všichni odstěhovali na Donwell a uvolnili Hartfield panu Johnu Knightleymu s rodinou, jiní měli sklon prorokovat, že mezi jejich služebnictvem dojde k rozmíškám, nikde však nezazněla vážnější námitka -- s jedinou výjimkou, a to na faře. -- Tam netlumila překvapení žádná radost. Pan Elton si z toho na rozdíl od své paní nedělal tak těžkou hlavu; vyjádřil pouze naději, že snad "milostslečinka konečně bude spokojená", a usoudil, že "měla na Knightleyho odjakživa políčeno", a údaj, že budou všichni bydlet v Hartfieldu, komentoval odvážným prohlášením: "Chválabohu, že do toho spadne on, a ne já!" -- Ale paní Eltonová, ta z toho byla doopravdy celá pryč. -- Chudáček Knightley! Duše nebohá! -- Co ho to muselo potkat! -- Lituje ho zhloubi srdce. Je to sice výstřední člověk, ale má tisíce dobrých vlastností. -- Že se jen nechal tak polapit! -- Přece do ní nemůže být zamilovaný, to je vyloučeno. Chudáček Knightley! A tím končí

všechny jejich příjemné styly. -- S jakou radostí k nim přiběhl na večeři, kdykoli ho pozvali! -- Ale s tím vším je teď nadobro konec. -- Duše nebohá! -- Už nebude pořádat expedice do Donwellu na její počest. -- Jak by také mohl -- bude tu paní Knightleyová, které by to nevonělo. -- Věčná škoda! -- Teď ale vůbec nelituje, že onehdy řekla jeho hospodyni své mínění pěkně od plic. -- A ten otřesný nápad, že budou bydlet všichni pohromadě! To nemůže dobře skončit. Zná jednu rodinu poblíž Javornice, ti to také zkusili, a než uplynulo čtvrt roku, museli se rozloučit.

54. kapitola

Čas ubíhal. Ještě několik zítřků, a přijedou londýnští. Emma se té změny strachovala; jednoho dne tak seděla a uvažovala, že se potom nevyhne rozčilování a zármutku, když tu přišel pan Knightley a chmurné myšlenky musely stranou. Po vřelém uvítání se odmlčel a pak začal vážným tónem takto: "Musím vám něco oznámit, Emmo, jistou novinu."

"Dobrou nebo špatnou?" vpadla mu do řeči a vzhlédla k němu.

"Nejsem si jist, jak bych ji měl označit."

"Á -- jistě dobrou -- vidím vám to na tváři. Potlačujete úsměv."

"Obávám se," pronesl už s vyrovnaným výrazem, "velice se obávám, že vy se usmívat nebudete, až to uslyšíte."

"Opravdu? Ale proč? -- Když něco potěšilo a zaujalo vás, neumím si představit, proč by to nepotěšilo a nezaujalo i mne."

"V jednom případě tomu tak je," odpověděl, "a doufám, že pouze v jednom, kdy se naše názory liší." Odmlčel se a znovu se usmál s očima na ni upřenýma. "Nenapadá vás nic? Nevzpomínáte si? Harriet Smithová."

Zrudla, když vyslovil to jméno, a dostala

strach -- z čeho, to nevěděla.

"Nepsala vám?" naléhal. "Aha, jistě jste dnes dostala dopis a všechno víte."

"Ne, nedostala; nevím nic, prosím vás, povězte mi to."

"Jste tedy připravena na pohromu, jak vidím -- a hrozná pohroma to je. Harriet Smithová se vdává za Roberta Martina."

Emma sebou trhla, což dokazovalo, že na tuhle novinu opravdu připravena nebyla -- oči se jí dychtivě rozšířily, jako by říkaly: "Ne, to je vyloučeno!", ústa však mlčela.

"Je to tak," vykládal pan Knightley. "Vím to přímo od Roberta Martina. Rozloučili jsme se ani ne před půlhodinkou."

Emma na něho jen hleděla s výmluvným úžasem.

"Vidím, že se vám to nezamlouvá, Emmičko; toho jsem se obával. -- Přál bych si, abychom na to měli stejný názor. Časem se však jistě shodneme. Čas dá za pravdu buď vám nebo mně; jeden z nás se mýlí, tím si můžeme být jisti, a do té doby o tom nemusíme příliš hovořit."

"Ale vy mi nerozumíte, tak to není," vzchopila se Emma k odpovědi. "Teď už mi to není proti mysli, jen nemůžu tomu uvěřit. Připadá mi to vyloučené. -- Zřejmě jste to nemyslel tak, že Harriet Smithová slíbila Robertu Martinovi, že se za něho provdá. -- Chtěl jste patrně říci, že ji hodlá znovu požádat o ruku."

"Chtěl jsem říci, že už ji požádal," odpověděl pan Knightley s úsměvem, ale zároveň se vší rozhodností, "a ona ho vyslyšela."

"Pámbíčku nebeský!" zvolala Emma. "No tohle!" -- A uchýlila se ke košíčku s ruční prací, aby měla důvod sklopit hlavu a skrýt radost z vítané zprávy i pobavení, které by jí jistě vyčetl z tváře. "Povězte mi to všechno dopodrobna," žadonila. "Jak, kde a kdy? -- Chtěla bych všechno slyšet. Tohle je jako

blesk z čistého nebe -- ale vůbec mne to netrápí, ujišťuji vás. -- Jak -- jak k tomu vůbec mohlo dojít?"

"Není na tom nic složitého. Před třemi dny jel Martin obchodně do města, a já ho požádal, aby předal ode mne nějaké listiny Johnovi. -- V pořádku je odevzdal u Johna v kanceláři, a ten ho pozval, aby večer navštívil s celou rodinou Astleyho varieté. Chtěli ukázat oběma starším chlapcům, jak vypadá takové představení. Bratr se tam vypravoval s paní švagrovou, s Jindříškem a Jeníkem -- a slečnou Smithovou. Přítel Robert neodola. Zastavili se pro něho cestou, všichni se výborně bavili; bratr ho pozval, aby k nim přišel druhý den na večeři, což učinil, a v průběhu večera (pokud jsem mu dobře rozuměl) našel příležitost promluvit si s Harriet, a rozhodně nemluvil nadarmo. -- Zaslíbila se mu a on je z toho celý blažený. Však si to také zasloužil. Vrátil se včera poštovním dostavníkem a dnes hned po snídani přišel za mnou, aby mi podal zprávu nejprve o mých záležitostech a pak o svých. To je vše, co vám mohu sdělit ohledně jak, kde a kdy. Vaše přítelkyně Harriet vám to jistě sáhodlouze vylíčí, až se uvidíte. -- Zajde do nejmenších podrobností, což umí zajímavě podat jen ženský jazyk. -- My muži se v řeči omezujeme na to podstatné. -- Musím však doznat, že Robert Martin, na to, jak ho znám, city přímo překypoval a že se zmínil -- dosti nesouvisle -- že při odchodu z lóže ve varieté se bratr ujal paní Isabelly a malého Jeníka, zatímco on následoval s Jindříškem a slečnou Smithovou, a že se jednu chvíli dostali do takové tlačenice, až to slečně Smithové nahnalo strach."

Odmlčel se. -- Emma se neodvažovala okamžitě odpovědět. Kdyby promluvila, dozajista by na sebe prozradila, že se bláznivě raduje, což

nelze logicky vysvětlit. Musí chvilku počkat, než se vzpamatuje, aby nezačal pochybovat o jejím zdravém rozumu. Její mlčení ho však zneklidňovalo; zahleděl se na ni pronikavě, a po chvíli navázal:

"Emmo, lásko moje, tvrdíte, že teď už se kvůli tomu nebudete trápit. Obávám se ale, že vás to ranilo víc, než jste tušila. Společensky si Martin nestojí nejlépe -- ale musíte vycházet z toho, co stačí ke spokojenosti vaší přítelkyni. A ručím vám za to, že si o něm utvoříte tím lepší mínění, čím blíže ho poznáte. Svou inteligencí a zásadovostí si vás určitě získá. -- Co se jeho samého týká, nemohla byste svěřit svou přítelkyni do lepších rukou. Kdybych mohl, změnil bych jeho postavení, a tahle slova neberte na lehkou váhu, Emmo. -- Žertujete často na můj účet kvůli Williamu Larkinsovi, ale stejně těžko bych se obešel bez Roberta Martina."

Přál si, aby se ohlédla a usmála se; a když se teď ovládla natolik, aby se neusmívala až příliš radostně, vyhověla mu a vesele poznamenala:

"Nemusíte vynakládat tolik úsilí, abyste mi ulehčil pomyšlení na jejich svatbu. Myslím, že Harriet udělá výbornou partii. Možná že ona má spornější příbuzenstvo než on. Co se dobré pověsti týká, tak to rozhodně. Nepromluvila jsem hned, protože mne to překvapilo, nesmírně překvapilo. Přišlo to tak zčistajasna, víte? Něco takového by mne bylo ani ve snu nenapadlo -- vždyť mi ještě docela nedávno dala jasně najevo, že je proti němu zaujata, a s ještě větší rozhodností než dříve."

"Jistě rozumíte své přítelkyni nejlépe," pravil pan Knightley, "ale já bych soudil, že takové dobrodušné, srdečné děvče nebude nikdy moc přísně zaujato proti žádnému mladíkovi,

který jí začne vykládat, jak ji miluje."

Emma se musela rozesmát, než mu odpověděla: "Na mou věru, mám dojem, že jí rozumíte mnohem lépe než já. -- Ale pane Knightley, jste si naprosto jist, že se mu bezvýhradně zaslíbila? -- Uvěřila bych, že časem svolí -- ale rozhodla se už teď? -- Rozuměl jste mu dobře? -- Mluvili jste přece o jiných věcech: o hospodářství, předvádění dobytka, o novém způsobu orby -- mohlo se přece stát, když vám toho měl tolik co sdělit, že jste se přeslechl. Nemluvil o jejich zasnoubení, ale o rozměrech nějakého proslulého býka."

Emma v té chvíli tak hluboce vnímala rozdíl mezi podobou a vystupováním pana Knightleyho a Roberta Martina a měla v tak živé paměti všechno, co se odehrálo kolem Harriet, zřetelně ještě slyšela s takovým důrazem pronesené: "Robert Martin, to tak!", že skutečně pokládala onu zprávu tak či onak za předčasnou. Jiné vysvětlení nenalézala.

"Co se mi to opovažujete předhazovat?" zvolal pan Knightley. "Chcete ze mne udělat takového tupohlavce, abych nechápal, o čem druhý člověk mluví? Co byste za to zasloužila?"

"Hm, já si vždycky zasloužím jen to nejlepší, protože nic jiného bych si ani nedala líbit, a musíte mi tedy neuhýbavě a jasně odpovědět. Jste si jist, že jste správně pochopil, v jakém vztahu je teď pan Martin k Harriet?"

"Jsem si naprosto jist," odvětil a vyslovoval přitom zřetelně každé slovo, "že ji požádal o ruku a ona ho vyslyšela, a že na tom nebylo nic nejasného ani dvojsmyslného, a mohu vám myslím nabídnout v tom směru důkaz. Radil se se mnou, co by si teď měl počít. Nezná nikoho krom paní Goddardové, kdo by mu mohl poskytnout nějaké informace o jejích

příbuzných nebo pěstounech. A jestli prý mě napadá, co jiného by mohl učinit, než zajít za paní Goddardovou? Ubezpečil jsem ho, že o ničem jiném nevím. V tom případě, pravil, se vynasnaží vyhledat ji ještě dnes."

"To mi naprosto stačí," odvětila mu Emma se zářivým úsměvem, "a přeju jim z celého srdce, aby spolu byli šťastni."

"Změnila jste podstatně své stanovisko, co jsme o té záležitosti hovořili naposled."

"To pevně doufám -- protože tehdy jsem byla husa."

"I já jsem je změnil. Uznávám teď ochotně, že Harriet má řadu dobrých vlastností. Vynaložil jsem jisté úsilí -- kvůli vám a také kvůli Robertu Martinovi, který ji po mém soudu nikdy nepřestal vřele milovat -- abych se s ní blíž obeznámil. Často jsem si s ní delší dobu povídal. Jistě jste si toho všimla. Občas jsem si dokonce pomyslel, jestli mne nepodezíráte, že se přimlouvám za nebohého Martina, což jsem nečinil. A při tom všem jsem získal dojem, že je to upřímné, dobrosrdečné děvče, s rozumnými názory a přísnými mravními zásadami, které chce najít životní štěstí v okruhu rodinném. Za mnohé z toho nepochybně vděčí vám."

"Mně!" zvolala Emma a zavrtěla hlavou. "Chudinka Harriet!"

Zarazila se a pak už mlčky přijala chválu, kterou si zcela nezasloužila.

Jejich rozhovor vzápětí nato přerušil tatíčkův příchod. Tentokrát ji to nemrzelo. Chtěla být sama. Z toho překvapení jí ještě šla hlava kolem, těžko se ovládla. Nejraději by byla zpívala, tančila, jásala; a dokud se neproběhne, nevypovídá sama pro sebe, nezasměje se a všechno si nerozmyslí, nebude s ní rozumná řeč.

Tatíček jim přišel oznámit, že James odešel zapřahat, aby se mohli jako každodenně

vypravit do Randallsu, a tím jí poskytl vítanou záminku, aby mohla odběhnout.

Jak jí tou zprávou přišel vhod a jak byla ráda, ba jakou rozkoš prožívala, to si jistě každý umí představit. Zbavila se svého jediného trápení: starosti o Harriet, a teď už jí hrozilo vlastně jen nebezpečí, že tak vrchovaté blaženství nemůže mít dlouhé trvání. Co si ještě mohla přát? Nic, než aby se časem naučila být dobrou družkou toho, jehož úmysly i úsudek v minulosti vždycky předčily její vlastní. Nic, než aby si ze své někdejší pošetilosti vzala ponaučení a v budoucnu jednala s větší skromností a obezřetností. Myslela to vážně, velice vážně s vděčností i dobrými úmysly; a přitom se neudržela, aby se uprostřed všech svých úvah nezasmála. Musela se smát, jak to nakonec dopadlo! Takhle tedy končí bolestné zklamání, které zažila před pěti nedělemi! Viděl to svět, takovou Harriet!

Teď už se může těšit na její návrat. -- Všechno jí bude potěšením. S velkým potěšením se seznámí s Robertem Martinem. A nad všemi jejími závažnými a hluboce prožívanými radostnými pocity se vznášelo vědomí, že teď už brzy pomine nutnost něco před panem Knightleym tajit. Zbaví se všeho klamu, dvojsmyslů a tajuplných záhad, k nimž se uchylovala s takovým odporem. Může se už těšit, jak k němu bude vždy a ve všem naprosto upřímná, což se jí jevilo jako povinnost velice vítaná.

V rozjařené a blažené náladě se s tatíčkem vydala na cestu. Neposlouchala pozorně všechno, co jí povídá, ale ke všemu přitakávala, a ať už slovy nebo shovívaným mlčením ho utvrzovala v příjemném přesvědčení, že se musí v Randallsu každý den ukázat, jinak že by chudinka paní Westonová byla smutná.

Přijeli na místo. -- Paní Westonová byla v

salonu sama; sotva však jim pověděla o děťátku a vzdala panu Woodhousovi díky za návštěvu, jak si o to přímo řekl, mihly se za oknem, stíněným závěsy, dvě postavy.

"To je Frank se slečnou Fairfaxovou," řekla paní Westonová. "Právě jsem se vám chystala povědět, jak nás dnes ráno příjemně překvapil. Zdrží se do zítřka a slečna Fairfaxová přijala pozvání, aby strávila dnešek u nás. -- Doufám, že se už vracejí dovnitř."

Za půl minuty vstoupilo do salonu. Emma měla velkou radost, že ho opět vidí -- ale propadla trochu i zmatku -- oběma se vynořila řada trapných vzpomínek. Pozdravili se ochotně a s úsměvem, ale i s rozpačitostí, jejíž vinou se zprvu rozhovor jen ztěžka rozbíhal; a když se všichni opět usadili, sneslo se na chvíli na jejich kroužek takové prázdné ticho, že Emmu jaly pochyby, když se jí teď splnilo, co si dávno přála, aby totiž znovu spatřila Franka Churchilla a aby to bylo v Janině přítomnosti, zda z toho vůbec bude mít nějaké potěšení. Jakmile se k nim však přidružil pan Weston a přinesli jim ukázat miminko, přestali tápavě hledat námět hovoru a přemáhat rozpaky -- a Frank Churchill našel odvahu i příležitost přisednout si k ní a povědět jí:

"Musím vám poděkovat, slečno Woodhousová, za vaše velice milé odpuštění, které mi tlumočila paní Westonová v jednom dopisu. Doufám, že jste mezitím nezačala litovat své shovívavosti a že přijímáte mé omluvy. Doufám, že neodvoláte, co jste mi tehdy vzkázala."

"Jistěže ne," ubezpečila ho Emma temperamentě, celá šťastná, že o tom začal, "to by mě ani nenapadlo. Mám velikánskou radost, že vás vidím -- a že vám můžu stisknout ruku a pogratulovat osobně."

Poděkoval jí z hloubi duše a chvíli jí vykládal, jak je jí zavázán, a jak je blažený.

"Že vypadá krásně, viďte?" řekl a obrátil se pohledem k Jane. "Lépe než kdy předtím? -- Podívejte, jak si podmanila otce i paní Westonovou."

Brzy se mu však vrátila bujará nálada, a když padla zmínka o očekávaném návratu Campbellových, vyslovil s rozesmátýma očima jméno Dixon. --

Emma zrudla a zakázala mu, aby je před ní ještě kdy vyslovil.

"Jak si na to vzpomenu, nejradši bych se hanbou propadla," zdůraznila.

"Pokud by se měl někdo propadnout hanbou, tak já, výhradně jen já," odpověděl. "Je to ale možné, že jste nic nevytušila? -- Myslím později. Ze začátku, to vím, že ne."

"Netušila jsem vůbec nic, ujišťuji vás."

"To mi připadá přímo podivuhodné. Jednou jsem byl velice blízek toho -- škoda, že jsem se neodhodlal -- byl bych udělal lépe. Já jsem se pořád dopouštěl špatností vůči druhým, a byly to zlé špatnosti, které nakonec ani mně nepřinesly prospěch. -- Bývalo by moudřejší porušit slib utajení a všechno vám svěřit."

"Teď už nemá smysl si něco vyčítat," řekla Emma.

"Nevzdávám se naděje," navázal potom, "že se strýček dá přemluvit a navštíví Randalls. Chtěl by se s ní seznámit. Až se vrátí Campbellovi, sejdeme se s nimi v Londýně a budeme se tam doufám často vídat, než si ji odvezeme na sever. -- Prozatím nás však dělí taková vzdálenost -- není to hrozné, slečno Woodhousová? Až dodneška jsme se nesešli ani jedinkrát od té doby, co jsme se smířili. Že mne litujete, viďte?"

Emma mu vyjádřila politování s takovou účastí, že mu šibalsky zablesklo v očích, a obrátil se na ni:

"A mimochodem --" ztišil hlas do šepotu a

spiklenecky se rozhlédl -- "doufám, že se panu Knightleymu daří dobře?" Odmlčel se. -- Emma zrudla a usmála se. "Vím, že jste četla můj dopis, a tak si možná vzpomenete, co jsem vám v tom ohledu vinšoval. Dovolte, abych i já vám blahopřál. Buďte ubezpečena, že jsem tu zprávu uvítal s vřelým zájmem a radostí. -- Je to muž, jehož ani nejsem s to po zásluze vynachválit."

Tím se Emmě velice zavděčil a byla by si jen přála, aby v tom tónu ještě pokračoval; on se však už v myšlenkách vrátil k vlastním záležitostem a ke své milované Jane, a jeho další slova zněla:

"Viděla jste někdy takovou pleť? -- tak hedvábnou! tak jemnou! -- a přitom není vlastně bílá. Bílá se nedá nazvat. Má naprosto výjimečnou pleť a s těmi temnými řasami a vlasy -- působí zcela ojedinělým dojmem! -- Spojuje se s představou vznešené dámy. -- A ten nádech rumělce je znatelný jen natolik, aby byla krásná."

"Já její pleť obdivuji odjakživa, ale pokud si vzpomínám, byly doby, kdy se vám zdála příliš bledá," usadila ho Emma. "Když jsme o ní poprvé hovořili -- cožpak se vám to vykouřilo z hlavy?"

"Ale ne -- taková do nebe volající drzost -- jak jsem se mohl opovážit --" Rozesmál se však při té vzpomínce tak od srdce, že si Emma nemohla odpustit, aby mu neřekla:

"Mám vážné podezření, že jste se přes všechny své nesnáze v té době znamenitě bavil, jak nás všechny vodíte za nos. -- Jsem o tom přesvědčena. -- Jsem přesvědčena, že jste v tom nacházel velkou útěchu."

"Nene, kdepak -- jak mne můžete z něčeho takového podezírat! -- Byl jsem nejubožejší nešťastník na světě!"

"Ale jistě ne tak ubohý, abyste ztratil

smysl pro humor. Přísahala bych, že jste se skvostně bavil, když se vám dařilo nás všechny balamutit. -- Možná že jsem tak hotova na to přísahat, protože, abych pravdu řekla, sama bych se myslím v podobné situaci také královsky bavila. Myslím, že máme trochu podobné povahy."

Uklonil se.

"A ne-li povahy," dodala po chvíli a zahleděla se na něho přemýšlivě, "pak podobné osudy. Šťastná hvězda nám oběma určila, že se spojíme s bytostmi nám v mnohém nadřazenými."

"To je pravda," odvětil procítěně. "Totiž, není to pravda ve vašem případě. Vám nemůže být nikdo nadřazen, ale u mne je to bezesporu pravda. -- Ona je prostě anděl. Jen se na ni podívejte. Cožpak není andělská každým gestem? Všimněte si jejího hrdla, když se teď otočila. Všimněte si jejích očí, jak teď vzhlíží k otci? -- Jistě ráda uslyšíte," (naklonil se k ní a zaujatě jí šeptal) "že jí strýček hodlá věnovat všechny tetiččiny šperky. Dáme je nově předělat. Jsem rozhodnut, že musí mít briliantovou tiáru. Viďte, že se bude v těch tmavých vlasech krásně vyjímat?"

"Překrásně, o tom jsem přesvědčena," odvětila Emma, a řekla to tak mile, že vděčně vybuchl:

"Jsem tak rád, že jsme se znovu sešli! A že vidím na vlastní oči, jak jen kvetete! -- Nebyl bych si vás nechal ujít ani za živý svět! Byl bych se určitě zastavil v Hartfieldu, kdybych se vás nedočkal zde."

Ostatní zatím hovořili o novorozeňátku, paní Westonová vyprávěla, jak se včera večer polekala, když se jí najednou začalo dát, že mu není docela dobře. Možná že to od ní bylo nemoudré, ale skutečně se vylekala, a užuž by byla poslala pro pana Perryho. Snad měla mít víc rozumu, ale její manžel se vylekal skoro

stejně jako ona sama. -- Za deset minut se však děťátko opět vzpamatovalo a zřejmě je zase v pořádku. Její vyprávění ze všech nejvíc zaujalo pana Woodhouse, který uznale ocenil, že chtěla poslat pro pana Perryho, a jen litoval, že tak neučinila. "Měla byste vždycky hned poslat pro Perryho, jakmile se vám u dítěte cokoli jen trochu nezdá, i když to třeba za chvíli přejde. Člověk ani nemůže být přehnaně úzkostlivý, a čím častěji pošlete pro Perryho, tím lépe. Je možná škoda, že včera večer nepřišel; a třebaže se dítě zdá teď v pořádku, v naprostém pořádku, když se to tak vezme kolem a kolem, přece jen by asi bývalo moudřejší, kdyby se na ně byl Perry podíval."

Frank Churchill zaslechl to jméno.

"Pan Perry!" podotkl k Emmě a snažil se přitom zachytit pohled slečny Fairfaxové. "Přítel Perry! Copak tu říkají o panu Perrym? -- Snad tu dnes nebyl? -- A jakpak navštěvuje pacienty? -- Pořídil si už ten kočár?"

Emma se hned upamatovala a pochopila; a když se spolu s ním rozesmála, viděli Jane na tváři, že to také zaslechla, třebaže předstírá hluchotu.

"Takový podivuhodný sen se mi tehdy zdál!" zvolal. "Vždycky se musím smát, když si na něj vzpomenu. -- Slyší nás, slyší nás, slečno Woodhousová. Vidím jí to na tváři: usmívá se, marně se pokouší mračit. Pohleďte na ni. Že vidíte, jak má v tomto okamžiku v duchu před očima ten odstavec ve svém dopise, kde mi tuhle zprávu oznamovala -- celé to mé prořeknutí se jí odvíjí před očima -- takže přestává vnímat všechno ostatní, i když předstírá, že neposlouchá, co se mluví."

Teď už se musela Jane nezastřeně usmát, a záchvěv toho úsměvu jí ještě zůstal na tváři, když se k němu obrátila a úmyslně tichým, ale vyrovnaným hlasem mu řekla:

"Žasnu, že na to vůbec dokážete vzpomínat. -- Vzpomínky někdy na člověka dotírají -- ale že si je sám přivoláváte!"

Nato ji zahrnul vodopádem slov, a to velice zábavných, Emma však sympatizovala v tomto případě s Janiným stanoviskem. A když na zpáteční cestě z Randallsu pochopitelně začala oba muže porovnávat, měla pocit, že sice Franka Churchilla moc ráda znovu spatřila a že k němu cítí přátelskou náklonnost, ale že si jen tím víc uvědomuje, jak vysoko stojí pan Knightley charakterově nad ním. A tak její štěstí tohoto šťastného dne vyvrcholilo, když procítěně uvažovala o jeho přednostech na základě zmíněného pozorování.

55. kapitola

Pokud Emmu ještě tu a tam přepadla starost o Harriet a zmocnily se jí úzkostné pochyby, zda je možné, že se skutečně vyléčila ze svého citu k panu Knightleymu a z upřímné náklonnosti podala ruku jinému muži, netrvalo dlouho a byla této nejistoty zbavena. Za pár dní přijeli její milí z Londýna, a jen našla příležitost si s Harriet nerušeně hodinku popovídat, ujistila se naprosto přesvědčivě -- jakkoli se to zdálo nepochopitelné! -- že Robert Martin ve všem všudy nahradil pana Knightleyho a že s ním a jen s ním může být Harriet šťastna.

Harriet si zpočátku zřejmě připadala trochu trapně -- tvářila se dost nejistě -- ale jakmile si odbyla doznání, že byla husa hloupá, namyšlená a že předtím sama nevěděla, co chce, jako by tato slova všechno její trápení a zmatek odplavila. Na minulost už vůbec nedbala a jen se kochala blažeností přítomnou i budoucí; a Emma k ní přispěla tím, že ji okamžitě zbavila starosti, zda jí to přítelkyně schválí, a přesvědčila ji o tom

upřímným blahopřáním. -- Harriet přeochotně vylíčila do všech podrobností ten večer v Astleyho varieté i návštěvu následujícího dne; probírala to s nezkalenou rozkoší. Co si z toho vybrat? -- Pravda byla taková, jak Emma nyní pochopila, že Harriet byl Robert Martin odjakživa sympatický, a že ve své lásce neochabl, tím ji zcela okouzlil. Jinak si to Emma neuměla vysvětlit.

Tento stav věcí ji upřímně těšil a každý den přinášel další důvody k spokojenosti. -- Vyšel najevo Harrietin původ. Ukázalo se, že je dcerou jistého kupce, dost zámožného, aby jí zajistil pohodlné živobytí, jak odjakživa činil, a dost taktního, aby si přál zůstat nepoznán. -- To byla tedy ta šlechtická krev, na kterou byla Emma kdysi hotova přísahat! -- Možná že byla stejně bez poskvrnky jako krev kdekterého urozeného pána, ale jaký svazek by to byla uchystala pro pana Knightleyho nebo pro Churchillovy -- nebo i pro pana Eltona! -- Nemanželský původ, nevyvážený urozeností ani bohatstvím, to byla skutečně značná poskvrna!

Otec neměl námitky, zachoval se k mladému nápadníkovi velkoryse. Všechno probíhalo hladce, a když se Emma seznámila blíž s Robertem Martinem, který se přišel do Hartfieldu představit, musela uznat, že dělá dojem inteligentního, charakterního muže a její přítelkyni poskytuje nejlepší vyhlídky. Byla přesvědčena, že by Harriet dokázala spokojeně žít s každým hodným člověkem. Po boku Roberta Martina a v prostředí, které jí nabízel, se však dalo očekávat víc: nejen že ji dobře zabezpečí, ale zajistí jí i klid a možnost vyvíjet se k svému prospěchu. Bude žít mezi lidmi, kteří ji mají rádi a rozumově ji předčí, v chráněném ústraní, ale zaneprázdněná natolik, aby jí nebylo smutno. Nic ji neuvede v pokušení, a bude pod dohledem, aby se mu

sama nějak nepřipletla do cesty. Bude z ní vážená a spokojená paní a Emma musela připustit, že je Harriet nejšťastnější stvoření pod sluncem, když vzbudila vytrvalou lásku v takovém muži; -- a ne-li nejšťastnější, pak hned druhá v pořadí za ní samou.

Harriet pobývala teď často u Martinových, a tím se vzdalovala Hartfieldu víc a víc, ale Emma toho nelitovala. S jejich důvěrným přátelstvím byl konec. Musí se změnit v běžnější dobré vztahy, a tento nezbytný proces naštěstí už započal naprosto přirozeným pozvolným způsobem.

Koncem září doprovodila Emma Harriet do kostela a přihlížela, jak se zaslibuje Robertu Martinovi, s vrcholným uspokojením, které nedokázaly zkalit žádné vzpomínky, ani ve spojitosti s panem Eltonem stojícím před snoubenci. -- Možná že v té chvíli ani neviděla pana Eltona, ale prostě kněze, jenž zakrátko požehná u oltáře i jí. -- Robert Martin a Harriet Smithová, z našich tří dvojic zasnoubeni naposled, se vzali jako první.

Jane Fairfaxová už opustila Highbury, aby se ještě potěšila ve svém milovaném pohodlném domově u Campbellových. -- Oba páni Churchillové pobývali rovněž v Londýně; čekalo se pouze na listopad.

Měsíc bezprostředně předcházející si vyhradili pro sebe -- pokud se jim to podaří uskutečnit -- Emma s panem Knightleym. Chtěli oslavit svůj sňatek, dokud budou Isabella s Johnem ještě v Hartfieldu, aby oni sami mohli odcestovat na čtrnáct dní k moři. Takový byl jejich plán a John s Isabellou, jakož i všichni ostatní přátelé jim ho schvalovali. -- Jak však přimět k souhlasu pana Woodhouse? -- Ten o jejich sňatku dosud neuvažoval jinak než jako o události v daleké budoucnosti.

Když mu poprvé svůj záměr předestřeli, byl z toho tak nešťastný, že se téměř vzdali naděje. -- Podruhé už to však přijal lépe. -- Začal se v duchu smiřovat se skutečností, že je to nevyhnutelné a on že tomu nedokáže zabránit -- což byl slibný stupeň vývoje na cestě k úplnému smíření. Rozhodně z toho neměl radost, ba projevoval pocity přímo opačné, a to do té míry, že jeho dcera ztrácela odvahu. Nesnesla pomyšlení, že by se trápil, ani vědomí, že si bude připadat odstrčený; a třebaže rozumově musela souhlasit s ujišťováním obou bratří Knightleyových, že jakmile bude mít tu svatbu za sebou, přestane se kvůli ní trápit, stále váhala -- nemohla se odhodlat.

V této rozporné situaci jim přišla pomoc nikoli v podobě nějakého nečekaného osvícení páně Woodhousova rozumu ani náhlé blahodárné proměny jeho nervového systému, ale naopak způsobem, jakým tento systém fungoval. -- Paní Westonové vykradl někdo v noci kurník -- všechny krůty zmizely a pachatelem byl očividně muž. Další kurníky v okolí potkal podobný osud. -- Vykradení kurníku se pro bázlivého pana Woodhouse rovnalo loupežnému přepadení. -- Velice zneklidněl; a nebýt vědomí, že ho bude chránit zeťova přítomnost, byl by až do smrti každou noc umíral strachy. Avšak síla, rozhodnost a duchapřítomnost obou bratří Knightleyových v něm vzbuzovala neomezenou důvěru. Dokud jeden nebo druhý vezme věci do svých rukou, je Hartfield v bezpečí. Pan John Knightley se však musel vrátit do Londýna první týden v listopadu. A tak díky všemu tomu rozruchu dal svolení mnohem ochotněji a radostněji, než se jeho dcera kdy odvážila doufat, ona mohla určit svůj svatební den -- a měsíc po svatbě manželů Martinových byl pan Elton povolán, aby svázal ruce pana Knightleyho a slečny Woodhousové.

Svatba se konala jako všechny svatby, kde zúčastnění nemají zvláštní touhu se dát vidět ani honit parádu; a paní Eltonová, kterou navíc ještě dopodrobna informoval manžel, to ohodnotila jako ubohost samu, jež s jejími vlastními vdavkami nesnese vůbec srovnání. "Bílého saténu co by za nehet vešlo, krajkový závoj jakbysmet, dojem veškerý žádný! -- Selina se podiví, až o tom uslyší." -- Přes tyto nedostatky však přání, naděje, víra a předtuchy nepočetného kroužku pravých přátel, kteří byli svědky obřadu, došly naplnění v trvalém štěstí tohoto svazku.

AUTORKA ROZUMU A CITU

Nad jemně ironickým komediemi JANE AUSTENOVÉ (1775 až 1817) se nám dnes nechce věřit, že jejich autorka prožila víc než polovinu svého života ještě v XVIII. století. Celou svou osobností jako by totiž byla nejméně o věk dál. A přitom byla současnicí největších romantiků a její generační druh v oblasti románové tvorby byl Walter Scott (1771 -- 1832), jehož první historický román WAVERLEY vyšel roku 1814, rok před vydáním Austenové EMMY. Snad nejzřetelněji nám vynikne novátorství této geniální ženy, když se podíváme, co vlastně četla Anglie na přelomu století.

Nejširší čtenářské vrstvy holdovaly literatuře značně odlišné od společenských obrázků Austenové: četl se hlavně "gotický román", s nahuštěným komplikovaným dějem, ale i lacinou schematičností mátožně koncipovaných postav, rozdělených na zloduchy a jejich čisté oběti. Vkus po mnoho let ovlivňoval OTRANTSKÝ ZÁMEK (1764) od Horace Walpola a roku 1796 (zhruba za deset let od této doby má již Austenová napsaný svůj nejslavnější román PÝCHA A PŘEDSUDEK) vyšel populární MNICH od M.

G. Lewise, směsice nadpřirozených a hrůzostrašných efektů a dráždivých scén. Mezi těmito autory, prapůvodci dnešních hororů, se objevila i žena, Ann Radcliffová, jejíž ZÁHADY UDOLFA (1794) prošly rukama tisíců čtenářů od dospívajících dívek až po muže a ženy zralého věku. Již roku 1798 však začala Jane Austenová koncipovat svůj pátý román OPATSTVÍ NORTHANGER (Northanger Abbey, vyšel roku 1818), jehož inspirační zdroj byl, v negativizujícím slova smyslu, právě zmíněný gotický román ve stylu ZÁHAD UDOLFA. Autorka se rozhodla ukázat "gotickou módu" v pravém světle, usměrnit horečnou poblouznění mladých čtenářek podobné literatury a na kontrastu vzbujelé fantazie a obyčejné skutečnosti ukázat lacinou ošidnost této četby: parodii staví na komickém omylu hrdinky Catherine, která pojme vůči svému hostiteli, majiteli starobylého opatství, úděsné kriminální podezření, vybájené samozřejmě její naivní fantazií. Autorčin satirický záměr svědčí o jedné její vlastnosti, atypické pro její dobu, a zvlášť pro éru nadcházejícího romantismu: Austenová stála vždy oběma nohama na pevné zemi, ve staré Anglii, po níž se dovedla rozhlížet s jemným ironickým úsměvem.

A tak se vlastně rodí dílo Jane Austenové z reakce proti dobové módě, podobně jako tomu bylo v případě největšího ironika XIX. století W. M. Thackerayho. Avšak byly tu i kladné impulsy, které autorku podnítily, aby využila svého výjimečného nadání k miniaturní kresbě atmosféry měšťanského empírového salonu, mikrosvěta středních a vyšších středních vrstev na anglickém venkově, které dosud žily v idylické izolaci "zelené zahrady Anglie", nedotčeny radikálními změnami, jaké s sebou ve velkých městech přinášela prudce se rozvíjející anglická průmyslová revoluce.

Zájem čtenářů a hlavně čtenářek získala totiž koncem XVIII. století autorka, která přes všechnu třídní limitovanost přec jen přesvědčivě zabírala svým pohledem do společenské problematiky měšťáctva a aristokracie. Byla to Frances Burneyová (1757 -- 1840), dcera hudebního historika, která prožila své mládí přímo uprostřed společenského a literárního dění, jemuž vévodil ostrovtip dr. Johnsona a progresívně orientovaný duch Edmunda Burka. F. Burneyová se dostala ke dvoru a získala dnes podivně znějící postavení "druhé správkyně královniny šatny" a s tím vším i možnost poznat uzavřený dvorní svět. Literárně zpracovávala to, co kolem sebe viděla a čeho neměly možnost účastnit se čtenářky z nižších vrstev: vstup mladých adeptek do dospělého života, do společnosti, do velkého světa, kde na ně číhala osidla intrik a propletence nástrah, za jejichž překonání byly odměněny výhodným sňatkem. Burneyová měla při vší, někdy až banálně působící tematice slušný charakterizační dar, který zřejmě upoutal i pozornost Jane Austenové. I zájem o ony osudy dívek je obdobný, avšak jsou to varianty dívek vstupujících do života značně samostatně a testujících zároveň své kvality při hájení osobní integrity a svého čistého charakterového štítu. Tak například mezi nejlepším románem Jane Austenové PÝCHA A PŘEDSUDEK (Pride and Prejudice, 1813) a mezi oblíbeným románem Burneyové CECILIA (1782) můžeme najít očividné paralely. Jenže šlo o impuls pouze inspirativní, protože u Austenové můžeme pozorovat podstatný posun: Austenová povýšila svá vyprávění na komedie, které bychom dnes mohli nazvat jemnými komediemi mravů, ne nepodobné svým charakterem společenským komediím Congrevovým a

Sheridanovým, kteří udávali tón dramatu XVIII. století. Navíc vidí Austenová svůj svět rizmatem ironického nadhledu a se zvlášť bystrým smyslem pro grotesknost a malichernost chování těchto lidiček, jejichž pozornost se upíná, viděno očima jedné z nejkrásnějších jejích hrdinek, paní Bennetové z PÝCHY A PŘEDSUDKU, k jedinému životnímu cíli -- ženění a vdávání. Austenová však na jedné straně s ironií pozoruje honbu matinek a tatínků za ženichy pro své dcery, ale zároveň ukazuje na svých hrdinkách snahu vystříhat se této nedůstojné honičky a najít si partnera za jiných, rovných podmínek.

To všechno měla možnost vidět kolem sebe. Narodila se v hampshirském Steventonu v rodině venkovského faráře, již jako sedmá ratolest. Měla pět bratrů a jednu sestru. Pro otce George Austena nebylo úplně nejsnadnější udržet rodině slušnou životní úroveň, vyžadovanou podle tehdejších představ člověka jeho postavení. Sám pocházel z chudších poměrů a na vzdělání získal prostředky od bohatého strýčka. Ani jeho žena nepřinesla do manželství veliké věno, takže životní zaopatření dětí bylo čistě otázkou jeho vlastního přičinění. O chlapce nebyla tak velká starost, ti se vždy mohli uplatnit v státních službách nebo u vojska, ale možnosti dívek byly prakticky omezeny na dvě šance: v chudých vrstvách to byla služba v lepších rodinách, ve vrstvách středních, k jakým patřili Austenovi, šlo vlastně o "službu" posunutou do "vznešenější roviny" guvernanství, popřípadě učitelství v nějaké soukromé vzdělávací instituci; a druhou, nejvyhledávanější možností byl pro všechny rovným dílem -- sňatek.

Austenová se nikdy neprovdala. Dostala jednou v životě nabídnutí k sňatku, které

během hodiny odmítla. Co je však podivuhodné, nikdy nad svým údělem osamocení nezatrpkla, naopak pohotově se přehrávala v domě plném sourozenců a jejich dětí do role vlídné a veselé tetičky, aniž dala kdy najevo, že by co spisovatelka měla aspoň právo na větší soukromí a příhodnější tvůrčí atmosféru. Těžko dnes pochopíme, že tato žena dovedla vytvořit šest poměrně rozsáhlých románů, aniž měla vlastní pracovnu, a dokonce ani vlastní obyčejný pokoj. Avšak Austenová si zachovala po celý svůj na události tak nebohatý život, jak cítíme z jejích děl, úsměvný postoj nadhledu a dovedla s ženským bystrozrakem pozorovat ony posuny a přesuny dole na společenské šachovnici toho malého marnivého světa. Ostatně můžeme-li aspoň trochu věřit zachovanému, jistě poněkud idealizujícímu portrétu autorky, z jejích velkých očí jiskří bystrost a z celé bytosti elán a zájem o život.

Austenová dovedla skromně a zároveň moudře zůstat v prostředí, které důvěrně znala, doma v rodině. Stala se jednou z největších autorek takzvané "domestic novel", románu rodinného kruhu, tak jak jej budovali Oliver Goldsmith svým románem FARÁŘ WAKEFIELDSKÝ nebo jak vytvářela Frances Burneyová. Zahajuje onu linii jemně ironizující měšťanskou domácnost, jež pak pokračovala přes Ch. Dickense k W. M. Thackerayovi, G. Meredithovi a A. Troppolovi.

Přes monotematičnost jejích děl -- život středních a vyšších středních vrstev a venkovské šlechty, návštěvy, dýchánky, výlety, plesy, to vše podmalováno zjevnými, i když tajemnými cíli najít vhodného životního partnera -- jsou její knihy přece jen lehce diferencovány a každá přináší osobitou kresbu nové hrdinky. Navíc obohacuje Austenová románový žánr o jeden vpravdě moderní rys.

Maximálně totiž omezuje oblíbené vnější popisy a komentář děje, eliminuje sentimentální výlevy jak autorské, tak výlevy hrdinek, a soustřeďuje se na živý dialog, který dává jejím románům spád a podtrhuje komediální rysy jejích vyprávění. Zároveň dovedla ve svých příbězích předvést řadu sice okrajových, ale s jemnou satirou pojatých charakterů, jež dokreslují maloměšťáckou mentalitu domnělé duchovní elity tohoto malého světa nebo vůbec nám pomáhají poznat klikaté cesty myšlení těchto svéráznych lidiček, ať už je to třeba jedna z nejroztomilejších postav ‚farář Collins z PÝCHY A PŘEDSUDKU, jemná karikatura otce Anny Elliotové nebo svěží portréty slečny Batesové, hypochondrického pana Woodhouse či Eltonových a dalších.

Je pravda, že to všechno dokázali po ní, a možná v ještě intenzívnější míře, autoři jako Dickens, Thackeray nebo Trollope a jiní, takže dnešní čtenář, podléhající optickému klamu let, se může leckdy docela prostě zeptat, co je tedy tak zvlášť novátorského a progresívního na tvorbě J. Austenové. Pročítá-li vyprávění o osudech jejích hrdinek, napadne ho jistě, že tak a tak y dnes v podstatě jednala každá dívka, i když by forma byla možná trochu odlišná. Jenže v tom to právě vězí. Normy vystupování, jednání a prezentování vlastních názorů byly totiž značně sešněrovány kodexem měšťáckých představ o postavení a funkci žen v rodině a společnosti. Uvědomme si jen, že ještě mělo následovat celé století rodinné idyly, uměle budované a podporované především samou královnou Viktorií, kdy žena mohla být krásná, hodná, vtipná a dokonce i jaksi domněle svobodná, avšak v tísnivém rámci poslušnosti a maximální přizpůsobivosti mužskému kormidlu a přísnému společenskému morálnímu kodexu. I

když v XIX. století potkáme mnoho žen snících o jiném postavení a jiných možnostech, Austenové patří prvenství, ne pro nějakou někdy až odpudivou militantnost pozdějších sufražetek, ale pro prosté neokázalé předvedení ženy nikoli s pouhými ambicemi na rovnoprávnost s mužským partnerem, ale se všemi vlastnostmi, které ji činí rovnoprávnou prostě de facto, přes rozdílnost ve funkcích a poslání, právem přírody. Jen pro srovnání: Jedna z nejznámějších bojovnic za rovnoprávnost žen Florence Nightingaleová se narodila teprve tři roky po smrti J. Austenové (roku 1820), stejně jako jedna z našich prvních spisovatelek snících o jiném lepším životě a údělu ženy, Božena Němcová. Romantické vášnivé hrdinky Karolíny Světlé se objevují teprve ve druhé polovině XIX. století. A přitom v díle Jane Austenové se setkáváme s hrdinkami, jejichž reakce a normy nazírání na vztahy mezi lidmi snesou dokonce i kritéria dnešní. Austenové mohlo celé devatenácté století děkovat za galérii krásných typů vpravdě moderních žen, ať to byla Elizabeth z PÝCHY A PŘEDSUDKU, Elinor z ROZUMU A CITU (Sense and Sensibility, 1811), Catherine z OPATSTVÍ NORTHANGER, Anna Elliotová ze stejnojmenného románu (anglicky Persuasion, posmrtně r. 1818) nebo konečně EMMA.

Co mají všechny tyto dívky společného? Odpověď se dnes bude možná zdát až nepochopitelně prostá a samozřejmá: mají odvahu realizovat své chování právě tak, jak se jim jeví podle zdravého rozumu nejlepší. Jsou schopny zkrotit pýchu a předsudek, svůj i jiných, a dovedou užívat rozumu stejně jako citu. Jsou obdařeny vlastnostmi, které je spojují i s romanticky směle koncipovanými hrdinkami pozdější doby Janou Eyrovou

Charlotte Bronteové a Catherin z VĚTRNÉ HŮRKY Emily Bronteové.

Emma patří k postavám čtenářsky nejoblíbenějším. Román měl od svého vydání roku 1815 řadu slavných obdivovatelů, mezi nimiž najdeme samého Karla Marxe, příznivce anglické literatury kritického realismu, jehož příchod Austenová tolika aspekty svého díla signalizuje.

Zatímco v románu PÝCHA A PŘEDSUDEK soustřeďuje autorka svou ironii především na mateřské instinkty paní Bennetové, rezolutně lovící ženichy pro své dcery, a její hrdinka Elizabeht tu zůstává moudře a důstojně stranou, v EMMĚ vytváří Austenová hrdinku jiného typu, životní realitě možná dokonce o něco bližší, právě pro její rozkolísanost a na její věk až komicky "zralý" nadhled nad událostmi, kterými dovede ve své nepatřičné sebejistotě dobře zamíchat. Má také blíž ke Catherine z OPATSTVÍ NORTHANGER pobláznění románovými horory, než ke křehké Anně Elliotové, abychom uvedli aspoň ty nejznámější. Austenová jako by si tu brala na mušku typickou vlastnost dívek, které život postavil trochu příliš záhy na odpovědná místa, což v daném společenském kontextu znamenalo především "paní domu". A přesně to se stalo Emmě. Vstupuje do života se všemi nejpříznivějšími předpoklady, "hezká, bystrá a bohatá, s útulným domovem a šťastnou povahou..." Avšak neprošla tím, co většinou dává člověku dozrát, "zažila jen málo zklamání nebo trápení". A tyto typy většinou předčasně nabývají domnění, že právě ony mohou řídit život podle toho, jak si jej ve svých představách podle pravítka narýsují. Emminy snahy "povznést" Harriet (která je nakonec jen o několik málo let mladší než Emma) do stavu manželského vhodného především společensky,

působí jako roztomilý omyl dospělé dívky z lepších vrstev, která chce z těch svých nejniternějších, ale bohužel příliš záhy vzbujivších mateřských citů působit takzvané "dobro". Je to rys o to roztomileji komický, že Emma se dosud nevyzná ve vlastních citech a podstatu jejího citu k panu Knightleymu jí zjeví až nebezpečí, že by jí ho mohla "přebrat" ta prostinká Harriet. Emminy zmatky však dobře chápeme. Nejenže je ovlivněna tradicí, ale především by potřebovala být sama ještě vedena. Jenže v jejím nejbližším okolí se vyskytuje jenom bodrý hypochondrický tatínek pan Woodhouse a dětsky naivní Harriet. Na všechny ostatní, pokud jsou to muži, nazírá Emma, podobně jako paní Bennetová, jejíž ostrozrak však Emmě chybí, spíš jen podle vhodnosti ke sňatku. Roberta hodnotí jako objekt pod společenskou úrovní. Elton by byl sice pro Harriet dobrý, ale ten se zas zajímá spíš o Emmu. Frank Churchill je hodně lehkomyslný, ale zato hezký, takže Emmě v podstatě jeho domnělý zájem o ni samu lichotí. Jenže "dobrý" by byl tak právě pro Harriet. A tak se Emma dostává do bludného kruhu rozhodováním mezi rozumem a citem, mezi snahou objektivně zhodnotit situaci a mezi neuvědomělými sympatiemi a alergiemi. Emmu nikdo v její naivní hře nekoriguje. Vlastně jedinou osobou, která dobře vidí Emminy chyby a chybičky i její poněkud nezralé nazírání na vztahy mezi lidmi a možnosti jejich "řízení", je pan Knightley. A z takového vidění bez brýlí mámení se rodí hlubší vztah.

A příběh končí přesně jako v Mozartových operách, které nakonec román svou syntézou hřejivého úsměvu a jemné ironie připomíná: všechno dobře dopadne, omyly se vysvětlí a každý skončí v náručí toho, kdo se k němu nejlíp hodí. Jenže zápletka není to hlavní,

jde o to jiné.

Románům Jane Austenové se pomalu naplňuje druhé století životnosti a my je kupodivu čteme s podobným potěšením, s jakým posloucháme Mozartovu FIGAROVU SVATBU nebo TAKOVÉ JSOU VŠECHNY: pro tu křehkou úsměvnou krásu, za jejíž někdy až dětsky bezelstnou tváří se skrývá moudré spojení rozumu a citu, jedna z esencí života.

Radoslav Nenadál

Poklidné venkovské městečko na přelomu 18. a 19. století: místní honorace, čajové dýchánky, osobité figurky, klípky, intriky -- život, který má tempo dvoukolky tažené poníkem. Tady vyrůstá Emma, dívka "hezká, bystrá a bohatá", která do svých jednadvaceti let "zažila jen moc málo zklamání nebo trápení", jak se dozvídáme hned v první větě románu. Autorka pak líčí dál, jak tyto příznivé předpoklady spolu s dalšími okolnostmi v Emmě vypěstovaly vlastnosti na její dobu mimořádně neženské: je energická, přehnaně sebevědomá, myslí si, že každého hned prokoukne, předpokládá, že všichni budou tancovat, jak ona píská. Tímto způsobem ovšem spolehlivě kráčí od omylu k omylu a život jí musí udělit několik lekcí, než v ní vypěstuje zdravou pokoru a schopnost oceňovat pravé životní hodnoty, nezávislé na majetku ani společenském postavení. Emma, tato úsměvná "komedie mravů", patří dnes, téměř dvě stě let po svém vzniku, k nejvýše hodnoceným románům anglické klasické literatury. Svým antiromantickým, antisentimentálním, jemným satirickým humorem jako by Austenová byla zvlášť blízká naší době: vstoupíme-li do jejího románového světa, je nám, jako bychom měli po boku pozoruhodně bystrozrakého průvodce na cestě nám už neznámými kraji, který o dávno odezněl ém životě umí povědět

vtipně a moudře tolik věčných, neměnných pravd.

#